

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM TURISTIČKE ZAJEDNICE MJESTA JEZERA 2025.-2029.

NARUČITELJ:

TURISTIČKA ZAJEDNICA MJESTA JEZERA

Put Zaratića 3

22 242 Jezera

IZRAĐIVAČ:

LEVEL PROJECT D.O.O.

Radnička cesta 80

10000 Zagreb

Sadržaj

1.	Uvod	4
1.1.	Ciljevi	5
1.2.	Metodologija i proces izrade Plana upravljanja	6
1.3.	Struktura plana	8
2.	Profil destinacije.....	10
3.	Institucionalni i strateški okvir	14
3.1.	Institucionalni okvir upravljanja turizmom	14
3.2.	Strateški okvir razvoja turizma u destinaciji	19
4.	Analiza stanja	24
5.	Turistička ponuda i potražnja	25
5.1.	Smještajni kapaciteti	25
5.2.	Turistički promet	41
5.3.	Jednodnevni posjetitelji	58
5.4.	Ugostiteljstvo	58
6.	Turističke usluge.....	63
7.	Resursno-atraksijska osnova i okoliš	68
7.1.	Priroda i okoliš.....	68
7.2.	Kulturno-povijesna baština	72
7.3.	Turističke atrakcije.....	75
8.	Javna turistička infrastruktura.....	89
9.	Komunalna infrastruktura	92
9.1.	Energetska infrastruktura.....	92
9.2.	Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost internetu	95
9.3.	Vodoopskrba i odvodnja	98
9.4.	Gospodarenje otpadom.....	101
10.	Prometna infrastruktura	105
10.1.	Cestovni promet	105
10.2.	Promet u mirovanju	106
10.3.	Pomorski promet	108
10.4.	Javni prijevoz.....	110
11.	Kakvoća mora za kupanje.....	112
12.	Kvaliteta zraka	114

13.	Prostor	116
13.1.	Građevinsko područje naselja (GPN)	119
13.2.	Građevinsko područje naselja za izdvojene namjene izvan naselja gospodarske- ugostiteljsko-turističke namjene	120
13.3.	Zone gospodarske namjene- ugostiteljsko-turističke – sumarni prikaz.....	121
14.	Buka i svjetlosno onečišćenje	124
14.1.	Buka	124
14.2.	Svjetlosno onečišćenje.....	125
15.	Analiza stanja digitalizacije.....	127
16.	Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala	132
16.1.	Stanovništvo	132
16.2.	Zaposlenost i nezaposlenost	133
16.3.	Analiza kadrova turističke zajednice.....	136
16.4.	Radna snaga u turizmu i povezanim djelatnostima.....	136
17.	Analiza komunikacijskih aktivnosti	140
17.1.	Komunikacijski kanali	140
17.2.	Offline promotivne aktivnosti	143
18.	Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama	146
18.1.	Fizička pristupačnost.....	147
18.2.	Pristupačnost usluga	149
18.3.	Društvena i kognitivna pristupačnost.....	150
19.	Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji (javne usluge i servisi)	152
19.1.	Javne i žurne službe	152
19.2.	Ostale službe.....	154
20.	Izvršene o analizi stanja	158
21.	Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda.....	160
21.1.	Elementi konkurentnosti destinacije.....	160
21.2.	Turistički proizvodi destinacije	162
21.3.	Ciljna publika (segmentacija)	163
21.4.	Razvojni i marketinški potencijal turističkih proizvoda i usluga.....	165
22.	Analiza konkurencije	178
22.1.	Direktna konkurencija	179
22.2.	Indirektna konkurencija	186
22.3.	Turističko okruženje destinacije (otok Murter)	189
23.	Anketni upitnik.....	194
23.1.	Analiza odgovora anketnog istraživanja lokalnog stanovništva	195

23.2.	Analiza anketnih odgovora turista i jednodnevnih posjetitelja	208
24.	Obvezni pokazatelji održivosti i prihvatnog kapaciteta destinacije	223
24.1.	Pokazatelji održivosti.....	224
24.2.	Analiza razine nosivosti destinacije - izračun pokazatelja prihvatnog kapaciteta....	238
24.3.	Procjena dosegnute razine prihvatnog kapaciteta	257
24.4.	Analiza scenarija	266
25.	SWOT analiza	274
26.	Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima	280
26.1.	Identificiranje općih načela i ciljeva turizma	280
26.2.	Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta	287
26.3.	Strateški okvir plana upravljanja destinacijom	290
27.	Smjernice i preporuke za dionike razvoja.....	304
27.1.	Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave....	304
27.2.	Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu mjesta Jezera	308
27.3.	Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	311
28.	Popis projekata	315
28.1.	Projekti od posebnog značaja za destinaciju.....	316
28.2.	Projekti koji doprinose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti.....	327
29.	Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom.....	353
29.1.	Mjerenje napretka i izvješće o provedbi	355
29.2.	Izvješće o provedbi	356
30.	Literatura	357

1. Uvod

Plan upravljanja destinacijom Turističke zajednice mjesta Jezera (dalje u tekstu: TZM Jezera) predstavlja planski dokument za razvoj destinacije i donosi se za četverogodišnje razdoblje – od 2025. do 2029. godine. Planom se određuje smjer razvoja destinacije s ciljem poboljšanja iskustva posjetitelja, zaštite prirodnih i kulturnih dobara i dobrobiti lokalne zajednice.

Svrha Plana upravljanja destinacijom je osigurati razvoj destinacije u smjeru održivosti jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i drugih nadležnih tijela u destinaciji.

Izrada Plana dio je šire reforme sustava upravljanja turizmom u Republici Hrvatskoj, kojom se nastoji uspostaviti učinkovitiji, održiviji i konkurentniji model razvoja turističkih destinacija. Pravna osnova za izradu i donošenje Plana proizlazi iz Zakona o turizmu (NN 156/23), Pravilnika o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24), Pravilnika o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta (NN 112/24), Pravilnika o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24), Smjernica i uputa Ministarstva turizma i sporta (MINTS) za izradu i provedbu planova upravljanja destinacijom te ostalih odgovarajućih zakonskih i podzakonskih akata i smjernica.

Sukladno članku 25. Zakona o turizmu (NN 156/23) u izradu Plana upravljanja destinacijom, turistička zajednica dužna je uključiti jedinicu lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove i trgovačka društva u vlasništvu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Republike Hrvatske, kao i udruge koje izravno sudjeluju u kreiranju destinacijskog lanca vrijednosti u turizmu. Također, potrebno je uključiti nadležna tijela za prostorno planiranje, zdravstvo, kulturu te druge relevantne dionike, kako bi se osiguralo cjelovito i usklađeno planiranje razvoja turizma u destinaciji.

Dokument predstavlja strateški okvir za upravljanje turističkim razvojem destinacije TZM Jezera te služi kao podloga za donošenje odluka, praćenje pokazatelja održivosti i provedbu projekata koji doprinose povećanju održivosti i konkurentnosti destinacije.

Provedbom Plana upravljanja destinacijom predviđa se diversifikacija turističke ponude, jačanje brenda destinacije, produljenje turističke sezone te provedba digitalne i zelene transformacije. Time se stvaraju preduvjeti za kvalitetnije upravljanje destinacijom, uz naglasak na održivost, autentičnost i dugoročnu konkurentnost, kao i na sustavno praćenje i prilagodbu suvremenim turističkim trendovima

Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera predstavlja strateški dokument koji će služiti kao smjernica za sve dionike u turizmu, uključujući lokalnu upravu, gospodarske subjekte, civilno društvo i druge zainteresirane strane, u ostvarivanju zajedničkih ciljeva u destinaciji.

1.1. Ciljevi

Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera ima nekoliko ključnih ciljeva:

- analizirati postojeće stanje turizma i relevantnih prostornih, okolišnih, društvenih i gospodarskih pokazatelja;
- izračunati pokazatelje održivosti destinacije
- izračunati prihvatni kapacitet destinacije, uključujući scenarije razvoja
- odrediti razvojna načela, viziju i strateške ciljeve turizma;
- definirati mjere i aktivnosti, kao i smjernice za implementaciju koje se odnose na sve ključne dionike;
- identificirati popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije (od kojih su neki i projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije) te popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije, vrijednosti veće od 1.000.000 €, koji imaju izrađenu dokumentaciju i značajan razvojni potencijal te
- osigurati uključivanje i koordinaciju dionika te uspostaviti okvir za sustavno praćenje i izvještavanje o provedbi Plana

1.2. Metodologija i proces izrade Plana upravljanja

U izradi Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera primjenjivala se metodologija opisana u Smjernicama i uputama za izradu Plana upravljanja destinacijom (MINTS, 2024) pri čemu je u sadržajnom i metodološkom smislu izrada Plana prilagođena realnim vremenskim okvirima. Izrada Plana obuhvatila je više ključnih faza:

- Analizu stanja
- Studiju prihvatnih kapaciteta destinacije
- Izradu intervencijske logike tj. strateškog okvira Plana upravljanja destinacijom

Prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora

Proces je obuhvatio desk istraživanja temeljena na relevantnoj stručnoj literaturi, statističkim izvorima, prostorno-planskim dokumentima, relevantnim registrima (npr. registar Kulturnih dobara RH, Bioportal, eVisitor i sl).

Korišteni su i detaljno analizirani strateški i provedbeni dokumenti općinske razine kao što su Provedbeni program Općine Tisno 2025.-2029. Konzultirane su i sektorske strategije poput Strategije zelene urbane obnove Općine Tisno i Akcijski plan energetske održivosti razvika i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Tisno (SECAP), ali i dokumenti koji obuhvaćaju šire područje kao Plan razvoja Šibensko-kninske županije 2021.-2027. godine. Posebna pažnja posvećena je analizi relevantnih strateško-planskih dokumenata iz sektora turizma- Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine, Strategije razvoja turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine, Plana upravljanja destinacijom Šibensko-kninske županije, Studije održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom na području Šibensko-kninske županije.

Svi navedeni dokumenti i podaci stvorili su dobar temelj za kvalitetnu analizu turističke resursno-atraksijske osnove te trendova na domaćem i inozemnom tržištu.

Intervju s ključnim dionicima

Provedeni su individualni intervjui s nizom ključnih dionika iz područja turizma (popis dionika uključio je predstavnike turističke zajednice, jedinice lokalne samouprave, komunalnih poduzeća, pružatelje smještaja te ostale dionike koji se bave uslugama prijevoza, obrtnike i dr.). Dionici su dali izrazito kvalitetan doprinos u stvaranju slike stanja u destinaciji, kao i ključne informacije o izazovima i potencijalima koji karakteriziraju destinaciju.

Terenski obilasci

Tijekom prve faze izrade Plana upravljanja, odnosno za vrijeme izrade analize stanja obrađeno je i nekoliko terenskih obilazaka destinacije, kako bi se stekao neposredan uvid u opterećenja turističke, prometne i druge javne infrastrukture, kroz više navrata uključujući predsezonu (ožujak) te razdoblje u vrhuncu sezone (lipanj i srpanj).

Metodologija pri izradi Studije prihvatnih kapaciteta destinacije

Plan upravljanja destinacijom na lokalnoj razini za turističke zajednice razvrstane u kategoriju I i II indeksa turističke razvijenosti (ITR) mora biti temeljen na izračunu prihvatnih kapaciteta. Budući da se Općina Tisno nalazi u I kategoriji ITR, za destinaciju se izrađuje Studija prihvatnih kapaciteta, a sam dokument integrira se u plan upravljanja destinacijom.

Za potrebe izrade Studije prihvatnih kapaciteta TZM Jezera koristila se kombinirana metodologija za koju je procijenjeno da će dati optimalnu podlogu za definiranje okvira za upravljanje prihvatnim kapacitetom destinacije.

Kombinirana metodologija uključila je analize i iskazivanja egzaktnih podataka u kombinaciji sa interpretacijom rezultata provedenih primarnih istraživanja stavova turista i jednodnevnih posjetitelja i lokalnog stanovništva. Spomenuta istraživanja provedena su online anketiranjem ciljanih skupina ispitanika tijekom ljetne sezone 2025., slijedeći Smjernice za istraživanja stavova relevantnih grupa dionika koje je izradilo Ministarstvo turizma i sporta (MINTS).

Opći principi izrade Plana upravljanja

Metodologija izrade Plana temeljila se na već spomenutom participativnom pristupu koji se bazirao na suradnji s lokalnom zajednicom kroz sudjelovanje relevantnih predstavnika iz svih djelatnosti i područja bitnih za izradu Plana. Također, primijenjen je integrirani pristup koji je podrazumijevao cjelovito sagledavanje različitih razvojnih potencijala i izazova TZM Jezera te njihovo usklađivanje s općim ciljevima razvoja.

Plan je koncipiran na način da se ostvari ravnoteža između razvojnih aspiracija i provedivosti samih aktivnosti programa i projekata definiranih u strateškom okviru. Financijski parametri kao i parametri za praćenje provedbe racionalno su postavljeni, stoga primijenjeni metodološki okvir osigurava provedbeni fokus kroz jasno definirane korake i pokazatelje uspješnosti koji omogućuju učinkovitu implementaciju. Takav pristup omogućuje cjelovito sagledavanje razvoja turizma na području destinacije uz uključivanje svih relevantnih dionika, te postavlja temelje za dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj.

1.3. Struktura plana

Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera strukturiran je kao dokument koji povezuje analizu postojećeg stanja, procjenu razvojnih potencijala i ograničenja, pokazatelje održivosti i prihvatnog kapaciteta, strateško usmjerenje razvoja te provedbeni okvir. Njegova struktura omogućuje da se razvojni ciljevi, mjere, aktivnosti i projekti temelje na prethodno utvrđenim obilježjima, potrebama i mogućnostima destinacije.

Uvodni dio daje osnovu za razumijevanje svrhe i načina izrade Plana. Obuhvaća ciljeve, metodologiju i proces izrade, nakon čega se prikazuju profil destinacije te institucionalni i strateški okvir upravljanja turizmom.

Analiza stanja pruža sveobuhvatan pregled turističkog razvoja i ključnih obilježja destinacije. Obuhvaća turističku ponudu i potražnju, smještajne kapacitete, turistički promet, jednodnevne posjetitelje, ugostiteljstvo i turističke usluge, kao i resursno-atraksijsku osnovu i stanje okoliša. Analiziraju se i javna, komunalna i prometna infrastruktura, kakvoća mora za kupanje i zraka, prostorna obilježja i način korištenja prostora, buka i svjetlosno onečišćenje, ljudski potencijali, komunikacijske aktivnosti, pristupačnost te organiziranost i dostupnost usluga u destinaciji. Nalazi pojedinačnih analiza objedinjuju se u ocjeni postojećeg stanja koja predstavlja osnovu za prepoznavanje ključnih razvojnih potreba, potencijala i ograničenja.

Na analizu postojećeg stanja nadovezuje se procjena razvojnih i tržišnih potencijala destinacije, koja obuhvaća konkurentnost, turističke proizvode, ciljna tržišta i segmentaciju, razvojne i marketinške potencijale te analizu konkurencije i turističkog okruženja. Dodatnu analitičku podlogu čine anketna istraživanja lokalnog stanovništva, turista i jednodневnih posjetitelja, kojima se sagledavaju njihovi stavovi, potrebe i iskustva povezana s razvojem turizma i održivosti destinacije.

Poseban dio Plana obuhvaća analizu obveznih pokazatelja održivosti te analizu i procjenu prihvatnog kapaciteta destinacije. Obveznim pokazateljima održivosti zasebno se sagledavaju društveni, okolišni, ekonomski i prostorni aspekti održivosti turističkog razvoja destinacije. Procjena prihvatnog kapaciteta provodi se na temelju za to propisanih pokazatelja koji služe za ocjenu razine nosivosti destinacije, procjenu dosegnute razine prihvatnog kapaciteta te analizu scenarija budućeg razvoja. Rezultati obiju analiza predstavljaju važne stručne podloge za utvrđivanje razvojnih potreba i ograničenja te definiranje strateškog okvira upravljanja destinacijom.

Rezultati analitičkog dijela sintetiziraju se kroz SWOT analizu te predstavljaju polazište za definiranje razvojnog smjera destinacije. Strateški okvir obuhvaća opća načela i ciljeve razvoja turizma, ključne razvojne probleme i prioritete, razvojnu viziju, strateške ciljeve te mjere i aktivnosti za njihovo ostvarenje. Na taj se način utvrđene potrebe i ograničenja neposredno povezuju s konkretnim smjerovima budućeg razvoja destinacije.

Operativni dio Plana obuhvaća smjernice i preporuke za ključne dionike, uključujući jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, TZM Jezera te druge dionike uključene u razvoj turizma i upravljanje destinacijom. Strateška usmjerenja dodatno se operacionaliziraju kroz projekte od posebnog značaja za destinaciju i projekte koji doprinose ostvarenju pokazatelja održivosti.

Završni dio usmjeren je na provedbu i praćenje Plana, odnosno mjerenje napretka i izvješćivanje o provedbi. Time se uspostavlja osnova za kontinuirano praćenje ostvarenja postavljenih ciljeva, provedbe mjera, aktivnosti i projekata te promjena u pokazateljima održivosti, uz mogućnost pravodobnog prilagođavanja upravljačkih aktivnosti stvarnim potrebama i promjenama u destinaciji.

2. Profil destinacije

Profil destinacije TZM Jezera daje osnovne informacije o destinaciji te služi kao sažeti prikaz njezinih geografskih, klimatskih i turističkih značajki, uključujući smještajne kapacitete, prometnu povezanost i glavne atrakcije.

Tablica 1. Profil destinacije TZM Jezera, obradio Level Project d.o.o.

Lokacija	- Srednja Dalmacija - šibenski arhipelag - Sjeverozapadni dio Šibensko-kninske županije - Jugoistočni dio otoka Murtera - Pirovačko-murterska regija - Klaster: Šibenski otoci
Prometna povezanost (zračni prijevoz, cestovne veze, željezničke veze, brodske veze i dr.)	- Javne ceste - DC 121 Murter (ŽC 6250) -Tisno (DC 8) - ŽC 6085 Jezera (DC 121 - ACI marina Jezera) - A1 Zagreb-Split-Imotica (čvor Pirovac 27 km, čvor Benkovac (50,2 km), čvor Skradin (39 km)) - DC 8 Jadranska magistrala (kružni tok Dubrava kod Tisna 8,7 km)
Udaljenost od glavnog grada i glavnih emitivnih tržišta (cestovna)	- Šibenik 35 km, Zadar 63 km, Split 98 km, Dubrovnik 314 km, Zagreb 341 km, Ljubljana 382 km, Beč 692 km, Budimpešta 681 km, Beograd 594 km, Sarajevo 316 km - Zračna luka Zadar 63 km, Zračna luka Split-Kaštela 81 km - Luka Gaženica 53 km, Luka Šibenik 29 km
Geografska obilježja (reljef, planine, rijeke i dr.)	- Krški reljef (škrape, strmci, krune, polja, uvale) - Mediterranska i submediteranska vegetacija (šume, makija, garig, kamenjar) - Jezerska jezera - Lokva i Blato (polja) - Uvale Podjasenovac, Lovišća, Jezera, Guščica, Vrtiluka, Nozdra, Potripica, Sveti Nikola, Koromašna i Lučica
Klimatska obilježja (prosječni broj sunčanih dana, količina padalina, prosječne sezonske temperature)	- Sredozemna klima (podtip Csa) s vrućim i suhim ljetima - Srednja godišnja temperatura (Šibenik): 15,6 °C - Srednja godišnja temperatura najtoplijeg mjeseca: 25,3 °C (srpanj), - Srednja godišnja temperatura najhladnijeg mjeseca: 7,0 °C (prosinac) - Maksimalna temperatura: 39,4 °C - Broj toplih dana:115 - Broj vrućih dana: 45 - Insolacija (trajanje osunčavanja): 2692,9 sati - Srednja godišnja količina padalina: 804,1 mm - Mjesec s najmanje oborina: 29,4 mm (srpanj) - Mjesec s najviše oborina: 116,2 mm (studeni)
Broj stalnih stanovnika (Popis 2021.)	798 stanovnika (Popis stanovništva 2021.)
Broj turista (2023. i 2024.)	Dolasci (ukupno) (2023): 40.268 /Dolasci ukupno (2024):40.607

	- Noćenja (ukupno) (2023): 304.590/ Noćenja ukupno (2024): 320.911 - Sezonalnost (noćenja 2024.g.): I 227, II 209, III 653, IV 4.544, V 15.983, VI 39.339, VII 89.867, VIII 93.982, IX 34.820, X 8.160, XI 1.164 i XII 67 - Glavna emitivna tržišta (broj dolazaka 2024.): Slovenija (8.647), Njemačka (7.166), Hrvatska (4.937), Austrija (2.835), Češka (2.167), Poljska (1.950), Mađarska (1.382), UK (1.038), Italija (972), Nizozemska (941)
Prosječna duljina boravka (2023. i 2024.)	- Prosječna duljina boravka (2023.): ukupno 7,77 dana, domaći 8,77 dana, strani 7,60 dana - Prosječna duljina boravka (2024.): ukupno 8,19 dana, domaći 9,23 dana, strani 8,02 dana
Turistički kapaciteti (po vrstama, po kvaliteti)	- Smještajni kapaciteti - Ukupno (2024): - 1.517 smještajnih jedinica, - 4.865 kreveta - 551 objekt - Komercijalni smještaj (2024): - 1.132 smještajnih jedinica, - 3.318 kreveta - 255 objekata - Nekomercijalni smještaj (2024) - 385 smještajnih jedinica - 1.547 kreveta - 296 objekata - Vrste smještaja (broj objekata/ broj smještajnih jedinica/broj kreveta) - Hotel (1/12/48)** - Turističko naselje (1/82/292) - Kamp (2/430/490) - Kamp odmorište (1/10/30) - Kampiralište (1/1/30) - Kuća stanovnika općine/grada (77/84/384) - Kuća za odmor (vikendica) (202/278/1.072) - Stan stanovnika općine/grada (3/4/16) - Stan za odmor (vikendica) (18/24/72) - Kamp u domaćinstvu (4/35/85) - Objekti u domaćinstvu (240/546/1.495) - Soba za iznajmljivanje (2/14/28) - Apartman (4/14/34) - Kuća za odmor (4/4/33) - Studio apartman (1/2/4) - Kategorizacija (objekti) 2* 9 objekata 3* 186 objekata 4* 19 objekata 5 * 1 objekt

	○ Standard 1 objekt ○ Nema kategorije 335 objekata • Kampovi ○ Kamp Jezera Lovišća ○ Kamp More ○ Kampiralište Stella Maris ○ Kamp odmorište Levantara
Ugostiteljski sadržaji	• Restorani, beach barovi, caffe barovi, fast foodovi
Najpopularnije turističke atrakcije	• Sakralni objekti (Registar kulturnih dobara RH): crkva Gospe od Zdravlja, crkva sv. Konstancija, crkva sv. Roka, crkva sv.Ivana Trogirskog i crkva sv.Nikole • Arheološki lokaliteti: Podjasenovac • Povijesna mjesta: Pudarica, Murtarić i Kukuljari • Nematerijalna baština (Registar kulturnih dobara RH): Običaji jezerskog mornarskog bala uz izvedbu balarina, Starinsko pjevanje šibenskih otoka i primorja te Umijeće izrade jezerskih ogrica • Pokretne zbirke: Jezerska zavičajna zbirka KUD-a Koledišće • Najpoznatije manifestacije: ○ Big Game Fishing ○ Jezerska ribarska fešta ○ Jezerski dani mora ○ Petkom po jezerski ○ Dječji festival ○ Bal u našoj vali - more ti si život naš ○ Lantina Jezera ○ Jezerski Woodstock ○ Fešta o' smokav' ○ Jazzera-glazbeni intenziv i festival u Jezerima ○ Uskrsni sajam ○ Dani Adventa u Jezerima ○ Jezerski pokladi • Plaže Lovišća, Lučica, Zaratić, Brošćica, Guščica, Vrtiluka, Kamenčine, Koromašna, Murtar (Sveti Nikola), Podjasenovac • Trg Križa, Trg Jezerana i Trg rudina • Obala sv.Ivana- riva • ACI marina Jezera • Sportski centar Jezera „Petrov Vrt“
Glavni turistički proizvodi	• Kupališni turizam (plaže, smještajni kapaciteti i sadržaji prilagođeni djeci i obiteljima) • Nautički turizam (ACI marina Jezera, vezovi, čarter, servis plovila) • Kulturni turizam (turizam baštine manifestacije i događanja) • Ribolovni turizam (podmorski ribolov) • Aktivni turizam (biciklizam, pješaćenje, planinarenje, škraping)

	Izletnički turizam (NP Kornati, NP Krka, Park prirode Vransko Jezero, Park prirode Telašćica, Žuto-sitska otočna skupina i dr.)
Prostor – turističke zone i površine	- Turistička zona Kučine (T3-kamp)- 1,1 ha (GPN naselja) - Turistička zona Lovišća (T1-hotel, T2-turističko naselje, T3-kamp) (izgrađena)- 15,6 ha (GPN za izdvojene namjene izvan naselja) - Turistička zona Uvala sv.Nikole (T1-hotel) (neizgrađena) – 4,1 ha (GPN za izdvojene namjene izvan naselja)
Turistička infrastruktura (kongresni kapaciteti, pješačke/planinarske/biciklističke staze, plaže i dr.	- Plaže - Plaža Lovišća - Plaža Brošćica - Plaža Zaratić - Plaža Lučica (Kučine) - Plaža Kamenčine - Plaža Gušćica - Plaža Vrtiluka - Plaža Murtar (sv.Nikola) - Plaža Podjasenovac - Plaža Koromašna - Vidikovac - Vidikovac oko crkve sv. Konstancija - Kampovi - Lovišća - More - Levantara - Stella Maris - Biciklističke rute - Putem mora i bora - Staza kroz masline - Bodulska priča - Najljepši vidikovci Murtera - Staza Crkve - Pješačke rute - Poluotok Murtarić - Čuvarica Pudarica - Šetnice - Šetnica Jezera-Tisno - Info ploče i turistička signalizacija - Turistički informativni centar (TIC) TzM Jezera

* priloženi podaci o turističkom prometu u lukama (ACI marina Jezera i Luka Jezera)

** Smještajni kapaciteti u kategoriji hotela, prema podacima sustava eVisitor, obuhvaćaju zatvoreni hotel „Say“, koji je i dalje evidentiran u sustavu, te kapacitete turističkog naselja „Jezera Village“ smještene unutar Kamp Jezera Lovišća.

3. Institucionalni i strateški okvir

3.1. Institucionalni okvir upravljanja turizmom

Razvoj turizma u TZM Jezera temelji se na aktivnom uključivanju različitih skupina i pojedinaca koji svojim djelovanjem mogu utjecati na smjer razvoja destinacije. U tom procesu sudjeluju dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora, čija međusobna suradnja čini temelj održivog i učinkovitog upravljanja destinacijom.

U nastavku slijedi pregled ključnih dionika na području Jezera koji su bili uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera.

Tablica 2. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, obradio Level Project d.o.o.

Dionik	Uloga	Sjedište
Turistička zajednica mjesta Jezera	TZM Jezera djeluje kao lokalna destinacijska menadžment organizacija u okviru sustava turističkih zajednica, uređenog Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, kojim se turističke zajednice definiraju kao nositelji razvoja i upravljanja destinacijom prema modelu destinacijske menadžment organizacije (DMO). U tom okviru TZM Jezera ima operativnu ulogu u razvoju destinacije, koja obuhvaća planiranje i unaprjeđenje turističkih proizvoda, provedbu promotivnih i marketinških aktivnosti te organizaciju turističkih sadržaja na lokalnoj razini. Također prikuplja i obrađuje podatke o turističkom prometu, upravlja informacijama o destinaciji i osigurava informiranje posjetitelja, u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima te statutom turističke zajednice. Kao destinacijska menadžment organizacija, TZM Jezera ima i koordinacijsku ulogu u povezivanju dionika javnog, privatnog i civilnog sektora, čime se osigurava usklađeno djelovanje i integrirani razvoj turističke ponude. Takav pristup omogućuje oblikovanje cjelovitog turističkog proizvoda i učinkovito upravljanje destinacijom na lokalnoj razini. Tijekom izrade Plana upravljanja aktivno je sudjelovala kao ključni dionik u planiranju razvoja destinacije, sudjelujući u koordinaciji aktivnosti, distribuciji i provođenju anketnih upitnika lokalnog stanovništva te turista i jednodnevnih posjetitelja, definiranju strateškog smjera razvoja destinacije, prikupljanju projektnih prijedloga te ostalim aktivnostima od značaja za izradu Plana.	Jezera
Turistička zajednica Šibensko-kninske županije	Turistička zajednica Šibensko-kninske županije kao regionalna destinacijska menadžment organizacija provodi zadaće strateškog planiranja, upravljanja sustavom turizma, informiranja i istraživanja te marketinga na njezinom području. Suradnja s TZM Jezera se ostvaruje kroz provedbu zajedničkih projekata, promotivnih i marketinških kampanja, razvoj i promociju turističkih proizvoda i ostalih aktivnosti, čime se doprinosi jačanju vidljivosti i konkurentnosti destinacije. Tijekom izrade Plana upravljanja sudjelovala je kroz prikupljanje i dostavu podataka o turističkom prometu, javnoj turističkoj infrastrukturi, razmjenu	Šibenik

	mišljenja, prijedloga i informacija važnih za planiranje razvoja destinacije te ostalim aktivnostima od značaja za izradu Plana.	
Općina Tisno	Općina Tisno, kao jedinica lokalne samouprave, djeluje u okviru nadležnosti propisanih Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, pri čemu kroz svoje planske, regulatorne i razvojne funkcije stvara preduvjete za razvoj turizma u destinaciji. Sukladno poslovima iz svog samoupravnog djelokruga poput uređenja naselja i stanovanja, prostornog i urbanističkog planiranja, razvoja komunalnog gospodarstva, zaštite i unaprjeđenja prirodnog okoliša, razvoja prometa, poticanja kulture i sporta te ostalih poslova Općina Tisno izravno utječe na razvoj turističke destinacije. Tijekom izrade Plana upravljanja Općina Tisno imala je ključnu ulogu, sudjelujući u osiguravanju podataka za praćenje obveznih pokazatelja održivosti i prihvatnog kapaciteta destinacije, oblikovanju strateškog okvira i baze projekata te usmjeravanju i koordinaciji aktivnosti među relevantnim dionicima.	Tisno
Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije	Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije je javna ustanova koja se bavi planiranjem, analizom i upravljanjem prostorom na njezinom području. Djelatnost uključuje izradu i koordinaciju izrade prostornih planova područne razine, praćenje provedbe prostornih planova, izradu izvješća o stanju u prostoru, vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja i upravljanje njime, pripremu polazišta za izradu ili stavljanje izvan snage prostornih planova užih područja, pružanje stručne i savjetodavne pomoći u izradi prostornih planova lokalne razine te obavljanje drugih poslova u skladu sa zakonom. Tijekom izrade Plana upravljanja Zavod je sudjelovao kroz dostavu stručnih podloga i prostornih podataka te razmjenu relevantnih informacija važnih za planiranje održivog prostornog razvoja destinacije.	Šibenik
JU NP Kornati	Javna ustanova „Nacionalni park Kornati“ osnovana je radi upravljanja, zaštite i očuvanja područja Nacionalnog parka Kornati, sa sjedištem u Murteru. U kontekstu razvoja destinacije TZM Jezera, nacionalni park predstavlja jednu od ključnih turističkih atrakcija, koja značajno utječe na kretanje turista i jednodnevnih posjetitelja kroz porast turističkog prometa, posebice u segmentu nautičkog i izletničkog turizma te ostaloj povezanoj turističkoj ponudi. U izradu Plana upravljanja destinacijom JU je bila uključena kroz dostavu relevantnih statističkih podataka (broj posjetitelja, broj plovila i sl.), davanje stručnih smjernica, predlaganje projektnih inicijativa od značaja za destinaciju i sl.	Murter
JU NP Krka	Javna ustanova NP Krka obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirodnih dobara te nadzor nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite prirode na zaštićenom području NP Krka. U kontekstu razvoja destinacije TZM Jezera, NP Krka predstavlja jednu od ključnih turističkih atrakcija u regiji, koja ima utjecaj na kretanje turista i jednodnevnih posjetitelja u destinaciji kroz porast turističkog prometa, posebice u segmentu nautičkog i izletničkog turizma. U izradu Plana upravljanja destinacijom JU je bila uključena kroz dostavu relevantnih podataka, davanje stručnih smjernica, predlaganje projektnih inicijativa i provođenje ostalih djelatnosti iz vlastitog djelokruga.	Šibenik
JU Park prirode Vransko Jezero	Javna ustanova „Park prirode Vransko jezero“ osnovana je radi upravljanja, zaštite i očuvanja prirodnih vrijednosti područja Parka. U kontekstu razvoja destinacije TZM Jezera, predstavlja jednu od ključnih turističkih atrakcija u neposrednom okruženju, koja značajno utječe na kretanje	Biograd na Moru

	posjetitelja i obogaćivanje turističke ponude, posebice u segmentu ekoturizma i izletničkog turizma te ostaloj povezanoj turističkoj ponudi. U izradu Plana upravljanja destinacijom bila je uključena kroz dostavu relevantnih podataka, sudjelovanje u koordinaciji dionika te davanje stručnih smjernica, kao i kroz predlaganje projektnih inicijativa i provođenje ostalih djelatnosti iz vlastitog djelokruga.	
JU Razvojna agencija Šibensko-kninske županije	JU Razvojna agencija Šibensko-kninske županije djeluje kao regionalni koordinator te ima važnu ulogu za destinaciju TZM Jezera kroz pružanje stručne podrške u pripremi i prijavi projekata na nacionalne i EU fondove. Kroz vođenje i koordinaciju baze razvojnih projekata od značaja za područje Općine Tisno i mjesta Jezera, omogućuje učinkovitije planiranje, povezivanje dionika i realizaciju razvojnih inicijativa.	Šibenik
JU „Priroda“ Šibensko-kninske županije	Javna ustanova „Priroda“ Šibensko-kninske županije bavi se upravljanjem zaštićenim prirodnim područjima i očuvanjem bioraznolikosti na županijskoj razini. Sudjeluje u projektima zaštite okoliša, edukativnim programima o održivom razvoju te monitoringu stanja prirodne baštine. Ustanova pruža stručnu podršku pri procjeni utjecaja turističkih aktivnosti na okoliš te pomaže u razvoju održivih oblika turizma koji su u skladu s prirodnim vrijednostima područja. U izradu Plana upravljanja destinacijom bila je uključena kroz dostavu relevantnih podataka, sudjelovanje u koordinaciji dionika te davanje stručnih smjernica, kao i kroz predlaganje projektnih inicijativa i provođenje ostalih djelatnosti iz vlastitog djelokruga.	Šibenik
Lučka uprava Šibensko-kninske županije	Lučka uprava Šibensko-kninske županije obavlja poslove upravljanja, gradnje, održavanja, zaštite i unapređenja pomorskog dobra na lučkom području, pri čemu osigurava sigurno i nesmetano odvijanje pomorskog prometa te nadzire korištenje lučke infrastrukture i rad koncesionara. Također sudjeluje u planiranju i provedbi razvojnih projekata lučke infrastrukture te usklađuje različite aktivnosti na lučkom području u skladu sa zakonskim okvirom. Tijekom izrade Plana upravljanja Lučka uprava Šibensko-kninske županije imala je važnu stručnu i operativnu ulogu, sudjelujući u analizi postojećeg stanja lučke infrastrukture i pomorskog prometa, definiranju razvojnih potreba i projektnih prijedloga za razvoj lučke infrastrukture na području TZM Jezera.	
Ježinac d.o.o.	Ježinac d.o.o. je komunalno poduzeće u vlasništvu Općine Tisno, osnovano 2009. godine s ciljem pružanja komunalnih usluga na području Općine Tisno. Pruža uslugu gospodarenja otpadom, održavanja čistoće javnih površina, javnog parkiranja, održavanja i upravljanje grobljima te ostale komunalne djelatnosti sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima. Tijekom izrade Plana upravljanja Ježinac d.o.o. je sudjelovao u ocjeni stanja komunalne infrastrukture destinacije, definiranju projektnih prijedloga te dostavljanju relevantnih podataka koji su omogućili izračun obveznih pokazatelja održivosti i prihvatnog kapaciteta destinacije u domeni gospodarenja otpadom, prometom, održavanja javnih površina i drugim komunalnim djelatnostima.	Tisno
Vodovod i odvodnja d.o.o. Šibenik	Vodovod i odvodnja d.o.o. Šibenik javni je isporučitelj vodnih usluga na području Općine Tisno. Djelatnost društva obuhvaća zahvaćanje, pročišćavanje i distribuciju pitke vode, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, kao i kontrolu kvalitete vode i održavanje vodnokomunalne infrastrukture. Kroz prikupljanje i obradu podataka o potrošnji vode, opterećenju sustava i stanju infrastrukture, Vodovod i odvodnja d.o.o. je doprinijela izračunu pokazatelja održivosti destinacije u području upravljanja vodnim resursima.	Šibenik
HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o. - ELEKTRA Šibenik	HEP ODS d.o.o. Elektra Šibenik dio je sustava Hrvatska elektroprivreda te je nadležan za distribuciju električne energije na području Šibensko-kninske županije. Kao operator distribucijskog sustava, odgovoran je za održavanje, upravljanje i razvoj elektroenergetske mreže te osiguravanje pouzdane i sigurne opskrbe električnom energijom krajnjih korisnika. Kroz podatke o potrošnji i opterećenju mreže HEP ODS je doprinio praćenju potrošnje električne energije, odnosno izračunu pokazatelja održivosti u domeni upravljanja potrošnjom električne energije.	Šibenik

LAG "More 249"	Lokalna akcijska grupa „More 249“ djeluje kao partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora na području koje obuhvaća općine Pirovac, Tribunj, Tisno, Murter-Kornati, Primošten i Rogoznica, Grad Vodice te naselja u sastavu Grada Šibenika: Grebaštica, Žaborić, Jadrtovac, Brodarica, Krapanj, Zlarin, Kaprije, Žirje, Zaton i Raslina. Osnovna zadaća LAG-a je izrada i provedba Lokalne razvojne strategije (LRS), kojom se definiraju prioriteti i mjere razvoja područja, uz primjenu LEADER/CLLD pristupa. Također potiče suradnju i umrežavanje dionika, razvoj poduzetništva, poljoprivrede i turizma, očuvanje prirodne i kulturne baštine te doprinosi jačanju kvalitete života lokalnog stanovništva kroz integrirani i održivi razvoj. U tom okviru LAG raspisuje natječeaje, odabire i financira projekte te pruža stručnu i savjetodavnu podršku lokalnim dionicima u destinaciji.	Vodice
FLAG „Galeb“	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (FLAG) „Galeb“ djeluje kao partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora na području gradova Skradin i Vodice te općina Tribunj, Tisno, Murter-Kornati i Pirovac. Osnovna zadaća FLAG-a je poticanje održivog razvoja ribarstva i povezanih djelatnosti kroz izradu i provedbu Lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR), uz primjenu CLLD pristupa. U tom okviru FLAG raspisuje natječeaje, odabire i financira projekte te pruža stručnu i savjetodavnu podršku lokalnim dionicima u pripremi i provedbi razvojnih inicijativa. Djelovanje FLAG-a usmjereno je na jačanje gospodarskog razvoja sektora ribarstva, prerade ribe i akvakulture, očuvanje i održivo korištenje ribljih resursa, povećanje dodane vrijednosti ribljih proizvoda te stvaranje i očuvanje radnih mjesta u lokalnoj zajednici. LAG raspisuje natječeaje, odabire i financira projekte te pruža stručnu i savjetodavnu podršku lokalnim dionicima u destinaciji.	Tribunj
Iznajmljivači	Iznajmljivači predstavljaju ključnu skupinu dionika u razvoju destinacije. Oni djeluju kao pružatelji smještajnih usluga te izravno utječu na kvalitetu boravka posjetitelja. Njihova uloga nadilazi pružanje osnovne usluge smještaja, jer kroz svakodnevnu komunikaciju s gostima sudjeluju u interpretaciji destinacije, usmjeravanju turističkih tokova i preporuci lokalnih sadržaja, čime izravno utječu na prostornu distribuciju turističkih aktivnosti. Istodobno, iznajmljivači predstavljaju važan izvor povratnih informacija o potrebama i zadovoljstvu turista, što ih čini relevantnim dionicima u procesima planiranja i upravljanja destinacijom. Njihova uključenost u prikupljanje podataka i razmjenu informacija doprinosi praćenju tržišnih trendova i optimizaciji turističke ponude.	
Lokalno stanovništvo	Lokalno stanovništvo predstavlja ključnog dionika u razvoju turističke destinacije, budući da turistički razvoj izravno utječe na kvalitetu njihovog života, a njihovi stavovi i razina prihvaćanja turizma imaju značajan utjecaj na dugoročnu održivost destinacije. Uključivanje lokalne zajednice u procese planiranja i upravljanja turizmom nužno je za postizanje održivog razvoja jer percepcija stanovnika određuje razinu podrške turističkim aktivnostima. Kroz sudjelovanje u društvenim, kulturnim i zajedničkim aktivnostima, očuvanje lokalnih običaja i svakodnevnu interakciju s posjetiteljima, lokalno stanovništvo aktivno doprinosi oblikovanju identiteta i autentičnosti destinacije. U kontekstu upravljanja destinacijom TZM Jezera, lokalno stanovništvo ima važnu ulogu u prikupljanju podataka relevantnih za praćenje društvenih pokazatelja održivosti, osobito kroz ispitivanje zadovoljstva turizmom, percepcije opterećenja prostora i utjecaja turizma na kvalitetu života. Sustavno uključivanje njihovih mišljenja i prijedloga omogućuje pravodobno prepoznavanje izazova i prilagodbu razvojnih politika u skladu s potrebama lokalne zajednice.	-
Udruge	Udruge na području TZM Jezera imaju ključnu ulogu u očuvanju lokalne baštine, poticanju društvenog života i obogaćivanju turističke ponude kroz kulturne, sportske, edukativne i humanitarne aktivnosti. Njihovo aktivno sudjelovanje doprinosi stvaranju autentičnog i uključivog doživljaja destinacije. Tijekom	

	2025. godine, na području TZM Jezera, prema Registru udruga Republike Hrvatske, bilo je aktivno ukupno šest udruga: Kulturno-umjetničko društvo (KUD) „Koledišće“, Sportsko ribolovno društvo „Punta Rata“, Udruga „Južnje strane“ Jezera, Malonogometni klub Jezera, Udruga „Tempus“ i Jedriličarski klub „Ventan“.	
--	--	--

3.2. Strateški okvir razvoja turizma u destinaciji

Razvoj turizma na području TZM Jezera temelji se na načelima višerazinskog upravljanja, koje podrazumijeva usklađivanje strateških ciljeva, politika i mjera između različitih razina planiranja. Takav pristup omogućuje da se razvoj destinacije usmjerava u skladu s relevantnim strateškim dokumentima te osigurava konzistentnost između planiranih aktivnosti i širih razvojnih prioriteta. U tom kontekstu, tablični prikaz obuhvaća ključne strateške dokumente i razvojne smjerove koji služe kao referentni okvir za analizu usklađenosti Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera. Poseban naglasak stavljen je na prepoznavanje podudarnosti između ciljeva i mjera definiranih u Planu i strateških opredjeljenja utvrđenih na međunarodnoj, europskoj, nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Na taj način omogućuje se procjena stupnja usklađenosti Plana s relevantnim strateškim dokumentima, kao i identifikacija ključnih područja djelovanja koja doprinose održivom, konkurentnom i dugoročno uravnoteženom razvoju destinacije.

Tablica 3. Ključni strateški dokumenti i politike relevantne za razvoj destinacije TZM Jezera, izvor: UN, GTSC, ETSC, MRRFEU, Level Project d.o.o., MINTS, Šibensko-kninska županija, Institut za turizam, obradio Level Project d.o.o.

Naziv	
	Međunarodna i europska razina
Program Ujedinjenih naroda za održivi razvoj 2030	Agenda 2030 postavlja 17 globalnih ciljeva održivog razvoja i 169 s njima povezanih podciljeva kojima se nastoji riješiti niz globalnih izazova – od klimatskih promjena i siromaštva do nejednakosti i degradacije okoliša – uz istovremeno promicanje inkluzivnog gospodarskog rasta, socijalne pravde i zaštite okoliša. Iako sama Agenda nije pravno obvezujući dokument, izuzme li se poveznica na Pariški sporazum o klimatskim promjenama, sve su države članice Ujedinjenih naroda preuzele političku obvezu provedbe ciljeva definiranih u Agendi 2030. Time se potvrđuje važnost integriranja načela održivog razvoja u nacionalne, regionalne i lokalne politike. • Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima • Cilj 2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu • Cilj 3. Zdravlje – Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija • Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja • Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke • Cilj 6. Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve • Cilj 7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve • Cilj 8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve • Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost • Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država • Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim • Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje • Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica • Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj • Cilj 15. Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti • Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama • Cilj 17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

GTSC kriteriji za održivost	Globalno vijeće za održivi turizam (The Global Sustainable Tourism Council (GSTC)) međunarodno je tijelo, čija je uloga promicanje razvoja održivog turizma prihvaćanjem univerzalnih kriterija održivosti. Godine 2019. je GSTC objavilo kriterije za mjerenje održivosti destinacije koji su stvoreni kroz desetljeće rada uzimajući u obzir brojne smjernice i standarde za održivi turizam, kao i globalna iskustva. Primjena kriterija pomaže turističkoj destinaciji prilagoditi se zahtjevima Agende održivog razvoja do 2030. te doprinijeti 17 ciljeva održivog razvoja. Kriteriji za održivost destinacije raspoređeni su u četiri skupine: 1. Održivo upravljanje, 2. Socioekonomski učinci, 3. Kulturni utjecaji te 4. Utjecaji na okoliš (uključujući potrošnju resursa, smanjenje zagađenja i očuvanje bioraznolikosti i krajolika). Navedeni kriteriji predstavljaju vodeće principe i minimalne zahtjeve kojima bilo koja turistička tvrtka, odnosno destinacija, treba težiti, a sve u cilju zaštite i održivosti prirodnih i kulturnih resursa, osiguravajući pritom da turizam dostigne svoj potencijal kao alat za očuvanje i ublažavanje siromaštva.
Tranzicijski put za turizam	Na europskoj razini, jedan od ključnih strateških dokumenata za razvoj turizma je Tranzicijski put za turizam. Ovaj dokument definira prioritete, mjere i zajedničke obveze za postizanje zelene i digitalne tranzicije turističkog sektora u Europi. Fokusira se na smanjenje utjecaja turizma na okoliš, jačanje otpornosti turizma na krize, promicanje inkluzivnog i kružnog gospodarskog modela, digitalizaciju i inovacije, te jačanje lokalne participacije i partnerstava.
Europski sustav pokazatelja za turizam (ETSC)	Europska komisija je 2016. godine donijela Europski sustav pokazatelja za turizam (The European Tourism Indicator System – ETIS) koji predstavlja inicijativu Europske unije usmjerenu na praćenje i upravljanje održivim turizmom na lokalnoj razini. Podijeljen je u četiri skupine u okviru kojih su 43 obvezna pokazatelja: upravljanje destinacijom (politike održivog turizma, upravljanje turizmom u turističkim poduzećima, zadovoljstvo korisnika, informiranje i komunikacija); gospodarski učinci (turistički tokovi, poslovni rezultati turističkih poduzeća, količina i kvaliteta zaposlenosti, sigurnost i zdravlje, turistički opskrbni lanac); društveni/kulturni utjecaji (utjecaj na zajednicu/društvo, ravnopravnost spolova, zaštita i jačanje kulturnog nasljeđa, lokalnog identiteta i imovine) te zaštita okoliša/prirode (smanjenje utjecaja prometa, klimatske promjene, gospodarenje otpadom, obrada otpadnih voda, gospodarenje vodom, potrošnja energije, zaštita krajolika i bioraznolikosti, onečišćenje svjetlošću i bukom i kvaliteta vode za kupanje).
Republika Hrvatska	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine	Vizija Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine „Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve“. Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo Prioritetno područje javnih politika 4. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma
Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine	Vizija Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine „Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve“. Strateški ciljevi Cilj 1. Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Cilj 2. Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Cilj 3. Konkurentan i inovativan turizam Cilj 4. Otporan turizam.
Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine	Srednjoročna vizija Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine „Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, razvijamo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.“ Posebni ciljevi Cilj 1. Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa Cilj 2. Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma Cilj 3. Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor Cilj 4. Smanjenje negativnog međudodosa turizma i klime Cilj 5. Jačanje ljudskih potencijala u turizmu Cilj 6. Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta Cilj 7. Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja Cilj 8. Razvoj inovacija i digitalne transformacije turizma Cilj 9. Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma Cilj 10. Odgovoriti na trendove u razvoju turističkih destinacija
Šibensko-kninska županija	

Plan razvoja Šibensko-kninske županije	Srednjoročna vizija Plana razvoja ŠKŽ <i>„Šibensko-kninska županija 2027. – regija visoke kvalitete života, privlačne, očuvane i valorizirane prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na znanju te konkurentnom i inovativnom gospodarstvu“</i> Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera usklađen je s posebnim ciljevima i mjerama Plana razvoja ŠKŽ: Cilj 1. Razvoj diversificiranog gospodarstva Cilj 2. Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede i ribarstva Cilj 3. Revitalizacija i valorizacija kulturne baštine uz razvoj kreativnih industrija i kulturnih sadržaja Cilj 4. Razvoj kvalitetnog odgojno-obrazovnog sustava u skladu s potrebama društva i gospodarstva Cilj 5. Osnaženje kapaciteta i modernizacija javne uprave i civilnog sektora Cilj 6. Poboljšanje kvalitete i dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga Cilj 7. Promicanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju Cilj 8. Povećanje kvalitete života s naglaskom na obitelj i mlade Cilj 9. Jačanje otpornosti i sigurnosti Šibensko-kninske županije Cilj 10. Digitalna transformacija društva i gospodarstva Cilj 11. Razvoj održivog sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i upravljanja prirodnim resursima Cilj 12. Zelena i energetska tranzicija Cilj 13. Razvoj održive mobilnosti Cilj 14. Poticanje ravnomjernog razvoja otoka, potpomognutih i brdsko-planinskih područja Cilj 15. Razvoj pametnih i održivih gradova i sela u kontekstu jačanja pozicije regionalnog gospodarstva Unutar posebnog cilja 1 Razvoj diversificiranog gospodarstva definirana je posebna mjera usmjerena na razvoj turizma: Mjera 1.3. – Razvoj diverzificiranog, otpornog i fleksibilnog turizma 1) Razvoj turističke interpretacijske i potporne infrastrukture 2) Podizanje standarda smještajnih i uslužnih sadržaja 3) Obnova i unaprjeđenje infrastrukture vezane uz kupališni turizam 4) Razvoj ostale javne turističke infrastrukture koja utječe na razvoj turizma i turističke ponude u funkciji dodane vrijednosti turističkih sadržaja 5) Razvoj turističke signalizacije 6) Razvoj cikloturističke infrastrukture, obnove planinarskih puteva, staza i domova 7) Razvoja sadržaja i infrastrukture za razvoj kulturnog, nautičkog, sportsko-rekreativnog, zdravstvenog i ruralnog turizma s naglaskom na agroturizam uključujući i druge selektivne oblike turizma definiranih Master planom razvoja turizma Šibensko-kninske županije 8) Razvoj turističkih informativnih sadržaja i centara 9) Podrška aktivnostima brendiranja i marketinške prilagodbe fluktuacijama na tržištu 10) Podrška sadržajima i aktivnostima u pred- i post- sezoni 11) Uvrštavanje programa i aktivnosti subjekata civilnog sektora u turističku ponudu 12) Podrška razvoju komplementarnih uslužnih djelatnosti u turističke svrhe 13) Razvoj poticaja za poljoprivrednike za razvoj dodatnih turističkih sadržaja
Strategija razvoja turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine	Vizija turističke Strategije razvoja turizma Šibensko-kninske županije <i>„Šibensko-kninska županija svoju 'turističku priču' gradi kroz prizmu očuvanja vrijednosti prostora, svih prirodnih i kulturnih vrijednosti koje se u njemu nalaze. To postiže kroz hrabar i inovativan pristup upravljanju usmjeren na sagledavanje cjelovitosti prostora, ulaganje u ljudske resurse, njegovanje izvrsnosti i kvalitete u svim segmentima turističke ponude“.</i> <i>„U 2034. godini, razumijevajući potrebe budućih generacija, stanovnika i posjetitelja, Šibensko-kninska županija je prepoznata kao destinacija koja razvija turizam s mjerom“</i> Područja djelovanja za operacionalizaciju strategije 1. Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture 2. Unaprjeđenje u upravljanju turističkim razvojem 3. Povećanje turističke potrošnje i prihoda od turizma 4. Unaprjeđenje tržišne komunikacije
Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom na	Studija održivosti razvoja turizma i procjene prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom na području Šibensko-kninske županije predstavlja ključni analitički dokument za razumijevanje ograničenja i razvojnih mogućnosti turističkog razvoja. Polazište studije je koncept prihvatnog kapaciteta, kojim se određuje razina turističkog opterećenja koju destinacije na području Šibensko-kninske županije mogu podnijeti bez narušavanja kvalitete okoliša i turističkog doživljaja. U tom pogledu služi kao najvažniji dokument za izračun prihvatnog kapaciteta destinacije za područje TZM Jezera.

području Šibensko-kninske županije	Pristupi rješavanju problema nosivosti turizma na području Šibensko-kninske županije: 1. Ekološki odgovorno ponašanje u području komunalne infrastrukture 2. Održivi pristup rješavanju prometne problematike 3. Odmicanje nepotrebnih sadržaja iz uže obalne zone 4. Održivi pristup upravljanja plažama
Općina Tisno	
Provedbeni program Općine Tisno 2025.-2029.	Vizija Općine Tisno „Postati prepoznata Općina u Republici Hrvatskoj po visokoj kvaliteti života za svakog stanovnika Općine“ Misija Općine Tisno „Općina Tisno kroz svoj aktivni angažman usmjeren na održivi razvoj, kroz sveobuhvatnu zelenu urbanu obnovu temeljenu na principima zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, stvara temelje za očuvanje okoliša i unapređenje kvalitete života stanovnika“ Mjere Mjera 1.1. Unaprjeđenje lokalnog gospodarstva Mjera 1.2. Unaprjeđenje turističke ponude Mjera 2.1. Prostorni razvoj i kvaliteta stanovanja Mjera 2.2. Poboljšanje dostupnosti zdravstvene skrbi Mjera 2.3. Podrška razvoju civilnog društva Mjera 2.4. Sigurnost i učinkovitost zaštite i spašavanja Mjera 2.5. Razvoj socijalnih programa za održivu zajednicu Mjera 3.1. Razvoj cjelovitog obrazovnog sustava Mjera 3.2. Razvoj sportskih, rekreativnih i kulturnih aktivnosti Mjera 4.1. Pametna uprava i digitalizacija procesa Mjera 4.2. Održivo upravljanje općinskim resursima Mjera 4.3. Održavanje komunalne infrastrukture Mjera 4.4. Gradnja komunalne infrastrukture Mjera 4.5. Unaprjeđenje prometne infrastrukture Mjera 4.6. Očuvanje prirodnih resursa

Destinacija TZM Jezera (niti ostali TZ-ovi na otoku Murteru) nema izrađen strateški dokument razvoja turizma, niti srednjoročni razvojni dokument kojim bi se jasnije definirali ciljevi, prioriteti i smjernice turističkog razvoja. Slijedom navedenog, ovim dokumentom daju se temeljne odrednice, razvojne smjernice i prioritetne mjere koje će poslužiti kao okvir za plansko, održivo i usmjereno upravljanje turističkim razvojem destinacije.

Identifikacija izazova

- **Nepostojanje lokalnog strateškog dokumenta razvoja turizma** – na razini destinacije TZM Jezera nije izrađen poseban strateški dokument koji bi jasno definirao dugoročne razvojne ciljeve, prioritete i model upravljanja turističkim razvojem destinacije.
- **Potreba za snažnijom koordinacijom među institucijama i dionicima** – u upravljanje turizmom uključeno je više institucija na lokalnoj i županijskoj razini, što zahtijeva kontinuirano usklađivanje aktivnosti, razmjenu informacija i jasno definirane uloge u planiranju i provedbi razvojnih projekata.
- **Kompleksnost upravljačkog okvira na više razina** – sustav upravljanja turizmom obuhvaća različite razine upravljanja (lokalnu, županijsku i nacionalnu), zbog čega je potrebno osigurati bolju povezanost strateških dokumenata i učinkovitiju provedbu razvojnih mjera i aktivnosti/projekata
- **Nedovoljno sustavno prikupljanje i korištenje razvojnih pokazatelja** – za učinkovito upravljanje destinacijom potrebno je unaprijediti sustav prikupljanja i analize podataka

- **Potreba za jačanjem partnerskog modela upravljanja destinacijom** – iako su u razvoj turizma uključeni javni sektor, privatni poduzetnici i lokalna zajednica, postoji prostor za dodatno jačanje participativnog pristupa i aktivnije uključivanje svih dionika u procese planiranja i upravljanja turizmom.

Preporuke

- **Izrada lokalnog strateškog dokumenta razvoja turizma** – izraditi strateški plan razvoja turizma destinacije (Strategija razvoja turizma i/ili Plan upravljanja destinacijom) koji će jasno definirati dugoročne ciljeve, razvojne prioritete i smjernice održivog upravljanja turizmom.
- **Jačanje koordinacije između institucija i dionika** – uspostaviti redovite mehanizme suradnje između lokalne samouprave, turističke zajednice, javnih institucija i privatnog sektora radi učinkovitijeg planiranja i provedbe razvojnih aktivnosti (koordinacija, odbor, vijeće i sl.)
- **Unaprjeđenje upravljanja na više razina** – osigurati bolju usklađenost lokalnih razvojnih planova sa županijskim i nacionalnim strategijama turizma te jasnije definirati odgovornosti u provedbi projekata.
- **Razvoj sustava praćenja i analize podataka** – unaprijediti sustav prikupljanja i analize podataka o turističkim kretanjima, utjecaju turizma na prostor i zajednicu te pokazateljima održivosti.
- **Jačanje partnerskog modela upravljanja destinacijom** – poticati aktivnije uključivanje lokalnog stanovništva, poduzetnika i drugih dionika kroz radionice, savjetovanja i zajedničke projekte razvoja turizma.

4. Analiza stanja

Naselje Jezera nalazi se u sastavu Općine Tisno. Smješteno je u jugoistočnom dijelu otoka Murtera te zauzima površinu 9,8 km². Položaj naselja na otoku Murteru, na srednjem Jadranu i blizini brojnih otoka šibenskog arhipelaga, čini Jezera izrazito atraktivnim geografskim prostorom. Zahvaljujući prirodnim obilježjima, razvedenoj obali i mediteranskoj klimi, Jezera su se razvila kao značajna turistička destinacija, ali i kao tradicionalno ribarsko i pomorsko mjesto. Ljeti mjesto bilježi višestruko povećanje broja stanovnika zbog dolaska turista, dok tijekom godine pruža mirne i kvalitetne uvjete za život lokalnog stanovništva. Naselje Jezera prema podacima Popisa stanovništva 2021. godine imalo je 798 stanovnika.

Analiza stanja predstavlja ključni korak u procesu planiranja i upravljanja turističkom destinacijom. Kroz analizu stanja želi se steći sveobuhvatan i realan uvid u trenutno stanje svih ključnih sastavnica koje utječu na turistički razvoj, upravljanje i doživljaj destinacije. Prikupljanjem, sistematizacijom i interpretacijom podataka omogućuje se donošenje informiranih i održivih strateških odluka koje će unaprijediti kvalitetu turističke ponude, povećati konkurentnost destinacije i osigurati njezin održivi razvoj.

Ciljevi analize usmjereni su na identifikaciju prednosti, nedostataka, prilika i prijetnji u destinaciji, s naglaskom na prikupljanje podataka koji će služiti kao podloga za razvojne odluke. Analiza uključuje popis postojećih i potencijalnih turističkih proizvoda i usluga, evaluaciju resursne osnove, pregled stanja javne turističke, komunalne, prometne i digitalne infrastrukture, kao i dostupnosti destinacije osobama s invaliditetom. Uz to, analiziraju se javne usluge, stanje ljudskih potencijala i tržišta rada, te komunikacijske aktivnosti i brend identitet destinacije s posebnim osvrtom na njegovu percepciju među turistima. Analiza konkurencije daje dodatni uvid u pozicioniranje destinacije na tržištu. Cjelokupna analiza temelji se na dostupnim nacionalnim, regionalnim i lokalnim izvorima te relevantnim strateškim, prostornim i zakonodavnim dokumentima, čime se osigurava sveobuhvatan i usklađen pristup planiranju i upravljanju turističkim razvojem. Uz to, provedena su primarna istraživanja kroz anketno istraživanje lokalnog stanovništva te turista/jednodnevnih posjetitelja, a sekundarni podaci prikupljeni su iz izvora poput sustava eVisitor, javnih institucija (MINTS, FINA, HZZ i Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije) i komunalnih poduzeća (Vodovod i odvodnja d.o.o., HEP ODS d.o.o., Elektra Šibenik, Ježinac d.o.o. i dr.).

Svrha analize je prepoznati stvarne potrebe i potencijale destinacije TZM Jezera, uočiti ograničenja te, na temelju tih saznanja, definirati razvojni smjer, ciljeve, mjere i aktivnosti usmjerene k poboljšanju turističke ponude, kvalitete doživljaja i ukupnog razvoja destinacije.

5. Turistička ponuda i potražnja

5.1. Smještajni kapaciteti

Analiza smještajnih kapaciteta i fizičkog turističkog prometa na području TZM Jezera napravljena je temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor¹.

Smještajni objekti u sustavu eVisitor razvrstani su u grupe prema obilježjima Vrsta objekta i Podvrsta objekta, a u skladu sa Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti i pripadajućim važećim pravilnicima o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata.

Analiza turističkog prometa i stanja turističkih kapaciteta napravljena je za 2018., 2019., 2022., 2023. i 2024. godinu. Godine 2020. i 2021. nisu relevantne za usporedbu zbog pandemije uzrokovane virusom COVID-19 i stoga su izostavljene iz ove analize.

Tablica 4. Definicija grupa smještajnih objekata na području TZM Jezera, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Vrsta grupe	Podvrsta objekta (eVisitor)
Hoteli ²	Aparthotel, Hotel, Integralni hotel, Pansion, Turistički apartmani, Turističko naselje
Kampovi	Kamp, Kamp odmorište, Kampiralište
Obiteljski smještaj	Kamp u domaćinstvu, Objekti u domaćinstvu
	Kamp na OPG-u (seljačkom domaćinstvu), Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)
Ostali smještaj	Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Studio apartman, Hostel
Nekomercijalni smještaj	Kuća za odmor (vikendica) Stan za odmor (vikendica) Kuća stanovnika grada/općine Stan stanovnika grada/općine

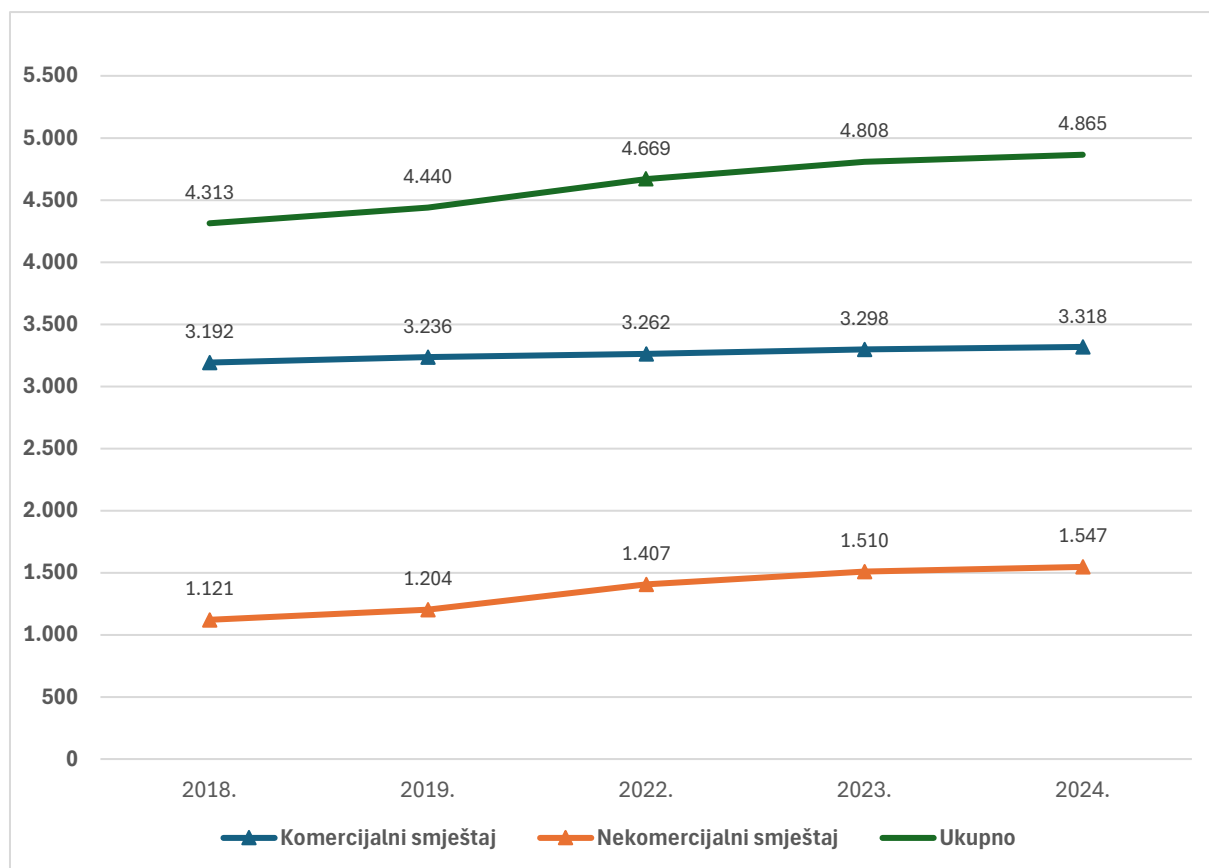
¹ Tijekom analize turističkog prometa napravljena je korekcija statističkih podataka iz sustava eVisitor zbog osiguravanja točne usporedivosti podataka na razini ostalih TZ-a na otoku Murteru. O navedenom su obavješteni nositelji turističke politike na razini TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije koji su pokrenuli proceduru ispravka statističkih podataka o turističkom prometu u lukama. Analiza ukupnih turističkih kretanja obuhvatila je time ukupan turistički promet koji obuhvaća komercijalni, nekomercijalni i promet u lukama, a analiza smještajnih kapaciteta razmatrana je kroz turistički promet u komercijalnim i nekomercijalnim smještajnim kapacitetima.

² Obzirom da je analiza smještajnih kapaciteta obuhvatila razdoblje 2018.-2024. godine, u grupi „Hoteli“ se u sustavu eVisitor su još uvijek uključeni smještajni kapaciteti zatvorenog hotela „Say“. Sukladno tome, u grupi „Hoteli“, zastupljena je samo podvrsta smještaja „Turističko naselje“, a odnosi se na smještajne kapacitete turističkog naselja koje se nalazi unutar kampa Jezera Lovišća pod imenom „Jezera Village“. U svrhu izbjegavanja zahtjevnih statističkih prilagodbi i analize trendova kretanja smještajnih kapaciteta destinacije u recentnom razdoblju, analizirani su kapaciteti svih smještajnih objekata uključujući spomenuti hotel (navedeni se aktivno vodi i u 2026. godini unutar sustava), dok će se nova analiza smještajnih kapaciteta napraviti u nekom od budućih strateško-planskih dokumenata.

Ukupan smještajni kapacitet TZM Jezera u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u 2024. godini iznosio je 4.865 kreveta. Ukupno 3.318 kreveta (68,2 %) nalazilo se u komercijalnom smještaju, a 1.517 kreveta (31,8 %) u nekomercijalnom smještaju.

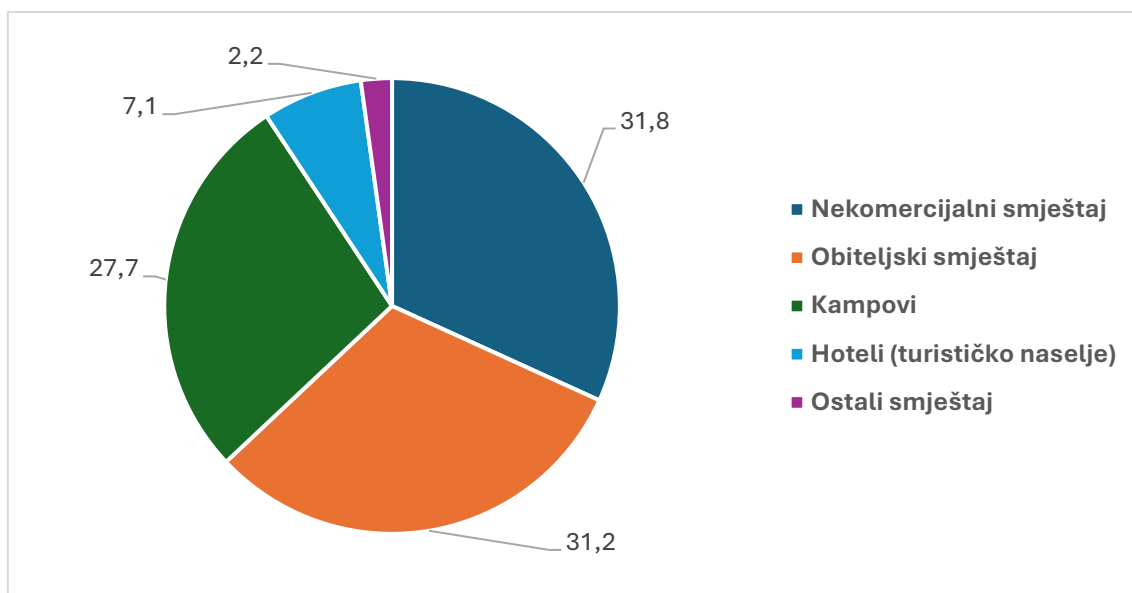
U razdoblju 2018.-2024. godine broj kreveta povećan je s 4.313 na 4.865, što predstavlja rast od 12,8 % (552 kreveta). Pritom je porast broja kreveta u nekomercijalnom smještaju iznosio 38,0 % (426 kreveta), dok je u komercijalnom smještaju bio znatno manji i iznosio 3,9 % (126 kreveta).

Slika 1. Broj kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrsti smještaja, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

U strukturi smještajnih kapaciteta prema grupama u 2024. godini, najveći udio kreveta evidentiran je u grupi Nekomercijalni smještaj (31,8 %) te u grupi Obiteljski smještaj (31,2 %). U ove dvije grupe koncentrirano je gotovo dvije trećine ukupnih kapaciteta destinacije. Grupa Kampovi sudjeluje s 27,7 %, dok grupa Hoteli (turističko naselje „Village Jezera“) čini 7,0 % ukupnog broja kreveta.

Slika 2. Smještajni kapaciteti TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Ukupni smještajni kapaciteti u razdoblju 2018.-2024.godine povećani su za 12,8 %. Analiza promjene broja kreveta pokazuje da je apsolutni rast od 552 kreveta ponajprije rezultat povećanja u grupi Nekomercijalni smještaj (38,0 %; 426 kreveta) i grupi Obiteljski smještaj (8,7 %; 121 krevet), dok je najmanji porast ostvaren u grupi Ostali smještaj (4,8 %; 5 kreveta).

Tablica 5. Statistički pokazatelji komercijalnog i nekomercijalnog smještaja na području TZM Jezera u razdoblju 2018.- 2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Vrsta smještaja	2018.	Udio 2018. (u %)	2019.	Udio 2019. (u %)	2022.	Udio 2022. (u %)	2023.	Udio 2023. (u %)	2024.	Udio 2024. (u %)	Δ 24/18	Δ 24/23
Kampovi	1.350	31,3	1.350	30,4	1.350	28,9	1.350	28,1	1.350	27,7	0,0	0,0
Hoteli	340	7,9	340	7,7	340	7,3	340	7,1	340	7,1	0,0	0,0
Obiteljski smještaj	1.398	32,4	1.476	33,2	1.451	31,1	1.487	30,9	1.519	31,2	8,7	2,2
Ostali smještaj	104	2,4	70	1,6	121	2,6	121	2,5	109	2,2	4,8	-9,9
Komercijalni smještaj	3.192	74,0	3.236	72,9	3.262	69,9	3.298	68,6	3.318	68,2	3,9	0,6
Nekomercijalni smještaj	1.121	26,0	1.204	27,1	1.407	30,1	1.510	31,4	1.547	31,8	38,0	2,5
Ukupno	4.313	100	4.440	100	4.669	100	4.808	100	4.865	100	12,8	1,2

Ukupni smještajni kapaciteti u 2024. godini povećali su se za 1,2 %, u odnosu na 2023. godinu. Promatrajući isto razdoblje, u grupi Kampovi i Hoteli broj kreveta je ostao nepromijenjen (0,0 %). U grupi Nekomercijalni smještaj zabilježen je rast za 2,5 %, dok je u grupi Obiteljski smještaj, zabilježen također rast i to za 2,2 %. S druge strane, u grupi Ostali smještaj zabilježen je pad za 9,9 % u odnosu na prethodnu godinu.

5.1.1 Komercijalni smještajni kapaciteti

Na području TZM Jezera je u 2024. godini bilo registrirano 3.318 kreveta u svim vrstama komercijalnog smještaja. U 2024. godini, najveći udio kreveta u komercijalnom smještaju nalazio se u grupi Obiteljski smještaj (45,8 %) i Kampovima (40,7 %), a zatim u grupama Hoteli (10,2 %) (podvrsta Turističko naselje) i Ostali smještaj (3,3 %) (podvrste Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Hostel i Studio apartman).

U razdoblju 2018.-2024. godine broj kreveta povećan je za 3,9 %. Najveći porast zabilježen je u grupi Obiteljski smještaj (podvrste Objekti u domaćinstvu i Kamp u domaćinstvu) i to za 8,7 %, a zatim u grupi Ostali smještaj za 4,8 %. Broj kreveta u grupama Kampovi i Hoteli za isto razdoblje ostao je nepromijenjen.

Tablica 6. Broj kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godina prema vrstama komercijalnih smještajnih kapaciteta. U prethodna dva stupca prikazana je promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2019. (stupac $\Delta 24/19$), odnosno 2023. godinu (stupac $\Delta 24/23$), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Vrsta/godina	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Broj noćenja 2024	$\Delta 24/18$ (u %)	$\Delta 24/23$ (u %)	Udio u 2024 (u %)
Kampovi	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	160.174	0,0	0,0	40,7
Hoteli	340	340	340	340	340	21.014	0,0	0,0	10,2
Obiteljski smještaj	1.398	1.476	1.451	1.487	1.519	81.039	8,7	2,2	45,8
Ostali smještaj	104	70	121	121	109	3.189	4,8	-9,9	3,3
Ukupno	3.192	3.236	3.262	3.298	3.318	265.416	3,9	0,6	100

Kroz analizu promjene udjela zastupljenosti kategorija komercijalnog smještaja u razdoblju 2018.-2024. godine uočava se relativno stabilna struktura udjela broja kreveta, uz ograničene varijacije između pojedinih kategorija. Najizraženiji porast udjela broja kreveta evidentiran je u grupi Obiteljski smještaj, i to za 2,0 %. Ova grupa kontinuirano zadržava najveći udio u ukupnoj strukturi smještajnih kapaciteta destinacije, koji se kreće u rasponu od 43,8 % u 2018. godini do 45,8 % u 2024. godini, s maksimalnom vrijednošću u 2019. godini (45,6 %), čime se potvrđuje njegova dominantna pozicija u smještajnoj ponudi destinacije. U strukturi broja kreveta unutar ove grupe, najveći je u podvrsti Objekti u domaćinstvu (1.434 kreveta; 94,4 %), dok su se ostali kreveti nalazili u podvrsti Kampovi u domaćinstvu (85 kreveta; 5,6 %).

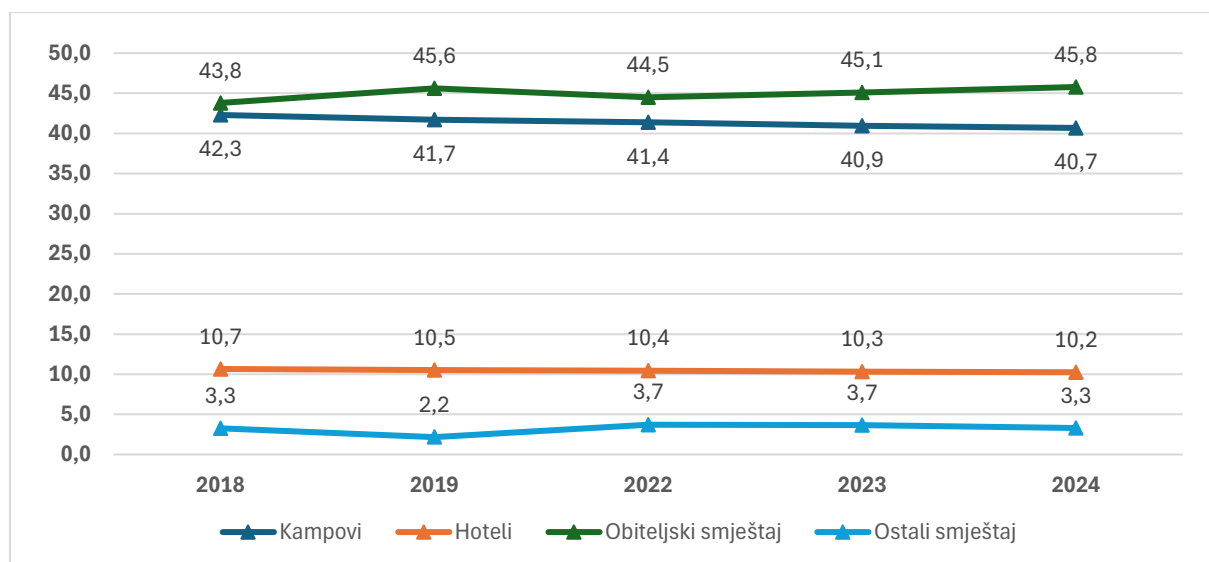
Udio kreveta u grupi Kampovi je u promatranom razdoblju smanjio se za 1,6 %. U odnosu na 2019. broj kreveta ostao je nepromijenjen u cijelom promatranom razdoblju. Ukupni smještajni kapaciteti u grupi Kampovi u 2024. godini iznosili su 1.350 kreveta, od čega je većina unutar

kampa Jezera Lovišća (1.200 kreveta), a ostatak unutar kampa „More“ (90 kreveta), kamp odmorišta „Levantara“ (30 kreveta) i kampirališta „Stella Maris“ (30 kreveta).

Udio broja kreveta u grupi Hoteli (podvrsta Hotel i Turističko naselje) je u 2019. iznosio 10,7 %, dok je u 2024. godini smanjen na 10,2 %.

Udio broja kreveta u grupi Ostali smještaj (podvrste Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Hostel i Studio apartman) je u 2023. iznosio 3,7 %, dok je u 2024. godini smanjen na 3,3 %. U ovoj kategoriji zabilježeno je smanjenje udjela u odnosu na 2019. godinu, kada je iznosio 3,7 %. U 2024. godini, unutar ove grupe najveći broj kreveta nalazio se u podvrsti Apartmani 34 kreveta (31,2 %), a slijede podvrste Kuća za odmor 33 kreveta (30,3 %), Soba za iznajmljivanje 28 kreveta (25,7 %), Hostel 10 kreveta (9,2 %), dok su se preostali kreveti unutar podvrste Studio apartman (3,7 %).

Slika 3. Struktura smještajnih kapaciteta na području TZM Jezera tijekom 2018., 2019., 2022., 2023. i 2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

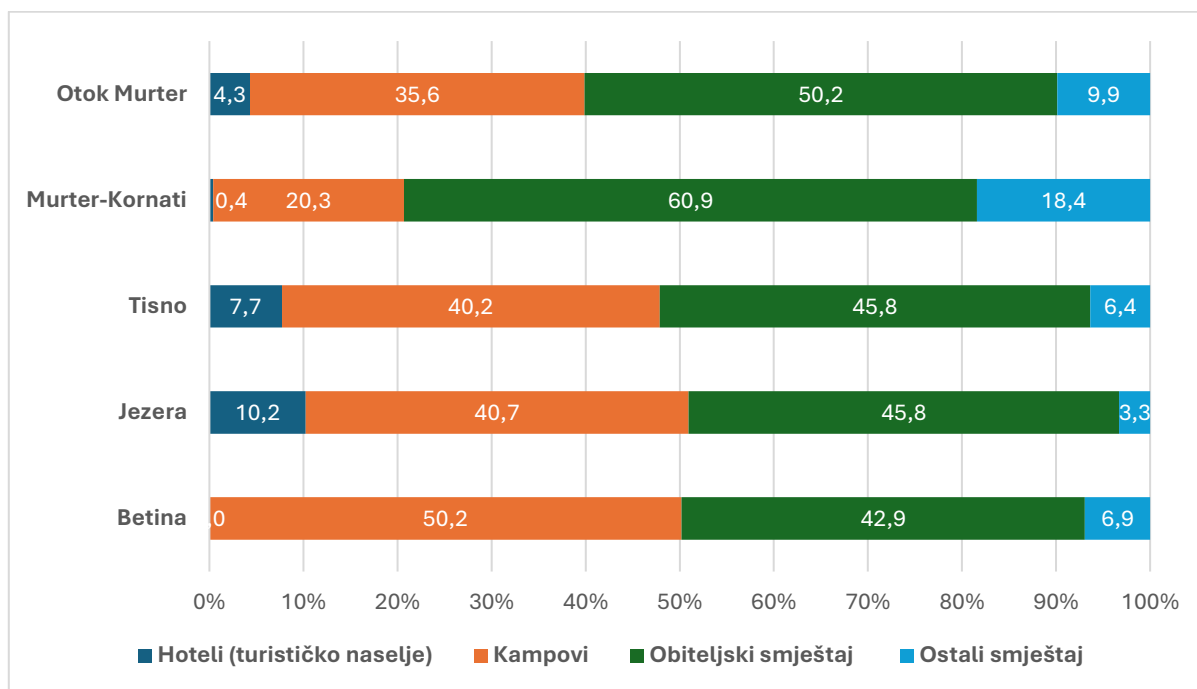
U strukturi broja kreveta na otoku Murteru (usporedba TZM Jezera s TZO Tisno, TZO Murter-Kornati i TZM Betina) prema grupama komercijalnog smještaja u 2024. godini, na području TZM Jezera najviše je zastupljena grupa Obiteljski smještaj (45,8%), pri čemu je njen udio jednak kao u TZO Tisno, ali niži u odnosu na TZO Murter-Kornati (60,9 %), gdje je ova grupa najzastupljenija na razini cijelog otoka Murtera. TZM Jezera se ističe visokim udjelom u grupi Kampovi (40,7%), koji je neznatno viši u odnosu na TZO Tisno (40,2%), dok se TZM Betina dodatno ističe još većim kapacitetima (50,2 %) u odnosu na prosjek otoka Murtera.

Grupa Hoteli u TZM Jezera sudjeluje s 10,2%, što je relativno viši udio u usporedbi s većinom ostalih turističkih zajednica. Međutim, ovi kapaciteti se odnose na broj kreveta u podvrsti turističko naselje „Village Jezera“ koji se nalazi unutar kampa Jezera Lovišća a ne na klasične hotelske objekte, što ukazuje na izostanak razvijene hotelske ponude u destinaciji.

Grupa Ostali smještaj ima najmanji udio broja kreveta (3,3 %) među promatranim turističkim zajednicama otoka Murtera i obuhvaća krevete u podvrstama objekata Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Studio apartman, Hostel i dr.

U usporedbi s ukupnom strukturom broja kreveta na razini otoka Murtera, TZM Jezera se izdvaja većim udjelom kreveta u grupi Kampovi (40,7 %) u odnosu na TZO Murter-Kornati (20,3 %) i TZO Tisno (40,2 %), ali manjim u odnosu na TZM Betina (50,2 %). Istodobno, udio broja kreveta u grupi Obiteljski smještaj u TZM Jezera (45,8 %) niži je u odnosu na prosjek otoka (50,2 %), kao i u odnosu na TZO Murter-Kornati (60,9 %), dok je usporediv s udjelom u TZO Tisno (45,8 %) i TZM Betina (42,9 %). Istovremeno, udio grupe Hoteli u TZM Jezera, iako formalno prisutan, ne odražava stvarnu razvijenost hotelskog segmenta. TZM Jezera raspolaže u grupi Ostali smještaj (podvrste Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Hostel i Studio apartman) s najmanjim brojem kreveta (3,3 %) u odnosu na ostale TZ-ove na otoku Murteru.

Slika 4. Strukture broja kreveta na otoku Murteru prema grupama komercijalnog smještaja (usporedba po TZ-ima) u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

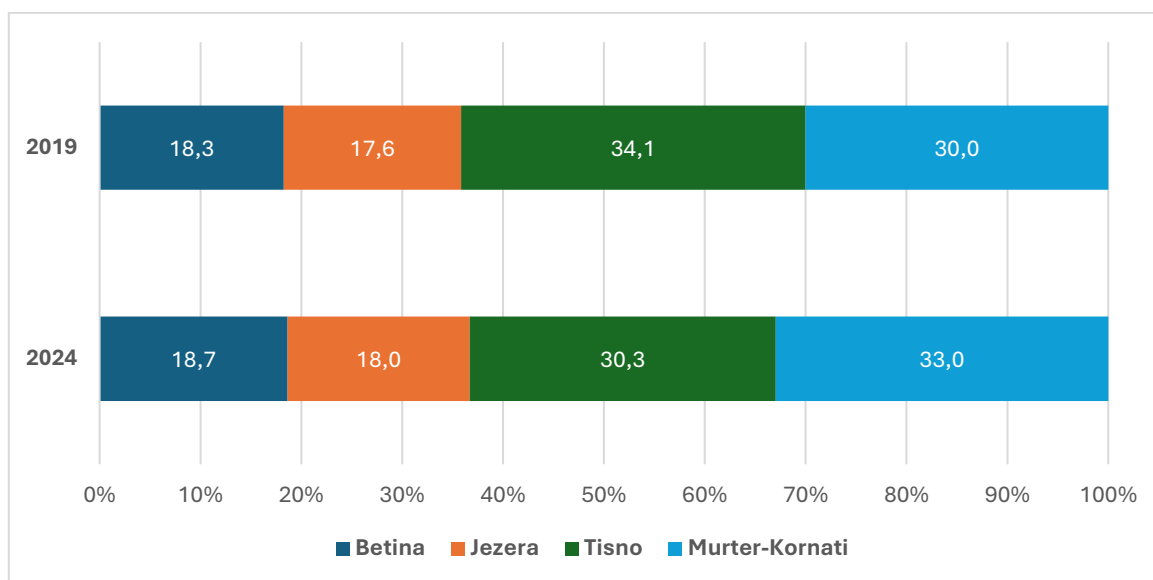

U 2024. godini udio broja kreveta TZM Jezera na razini otoka Murtera iznosi 18,0 %, što predstavlja blagi porast u odnosu na 2019. godinu (17,6 %) te upućuje na stabilan razvoj bez značajnijih oscilacija. U odnosu na ostale turističke zajednice na otoku Murteru u 2024. godini, TZM Jezera je raspolagala s najmanjim brojem kreveta.

U usporedbi 2019. i 2024. godine vidljive su promjene u strukturi broja kreveta između turističkih zajednica otoka Murtera. TZO Tisno bilježi smanjenje udjela (s 34,1 % na 30,3 %), dok sve ostale turističke zajednice ostvaruju rast. Najizraženiji porast prisutan je u TZO Murter-Kornati (s 30,0 % na 33,0 %), dok TZM Betina i TZM Jezera bilježe manja povećanja udjela (s 18,3% na 18,7%, odnosno s 17,6 % na 18,0 %).

Zaključno, TZM Jezera najvećim udjelom raspolaže sa krevetima u grupi Obiteljski smještaj i Kampovi (86,5 % ukupnih broja kreveta u komercijalnom smještaju). Preostali kreveti nalaze se u podvrstama smještaja unutar grupe Ostali smještaj (podvrste Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Hostel i Studio apartman), dok ponuda klasičnog hotelskog smještaja nije prisutna.

Slika 5. Struktura broja kreveta prema turističkim zajednicama na otoku Murteru u 2019. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Detaljan prikaz kretanja broja registriranih kreveta u komercijalnom smještaju po turističkim zajednicama na otoku Murteru za razdoblje 2018.-2024. godine analiziran je u sljedećoj tablici. U odnosu na 2018. godinu, u 2024. godini u TZM Jezera zabilježen je porast broja kreveta za 3,9 %, što je ujedno i najmanji rast na među TZ-ovima na otoku Murteru. U ostalim destinacijama je rast bio izraženiji, posebice u TZO Murter-Kornati (13,1%) i TZM Betina (10,7%).

U odnosu na 2023. godinu, u 2024. godini u TZM Jezera zabilježen je blagi rast broja kreveta (0,6 %). Iznimku čini TZO Murter-Kornati, u kojem je zabilježen rast od 2,6 %, dok je u TZO Tisno evidentiran izraženiji pad (5,1%), a u TZM Betina također manji pad (0,6 %). Na razini cijelog otoka Murtera zabilježena je blaga negativna promjena za 0,8 %.

Tablica 7. Broj registriranih kreveta u komercijalnom smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine na području TZM Jezera i ostalim TZ na otoku Murteru. U posljednja dva stupca prikazana je promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

TZ	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/18	Δ 24/23
Betina	3.099	3.363	3.364	3.451	3.431	10,7	-0,6
Jezera	3.192	3.236	3.262	3.298	3.318	3,9	0,6
Tisno	5.324	6.290	6.276	5.879	5.581	4,8	-5,1
Murter-Kornati	5.355	5.530	5.625	5.904	6.059	13,1	2,6
Otok Murter	16.970	18.419	18.527	18.532	18.389	8,4	-0,8

U grupi Obiteljski smještaj TZM Jezera (2,9 %) bilježi umjeren rast broja kreveta u odnosu na ostale TZ otoka Murtera, niži od TZO Tisno (3,9 %) i TZ Murter-Kornati (13,4 %), ali viši od TZM Betina (0,6 %) te ispod prosjeka otoka (6,7 %).

Tablica 8. Stopa promjene broja kreveta po grupama komercijalnog smještaja između TZ-a otoka Murtera u 2019. godini u odnosu na 2024. godinu, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

	Betina	Jezera	Tisno	Murter-Kornati	Otok Murter
Hoteli	0,0	0,0	-33,8	-88,8	-34,1
Kampovi	-0,9	0,0	-22,8	-4,7	-10,1
Obiteljski smještaj	0,6	2,9	3,9	13,4	6,7
Ostali smještaj	45,1	55,7	27,2	45,3	41,9

5.1.2 Nekomercijalni smještajni kapaciteti

U 2024. godini, unutar grupe Nekomercijalni smještaj, evidentirano je 296 objekata s ukupno 1.547 kreveta. U odnosu na ukupan broj kreveta u destinaciji, njihov udio je u 2024. godini iznosio 31,8 %.

U razdoblju 2018.-2024. godine, u nekomercijalnom smještaju broj kreveta povećao se za 38,0 %.

U strukturi smještajnih kapaciteta najveći udio zauzima podvrsta Kuća za odmor (vikendica), koja je u 2024. godini činila 70,9 % ukupnih broja kreveta unutar ove grupe. U odnosu na 2019. godinu, broj kreveta u ovoj podvrsti povećan je za 19,5 %.

Podvrsta Kuće stanovnika općine/grada bilježe snažniji rast – s 259 kreveta u 2019. na 378 u 2024. godini, odnosno povećanje od 45,9 %. Ova podvrsta čini 24,4 % ukupnih kapaciteta i ostvaruje najveći broj noćenja (19.099), što ukazuje na visoku razinu korištenja u odnosu na raspoložive kapacitete.

Podvrsta Stanovi stanovnika općine/grada ima marginalan udio u ukupnoj strukturi (1,1 %) te bilježi smanjenje broja kreveta u odnosu na 2019. godinu za 11,1 %.

Podvrsta Stanovi za odmor (vikendice) predstavljaju najmanju, ali najdinamičniju podvrstu nekomercijalnog smještaja. Broj kreveta povećan je s 9 u 2019. na 56 u 2024. godini, što je rast od 522,2 %. Unatoč snažnom relativnom povećanju, ipak se radi o malom apsolutnim brojkama.

Tablica 9. Broj registriranih kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godina prema vrstama nekomercijalnih smještajnih kapaciteta. U pretposljednja dva stupca prikazana je promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2019. (stupac Δ 24/19), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/19	Δ 24/23	Udio 2024 (u %)
Kuća stanovnika općine/grada	206	259	343	357	378	45,9	5,9	24,4
Kuća za odmor (vikendica)	886	918	1.021	1.086	1.097	19,5	1,0	70,9
Stan stanovnika općine/grada	20	18	20	22	16	-11,1	-27,3	1,1
Stan za odmor (vikendica)	9	9	23	45	56	522,2	24,4	3,6
Ukupno nekomercijalni smještaj	1.121	1.204	1.407	1.510	1.547	28,5	2,5	100

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz Popisa stanovništva 2021. godine, na području naselja Jezera (procjena na temelju podataka za Općinu Tisno) bilo je oko 1.900 stanova za stanovanje, oko 600 stanova upotrebljavalo se za odmor pri čemu je, dodatno, bilo oko 300 praznih stanova. Podaci o broju objekata na koje se 2024. plaćao porez na kuće za odmor upućuju na zaključak da je na području Jezera barem 460 objekata.

Drugim riječima, opravdano je zaključiti da je stvarna nekomercijalna turistička potražnja višestruko veća od registrirane. Uz pretpostavku upotrebe 460 objekta s prosječno 6,4 kreveta po objektu (prosječan broj kreveta u objektima u domaćinstvu) uz konzervativnu pretpostavku o upotrebi objekata 30 dana godišnje uz iskorištenost kreveta od 65 % (približno jednako iskorištenosti objekata u domaćinstvu tijekom srpnja i kolovoza), slijedi da je moguće, konzervativno, procijeniti da se u kućama i stanovima za odmor ostvaruje barem 40 % više noćenja nego što je registrirano u sustavu eVisitor.

Nekomercijalni smještaj na području destinacije TZM Jezera predstavlja sve izraženiji izazov u upravljanju turističkim razvojem, ponajprije zbog nesrazmjera između zakonskog okvira i stvarne prakse na terenu. Iako je riječ o legalnoj kategoriji namijenjenoj osobnom korištenju nekretnina za odmor, u praksi se dio takvih objekata koristi za neprijavljeno iznajmljivanje, čime se otvara prostor razvoju sive ekonomije i različitih oblika rentijerstva. Posljedično, dolazi do narušavanja tržišnih odnosa kroz nelojalnu konkurenciju registriranim iznajmljivačima, ali i do smanjenih prihoda javnog sektora te otežanog planiranja razvoja destinacije.

Dodatni problem predstavlja nedostatak pouzdanih i cjelovitih podataka o stvarnom korištenju takvih kapaciteta, što otežava procjenu njihovog utjecaja na turistički promet, infrastrukturu i kvalitetu života lokalnog stanovništva. Upravo iz tog razloga, preporuka je, kao i za ostale destinacije, sustavno pratiti i prikupljati relevantne podatke u skladu s poreznim izmjenama uvedenima tijekom 2025. godine. Uspostava sustava naplate poreza za kuće i stanove za odmor

pri Poreznoj upravi predstavlja važan korak prema većoj transparentnosti i dostupnosti podataka, što će omogućiti preciznije sagledavanje stvarnog stanja.

Na temelju tako unaprijeđene statističke osnove, problematika nekomercijalnog smještaja moći će se kvalitetnije analizirati i interpretirati, a dobiveni uvidi poslužit će kao temelj za definiranje konkretnih mjera i politika. Sukladno tome, ova će se tema detaljnije i utemeljeno obraditi u narednim strateško-planskim dokumentima, s ciljem uspostave održivijeg i pravednijeg sustava upravljanja smještajnim kapacitetima u destinaciji TZM Jezera.

5.1.3 Kategorizacija

Na području TZM Jezera se u 2024. godini nalazilo ukupno 551 smještajni objekt. U grupi Nekomercijalni smještaj u 2024. godini nalazilo se ukupno 296 objekata, što čini više od polovice ukupno evidentiranih objekata u destinaciji. Ukupno 335 objekata (60,8 %) klasificirano je bez kategorije pri čemu najviše u grupi Nekomercijalni smještaj (87,5 %), a manjim dijelom u komercijalnom smještaju, u grupi Objekti u domaćinstvu (12,5 %). Slijede smještajni objekti s 3* kojih je u 2024. godini evidentirano ukupno 186, što je 38,0 % ukupnog broja objekata u destinaciji. U strukturi smještaja u kategoriji 3*, prevladava grupa Objekti u domaćinstvu koji su činili 30,8 % ukupnog broja objekata u destinaciji (170 objekata). U destinaciji postoji 1 objekt kategorije 5* te 19 objekata kategorije 4* (17 objekata u grupi Obiteljski smještaj te 2 u grupi Ostali smještaj).

Na području destinacije u 2024. godini nalazili su se sljedeći objekti registrirani u grupi Hoteli-Turističko naselje „Jezera Village“ i „Hotel Say“ (zatvoren). U grupi Kampovi kategorizacija je sljedeća: kamp Jezera Lovišća 3*, kamp More 3*, kamp odmorište Levantara (Standard) i kampiralište Stella Maris 3*.

Tablica 10. Broj objekata po kategorijama smještaja u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Vrsta/godina	1*	2*	3*	4*	5*	Ostalo	Nema kategorizacije	Ukupno
Kampovi	0	0	3	0	0	1	0	4
Hoteli	0	1	1	0	0	0	0	2
Obiteljski smještaj	0	7	170	17	1	0	42	237
Ostali smještaj	0	1	9	2	0	0	0	12
Komercijalni smještaj	0	9	183	19	1	1	42	255
Nekomercijalni smještaj	0	0	3	0	0	0	293	296
Ukupno	0	9	186	19	1	1	335	551

Tablica 11. Broj kreveta po kategorijama smještaja u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Vrsta/godina	1*	2*	3*	4*	5*	Ostalo	Nema kategorizacije	Ukupno
Kampovi	0	0	1.320	0	0	30	0	1.350
Hoteli	0	292	48	0	0	0	0	340
Obiteljski smještaj	0	90	1.032	118	14	0	265	1.519
Ostali smještaj	0	14	84	11	0	0	0	109
Komercijalni smještaj	0	396	2.484	129	14	30	265	3.318
Nekomercijalni smještaj	0	0	23	0	0	0	1.524	1.547
Ukupno	0	396	2.507	129	14	30	1.789	4.865

Promatrajući ukupnu strukturu kategorizacije smještajnih kapaciteta u 2024. godini, vidljivo je da dominiraju kreveti u objektima srednje kategorije (3*), koji čine 51,5 % ukupnog broja kreveta u destinaciji. Ovakva struktura ukazuje na prevladavajuću orijentaciju destinacije prema srednjem tržišnom segmentu, odnosno gostima koji traže standardiziranu, ali ne i visoko diferenciranu razinu usluge.

Niže kategorije smještaja (2* i manje) sudjeluju s udjelom 8,1 %. Smještaj više kategorije (4* i 5*) znatno je slabije zastupljen te zajedno čini tek oko 3,0 % ukupnih kapaciteta. Takav nizak udio ukazuje na ograničene mogućnosti razvoja ponude više dodane vrijednosti, ali i na nedovoljnu razvijenost segmenta koji generira veću potrošnju po gostu. Time je ujedno ograničen potencijal destinacije za privlačenje zahtjevnijih tržišnih segmenata.

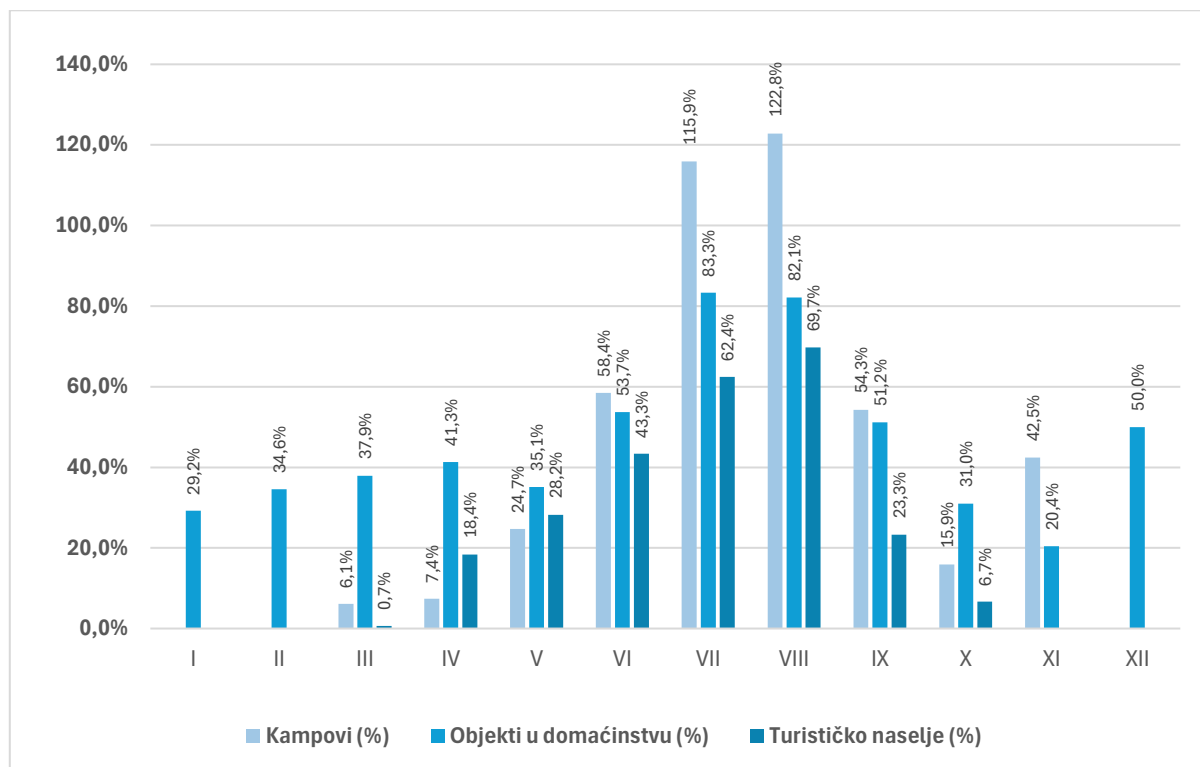
S druge strane, značajan udio od 36,8 % ukupnog broja kreveta odnosi se na smještaj bez kategorizacije, što je u velikoj mjeri povezano s nekomercijalnim smještajem. Ova činjenica upućuje na izraženu prisutnost sekundarnih kuća i stanova za odmor, što može imati utjecaj na sezonalnost turističke potražnje, razinu kontrole kvalitete te ukupne ekonomske učinke turizma u destinaciji.

Ukupno gledano, struktura kategorizacije smještajnih kapaciteta ukazuje na izraženu dominaciju srednje kategorije, uz istodobno visok udio nekategoriziranog smještaja i vrlo ograničenu zastupljenost viših kategorija, što predstavlja ključni razvojni izazov u kontekstu podizanja kvalitete i konkurentnosti destinacije.

U 2024. godini popunjenost aktivnih objekata u turističkom naselju „Village Jezera“ iznosila 40,2 %, dok podvrsta je podvrsta kampovi ostvarila umjerenu popunjenost od 57,4 %. S druge strane, objekti u domaćinstvu bilježe višu razinu popunjenosti od 67,4 %, što ukazuje na njihovu veću iskorištenost u odnosu na ostale oblike smještaja. Generalno, najveća popunjenost ostvarena je u podvrsti stan za odmor (vikendica) s 88,8 %, kao i u studio apartmanima s 86,5 %,

U mjesecu kolovozu najvišu neto iskorištenost kreveta zabilježena je u podvrsti kampovi sa 122,8 % te srpnju s 115,9 %, dok objekti u domaćinstvu najvišu neto iskorištenost kreveta ostvaruju u srpnju 83,3 % te kolovozu 82,1 %.

Tablica 12. Popunjenost aktivnih objekata u podvrstama smještaja Kampovi, Turističko naselje i Objekti u domaćinstvu u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

U sljedećoj tablici analizirani su kapaciteti kamping i hotelske ponude u turističkim naseljima na području TZM Jezera.

Tablica 13. Glavna obilježja hotelskog i kamping smještaja na području TZM Jezera, izvor: eVisitor, PPUO Tisno, službene web stranice kampova i hotela, Booking.com, TripAdvisor.com, obradio Level project d.o.o.

Kamp „Jezera Lovišća“

- smješten u uvali Lovišća na površini oko 15 ha
- plaža Lovišća
- kategorije 3*, 400 smještajnih jedinica i ukupno 1.200 kreveta
- vrste kamp površina: I.Row, premium, gold, mobile home
- dostupni sadržaji: recepcija, restoran, pizzeria, supermarket, pristupačni WC, sanitarni čvorovi, tuševi, tuš za kućne ljubimce, plaža, zona za kupanje, plaža za kućne ljubimce, kabine za presvlačenje, košarkaško igralište, teniski teren, stolni tenis, dječje igralište, dječja animacija, pozornica za zabavni program, jedrenje i windsurfing, stalak za kajake, mini golf, šetnica (promenada), punionica za električna vozila, vezovi za brodice (marina), navoz za brodice (slip), servisna stanica za kampere, otok za odlaganje otpada, parkiralište.

Turističko naselje „Jezera Village“

- smješteno unutar u zoni kampa Jezera Lovišća
- plaža Lovišća
- kategorizacije 2*, 82 smještajne jedinice i 292 kreveta
- 1,7 km od središta Jezera, 2,4 km do središta Tisnog
- Vrste smještaja: apartmani i sobe
- Sadržaji: recepcija, besplatni parking, vlastita kupaonica, kuhinja, besplatni wi-fi, klima-uređaj, TV, dnevni boravak
- Ostali sadržaji kampa „Jezera Lovišća“

Kamp „More“

- smješten na predjelu Kučine uz plažu Lučica
- kategorije 3 zvjezdice, 30 smještajnih jedinica i ukupno 90 kreveta
- otvoren sezonski
- usluge: struja, voda, wi-fi

Kamp odmorište „Levantara“

- smješten na predjelu Kučine uz plažu Lučice
- kategorija Standard, 10 smještajnih jedinica i ukupno 30 kreveta
- otvoren sezonski
- usluge: voda, struja, wi-fi, klima uređaj, pet friendly, besplatni parking, dostupnost za osobe s invaliditetom

Kampiralište Stella Maris

- smješten u uvali Podjasenovac na zapadnoj obali otoka Murtera
- 2,3 km zapadno od središta Jezera, pristup makadamskim putem
- kategorija 3*, 1 smještajna jedinica s ukupno 30 kreveta (mobilne kućice)
- sadržaji: WiFi, klima-uređaj i pristup vrtu
- konoba Stella Maris

Kamp u domaćinstvu „Lunga“

- uvala Podjasenovac na zapadnoj obali otoka Murtera
 - 2,3 km zapadno od središta Jezera, pristup makadamskim putem
 - kategorija 3*, 1 objekt, 10 smještajnih jedinica i 30 kreveta (mobilne kućice)
 - sadržaji: WiFi, klima-uređaj, vlastita kupaonica, pristup vrtu
-

Kamp u domaćinstvu „Golden Haven“

- uvala Podjasenovac na zapadnoj obali otoka Murtera
 - 2,3 km zapadno od središta Jezera, pristup makadamskim putem
 - kategorija 2*, 2 objekta, 20 smještajnih jedinica i 40 kreveta
 - sadržaji: vile za odmor, vanjski bazen, restoran, besplatni parking, besplatni wi-fi, kuhinja, balkon, vlastita kupaonica, pet-friendly, vrt
-

Identifikacija izazova

- **Dominacija privatnog i kamping smještaja u strukturi kapaciteta** – struktura smještajnih kapaciteta u destinaciji izrazito je usmjerena na objekte u domaćinstvu i kampove, koji zajedno čine najveći dio ukupne ponude.
- **Ograničena prisutnost smještaja više kategorije i veće dodane vrijednosti** – u strukturi kategorizacije dominiraju objekti srednje razine kvalitete (3*), dok je smještaj više kategorije (4* i 5*) zastupljen u vrlo malom udjelu. Takva struktura može ograničavati mogućnosti razvoja ponude više dodane vrijednosti i povećanja turističke potrošnje po gostu.
- **Visok udio nekomercijalnog smještaja i sekundarnih kuća** – značajan dio smještajnih kapaciteta čine kuće i stanovi za odmor te drugi oblici nekomercijalnog smještaja, koji čine više od trećine ukupnih kreveta u destinaciji.
- **Izražena sezonalnost turističke potražnje** – turistički promet izrazito je koncentriran u ljetnim mjesecima, pri čemu se više od 80 % dolazaka i gotovo 90 % noćenja ostvaruje u razdoblju od lipnja do rujna. Ovakva koncentracija turističke aktivnosti stvara pritisak na infrastrukturu u vrhuncu sezone te ograničava ekonomsku održivost turističkih kapaciteta izvan glavne sezone.
- **Ograničena pouzdanost statističkih podataka za dio smještajnih kapaciteta** – analiza turističkog prometa ukazuje na određene nedostatke u statističkom praćenju podataka, osobito u segmentu nekomercijalnog smještaja i prometa u lukama, što otežava precizno planiranje i upravljanje turističkim razvojem destinacije.

Preporuke

- **Uvođenje hotelskog smještaja više dodane vrijednosti** – s obzirom na izostanak klasičnih hotelskih kapaciteta u destinaciji, preporučuje se razvoj manjih hotela više kategorije, osobito u segmentu heritage i boutique hotela. Takav pristup omogućuje podizanje kvalitete smještajne ponude bez potrebe za masovnom izgradnjom, uz očuvanje prostornog identiteta i valorizaciju postojeće graditeljske i kulturne baštine.
- **Diversifikacija i unapređenje kvalitete smještajne ponude** – postojeća struktura, u kojoj dominiraju obiteljski i kamping smještaj, zahtijeva postupno usmjeravanje prema kvalitetnijim i diferenciranim oblicima smještaja s većom dodanom vrijednošću.
- **Upravljanje rastom nekomercijalnog smještaja** – s obzirom na njegov značajan udio i rast, potrebno je unaprijediti evidenciju i razmotriti modele njegove regulacije radi bolje kontrole turističkih tokova i povećanja stvarnih gospodarskih učinaka
- **Unaprjeđenje sustava praćenja turističkih pokazatelja** – osigurati kvalitetnije i detaljnije prikupljanje podataka, osobito u segmentu nekomercijalnog smještaja i nautičkog turizma, radi preciznijeg planiranja razvoja destinacije.

5.2. Turistički promet

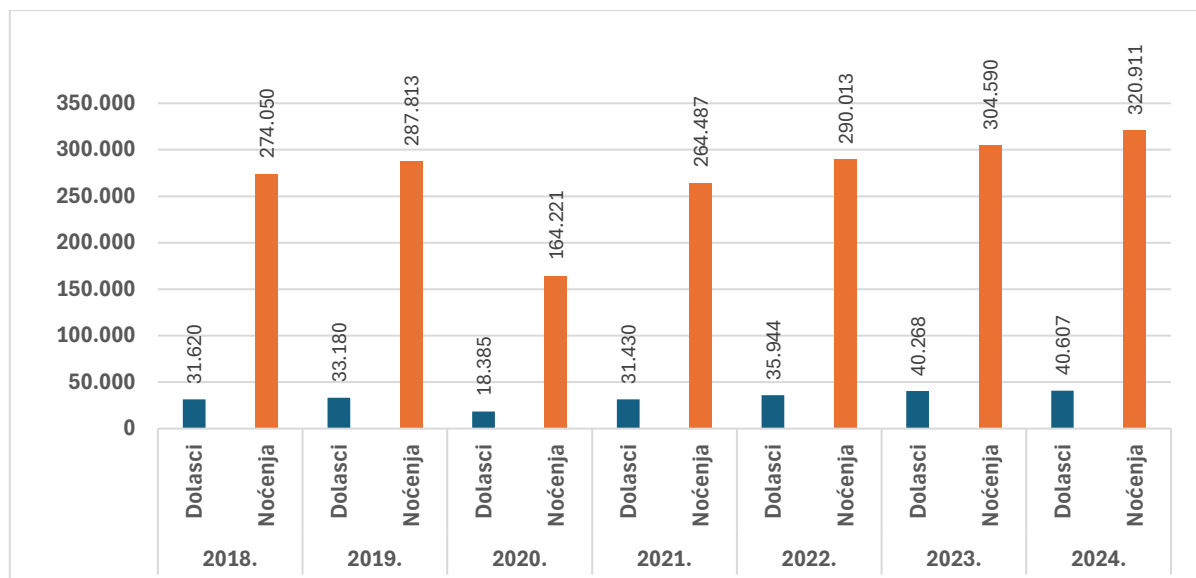
5.2.1 Dolasci i noćenja turista

U razdoblju od 2018. do 2024. godine turistički promet na području TZM Jezera pokazuje izražen rast, uz snažan pad u 2020. godini uslijed pandemije bolesti COVID-19 te stabilan oporavak i daljnje jačanje u postpandemijskom razdoblju.

U 2018. godini ostvareno je 31.620 dolazaka i 274.050 noćenja, dok je 2019. zabilježen umjeren rast na 33.180 dolazaka (4,9 %) i 287.813 noćenja (5,0 %). Tijekom 2020. godine, zbog epidemioloških ograničenja i zatvaranja granica, broj dolazaka se smanjio za 44,6 %, a noćenja za 42,9 % u odnosu na 2019. godinu.

Oporavak turističkog prometa započinje već 2021. godine s 31.430 dolazaka i 264.487 noćenja, a rast se nastavlja i u 2022. godini (35.944 dolazaka i 290.013 noćenja), kada su turistički rezultati premašili predpandemijsku razinu. U 2023. godini ostvareno je 40.268 dolazaka i 304.590 noćenja, dok 2024. bilježi rekordne vrijednosti od 40.607 dolazaka i 320.911 noćenja. U usporedbi s 2018. godinom, u 2024. je ostvaren je porast broja dolazaka za 28,4 % dolazaka i 17,1 % noćenja. Promatrajući 2024. u odnosu na 2023. godinu, broj dolazaka je povećan za 0,8 % i noćenja za 5,4 %. Tijekom 2024. godine, u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju, ostvareno je 35.289 dolazaka i 289.015 noćenja, što je 86,9 % ukupnih dolazaka i 90,1 % ukupnih noćenja. Ostatak turističkog prometa ostvaren je lukama - Luka Jezera i ACI marina Jezera, 13,1 % ukupnih dolazaka i 9,9 % ukupnih noćenja.

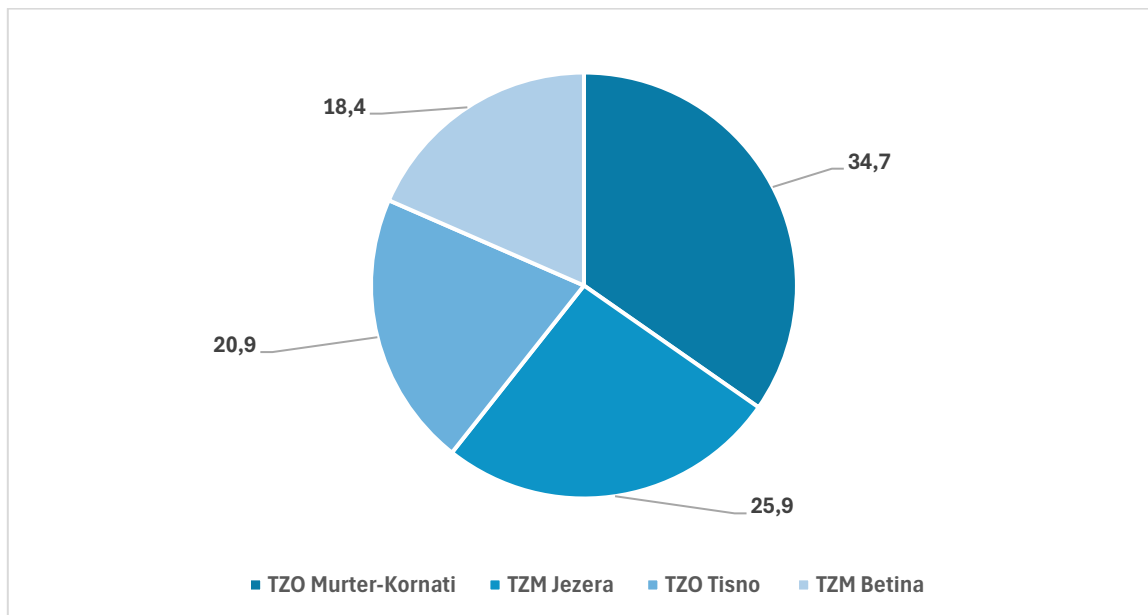
Slika 6. Kretanje brojan dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

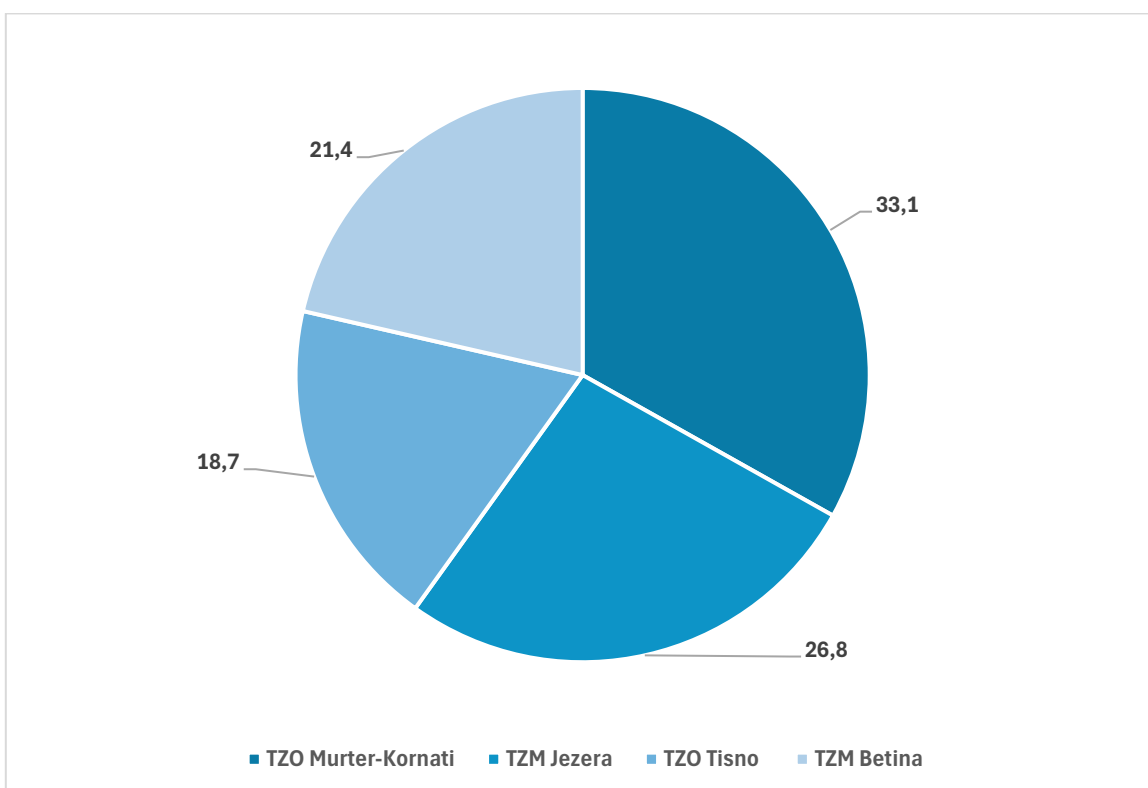
U 2024. godini TZM Jezera ostvarila je 40.607 dolazaka i 320.911 noćenja, čime sudjeluje s 25,9 % ukupnih dolazaka i 26,8 % ukupnih noćenja u usporedbi s ostalim destinacijama na otoku

Murteru. Time TZM Jezera zauzima drugo mjesto po ukupnom turističkom prometu, odmah iza TZO Murter-Kornati.

Slika 7. Udio dolazaka prema TZ-ima na području otoka Murtera u 2024.godini (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

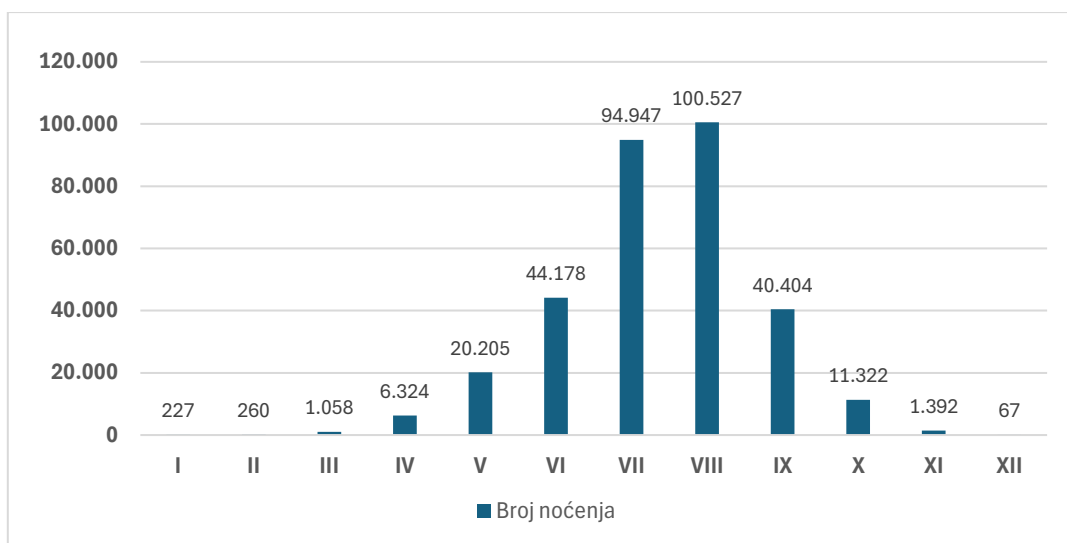
Slika 8. Udio noćenja prema TZ-ima na području otoka Murtera u 2024. godini (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

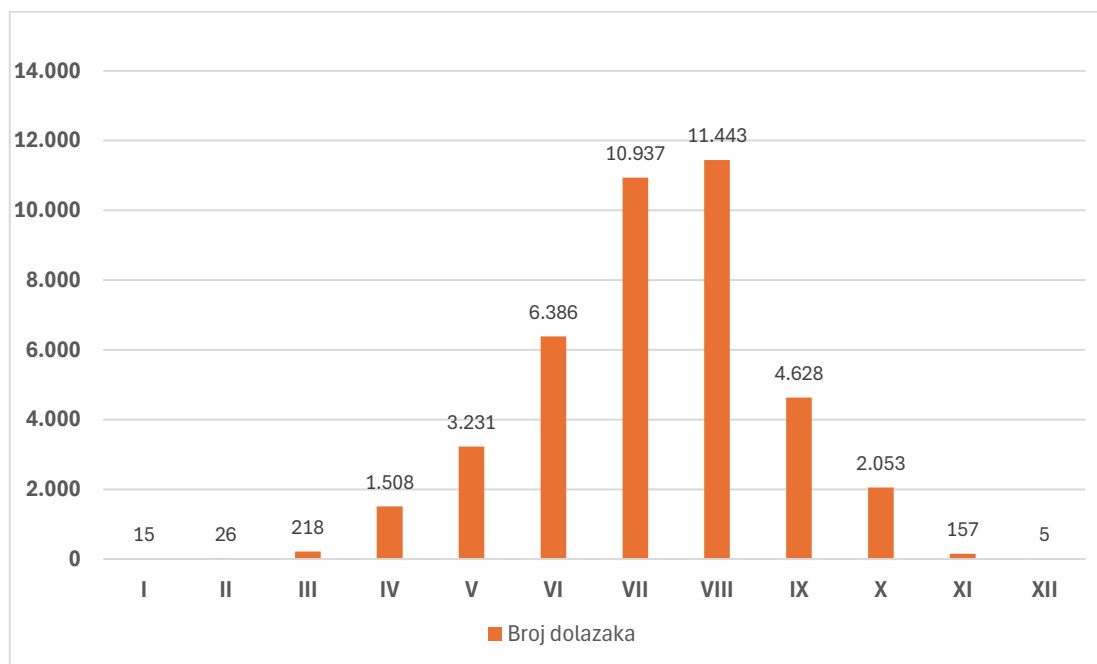
5.2.2 Sezonalnost

Glavno obilježje turističkih kretanja u destinaciji je sezonalnost. U razdoblju od lipnja do rujna (VI–IX) 2024. godine ostvareno je 280.056 noćenja i 33.394 dolazaka, što čini 87,3 % ukupnih noćenja i 82,2 % ukupnih dolazaka. Najintenzivniji turistički promet zabilježen je u srpnju i kolovozu, pri čemu je kolovoz mjesec s najvećim brojem dolazaka i noćenja. U tom je mjesecu zabilježeno 31,3 % ukupnog broja noćenja i 28,2 % ukupnog broja dolazaka u 2024. godini.

Slika 9. Kretanje broja noćenja turista na području TZM Jezera po mjesecima u 2024.godni, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Slika 10. Kretanje broja dolazaka turista na području TZM Jezera po mjesecima u 2024.godni, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

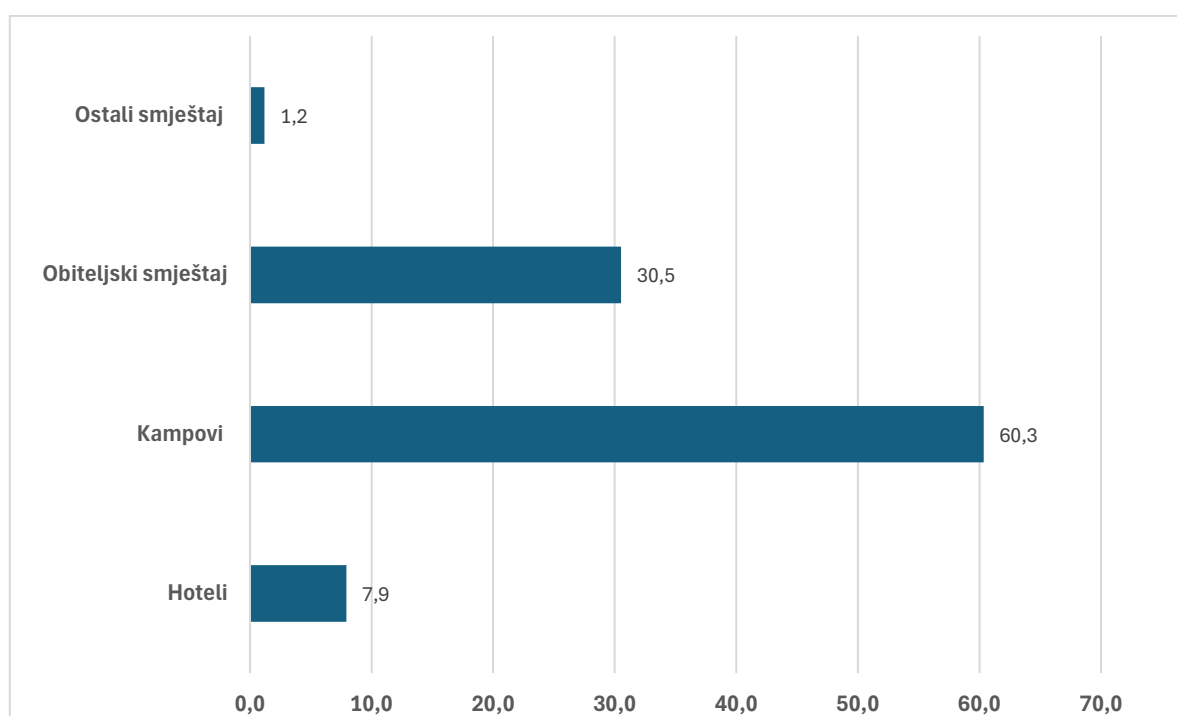

5.2.3 Turistički promet u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju

Na području TZM Jezera ostvaruje se 4,4 % svih noćenja na području Šibensko-kninske županije te se prema broju noćenja nalazi na sedmom mjestu u usporedbi s ostalim TZ-ima na njezinom području.

U strukturi prema vrsti komercijalnog smještaja, najveći broj noćenja ostvaren je grupi Kampovi koji su u 2024. godini ostvarili 60,3 % ukupnih noćenja (160.174 noćenja). U grupi Obiteljski smještaj ostvareno je 30,5 %, Hoteli (turističko naselje Village) 7,9 %, dok je u Ostalom smještaju ostvareno ukupno 1,2 % noćenja.

Slika 11. Broj noćenja prema grupama komercijalnog smještaja na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

U 2024. godini, u odnosu na 2018. godinu ukupan broj noćenja je povećan za 17,3 %. Prema vrstama smještaja, broj noćenja je povećan u grupi Kampovi 34,5 %, dok je ostalim grupama komercijalnog smještaja zabilježeno smanjenje, u grupi Ostali smještaj za 17,4 %, Obiteljski smještaj 4,3 % i Hoteli za 0,5 %. U odnosu na 2023., u 2024. godini zabilježen je rast ukupnog broja noćenja za 6,0 %. U grupi Kampovi za 8,1 %, Obiteljski smještaj za 5,3 % i Hoteli za 3,6 %, dok je u Ostalom smještaju zabilježen pad za 33,6 %.

Tablica 14. Broj noćenja u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrstama smještajnih kapaciteta. U posljednja dva stupca prikazana je promjena broja noćenja u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/18 (u %)	Δ 24/23 (u %)
Hoteli	21.957	20.600	18.762	20.287	21.014	-4,3	3,6
Kampovi	119.086	121.291	128.243	148.219	160.174	34,5	8,1
Obiteljski smještaj	81.407	79.536	81.319	76.966	81.039	-0,5	5,3
Ostali smještaj	3.860	3.663	4.208	4.804	3.189	-17,4	-33,6
Ukupno	226.310	225.090	232.532	250.276	265.416	17,3	6,0

U istom promatranom razdoblju zabilježen je rast ukupnog broja dolazaka, pri čemu je u 2024. godini ostvaren rast od 26,9 % u odnosu na 2018. godinu, dok je u odnosu na 2023. godinu zabilježen rast od 0,6 %.

Prema grupama komercijalnog smještaja, najveći rast dolazaka ostvaren je u grupi Kampovi, u kojoj je broj dolazaka povećan za 47,5 % u odnosu na 2018. godinu. Rast dolazaka bilježi i grupa Obiteljski smještaj (7,8 %) te grupa Hoteli (2,6 %). S druge strane, u grupi Ostali smještaj zabilježen je pad dolazaka od 20,1 %.

U odnosu na 2023. godinu, grupa Kampovi bilježi rast dolazaka od 4,9 %, dok grupa Obiteljski smještaj bilježi pad od 3,7 %, isto kao i grupa Hoteli pad od 2,4 %. Najizraženiji pad prisutan je u grupi Ostali smještaj, u kojoj je broj dolazaka smanjen za 33,2 %.

Tablica 15. Broj dolazaka u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrstama smještajnih kapaciteta. U posljednja dva stupca prikazana je promjena broja dolazaka u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/18 (u %)	Δ 24/23 (u %)
Hoteli	3.065	2.861	2.866	3.221	3.145	2,6	-2,4
Kampovi	14.016	14.589	15.982	19.708	20.680	47,5	4,9
Obiteljski smještaj	9.510	9.724	10.209	10.642	10.253	7,8	-3,7
Ostali smještaj	718	570	587	859	574	-20,1	-33,2
Ukupno	27.309	27.744	29.644	34.430	34.652	26,9	0,6

U sljedećoj slici analizirano je kretanje udjela ostvarenih noćenja prema grupama smještaja u razdoblju 2018.-2024. godine. Tijekom cijelog razdoblja se u grupi Kampovi ostvarivalo više od polovice ukupnog broja noćenja u destinaciji (52,6 % u 2018. te 60,3 % u 2024. godini).

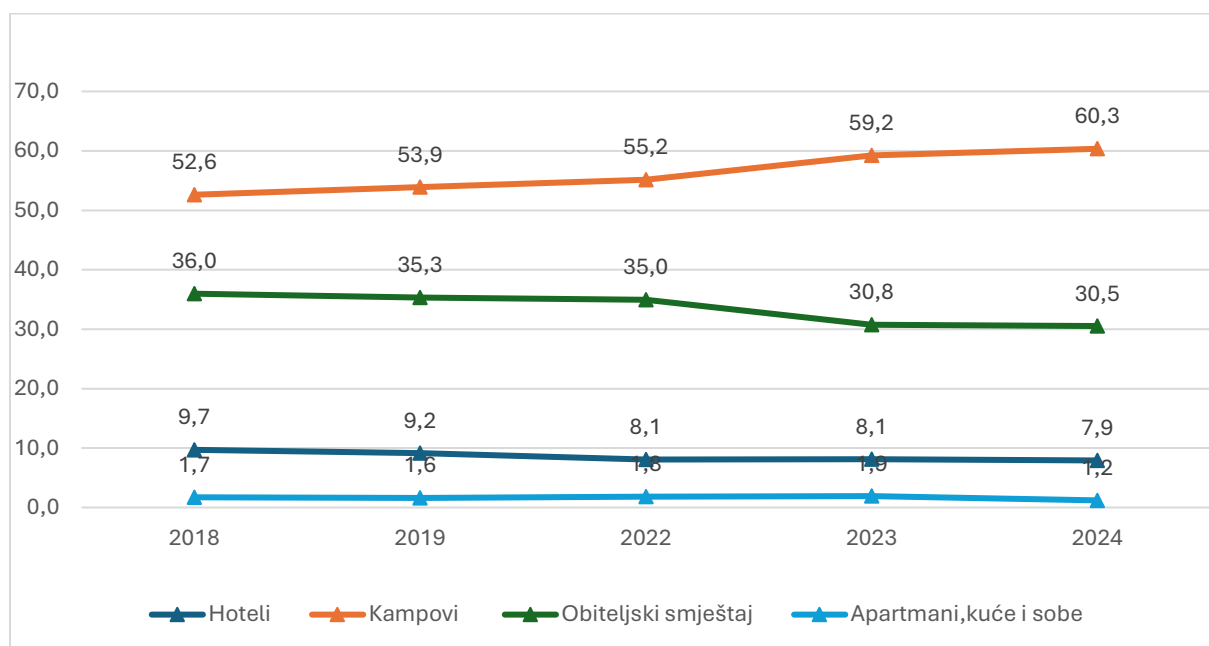
Grupa Kampovi je kontinuirano povećavala svoj udio u strukturi ukupnog broja noćenja u komercijalnom smještaju, s 52,6 % u 2018. godini na 60,3 % u 2024. godini. Grupa Kampovi

dominantan oblik smještaja u destinaciji, ostvarujući više od 60 % svih noćenja u posljednjoj promatranoj godini. Istodobno, grupa Obiteljski smještaj bilježio je postupno smanjenje udjela u ukupnim noćenjima – s 36,0 % u 2018. na 30,5 % u 2024. godini.

Grupa Hoteli (turističko naselje „Village Jezera“) su tijekom cijelog razdoblja imali stabilan, ali manji udio u ukupnim noćenjima destinacije, koji se smanjio s 9,7 % u 2018. na 7,9 % u 2024. godini, zadržavajući pritom tercijarnu ulogu u strukturi noćenja u komercijalnom smještaju.

Najmanji udio u noćenjima ima grupa Ostali smještaj (podvrste objekta Apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje, Studio apartman, Hostel), koji je 2017. godine iznosio s 1,7 % i smanjio se na 1,2 % u 2024. godini.

Slika 12. Struktura noćenja u TZM Jezera u 2018., 2019., 2022., 2023. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Za potrebe izrade ovog Plana upravljanja destinacijom napravljena je analiza turističkog prometa u prema podvrstama nekomercijalnog smještaja na osnovi podataka iz eVisitor. U tu kategoriju ulaze sljedeće podvrste smještaja: Kuća za odmor (vikendica), Kuća stanovnika općine/grada, Stan za odmor (vikendica) i Stan stanovnika općine/grada.

Raspodjela broja noćenja prema podvrstama objekata u nekomercijalnom smještaju u 2024. godini pokazuje izrazitu dominaciju kuća za odmor (80,9 %). Kuće stanovnika općine/grada sudjeluju s manjim udjelom (9,8 %), dok stanovi za odmor čine 8,7 % ukupnih noćenja. Najmanji udio bilježe stanovi stanovnika općine/grada (0,6 %).

U 2024. godini ostvareno je ukupno 23.599 noćenja, što predstavlja rast od 4,5 % u odnosu na 2023. godinu, ali i dalje pad od 6,2 % u odnosu na 2018.

Tablica 16. Broj noćenja u podvrstama nekomercijalnog smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Godina	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/18 (u %)	Δ 24/23 (u %)
Kuća za odmor (vikendica)	21.003	28.660	17.265	18.645	19.099	-9,1	2,4
Kuća stanovnika općine/grada	2539	2844	2646	1469	2314	-8,9	57,5
Stan za odmor (vikendica)	664	1295	1115	1790	2044	207,8	14,2
Stan stanovnika općine/grada	950	1191	462	680	142	-85,1	-79,1
Ukupno	25.156	33.990	21.488	22.584	23.599	-6,2	4,5

Ukupno je u 2024. godini zabilježeno 637 dolazaka, što predstavlja pad od 8,1 % u odnosu na 2018. i 7,8 % u odnosu na 2023. godinu.

Tablica 17. Broj dolazaka u podvrstama nekomercijalnog smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Godina	2018.	2019.	2022.	2023.	2024.	Δ 24/18 (u %)	Δ 24/23 (u %)
Kuća za odmor (vikendica)	543	562	361	527	422	-22,3	-19,9
Kuća stanovnika općine/grada	120	159	155	102	136	13,3	33,3
Stan za odmor (vikendica)	13	23	25	44	68	423,1	54,5
Stan stanovnika općine/grada	17	10	8	18	11	-35,3	-38,9
Ukupno	693	754	549	691	637	-8,1	-7,8

5.2.4 Turistički promet u nautičkom turizmu

Na području destinacije nalaze se dvije luke o kojima sustavi eVisitor i eCrew vode statističke podatke o turističkom prometu – ACI marina Jezera te Luka Jezera (luka otvorena za javni promet).

ACI marina Jezera nositelj je razvoja nautičkog turizma u destinaciji te predstavlja ključnu infrastrukturu koja generira gotovo cjelokupan promet nautičkih gostiju na području TZM Jezera. Kao moderna marina otvorena tijekom cijele godine, s više od 200 vezova i statusom nositelja Plave zastave, ona ima važnu ulogu u privlačenju domaćih i stranih nautičara i pozicioniranju Jezera kao nautičke destinacije. Jedan od izazova u analizi nautičkog turizma odnosi se na identifikaciju i evidenciju noćenja na plovilima. Za razliku od klasičnog smještaja, gdje se dolasci i noćenja evidentiraju kroz prijavu gostiju u smještajnim objektima, boravak turista na brodovima često je teže precizno pratiti jer gosti noće na plovilu, a ne u kopnenom smještaju. Statistički sustavi stoga uglavnom prate broj plovila i vezova u marinama te broj dolazaka i noćenja nautičara prijavljenih u lukama nautičkog turizma, dok dio stvarnog boravka na brodovima može ostati neevidentiran.

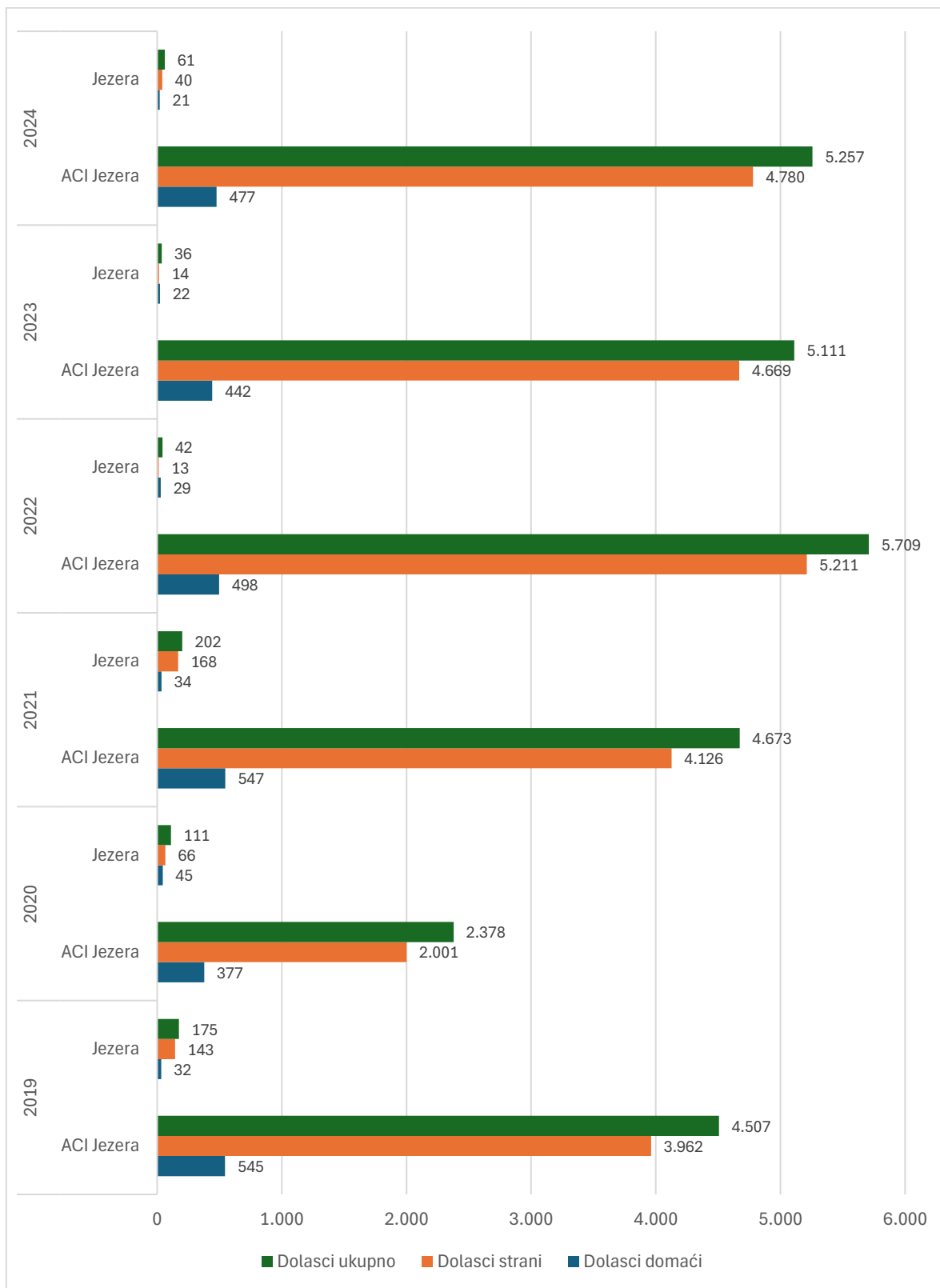
U 2024. godini u lukama na području destinacije TZM Jezera ostvareno je ukupno 31.896 dolazaka i 5.318 noćenja. Gotovo cjelokupan nautički promet koncentriran je u ACI marini Jezera, dok Luka Jezera ima marginalan udio u ukupnim dolascima i noćenjima. U ACI marini Jezera u istoj godini ostvareno je 98,9 % dolazaka i 99,0 % noćenja domaćih i stranih turista.

U odnosu na 2019. godinu ACI marina Jezera dodatno je poboljšala turističke rezultate – broj dolazaka veći je za 16,6 %, a broj noćenja porastao je za 13,9 %, čime je ne samo nadoknađen pandemijski pad iz 2020. godine, već je i nadmašena pretpandemijska razina.

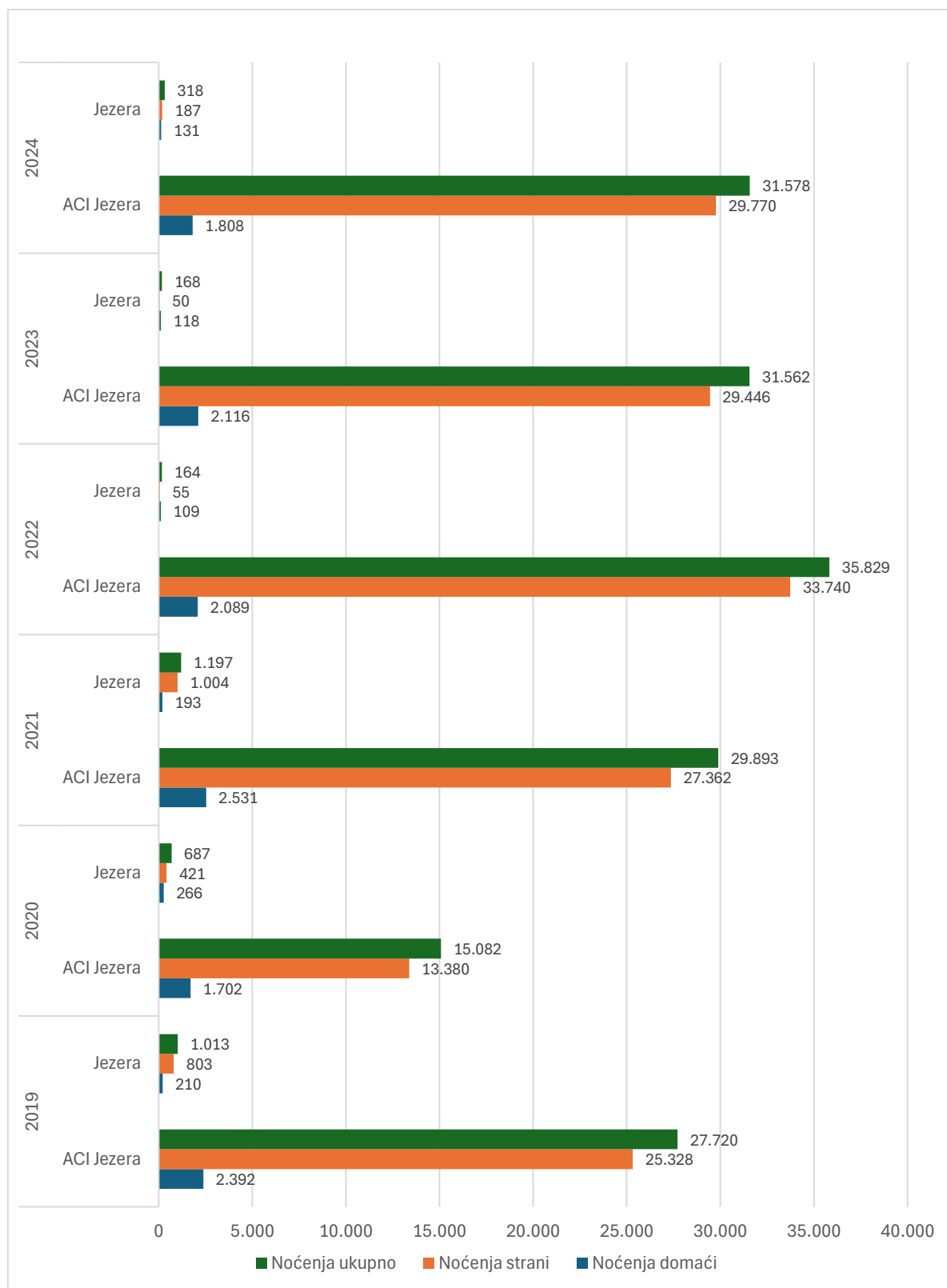
Rast ukupnog turističkog prometa u ACI marini Jezera prvenstveno je rezultat povećanja dolazaka i noćenja stranih turista, čiji su dolasci u 2024. godini porasli za 20,6 %, a noćenja za 17,5 % u odnosu na 2019. godinu. Istodobno je kod domaćih turista zabilježen pad aktivnosti, pri čemu su dolasci smanjeni za 12,5 %, a noćenja za 24,4 %.

Suprotno pozitivnim kretanjima u ACI marini Jezera, Luka Jezera bilježi dugoročno smanjenje turističkog prometa. U 2024. godini ostvareno je 61 dolazak i 318 noćenja, što je znatno manje nego u 2019. godini kada je zabilježeno 175 dolazaka i 1.013 noćenja. To predstavlja pad dolazaka od 65,1 % i pad noćenja od 68,6 %. Smanjenje turističke aktivnosti je posebno izraženo kod stranih turista, čiji su dolasci smanjeni za 71,3 %, a noćenja za 75,0 %, dok je kod domaćih gostiju pad blaži, s 37,5 % dolazaka i 33,3 % noćenja manje.

Slika 13. Dolasci domaćih i stranih turista u luku Jezera i ACI Jezera 2019.-2024.godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Slika 14. Noćenja domaćih i stranih turista u luku Jezera i ACI Jezera 2019.-2024.godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Analizirani turistički rezultati ukazuju na to da nautički turizam u ACI marini Jezera predstavlja jak segment destinacijske ponude, s naglaskom na strane goste, te da navedeno doprinosi diversifikaciji i produljenju turističke sezone.

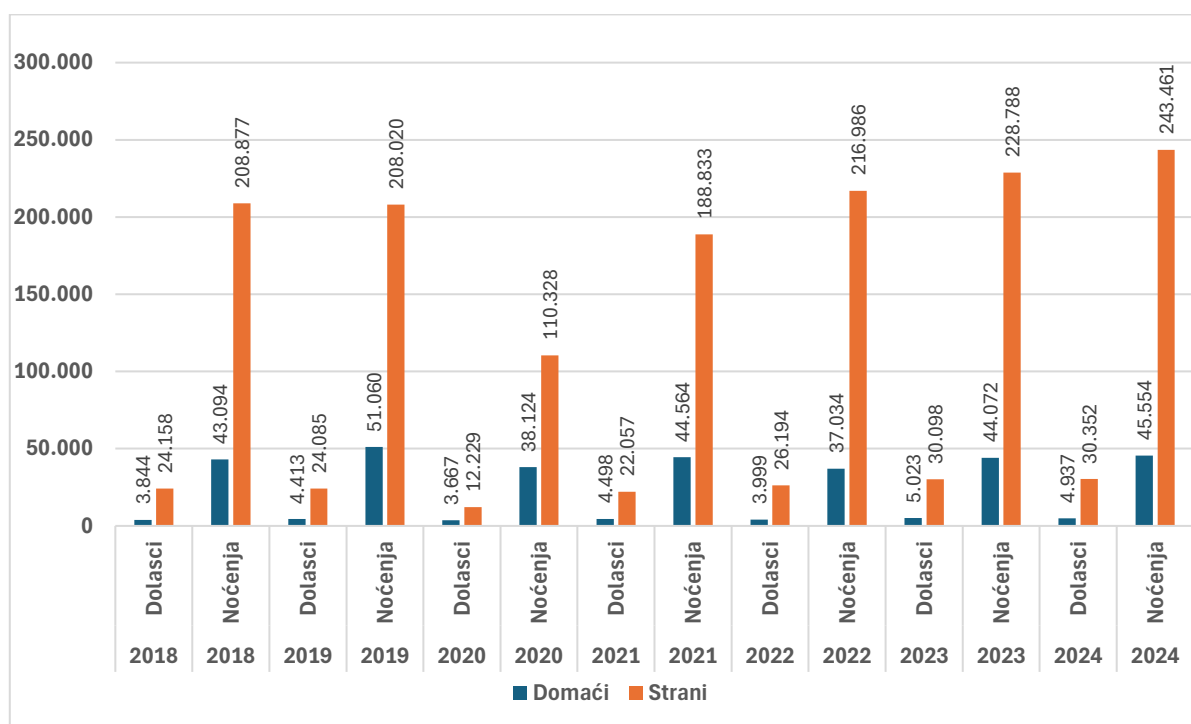
5.2.5 Emitivna tržišta

Turistički promet na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. pokazuje izražene oscilacije, ponajprije kao posljedicu pandemije bolesti COVID-19. Predpandemijska 2019. godina bila je vrlo uspješna s 28.498 dolazaka i 259.080 noćenja, pri čemu su strani turisti ostvarili oko 84,5 % dolazaka i 80,3 % noćenja.

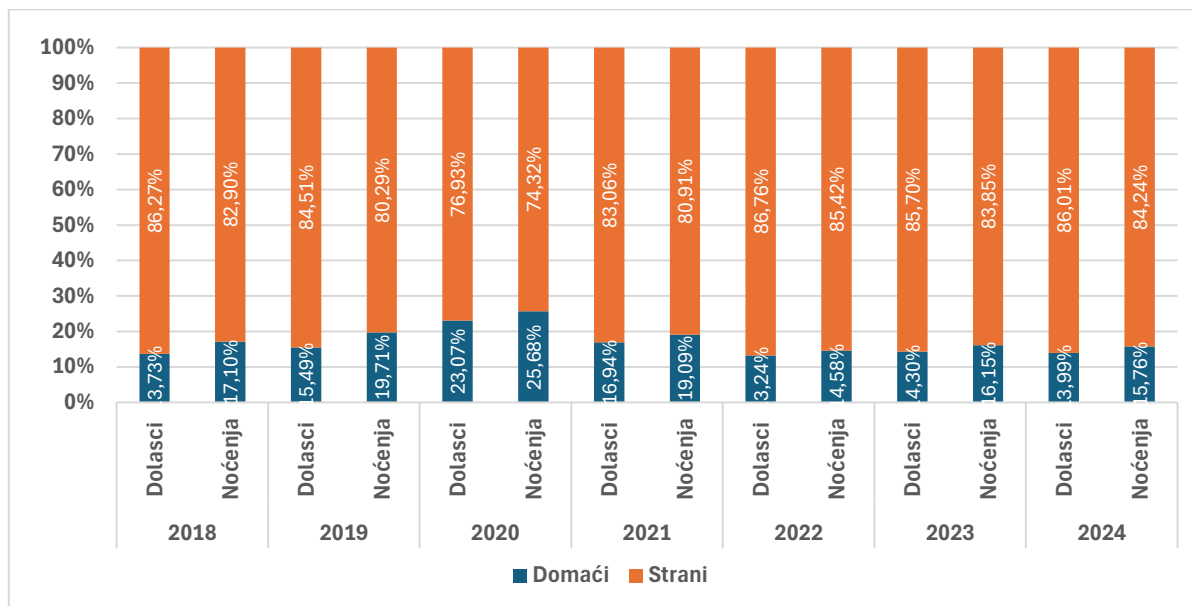
Pandemijska 2020. godina donijela je nagli pad turističkog prometa na 15.896 dolazaka i 148.452 noćenja, pri čemu je najveći pad zabilježen kod stranih turista. Domaći turisti pokazali su nešto veću otpornost na krizu, djelomično ublažavajući pad turističkih kretanja zbog blizine destinacije uslijed ograničenih kretanja i zatvaranja granica. U razdoblju od 2021. do 2023. godine destinacija bilježi postupni oporavak, a već 2022. godine broj noćenja doseže razinu iz 2019.godine.

Godina 2024. označava potpunu stabilizaciju i daljnji rast turističkog prometa, s 35.289 dolazaka i rekordnih 289.015 noćenja. Strani turisti i dalje dominiraju s 86,0 % dolazaka i 84,2 % noćenja, dok domaći turisti sudjeluju s 14,0 % dolazaka i 15,8 % noćenja. U odnosu na 2023. godinu ukupan broj dolazaka porastao je za 0,5 %, a noćenja za 5,9 %, pri čemu je rast prvenstveno rezultat povećanja noćenja stranih gostiju.

Slika 15. Kretanje broja dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Slika 16. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine (u %), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

TZM Jezera tradicionalno privlači različite skupine posjetitelja: obitelji s djecom, mladi (18–24), mladi parovi i prijatelji (25–35), osobe zrele dobi (50–65) te treću dob (66+).

Analiza emitivnih tržišta u 2024. godini pokazuje da turizam u destinaciji snažno ovisi o nekoliko ključnih emitivnih tržišta, dok ostala čine manji udio. U strukturi noćenja turista prema zemlji porijekla u 2024. godini dominiraju gosti iz Njemačke (24,0 %), Slovenije (22,5 %) i Hrvatske (15,8 %), koji zajedno ostvaruju više od polovice ukupnog broja noćenja. Slijede Austrija (7,9 %), Češka (5,9 %) i Poljska (5,4 %), Mađarska (3,6 %) i Italija (3,3 %). Deset najvažnijih emitivnih tržišta ostvaruje oko 92 % ukupnih noćenja u destinaciji. U odnosu na 2019. godinu, udio ovih tržišta ostaje stabilan, uz manje promjene u strukturi.

U strukturi dolazaka turista prema zemlji porijekla također su zastupljena ista emitivna tržišta. Dominiraju gosti iz Slovenije (24,5 %), Njemačke (20,3 %) i Hrvatske (14,0 %), koji zajedno ostvaruju više od polovice ukupnih dolazaka u destinaciju. Slijede Austrija (8,0 %), Češka (6,1 %), Poljska (5,5 %), Mađarska (3,9 %), Ujedinjena Kraljevina (2,9 %), Italija (2,8 %) i Nizozemska (2,7 %). Ukupno, deset najvažnijih emitivnih tržišta čini 91,7 % svih dolazaka turista u destinaciju. U odnosu na 2019. godinu, struktura emitivnih tržišta ostaje relativno stabilna, uz blagi porast udjela regionalnih tržišta, osobito Hrvatske i Slovenije.

Od 11.–20. mjesta u broju noćenja 2024. godine nalazile su se sljedeće zemlje: BiH, Srbija, Švicarska, Belgija, Francuska, Danska, Ukrajina, Švedska, Australija i SAD. Strateški gledano,

ključno je zadržati i jačati pozicije na vodećim tržištima, uz paralelno privlačenje gostiju s rastućih tržišta koja pokazuju potencijal rasta i duljeg boravka.

Tablica 18. Udjeli noćenja turista prema zemlji dolaska u TZM Jezera u 2019., 2022., 2023. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

2019		2022		2023		2024	
Zemlja	Udio noćenja %	Zemlja	Udio noćenja %	Zemlja	Udio noćenja %	Zemlja	Udio noćenja %
Njemačka	23,3	Njemačka	25,1	Njemačka	22,9	Njemačka	24,0
Hrvatska	19,7	Slovenija	19,4	Slovenija	21,4	Slovenija	22,5
Slovenija	18,1	Hrvatska	14,6	Hrvatska	16,2	Hrvatska	15,8
Austrija	7,5	Češka	8,1	Austrija	7,8	Austrija	7,9
Češka	7,5	Austrija	8,0	Češka	5,9	Češka	5,9
Poljska	5,0	Poljska	5,7	Poljska	5,6	Poljska	5,4
Italija	4,2	Italija	3,3	Italija	3,3	Mađarska	3,6
Mađarska	3,3	Mađarska	3,3	Mađarska	3,3	Italija	2,8
Nizozemska	2,1	Nizozemska	2,8	Nizozemska	2,8	Nizozemska	2,5
Ujedinjena Kraljevina	2,0	Ujedinjena Kraljevina	1,9	Ujedinjena Kraljevina	2,3	Ujedinjena Kraljevina	2,2

Tablica 19. Udjeli dolazaka turista prema zemlji dolaska u TZM Jezera u 2019., 2022., 2023. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

2019		2022		2023		2024	
Zemlja	Udio dolasci %	Zemlja	Udio dolasci %	Zemlja	Udio dolasci %	Zemlja	Udio dolasci %
Njemačka	20,1	Slovenija	21,1	Slovenija	23,2	Slovenija	24,5
Slovenija	19,9	Njemačka	20,7	Njemačka	19,5	Njemačka	20,3
Hrvatska	15,5	Hrvatska	13,2	Hrvatska	14,3	Hrvatska	14,0
Češka	8,9	Češka	9,1	Austrija	8,0	Austrija	8,0
Austrija	8,0	Austrija	8,4	Poljska	5,9	Češka	6,1
Poljska	5,6	Poljska	6,0	Češka	5,8	Poljska	5,5
Mađarska	4,3	Mađarska	3,4	Mađarska	3,7	Mađarska	3,9
Italija	4,2	Italija	3,4	Italija	3,3	Ujedinjena Kraljevina	2,9
Ujedinjena Kraljevina	2,9	Nizozemska	2,9	Nizozemska	3,0	Italija	2,8
Slovačka	1,8	Ujedinjena Kraljevina	2,6	Ujedinjena Kraljevina	2,9	Nizozemska	2,7

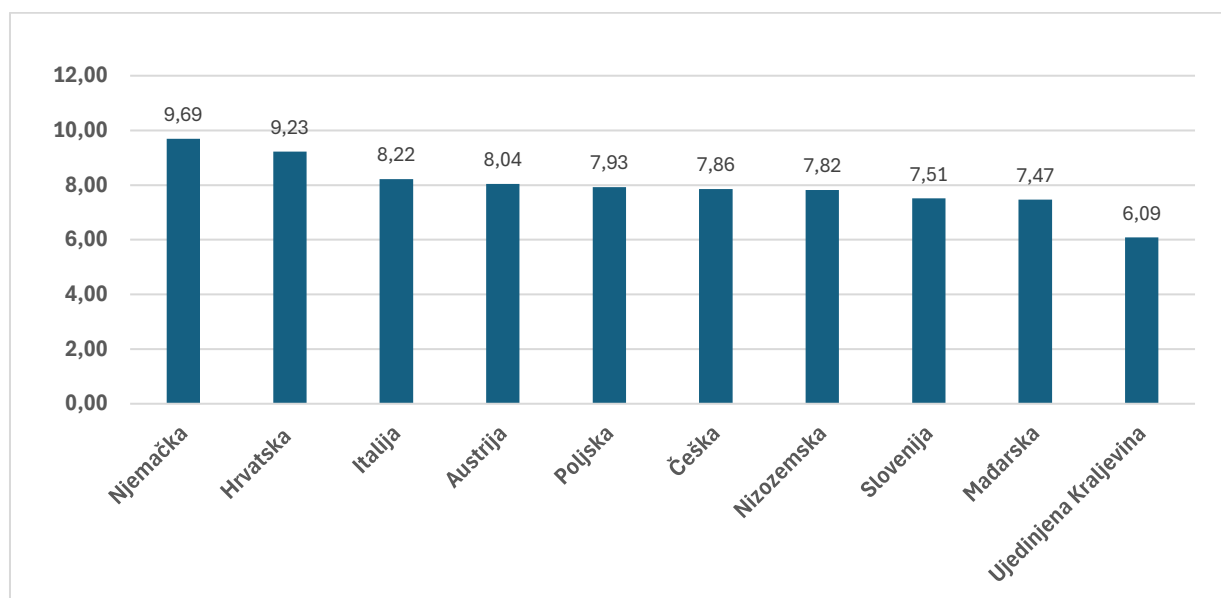
Analiza dobne strukture turista pokazuje da destinacija ima izrazito širok doseg među različitim dobnim skupinama, ali uz jasno izražene dominantne segmente. Najbrojniji posjetitelji su turisti u dobi od 45 do 54 godine (17,7 %). Slijede ih turisti u dobi od 35 do 44 godine (17,0 %) te od 55 do 64 godine (15,4 %), što dodatno potvrđuje privlačnost destinacije za turiste zrelije dobi zbog sigurnosti, mirnijeg ambijenta, kulturne ponude i prirode. Značajan je i udio mlađih odraslih (25–34 godine) s 11,8 % dolazaka.

Djeca i mladi do 17 godina čine više od 22,1 % posjetitelja (0–5 godina 5,3 %, 6–11 godina 9,0 %, 12–17 godina 7,8 %), što ukazuje na to da je obiteljski turizam snažna komponenta ukupne potražnje, posebice u glavnim sezonskim mjesecima. Starija dobna skupina 65+ također čini respektabilan udio (9,7 %) te je pokazatelj stabilne baze gostiju treće dobi, koja je često lojalna i traži sigurnu, udobnu i kulturno sadržajnu destinaciju. Ukupno, destinacija pokazuje iznimnu demografsku raznolikost gostiju, s naglaskom na obiteljski segment.

Analiza prosječnog trajanja boravka pokazuje da se turisti iz Njemačke zadržavaju najdulje, u prosjeku 9,69 dana, što ih pozicionira kao tržište s najvećim potencijalnim ekonomskim učinkom po gostu. Slijede turisti iz Hrvatske s prosječnim boravkom od 9,23 dana te Italije s 8,22 dana boravka. Nadalje, prosječno trajanje boravka iznosi 8,04 dana za Austriju, 7,93 dana za Poljsku, 7,86 dana za Češku, 7,82 dana za Nizozemsku i 7,51 dana za Sloveniju. Nešto kraći boravak ostvaruju turisti iz Mađarske s prosjekom od 7,47 dana, dok se najkraće zadržavaju turisti iz Ujedinjene Kraljevine s prosjekom od 6,09 dana.

Na temelju provedenih analiza, jasno se potvrđuje potreba za očuvanjem postojećih konkurentskih prednosti kroz nastavak djelovanja na tradicionalno snažnim emitivnim tržištima, osobito onima koja ostvaruju visoke udjele u dolascima, noćenjima i prosječnom trajanju boravka. Istodobno, strateški razvoj destinacije zahtijeva usmjerenost na diversifikaciju turističke ponude kroz prilagodbu i unapređenje selektivnih oblika turizma, među kojima se kao osobito perspektivni ističu nautički, kulturni, aktivni i poslovni turizam, odnosno turistički proizvodi koji mogu privući različite ciljne skupine i utjecati na produljenje boravka, posebice u predsezoni i posezoni.

Slika 17. Prosječna duljina boravka turista glavnih emitivnih tržišta na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.

Važno emitivno tržište destinacije čine i domaći turisti. Udio noćenja domaćih turista u 2024. godini iznosio je 15,8 % od ukupnog broja noćenja u destinaciji, što je smanjenje u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 17,1 %. Prema broju noćenja u 2024. godini, domaći turisti nalazili su se na trećem mjestu iza Njemačke i Slovenije.

Analiza teritorijalne raspodjele domaćeg turističkog prometa prema županiji dolaska u 2024. godini temelji se na podacima o 4.937 domaćih dolazaka i 45.554 noćenja. Prosječno trajanje boravka iznosi 9,23 dana. Međutim, raspodjela dolazaka i noćenja među županijama pokazuje izražene razlike u intenzitetu i karakteristikama turističke potražnje. Najveći udio u ukupnom broju dolazaka i noćenja ostvario je Grad Zagreb, s udjelom od 39,7 % dolazaka i 43,9 % noćenja, uz prosječno trajanje boravka od 10,2 dana. Slijedi Zagrebačka županija, s 13,5 % dolazaka i 12,8 % noćenja, te prosječnim boravkom od 8,77 dana, dok Sisačko-moslavačka županija zauzima treće mjesto s udjelom od 6,3 % dolazaka i 10,7 % noćenja, uz najduže prosječno trajanje boravka od 15,7 dana.

Tablica 20. Kretanje broja dolazaka i noćenja domaćih turista na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

Županija	Dolasci	Noćenja	Broj turista	Udio dolasci	Udio noćenja	Prosječno trajanje boravka (u danima)
Grad Zagreb	1.962	20.028	1.962	39,74%	43,97%	10,21
Zagrebačka	667	5.847	667	13,51%	12,84%	8,77
Sisačko-moslavačka	311	4.894	311	6,30%	10,74%	15,74
Varaždinska	195	2.256	195	3,95%	4,95%	11,57
Osječko-baranjska	189	1.798	189	3,83%	3,95%	9,51
Vukovarsko-srijemska	101	1.322	101	2,05%	2,90%	13,09
Krapinsko-zagorska	206	1.188	206	4,17%	2,61%	5,77
Primorsko-goranska	204	1.169	204	4,13%	2,57%	5,73
Koprivničko-križevačka	73	1.127	73	1,48%	2,47%	15,44
Požeško-slavonska	177	1.020	177	3,59%	2,24%	5,76
Karlovačka	137	964	137	2,77%	2,12%	7,04
Međimurska	127	954	127	2,57%	2,09%	7,51
Bjelovarsko-bilogorska	126	826	126	2,55%	1,81%	6,56
Splitsko-dalmatinska	145	506	145	2,94%	1,11%	3,49
Brodsko-posavska	61	388	61	1,24%	0,85%	6,36
Istarska	80	378	80	1,62%	0,83%	4,72
Zadarska	54	221	54	1,09%	0,49%	4,09
Šibensko-kninska	27	217	27	0,55%	0,48%	8,04
Virovitičko-podravska	34	200	34	0,69%	0,44%	5,88
Dubrovačko-neretvanska	38	144	38	0,77%	0,32%	3,79
Ličko-senjska	23	107	23	0,47%	0,23%	4,65
Ukupno:	4.937	45.554	4.937	100,00%	100,00%	9,23

Identifikacija izazova

- **Izražena sezonalnost turističkog prometa** – turistički promet u destinaciji snažno je koncentriran u ljetnim mjesecima, pri čemu se više od 80 % dolazaka i gotovo 90 % noćenja ostvaruje u razdoblju od lipnja do rujna.
- **Visoka ovisnost o nekoliko ključnih emitivnih tržišta** – turistički promet u destinaciji u velikoj mjeri ovisi o ograničenom broju stranih tržišta, pri čemu deset najvažnijih emitivnih zemalja ostvaruje više od 90 % dolazaka i noćenja. Takva struktura povećava osjetljivost destinacije na promjene u gospodarskim, političkim ili tržišnim uvjetima na tim tržištima.
- **Dominantna uloga stranih turista u strukturi turističkog prometa** – strani gosti ostvaruju više od četiri petine ukupnih dolazaka i noćenja u destinaciji, dok domaće tržište sudjeluje s relativno manjim udjelom. Iako domaći turisti pokazuju stabilnu potražnju i relativno dugo prosječno trajanje boravka, njihov udio u ukupnom prometu i dalje je značajno manji.
- **Dominacija kamova i objekata u domaćinstvu u strukturi turističkog prometa** – najveći dio noćenja ostvaruje se u kampovima i obiteljskom smještaju, bez hotelskih kapaciteta.
- **Dominantna uloga kampova u smještajnoj strukturi** - kampovi ostvaruju značajan udio u ukupnom broju noćenja u destinaciji te snažno oblikuju profil gostiju i turistički promet. Takva struktura smještaja predstavlja važan komparativni potencijal destinacije, osobito u kontekstu potražnje za boravkom u prirodi i kamping turizmom, no istodobno naglašava potrebu za daljnjim unapređenjem kvalitete kamping ponude i razvojem komplementarnih turističkih sadržaja kako bi se povećala ukupna vrijednost turističkog boravka.
- **Nedovoljna pouzdanost podataka o nekomercijalnom smještaju** – podaci o turističkom prometu u nekomercijalnom smještaju pokazuju određene oscilacije i nepodudarnosti između broja objekata i broja ostvarenih noćenja, što otežava precizno praćenje turističkih tokova i planiranje razvoja destinacije.
- **Konkurencijsko okruženje nautičkog turizma u širem području** – gotovo cjelokupan nautički turistički promet u destinaciji ostvaruje se u ACI marini Jezera, koja predstavlja središnju infrastrukturu nautičkog turizma mjesta. Međutim, u širem području otoka Murtera i šibenskog akvatorija djeluje više marina i nautičkih luka koje predstavljaju konkurenciju u privlačenju nautičkih gostiju, zbog čega je potrebno kontinuirano unaprjeđivati kvalitetu usluge i integraciju nautičkog turizma s ostalim sadržajima destinacije.
- **Ograničena disperzija turističkih aktivnosti tijekom godine** – iako destinacija ostvaruje kontinuirani rast turističkog prometa i rekordne rezultate u posljednjim godinama, turističke aktivnosti i dalje su snažno vezane uz vrhunac ljetne sezone, dok je turistička potražnja u predsezoni i posezoni znatno slabije razvijena.

Preporuke

- **Razvoj cjelogodišnje turističke ponude** – poticati razvoj sadržaja i događanja u predsezoni i sezoni (kulturne manifestacije, sportski i outdoor turizam, nautički turizam, poslovni turizam) kako bi se smanjila sezonalnost turističkog prometa.
- **Unaprjeđenje i diversifikacija kamping ponude** – poticati podizanje kvalitete kampova kroz razvoj sadržaja više dodane vrijednosti, poput glampinga, dodatnih rekreacijskih i gastronomskih sadržaja te integracije s lokalnim turističkim proizvodima. Time bi se povećala konkurentnost destinacije, produžila sezona i potaknula veća turistička potrošnja.
- **Diversifikacija emitivnih tržišta** – usmjeriti promotivne aktivnosti prema novim međunarodnim tržištima te dodatno poticati dolazak domaćih gostiju kako bi se smanjila ovisnost o ograničenom broju zemalja.
- **Jačanje domaćeg turističkog tržišta** – razvijati ponude i promotivne kampanje prilagođene domaćim gostima te poticati kraće i tematske boravke izvan glavne sezone.
- **Unaprjeđenje strukture smještaja** – poticati razvoj kvalitetnijih i raznovrsnijih smještajnih kapaciteta, uključujući manje hotele i objekte više kategorije, kako bi se povećala turistička potrošnja i produžio boravak gostiju.
- **Unaprjeđenje sustava prikupljanja turističkih podataka** – razviti pouzdaniji sustav evidencije i analize podataka o nekomercijalnom smještaju radi kvalitetnijeg planiranja razvoja destinacije.
- **Jačanje konkurentnosti nautičkog turizma** – dodatno unaprijediti kvalitetu usluga u ACI marini Jezera te bolje povezati nautički turizam s lokalnom gastronomijom, događanjima i ostalim sadržajima destinacije.
- **Razvoj turističkih proizvoda izvan ljetne sezone** – poticati razvoj tematskih i specijaliziranih oblika turizma (nautički, kulturni, outdoor, sportski i poslovni turizam) kako bi se turističke aktivnosti ravnomjernije rasporedile tijekom godine.

5.3. Jednodnevni posjetitelji

Podaci o broju jednodневnih posjetitelja nisu raspoloživi iz relevantnih statističkih izvora, a jednodневne posjetitelje čine izletnici koji u Jezera dolaze u vlastitom aranžmanu (pretežito automobilima), posjetitelji iz ostalih destinacija na otoku Murteru, nautičari koji ne ostvaruju noćenje na području Općine, izletnici iz Nacionalnog parka Kornati i drugi.

Na temelju vlastitih procjena, ukupan broj posjetitelja u Jezerima na vršni dan turističke sezone, 2024. godine, iznosio je približno između 5 i 6 tisuća posjetitelja. Procjena je dobivena zbrajanjem različitih kategorija dolazaka u destinaciju: pri čemu se procjenjuje oko 780 stanovnika, oko 3.600 boravišnih turista, oko 200 posjetitelja iz ACI Marine Jezera, oko 300 posjetitelja koji automobilima dolaze u destinaciju, oko 400 posjetitelja iz ostalih destinacija otoka Murtera i oko 400 izletnika iz Nacionalnog parka Kornati i Krka.

5.4. Ugostiteljstvo

Ugostiteljski objekti predstavljaju jedan od temeljnih elemenata turističke ponude, a njihova brojnost, struktura i razina kvalitete izravno utječu na konkurentnost destinacije, zadovoljstvo gostiju te razvoj lokalnog gospodarstva. Struktura sektora karakterizira pretežno male i srednje ugostiteljske jedinice, uključujući restorane, konobe, caffè barove i ostale ugostiteljske objekte. Na području destinacije TZM Jezera u 2024. g, djelovala su 54 gospodarska subjekta (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane (FINA, 2025), a s tom osnovnom djelatnošću registrirano je oko 20 obrta (Obrtni registar, 2025).

Gastronomska ponuda destinacije utemeljena je prvenstveno na mediteranskoj kuhinji, koja se oslanja na lokalne namirnice, tradicionalne recepte i ribarsku baštinu te čini ključni element identiteta destinacije. Istovremeno, ponuda je nadopunjena i raznovrsnom ostalom ponudom, čime se odgovara na različite preferencije posjetitelja i platežne moći. Takva kombinacija tradicionalnih i suvremenih gastronomskih sadržaja osigurava ravnotežu između očuvanja autentičnosti i prilagodbe tržišnim trendovima. Međutim, ugostiteljska ponuda može biti još raznolikija i značajnije usmjerenosti prema konceptima veće autentičnosti, kvalitete i interpretacije lokalnog gastronomskog identiteta.

Ni jedan restoran na području mjesta Jezera nema Michelinovu preporuku niti je uvršten u vodič Gault&Millau za 2025. godinu u koji se uvrštava izbor trendovskih i pristupačnih restorana, barova i bistroa.

Promocija ugostiteljskih objekata podržana je aktivnostima TZM Jezera koja na vlastitoj web-stranici nudi uslugu promocije ugostiteljskih objekata. Ukupno je oglašeno 10 objekata koji primarno nude usluge posluživanja hrane te 7 ugostiteljskih objekata.

Većina objekata raspolaže terasama, što je očekivano s obzirom na klimatska obilježja i sezonalnost turizma. Kapaciteti su raznoliki – od manjih objekata s 20-30 sjedećih mjesta do većih restorana i pizzerija s ukupnim kapacitetima većim od 250-300 mjesta (unutra i vani zajedno). To upućuje na izraženu orijentiranost prema sezonskom, ljetnom turizmu i većem broju gostiju u vrhuncu sezone.

Ukupan broj sjedećih mjesta ugostiteljskih objekata destinacije analiziran je prema podjeli na unutarnji i vanjski prostor. Na temelju prikupljenih podataka utvrđeno je da ukupan kapacitet iznosi oko 2.000 sjedećih mjesta, pri čemu u zatvorenom prostoru ima oko 800 sjedala (40 %), dok je na otvorenom prostoru oko 1.200 sjedala (60 %).

Prostorna distribucija ugostiteljskih objekata koncentrirana je u samom središtu naselja Jezera, što predstavlja očekivan obrazac razvoja iz gospodarske perspektive, dok je tijekom sezone otvoreno nekoliko sezonskih obrta usluživanja i pripreme izvan naselja Jezera, pretežito na plažama.

U sljedećoj tablici prikazane su lokacije, kapaciteti i dostupnost ugostiteljskih objekata na području destinacije koja je izrađena kroz terenski rad, podatke MINTS-a i pretraživanje web stranica (obrotni registar, Gastronom.hr, Google Maps i dr.).

Tablica 21. Ugostiteljski objekti sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti na području TZM Jezera, izvor: MINTS, obradio Level Project d.o.o.

Naziv ugostiteljskog objekta	Adresa	Ponuda	Terasa	Kapacitet (unutra/vani)	Pristupačnost za osobe s invaliditetom
Pizzeria Toni	Obala sv. Ivana 42	Hrana i piće	DA	15+24	DA
Zlatna Školjka	Obala sv. Ivana 40	Hrana i piće	DA	26+68	DA
Konoba Leut	Ribarska 7	Hrana i piće	DA	30+60	DA
Konoba Aria, ACI Marina Jezera	Obala sv.Ivana bb	Hrana i piće	DA	100+100	DA
Konoba Kandela	Obala sv. Ivana 40	Hrana i piće	DA	30+50	DA
Konoba Denis	Trg Rudina 15	Hrana i piće	DA	35+50	DA
Konoba Kogo	Obala sv.Ivana 15	Hrana i piće	DA	30+50	DA
Konoba Stella Maris	Podjasenovac bb	Hrana i piće	DA	50+80	DA
Konoba Berekin	Obala sv. Ivana 13	Hrana i piće	DA	35+50	DA
Pizzeria Lovišća	Uvala Lovišća 1b	Hrana i piće	DA	140+150	DA
Restoran Lovišća	Uvala Lovišća 1b	Hrana i piće	DA	150+150	DA
Fast food Lucija	Obala sv.Ivana bb	Hrana i piće	DA	0+50	DA
Fast food Pirun	Donji put 22	Hrana i piće	DA	10+30	DA
Caffe bar Tortuga	Obala sv.Ivana 18	Piće	DA	35+50	DA
Caffe bar Juno	Obala sv. Ivana 14	Piće	DA	24+30	DA
Caffe bar Cup Coffee	Donji put 2a	Piće	DA	50+30	DA
Beach bar Debeli krug	Put Zaratića 55	Piće	DA	0+40	DA
Beach bar Levantara	Plaža Kučina	Piće	DA	0+28	DA
Caffe bar Kofa	Put Zaratića 3	Piće	DA	16+40	DA
Beach bar Paleta	Put Kućine 16a	Piće	DA	5+40	DA
Slastičarna Rudina	Obala sv.Ivana 36	Hrana i Piće	DA	20+40	DA

Srpanj i kolovoz mjeseci su najintenzivnijeg fizičkog i financijskog prometa u ugostiteljstvu. Tijekom kolovoza 2024. godine se u djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane te djelatnosti pripreme i usluživanja pića izda oko 1.600 računa dnevno. Sukladno procijenjenim podacima tijekom kolovoza po stolcu ostvaren prosječno promet od 1,25 računa, uz očekivani prosjek od četiri stolca po stolu, slijedi da se po stolu ostvari 5 računa. Tijekom vršnih dana turističke sezone 2024. ostvaren je maksimalni fizički promet od 1,5 računa po stolcu (6 računa po stolu).

Tablica 22. Broj izdanih računa u vršnim danima turističke sezone 2024. godine (odabir najfrekventnijih dana) u Jezerima u djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane te djelatnosti pripreme i usluživanja pića, izvor: MINTS, 2024, obradio Level Project d.o.o.

Djelatnost	Razdoblje	Broj izdanih računa
Djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane	09.08-15.08.	780-870
Djelatnosti pripreme i usluživanja pića	03.08-05.08	880-982

U budućem planiranju razvoja destinacije preporučljivo je razmotriti daljnju diversifikaciju gastronomске ponude (tematski restorani, specijalni meniji za ciljne skupine, uvođenje loyalty carda, digitalni meniji i sl.) kako bi se smanjila sezonalnost i povećala dodana vrijednost ugostiteljske ponude.

Identifikacija izazova

- **Izražena sezonalnost poslovanja ugostiteljskih objekata** – velik dio ugostiteljske ponude prilagođen je ljetnoj turističkoj sezoni, pri čemu se najveći promet ostvaruje u vrhuncu turističkih mjeseci. Tijekom ostatka godine dio objekata posluje smanjenim intenzitetom ili je zatvoren, što ograničava razvoj cjelogodišnje gastronomске ponude destinacije.
- **Prostorna koncentracija ugostiteljskih objekata u središtu naselja** – većina ugostiteljskih objekata smještena je u užem centru Jezera, osobito uz Obalu sv. Ivana.
- **Ograničena diversifikacija gastronomске ponude** – iako ugostiteljska scena pokazuje snažnu orijentaciju prema tradicionalnoj i lokalnoj kuhinji, ponuda je u velikoj mjeri homogena, s dominantnim udjelom konoba, restorana i pizzeria, dok tematski ili specijalizirani gastronomski koncepti više kvalitete (gourmet i sl.) koji bi mogli dodatno obogatiti turističko iskustvo nedostaju.
- **Pritisak na kvalitetu usluge u vrhuncu turističke sezone** – tijekom glavne turističke sezone povećani broj gostiju i visoki kapaciteti terasa i restorana mogu stvarati izazove u održavanju ujednačene kvalitete usluge, organizacije rada i dostupnosti radne snage.
- **Utjecaj ugostiteljskih aktivnosti na kvalitetu života lokalne zajednice** – rad ugostiteljskih objekata, osobito u večernjim satima tijekom turističke sezone, može biti povezan s povećanom razinom buke i opterećenjem javnih prostora, osobito u zonama gdje se ugostiteljski objekti nalaze u neposrednoj blizini stambenih područja.
- **Ograničena vidljivost dijela ugostiteljske ponude u promotivnim kanalima destinacije** – iako TZM Jezera aktivno promovira dio ugostiteljske ponude putem svojih digitalnih kanala, samo dio objekata koristi ove promotivne mogućnosti, što upućuje na prostor za jačanje zajedničke promocije i vidljivosti lokalne gastronomije. Osim toga, ne postoji jedinstveni gastronomski brend destinacije (Taste Jezera i sl.).
- **Potreba za snažnijim povezivanjem gastronomije s turističkim proizvodima destinacije** – postoji potencijal za jače povezivanje ugostiteljske ponude s ključnim turističkim proizvodima destinacije, poput nautičkog turizma, kulturnog, poslovno i aktivnog

turizma, čime bi se dodatno povećala atraktivnost destinacije i produžilo prosječno trajanje boravka gostiju, posebice u vidu specijalizacije ponude za pojedine segmente gostiju.

Preporuke

- **Poticanje cjelogodišnje gastronomske ponude** – razvijati gastronomske manifestacije, tematske večeri i lokalne gastronomske programe izvan glavne turističke sezone kako bi se potaknulo poslovanje ugostiteljskih objekata tijekom većeg dijela godine.
- **Ravnomjerniji prostorni razvoj ugostiteljske ponude** – poticati razvoj manjih ugostiteljskih sadržaja i u drugim dijelovima naselja kako bi se smanjila prostorna koncentracija u centru i ravnomjernije rasporedili posjetitelji.
- **Diversifikacija gastronomskih koncepata** – poticati razvoj specijaliziranih restorana, tematskih gastro-koncepta, lokalnih degustacijskih prostora i modernih interpretacija tradicionalne kuhinje.
- **Jačanje kvalitete usluge i edukacije kadrova** – ulagati u edukaciju zaposlenika u ugostiteljstvu, unaprjeđenje organizacije rada i podizanje standarda usluge, osobito tijekom vrhunca turističke sezone.
- **Jačanje zajedničke promocije lokalne gastronomije** – poticati ugostitelje na aktivnije uključivanje u promotivne aktivnosti turističke zajednice te razvijati zajedničke digitalne i promotivne platforme za predstavljanje gastronomske ponude.
- **Uvođenje lokalnih proizvoda u gastronomsku ponudu** – jačanje suradnje s OPG-ima i promocija tradicionalnih jela s područja otoka Murtera i Jezera
- **Integracija gastronomije s turističkim proizvodima destinacije** – povezivati ugostiteljsku ponudu s nautičkim turizmom, kulturnim događanjima, lokalnom baštinom i aktivnim turizmom kako bi gastronomija još važniji dio cjelokupnog turističkog doživljaja destinacije.

6. Turističke usluge

Turističke usluge, kako ih definira Zakon o pružanju usluga u turizmu (NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20 i 70/21), obuhvaćaju širok spektar djelatnosti koje nadopunjuju osnovnu turističku ponudu i čine važan segment u oblikovanju cjelokupnog doživljaja destinacije. U sljedećoj tablici su navedene vrste usluga koje su, prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu, prisutne na području TZM Jezera.

Tablica 23. Turističke usluge prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu na području destinacije TZM Jezera, obrado Level Project d.o.o.

Vrsta usluge	DA/NE	Opis
Pružanje usluga turističke agencije	DA	U Jezerima djeluje nekoliko turističkih agencija koje svojim uslugama dopunjuju i obogaćuju ukupnu turističku ponudu mjesta. Njihova djelatnost usmjerena je na organizaciju izleta, posredovanje u smještaju, prodaju turističkih aranžmana te pružanje informacija i savjetovanje turista. U destinaciji djeluju sljedeće turističke agencije: Bisage Travel i Viva tours.
Pružanje usluga turističkog vodiča	DA	U destinaciji su usluge turističkih vodiča dostupne individualno ili putem turističkih agencija, čime se posjetiteljima omogućuje kvalitetnije i sadržajnije upoznavanje mjesta i njegove okolice. Stručni vodiči pružaju informacije o povijesti, kulturnoj baštini, tradiciji i prirodnim znamenitostima, prilagođavajući sadržaj obilaska interesima i dobi sudionika. Vođenja se organiziraju za pojedince i grupe, a mogu uključivati razgledavanje mjesta, interpretaciju pomorske i ribarske tradicije, obilazak sakralnih i kulturno-povijesnih objekata te izlete u okolno područje.
Usluge u posebnim oblicima turističke ponude (turističke usluge u marinama, jedrenju i charterima)	DA	U Jezerima djeluje više charter tvrtki koje nude najam jedrilica i motornih plovila, sa ili bez skipera. Time je omogućeno turistima da istraže obližnje otoke i Nacionalni park Kornati te ostale atrakcije u okruženju. Važan dio ponude čine i servisne usluge – mehaničke radionice, održavanje i popravak plovila te opskrba gorivom. Osim toga, u mjestu djeluju škola jedrenja i nautička akademija koje organiziraju tečajeve i osposobljavanje budućih skipera, čime se potiče edukativni i sportski segment turizma. U destinaciji djeluju sljedeći pružatelji usluga: ACI Marina Jezera, ANA Sailing school, My way Sailing school, Bonsailing, Alternautika centar jedrenja, Adriatic Yacht Charter, Pitter Yacht Charter Jezera i BB Jezera. Nautički turizam predstavlja temelj turističke ponude i uz ponudu turističkog proizvoda Sunca i mora, najvažniji je oblik turističke ponude destinacije. U Jezerima je razvijena marina, sailing i charter ponuda koja omogućuje cjelovitu uslugu nautičarima – od sigurnog veza i tehničke podrške do edukacije i najma plovila. Središte nautičkog turizma je ACI Marina Jezera, izgrađena 1984. godine, kapaciteta 220 vezova. Marina pruža usluge stalnog i tranzitnog veza, priključke za vodu i električnu energiju, sanitarne čvorove, recepciju te tehničku podršku plovilima. Zbog visoke razine

		uređenosti i brige o okolišu redovito dobiva Plavu zastavu, međunarodno priznanje za čistoću mora i kvalitetu usluge.
Usluge u posebnim oblicima turističke ponude (turističke usluge ribolovnog turizma)	DA	Ribolovni turizam u Jezerima predstavlja poseban oblik turističke ponude koji se temelji na bogatoj ribarskoj tradiciji mjesta i povoljnim prirodnim uvjetima srednjeg Jadrana. Zahvaljujući položaju na otoka Murtera i blizini bogatih ribolovnih zona oko Kornati, Jezera pružaju izvrsne uvjete za organizirani sportski i rekreacijski ribolov. U sklopu ribolovnog turizma turistima se nude organizirani izleti na more uz stručno vodstvo iskusnih ribara ili skipera, najam plovila i profesionalne ribolovne opreme te mogućnost sudjelovanja u atraktivnom obliku ribolova poznatom kao Big game fishing. Ovaj oblik ribolova podrazumijeva lov krupne plave ribe na otvorenom moru, pri čemu se koriste posebne tehnike poput driftinga i panulavanja. Osim lova na veliku ribu, dostupne su i usluge rekreacijskog ribolova u obalnom području, uz osiguranu pomoć pri pribavljanju potrebnih dozvola i upoznavanje s važećim propisima. Udruga SRD Punta Rata sudjeluje u posebnom obliku turističke ponude – ribolovnom turizmu, kroz nekoliko aktivnosti: prodaja ribolovnih dozvola, organizacija ribolovnih natjecanja (Big Game Fishing), organizacija sportskog i rekreacijskog ribolova i ekološke aktivnosti vezanim uz morski okoliš (čišćenje podmorja, očuvanje mora i zaštita ribljeg fonda).
Usluge u posebnim oblicima turističke ponude (turističke usluge na poljoprivrednom gospodarstvu)	DA	Na području Jezera nalazi se nekoliko obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) koja u svojoj ponudi imaju domaće poljoprivredne i prehrambene proizvode, poput maslinova ulja, vina, rakije, meda, sušenih smokava i drugih tradicionalnih dalmatinskih proizvoda. Ova gospodarstva temelje svoju proizvodnju na lokalnim sirovinama i tradicionalnim načinima obrade, čime doprinose očuvanju autohtonih sorti i gastronomskog identiteta područja. Osim prodaje vlastitih proizvoda, pojedina gospodarstva nude i degustacije te prezentacije proizvodnje, čime obogaćuju turističku ponudu mjesta. Takav oblik ponude povezuje poljoprivredu i turizam, potiče razvoj ruralnog turizma te omogućuje posjetiteljima autentično iskustvo lokalne tradicije i načina života. Na području destinacije djeluje ukupno 22 (S)OPG-a.
Usluge u posebnim oblicima turističke ponude (turističke usluge u ronilačkom turizmu)	DA	U Jezerima postoji nekoliko pružatelja usluga vezanih uz ronilački turizam. Zahvaljujući čistom moru i bogatom podmorskom svijetu, ronjenje se organizira na atraktivnim lokacijama šibenskog i zadarskog arhipelaga te drugim zanimljivim podmorskim pozicijama srednjeg Jadrana. Ronilački centri nude vođena ronjenja za certificirane roniocce, probna ronjenja za početnike, tečajeve za stjecanje ronilačkih kategorija, kao i najam te punjenje ronilačke opreme. Uz stručno vodstvo i poštivanje sigurnosnih standarda, ronilački turizam u Jezerima predstavlja važan dio posebnih oblika turističke ponude te doprinosi raznolikosti i kvaliteti ukupne turističke ponude mjesta. U destinaciji djeluje Ronilački centar Moana.
Usluge u posebnim oblicima turističke ponude (usluge iznajmljivanja rent a boat)	DA	U Jezerima je razvijena i usluga rent-a-boat, koja predstavlja važan segment nautičke turističke ponude. Ova usluga omogućuje turistima najam manjih motornih plovila, gumenjaka ili brodica, sa ili bez skipera, ovisno o posjedovanju potrebne dozvole za upravljanje plovilom. U destinaciji djeluju sljedeći pružatelji usluga: Rent a boat Gigi, Rent a boat BB Jezera, Rent a boat JET SKI

Usluge iznajmljivanja opreme za sport i rekreaciju turistima (usluge iznajmljivanja rent a bike)	DA	Usluge iznajmljivanja opreme za sport i rekreaciju turistima u Jezerima nudi nekoliko iznajmljivača te obuhvaćaju najam bicikala i skutera (rent a bike / rent a scooter). Ove usluge namijenjene su turistima koji žele jednostavno i fleksibilno kretanje po mjestu i okolici, bez korištenja osobnog automobila. Najam bicikala uključuje klasične i električne (e-bike), te je usmjeren na goste koji preferiraju aktivni odmor i rekreaciju. U destinaciji djeluju sljedeći pružatelji usluga: Merki, RTD Visko i Suha marina.
Usluge iznajmljivanja opreme za sport i rekreaciju turistima (usluge iznajmljivanja rent a sup)	DA	Usluga rent a SUP u Jezerima namijenjena je turistima koji žele rekreativnu aktivnost na moru. SUP daske iznajmljuju se za kraće vremenske periode (najčešće po satu ili dnevno). .

Identifikacija izazova

- **Izražena sezonalnost pružanja turističkih usluga** – velik dio turističkih usluga, osobito onih povezanih s aktivnostima na moru i rekreacijom na otvorenom, najintenzivnije se pruža tijekom ljetne turističke sezone, dok je izvan glavnih turističkih mjeseci njihova dostupnost znatno ograničena.
- **Nedovoljno snažna integracija turističkih usluga u cjelovite turističke proizvode** – pojedine usluge, poput vođenih razgleda, aktivnosti na moru, gastronomskih iskustava i lokalnih proizvoda, postoje kao zasebni segmenti ponude, ali postoji prostor za njihovo snažnije povezivanje u tematske turističke proizvode koji bi posjetiteljima pružili cjelovitiji doživljaj destinacije.
- **Ograničena vidljivost i promocija pojedinih specijaliziranih turističkih usluga** – iako u destinaciji djeluje više pružatelja usluga poput charter tvrtki, ronilačkih centara, rent-a-boat i rent-a-bike usluga, dio tih aktivnosti nije dovoljno vidljiv kroz objedinjene promotivne kanale destinacije, što može utjecati na njihovu prepoznatljivost među posjetiteljima.
- **Potreba za daljnjim razvojem interpretacijskih turističkih sadržaja** – tematski razgledi i interpretacija kulturne i pomorske baštine predstavljaju vrijedan segment turističke ponude, no postoji prostor za daljnje razvijanje interpretacijskih programa, edukativnih sadržaja i iskustvenih turističkih proizvoda koji bi dodatno naglasili autentičnost destinacije.
- **Potreba za jačim povezivanjem lokalne proizvodnje i turizma** – lokalna poljoprivredna gospodarstva nude autentične proizvode, no njihov potencijal za razvoj gastro-turizma i iskustvenih oblika turizma još uvijek nije u potpunosti integriran u turističku ponudu destinacije.
- **Potreba za kontinuiranim unaprjeđenjem kvalitete i stručnosti turističkih usluga** – daljnji razvoj turističkih usluga zahtijeva kontinuirano unaprjeđenje profesionalnih kompetencija pružatelja usluga, osobito u segmentima vođenja, interpretacije baštine, sportskih aktivnosti i specijaliziranih oblika turizma.

Preporuke

- **Razvoj turističkih usluga izvan glavne sezone** – poticati aktivnosti koje se mogu provoditi tijekom cijele godine, poput pješačkih i biciklističkih tura, edukativnih programa, gastronomskih iskustava i kulturnih događanja, kako bi se smanjila produljila turistička sezona
- **Integracija turističkih usluga u cjelovite turističke proizvode** – povezati vođene razglede, aktivnosti na moru, gastronomiju, lokalne proizvode i kulturnu baštinu u tematske turističke pakete koji posjetiteljima pružaju cjelovit doživljaj destinacije i potiču produljenje boravka u destinaciji.

- **Jačanje zajedničke promocije turističkih usluga** – razvijati objedinjene promotivne platforme i digitalne kanale koji će objединiti ponudu charter tvrtki, ronilačkih centara, iznajmljivanja plovila i bicikala te drugih specijaliziranih usluga.
- **Razvoj interpretacijskih i edukativnih turističkih sadržaja** – poticati razvoj tematskih razgleda, interpretacijskih programa i iskustvenih aktivnosti koje predstavljaju kulturnu i pomorsku baštinu destinacije.
- **Jačanje povezanosti lokalne proizvodnje i turizma** – poticati suradnju između turističkih pružatelja usluga i lokalnih poljoprivrednih gospodarstava kroz degustacije, posjete gospodarstvima, gastro-ture i promociju lokalnih proizvoda.
- **Unaprjeđenje kvalitete i stručnosti turističkih usluga** – organizirati edukacije i stručna usavršavanja za pružatelje turističkih usluga u područjima interpretacije baštine, vođenja tura, sportskih aktivnosti i razvoja specijaliziranih turističkih proizvoda.

7. Resursno-atraksijska osnova i okoliš

Turistički resursi i atrakcije su sadržaji destinacije koji mogu motivirati posjetu ili boravak te predstavljaju srž turističke ponude i glavni su pokretači turističke aktivnosti. Uobičajeno se dijele na više domena, uključujući: prirodnu baštinu, kulturno-povijesnu baštinu, kulturu života i rada, znamenite osobe i povijesne događaje, manifestacije, sportsko-rekreacijske objekte i događaje, paraktracije i sl. U nastavku se daje pregled glavnih turističkih resursa i atrakcija destinacije TZM Jezera uvidom u razne aspekte i perspektive njihovog korištenja.

7.1. Priroda i okoliš

Naselje Jezera smješteno je na jugoistočnoj obali otoka Murtera, u sastavu Općine Tisno u Šibensko-kninskoj županiji te unutar sjevernog dijela srednje Dalmacije. Smješteno je u prirodno zaštićenoj, prema istoku otvorenoj uvali, okruženoj nižim vapnenačkim uzvisinama koje ga štite od dominantnih vjetrova s otvorenog mora. Raznolikost krajobraznih cjelina na području Jezera oblikovana je krškim reljefom, razvedenom obalom i neposrednim dodirima kopna i mora, što prostoru daje izražen prirodni i vizualni identitet. Obalni pojas obilježen je nizom uvala, rtova i stjenovitih formacija, dok zaleđe karakteriziraju blago valovite vapnenačke uzvisine, suhozidi, maslinici i vinogradi kao dio kulturnog krajobraza. Unutar krškog reljefa posebno se izdvaja polje Jezero(Lokva) jugozapadno od naselja Jezera, kao zona koncentracije poljoprivrednih površina uvjetovana pojavom plodnog tla crvenice. Destinacija broji ukupno 18 otočića i hridi (Čavlin, Čerigul, Dužac, Mali Tetovišnjak, Veli Tetovišnjak, Vodenjak, Babuljak, Kukuljar, Mali Dražemanski, Veli Dražemanski, Maslinjak, Hrbošnjak, Bisaga, Mimonjak, Borovnik, Ljutac i Školjić) koji su nenastanjeni.

Na obalnoj crti duljine oko 21,4 km (bez otočića i hridi), od uvale Lovišća do uvale Koromašna duž cijelog južnog dijela otoka Murtera, nanizano je nekoliko plaža i kupališta (Lovišća, Broščica, Zaratić, Kučine, Dolac i dr.). Reljefni oblici i konfiguracija terena turistički su vrlo atraktivni za razvoj različitih turističkih niša. Izobata od približno 30 do 50 metara dubine nalazi se na udaljenosti od nekoliko stotina metara od obalne crte, pri čemu more relativno brzo poprima veće dubine, ali bez naglih ponora i većih pličina. Postupan, ali izražen porast dubine doprinosi dobroj prozirnosti mora, što pogoduje kupališnim aktivnostima i ronjenju.

Srednje mjesečne temperature mora ukazuju na to da je razdoblje od lipnja do rujna pogodno za kupališni turizam ($\geq 20^{\circ}\text{C}$), ali i tijekom listopada tijekom kojeg se bilježe granične vrijednosti. Najviša temperatura mora od 29°C u Šibeniku zabilježena je 1996. godine.

Prema Köppenovoj klimatskoj klasifikaciji i regionalizaciji, područje Jezera i otoka Murtera svrstava se u sredozemnu klimu sa suhim vrućim ljetom (Csa – klima masline). Srednja godišnja

temperatura iznosi oko 15,7 °C, pri čemu su najniže vrijednosti zabilježene u siječnju (oko 7 °C), a najviše u srpnju (oko 25,6 °C). Apsolutne maksimalne temperature dosežu oko 38,9 °C. Godišnja količina oborina kreće se oko 800–900 mm, s maksimumom u jesenskom i zimskom razdoblju te minimumom tijekom ljeta, što je tipično za sredozemni klimatski tip. Takav raspored temperature i oborina pogoduje razvoju turizma, osobito tijekom toplih i sušnih ljetnih mjeseci. Šire područje otoka Murtera ističe se i po vjetrovitosti, posebice po jakoj i olujnoj buri. U srednjem Jadranu češće se bilježi jako jugo.

Na području destinacije nema zaštićenih dijelova prirode koji se štite Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19 i 155/23). Međutim, u neposrednoj blizini destinacije nalaze se zaštićena područja prirode koja imaju važnu ulogu u oblikovanju turističke ponude šireg prostora. Među njima se posebno ističu Nacionalni park Kornati, Nacionalni park Krka, Park prirode Vransko jezero, Park prirode Telašćica te značajni krajobraz Žutsko-sitske otočne skupine. Blizina ovih zaštićenih područja doprinosi atraktivnosti destinacije, osobito u segmentima izletničkog, nautičkog i ekoturizma.

Na području destinacije nalazi se pet područja ekološke mreže NATURA 2000 tj. područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) od interesa za Europsku uniju. To su: Murterski kanal (HR3000445), Murter (HR20001050), J. Molat-Dugi-Kornat-Žirje-Zlarin-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat (HR3000419), Kukuljari (HR3000444) i Tetovišnjak – podmorje (HR3000443).

Zaštićeni dijelovi prirode

Resursi i atrakcije	Opis resursa
NATURA 2000	<u>Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)</u>
	Murterski kanal (HR3000445) Područje ekološke mreže HR3000445 – Murterski kanal obuhvaća 596,01 ha morskog prostora, a ciljevi očuvanja usmjereni su na dva stanišna tipa iz Priloga I Direktive o staništima – 1120* livade posidonije (<i>Posidonion oceanicae</i>) i 1170 grebene, koji predstavljaju temeljne vrijednosti morskog ekosustava ovog područja. Livade posidonije, kao prioritetno stanište na razini Europske unije, prostiru se na oko 180 ha i ubrajaju se među najvažnija i najbogatija morska staništa Jadrana, dok grebeni obuhvaćaju oko 150 ha tvrdih podloga i stjenovitih struktura s razvijenim bentoskim zajednicama visoke biološke raznolikosti, na kojima se razvijaju složene zajednice algi, spužvi, mekušaca i riba.
	Murter (HR20001050) Područje ekološke mreže HR20001050 – Murter obuhvaća 1.772,30 ha kopnene površine u mediteranskoj biogeografskoj regiji. POVS Murter predstavlja mediteransko kopneno područje čija se vrijednost temelji na očuvanju obalnih stijena s endemskom florom, halofilnih zajednica i eumediteranskih travnjaka.
	J. Molat-Dugi-Kornat-Žirje-Zlarin-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat (HR 3000419) Unutar područja ekološke mreže HR3000419 – J. Molat – Dugi – Kornat – Žirje – Zlarin – Murter – Pašman – Ugljan – Rivanj – Sestrunj – Molat (EM Srednji kanal – Murtersko more) utvrđena su dva ciljana stanišna tipa iz Priloga I Direktive o staništima – 1170 grebeni i 8330 preplavljene ili djelomično preplavljene morske špilje – te jedna ciljna vrsta iz Priloga II, dobri dupin (<i>Tursiops</i>

truncatus) . Grebeni obuhvaćaju podmorske tvrde supstrate sa složenim bentoskim zajednicama i ključni su za održavanje biološke raznolikosti jer služe kao područja hranjenja, razmnožavanja i zaklona brojnih organizama, dok morske špilje predstavljaju specifična staništa s posebnim mikroklimatskim i svjetlosnim uvjetima . Dobri dupin koristi akvatorij srednjeg Jadrana za hranjenje i kretanje te, kao strogo zaštićena vrsta, ima važnu ulogu bioindikatora stanja morskog okoliša

Kukuljari (HR HR3000444)

Kukuljari su skupina manjih otočića i hridi smještenih u šibenskom arhipelagu, jugoistočno od otoka Murtera. Otočići su karakteristični po razvedenoj obali, čistom moru i očuvanom prirodnom okolišu, a akvatorij koji ih okružuje predstavlja vrijedno morsko stanište srednjeg Jadrana. Na području su evidentirani ciljni stanišni tipovi iz Priloga I Direktive o staništima, među kojima se posebno ističu 1120* – livade posidonije (*Posidonia oceanica*), 1170 – grebeni te 8330 – potopljene ili djelomično potopljene morske špilje.. Zbog atraktivnog krajolika i bogatog podmorskog svijeta, područje Kukuljara privlači posjetitelje koji dolaze plovilima iz užeg i šireg okruženja. Otočići su zanimljivi za kraće izlete, rekreaciju na moru, ronjenje i istraživanje prirodnog okoliša. Istodobno, zbog svoje ekološke vrijednosti područje zahtijeva pažljivo i održivo upravljanje, osobito u kontekstu nautičkog turizma i sidrenja plovila, kako bi se očuvala osjetljiva morska staništa.

Tetovišnjak – podmorje (HR3000443)

Područje ekološke mreže Tetovišnjak – podmorje (HR3000443) nalazi se u srednjem Jadranu, u akvatoriju između otoka Murtera i kornatskog arhipelaga, u blizini otočića Tetovišnjak. Zaštićeno je kao dio mreže Natura 2000 zbog vrijednih morskih staništa, među kojima se posebno izdvajaju livade posidonije (*Posidonia oceanica*) (1120*) i morski grebeni (1170). Ta staništa imaju veliku ekološku važnost jer predstavljaju ključna područja za očuvanje morske bioraznolikosti i stabilnost ekosustava.

Identifikacija izazova

- **Očuvanje osjetljivih morskih staništa u uvjetima intenzivnog korištenja mora** – područja poput Murterskog kanala i otočića Kukuljari sadrže vrijedna staništa poput livada posidonije i stjenovitih grebena, koja su osjetljiva na sidrenje plovila, povećani nautički promet i druge antropogene pritiske.
- **Pritisak na prirodne resurse zbog razvoja nautičkog i izletničkog turizma** – blizina atraktivnih područja poput NP Kornati, NP Krka i drugih povećava broj plovila i posjetitelja u širem akvatoriju, što može stvarati dodatni pritisak na morski okoliš i obalne ekosustave.
- **Nedovoljna interpretacija prirodne baštine i NATURA 2000 područja** – iako na području destinacije postoje vrijedna područja ekološke mreže NATURA 2000, njihova prirodna vrijednost nije dovoljno predstavljena posjetiteljima.
- **Potencijalni konflikti između zaštite prirode i turističkih aktivnosti** – razvoj turističkih aktivnosti poput ronjenja, sidrenja, izleta brodom i rekreacije na moru može dovesti do konflikta između turističkog korištenja prostora i potrebe očuvanja osjetljivih staništa i vrsta.
- **Potreba za sustavnim upravljanjem i praćenjem stanja prirodnih resursa** – za dugoročno očuvanje prirodnih vrijednosti potrebno je kontinuirano praćenje stanja staništa,

kontrola utjecaja turističkih aktivnosti i usklađivanje razvoja turizma s ciljevima zaštite prirode.

Preporuke

- **Uspostava održivog upravljanja morskim prostorom** – razvijati mjere upravljanja sidrenjem, nautičkim prometom i rekreacijskim aktivnostima na moru kako bi se smanjio pritisak na livade posidonije, grebene i druga osjetljiva staništa.
- **Razvoj interpretacijskih sadržaja o prirodnoj baštini** – postaviti informativne ploče, razviti digitalne vodiče i edukativne programe koji posjetiteljima predstavljaju vrijednosti NATURA 2000 područja i važnost očuvanja morskog ekosustava.
- **Poticanje održivih oblika turizma** – razvijati aktivnosti poput interpretacijskih izleta, edukativnog ronjenja, promatranja prirode i ekološki osviještenih nautičkih programa koji naglašavaju očuvanje prirodnog okoliša.
- **Jačanje suradnje s institucijama za zaštitu prirode** – surađivati s nadležnim institucijama i stručnim organizacijama u praćenju stanja staništa i provedbi mjera zaštite prirode. Nastaviti s organiziranim akcijama čišćenja podmorja.
- **Edukacija lokalnih dionika i posjetitelja** – provoditi edukativne programe za pružatelje turističkih usluga, nautičare i posjetitelje o važnosti očuvanja morskog okoliša i odgovornog korištenja prirodnih resursa.

7.2. Kulturno-povijesna baština

Prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24) kulturna dobra su materijalna i nematerijalna dobra; pokretne i nepokretne stvari od kulturno-povijesnog, umjetničkog, arhitektonskog, paleontološkog, arheološkog, etnografskog, antropološkog i znanstvenog značenja; nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti koja su od interesa za Republiku Hrvatsku te se na temelju Odluke o proglašenju statusa kulturnog dobra upisuju u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Na području TZM Jezera nalazi se 8 zaštićenih kulturnih dobara te su sva pod trajnom zaštitom. Prema vrsti dobra riječ je o 5 nepokretnih pojedinačnih kulturnih dobara sakralne baštine te 3 zaštićena kulturna dobra nematerijalne baštine.

Kultura na području destinacije obuhvaća bogat skup materijalne i nematerijalne baštine koji svjedoči o dugoj povijesti naselja, snažnoj povezanosti lokalne zajednice s morem te očuvanoj tradiciji života i rada na otoku Murteru. Resursna osnova kulturne baštine Jezera sastoji se od pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara- sakralnih građevina, tradicijskih običaja, folklorne i glazbene baštine, rukotvorina, gastronomije i lokalnih proizvoda.

Poseban dio kulturne baštine čine sakralne građevine, koje predstavljaju važan povijesni i identitetski sloj naselja. Među njima se ističe župna **crkva Gospe od Zdravlja**, sagrađena 1722. godine, koja svojom arhitektonskom vrijednošću i monumentalnim zvonikom predstavlja jednu od najvažnijih sakralnih građevina na otoku Murteru. Njezina unutrašnjost s više oltara i umjetnički vrijednim reljefima svjedoči o razvijenoj sakralnoj umjetnosti mediteranskog baroknog razdoblja. Uz župnu crkvu, značajno mjesto u kulturnom prostoru Jezera zauzimaju i manje zavjetne crkvice poput **crkve sv. Konstancija**, smještene na brdu Kružak iznad mjesta. Ova crkva, podignuta 1780. godine na mjestu starije kapelice, važan je simbol povijesne pobožnosti i kolektivnog identiteta lokalne zajednice. Sličnu povijesnu i simboličku vrijednost imaju i **crkva sv. Nikole u uvali Murtar**, povezana s pomorskom tradicijom mjesta, te **crkva sv. Roka**, primjer jednostavne sakralne građevine koja svjedoči o religijskom životu u poljoprivrednom krajoliku.

Važan segment kulturne baštine čine i pokretni kulturni spomenici, među kojima se ističe Jezerska zavičajna zbirka KUD-a Koledišće, smještena u **crkvi sv. Ivana Trogirskog**. Zbirka obuhvaća vrijednu etnografsku i povijesnu građu koja dokumentira svakodnevni život, pomorsku tradiciju i kulturne običaje Jezera. Posebno mjesto zauzima zbirka tradicijskih nošnji, koje predstavljaju važan element identiteta zajednice, ali i predmeti vezani uz pomorstvo, sakralnu umjetnost i rukopisnu baštinu pisanu glagoljicom. Ova zbirka ima značajan edukativni i interpretacijski potencijal te predstavlja ključnu točku prezentacije lokalne kulturne baštine.

Pudarica je uzvisina iznad uvale Murtar koja dominira okolnim prostorom. Prema arheološkim i povijesnim izvorima povezuje se s prapovijesnim i antičkim razdobljem, osobito s ilirskim naseljima gradinskog tipa. Ostaci suhozida i položaj lokaliteta upućuju na obrambenu i osmatračku funkciju te nadzor pomorskih pravaca.

Murtarić je poluotok na jugoistočnom dijelu otoka gdje je postojalo ilirsko naselje iz 2. stoljeća pr. Kr. Ostaci obrambenih suhozida i grobovi pronađeni iznad uvale Mali Podjasenovac potvrđuju kontinuirano naseljavanje i strateški značaj tog prostora.

Kukuljar je otočić na kojem se nalaze kameni blokovi i suhozidne strukture. Prema lokalnoj predaji ondje su pokopani pirati poginuli u sukobu s lokalnim stanovništvom, što upućuje na povijesne događaje povezane s pomorskim životom tog područja.

Nematerijalna kulturna baština zauzima posebno mjesto u resursnoj osnovi Jezera. Jedan od najprepoznatljivijih običaja je **Jezerski mornarski bal**, tradicijski oproštajni bal koji se organizirao za mlade pomorce prije njihovog odlaska na dugu plovidbu. Ovaj običaj duboko je ukorijenjen u pomorskoj tradiciji mjesta i predstavlja snažan simbol zajedništva i identiteta pomorske zajednice. Danas se njeguje i prezentira kroz djelovanje KUD-a Koledišće, koje aktivno sudjeluje u očuvanju i interpretaciji lokalne tradicije.

U sklopu folklorne baštine posebno se ističe ples balarin, starinski ples otočkog tanca koji se tradicionalno izvodi u Jezerima. Ples ima jasno definiranu koreografsku strukturu i predstavlja jedan od najvažnijih elemenata lokalne plesne tradicije. Uz plesnu baštinu, važan dio nematerijalne kulture čini i **starinsko pučko pjevanje**, dvoglasni način pjevanja koji se u Jezerima njeguje stoljećima. Ovaj oblik glazbene tradicije predstavlja arhaičan sloj dalmatinske glazbene kulture i povezan je s brojnim društvenim i obrednim prigodama, poput svadbi, blagdana i drugih svečanosti.

Značajan dio kulturne baštine čine i tradicijske rukotvorine, poput **jezerskih ogrica**, koje se izrađuju od staklenih perlica. Uz njih, važnu simboličku vrijednost imaju i predmeti poput jezerskog nevistinog venca i jezerske spare. U suvremenom kontekstu pojedini tradicijski predmeti reinterpetirani su u obliku suvenira, poput jezerske talje i jezerske pudarice, čime se kulturna baština prenosi u suvremeni turistički kontekst.

Kulturna baština Jezera očituje se i kroz gastronomsku tradiciju, koja je snažno povezana s lokalnim prirodnim resursima i načinom života otočke zajednice. Tradicionalna jela poput jezerskog zelenjaka, prispalja, suhe hobotnice s jajima ili brudeta od sušenih mola s krumpirom odražavaju spoj ribarske i poljoprivredne tradicije te predstavljaju važan element lokalnog identiteta i turističke ponude. Razvoju gastronomske baštine dodatno doprinose lokalni proizvođači okupljeni u obiteljska poljoprivredna gospodarstva, koji kroz proizvodnju maslinovog ulja, meda i drugih autohtonih proizvoda čuvaju tradicijske oblike proizvodnje.

Ukupno gledano, resursna osnova kulturne baštine Jezera iznimno je raznolika i bogata te obuhvaća materijalne i nematerijalne elemente koji zajedno oblikuju jedinstveni kulturni identitet destinacije. Sakralna arhitektura, tradicijski običaji, folklorna i glazbena baština, rukotvorine i gastronomija čine integrirani sustav kulturnih vrijednosti koji ima značajan potencijal za razvoj kulturnog turizma. Istodobno, očuvanje i valorizacija ovih resursa zahtijevaju kontinuiranu brigu lokalne zajednice, institucija i udruga koje aktivno sudjeluju u prijenosu tradicije na nove generacije. Kulturna baština Jezera stoga ne predstavlja samo povijesno nasljeđe, već i važan razvojni resurs koji doprinosi prepoznatljivosti destinacije i jačanju njezina identiteta u suvremenom turističkom kontekstu.

7.3. Turističke atrakcije

Turističke atrakcije predstavljaju temeljni segment ponude destinacije. Njihovo sustavno prepoznavanje, kategorizacija, valorizacija i međusobno povezivanje u koherentnu i interpretacijski jasnu cjelinu stvaraju osnovu za razvoj konkurentne i održive turističke ponude. Uobičajeno se razvrstavaju na prirodne i kulturne atrakcije, kao i na manifestacije, događanja i druge sadržaje koji obogaćuju turistički doživljaj destinacije.

Turističke atrakcije izravno proizlaze iz resursne osnove područja te su usko povezane s načinom njezina korištenja.

Za identifikaciju i evidenciju postojećih i potencijalnih turističkih atrakcija na prostoru TZM Jezera koristili su se različiti izvori, prvenstveno prostorno-planski i strateški dokumenti te ostala dostupna dokumentacija. U svrhu evidentiranja i sistematiziranja zaštićenih dijelova prirodne i kulturne baštine, konzultirani su registri i baze podataka (Registar kulturnih dobara RH, Bioportal, Geoportal DGU i dr.).

Prirodni resursi

Geološke i geomorfološke značajke prostora

Reljef

Naziv	Opis
Krški reljef	Krški reljef predstavlja prostor razvijen na karbonatnim stijenama (vapnencima i dolomitima), oblikovan procesom okršavanja kojim nastaju različiti površinski oblici poput manjih izdignutih dijelova, uvala i krških polja.
Poluotok Murtarić	Murtarić je poluotok smješten jugoistočno od naselja Jezera, koji predstavlja važan prirodni i povijesni element prostora. Riječ je o izdvojenom kopnenom istaku okruženom morem, podno brda Koromašnice te između istoimene uvale i uvale sv. Nikole (Murtar). Poluotok je povezan s kopnom pomoću prirodnog spruda (tombola), odnosno primoštena, koji predstavlja nanosni oblik reljefa nastao taloženjem pijeska i šljunka djelovanjem morskih valova koji uslijed plime poplavi. Područje poluotoka Murtarića obilježava tipičan krški reljef, kamenito tlo i niska mediteranska vegetacija, a kroz povijest je imao strateški i naseljeni značaj. Na tom su području evidentirani tragovi prapovijesne, odnosno ilirske naseljenosti, što potvrđuje kontinuitet korištenja prostora od najranijih razdoblja. Zbog svojeg položaja i panoramskih vizura prema moru i okolnim otočićima, poluotok Murtarić predstavlja vrijedan krajobrazni resurs i potencijalnu točku interpretacije u okviru razvoja različitih turističkih proizvoda destinacije.
Uvale	Uvale na području otoka Murtera, rezultat su složenih geomorfoloških procesa, koji su oblikovali razvedenu obalnu liniju s nizom udubljenja i prirodno zaštićenih morskih prostora. Na području destinacije nalaze se sljedeće uvale: Podjasenovac, Lovišća, Jezera, Guščica, Vrtiluka, Nozdra, Potripica, Sveti Nikola, Koromašnica, Lučica i dr.
Lokva i Blato (Jezerska jezera)	Jezerska jezera (Lokva i Blato) su dvije velike vodene površine jugoistočno od mjesta. Blato ili Jezero isušeno je zbog malarije početkom 20. stoljeća, ali još uvijek postoje dijelovi nepropusnog tla koji su puni vode, dok tijekom sušnog razdoblja presuše. Lokva predstavlja prirodnu vodenu površinu jugoistočno od naselja Jezera, koja se sezonski puni oborinskim vodama. Tijekom jesenskih, zimskih i proljetnih mjeseci zadržava vodu, dok u ljetnom razdoblju najčešće presušuje. Upravo takav izmjenični vodni režim stvara specifične ekološke uvjete pogodne za razvoj močvarne i vlažne vegetacije te brojnih biljnih i životinjskih vrsta prilagođenih periodičnom plavljenju i suši. Sezonski karakter Lokve doprinosi raznolikosti staništa

	na području Jezera te ima važnu ulogu u očuvanju lokalne bioraznolikosti. Vlažna razdoblja omogućuju razvoj vodenih i poluvodenih biljaka, dok suša potiče rast travnjačkih i halofilnih vrsta. Zajedno s Blatom, Lokva čini vrijedan prirodni kompleks koji svjedoči o nekadašnjem jezerskom i močvarnom krajobrazu oko kojih se razvijao povijesno stariji dio mjesta.
--	--

Plaže

Naziv	Opis
Plaža Lovišća	Plaža Lovišća smještena je u istoimenoj uvali, uz kamp Jezera Lovišća. Riječ je o uređenoj plaži duljine približno 500 metara, pretežito šljunčane podloge, s manjim dijelom betonskih i kamenih dijelova. Na plaži je dostupan tuš i ugostiteljski objekt, dok se u sklopu kampa nalazi javni sanitarni čvor.
Plaža Lučica (Kučine)	Plaža Lučica (Kučine) glavna je mjesna plaža smještena u istoimenoj uvali nedaleko od središta mjesta. Predstavlja uređenu kupališnu zonu duljine oko 200 metara, s kombinacijom šljunčane i betonske obale. Opremljena je tuševima, ugostiteljskim sadržajima, dječjim igralištem i toboganom, što je čini funkcionalnim i obiteljski orijentiranim segmentom kupališne ponude destinacije.
Plaža Zaratić	Plaža Zaratić smještena je u jugoistočnom dijelu Jezera te je oblikovana kao kombinacija kamenite, šljunčane i djelomično betonirane obale uz edukativno-podmorsku šetnicu koja povezuje Jezera i Tisno u duljini 2,5 km.
Plaža Brošćica	Plaža Brošćica smještena je nedaleko od uvale Lovišća uz ulicu Put Brošćice nedaleko od Tisnog. Obuhvaća približno 100 metara obalne linije, a podloga je kombinacija betonskih i kamenih ploča te manjeg šljunčanog dijela.
Plaža Podjasenovac	Plaža Podjasenovac smještena je oko dva kilometra zapadno od mjesta, u prirodnoj uvali uz kamp Stella Maris. Obalni pojas čini kombinacija stijena, šljunka i manjih betoniranih dijelova.
Plaža Guščica	Plaža Guščica je mala prirodna plaža, smještena na krajnjem jugozapadnom dijelu otoka Murtera. Plaža je duljine oko 40 metara sa šljunčanom podlogom.
Plaža Murtar (Sveti Nikola)	Plaža Murtar smještena u jugozapadnom dijelu otoka Murtera. Obuhvaća oko 70 metara obalne linije, a karakterizira je pretežito betonirana i kamenim pločama uređena podloga uklopljena u prirodno stjenovito okruženje. Smještena u krškoj uvali s dubljim morem i bez izraženog plićaka, predstavlja manji, ali krajobrazno vrijedan obalni prostor destinacije.
Plaža Koromašna	U uvali Koromašna nalazi se istoimena plaža. Obalni pojas dug je približno 400 metara, a karakterizira ga kombinacija šljunčane podloge i krupnijeg kamenja. Uvala je okružena niskim mediteranskim raslinjem i borovima koji pružaju prirodnu sjenu.
Plaža Kamenčine	Plaža Kamenčine mala je prirodna plaža koja se nalazi između uvale Jezera i uvale Guščica. To je šljunčana plaža duljine približno 100 metara.
Plaža Vrtiluka	Plaža Vrtiluka smještena je na krajnjem jugoistoku otoka Murtera. To je manja prirodna plaža duljine oko 50 metara. U pogledu podloge, čini je kombinacija šljunka, stijena i krupnijeg kamenja, bez dodatnih sadržaja.

Klima

Naziv	Opis
Mediterranska klima	Klima na otoku Murteru je blaga mediteranska, s kišovitim zimama i toplim, suhim ljetima. Prosječna godišnja temperatura mora iznosi oko 17,5 °C, a insolacija traje približno 2700 sati godišnje, što pogoduje dugotrajnom boravku na otvorenom.

Voda

Naziv	Opis
Jadransko more	Jadransko more karakterizira razvedena obala s kombinacijom stjenovitih i šljunčanih plaža, te čistim, plavim morem pogodnim za razne vodene aktivnosti. More pruža idealne uvjete za jedrenje, ronjenje i druge sportsko-rekreacijske aktivnosti.

Biljne vrste

Naziv	Opis
Biljni svijet	Područje Jezera pretežito pripada mediteransko-litoralnom vegetacijskom pojasu, s karakterističnim vazdazelenim šumama hrasta crnike, hrasta medunca i alepskog bora. Zbog ljudskog utjecaja šume su znatno reducirane, a dominiraju degradacijski oblici poput makije, gariga i travnjaka. Na području Lokve u Jezerima može pronaći zaštićena endemska vrsta Mrežasti vranjak te ostale vrste mediteranskog bilja. Podmorje murterskog područja bogato je ribljim vrstama, školjkašima, algama i drugim morskim organizmima, od kojih su mnogi zaštićeni ili ekološki osjetljivi, zbog čega područje ima veliku važnost za očuvanje biološke raznolikosti i morskih staništa.

Životinjske vrste

Naziv	Opis
Životinjski svijet	Šire područje destinacije karakterizira izrazita biološka raznolikost, uvjetovana specifičnim geološkim, klimatskim i hidrografskim obilježjima srednjeg Jadrana. Kombinacija morskih, priobalnih, otočnih i kopnenih staništa stvara mozaik ekosustava koji podržavaju velik broj biljnih i životinjskih vrsta, uključujući strogo zaštićene i endemske organizme.

Kulturni resursi

Spomeničke cjeline

Naziv	Opis atrakcije
Kulturno-povijesna cjelina Jezera (prijedlog za zaštitu)	Povijesna jezgra naselja Jezera, osobito Staro selo, predstavlja turističku atrakciju. Iako trenutačno nije zaštićena kao kulturno-povijesna cjelina, njezina urbanistička matrica, tradicijska kamena arhitektura, uske ulice, gusto tkivo gradnje i karakteristični stambeno-gospodarski sklopovi svjedoče o kontinuitetu života i razvoju mjesta kroz stoljeća. Tipologija građevina u staroj jezgri temelji se na jednostavnim kamenim kućama, što odražava tradicionalni način života usmjeren na ribarstvo, pomorstvo i poljoprivredu. Ambijentalna vrijednost proizlazi iz skladnog odnosa volumena, proporcija, krovnih ploha i uporabe lokalnog kamena, kao i iz povezanosti izgrađene strukture s obalnim i zaleđnim prostorom.

Arheološki i povijesni lokaliteti

Naziv	Opis atrakcije
Pudarica	Pudarica je uzvisina smještena na jugoistočnom dijelu otoka Murter, iznad uvale Murtar, koja prostorno i vizualno dominira širim obalnim područjem. Prema dostupnim povijesnim izvorima i interpretacijama, područje Pudarice povezuje se s prapovijesnim i antičkim razdobljima, osobito s ilirskim naseljima gradinskog tipa. U terenskim obilježjima prepoznaju se ostaci suhozidnih struktura i morfološki elementi koji upućuju na moguću obrambenu i osmatračku funkciju lokaliteta. S obzirom na položaj iznad prirodno zaštićene uvale, pretpostavlja se da je prostor imao strateški značaj u nadzoru pomorskih pravaca i zaštiti lokalnog stanovništva. Zbog svojeg izdignutog položaja predstavlja značajnu krajobraznu točku s izraženom panoramskom vrijednošću i visokim stupnjem ambijentalne očuvanosti. Lokalitet je prepoznatljiv element identiteta prostora te ima potencijalnu ulogu u strukturiranju kulturno-turističke ponude destinacije.
Murtarić	Murtarić je poluotok smješten na jugoistočnom dijelu otoka Murter, u neposrednoj blizini uvale Murtar. Njegova povijest seže duboko u prapovijest, a arheološki nalazi upućuju na kontinuitet naseljenosti još od ilirskog razdoblja. Na području Murtarića nalazilo se ilirsko naselje – gradinskog tipa – koje se prema dostupnim nalazima datira u 2. stoljeće pr. Kr. Ostaci suhozidnih obrambenih struktura i položaj uzvisine iznad prirodno zaštićene uvale upućuju na stratešku funkciju lokaliteta. Iliri su na takvim uzvisinama podizali utvrđena

	naselja radi nadzora pomorskih pravaca i zaštite luke. Iznad obližnje uvale Mali Podjasenovac pronađeni su grobovi iz istog razdoblja, što potvrđuje organizirano i trajno naseljavanje prostora. Naziv Murtarić povezuje se s toponimom Murtar, a šire područje odražava slojevitost povijesti otoka Murtera u kojoj se isprepliću ilirski, rimski i kasniji srednjovjekovni utjecaji. Tijekom rimskog razdoblja prostor je vjerojatno bio uključen u gospodarske i pomorske tokove šireg jadranskog područja, iako sustavna arheološka istraživanja još nisu u potpunosti valorizirala sve nalaze.
Kukuljari	U skupini otočića Kukuljari zapadno od otoka Murtera nalazi se otočić Kukuljar, na kojem se mogu uočiti nepravilni kameni blokovi i suhozidi koje lokalna predaja povezuje s grobovima morskih razbojnika. Prema legendi, pirati iz južne Italije u prošlosti su napadali obalna naselja, no stanovnici Murtera organizirali su obranu u blizini Kornata te su ih porazili i zapalili njihovu galiju. Tijela poginulih pirata navodno su dopluta do otočića Kukuljar, gdje su ih jezerski ribari pokopali, a na tu priču danas podsjećaju kameni blokovi na otočiću.

Memorijalna područja i građevine

Naziv	Opis atrakcije
Trg Križa	U mjestu se nalazi deset metara visok spomenik u obliku obeliska, izrađen od bijelog bračkog kamena. Smješten je na Trgu Križa, a podignut je u čast mještanima Jezera koji su sudjelovali u borbama tijekom Drugog svjetskog rata.
Trg Jezerana	Trg Jezerana smješten je u središtu mjesta i predstavlja jedno od glavnih okupljališta lokalnog stanovništva i posjetitelja. Okružen je tradicionalnim dalmatinskim kućama, ugostiteljskim objektima i trgovinama te je često mjesto održavanja lokalnih događanja i manifestacija.
Trg Rudine	Trg Rudine nalazi se u starijem dijelu naselja te je okružen karakterističnom dalmatinskom arhitekturom i uskim kamenim ulicama. Trg je mirno mjesto koje čuva autentičan izgled povijesne jezgre naselja i često služi kao prostor za susrete mještana i prolaz posjetitelja prema obali.

Pojedinačne sakralne građevine

Naziv	Opis atrakcije
Crkva sv. Gospe od Zdravlja	Župna crkva Gospe od Zdravlja sagrađena je 1722. godine na mjestu starije sakralne građevine, uporabom tesanog kamena iz mjesnog kamenoloma. Građevina je oblikovana kao jednobrodna crkva s naglašenim svetištem i dvjema bočnim kapelama. Uz istočno pročelje nalazi se 32 metra visok zvonik, koji predstavlja najstariji sačuvani zvonik na otoku Murteru te značajnu vertikalnu dominantu u prostornoj strukturi naselja. Unutrašnjost crkve organizirana je s ukupno sedam oltara i dva pjevačka kora (balkona), a arhitektonsko-stilske značajke upućuju na tipična obilježja mediteranskog baroka 18. stoljeća. Posebnu umjetničku vrijednost ima glavni oltar s reljefnim prikazom Bogorodice s Djetetom, izvedenim u srebru i pozlati. Među bočnim oltarima ističe se oltar Gospe od Sedam žalosti, koji se u stručnoj literaturi valorizira kao jedan od reprezentativnijih primjera drvene oltarne plastike u Dalmaciji. Crkva je zaštićeno kulturno dobro sakralne baštine upisano u Registar kulturnih dobara RH pod evidencijskim brojem Z-2829.
Crkva sv. Ivana Trogirskog	Crkva sv. Ivana Trogirskog smještena je u lučkom predjelu More i datira iz 17. stoljeća. Riječ je o manjoj sakralnoj građevini tlocrtnih dimenzija približno 9,5 x 6 metara, koja je obnovljena 1960-ih godina. U unutrašnjosti se nalazi kameni oltar s kipom sv. Ivana Trogirskog, dok je izvorna oltarna slika, prema dostupnim podacima, u prošlosti premještena u župnu crkvu Gospe od Zdravlja. Od 2014. godine prostor crkve prenamijenjen je u Jezersku zavičajnu izložbu, čime je objekt dobio dodatnu kulturnu i interpretacijsku funkciju. Crkva je zaštićeno kulturno dobro sakralne baštine upisano u Registar kulturnih dobara RH pod evidencijskim brojem Z-2828.
Crkva sv. Konstancija	Crkva sv. Konstancija nalazi se na brdu Kružak iznad Jezera i predstavlja istaknuti element kulturnog pejzaža te važnu vizualnu točku u prostornoj strukturi mjesta. Podignuta je 1780. godine na lokaciji starije kapelice iz 16. stoljeća, kao zavjetna građevina u čast zaštitniku od malarije, bolesti koja je u prošlosti bila

	prisutna na ovom području. Obnovljena je 1920. godine, oštećena tijekom Drugog svjetskog rata, a potom ponovno obnovljena 1994. godine zajedničkim angažmanom lokalne zajednice. Građena je od kamenih tesanaca u skladu s tradicijskim načinom gradnje. Kameni oltar, preslicu i škropionicu izradio je domaći klesar Abraham Jakov Pavić. U crkvi se nalaze oltarna slika sv. Konstancija, moćnik s relikvijom donesenom iz Perugie u 17. stoljeću te kip sv. Konstancija u naravnoj veličini, dar hodočasnika iz Perugie iz 2012. godine. Na oltaru je postavljen i kip sv. Florijana. Crkva sv. Konstancija dio je mreže zavjetnih crkava Jezera, koje su prepoznatljive po jednostavnoj kamenoj gradnji, preslici sa zvonom i karakterističnom prozoru u obliku križa ispod zvonika. Ova građevina ima značajnu simboličku, povijesnu i identitetsku vrijednost te predstavljaju važan segment sakralne i kulturne baštine mjesta. Crkva je zaštićeno kulturno dobro sakralne baštine upisano u Registar kulturnih dobara RH pod evidencijskim brojem Z-2827.
Crkva sv. Nikole	Crkva sv. Nikole iz 15. stoljeća smještena je u uvali Murtar (sv. Nikola). Riječ je o manjoj sakralnoj građevini tlocrtnih dimenzija približno 8,5 x 4 m. Izvorno je na oltarnoj slici bio prikaz sv. Nikole, sv. Ante i Bogorodice. Nakon Drugog svjetskog rata crkva je bila devastirana, a cjelovita obnova provedena je 2011. godine. Tom je prilikom prostor uređen i opremljen novoizrađenim drvenim kipom sv. Nikole. Na blagdan sv. Nikole, 6. prosinca, održava se svečana procesija i sveta misa u čast zaštitnika pomoraca i putnika. Crkva sv. Nikole predstavlja vrijedan primjer očuvanog srednjovjekovnog sakralnog naslijeđa te važan element povijesnog i identitetskog kontinuiteta Jezera, osobito u kontekstu pomorske tradicije i pučke pobožnosti povezane s kultom sv. Nikole kao zaštitnika pomoraca. Crkva je zaštićeno kulturno dobro sakralne baštine upisano u Registar kulturnih dobara RH pod evidencijskim brojem Z-2826.
Crkva sv. Roka	Crkva sv. Roka spominje se u arhivskim dokumentima 1672. godine, a potječe iz 16. stoljeća. Smještena je na križanju jezerskih polja te predstavlja vrijedan primjer ruralne sakralne arhitekture. Građena je od kamena i djelomično ožbukana. Jednostavnog je pravokutnog tlocrta, bez apside, s pročeljem okrenutim prema jugu. Na vrhu pročelja nalazi se preslica za jedno zvono, a građevina je natkrivena dvostrešnim krovom pokrivenim kupom kanalicom. Bočne fasade su bez otvora, što naglašava njezin skroman i funkcionalan karakter. U unutrašnjosti se izvorno nalazio drveni oltar sa slikom Gospe Loretske, sv. Roka i sv. Sebastijana, koja je uklonjena 1960-ih godina. Crkva je obnovljena 2014. godine, a danas se na oltaru nalazi nova slika sv. Roka. Crkva je zaštićeno kulturno dobro sakralne baštine upisano u Registar kulturnih dobara RH pod evidencijskim brojem Z-2825.

Pokretni spomenici

Naziv	Opis atrakcije
Jezerska zavičajna zbirka KUD-a Koledišće	Zavičajna zbirka Jezera, kojom upravlja KUD „Koledišće“, smještena je u prostoru crkve sv. Ivana Trogirskog i predstavlja središnje mjesto očuvanja i prezentacije lokalne kulturne baštine. Fond zbirke obuhvaća 97 kataloških brojeva, odnosno ukupno 111 predmeta, koji svjedoče o povijesnom, društvenom i svakodnevnom životu Jezerana. Posebno značajan dio čini zbirka tradicijskih svećanih nošnji, koja uključuje mušku i žensku nošnju. Ženska nošnja predstavljena je haljinama nazvanima „suknja na oplećak“, dok mušku nošnju čine bijela košulja i kratki kaput – kaporan. Prema vremenu nastanka, nošnje su razvrstane u tri skupine: najstariji primjerci s kraja 19. i početka 20. stoljeća, nošnje šivane i vezene 1980-ih godina te replike izrađene prema izvornim uzorcima, koje materijalom i krojem odgovaraju originalima. Uz nošnje, zbirka sadrži makete brodova, sakralne i arheološke predmete, glagoljski misal iz 17. stoljeća te rukopise iz razdoblja od 17. do 19. stoljeća pisane glagoljicom, kao i uporabne predmete i pokućstvo koji ilustriraju tradicijski način života. Zavičajna zbirka predstavlja važan kulturni resurs Jezera s naglašenom identitetskom, edukativnom i interpretacijskom vrijednošću.

Kultura života i rada

Folklor

Naziv	Opis atrakcije
Udruge za očuvanje kulturne baštine	Na području destinacije djeluju 3 udruge koje se bave folklornoj djelatnosti; očuvanjem tradicionalne kulture i baštine; te organizaciji kulturnih i zabavnih manifestacija na lokalnoj razini. To su: Kulturno-umjetničko društvo (KUD) Koledišće, udruga „Južnje strane“ i udruga „Tempus“. KUD Koledišće KUD Koledišće kulturno-umjetničko društvo iz Jezera koje djeluje s ciljem očuvanja i promicanja tradicijske baštine Jezera i otoka Murtera. Osnovano je 1970. godine, dok počeci organiziranog kulturno-umjetničkog djelovanja u mjestu sežu još u kraj 19. stoljeća. Ime je dobilo po starom jezerskom trgu gdje su se palile običajni ognji – kolede, plesalo, skupljalo i prolazili pirovnjaci – svatovi. KUD Koledišće njeguje folklor, izvorne napjeve, običaje, plesove i narodne nošnje karakteristične za jezersko područje. Posebnu vrijednost predstavlja očuvanje lokalnih običaja i govora te sudjelovanje na smotrama folkloru i kulturnim manifestacijama, čime KUD aktivno doprinosi očuvanju identiteta zajednice i prijenosu tradicije na mlađe naraštaje. KUD Koledišće sudjeluje u prezentaciji spomenute Jezerske zavičajne zbirke koja se nalazi u crkvi sv. Ivana Trogirskog u središtu mjesta. KUD Koledišće u svom radu njeguje i promiče tri zaštićena nematerijalna kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH karakteristična za jezersko i šire šibensko otočno područje, a to su: Običaji jezerskog mornarskog bala uz izvedbu balarina, Starinsko pjevanje šibenskih otoka i primorja i Umijeće izrade jezerskih ogrica. Udruga Južnje strane Jezera Udruga Južnje strane Jezera je lokalna udruga koja okuplja mještane s ciljem promicanja društvenog, kulturnog, sportskog i ekološkog života zajednice. Udruga je poznata po organizaciji tradicionalne manifestacije „Jezerska lantina“, regate tradicijskih barki (gajeta, leuta i kaića) koja se održava svake godine i privlači brojne sudionike i posjetitelje. Osim toga, aktivno sudjeluje u eko akcijama čišćenja podmorja i obalnog prostora te drugim aktivnostima koje doprinose očuvanju okoliša i podizanju svijesti o važnosti zaštite prirode. Udruga Tempus Udruga Tempus Jezera je lokalna udruga usmjerena na poticanje društvenog, kulturnog i edukativnog života u mjestu Jezera. Djeluje kroz organizaciju raznih manifestacija, radionica, kulturnih večeri i događanja namijenjenih djeci, mladima i široj zajednici.
Rukotvorine	Jezerske ogrice Jezerske ogrice predstavljaju prepoznatljiv tradicijski nakit mjesta Jezera. Izrađuju se od sitnih raznobojnih staklenih perlica koje se pažljivo nižu i vezu u bogate ornamentalne kompozicije. Nosile su se uz žensku narodnu nošnju, osobito uz bijelu čipkanu košulju (opleće), naglašavajući dostojanstvo i ljepotu svečanog ruha. Motivi su često geometrijski i floralni, a uz dekorativnu funkciju ogrice su imale i simboličnu vrijednost – svjedočile su o umijeću, strpljenju i identitetu žene koja ih nosi. Danas se izrađuju kao dio očuvanja tradicijske baštine te kao autentičan suvenir koji prenosi duh jezerske kulturne ostavštine. Jezerski nevistin venac Jezerski nevistin venac povijesni je svadbeni ukras koji su nosile jezerske nevjeste prilikom vjenčanja, a zadržao se u uporabi sve do sredine 20. stoljeća. Vijenac je simbolizirao čistoću, novi početak i društveni status mladenke. Bogato je ukrašen vrpčama, perlicama i tekstilnim elementima živih boja, a njegova izrada zahtijevala je veliku preciznost i poznavanje tradicijskih tehnika. Kao sastavni dio svečane nošnje,

	venac je imao snažnu obrednu i identitetsku ulogu u zajednici. Danas se rekonstruira prema izvornim predlošcima te zauzima važno mjesto u interpretaciji jezerske kulturne baštine. Jezerska spara Jezerska spara tradicijski je ženski podmetač koji se nosio na glavi prilikom prenošenja tereta, poput košara i posuda. Izrađena je od raznobojnih tkanina spojenih i učvršćenih ručnim vezom, čime se postizala funkcionalnost i estetska vrijednost predmeta. Spara je štitila glavu i omogućavala stabilnost pri nošenju tereta, a istovremeno je odražavala smisao za sklad boja i uzoraka. Ovaj uporabni predmet svjedoči o svakodnevnom životu žena u Jezerima, njihovoj ulozi u obiteljskom i gospodarskom životu te o vještini pretvaranja praktičnih predmeta u estetski vrijedne rukotvorine.
Uporabni predmeti i minijature	Jezerska talja Jezerska talja inspirirana je drvenim koloturom koji se nalazio na jarbolima starih drvenih brodova, kroz koji se provlačio konop za podizanje jedara, ribarskih mreža i tereta. Kao simbol pomorske tradicije Jezera, talja je prenesena u oblik suvenira izrađenog od drva i drugih prirodnih materijala. Ona predstavlja poveznicu između ribarske prošlosti mjesta i suvremenog identiteta zajednice. U minijaturnoj izvedbi talja postaje prepoznatljiv znak jezerske pomorske baštine i podsjetnik na stoljetnu povezanost mještana s morem. Jezerska pudarica Jezerska pudarica inspirirana je kamenim suhozidnim strukturama stožastog oblika koje se nalaze na brdu Murtar iznad Jezera, na otoku Murter. Kao suvenir izrađuje se od kamena i maslinova drva, čime se simbolički objedinjuju temeljni elementi lokalnog krajolika – kamen, more i mediteranska vegetacija.
Pučki običaji	Jezerski mornarski bal Jezerski mornarski bal jedinstveni je tradicijski običaj mjesta Jezera, duboko povezan s pomorskom i ribarskom prošlošću zajednice. Riječ je o oproštajnom balu koji se priređivao mladim pomorcima prije njihova prvog odlaska na dugu plovidbu. Pretpostavlja se da običaj potječe iz 19. stoljeća, kada su brojni Jezerani plovili na jedrenjacima, a kasnije i parobrodima te godinama izbivali iz rodnog mjesta. Godine 1911. jezerski pomorci osnivaju Družbu jezerskih mornara („šocija naviganti“), koja preuzima organizaciju bala prigodom prvog odlaska mladog mornara. Bal se održavao u zatvorenom prostoru ili ograđenom dvorištu, uz sudjelovanje pomoraca i njihovih obitelji. Glazbenu pratnju činile su mandoline, gitare i harmonike, a potom i harmonike s klavijaturom. Središnja osoba događanja bio je kapo o' bala, ugledni i iskusni pomorac koji je vodio program, davao zapovijedi za ples i pazio na ustaljeni red izvođenja, čime je bal imao jasno strukturiran i ceremonijalan karakter. Posebno su se isticale svečane nošnje – žene iz pomorskih obitelji nosile su bogate svilene i brokatne nošnje, dok su muškarci odijevali starinske koporane i kružete ili dalmatinske veštide s mornarskim obilježjima, zlatnim i srebrnim pucama te alamarima. Običaj se nije izvodio tijekom Drugog svjetskog rata, a nakon rata postupno je slabio. Do 1960-ih zadržao se barem u obliku svečanog ispraćaja na rivi, uz pjesmu i bacanje cvijeća u more. Godine 1970. obnovljen je djelovanjem KUD-a Koledišće, koji ga od tada scenski prikazuje na folklornim priredbama u zemlji i inozemstvu. Danas Jezerski mornarski bal predstavlja snažan simbol pomorske tradicije, zajedništva i emocionalne povezanosti mještana s morem.
Plesovi	Balarin Balarin je starinski ples otočkog tanca koji se tradicionalno pleše u Jezerima i predstavlja važan dio lokalne nematerijalne baštine. Duboko je povezan sa svečanim i društvenim životom mjesta te pripada skupini kolektivnih plesova u parovima s jasno određenim figurama i pravilima izvođenja. Glazbenu pratnju čine dijatonična i klasična harmonika te mandolinski sastav, a prema predaji ples je u prošlosti mogao pratiti i mih. Tempo i ritam plesa postupno se pojačavaju, dajući balarinu energičan i temperamentan završetak. Ples se izvodi u parovima raspoređenima u križ ili oblik cvijeta, najčešće u formaciji od osam parova u dvije kolone. Koreografija se sastoji od deset figura koje se izvode ustaljenim redoslijedom, dok se prvih osam može ponavljati prema odluci voditelja plesa.

	Balarin se najpoznatije izvodi u sklopu Jezerskog mornarskog bala, na obljetnicu osnivanja Družbe jezerskih mornara i uz proslavu crkvice sv. Nikole u uvali Murtar. Izvodi se i prigodom drugih važnih blagdana i svečanosti te danas predstavlja snažan simbol identiteta Jezera i očuvane otočke plesne tradicije.
Pučko pjevanje	Starinsko pučko pjevanje Dvoglasno starinsko pjevanje u Jezerima predstavlja najstariji sloj lokalne glazbene tradicije i važan dio nematerijalne kulturne baštine mjesta. Jezerani ga nazivaju „pivanje po starinsku“, „pivanje na stari melos“ ili „pivanje po jezerski“, a napjeve i „stare popivke“. Temelji se na jednostavnim, ali izražajnim melodijskim obrascima u obliku dvostihova ili četverostihova te je nekada imalo važnu ulogu u usmeno predaji. Najčešće ga izvode dvije do tri pjevačice, dok se pjevanje „na bas“ izvodi u većoj skupini. Starinsko pjevanje izvodilo se na svečanostima, svadbama i prije ili tijekom izvođenja starinskog kola, ali i u svakodnevnom životu zajednice. Slični oblici pjevanja prisutni su i u drugim mjestima otoka Murtera te u šibenskom priobalju i na otocima. Uz pučku tradiciju vezan je i običaj Preperuša, dječji dodolski obred dozivanja kiše u kojem su djeca prolazila selom pjevajući zazivne stihove. Korizmeno pučko pjevanje „Pomrsiti more svekolike grije naše“ naziv je korizmenog pučkog pjevanja župe Gospe od Zdravlja u Jezerima. Ova stoljetna tradicija, povezana s glagoljaškim crkvenim pjevanjem, prenosila se usmenim putem i sačuvala zahvaljujući crkvenim pjevačima i zajednici. Jezerski crkveni zbor njeguje snažno dvoglasno pjevanje otvorenih glasova, često u dva kora, osobito tijekom korizmenih i uskrasnih obreda. Posebno se ističe noćna procesija na Veliki petak, praćena čegrtaljkama i pjevanjem starog himna „U Gospodina mučenje“ s pripjevom „Pomiluj mene, Bože... pomrsiti more svekolike grije naše“, što predstavlja vrijedan primjer očuvane nematerijalne baštine Jezera.

Gastronomija

<i>Naziv</i>	<i>Opis atrakcije</i>
Jezerski zelenjak	Jezerski zelenjak tradicijsko je jelo karakteristično za Jezera i predstavlja dio lokalne gastronomske baštine. Priprema se od dizanog tijesta punjenog nadjevom od jabuka, blitve, suhih grožđica, oraha, šećera, maslinova ulja te začinskog bilja (metvica, peršin, mladi luk).
Prispalji	Prispalji su tradicionalna jezerska slastica koja se priprema od dizanog tijesta oblikovanog u male plosnate okrugle komade te kratko prženog u vrućem maslinovu ulju. Nakon prženja posipaju se šećerom, a najčešće su se pripravljali u vrijeme poklada i drugih svećanih prigoda kao jednostavna, ali omiljena domaća poslastica.
Suha hobotnica s jajiman	Suha hobotnica tradicionalni je način čuvanja i pripreme hobotnice. Prije kuhanja kraci se istuku kako bi omekšali, a potom se režu i pripremaju u raznim jelima, najčešće s lukom, maslinovim uljem i jajima, kao jednostavno i prepoznatljivo jelo otoka Murtera.
Brudet od sušenih moli s krumprilman	Tradicionalno jelo dalmatinske kuhinje koje se priprema i na otoku Murteru. Riblji brudet od sušenih mola s krumpirom priprema se tako da se sušeni moli kuhaju na maslinovu ulju s lukom, češnjakom, krumpirom i rajčicom, uz dodatak začina i octa.
Lokalni proizvodi	Na području destinacije djeluje 22 OPG-a (10 OPG-a i 12 SOPG-a) koji nude raznolike lokalne proizvode poput maslinovog ulja, sezonskog voća i povrća, meda te drugih autohtonih proizvoda, čime doprinose očuvanju tradicijske proizvodnje i jačanju lokalnog gospodarstva.

Suvremena proizvodnja – kulturna produkcija

<i>Naziv</i>	<i>Opis atrakcije</i>
Dom Jezerana	Dom Jezerana ima važnu ulogu u društvenom i kulturnom životu mjesta. U prizemlju se nalaze poslovni prostori i ured TZM Jezera, dok će se na katu urediti višenamjenska dvorana namijenjena održavanju skupova, projekcija, sastanaka, kulturnih priredbi i drugih javnih događanja. U sklopu kata planiran je i dodatni prostor za izložbe, radionice te spomen-biblioteku.

Znamenite osobe i povijesni događaji

Znamenite osobe

Naziv	Opis atrakcije
Josip Tomin	Josip Tomin (1932.–2005.) bio je pjesnik, humorist i publicist rođen u Jezerima na otoku Murteru. Autor je brojnih zbirki pjesama, a dio njegova opusa uvršten je u antologije čakavskog pjesništva. Za svoj kulturni doprinos dobio je nagradu za životno djelo Općine Tisno 2004. godine.

Manifestacije i događaji

Kulturne i sportske manifestacije

Naziv manifestacije	Opis atrakcije
Jezerski dani mora	Jezerski dani mora tradicionalna su manifestacija posvećena pomorskoj i ribarskoj baštini Jezera, koja slavi višestoljetnu povezanost mjesta s morem i životom od mora. Program okuplja niz kulturnih, edukativnih i zabavnih sadržaja – od prezentacija tradicijskih vještina, izložbi i predavanja do regata, gastronomskih događanja i večernih programa. U sklopu manifestacije odražavaju se prepoznatljivi događaji koji svake godine privlače brojne posjetitelje, a to su: Jezerska ribarska fešta, Big game Fishing, Bal u našon vali – More, ti si život naš, Petkom po jezerski, Fešta o' smokav', Lantina Jezera, Dani tradicijske kulture na moru i kamenu, Jezerski Woodstock, Trke tovara, Dan Jezerana – „Fešta Male Gospe“, Dječji festival i dr.
Big game Fishing	Big Game Fishing je međunarodno sportsko-ribolovno natjecanje koje Jezera pozicionira kao jednu najpoznatijih destinacija za ribolov na velike pelagične vrste. Big game fishing se još naziva offshore game fishing ili offshore sportski ribolov. Održava se od 1998. godine krajem rujna i u pravilu se odvija na otvorenom moru u zoni Murtera i šireg kornatskog akvatorija, gdje se lovi tuna, sabljarka i morski pasi, što naglašava "Big game" karakter natjecanja i specijalizirani profil sudionika. Sadržajno, manifestacija kombinira natjecateljski segment na moru i događanja na kopnu. Ističe se višednevni format (primjerice četverodnevno natjecanje) uz ceremonijalni i društveni dio manifestacije, tj. uključuje posjetitelje i lokalnu zajednicu, a ne samo natjecatelje.
Jezerska ribarska fešta	Jezerska ribarska fešta tradicionalno se održava uz blagdan Velike Gospe (15. kolovoza) te predstavlja jednu od središnjih i najposjećenijih ljetnih manifestacija u Jezerima. Temeljena na ribarskoj i pomorskoj baštini mjesta, manifestacija objedinjuje gastronomsku ponudu temeljenu na ribi i plodovima mora, glazbeni program te društvena događanja na otvorenom prostoru. Kao tipičan mediteranski događaj, fešta integrira ambijent rive, lokalne proizvode i zajedničko slavlje, stvarajući autentičan doživljaj destinacije. Programski sadržaj redovito uključuje koncertne nastupe i organizirani zabavni program, čime manifestacija prelazi okvire tradicionalne pučke fešte i postaje događaj šireg dosega.
Jezerski mornarski bal – „More ti si život naš“	Jezerski mornarski bal jedan je od najvrjednijih i najprepoznatljivijih događaja nematerijalne kulturne baštine Jezera zaštićen kao kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH. Nastao je iz tradicije ispraćaja mladog pomorca na prvo putovanje, kada je zajednica kroz pjesmu, ples i svečani oproštaj simbolično obilježavala njegov odlazak na dugu plovidbu. Običaj se u izvornom obliku održao do sredine 20. stoljeća, a od 1970. godine sustavno ga obnavlja i izvodi KUD Koledišće, čime je osiguran njegov kontinuitet i prijenos na nove generacije. Manifestacija se održava u svibnju, uz simboličku poveznicu s pomorskom tradicijom i osnutkom Družbe jezerskih mornara 1911. godine. Program uključuje svečanu procesiju i plovidbu s kipom sv. Nikole do uvale Murtar, gdje se kod zavjetne crkvice sv. Nikole održava misa i zajedničko druženje. Time se naglašava snažna povezanost pomorske, vjerske i društvene dimenzije identiteta mjesta.

	U izvedbenoj strukturi ističe se uloga „kapa o’ bala“, koji vodi tijekom događaja i daje zapovijedi za ples, dok tradicijske pjesme, plesovi i autentične nošnje pomorskih obitelji stvaraju cjelovitu interpretacijsku sliku povijesnog načina života. Suvremena izvedba na glavnom trgu, uz nastupe članova KUD-a Koledišće i drugih udruga te prateći glazbeni program.
Lantina Jezera	Lantina Jezera je manifestacija koja uključuje regatu jedrenja na tradicionalne latinske barke (leute, gajete i kaići). Program obuhvaća i prateće sadržaje poput izložbi tradicijskih brodova, radionica pomorskih vještina i zabavnih događanja uz more. Radi se o događaju koji njeguje maritimnu baštinu Dalmacije i povezanost Jezera s tradicijskim jedrenjem. Manifestaciju tradicionalno održava udruga „Južne strane“.
Petkom po jezerski	Zabavne večeri koje se organiziraju svaki petak od lipnja do rujna, tijekom kojih se pripremaju i nude jela od ribe i plodova mora uz prigodan program dalmatinske tradicije, prikaz običaja, folklornih plesova te tradicionalne i zabavne glazbe u autentičnom otočnom ambijentu.
Dani tradicijske kulture na moru i kamenu	Manifestacija posvećena očuvanju i promociji pomorske i otočne baštine kroz prikaz tradicijskih običaja, zanata i načina života vezanih uz more. Program obuhvaća prezentacije starih vještina, izložbe, radionice, regate tradicijskih brodica, folklorne nastupe i gastronomske sadržaje, s ciljem afirmacije kulturnog identiteta i prirodne baštine Jezera.
Dječji festival	Dječji festival u Jezerima je događanje usmjereno najmlađim generacijama, s programom koji uključuje glazbene, scenske i kreativne aktivnosti. Festival se tijekom ljeta organizira kao dio obiteljskog programa, potičući sudjelovanje djece i obitelji te afirmaciju lokalne zajednice kao mjesta prijateljskog djeci.
Dani jezerske tradicije	Ova manifestacija posvećena je prikazu autohtonih običaja, glazbe, plesa i rukotvorina Jezera. U okviru manifestacije organiziraju se prezentacije folklora, radionice, nastupi udruga i programi koji ističu lokalnu povijesnu kulturu i baštinu, uključujući i detalje svakodnevnog života nekadašnjih generacija.
Fešta o’ smokav’	Fešta o’ smokav’ slavi jedan od tipičnih mediteranskih plodova — smokvu. Održava se kroz degustacije, prezentacije domaćih proizvoda i ukusne slastice, povezane s tim plodom. Naglasak je na lokalnoj tradiciji i poljoprivrednoj kulturi otoka te popularizaciji autohtonih okusa dalmatinske kuhinje.
Uskršnji sajam	Uskršnji sajam je proljetni događaj na kojem posjetitelji mogu razgledati i kupiti domaće proizvode, rukotvorine i uskršne suvenire, te sudjelovati u prigodnim aktivnostima koje tradicionalno priprema lokalna zajednica i udruge.
Dani Adventa u Jezerima	Manifestacija Dani Adventa uključuje prigodne blagdanske sadržaje, sajmove rukotvorina, glazbene nastupe i društvena događanja u zimskom razdoblju. To je način povezivanja lokalne zajednice i turista u predblagdansko vrijeme.
Jezerski pokladi	Jezerski pokladi su tradicionalni karnevalski događaji s maškaranim povorkama, zabavnim programima i satiričnim prikazima.

Ostale manifestacije i događaji

Naziv manifestacije	Opis resursa
Jezerski Woodstock	Jezerski Woodstock je glazbeni ljetni događaj rock, pop i sličnih žanrova koji donosi koncertne večeri na otvorenom uz energičnu atmosferu i okupljanje publike svih dobnih skupina. Održava se na jezerskom polju Lokvi, koja tijekom ljeta postaje zelena pozornica na otvorenom i prostor susreta glazbenika i posjetitelja.
Jazzera Jazz festival	Jezera Jazz Festival je glazbeni događaj koji kroz koncerte i vokalne seminare okuplja istaknute jazz izvođače iz regije i inozemstva, a ujedno pruža edukativni program mladim glazbenicima. Festival je postao prepoznatljivo kulturno događanje tijekom sredine ljeta.
Dan Jezerana – „Fešta mala Gospe“	Središnja vjerska i društvena svečanost mjesta koja se obilježava u čast blagdana Male Gospe, zaštitnice župe, uz svečanu misu, procesiju, tradicionalna okupljanja mještana te prigodni kulturno-zabavni program koji okuplja zajednicu i naglašava duhovni i identitetski značaj ovog blagdana za Jezera.
Biciklijada „Od vale do vale“	Rekreacijska biciklistička manifestacija koja povezuje jezerske uvale, promovirajući aktivni boravak u prirodi i ljepote otočnog krajolika.

Veslačka regata „Svon forcom na četiri vesla“	Tradicionalna regata drvenih barki na vesla koja oživljava duh pomorskog nadmetanja i snagu zajedništva.
Kino pod zvijezdama	Ljetne večernje projekcije filmova na otvorenom koje stvaraju jedinstveni doživljaj kulture u ambijentu mediteranske noći.
Trka tovarov	Humoristična i tradicijska utrka magaraca koja na zabavan način podsjeća na nekadašnju važnost magaraca u tradicionalnom životu Dalmacije.
Triftaj po jezerski	Sajam rabljenih i starinskih predmeta koji potiče druženje, razmjenu i očuvanje duha zajedništva kroz prodaju, kupnju i darivanje različitih uporabnih i kolekcionarskih stvari.
Škola jedrenja na latinsko idro za djecu	Edukativni program kojim se najmlađi upoznaju s tradicijskim načinom jedrenja i pomorskim vještinama.
Jezerska pripovijedanja	Kulturna večer posvećena pričama, uspomenama i lokalnim legendama koje čuvaju usmenu baštinu mjesta.
Ostale manifestacije i događaji	Ekološke manifestacije, koncerti klasične glazbe, večeri klapa, priredbe za djecu (Dječja Olimpijada), Dani kruha, Bajkaonice, Lovačke večeri, teniski turnir, malonogometni turnir, SUP Challenge, Dan branitelja, Lignjlov, Doček Nove godine i dr.)

Sportsko rekreacijske građevine i tereni

Sportske građevine (nautička infrastruktura)

Naziv	Opis atrakcije
ACI marina Jezera	ACI Marina Jezera predstavlja jednu od ključnih nautičkih luka na otoku Murteru i važan segment turističke ponude destinacije. Smještena u prirodno zaštićenoj uvali, marina pruža siguran vez i kvalitetnu infrastrukturu za prihvata jedrilica i motornih plovila tijekom cijele nautičke sezone. Posebnu atraktivnost marini daje njezin izniman položaj – nalazi se u neposrednoj blizini kornatskog arhipelaga i brojnih otočića šibenskog akvatorija, što je čini idealnom polazišnom točkom za jedrenje i istraživanje jednog od najrazvedenijih i najljepših dijelova Jadrana. Nautičarima su na raspolaganju vezovi u moru i na kopnu, priključci za vodu i električnu energiju, sanitarni čvorovi, servisne usluge te ugostiteljski sadržaji. Marina je skladno uklopljena u strukturu mjesta Jezera, pa posjetiteljima, uz visoku razinu usluge, omogućuje i autentičan doživljaj boravka u tradicionalnoj dalmatinskoj sredini. Spoj sigurnosti, funkcionalne opremljenosti, atraktivne lokacije i ambijentalne vrijednosti čini ACI Marinu Jezera jednim od prepoznatljivih nautičkih središta Jadrana.

Sportske građevine na otvorenom

Naziv	Opis atrakcije
Sportski centar Jezera (Petrov vrt)	Sportski centar Jezera nalazi se u ulici Don Antuna Božića. Sastoji se od malonogometnog igrališta s umjetnom travom, malonogometnog betonskog igrališta, betonskog teniskog igrališta i betonskog košarkaškog igrališta te pripadajućih tribina.
Sportsko-rekreacijski sadržaji kampa Lovišća	Sportska ponuda kampa Lovišća sastoji se od četiri teniska terena s rasvjetom, što omogućuje igranje i u večernjim satima te mini-golf terena i stolova za stolni tenis.

Turističke staze, putovi i ceste

Naziv	Opis atrakcije
Pješačke staze	Na području destinacije nalaze se dvije pješačke staze-„Čuvarica Pudarica“ i „Poluotok Murtarić“. „Čuvarica Pudarica“ (5,4 km) kružna je staza koja prolazi kroz tradicionalni otočni krajolik i pruža panoramske poglede na okolni akvatorij. Započinje u središtu Jezera te obuhvaća točke – Pudarica, crkva sv.Nikole, crkva sv.Roka i crkva sv. Konstancija. Staza nije označena te se preporuča korištenje gpx traga. „Poluotok Murtarić“ (7,9 km) kružna je staza, ukupne duljine 7,9 km. Započinje u središtu Jezera te obuhvaća točke- Pudarica, crkva sv.Nikole, poluotok Murtarić, uvala Koromašna, crkva sv.Roka i crkva sv. Konstancija. Staza nije označena te se preporuča korištenje gpx traga.
Biciklističke staze	Područje otoka Murtera nudi raznoliku mrežu biciklističkih ruta koje prolaze koje započinju ili prolaze kroz Jezera. Područjem destinacije prolazi 5 biciklističkih ruta – „Putem mora i bora“, „Staza kroz masline“, „Bodulska priča“, „Najljepši vidikovci Murtera“ i „Staza Crkve“. „Putem mora i bora“ biciklistička je ruta duga 9,1 km. Prolazi relacijom Tisno-Jezera-Tisno. Ruta kombinira vožnju uz more i kroz borove šume, pružajući ugodan mediteranski ambijent i pogled na obalu te okolni arhipelag. Glavne točke rute su omogućuje posjet atrakcijama destinacije (Pudarica, crkva sv.Roka, šetnica sv. Andrija i dr.) „Staza kroz masline“ biciklistička je ruta duga je 6,8 km i vodi od Jezera prema uvali Vrtiluka, prolazeći kroz tradicionalni otočni krajolik obilježen suhozidima, maslinicima i kamenjarom. Ruta započinje u Jezerima te vodi prema Lokvi, nakon čega se odvaja u smjeru uvale Podjasenovac. Blagim usponom nastavlja prema crkvi sv. Roka (odvojak prema Koromašni), a zatim ravnim dijelom prolazi prema Jezeru (lokalitetu) i uvali sv. Nikole. Slijedi uspon kroz maslinike i tradicionalni suhozidni krajolik prema vidikovcu Pudarica, odakle se pruža pogled na okolne uvale i akvatorij. Ruta potom prolazi pokraj kamenih građevina i ostataka tradicijske arhitekture te se spušta kroz maslinike prema raskrižju za uvale Kamenčine, Gušćica i Vrtiluka, nakon čega se povratkom cestom vraća u Jezera. „Bodulska priča“ biciklistička je ruta duga 28,4 km. Kružnog je tipa, i povezuje sva naselja na otoku Murteru- Murter, Jezera, Tisno i Betinu. Trasa kombinira obalne dionice, uspone prema unutrašnjosti otoka i prolazak kroz sva četiri mjesta, pružajući cjelovit doživljaj murterskog krajolika, plaža i tradicijskih naselja. „Najljepši vidikovci Murtera“ biciklistička je ruta duga je 5,4 km i vodi makadamskim putem od Murtera prema uvalama Kosirina i Lovišća. Staza prolazi kroz stare dijelove mjesta i vodi prema više panoramskih točaka s kojih se pruža pogled na murterski arhipelag, Kornate te planinske masive u zaleđu. „Staza Crkve“ biciklistička je ruta duga 20 km i vodi makadamskim putevima od Jezera preko Tisna, Ivinja i Dubrave kod Tisna (Općina Tisno) do Putičanja (Općina Pirovac). Ruta povezuje niz značajnih sakralnih lokaliteta otoka Murtera i njegova zaleđa. Polazi iz Jezera te vodi prema crkvi sv. Konstancija, zatim pokraj crkve sv. Roka i Gospe od Zdravlja, nastavljajući prema crkvi Gospe od Karavaja u Tisnom. Dalje prolazi kroz maslinike i polja prema Ivinju i Dubravi kod Tisnog (prema uvali Makirina), gdje se nalaze crkve Srca Isusova i Gospe od Karmela).
Šetnica sv. Andrija (Jezera-Tisno)	Šetnica Tisno-Jezera duga je oko dva kilometra i povezuje dva mjesta- od plaže sv. Andrija do plaže Zaratić. Izgrađena i osvijetljena 2015. godine, javni je prostor za opuštanje i boravak na otvorenom. Cijelom svojom duljinom prolazi kroz netaknutu prirodu, uz more i borovu šumu.

Identifikacija izazova

- **Potreba za daljnjim jačanjem interpretacije i vidljivosti kulturne baštine** – destinacija raspolaže vrijednom kulturnom i povijesnom baštinom, uključujući sakralne objekte, tradiciju pomorstva, folklor i brojne manifestacije. Iako su ti elementi važan dio identiteta mjesta, postoji prostor za njihovo snažnije povezivanje s turističkom ponudom kroz interpretacijske sadržaje, tematske programe i organizirane posjetiteljske doživljaje.
- **Ograničena turistička valorizacija pojedinih lokaliteta prirodne i kulturne baštine** – iako su pojedini lokaliteti poput Pudarice, poluotoka Murtarić ili područja Blata i Lokve prepoznati kao vrijedni krajobrazni i povijesni prostori, njihov turistički potencijal još nije u potpunosti razvijen kroz interpretacijske sadržaje, infrastrukturu i organizirane posjetiteljske programe.
- **Nedovoljno razvijena interpretacijska infrastruktura na pojedinim lokacijama** – dio prirodnih i kulturnih lokaliteta nije opremljen interpretacijskim pločama, signalizacijom ili drugim oblicima interpretacije koji bi posjetiteljima omogućili bolje razumijevanje njihove povijesne, prirodne i kulturne vrijednosti.
- **Ograničena dostupnost i označenost pojedinih turističkih ruta i atrakcija** – postojeće pješačke i biciklističke rute predstavljaju vrijedan potencijal za razvoj aktivnog turizma, no pojedine staze nisu u potpunosti označene ili interpretirane, što može otežati njihovu dostupnost i korištenje od strane posjetitelja.
- **Sezonalnost korištenja turističkih atrakcija** – većina turističkih aktivnosti i događanja koncentrirana je u ljetnom razdoblju, dok je izvan glavne turističke sezone korištenje dijela prirodnih i kulturnih atrakcija značajno smanjeno.
- **Potreba za jačim povezivanjem kulturne baštine, manifestacija i prirodnih resursa u jedinstvenu turističku ponudu** – destinacija raspolaže velikim brojem manifestacija, kulturnih događanja i prirodnih lokaliteta, ali postoji prostor za njihovo snažnije povezivanje u tematske turističke proizvode koji bi dodatno naglasili identitet i posebnost Jezera kao turističke destinacije.

Preporuke

- **Razvoj integriranih turističkih proizvoda temeljenih na prirodnoj i kulturnoj baštini** – povezati prirodne lokalitete, arheološka nalazišta, sakralnu baštinu, manifestacije i tradiciju mjesta u tematske turističke rute i interpretacijske programe koji će posjetiteljima pružiti cjelovit doživljaj destinacije.
- **Unaprjeđenje turističke valorizacije lokaliteta prirodne i kulturne baštine** – razvijati interpretacijske sadržaje, vidikovce, informativne točke i organizirane programe posjeta na lokalitetima poput Pudarice, poluotoka Murtarić te područja Blata i Lokve kako bi se njihov turistički potencijal bolje iskoristio.
- **Razvoj interpretacijske infrastrukture** – postaviti informativne i interpretacijske ploče, signalizaciju, tematske karte i digitalne vodiče koji će posjetiteljima omogućiti bolje razumijevanje prirodnih, povijesnih i kulturnih vrijednosti prostora.
- **Unaprjeđenje označenosti i dostupnosti turističkih staza** – dodatno urediti i označiti pješačke i biciklističke rute te ih opremiti interpretacijskim sadržajima kako bi se potaknulo njihovo korištenje i razvoj aktivnog turizma.
- **Poticanje korištenja turističkih atrakcija tijekom cijele godine** – razvijati programe aktivnog turizma, edukativne ture i tematske događaje koji potiču posjete prirodnim i kulturnim lokalitetima i izvan glavne turističke sezone.
- **Razvoj interpretacije nematerijalne kulturne baštine** – kroz radionice, interpretacijske programe, festivale i edukativne sadržaje dodatno predstavljati pomorsku tradiciju, folklor, pučko pjevanje i lokalne običaje te ih snažnije uključiti u turističku ponudu, posebice nakon realizacije Doma Jezerana.

8. Javna turistička infrastruktura

Pravilnikom o javnoj turističkoj infrastrukturi (NN 126/21) definirana je turistička infrastruktura kao infrastruktura na području turističke destinacije koja izravno ili neizravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude. Javna turistička infrastruktura izgrađena je na općem dobru, kontinuirano je ili dijelom godine u funkciji turizma te je dostupna svima pod jednakim uvjetima sukladno njezinoj prirodi i namjeni. Dijeli se na primarnu (izravno utječe na turizam i turističku ponudu) i sekundarnu.

Primarna infrastruktura koja izravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude na području TZM Jezera prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 24. Primarna turistička infrastruktura TZM Jezera, izvor: Registar javne turističke infrastrukture, izvod TZM Jezera, TZ ŽKŽ, obradio Level Project d.o.o.

Vrsta infrastrukture	Broj/opis
Biciklističke rute i popratna infrastruktura	5 ruta („Putem mora i bora“, „Staza kroz masline“, „Bodulska priča“, „Najljepši vidikovci Murtera“, „Staza Crkve“)
Dvorci, utvrde i kurije	/
Kongresni centri	/
Odmorišta i vidikovci	Vidikovac oko crkve sv. Konstancija
Kamp odmorista	Kamp „Jezera Lovišća“, kamp „More“, kamp „Stella Maris“, kamp „Lunga“, kamp „Golden Haven“
Kupališta, plaže i popratna infrastruktura	Urbane plaže – Lovišća, Lučica (Kućine), Zaratić Ostale plaže – Murtar, Brošćica, Gušćica, Kamenčine, Vrtiluka, Koromašna, Podjasenovac
Planinarska infrastruktura: planinarski putovi i planinarski objekti (domovi, kuće, skloništa)	/
Pješačke trekking staze i staze dugog hodanja	2 pješačke rute („Poluotok Murtarić“ i „Čuvarica Pudarica“)
Poučne, hodočasničke, konjičke, zipline i druge tematske staze	„Putevima Tišnjanske i jezerske prošlosti“ „Jezera – Uvala Gušćica“
Trgovi	Trg Rudina, Trg Križa i Trg Jezerana
Staze, šetnice, stajališta uz more, jezera i rijeke	Šetnica Tisno (sv. Andrija)-Jezera (Zaratić)
Centri za posjetitelje	Turističko-informativni centar TZM Jezera
Interpretacijski centri	/
info ploče i turistička signalizacija	Cijela destinacija
Vozila odnosno plovila namijenjena za prijevoz posjetitelja turističkih atrakcija	/

Sekundarna infrastruktura ne utječe izravno na razvoj turizma i samo je dijelom godine ili samo sporednom funkcijom u službi turizma. U sljedećoj tablici prikazana je sekundarna turistička infrastruktura.

Tablica 25. Sekundarna turistička infrastruktura TZM Jezera, izvor: Registar javne turističke infrastrukture, izvod TZM Jezera, TZ ŽKŽ, obradio Level Project d.o.o.

<u>Vrsta infrastrukture</u>	<u>Broj/opis</u>
Arheološko nalazište	1 arheološki lokalitet- Podjasenovac
Povijesni lokaliteti	3 povijesna lokaliteta- Pudarica, poluotok Murtarić i Kukuljari
Parkirališta	6 javnih parkirališta Obala sv. Ivana – I zona, Trg Rudina – II zona, Put Zaratića – II zona, Don Antuna Božića – II zona, Put Kučine – II zona i Uvala Lovišća – II zona
Javni sanitarni čvorovi	Sportski centar Jezera (Petrov vrt)
Sportski objekti i ostala sportska infrastruktura	Sportski centar Jezera (Petrov vrt)-igralište s umjetnom travom, tenisko igralište i betonsko multifunkcionalno igralište Kamp Jezera – sportski tereni (4 teniska terena, stolni tenis i mini golf)
Rodne kuće poznatih osoba	/

Izazovi

- **Nedovoljna opremljenost dijela plaža turističkom infrastrukturom** – iako na području destinacije postoji više prirodnih plaža, samo nekoliko glavnih plaža raspolaže osnovnom komunalnom i turističkom opremom, dok na ostalim lokacijama nedostaju sadržaji poput sanitarnih čvorova, informativnih ploča i uređenih pristupa.
- **Nedovoljno razvijena i označena infrastruktura za aktivni turizam** – postojeće planinarske i biciklističke rute nisu u potpunosti označene niti opremljene dodatnom infrastrukturom poput odmorišta, signalizacije ili servisnih punktova, što ograničava njihov turistički potencijal.
- **Nedostatni kapaciteti javnih parkirališta u turističkoj sezoni** – tijekom ljetnih mjeseci povećan broj posjetitelja uzrokuje pritisak na postojeća javna parkirališna mjesta i uz glavne turističke zone.
- **Ograničen broj javnih sanitarnih čvorova na plažama** – postojeći sanitarni čvorovi pokrivaju realizirani su na manjem brojem lokacija (Sportski centar – Petrov vrt), dok se tijekom sezone postavljaju pokretni javni sanitarni čvorovi.
- **Potreba za većom raznolikošću sportsko-rekreacijskih sadržaja** – postojeći sportski objekti i rekreacijski sadržaji su ograničeni i mogu se dodatno razvijati i diverzificirati kako bi se proširila ponuda.

Preporuke

- **Unaprjeđenje opremljenosti plaža** – postupno uređivati i opremiti plaže osnovnom turističkom infrastrukturom poput sanitarnih čvorova, tuševa, signalizacije i informativnih ploča
- **Razvoj infrastrukture za aktivni turizam** – označiti i urediti planinarske i biciklističke rute te ih opremiti odmorištima, interpretacijskim pločama i servisnim punktovima za korisnike.
- **Unaprjeđenje sustava parkiranja i upravljanja prometom** – planirati dodatna parkirališna mjesta i optimizirati prometni režim u turističkoj sezoni kako bi se smanjio pritisak na središte naselja. Uvesti nove digitalne sustave za praćenje prometnog sustava (pametni semafori, pametna parkirališta, brojanje prometa, web kamere i sl.)
- **Razvoj sportsko-rekreacijske infrastrukture** – proširiti ponudu sportskih i rekreacijskih sadržaja te ih povezati s programima aktivnog turizma i boravka na otvorenom.
- **Razvoj ponude novih poučnih staza** – dovršiti počnu stazu Jezera – uvala Gušćica te Tisno-Jezera (Put Rasta).

9. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura predstavlja skup sustava i objekata koji omogućuju svakodnevno funkcioniranje destinacije te osiguravaju osnovne uvjete za život lokalnog stanovništva i boravak turista i posjetitelja. U ovom poglavlju analizirana je kroz sustave vodoopskrbe i odvodnje, gospodarenja otpadom, energetske i telekomunikacijske infrastrukturu na razini naselja Jezera, sukladno dostavljenim podacima nadležnih tijela.

9.1. Energetska infrastruktura

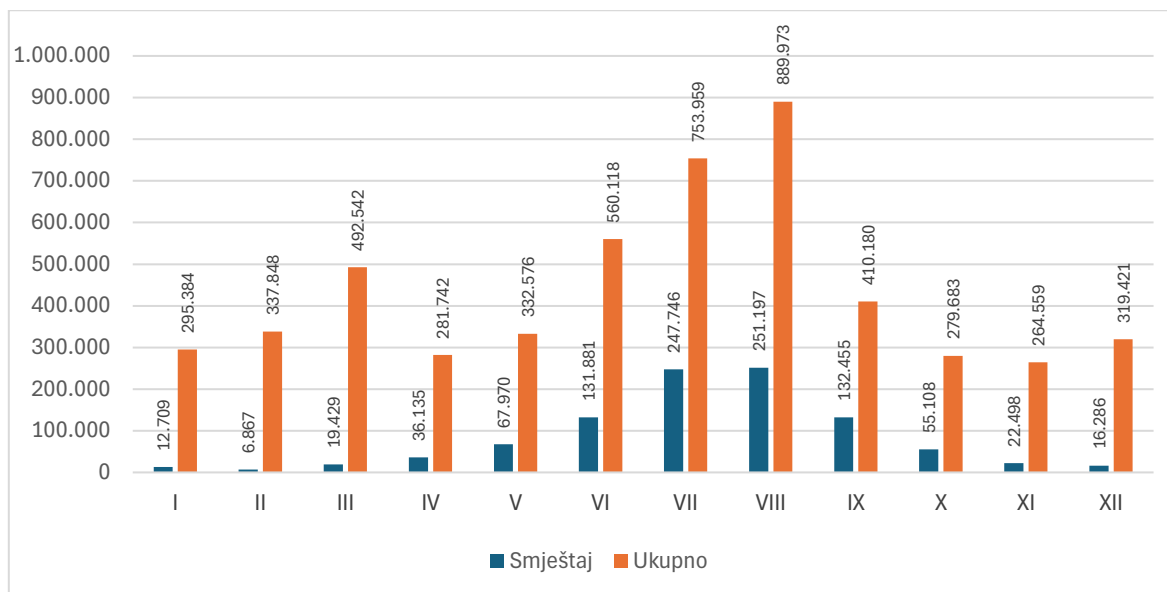
Elektroenergetski sustav sastoji od transformatorskih postrojenja te mreže dalekovoda i kablova kojima se omogućuje proces proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije prema krajnjim korisnicima. Na području Općine Tisno, električnu energiju distribuira HEP ODS Elektra Šibenik.

Ukupna količina potrošnje električne energije u na području TZM Jezera tijekom 2024. godine iznosila je 5.217.985 kWh, pri čemu je, očekivano, bila najveća tijekom ljetnih mjeseci. U razdoblju 2022.-2024. godine ukupna količina potrošene energije povećana je za 11,1 %, odnosno 14,0 % tijekom ljetnih mjeseci.

Tijekom 2024. godine smještajni objekti potrošili su ukupno 1.000.281 kWh električne energije što je za 17,9 % više u odnosu na 2023. godinu. Udio potrošnje električne energije tijekom ljetnih mjeseci u 2024. godini povećan je za 17,9 % u odnosu na 2023. godinu. U smještajnim objektima tijekom ljetnih mjeseci u 2024. godini potrošeno je ukupno 76,3 % godišnje potrošnje električne energije i taj udio ostao gotovo nepromjenjiv u odnosu na prethodnu godinu.

Potrošnja električne energije u smještajnim kapacitetima pokazuje izrazitu sezonalnost, pri čemu je u mjesecu s najvećom potrošnjom (kolovozu) približno 36 puta veća nego u mjesecu s najmanjom potrošnjom (veljača), što jasno odražava snažan utjecaj turističke aktivnosti na energetske potrebe destinacije.

Slika 18. Mjesečna potrošnja električne energije u naselju Jezera tijekom 2024. godine (ukupno i smještaj), izvor: HEP ODS, obradio Level Project d.o.o.

Tablica 26. Mjesečna potrošnja električne energije u smještajnim objektima na području TZM Jezera tijekom 2023. i 2024. godine Izvor: HEP ODS, obradio Level Project d.o.o.

Mjesec	2023	2024
I	9.220	12.709
II	12.898	6.867
III	16.531	19.429
IV	27.324	36.135
V	59.749	67.970
VI	114.452	131.881
VII	207.077	247.746
VIII	219.949	251.197
IX	105.951	132.455
X	49.013	55.108
XI	13.961	22.498
XII	12.135	16.286
Ukupno	836.125	1.000.281
Udio VI-IX	76,32	76,31

Elektroenergetski sustav naselja Jezera povezan je dalekovodom naponske snage 30 kV, koji omogućuje prijenos električne energije između šire distribucijske mreže i lokalnih trafostanica te osigurava stabilnu opskrbu naselja električnom energijom. Na području naselja Jezera evidentirano je ukupno šest distribucijskih trafostanica koje čine osnovu elektroenergetskog sustava naselja. One su raspoređene unutar izgrađenog područja u skladu s prostornom strukturom naselja te osiguravaju opskrbu električnom energijom stambenih, turističkih i ostalih objekata.

Daljnji razvoj elektroenergetike uvjetovan je porastom potrošnje električne energije te potrebom za povećanjem razine sigurnosti opskrbe postojećih potrošača. Bolja elektroenergetska opskrba za područje otoka Murtera temelji se na izgradnji nove transformatorske stanice TS 110 kV Kapela te formiranju prstena dalekovoda napona 110 kV koji će se vezati na DV 110 kV Bilice – Biograd na sjevernom dijelu i na DV 110 kV Vodice (Kapela) – Bilice.

Paralelno s tim sustavom postupno će se razvijati i mreža napona 30 (35) kV s transformatorskim stanicama Vodice i Stankovci (Crljenak) te transformatorskim stanicama Tisno i Murter koje će biti povezane dvostrukim napajanjem. Na otoku Murteru, zbog očekivanog intenzivnog turističkog razvoja, predviđena su značajna ulaganja u nove distributivne elektroenergetske objekte. Planirana je gradnja nove transformatorske stanice TS 30/10 kV Murter, snage 4+4 MVA, uz državnu cestu D121. TS Murter će biti povezana kabelskim vodovima s TS Tisno i TS Kapela, a izgradnja je predviđena u etapama Na području cijelog otoka Murtera planira se i gradnja nove 20 kV mreže zatvaranjem prstena podmorskih kabela 20 kV, dok će se postojeća mreža prilagoditi prijelazu na nove naponske prilike.

Obnovljivi izvori energije su prepoznati kao potencijal na području destinacije međutim još uvijek su nedovoljno iskorišteni. Sukladno PPUO Tisno, unutar GPN Jezera predviđeno je racionalno korištenje energije dopunskih izvora, a prvenstveno energije Sunca. Unutar građevinskih područja naselja, izuzev zona koje imaju status zaštićenog kulturnog dobra, dopušta se ugradnja fotonaponskih sustava i toplinskih kolektora radi elektrifikacije pojedinačnih zgrada, proizvodnje električne energije manje snage (do 200 kW), zagrijavanja vode te sustava hlađenja i ventilacije. Fotonaponski elementi i toplinski kolektori mogu se postavljati na krovne površine i nadstrešnice, pri čemu njihova ukupna površina na krovu nije ograničena. Njihova ugradnja mora biti izvedena na način koji ne ometa niti ugrožava korištenje i funkcionalnost susjednih građevnih čestica. Područje destinacije ima visoku stopu potencijalne solarne iskoristivosti koja iznosi između 1350-1.500 kWh/m². Ove aktivnosti prepoznate su unutar SECAP-a – Akcijskog plana energetske održivosti razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Tisno koje će se implementirati tijekom provedbe ovog Plana.

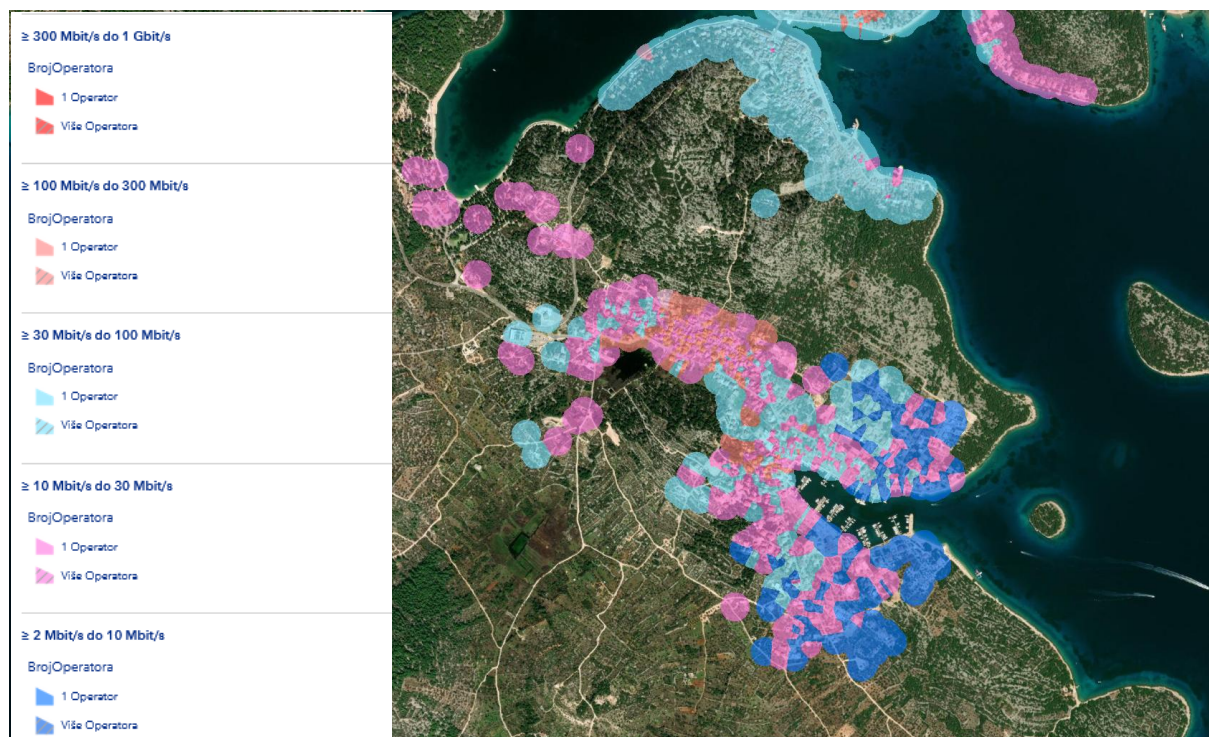
9.2. Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost internetu

Telekomunikacijska infrastruktura na području TZM Jezera relativno je dobro razvijena. Operateri pružaju širok spektar usluga, uključujući mobilnu telefoniju, fiksnu liniju i internet. Mobilna pokrivenost naselja Jezera općenito je dobra, a vodeći telekomunikacijski operateri osiguravaju usluge 4G i 5G mreže.

Trenutna analiza stanja dostupnosti pokretnog i nepokretnog širokopojsnog pristupa na području TZM Jezera je analizirana na temelju podataka Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM-a).

Prema dostupnim podacima o nepokretnoj mreži, na području naselja Jezera osigurana je dostupnost širokopojsnog pristupa različitih brzinskih razreda, od osnovnih paketa (≥ 2 Mbit/s do 10 Mbit/s) do paketa većih brzina 100 Mbit/s-300 Mbit/s. Tek manji broj lokacija ima brzine do 1 Gbit/s. Najveća koncentracija brzina ≥ 100 Mbit/s do 300 Gbit/s evidentirana je unutar užeg naseljenog područja ulica Donji i Gornji Put. U svim ostalim dijelovima naselja Jezera brzina širokopojsnog pristupa iznosi 2 Mbit/s-10 Mbit/s, 10 Mbit/s-30 Mbit/s te 30 Mbit/s-100 Mbit/s.

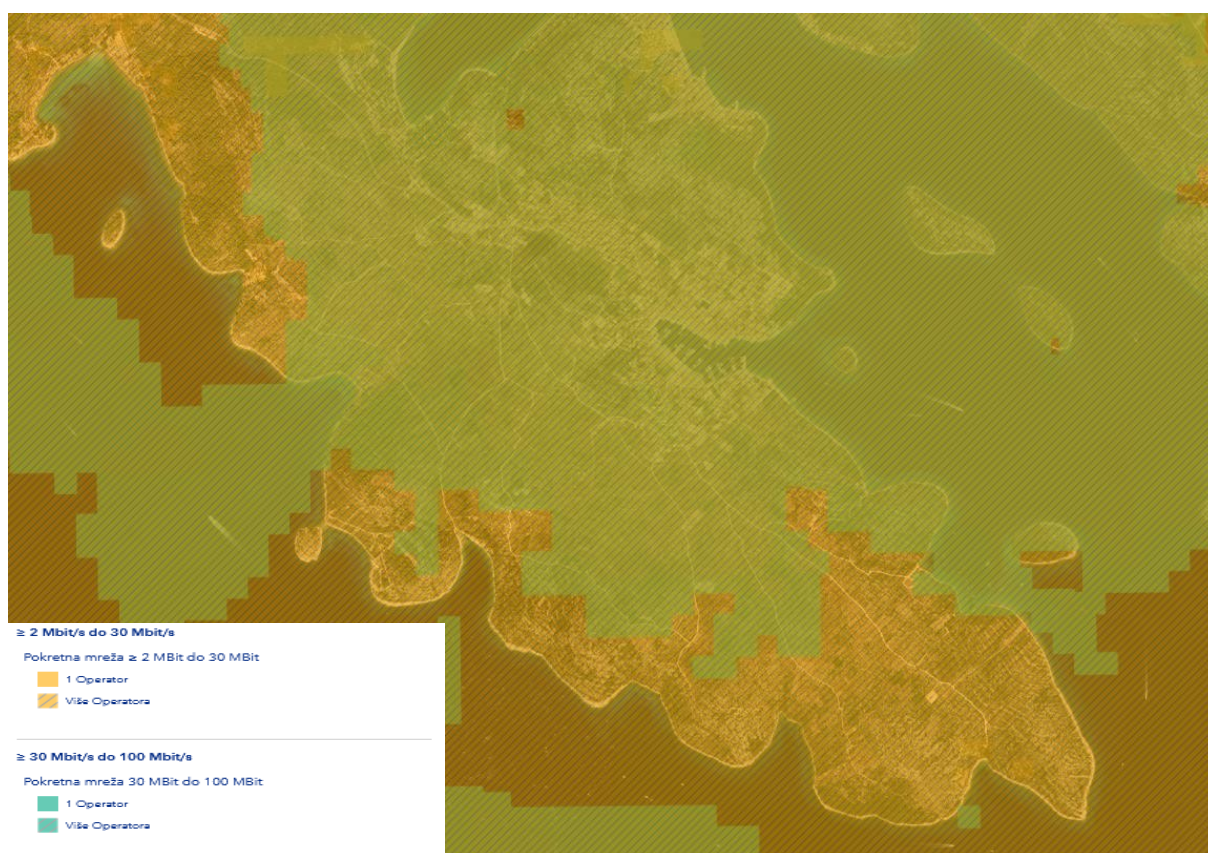
Slika 19. Brzine širokopojsnog pristupa u nepokretnoj mreži na području naselja Jezera, izvor: HAKOM (2025)

Prema prikazu pokrivenosti pokretnom mrežom (HAKOM, III. tromjesečje 2025.), na području TZM Jezera osigurana je dostupnost mobilnog širokopojasnog pristupa u rasponu brzina ≥ 2 Mbit/s do 30 Mbit/s te ≥ 30 Mbit/s do 100 Mbit/s.

Veći dio područja obuhvaćen je signalom više operatora, što doprinosi konkurentnosti i stabilnosti usluge, dok su u pojedinim dijelovima prisutne mreže jednog operatora. Pokrivenost je kontinuirana u naseljenom području naselja Jezera s brzinom 30 Mbit/s-100 Mbit/s, dok je u rubnim i manje pristupačnim dijelovima destinacije brzina ≥ 2 Mbit/s do 30 Mbit/s (npr. uvala sv.Nikole, Vrtiluka, Nozdra, Potripica i dr.).

Slika 20. Brzine širokopojasnog pristupa u pokretnoj mreži na području naselja Jezera, izvor: HAKOM (2025)

Općina Tisno sudjelovala je na projektu 4WIFIEU kojim je omogućeno besplatan pristup bežičnom internetu (Wi-Fi) na javnim prostorima kao što su parkovi, trgovi, javne zgrade i ustanove u EU-u. Na području Jezera usluga je osigurana u središtu naselja na Obali sv. Ivana.

Ukupno gledano, mobilna mreža na području TZM Jezera osigurava osnovne i srednje brzine prijenosa podataka, dostatne za svakodnevne komunikacijske i turističke potrebe, uz mogućnost daljnjeg unaprjeđenja kapaciteta u razdobljima pojačanog sezonskog opterećenja. Ukoliko se navedeno razmatra u kontekstu razvoja turističke ponude za poslovni turizam (npr. digitalne nomade), postojeća razina mobilne mreže predstavlja dobru osnovu, ali ne i dostatan preduvjet za pozicioniranje destinacije kao konkurentne „remote-work“ destinacije. Digitalni nomadi zahtijevaju stabilne, visokopropusne i pouzdane veze s malom latencijom, osobito za videokonferencije, rad u oblaku i prijenos većih količina podataka.

S obzirom na sezonsko povećanje broja korisnika osiguranje stabilne i dostatne širokopojasne infrastrukture predstavlja važan preduvjet za kvalitetno pružanje digitalnih usluga, učinkovito funkcioniranje turističkog sektora te unaprjeđenje ukupnog doživljaja destinacije. Stoga je preporučljivo kontinuirano pratiti stanje pokrivenosti te planirati daljnja ulaganja u širokopojasnu infrastrukturu, osobito u zonama povećanog turističkog opterećenja i u rubnim dijelovima naselja. Međutim, potrebno je spomenuti kako njezina realizacija uvelike ovisi o pružateljima telekomunikacijskih usluga koje financiraju izgradnju i unaprjeđenje infrastrukture. Također, u kontekstu dostupnosti očekuju se nova ulaganja u gradnju optičkih distribucijskih mreža.

9.3. Vodoopskrba i odvodnja

9.3.1 Vodoopskrbni sustav

Sustavima javne vodoopskrbe na području TZM Jezera upravlja trgovačko društvo Vodovod i odvodnja d.o.o. sa sjedištem u Šibeniku. Vodoopskrba na otoku Murteru započela 1960-tih godina. Područje se opskrbljuje pitkom vodom iz regionalnog vodoopskrbnog sustava Šibenik (Krka)-Zadar, uz korištenje izgrađenog sustava s korištenjem voda sa izvorišta Dubrava (Jandrić I Q=28 l/s, Jandrić II Q=9 l/s), kaptaže Kovče Q=22 l/s i Krke (zahvat Jaruga). Utvrđene su sljedeće norme potrošnje vode: stanovništvo 300 l/st/dan, hoteli I kategorije 550 l/turist/dan – hoteli II kategorije 300 l/turist/dan. Te su norme na gornjoj granici stvarne potrošnje te je uz njih predviđena i srednja dnevna potrošnja vode na razini destinacije od oko 70 l/s.

Prema podacima Vodovoda i odvodnje d.o.o. u razdoblju 2020.-2024. godine zabilježen je kontinuirani porast broja priključaka na sustav vodoopskrbe u naselju Jezera. Ukupan broj priključaka povećan je sa 712 na 803, što predstavlja rast od 12,8 %. Broj priključaka domaćinstava povećan je s 651 na 712, što predstavlja rast od 9,4 %, pri čemu je u 2023. godini zabilježeno smanjenje od 0,4 % u odnosu na 2022. godinu. U segmentu privrede evidentiran je rast s 61 na 91 priključak, odnosno povećanje od 49,2 %, s osobito izraženim porastom od 32,3 % u 2023. te 11,0 % u 2024. godini.

Tablica 27. Kretanje broja priključaka na sustav vodoopskrbe u naselju Jezera za razdoblje 2020.-2024. godine, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.

Godina	Domaćinstva	Privreda	Ukupno
2020.	651	61	712
2021.	683	57	740
2022.	696	62	758
2023.	693	82	775
2024.	712	91	803

U razdoblju od 2020. do 2024. godine evidentan je porast ukupne potrošnje vode za 38,5 %. U segmentu domaćinstava potrošnja je porasla za 29,8 %, dok je u segmentu privrede zabilježen znatno intenzivniji rast za 54,5 %. Time je vidljivo da je ukupni rast potrošnje u najvećoj mjeri generiran povećanom potrošnjom u gospodarskom sektoru. U 2024. godini u odnosu na 2023. zabilježen je rast ukupne potrošnje za 8,9 %. U segmentu domaćinstava potrošnja je porasla s 10,7 %, dok je u segmentu privrede zabilježen rast za 6,2 %.

Tablica 28. Kretanje potrošnje vode u kućanstvima i gospodarskim objektima u naselju Jezera za razdoblje 2020.-2024. godine, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.

Godina	Domaćinstva (m ³)	Privreda (m ³)	Ukupno (m ³)
2020	67.737	36.831	104.568
2021	79.527	53.124	132.651
2022	83.588	54.371	137.959
2023	79.404	53.578	132.982
2024	87.938	56.918	144.856
Promjena 2020.-2024. (u %)	29,8	54,5	38,5
Promjena 2023.-2024. (u %)	10,7	6,2	8,9

Tijekom godine postoje sezonske oscilacije u potrošnji vode, koje očekivano rastu tijekom ljetnih mjeseci. U 2022. godini tijekom ljetnih mjeseci potroši se 65,4 % ukupne godišnje potrošnje vode. U domaćinstvima se u istom razdoblju potrošilo 60,4 %, a u gospodarskim objektima 73,0 %. Omjer između potrošnje vode u domaćinstvima u mjesecu s najmanjom potrošnjom (ožujak) u 2022 godini iznosio je oko 1:9, a u ukupnoj potrošnji oko 1:10.

Tablica 29. Kretanje potrošnje vode po mjesecima u kućanstvima i gospodarskim objektima u naselju Jezera u 2022. godini, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.

Mjesec	Domaćinstva (m3)	Privreda (m3)	Ukupno (m3)
I	3.373	581	3.954
II	2.944	488	3.432
III	2.114	771	2.885
IV	3.118	2.668	5.786
V	8.284	4.571	12.855
VI	8.088	7.536	15.624
VII	12.010	11.089	23.099
VIII	18.810	13.145	31.955
IX	11.602	7.904	19.506
X	5.677	3.632	9.309
XI	3.849	980	4.829
XII	3.719	1.006	4.725
VI-IX (u %)	60,4	73,0	65,4

Ukupna potrošnja vode na području TZM Jezera u značajnoj je mjeri uvjetovana turističkom aktivnošću, koja generira povećanu potražnju kako u domaćinstvima (privatni smještaj, kuće za odmor), tako i u gospodarskim subjektima. Stoga je opterećenje sustava vodoopskrbe izravno povezano s intenzitetom turističke sezone te zahtijeva planiranje kapaciteta u skladu s vršnim sezonskim potrebama.

Daljnji razvoj vodoopskrbe u destinaciji, usmjeravat će se kroz sljedeće aktivnosti:

- realizacija Aglomeracije Pirovac-Tisno-Jezera kojom je planirano proširenje i rekonstrukcija vodoopskrbne mreže,
- izgradnja novog dovodnog cjevovoda za Murter, od vodospreme Tisno do nove vodospreme Podnište dužine oko 4,5 km,
- proširenje vodovodne mreže prema novim turističkim i gospodarskim objektima ukoliko svojim kapacitetima ne udovoljava potražnji,

9.3.2 Odvodnja

Na području TZM Jezera nema sustava javne odvodnje. Svi potencijalni zagađivači na području destinacije, uključujući turističke zone, luku nautičkog turizma, gospodarske sadržaje i pojedinačne poslovne objekte, obvezni su osigurati prethodnu obradu otpadnih voda do razine kakvoće kućanskih otpadnih voda prije priključenja na javni sustav odvodnje. Na području destinacije postoje lokalni kanalizacijski sustavi (kolektori) kampa Lovišća i marine ACI Jezera.

Za pojedinačne objekte otpadne vode mogu se zbrinjavati na dva načina: prikupljanjem u vodonepropusne sabirne jame uz redoviti odvoz od strane ovlaštene osobe ili izgradnjom objekata s ugrađenim uređajem za pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda, nakon čega se pročišćene vode ispuštaju u prirodni prijemnik. Odabir odgovarajućeg rješenja ovisi o količini otpadnih voda te o uvjetima na terenu.

U kontekstu naselja Jezera, sustav javne odvodnje planira se u sklopu Aglomeracije Pirovac-Tisno-Jezera, tj. na području Općine Tisno i Općine Pirovac. Planirano je proširenje sustava javne odvodnje u duljini od 57,9 km. Također je predviđeno projektiranje i izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV-a) kapaciteta 20.000 ekvivalent stanovnika (ES) drugog stupnja pročišćavanja, čime će se omogućiti učinkovitije prikupljanje i obrada komunalnih otpadnih voda. Pročišćene otpadne vode nakon UPOV-a ispuštat će se putem pomorskog ispusta u otvoreno more, odnosno izvan osjetljivog područja- Eutrofno područje Pirovački zaljev i Murterski kanal.

9.4. Gospodarenje otpadom

Komunalnu djelatnost prikupljanja miješanog komunalnog, biorazgradivog komunalnog, glomaznog i zelenog rezanog otpada na području Općine Tisno obavlja tvrtka Ježinac d.o.o. Javna usluga sakupljanja komunalnog otpada podrazumijeva sakupljanje komunalnog otpada putem spremnika od pojedinog korisnika javne usluge, prijevoz te predaju tog otpada ovlaštenoj osobi za obradu otpada. Sakupljeni otpad odvozi se u Centar za gospodarenje otpadom Šibensko-Kninske županije Bikarac.

Prema evidenciji koju vodi komunalno poduzeće Ježinac d.o.o., uslugom je obuhvaćeno 100 % stanovnika naselja Jezera.

Općina Tisno uspostavila je cjeloviti sustav gospodarenja otpadom koji se odnosi na sustav prikupljanja otpada „od vrata do vrata,, prikupljanje otpada putem podzemnih spremnika i zelenih otoka, čipiranih spremnika za miješani i reciklabilni komunalni otpad i kompostera. Odvoz reciklabilnog komunalnog otpada pruža se putem spremnika žute boje (papir i karton), zelene boje (plastika, staklo i metal) te standardiziranih PVC vrećica.

Na području Jezera osiguran je rad mobilnog reciklažnog dvorišta četiri puta godišnje, dok je cjelogodišnja usluga organizirana u Eko dvorištu u Dazlini.

Usluga prikupljanja otpada za dijelove naselja Jezera vrši se u različite dane te je podijeljena u tri zone:

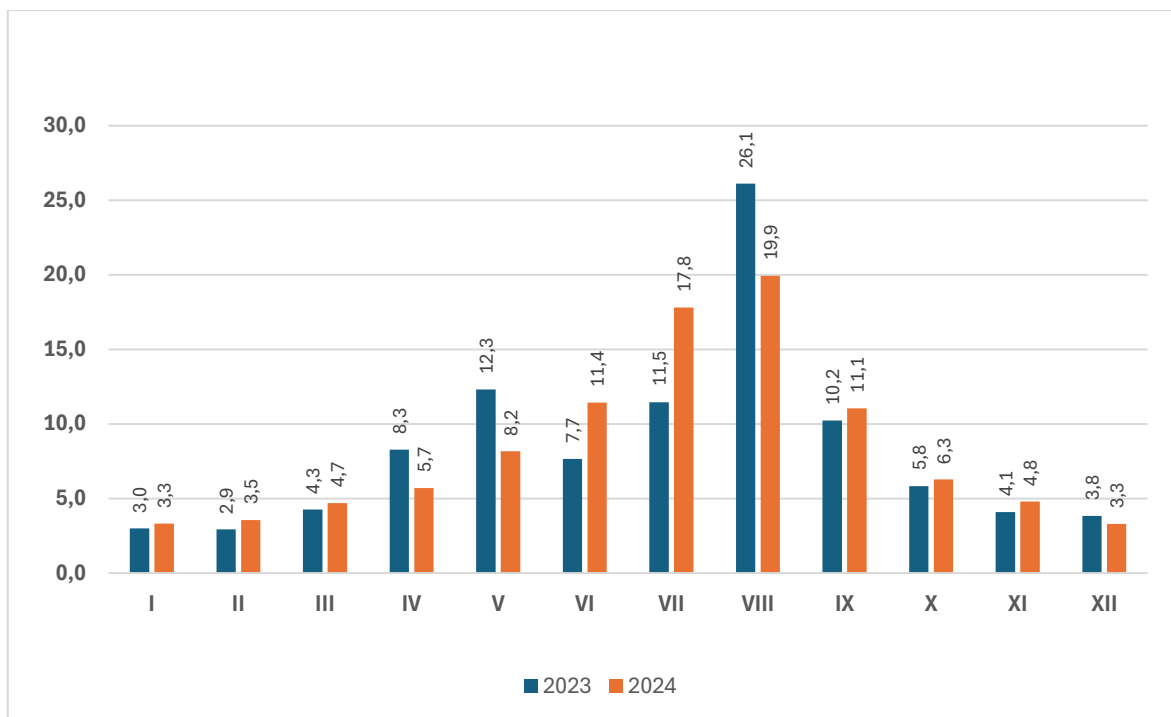
- Zona I: Donji put, Domagojeva, Obala Sv. Ivana, Trg Rudina
- Zona II: A. B. Kapitanovića, Brošćica, Don Antuna Božića, Darkovi, Gornji put, Jezerskih pomoraca, Jure Foretića, Put Gušća, Put Jamin, Put Kruška, Put Kućine, Put Murtara, Pod Njivice, Put Sv. Roka, Put Vrška, Put Zaratića i groblje Jezera
- Zona III: Betinska ulica, Donji kraj, Gornji put (od križanja Betinske ulice do Spomenika), Murterska ulica, Ungarova, Pirjakova ulica, Plaža Zaratić, Put Dražić, Put Kućine (apartmani), Put Mrčavrha, Put Palila, Lučica, Put Poljan, Put Vrška (apartmani), Uvala Lovišća i Zatoka.

Analizom podataka o prikupljenim količinama miješanog komunalnog otpada uočava se izražena sezonska dinamika tijekom promatranog razdoblja. U 2023. godini ukupno je prikupljeno 704,3 t otpada, dok je u 2024. godini evidentirano 679,0 t, što predstavlja smanjenje od 3,6 % u odnosu na prethodnu godinu.

Mjesečna raspodjela količina otpada potvrđuje izraženu sezonalnost u nastanku otpada, pri čemu su najveće količine zabilježene tijekom ljetnih mjeseci. U 2024. godini najveća količina otpada evidentirana je u kolovozu (135,3 t), dok je u prosincu prikupljeno 28,0 t, što znači da je u kolovozu prikupljeno gotovo pet puta više otpada nego u prosincu. Tijekom ljetnih mjeseci

(lipanj–rujan) u 2024. godini bilo je prikupljeno 50,2 % ukupne godišnje količine miješanog komunalnog otpada, a tijekom zimskog razdoblja (prosinac–ožujak) 14,8 %.

Slika 21. Udio prikupljenog komunalnog otpada po mjesecima u destinaciji TZM Jezera, izvor: Ježinac d.o.o., obradio Level project d.o.o.

Usluga prikupljanja otpada na području destinacije organizirana je tako da se osigura redovit i učinkovit odvoz otpada. Sustav je prilagođen sezonskim oscilacijama, s naglašenim povećanjem obima posla u ljetnim mjesecima kada broj korisnika višestruko raste.

Raspored odvoza otpada za fizičke osobe podijeljen je na zimsko i ljetno razdoblje. U zimskom razdoblju, koji traje od 1. siječnja do 31. svibnja te od 1. listopada do 31. prosinca, odvoz otpada obavlja se dva puta tjedno, ponedjeljkom i petkom, za sve ulice u Jezerima.

U ljetnom terminu, od 1. lipnja do 30. rujna, u središnjem dijelu mjesta (Donji put, Domagojeva, Obala sv. Ivana i Trg Rudina) odvoz otpada obavlja se tri puta tjedno – ponedjeljkom, srijedom i petkom. U svim ostalim ulicama odvoz se i tijekom ljetne sezone obavlja dva puta tjedno, ponedjeljkom i petkom.

Reciklabilni otpad u Jezerima odvozi se jednom tjedno, naizmjenično po vrstama – jedan tjedan žuti spremnik (papir i karton), a idući tjedan zeleni spremnik (plastika, staklo i metal).

Na području TZM Jezera prikupi se oko 11 tona otpada dnevno tijekom vrhunca turističke sezone, što predstavlja značajno opterećenje za sustav prikupljanja i odvoza otpada.

Takve količine zahtijevaju pojačanu dinamiku odvoza, povećane logističke kapacitete te učinkovitu organizaciju sustava gospodarenja otpadom, osobito u ljetnim mjesecima kada dolazi do višestrukog povećanja broja korisnika prostora.

Prema podacima o količini prikupljenog otpada na razini destinacije jasno se uočava značajna razlika između zimskog i ljetnog razdoblja kada je se količina prikupljenog otpada povećava za oko 4 puta.

Izazovi

- **Izražena sezonalnost opterećenja komunalne infrastrukture** – potrošnja električne energije, vode i količina otpada značajno rastu tijekom ljetnih mjeseci zbog povećanog broja posjetitelja, što stvara dodatni pritisak na postojeće infrastrukturne sustave.
- **Nepostojanje sustava javne odvodnje** – na području naselja Jezera još uvijek nije uspostavljen sustav javne kanalizacije, zbog čega se otpadne vode zbrinjavaju putem sabirnih jama ili individualnih sustava pročišćavanja, što predstavlja potencijalni okolišni rizik. Očekuje se realizacija projekta Aglomeracije Pirovac-Tisno-Jezera kojom će se riješiti pitanje odvodnje u destinaciji
- **Nedovoljno iskorišten potencijal obnovljivih izvora energije** – iako područje ima vrlo povoljan solarni potencijal, korištenje fotonaponskih sustava i drugih oblika obnovljive energije još je slabo razvijeno
- **Ograničeni kapaciteti širokopojasne infrastrukture za razvoj novih oblika turizma** – iako je telekomunikacijska mreža relativno dobro razvijena, brzine interneta i kapaciteti širokopojasne mreže u pojedinim dijelovima naselja još uvijek nije omogućena u višim brzinama (> 100 Mbit/s)

Preporuke

- **Jačanje kapaciteta komunalne infrastrukture u skladu s turističkim opterećenjem** – planirati razvoj elektroenergetske, vodovodne i komunalne infrastrukture u skladu s vršnim sezonskim opterećenjima.
- **Izgradnja i razvoj sustava javne odvodnje** – realizirati planirani sustav odvodnje u sklopu aglomeracije Pirovac-Tisno-Jezera kako bi se dugoročno osigurala zaštita morskog okoliša i održivo upravljanje otpadnim vodama.
- **Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije** – poticati ugradnju fotonaponskih sustava i drugih energetske rješenja temeljenih na obnovljivim izvorima energije
- **Unaprjeđenje digitalne infrastrukture** – ulagati u razvoj širokopojasne i mobilne mreže, osobito u zonama turističkog smještaja i javnih prostora
- **Daljnje unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom** – razvijati sustav odvojenog prikupljanja otpada, povećati kvalitetu usluge (spremnici i sl.), povećavati kapacitete

prikupljanja tijekom turističke sezone te poticati edukaciju stanovništva i posjetitelja o pravilnom gospodarenju otpadom.

10. Prometna infrastruktura

10.1. Cestovni promet

Cestovna infrastruktura čini temeljnu prometnu infrastrukturu na području Općine Tisno te se sastoji od mreže javnih cesta državnog, županijskog i lokalnog značaja te nerazvrstanih cesta i puteva. Otok Murter s kopnom je povezan pokretnim mostom u mjestu Tisno, pa se u tom pogledu područje ne smatra pravim otokom u prometnom smislu, jer je stalno dostupno cestovnim putem. Most je izgrađen u 19. stoljeću (1832. godine) i od tada Murter ima stalnu kopnenu vezu. Današnji most je modernizirana verzija starog mosta, a podiže se nekoliko puta dnevno.

Područjem Općine Tisno prolazi državna cesta DC 8 (Jadranska magistrala), koja osigurava prometnu povezanost otoka Murtera s ostalim dijelovima Hrvatske i širim okruženjem. Središte naselja Jezera nalazi se na udaljenosti od 8,7 km od kružnog toka u Dubravi kod Tisnog, smještenog na državnoj cesti DC 8, što u prosječnim prometnim uvjetima odgovara vremenu vožnje od približno 10-15 minuta.

Glavne javne ceste koje omogućuju spajanje područja mjesta Jezera na prometnu mrežu Republike Hrvatske i okruženja su DC 121 Murter (ŽC 6250) - Tisno (DC 8), ukupne duljine 14 km, te ŽC 6085 Jezera (DC 121- ACI marina Jezera), ukupne duljine 1,4 km. Kao jedan od većih nedostataka (posebice tijekom ljetne sezone) jest da su ove prometnice bez nogostupa te uslijed čega povećanje tranzitnog prometa na njima posebno doprinosi smanjenju sigurnosti lokalnog stanovništva, turista i posjetitelja.

DC 59 Oćestovo (DC 1)-Kistanje-Bribir (DC 56)- Čista Mala-Tisno (DC 8/DC 121) omogućuje povezivanje destinacije s autocestom A1 Zagreb-Bosiljevo-Split-Imotica preko autocestovnog čvora Vodice, udaljenog oko 22 km od središta naselja Jezera. Udaljenost alternativnih autocestovnih čvorova na autocesti A1 od središta Jezera iznosi oko 44 km od čvora Benkovac i oko 33 km od čvora Skradin. Jezera su od Šibenika- središta Šibensko-kninske županije udaljena oko 28 km, a od Zadra oko 63 km. Najbliža međunarodna zračna luka, Zračna luka Zadar, udaljena je oko 60 km, dok je zračna luka Split udaljena oko 78 km.

Nerazvrstane ceste su ceste koje se koriste za promet vozilima i koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim zakonom i drugim propisima, a koje nisu razvrstane kao javne ceste. Na području TZM Jezera nalazi se mreža nerazvrstanih cesta različite duljine, podloge i stupnja uređenosti koje imaju važnu ulogu za lokalno stanovništvo, turiste i posjetitelje.

Prema ocjeni Policijske postaje Vodice, u vršnim danima ljetne turističke sezone 2024. godine najveće prometne gužve u mjestu javljaju se na sljedećim lokacijama:

- raskrižje Donji put – DC 121 (Plodine)
- raskrižje Obala sv. Ivana – Trg Rudina
- Obala sv. Ivana
- Put Zaratića
- Put Kučine
- A.B. Kapitanovića – Don Antuna Božića (kod Sportskog centra „Petrov vrt“)

PPUO Tisno iskazana je potreba da se neizgrađena područja naselja ili drugih građevinskih područja (turističke, radne, rekreacijske i druge zone) opreme odgovarajućom mrežom opskrbnih ulica i javnih parkirališta te omogućiti uspostava autobusnih linija javnog prometa. Prometna mreža ulica u naselju, gospodarski (protupožarni), rekreacijski i turistički putovi i staze čine gustu mrežu na otoku Murteru. Potrebno je održavati te trase, popravljati suhozide, kao specifičnu turističku ponudu područja (pješačke trase, biciklističke trase, trase za jahanje i sl.

10.2. Promet u mirovanju

Promet u mirovanju (parkiranje), odnosno dostupnost i raspoloživost parkirališnih kapaciteta, važan je element prometne infrastrukture turističke destinacije, jer izravno utječe na kvalitetu turističkog doživljaja, učinkovitost prostorne organizacije te razinu funkcionalnosti i održivosti destinacije u cjelini.

Na području TZM Jezera postoje osnovni parkirališni kapaciteti u obliku organizirane naplate parkiranja na javnim parkiralištima, parkirališta u sklopu marine ACI Jezera i turističkih zona, parkirališta uz plaže te ugostiteljsko-turističke objekte, kao i niz drugih površina prometa u mirovanju koje uključuju privatne parcele, parkiranje uz prometnice (dijelove kolnika nerazvrstanih cesta) te neformalno korištene javne površine poput nogostupa i drugih prostora.

Komunalno poduzeće Ježinac d.o.o. pruža komunalnu uslugu organiziranog parkiranja na javnim parkiralištima na području naselja Jezera. Odlukom o organizaciji i načinu naplate parkiranja („Službeni glasnik Općine Tisno“ br. 5/14, 4/17, 4/20, 1/21, 6/23, 9/24) Odlukom su određene i parkirališne zone, vremensko ograničenje trajanja parkiranja i naplate, cijene parkirališnih karata i način korištenja povlaštenih parkirališnih karata te nadzor nad parkiranjem.

Promet u mirovanju obilježava visoka iskorištenost parkirališnih mjesta uslijed povećanog pritiska tijekom ljetnih mjeseci.

Parking se naplaćuje se u dvije zone na ukupno šest javnih parkirališta:

- I zona (crvena) – Obala sv. Ivana
- II zona (žuta) - Trg Rudina, Put Zaratića, Don Antuna Božića, Put Kućine I Uvala Lovišća

Ukupan broj parkirnih mjesta na kojima se vrši naplata parkinga je 268 parkirnih mjesta. Najveće kapacitete, ukupno 93 mjesta, ima javno parkiralište Obala sv. Ivana u samom središtu mjesta. Parking se naplaćuje od 01. svibnja pa do 30. rujna. Vrijeme u kojem se vrši naplata parkiranja na području naselja Jezera je od 07:00 sati do 23:00 sati svaki dan. Vrijeme trajanja parkiranja nije ograničeno, dakle vozilo može biti parkirano u 1. ili 2. zoni bez vremenskog ograničenja.

Usred vršne sezone ukupna popunjenost parkirališta iznosi preko 90 %, što ukazuje na visoko opterećenje sustava. Prema podacima komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o., tijekom vršne sezone potpuno su popunjena parkirališta Obala sv. Ivana, Trg Rudina i Put Kućine.

Tablica 30. Kapaciteti i popunjenost javnih parkirališta na području TZM Jezera, izvor: Ježinac d.o.o., 2025, obradio Level Project d.o.o.

Naziv parkirališta	Zona	Kapacitet	Popunjenost u % (01.08.)
Obala sv.Ivana	I	93	100
Trg Rudina	II	11	100
Put Zaratića	II	89	98
Don Antuna Božića	II	30	60
Put Kućine	II	10	100
Uvala Lovišća	II	35	60-70
UKUPNO		268	90

10.3. Pomorski promet

Prema Prostornom planu uređenja (PPUO) Tisno, na području naselja Jezera nalaze se sljedeće vrste luka: luka otvorena za javni promet – Luka Jezera, luka posebne namjene za nautički turizam - ACI marina Jezera i sportska luka Jezera.

10.3.1 Luka otvorena za javni promet – Luka Jezera

Luka Jezera u nadležnosti je Lučke uprave Šibensko-kninske županije i pripada I kategoriji luka otvorenih za javni promet. Luka je opremljena pristanišnim gatom od betona i kamena, duljine 60 metara. U njegovom nastavku izgrađena je betonska obala za vez brodova u ukupnoj duljini od 400 metara. Lučki prostor obuhvaća 1.459 m² kopnenog dijela te površinu mora 34.516 m². Duljina operativne obale iznosi 42 m i kapaciteta je 150 vezova.

Unutar lučkog područja predviđena je mogućnost uređenja luke otvorene za javni promet, ribarskih i komunalnih (stalnih) vezova, kao i prostora za prihvata plovila u tranzitu. Tijekom ljetne sezone dolazi do povećanja pomorskog prometa uslijed dolaska turista i jednodnevnih posjetitelja, što dodatno opterećuje lučke kapacitete. Povećani broj plovila u tranzitu i kratkotrajnom zadržavanju stvara pritisak na raspoložive vezove, zbog čega se javljaju izazovi u njihovoj organizaciji i raspodjeli. U takvim okolnostima osobito je važno osigurati dovoljan broj vezova za plovila domicilnog stanovništva, kako bi se zaštitili interesi lokalne zajednice i omogućilo nesmetano korištenje luke tijekom cijele sezone.

Prema PPUO Tisno planira se osposobljavanje luke Jezera za sigurno pristajanje postojećih i nove generacije brzih brodova (do 30 milja/h) osposobljavanjem postojećih ili gradnjom novih gatova te dopunom potrebnim sadržajima.

10.3.2 ACI marina Jezera

ACI Marina Jezera smještena je u južnom dijelu uvale Jezera. Položaj unutar prirodno zaštićene uvale, uz dodatnu zaštitu istočnim valobranom, osigurava visoku razinu sigurnosti priveza i boravka plovila tijekom cijele godine. Marina je otvorena cijele godine te predstavlja jednu od značajnijih nautičkih luka srednjeg Jadrana.

ACI marina Jezera ima državni značaj, što potvrđuje standard opremljenosti i razina pruženih usluga. Raspolaže s ukupno 208 vezova u moru te 45 suhih vezova na kopnu. Pruža širok spektar usluga. U sklopu marine dostupni su bankomat, bazen, benzinska crpka, tehnički servis plovila te dizalica za manipulaciju brodicama. Gostima su na raspolaganju i sanitarni čvorovi, praonica rublja, restoran, parkiralište te besplatan WI-FI. U marini je moguće unajmiti plovilo, a djeluje i škola jedrenja. Posebna pogodnost je i Tesla univerzalna punionica za električna vozila. U neposrednoj blizini marine nalazi se trgovina s prehrambenim namirnicama, čime su korisnicima osigurane osnovne opskrbe potrebe.

Marina posebnu pozornost posvećuje održivosti i zaštiti okoliša. Nositelj je prestižne Plave zastave, a u poslovanju primjenjuje racionalizirani sustav upravljanja potrošnjom električne energije i vode putem IoT sustava te koristi energo monitor za praćenje potrošnje. Za svoj doprinos održivom turizmu marina je nagrađena priznanjem Naturally Yours Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske za izvrsnost u primjeni načela održivog turizma.

10.3.3 Sportska luka Jezera

Sportska luka Jezera (Porat) luka je posebne namjene koja se nalazi u jugozapadnom dijelu uvala Jezera. Služi za privez brodica namijenjenih sportu i rekreaciji za korisnike brodica koje su vlasništvo članova udruge ili same udruge koja ima koncesiju za luku.

10.3.4 Sidrišta i privezi

Prema PPUO Tisno, u akvatoriju destinacije nalazi se sidrište Obinuš Mali – otok Mimonjak kapaciteta najviše 30 plutača koje predstavlja još jedan segment nautičke infrastrukture.

Osim sidrišta, u Jezerima su prisutna i privezišta, prvenstveno u sklopu turističke zone Lovišća i uvali sv. Nikola čije je kapacitete potrebno rekonstruirati i održavati u postojećim gabaritima.

Radi očuvanja morskih staništa potrebno je koristiti ekološki prihvatljive sidrene sustave te izbjegavati oštećivanje morskog dna, osobito livada posidonije.

10.4. Javni prijevoz

Javnu uslugu javnog linijskog prijevoza na području destinacije organizirana je kao usluga Šikbus koji pruža ovlašteni prijevoznik. Područjem destinacije prometuju dvije linije koje je povezuju sa Zadrom i Šibenikom.

Linija 51 Šibenik-Murter prometuje radnim danom i vikendom te prolazi kroz sva naselja otoka Murtera. Dnevni broj polazaka je 8, subotom i nedjeljom ukupno 3. Tijekom godine raspored se prilagođava prometnoj potražnji, pri čemu se tijekom ljetne sezone uvode dodatne linije. Linija 82 Zadar-Murter prometuje radnim danom te prolazi kroz sva naselja otoka Murtera. Ukupan broj polazaka je 3 u danu.

Na području destinacije nalaze se tri stajališta: Jezera II, Jezera-centar i Jezera-magistrala.

Tijekom turističke sezone značajno se povećava broj potencijalnih korisnika javnog prijevoza, što upućuje na potrebu daljnjeg unaprjeđenja. U tom kontekstu potrebno je razmotriti već korištene modele poboljšanja, poput povećanja učestalosti polazaka, boljeg usklađivanja voznih redova s potrebama turista i lokalnog stanovništva te unaprjeđenja informiranja putnika.

Izazovi

- **Nedovoljna razvijenost lokalne cestovne mreže** – postojeća mreža lokalnih i nerazvrstanih cesta u pojedinim dijelovima trasa ne udovoljava u potpunosti suvremenim prometnim potrebama zbog ograničenih širina prometnica, nedostatka nogostupa i tehničkih ograničenja prometnih profila.
- **Sezonsko prometno opterećenje i zagušenja** – tijekom ljetne turističke sezone značajno se povećava promet vozila prema plažama, turističkim zonama i marini, što uzrokuje povremena prometna zagušenja u središtu naselja i na glavnim prometnicama.
- **Nedostatni kapaciteti parkirališta u vrhuncu sezone** – visoka popunjenost parkirališta tijekom turističke sezone ukazuje na nedostatak parkirališnih mjesta, osobito u središtu naselja i u blizini turističkih sadržaja.
- **Povećan pritisak na lučke kapacitete tijekom sezone** – povećani broj plovila u tranzitu i dolazak nautičkih gostiju tijekom ljetnih mjeseci stvara pritisak na raspoložive vezove u luci Jezera i zahtijeva pažljivo upravljanje lučkom infrastrukturom.
- **Ograničena dostupnost i učestalost javnog prijevoza** – postojeći sustav javnog prijevoza osigurava osnovnu prometnu povezanost, ali učestalost linija i broj polazaka nisu uvijek u potpunosti prilagođeni potrebama stanovništva i povećanoj turističkoj potražnji tijekom sezone.

Preporuke

- **Unaprjeđenje lokalne prometne infrastrukture** – postupno modernizirati lokalne i nerazvrstane prometnice, poboljšati prometne profile, urediti nogostupe te osigurati sigurniji pristup turističkim zonama i plažama.
- **Uvođenje mjera upravljanja prometom u turističkoj sezoni** – optimizirati prometni režim u središtu naselja, poticati korištenje pješačkih zona i regulirati promet prema frekventnim turističkim lokacijama.
- **Održavanje i unaprjeđenje kvalitete lučkih usluga** – nastaviti razvijati visoku razinu usluge u ACI Marina Jezera koja već raspolaže kvalitetnom infrastrukturom i razvijenim servisnim sadržajima za nautičare. Istodobno je potrebno unaprjeđivati organizaciju i upravljanje vezovima u Luka Jezera kao luci otvorenoj za javni promet, kako bi se osiguralo učinkovito korištenje kapaciteta i ravnoteža između potreba domicilnog stanovništva, ribarskih plovila i tranzitnih korisnika.
- **Uvođenje pametnih sustava upravljanja parkiranjem (smart parking)** – razviti sustav pametnog parkiranja koji uključuje senzore za praćenje zauzetosti parkirališnih mjesta, digitalne informacijske ploče i mobilne aplikacije za vozače. Takav sustav omogućuje učinkovitije upravljanje postojećim parkirališnim kapacitetima, smanjuje vrijeme traženja parkirnog mjesta i doprinosi smanjenju prometnih gužvi u središtu naselja, osobito tijekom turističke sezone.
- **Razvoj javnog prijevoza i održivih oblika mobilnosti** – povećati učestalost autobusnih linija tijekom turističke sezone te poticati korištenje javnog prijevoza, bicikliranje, pješaćenje i drugih održivih oblika kretanja unutar destinacije.

11. Kakvoća mora za kupanje

Analiza kakvoće mora za kupanje sukladno nacionalnom uredbama o kakvoći mora (Uredba o kakvoći mora za kupanje- NN 73/08) i voda za kupanje (Uredba o kakvoći voda za kupanje- NN 51/14) na području TZM Jezera provodi se na dvije točke: u kampu Lovišća te u središtu mjesta Jezera. Analizu provodi Nastavni zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije s ciljem utvrđivanja količine crijevnih enterokoka te *escherichie coli* u vodi za kupanje i rekreaciju.

Pojedinačne ocjene svih ispitivanja rezultirale su 'izvrsnom' kakvoćom mora (manje od 60 bik*/100 ml crijevnih enterokoka te manje od 100 bik/100 ml *escherichia coli*). Analiza rezultata ispitivanja kakvoće mora u Jezerima (lokacije Lovišća i Jezera – mjesto) pokazuje vrlo visoku i stabilnu kvalitetu mora u promatranim godinama.

Tablica 31. Kakvoća mora za kupanje na plažama u destinaciji TZM Jezera – kamp Lovišća i Jezera-mjesto, izvor: Vrtlac.izor.hr. obradio Level Project d.o.o.

2025.		2018.	
Jezera Lovišća			
+ izvrsno	01.09.2025	+ izvrsno	20.08.2018.
+ izvrsno	18.08.2025	+ izvrsno	06.08.2018.
+ izvrsno	04.08.2025	+ izvrsno	24.07.2018.
+ izvrsno	21.07. 2025	+ izvrsno	11.07.2018.
+ izvrsno	07.07.2025.	+ izvrsno	26.06.2018.
+ dobro	25.06.2025	+ izvrsno	12.06.2018.
+ dovoljno	09.06.2025	+ izvrsno	29.05.2018.
+ izvrsno	26.05.2025.	+ izvrsno	15.05.2018.
2025.		2018.	
Jezera – mjesto			
+ izvrsno	01.09.2025	+ izvrsno	20.08.2018.
+ izvrsno	18.08.2025	+ izvrsno	06.08.2018.
+ izvrsno	04.08.2025	+ izvrsno	24.07.2018.
+ izvrsno	21.07. 2025	+ dobro	11.07.2018.
+ izvrsno	07.07.2025.	+ izvrsno	26.06.2018.
+ izvrsno	23.06.2025	+ izvrsno	12.06.2018.
+ izvrsno	09.06.2025	+ izvrsno	29.05.2018.
+ izvrsno	26.05.2025.	+ izvrsno	15.05.2018.

Izazovi

- **Potreba za kontinuiranim praćenjem kakvoće mora u uvjetima povećanog turističkog pritiska** – iako analiza pokazuje vrlo visoku i stabilnu kakvoću mora na mjernim točkama u kampu Lovišća i u središtu mjesta Jezera, povećanje turističkog prometa zahtjeva kontinuirano praćenje i očuvanje kvalitete morskog okoliša.
- **Ograničen broj mjernih točaka za praćenje kakvoće mora** – kakvoća mora prati se na dvije lokacije, što pruža osnovni uvid u stanje, ali postoji prostor za proširenje sustava praćenja na dodatne plaže i kupališta u destinaciji.
- **Potreba za jačanjem svijesti o očuvanju morskog okoliša** – očuvanje izvrsne kakvoće mora dugoročno ovisi o odgovornom ponašanju posjetitelja, lokalnog stanovništva i pružatelja turističkih usluga.

Preporuke

- **Održavanje sustavnog monitoringa kakvoće mora** – nastaviti redovito praćenje kakvoće mora na postojećim lokacijama te po potrebi razmotriti uvođenje dodatnih mjernih točaka na drugim kupalištima.
- **Provođenje mjera zaštite morskog okoliša** – poticati odgovorno upravljanje otpadnim vodama, sidrenjem plovila i drugim aktivnostima koje mogu utjecati na kvalitetu mora.
- **Edukacija i informiranje javnosti** – razvijati informativne i edukativne aktivnosti za posjetitelje i lokalnu zajednicu o važnosti očuvanja morskog okoliša i održivog korištenja obalnog prostora.

12. Kvaliteta zraka

Na području TZM Jezera nije uspostavljena stanica za mjerenje kvalitete zraka. Obzirom da na njezinom području nema većih zagađivača, aproksimativno se za procjenu razine onečišćenja mogu koristiti podaci s najbliže mjerne postaje Vela Straža na Dugom Otoku. Sukladno Izvješću o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2023. godini (Revizija 1) Hidrometeorološkog zavoda u Zoni HR 5-Dalmacija, zrak na području te mjerne postaje u 2023. godini bio je prve kategorije. Oznaka I. kategorija ukazuje na to da su koncentracije čestica PM10 i PM2,5 u zraku unutar zakonom dopuštenih granica, što znači dobru kvalitetu zraka.

Na kvalitetu zraka u destinaciji značajno utječe lokalni cestovni promet, osobito tijekom ljetnih mjeseci kada dolazi do povećanja broja vozila, pri čemu su središnji dijelovi naselja, luka i marina izloženi većim prometnim opterećenjima, što može povremeno rezultirati povišenim koncentracijama lebdećih čestica PM10 i PM2,5 te drugih onečišćujućih tvari. Obzirom na relativno manji prometni intenzitet u usporedbi s urbanim sredinama, ukupni utjecaj na kvalitetu zraka ostaje nizak, ali je praćenje i planiranje mjera važno za očuvanje zdravog okoliša za lokalno stanovništvo, turiste i posjetitelje.

Izazovi

- **Nedostatak lokalne postaje za mjerenje kvalitete zraka** – na području TZM Jezera ne postoji stanica za kontinuirano mjerenje kvalitete zraka, zbog čega se procjena stanja temelji na podacima s najbliže mjerne postaje, što ograničava precizno praćenje lokalnih uvjeta.
- **Povećano prometno opterećenje tijekom turističke sezone** – tijekom ljetnih mjeseci pojačani cestovni promet, osobito u blizini središta naselja, luke i marine, može povremeno povećati koncentracije lebdećih čestica PM10 i PM2,5 u zraku.
- **Potencijalni lokalni utjecaji prometa na kvalitetu zraka** – promet vozila može u pojedinim razdobljima povećati lokalno opterećenje zraka

Preporuke

- **Unapređenje sustava praćenja kvalitete zraka** – razmotriti uspostavu lokalne mjerne točke ili povremenih mjerenja kvalitete zraka kako bi se dobili precizniji podaci o stanju okoliša u destinaciji.
- **Planiranje prometa u turističkoj sezoni** – provoditi mjere upravljanja prometom, posebno u zonama marine, luke i središta mjesta
- **Poticanje održivih oblika mobilnosti** – razvijati infrastrukturu za pješачenje i biciklizam i ostalih održivih oblika mobilnosti

13. Prostor

Prostorni plan uređenja Općine Tisno (PPUO Tisno) (Službeni glasnik Općine Tisno 2/14, 08/15, 04/16, 06/18, 4/19, 03/20, 3/21, 5/22, 10/22 i 2/23) glavni je prostorno planski dokument kojim se utvrđuje temeljna organizacija prostora, zaštita prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjena površina s mjerama i uvjetima uređivanja Općine Tisno te time i naselja Jezera. PPUO Tisno sadrži uvjete i smjernice za uređivanje i zaštitu prostora, mjere za unaprjeđivanje i zaštitu okoliša, područja s posebnim i drugim istaknutim obilježjima, te granice građevinskih područja naselja i izdvojenih građevinskih područja izvan naselja. Tijekom 2025. godine na snazi su bile ukupno XI. Izmjene i dopune PPUO Tisno.

Provedba PPUO Tisno temelji se na odredbama za provođenje, kojima se definira namjena i korištenje prostora, načini uređivanja i zaštite prostora.

Za prostor Općine Tisno određeno je slijedeće korištenje i namjena površina:

I Razvoj i uređenje površina naselja

- izgrađeni, neizgrađeni i neuređeni dio građevinskog područja naselja (GPN)

Gospodarska namjena

Ugostiteljsko-turistička namjena

- kamp (T3)

Poslovna namjena

- trgovačka (K2)

- komunalno servisna (K4)

Sportsko-rekreacijska namjena

- sport (R1)

- kupališta (R3)

Javne zelene površine

- javni park (Z1)

Zaštitne zelene površine

- zaštitne zelene površine (Z)

Javna i društvena namjena

- javna i društvena (D)

- socijalna (D2)

- predškolska (D3)

- školska (D4)

II Razvoj i uređenje površina izvan naselja

Gospodarska namjena**Poslovna namjena**

- pretežito uslužna (K1);

Proizvodna namjena

- proizvodna namjena (I);

Ugostiteljsko turistička namjena

- hotel (T1);
- turističko naselje (T2);
- kamp (T3);

Javna i društvena namjena

- vjerska (D7)

Sportsko-rekreacijska namjena

- rekreacija (R2)
- kupalište (R3)

Poljoprivredne površine

- osobito vrijedno obradivo tlo (P1);
- vrijedno obradivo tlo (P2);
- ostala obradiva tla (P3);

Šumske površine:

- zaštitna šuma (svijetlo zelena);

Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište, kamena obala**Ostale površine:**

- ulaz u Park prirode Vransko jezero;
- akvatorij uz ugostiteljsko turističke zone (privezište- PR)
- groblje (simbol);
- eksploatacija mineralnih sirovina – kamen (E1), peloidi (EPI);
- potencijalne lokacije za marikulturu;
- površina za istraživanje mogućeg smještaja vjetroelektrana (VE);
- potencijalne lokacije za smještaj sunčevih elektrana (SE);

Za područje naselja Jezera korištenje i namjena površina određeni su kartografskim prikazom mjerila 1:25.000, dok je detaljna namjena površina utvrđena kartografskim prikazom građevinskog područja naselja (dalje: GPN) Jezera u mjerilu 1:5.000.

Za neuređeni dio građevinskog područja naselja Jezera izrađeni su sljedeći urbanistički planovi uređenja (UPU):

- UPU sjeverni dio naselja Jezera (na snazi) – 13,55 ha
- UPU južni dio naselja Jezera (na snazi) 18,5 ha
- UPU groblje Jezera (planirani)
- UPU ugostiteljsko turistička zona sv.Nikola (na snazi) – 6,26 ha

Ukupna površina GPN Jezera iznosi 78,96 ha. Izgrađeni dio GPN obuhvaća 58,23 ha (73,7 %), neizgrađeni 16,88 ha (21,4 %), dok neuređeni 3,86 ha (4,9 %). Izgradnja ugostiteljsko turističkih sadržaja u GPN Jezera dozvoljena je u područjima mješovite namjene (M) i gospodarske namjene- ugostiteljsko turističke (T1-kamp,T2-turističko naselje, T3-hotel).

Tablica 32. Građevinsko područje naselja Jezera prema vrstama namjena i statusu izgrađenosti, izvor: PPUO Tisno, XI.izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.

	Izgrađeni dio GPN (ha)	Neizgrađeni dio GPN (ha)	Neuređeni dio GPN (ha)	Ukupno GPN (ha)
Mješovita namjena (M)	54,79	16,55	3,86	75,20
Gospodarska namjena – ugostiteljsko-turistička u naselju(Kučine) (T3-kamp)	1,12	/	/	1,12
Gospodarska namjena – poslovna (K)	1,19	0,32	/	1,51
Javna i društvena namjena (D- javna i društvena, D3- predškolska, D4- školska)	0,66	/	/	0,66
Sportsko-rekreacijska namjena (Sportski centar Jezera) (R)	0,47	/	/	0,47
Građevinsko područje naselja	58,23	16,87	3,86	78,95

Tablica 33. Građevinsko područje naselja Jezera za izdvojene namjene izvan građevinskog područja naselja, izvor: PPUO Tisno, XI. izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.

	Izgrađeni dio GP (ha)	Neizgrađeni dio GP (ha)	Neuređeni dio GP (ha)	Ukupno (ha)
Gospodarska namjena – ugostiteljsko-turistička (T1-kamp, T2-turističko naselje, T3-hotel)	15,7 (kamp Lovišća-T1, T2, T3)	0,0	4,0 (uvala sv. Nikole-T1)	19,7
Sportsko-rekreacijska namjena (R2-rekreacija, R3-kupalište)	22,4	8,5	0,0	30,9
Akvatorij uz ugostiteljsko-turističke zone	0,0	0,0	0,0	3,50
Groblje	0,50	0,67	0,0	1,17
Luka nautičkog turizma (ACI marina Jezera) (kopneni dio)	1,35	0,0	0,0	1,35
Luka nautičkog turizma (ACI marina Jezera) (morski dio)	3,43	0,0	0,0	3,43
Akvatorij i kopneni dio luke otvorene za javni promet (Jezera)	3,99	0,0	0,0	3,99
Luka sportske namjene (Porat)	0,25	0,0	0,0	0,25

13.1. Građevinsko područje naselja (GPN)

Turizam se u prostornim planovima najčešće sagledava kroz planirana ili realizirana područja građevinskog područja ugostiteljske turističke namjene izvan naselja, u prvom redu hotela (T1), turističkih naselja (T2) i kampova (T3). Gradnja apartmana ili kuća za odmor najčešće se evidentira i planira kao građevinsko područje stambene (mješovite) namjene, iako se i u njoj može odvijati ugostiteljsko-turistička namjena. U tom kontekstu izvršena je analiza građevinskog područja naselja (GPN) Jezera i izdvojenih građevinskih područja naselja za izdvojene namjene izvan naselja ugostiteljsko-turističke namjene, sukladno PPUO Tisno.

13.1.1 Mješovita namjena (M)

Unutar GPN naselja Jezera najveći dio površina raspoloživ je za mješovitu namjenu. Unutar te zone mogu se rekonstruirati postojeće i graditi nove stambene i stambeno poslovne građevine te prateće javne, društvene i poslovne građevine (sadržaji koji ne ometaju stanovanje na način da stvaraju buku i prašinu, zagađuju zrak i tlo iznad dopuštenih vrijednosti ili zahtijevaju

teški transport). Dopušteni prateći sadržaji uključuju i izgradnju objekata ugostiteljsko – turističke sadržaje (restoran, caffe bar i sl., hoteli do 80 kreveta). Unutar ove zone smještena je većina smještajnih kapaciteta destinacije u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju (objekti u domaćinstvu, apartmani, kuće za odmor i dr.).

Ukupna površina područja GPN Jezera za mješovitu namjenu (M) iznosi 75,2 ha, od čega je izgrađeno 54,79 ha ili 72,8 %. Sukladno tome, na području destinacije raspoloživo je još 16,55 ha (22,0 %) neizgrađenog i 3,86 ha (5,2 %) neuređenog GPN za mješovitu namjenu. Mogućnosti uređenja i izgradnje zahvata u prostoru određeni su prema odredbama za provedbu PPUO Tisno te provedbenim planovima – UPU Sjeverni dio naselja Jezera i UPU Južni dio naselja Jezera.

13.1.2 Zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke namjene (predio Kučine)

Unutar GPN naselja izdvojena je zona gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke (T3-kamp) za predio Kučine, ukupne površine 1,12 ha. Maksimalni kapacitet zone je 130 kreveta.

Daljnji razvoj kampa Kučine temelji se na principima održivosti, očuvanja krajobraznih vrijednosti i minimalnog utjecaja na prostor. Smještajne jedinice planiraju se kao lagane, montažne strukture bez trajnog vezivanja uz tlo, uz obvezno poštivanje zaštitnog pojasa od obalne crte. Prateći sadržaji oblikuju se u skladu s prirodnim karakteristikama lokacije, uz korištenje prirodnih materijala i prilagodbu postojećoj konfiguraciji terena. Posebna pažnja posvećuje se očuvanju postojeće visoke vegetacije te integraciji zahvata u krajobraz. Upravljanje zonom usmjerava se na kontrolu kapaciteta, racionalno korištenje prostora, osiguranje komunalne opremljenosti te provedbu mjera zaštite okoliša.

13.2. Građevinsko područje naselja za izdvojene namjene izvan naselja gospodarske- ugostiteljsko-turističke namjene

Na području destinacije, sukladno PPUO Tisno, određena su dva građevinska područja ugostiteljsko-turističke namjene za izdvojene namjene izvan naselja – Lovišća i Uvala sv. Nikole.

13.2.1 Turistička zona Lovišća (Camp Village Lovišća)

Turistička zona Lovišća (Camp Village Lovišća) nalazi se sjeverozapadno od središta naselja Jezera, uz uvalu Lovišća. Obuhvaća površinu od 15 ha te raspolaže s kapacitetima 1.500 kreveta. S obzirom na svoju veličinu, razinu izgrađenosti i raznolikost ponude, zona ima ključnu ulogu u formiranju ukupne smještajne ponude destinacije.

Prema PPUO Tisno, turistička zona je gotovo u potpunosti izgrađena (1.472 kreveta) te je planirana za gospodarsku namjenu-ugostiteljsko-turističku za sljedeće namjene: T1-hotel i/ili T2-turističko naselje i/ili T3-kamp. Za izgradnju pratećih sadržaja s ciljem podizanja kvalitete turističke ponude, sukladno PPUO Tisno dozvoljeno je uređenje i/ili gradnja novih smještajnih

jedinica za preostali kapacitet od 28 kreveta. Također, dozvoljena je rekonstrukcija postojećih građevina, a moguća je i zamjena postojećih građevina ili gradnja novih građevina u cilju podizanja kvalitete ugostiteljsko turističke ponude (sanitarni čvorovi, recepcije, restorani, caffè barovi, kongresne dvorane, unutarnji i vanjski bazeni, saune, prostorije za masažu, otvorene i zatvorene terase i sl.).

Unutar turističke zone nalazi se kamp smještaj s uređenim parcelama uz more, mobilne kućice, apartmani i sobe u sklopu turističkog naselja, ugostiteljski sadržaji (restoran, bar), uređene plažne i rekreacijske površine, parkirališne površine te ostali sadržaji.

13.2.2 Turistička zona Uvala sv. Nikola

Turistička zona Uvala sv. Nikola planirana je zona gospodarske namjene – ugostiteljsko turističke (T1-hotel) koja se nalazi na zapadnoj obali naselja Jezera. Planirani kapacitet zone iznosi 400 kreveta. Za ovo područje donesen je UPU Ugostiteljsko-turističke zone Sveti Nikola obuhvata 6,3 ha, od čega 5,4 ha za kopneni dio, a 0,9 ha za akvatorij. Ukupna površina zone predviđene za izgradnju hotela (T1) iznosi 3,94 ha, tj. 62,9 % ukupnog obuhvata UPU-a. Uz osnovne građevine, unutar građevne čestice mogu se planirati i graditi prateći te pomoćni objekti te manji ugostiteljski i uslužni sadržaji. Također je moguće urediti i graditi različite sportsko-rekreacijske, društvene i infrastrukturne sadržaje, uključujući višenamjenske prostore, otvorene i zatvorene rekreacijske površine, plažne sadržaje, prometne i pješačke površine, parkirališta te potrebne komunalne objekte i uređaje.

13.3. Zone gospodarske namjene- ugostiteljsko-turističke – sumarni prikaz

Na području TZM Jezera utvrđene su tri zone gospodarske namjene – ugostiteljsko-turističke: Kućine, Lovišća i Uvala sv. Nikole, ukupne površine 20,8 ha. Zone su različite po vrsti namjene (T1, T2, T3), planiranom kapacitetu i stupnju izgrađenosti.

Zona Kućine (1,1 ha, T3) planirana je s kapacitetom od 130 kreveta te je u statusu djelomične izgrađenosti. Zona Lovišća (15,7 ha, T1, T2, T3) predstavlja najveću i ujedno izgrađenu turističku zonu s postojećih 1.472 kreveta i planiranim maksimalnim kapacitetom od 1.500 kreveta. Zona Uvala sv. Nikole (4,0 ha, T1) planirana je za 400 kreveta, tijekom 2025. godine djelomično izgrađena.

Tablica 34. Zone gospodarske - ugostiteljsko-turističke namjene na području TZM Jezera , izvor: PPUO Tisno, XI.izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.

Naziv	Površina	Vrsta namjene	Broj kreveta		Status		
			Postojeći	Planirani	Izgrađeno	Djelomično	Neizgrađeno
Kućine	1,1	T3	0	130		+	
Lovišća	15,7	T1,T2,T3	1.472	1.500	+		
Uvala sv.Nikola	4,0	T1	0	400		+	
Ukupno	20,8		1.472	2.030			

Analiza prostornog razmještaja postojećih smještajnih objekata ukazuje da se većina smještajnih kapaciteta u Jezerima nalazi unutar građevinskog područja naselja i u dijelovima građevinskog područja naselja planiranih za ugostiteljsko-turističku namjenu te izdvojenih građevinskih područja naselja ugostiteljsko-turističke namjene zona izvan naselja. Drugim riječima, postojeći ugostiteljsko-turistički kapaciteti gotovo su u cijelosti smješteni unutar građevinskih područja naselja. Valja upozoriti da se osim kolektivnog smještaja, unutar građevinskog područja naselja nalaze i smještajni kapaciteti u objektima u domaćinstvu te nekomercijalnom smještaju.

Obzirom na raspoloživost građevinskog zemljišta (prostor nije dosegnoo maksimum izgradnje) prema postojećoj prostorno-planskoj dokumentaciji (PPUO i UPU) utvrđena je dodatna mogućnost izgradnje novih stambenih (poslovnih) jedinica u izgrađenom i neizgrađenom građevinskom području naselja Jezera.

Izazovi

- **Uređenje izgrađenog dijela građevinskog područja naselja Jezera** - značajan dio građevinskog područja naselja Jezera već je izgrađen (oko 73,7 %), pri čemu postoji rizik narušavanja postojeće prostorne strukture kroz daljnju izgradnju.
- **Izgradnja u neizgrađenim i neuređenim dijelovima građevinskog područja naselja** - raspoloživi neizgrađeni i neuređeni dijelovi građevinskog područja predstavljaju potencijal za širenje naselja, uz moguć utjecaj na krajobrazna obilježja i identitet prostora
- **Neujednačena razina kvalitete turističkih zona** - izdvojena građevinska područja za ugostiteljsko-turističku namjenu razlikuju se po razini uređenosti, sadržaja i kvalitete smještaja
- **Opterećenje prostora razvojem turističkih sadržaja** - razvoj turističkih zona povećava zahtjeve na prometnu, komunalnu i javnu infrastrukturu te ukupno opterećenje prostora.

Preporuke

- **Očuvanje postojeće urbanističke strukture i kontrola izgradnje** - daljnji razvoj izgrađenog dijela naselja Jezera potrebno je usmjeravati kroz prostorno-plansku dokumentaciju, uz očuvanje postojeće urbanističke i ambijentalne strukture, sprječavanje apartmanizacije te kontrolu gabarita, volumena i oblikovanja novih i rekonstruiranih građevina.
- **Razvoj u neizgrađenim i neuređenim dijelovima građevinskog područja** - provoditi planski i racionalno, uz očuvanje krajobraznih vrijednosti te primjenu načela održive gradnje i korištenje okolišno prihvatljivih materijala.
- **Održivo planiranje novih turističkih zona** - daljnji razvoj turističkih zona potrebno je usmjeriti prema sustavnom podizanju kvalitete postojećih kapaciteta kroz modernizaciju infrastrukture, unapređenje smještajnih jedinica i razvoj raznovrsnih pratećih sadržaja. Poseban naglasak treba staviti na diferencijaciju ponude i razvoj turizma više dodane vrijednosti (npr. glamping, green camping, boutique i tematski kampovi, heritage i boutique hotel).
- **Usklađivanje turističkog razvoja s infrastrukturom** – planirati razvoj turističkih kapaciteta paralelno s unaprjeđenjem prometne, komunalne i javne infrastrukture kako bi se osiguralo održivo korištenje prostora.

14. Buka i svjetlosno onečišćenje

14.1. Buka

Buka je definirana kao neželjen ili po ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskome prostoru izazvan ljudskom aktivnošću, uključujući buku koju emitiraju: prijevozna sredstva, cestovni promet, željeznički promet, zračni promet, pomorski i riječni promet kao i postrojenja i zahvati za koje se prema posebnim propisima iz područja zaštite okoliša pribavlja rješenje o okolišnoj dozvoli, odnosno rješenje o prihvatljivosti zahvata na okoliš. Zakonom o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21) utvrđuju se mjere za izbjegavanje, sprječavanje ili smanjivanje štetnih učinaka buke na zdravlje ljudi. Ove mjere uključuju smanjenje smetnji bukom i odnose se posebno na: utvrđivanje izloženosti buci izradom karata buke na temelju metoda za ocjenjivanje buke u okolišu, osiguravanje dostupnosti podataka o buci okoliša te izradu akcijskih planova na temelju tih podataka.

Zakon uz ove mjere propisuje i obvezu izrade strateške karte buke te izradu i donošenje akcijskog plana za sva naseljena područja koja imaju više od 100.000 stanovnika. Obzirom da Općina Tisno ne spada u ovu drugu kategoriju, provedba i osiguranje zaštite od buke uneseno je u odredbe PPUO Tisno, prema kojemu se nalaže sprječavanje ili smanjivanje buke, posebice kroz planiranje sadržaja na lokacijama u kojima će njezin utjecaj bio manji.

Razina buke u određenim dijelovima mjesta tijekom večernjih i noćnih sati povremeno premašuje dopuštene vrijednosti od 55 do 65 decibela, u skladu s odredbama Pravilnika o najvišim dopuštenim razinama buke (NN 143/2021).

Buka nije problem koji je posebno izražen u destinaciji, iako se u turističkoj sezoni, kao i u drugim turističkim mjestima, povremeno može pojaviti povećana razina buke zbog prometa i rada ugostiteljskih objekata.

Anketnim istraživanjem lokalnog stanovništva, jednodnevnih posjetitelja i turista izrađenog za potrebu izrade ovog Plana upravljanja utvrđeno je da buka ne predstavlja značajan problem u destinaciji. Rezultati ukazuju na to da razina buke ne utječe bitno na kvalitetu boravka niti na svakodnevni život lokalnog stanovništva.

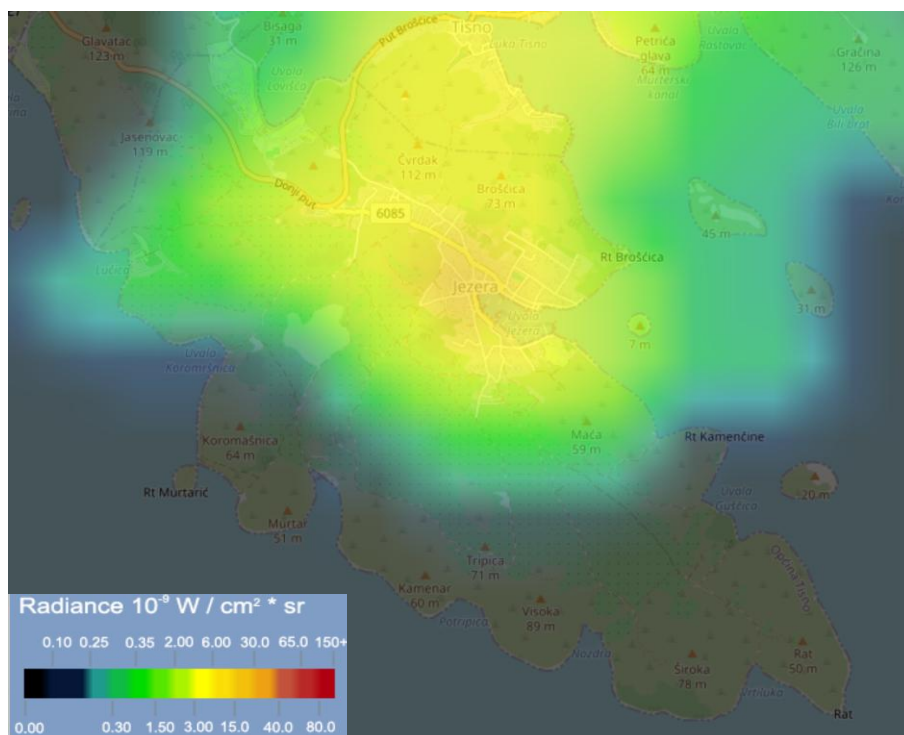
14.2. Svjetlosno onečišćenje

Sukladno Zakonu o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN14/2019), svjetlosno onečišćenje je promjena razine prirodne svjetlosti u noćnim uvjetima uzrokovana emisijom svjetlosti iz umjetnih izvora svjetlosti koja štetno djeluje na ljudsko zdravlje i ugrožava sigurnost u prometu zbog bliještanja, neposrednog ili posrednog zračenja svjetlosti prema nebu, ometa život i/ili seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja te remeti rast biljaka, ugrožava prirodnu ravnotežu, ometa profesionalno i/ili amatersko astronomsko promatranje neba i nepotrebno troši energiju te narušava sliku noćnog krajobraza.

Prema kartografskom prikazu svjetlosnog zagađenja na području naselja Jezera, vidljivo je da svjetlosno zagađenje uglavnom slabo. Područje najvećeg svjetlosnog onečišćenja vezan je uz prostor središta Jezera gdje se nalazi najveći broj potencijalnih izvora onečišćenja. Međutim, izvan samog izgrađenog dijela naselja razina svjetlosnog onečišćenja znatno je niža. Takva područja karakteriziraju tamnije zone noćnog neba, očuvan prirodni ambijent i manja prisutnost umjetne rasvjete.

Ovi prostori predstavljaju vrijedan potencijal za razvoj astro turizma, odnosno turističkih aktivnosti povezanih s promatranjem noćnog neba. Relativno niska razina svjetlosnog zagađenja omogućuje kvalitetno promatranje zvjezdanog neba, planeta i drugih astronomskih pojava, što može biti atraktivan sadržaj za posjetitelje zainteresirane za prirodu, znanost i autentične doživljaje prostora.

Slika 22. Intenzitet svjetlosnog zagađenja na području TZM Jezera, izvor: Light pollution map (2025)

Izazovi

- **Povremeno povećane razine buke u turističkoj sezoni** – tijekom ljetnih mjeseci povećani promet, ugostiteljske aktivnosti i noćni život u pojedinim dijelovima destinacije mogu uzrokovati povremeno povećanje razine buke, osobito u večernjim i noćnim satima.
- **Primjena Plana rasvjete Općine Tisno** – sustav javne rasvjete nije ujednačen i nije u potpunosti prilagođen suvremenim standardima, što može utjecati na veću potrošnju energije i kvalitetu osvijetljenja prostora
- **Nedostatak službene karte buke** – na području Općine Tisno nije izrađena službena strateška karta buke, što otežava sustavno praćenje izvora buke i planiranje mjera za njezino smanjenje.
- **Koncentracija svjetlosnog onečišćenja u središtu naselja** – iako je ukupna razina svjetlosnog zagađenja relativno niska, u središnjem dijelu Jezera koncentracija umjetne rasvjete može utjecati na kvalitetu noćnog krajobraza i prirodne uvjete noćnog okoliša.

Preporuke

- **Praćenje i upravljanje razinama buke u turističkoj sezoni** – poticati planiranje ugostiteljskih i javnih sadržaja na način koji smanjuje negativan utjecaj buke te provoditi mjere upravljanja bukom u skladu s prostorno-planskim dokumentima.
- **Primjena plana rasvjete Općine Tisno** – izrada i provedba Plana rasvjete Općine Tisno radi uspostave energetski učinkovitog, ujednačenog i okolišno prihvatljivog sustava javne rasvjete.
- **Razvoj sustava praćenja buke u okolišu** – razmotriti izradu karte buke ili drugih analitičkih alata koji bi omogućili bolje praćenje izvora buke i planiranje mjera zaštite okoliša i kvalitete života lokalne zajednice.
- **Očuvanje tamnih zona i razvoj astro-turizma** – očuvati područja s niskom razinom svjetlosnog onečišćenja u zaleđu i prirodnom krajobrazu te razvijati interpretacijske programe i aktivnosti promatranja noćnog neba kao dio turističke ponude.

15. Analiza stanja digitalizacije

Turistički sektor pokazuje visoku razinu prilagodljivosti i sposobnosti razvoja u uvjetima različitih izazova. U tom kontekstu, unapređenje turističke ponude sve se više temelji na sigurnosti, jednostavnosti korištenja, fleksibilnosti te načelima održivosti. Digitalna povezanost postaje jedan od ključnih elemenata suvremenih destinacija, jer omogućuje lakši pristup informacijama, uslugama i globalnom turističkom tržištu.

Digitalizacija turističkih aktivnosti omogućuje bržu dostupnost sadržaja, olakšava procese kupnje i planiranja putovanja te potiče interakciju između turista i destinacije. Sve veći interes turista za digitalne, edukativne i kreativne sadržaje, kako prije dolaska tako i tijekom boravka u destinaciji, dodatno utječe na razvoj i oblikovanje turističke ponude.

Primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) značajno doprinosi širenju turističkog tržišta te omogućuje aktivnije uključivanje turista u doživljaj destinacije. Istodobno, takav razvoj nameće potrebu za kontinuiranim unaprjeđenjem znanja i kompetencija svih dionika u turizmu, kao i praćenjem suvremenih trendova. Razvoj turizma stoga je usko povezan s ukupnim društveno-gospodarskim razvojem, ali i institucionalnom podrškom, poput inicijativa na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini koje uključuju razvoj digitalnih alata za upravljanje turizmom.

Digitalna transformacija intenzivnije je prisutna u većim urbanim središtima, dok je na razini manjih sredina njezina primjena još uvijek ograničena i postupna. U turističkom sektoru digitalni alati – poput online promocije i komunikacije, sustava e-rezervacija i distribucije, virtualne i proširene stvarnosti (VR/AR), IoT rješenja te novih tehnologija poput blockchaina i NFT-a (*non fungible tokena*) – imaju ključnu ulogu u prikupljanju i obradi podataka te njihovoj pretvorbi u relevantne informacije i znanje. Takvi podaci predstavljaju temelj za kvalitetno upravljanje destinacijom, donošenje odluka i optimizaciju operativnih strategija.

U ovom poglavlju napravljena je analiza trenutnog stanja digitalizacije, s naglaskom na ključne komponente koje utječu na njezin razvoj i upravljanje. Analiza stanja digitalne tehnologije, primjenu digitalnih alata u upravljanju turizmom, razinu digitalne transformacije lokalne zajednice te pitanja sigurnosti i zaštite podataka. Digitalna transformacija u turizmu podrazumijeva integraciju suvremenih tehnologija u sve aspekte upravljanja i pružanja usluga, čime se unapređuju poslovni procesi i iskustvo posjetitelja.

U skladu s konceptom pametnog turizma, digitalna rješenja omogućuju učinkovitije upravljanje destinacijom, bolju povezanost dionika te održivo korištenje resursa, uz istodobno podizanje kvalitete boravka turista i života lokalnog stanovništva. Analiza stoga predstavlja temelj za razumijevanje postojećeg stanja i identifikaciju mogućnosti daljnjeg razvoja digitalnih kapaciteta destinacije.

Općina Tisno u suradnji s TZM Jezera kontinuirano ulaže u razvoj digitalne infrastrukture kao temelja za pametno upravljanje destinacijom i unapređenje turističke ponude. Međutim, upravni procesi nisu digitalizirani, a pristup uslugama nije omogućen putem odgovarajućih digitalnih platformi, poput digitalnih javnih usluga i primjene smart koncepata (pametna uprava, pametni promet i mobilnost, pametna infrastruktura i okoliš, pametne aplikacije i dr.).

TZM Jezera koristi osnovne digitalne kanale komunikacije (web-stranica, društvene mreže). Međutim, ne koristi napredna digitalna rješenja poput integriranih platformi za upravljanje destinacijom, analitike turističkih tokova ili digitalnih alata za upravljanje posjetiteljima, što ograničava mogućnosti učinkovitijeg planiranja i upravljanja razvojem turizma.

Općina Tisno provodi videonadzor na lokacijama Trg Jezerana u Jezerima, dijelu Ulice Donji put na ulazu u Jezera te na poučnoj stazi Tisno – Jezera (od ulaza u Tisno do ulaza u Jezera) u svrhu povećanja sigurnosti građana i posjetitelja, zaštite javne imovine te prevencije vandalizma i drugih protupravnih radnji, sukladno važećim zakonskim propisima o zaštiti osobnih podataka.

Područje središta naselja Jezera pokriveno je WI FI mrežom, iako postoji potreba za njezinim daljnjim unaprjeđenjem. Javne ustanove i dijelovi javnih površina imaju pristup brzom internetu, što omogućuje neometanu digitalnu komunikaciju i prisutnost ključnih turističkih sadržaja.

Određeni lokalni pružatelji usluga, poglavito oni koji nude smještaj, integrirani su u online rezervacijske sustave. Njihovo korištenje omogućuje jednostavno planiranje i rezervaciju smještaja, dok lokalnim pružateljima usluga pruža veću vidljivost i pristup širem tržištu. Najzastupljenija platforma je Booking.com. Pružatelji usluga koriste i druge platforme poput Airbnb-a, Planet of Hotels, Apartmanije i dr. Osim toga, pojedini objekti nude mogućnost direktne rezervacije putem vlastitih web stranica (npr. kamp Jezera Lovišća, kamp Stella Maris i dr.), čime se omogućuje dodatna fleksibilnost i izravna komunikacija s domaćinima.

Jedan od ključnih digitalnih alata za upravljanje destinacijom, a spada u kategoriju za praćenje turističkih tokova, kao i u alate za prikupljanje podataka o turistima je eVisitor – sustav za elektroničko prijavljivanje turista u Hrvatskoj. Navedeni sustav omogućuje turističkim zajednicama jednostavno praćenje i prijavu turista čime se omogućuje analiza trendova i preferencija, što pomaže u personalizaciji ponude i ciljanju marketinških kampanja.

U području edukacije i razvoja digitalnih kompetencija ne provodi se organizirani i kontinuirani program osposobljavanja za pružatelje turističkih usluga. Iako većina iznajmljivača i poduzetnika koristi osnovne digitalne alate, njihova prisutnost i učinkovitost na digitalnim platformama te primjena suvremenih standarda digitalnog marketinga ostaju na skromnoj razini. Digitalna pismenost u lokalnoj zajednici općenito je nedovoljno razvijena, što je posebno izraženo među starijim iznajmljivačima i onima koji nisu uključeni u sustavne oblike stručnog usavršavanja.

Sigurnost i zaštita privatnosti digitalnih podataka sve su važniji aspekti u upravljanju destinacijama, osobito u kontekstu sve veće upotrebe digitalnih alata i online komunikacijskih kanala. Na području TZM Jezera, razina kibernetičke sigurnosti još uvijek nije dovoljno institucionalizirana, s obzirom na ograničene kapacitete i tehničku podršku. Iako se lokalni pružatelji turističkih usluga, posebice oni koji koriste globalne platforme poput Booking.com i Airbnb, oslanjaju na njihove sustave zaštite podataka, postoji potreba za jačanjem lokalne svijesti i edukacije o zaštiti podataka korisnika.

Trenutno stanje sigurnosti digitalnih sustava na području destinacije nije sustavno analizirano niti postoji centralizirani sustav za kibernetičku sigurnost na lokalnoj razini. Lokalni pružatelji usluga i manji poduzetnici u turizmu uglavnom se oslanjaju na osnovne razine zaštite, bez strukturiranih protokola ili edukacije o sigurnosnim praksama.

U pogledu zaštite osobnih podataka, iako je većina poslovnih subjekata svjesna važnosti usklađenosti s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR), ne postoje institucionalizirani mehanizmi nadzora i podrške koji bi osigurali dosljednu provedbu.

Transparentnost u prikupljanju i korištenju podataka posjetitelja također nije standardizirana, što predstavlja potencijalni rizik u razvoju digitalnih alata usmjerenih na upravljanje turističkim tokovima i personalizaciju ponude. Kako bi se omogućio održiv razvoj digitalnih alata i povećalo povjerenje korisnika, važno je u budućnosti razviti lokalne mehanizme podrške za sigurnost podataka te provoditi edukacije o digitalnoj sigurnosti i zaštiti privatnosti.

Izazovi

- **Korištenje pametnih rješenja u rad općinske uprave** – nedovoljna primjena pametnih rješenja u radu općinske uprave ograničava učinkovitost upravljanja i dostupnost javnih usluga lokalnom stanovništvu, turistima i posjetiteljima
- **Korištenje digitalnih rješenja u radu TZM Jezera** – tijekom rada TZM Jezera koristi osnovne digitalne kanale, ali ne primjenjuje napredna rješenja za upravljanje destinacijom i praćenje turističkih tokova. Time se smanjuju mogućnosti optimizacije turističkog razvoja i prilagodbe ponude suvremenim trendovima digitalnog turizma
- **Razvoj digitalnih kompetencija lokalnih dionika u turizmu** – daljnji razvoj digitalnih alata u turizmu zahtijeva kontinuirano jačanje znanja i vještina lokalnih pružatelja usluga u području digitalne komunikacije, marketinga i upravljanja online sadržajima.
- **Unaprjeđenje sustava digitalne sigurnosti i zaštite podataka** – obzirom na rastuću uporabu digitalnih alata i online komunikacije, postoji potreba za dodatnim jačanjem svijesti i praksi vezanih uz zaštitu podataka i digitalnu sigurnost.
- **Daljnji razvoj širokopojasne infrastrukture destinacije** – iako je na području Jezera osigurana stabilna širokopojasna mreža i dostupnost interneta na javnim površinama, postoji prostor za njezino daljnje unaprjeđenje i prilagodbu rastućim potrebama turizma.
- **Jačanje digitalne prisutnosti lokalne turističke ponude** – dio smještajnih objekata i pružatelja usluga koristi online platforme i digitalne kanale promocije, dok postoji prostor za njihovo šire uključivanje u digitalne sustave rezervacija i promocije.

Preporuke

- **Uvođenje pametnih rješenja u rad općinske uprave** – uvesti pametna rješenja u rad općinske uprave kroz razvoj e-usluga, digitalnih platformi i sustava za upravljanje podacima. Time se može povećati učinkovitost uprave, transparentnost rada i kvaliteta usluga za korisnike.
- **Uvođenje pametnih rješenja u rad TZM Jezera** – preporučuje se uvođenje digitalnih alata za upravljanje destinacijom, uključujući analitiku turističkih tokova i integrirane informacijske sustave. Primjena pametnih tehnologija omogućuje bolje upravljanje resursima, unaprjeđenje turističkog iskustva i održiv razvoj destinacije
- **Jačanje digitalnih kompetencija lokalnih dionika** – organizirati radionice i edukativne programe za pružatelje turističkih usluga u području digitalnog marketinga, online rezervacijskih sustava i upravljanja digitalnom komunikacijom s gostima.
- **Razvoj jednostavnih digitalnih alata za promociju i informiranje posjetitelja** – razvijati interaktivne digitalne vodiče, online karte destinacije i digitalne interpretacijske sadržaje koji posjetiteljima omogućuju lakše upoznavanje s atrakcijama i turističkom ponudom.

- **Unaprjeđenje širokopojasne infrastrukture destinacije** – nastaviti s razvojem širokopojasne mreže i proširenjem dostupnosti javnog Wi-Fi interneta na ključnim lokacijama u naselju i turističkim zonama.
- **Korištenje novih platformi praćenja turizma** – pratiti i koristiti dostupne digitalne alate i projekte Ministarstva turizma i sporta te drugih institucija koji mogu doprinijeti učinkovitijem upravljanju destinacijom

16. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Na lokalnoj razini, sektor turizma i ugostiteljstva suočava se s izazovima sličnima onima na nacionalnoj razini, ponajprije u pogledu osiguravanja dovoljnog broja kvalificiranih radnika. Nedostatak radne snage u sektoru turizma i ugostiteljstva u državama Europske unije, koji je u velikoj mjeri prisutan i u Republici Hrvatskoj, rezultat je više međusobno povezanih čimbenika. Među ključnima su dugotrajni demografski trendovi poput starenja stanovništva i smanjenja ukupnog broja stanovnika, posljedice pandemije bolesti COVID-19 koje su potaknule prelazak radnika u druge sektore, kao i relativno niske plaće i nedostatne pogodnosti. Sve to dodatno dolazi do izražaja u kontekstu sve zahtjevnijih radnih uvjeta i rastućih očekivanja gostiju.

16.1. Stanovništvo

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine na području Općine Tisno živjelo je 1.934 stanovnika. Na području Općine Tisno nalazi se pet naselja - Jezera, Tisno, Betina, Dubrava kod Tisna i Dazlina. U međupopisnom razdoblju 2011.-2021. na području Općine Tisno zabilježen je pad broja stanovnika za 6,0 %, a naselje Jezera za 9,9 %.

Tablica 35. Broj stanovnika po naseljima na području Općine Tisno 2011. i 2021. godine te međupopisna promjena.
Izvor: DZS (2013), Popis stanovništva 2011. i DZS (2022), Popis stanovništva 2021., obradio Level Project d.o.o.

Naselje	2011.	2021.	Međupopisna promjena 2021./2011.	Međupopisna promjena 2021/2011 (u %)
	Broj stanovništva			
Jezera	886	798	-88	-9,9
Općina Tisno	3094	2908	-186	-6,0

Raspodjela stanovništva prema dobi i spolu oslikava stvarnu biodinamiku i potencijalnu vitalnost određenog prostora.³ Ona je ključna za sadašnji i budući demografski i ekonomski razvoj nekog područja jer iz nje proizlaze osnovni segmenti stanovništva potrebni za biološku reprodukciju, kao i za stvaranje radne snage za potrebe gospodarstva pa tako i turizma.⁴

Ukupno 14,0 % stanovnika naselja Jezera pripada kategoriji mladog stanovništva, dok zrelo stanovništvo čini 55,0 % ukupnog stanovništva. Udio starog stanovništva iznosi 31,0 %, što znači da je dvostruko veći od broj mladog stanovništva⁵. Spolna struktura naselja prema Popisu 2021. godine ukazuje na nešto veći udio žena (416; 52,1 %) u odnosu na muškarce (382; 47,9 %).⁶

³ Nejašmić, I. (1992). Promjene u dobno-spolnom sastavu stanovništva istočno jadranskog otočja (1953-1991), Acta Geographica Croatica, 27, Zagreb, 15-34.

⁴ Wertheimer-Baletić, A. (1999). Stanovništvo i razvoj. Zagreb: Mate.

⁵ Ibid.

⁶ Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima. Dostupno na mrežnoj stranici: https://podaci.dzs.hr/media/rqybclnx/popis_2021-stanovnistvo_po_naseljima.xlsx

Tablica 36. Spolni i dobni sastav naselja Jezera prema Popisu stanovništva 2021. godine. izvor: DZS (2022), Popis stanovništva 2021. godine., obradio Level Project d.o.o.

Dobna skupina	m.	ž.	Ukupno	Spol	m.	ž.	Ukupno
0 – 4	13	20	33	50 – 54	23	29	52
5 – 9	20	20	40	55 – 59	28	24	52
10 – 14	22	17	39	60 – 64	21	28	49
15 – 19	13	17	30	65 – 69	29	39	68
20 – 24	19	18	37	70 – 74	42	29	71
25 – 29	19	24	43	75 – 79	17	22	39
30 – 34	21	18	39	80 – 84	18	21	39
35 – 39	26	30	56	85 – 89	7	16	23
40 – 44	24	18	42	90 – 94	3	4	7
45 – 49	17	22	39	95 i više	-	-	-

Indeks starenja kao pokazatelj starosne strukture stanovništva na razini Općine Tisno, prema Popisu 2021. godine, iznosio je 251,7, dok je koeficijent starenja 39,2, što su vrijednosti koje ukazuju da je stanovništvo Općine Tisno zašlo u snažan proces starenja.

16.2. Zaposlenost i nezaposlenost

Prema NKD klasifikaciji zanimanja prema područjima djelatnosti, sukladno Popisu stanovništva 2021. godine, najveći broj stanovnika Općine Tisno bio je zaposlen u djelatnosti „I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane“ 280 (stanovnika). Slijede „G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala“ (166 stanovnika), C „Prerađivačka industrija“ (109 stanovnika) te H „Prijevoz i skladištenje“ (71 stanovnik).

Slika 23. Zaposleni prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD) na području Općine Tisno 2021. godine, izvor: DZS (2023), Popis stanovništva 2021., obradio Level Project d.o.o.

Glavno obilježje koje se uočava u kretanju broja zaposlenih i nezaposlenih jest izrazita sezonalnost kada tijekom ljetnih mjeseci prisutna viša razina zaposlenosti i niža nezaposlenost, dok u zimskom razdoblju dolazi do smanjenja zaposlenosti tj. porasta nezaposlenosti. Takav obrazac proizlazi iz snažne povezanosti lokalnog gospodarstva s turističkom potražnjom i intenzitetom sezonskih aktivnosti tijekom ljetne sezone.

U razdoblju 2018.-2025. godine (mjesec srpanj) na području Općine Tisno zabilježen je porast broja zaposlenih za 11,8 %. Na lokalnom tržištu rada broj nezaposlenih u 2025. godini bio je za 30,0 % niži u odnosu na 2018. godinu (u apsolutnim brojkama radi se o malom broju radnika).

U 2025. godini, na području Općine Tisno, u srpnju je evidentirano 1.328 zaposlenih, dok je u prosincu zabilježeno 953 zaposlenih, što znači da je zaposlenost u srpnju bila 39,4 % viša u odnosu na prosinac. Značajnija razlika očituje se u broju nezaposlenih – u srpnju je broj nezaposlenih prosječno bio manji za 64,1 % u odnosu na mjesec prosinac.

Tablica 37. Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih na području Općine Tisno u mjesecu srpnju i prosincu 2018.-2025.godine, izvor: HZMO, HZZ, obradio Level Project d.o.o.

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2018./2025.
VII (zaposleni)	1.188	1.185	1.022	1.146	1.217	1.318	1.366	1.328	11,8
XII (zaposleni)	735	725	749	803	829	910	964	953	29,7
VII (nezaposleni)	40	40	50	43	39	41	42	28	-30,0
XII (nezaposleni)	136	141	145	111	122	128	86	78	-42,6

Podaci o zaposlenima na području Općine Tisno, sukladno Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD), u djelatnostima 55. Smještaja te 56. Djelatnostima pripreme i usluživanja hrane i pića u 2024. godini pokazuju izraženu sezonalnost zaposlenosti. U kolovozu 2024. godine ukupan broj zaposlenih bio je veći za 50,3 % u odnosu na mjesec siječanj. Ova razlika osobito je izraženija u broju zaposlenih unutar ove dvije djelatnosti. U mjesecu kolovozu, u ovim je djelatnostima, bilo zaposleno 344,4 % više radnika, u odnosu na siječanj iste godine. Takve oscilacije tipične su za turistički orijentirana područja s izraženim sezonskim karakterom poslovanja te predstavljaju jedan od strukturnih izazova lokalnog tržišta rada.

Tablica 38. Broj zaposlenih u djelatnostima smještaja te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića na području Općine Tisno u 2024. godini, izvor: MINTS, obradio Level Project d.o.o.

Mjesec	Broj zaposlenih (ukupno)	Broj zaposlenih u djelatnosti 55 i 56	Udio zaposlenih u djelatnosti 55 i 56 (u %)
Siječanj	939	248	26,4
Veljača	958	250	26,1
Ožujak	984	267	27,1
Travanj	1.086	323	29,7
Svibanj	1.188	392	33,0
Lipanj	1.340	502	37,5
Srpanj	1.340	562	41,9
Kolovoz	1.411	560	39,7
Rujan	1.250	561	44,9
Listopad	1.069	426	39,9
Studen	1.015	264	26,0
Prosinac	986	126	12,8

Iako su djelatnosti smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića najizravnije povezane s turizmom, njegov utjecaj znatno je širi. Turizam izravno i neizravno potiče zapošljavanje u brojnim drugim sektorima, uključujući trgovinu na malo i veliko, promet i skladištenje, građevinarstvo, poslovanje nekretninama te druge povezane djelatnosti.

16.3. Analiza kadrova turističke zajednice

Rad TZM Jezera organiziran je kroz dvije osnovne organizacijske jedinice: Glavni ured i Turističko-informativni centar za posjetitelje (TIC). TZM Jezera je u 2025. godini imala dva stalno zaposlena djelatnika u punom radnom vremenu. U glavnom uredu radi direktor TZ-a, dok u TIC-u radi jedan djelatnik (informator).

Ocjenjuje se da postojeći broj radnih mjesta odgovara potrebama TZM Jezera, ali uz napomenu da je poslova/zadataka na postojećim radnim mjestima vrlo širok. To prioritetno pretpostavlja dodatno profesionalno osposobljavanje djelatnika za specifične poslove destinacijskog menadžmenta i marketinga, razvoja/vođenja projekata te informiranja (uključujući i edukaciju sezonski angažiranih turističkih informatora) koje će omogućiti optimizaciju upotrebe postojećih radnih resursa. Sezonski se javlja potreba za zapošljavanjem novih kadrova u svrhu informiranja posjetitelja, provođenja promocijskih aktivnosti, organizacije i provedbe turističkih i društvenih događanja te drugih tekućih aktivnosti.

16.4. Radna snaga u turizmu i povezanim djelatnostima

Jedan od najznačajnijih problema u hrvatskom turizmu je ozbiljan nedostatak radne snage. Procjenjuje se da hrvatskom turizmu nedostaje između 30.000 i 35.000 radnika, što je za 10 % više nego u prethodnim godinama. Prema procjenama, 2024. godine na tržištu nije bilo moguće pronaći oko 3.000 djelatnika. Problemi pronalaska radne snage ne zaobilaze niti područje TZM Jezera.

Kao odgovor na rastuće potrebe sektora za radnom snagom, posebice iz perspektive potrebe privlačenja i zadržavanja talenata, prepoznata je potreba poticanja i promoviranja zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstvu te usklađivanja kompetencija ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu. Uz navedene mjere, a u želji da se ubrza cijeli proces jačanja konkurentnosti ljudskih potencijala u turizmu i ugostiteljstvu, prepoznata je i potreba razvoja centara strukovnih kompetentnosti kao mjesta izvrsnosti u osposobljavanju kadrova za turizam i ugostiteljstvu.

Za sustav obrazovanja kadrova u turizmu i povezanim djelatnostima na području Jezera od najvećeg su značaja sljedeće obrazovne ustanove: Pučko otvoreno učilište Šibenik, Veleučilište u Šibeniku i Turističko-ugostiteljska škola Šibenik.

Pučko otvoreno učilište (PUO) Šibenik je javna ustanova za obrazovanje odraslih s dugom tradicijom, koja djeluje još od 1959. godine i predstavlja važan centar cjeloživotnog učenja u Šibensko-kninskoj županiji. Učilište nudi širok spektar obrazovnih programa: osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih, prekvalifikacije, osposobljavanja i usavršavanja, tečajeve stranih jezika te razne specijalizirane programe.

U srednjoškolskom obrazovanju odraslih ustanova omogućuje stjecanje zanimanja ekonomist, hotelijersko-turistički tehničar, komercijalist, prodavač, kuhar, slastičar i konobar. Programi osposobljavanja obuhvaćaju zanimanja kao što su: operativni djelatnik za sigurnost i civilnu zaštitu, knjigovođa, asistent za upravljanje projektima, internetski marketing i brendiranje, društveno odgovorno poslovanje, priprema slatkih i tradicionalnih jela, priprema barskih mješavina, priprema jela za posebne prehrane, izrada i ukrašavanje slastica i organizacija cateringa i dr. Dakle, PUO Šibenik nudi širok broj programa osposobljavanja koji se povezuju s turizmom i povezanim djelatnostima.

Veleučilište u Šibeniku (VUŠ) visokoškolska je ustanova koja pruža stručne prijediplomske i diplomske studijske programe usmjerene na razvoj praktičnih znanja i kompetencija usklađenih s potrebama tržišta rada. Kroz obrazovne programe iz područja ekonomije, menadžmenta, turizma, prometa i drugih srodnih disciplina, Veleučilište doprinosi jačanju stručnog kadra i unapređenju konkurentnosti regionalnog gospodarstva. Nudi mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja kroz različite programe i specijalizirane tečajeve koji omogućuju profesionalno usavršavanje i stjecanje dodatnih vještina za rad u turizmu i ostalim granama.

Turističko-ugostiteljska škola Šibenik javna je ustanova srednjoškolskog odgoja koja obrazuje učenike za zanimanja u turizmu i ugostiteljstvu kroz programe i praktičnu nastavu. Kao strukovna škola u regiji s razvijenim turizmom, ima važnu ulogu u stvaranju kadrova koji mogu odgovoriti na potrebe lokalnih turističkih destinacija. Škola nudi programe za zanimanja u turizmu i ugostiteljstvu: turistički tehničar destinacije, tehničar za ugostiteljstvo, kuhar i konobar.

Općina Tisno svake godine dodjeljuje stipendije redovnim studentima i učenicima srednjih škola s prebivalištem na području Općine Tisno. Jedan od uvjeta za dodjelu stipendije učenicima srednjih škola je da su upisani u obrazovni program koji je na listi deficitarnih zanimanja za područje Šibensko-kninske županije prema službenoj statistici HZZ-a u području djelatnosti usluživanja i pripremanja hrane (npr. konobar/konobarica, kuhar/kuharica i dr.) i drugim zanimanjima (vozač motornih vozila, bravar, tesar, stolar, mesar, pekar i dr.).

U uvjetima sve veće globalne potražnje za turističko-ugostiteljskim uslugama, zemlje, regije i poduzeća moraju prilagoditi svoje poslovanje suvremenim trendovima i promjenama, kako na razini Europske unije tako i na razini pojedinih država. Iako svaka zemlja ima drugačije zakonodavstvo i drugačiju ulogu socijalnog dijaloga, primjeri dobre prakse u potencijalnom rješavanju/ublažavanju problema nedostatka radne snage u sferi turizma i ugostiteljstva brojni su te se mogu svrstati u nekoliko područja. Radi se o sljedećim aktivnostima: jačanje spoznaje o (privlačnosti) djelatnosti turizma i ugostiteljstva, obrazovanje i osposobljavanje (sektorske inicijative za dodatno osposobljavanje, subvencioniranje, komunikacija s javnim i privatnim institucijama radi koordinacije obrazovnih i strukovnih tečajeva), odnosi s javnošću (promocija zanimanja, ljetni poslovi prikladni za mlađe i mlade osobe, poticanje karijera u ugostiteljstvu na društvenim mrežama), povećanje kvalitete ljudskih potencijala (promoviranje prakse najboljeg

poslodavca, osiguravanje boljih radnih uvjeta, kontinuirano usavršavanje zaposlenika, razvoj karijernih mogućnosti, povećanje motivacije i zadovoljstva zaposlenika) i socijalno partnerstvo (inicijative usmjerene na poslodavce koje uključuju intervjuiranje i prezentacije mladih, sudjelovanje profesionalaca u obrazovnim programima i sl.).

Izazovi

- **Nedostatak radne snage** – predstavlja jedan od ključnih izazova u funkcioniranju turističkog sektora, osobito tijekom vršne sezone kada dolazi do povećane potražnje za radnicima. Dugotrajni manjak kvalificiranih i sezonskih kadrova otežava održavanje kvalitete usluge i stabilno poslovanje, pri čemu se sve više oslanja na uvoz strane radne snage.
- **Izražena sezonalnost zaposlenosti** – broj zaposlenih značajno raste tijekom ljetnih mjeseci, dok u zimskom razdoblju dolazi do smanjenja zaposlenosti i povećanja rizika od nezaposlenosti.
- **Smanjenje broja stanovnika i starenje populacije** – pad broja stanovnika i nepovoljna dobna struktura utječu na dostupnost lokalne radne snage i dugoročnu održivost razvoja turizma.
- **Nedovoljno povezivanje obrazovnog sustava i potreba turističkog tržišta** – iako postoje obrazovne institucije i programi osposobljavanja, potrebno je jačati njihovu povezanost s konkretnim potrebama turističkog sektora.

Preporuke

- **Jačanje kapaciteta i održivosti radne snage** – razvoj mjera za privlačenje i zadržavanje radne snage kroz poboljšanje uvjeta rada, povećanje plaća i osiguravanje dodatnih pogodnosti za sezonske radnike od strane nadležnih institucija (MROSP, MINTS, HZZ, HGK i dr.) s ciljem osiguravanja stabilnosti i kvalitete turističkog sektora.
- **Jačanje suradnje s obrazovnim institucijama** – razvijati suradnju s Turističko-ugostiteljskom školom Šibenik, Veleučilištem u Šibeniku i Pučkim otvorenim učilištem kroz programe stručne prakse, edukacije i cjeloživotnog obrazovanja.
- **Poticanje obrazovanja za deficitarna zanimanja** – nastaviti i dodatno promovirati programe stipendiranja i obrazovanja za zanimanja koja su tražena u turizmu i ugostiteljstvu.
- **Razvoj programa edukacije i usavršavanja u turizmu** – organizirati radionice i programe stručnog usavršavanja za lokalne pružatelje usluga s ciljem podizanja kvalitete turističke ponude.
- **Jačanje institucionalnih kapaciteta destinacije** – postupno jačati organizacijske i kadrovske kapacitete turističke zajednice kako bi se omogućila učinkovitija provedba razvojnih i promotivnih aktivnosti.

- **Poticanje cjelogodišnjih gospodarskih aktivnosti** – razvijati turističke i gospodarske aktivnosti izvan glavne turističke sezone kako bi se smanjila sezonalnost zapošljavanja i osigurala stabilnija radna mjesta.

17. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Komunikacijske aktivnosti TZM Jezera imaju ključnu ulogu u predstavljanju destinacije, informiranju posjetitelja i lokalne zajednice, kao i u jačanju identiteta na regionalnoj i nacionalnoj razini. Dodatno, turistička promocija Jezera provodi se i u suradnji s vertikalno organiziranim sustavom turističkih zajednica koji obuhvaća TZ Šibensko-kninske županije i HTZ. TZM Jezera nastoji kroz tržišnu komunikaciju graditi identitet brenda Jezera „VisitJezera”, a sve u cilju snažnijeg diferenciranja i pozicioniranja Jezera na turističkom tržištu.

TZM Jezera koristi uobičajene komunikacijske kanale poput web-stranice, društvenih mreža te provodi offline kampanje i aktivnosti. To uključuje razvoj i održavanje internetskih stranica, kreiranje i distribuciju destinacijskih promotivnih materijala, nastup na sajmovima, organizaciju i sudjelovanje na prezentacijama i poslovnim radionicama, suradnju s organizatorima putovanja i drugim partnerima, turističko-informativne aktivnosti te postavljanje i održavanje turističke signalizacije.

17.1. Komunikacijski kanali

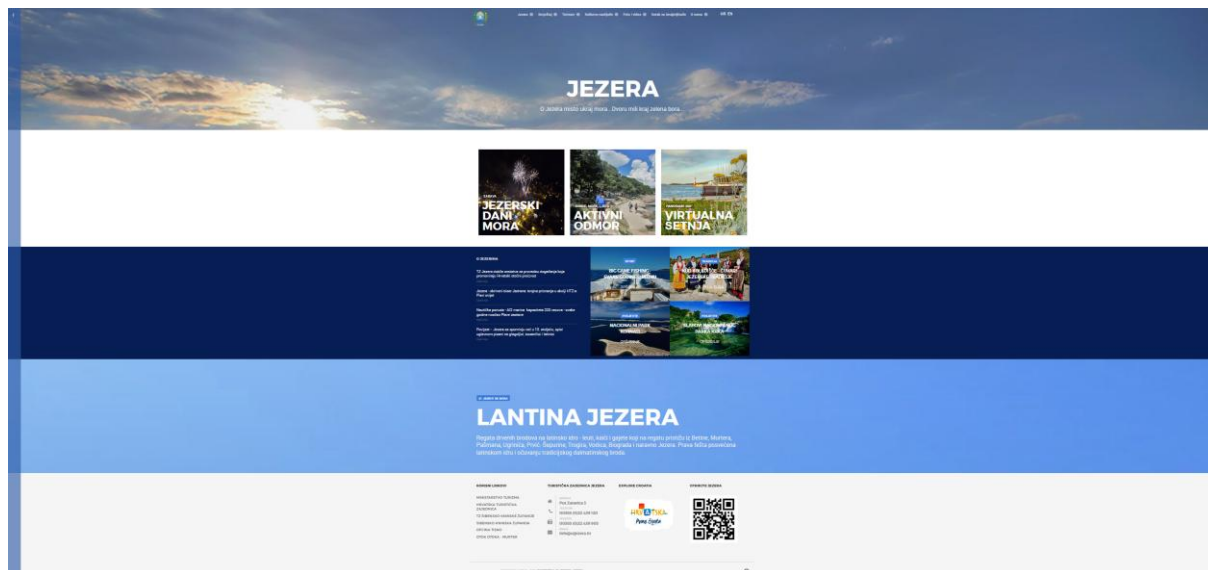
Službena mrežna stranica TZM Jezera (<https://www.tzjezera.hr/index.php/hr/>) predstavlja ključni digitalni kanal komunikacije i promocije destinacije. Stranica se redovito održava i osvježava, a prevedena samo na engleski jezik. Na mrežnoj stranici TZM Jezera trenutačno nisu implementirane funkcionalnosti koje bi omogućile unaprijeđenu pristupačnost sadržaja osobama s različitim vrstama poteškoća (veličina fonta, boja i kontrast i sl). U tom kontekstu, razina digitalne pristupačnosti može se ocijeniti ograničenom, te postoji prostor za usklađivanje s načelima univerzalnog dizajna i važećim smjernicama za pristupačnost mrežnih sadržaja (npr. WCAG standardi).

Glavni izbornik organiziran je kroz padajuće podizbornike, čime je sadržaj tematski razvrstan i pregledno strukturiran. Osnovne kategorije uključuju:

- **Jezera** (opće informacije o destinaciji: O Jezerima, Povijest Jezera, Jezerani, Jezera danas, Sport u Jezerima, Gastronomija),
- **Smještaj** (privatni smještaj, apartmanska naselja, auto-kampovi, hotelski kapaciteti),
- **Turizam** (aktivni odmor, nautička ponuda, izleti, plaže, turističke agencije, kamp, manifestacije i dr.),
- **Kulturno naslijeđe** (tradicija kulturnog okupljanja, Jezersko nematerijalno kulturno naslijeđe)
- **Foto i video** (virtualna šetnja 360°, video sadržaji, panoramski i dron snimci, promotivni materijali i dr.),
- **Kutak za iznajmljivače** (administrativne i financijske informacije),
- **O nama** (financijska izvješća, natječaji, pravo na pristup informacijama, statut i poslovnici).

Na dnu stranice mogu se pronaći osnovne informacije te korisni linkovi s poveznicom na web stranice Ministarstva turizma, Hrvatske turističke zajednice, TZ Šibensko-kninske županije, Šibensko-kninske županije i Općine Tisno te na stranicu ExploreCroatia.

Slika 24. Izgled naslovne WEB stranice TZM Jezera, izvor: Službena web stranica TZM Jezera

U pogledu tehničkih performansi – brzina učitavanja mrežnih stranica TZM Jezera prema testu Google PageSpeed zadovoljavajuća je za desktop uređaje (91/100), a nije zadovoljavajuća za mobilne uređaje (65/100). Također, stranice nisu optimirane za ispis, dok u pogledu protokola stranica upotrebljava sigurnosni protokol HTTPS.

U pogledu optimizacije za pretraživače – prostor za dodatno unapređenje SEO optimizacije očituje se u dodavanju optimiziranih meta opisa na hrvatskom i engleskom jeziku, izradi title tagova na engleskom, postavljanju alternativnih atributa na sve fotografije, implementaciji oznaka Open Graph te uklanjanju nepostojećih poveznica.

Turistička zajednica Jezera aktivna je na društvenim mrežama (Facebooku i Instagram).

Na **Facebook stranici** VisitJezera 5,8 „sviđa mi se“ i 7,2 tis. pratitelja. Stranica se koristi primarno u svrhu promocije destinacije, informiranja javnosti o aktualnim događanjima te predstavljanja prirodnih, kulturnih i turističkih sadržaja mjesta. Objave su većinom vizualnog karaktera i uključuju fotografije krajolika, manifestacija, tradicijskih događanja, nautičke ponude i ostalih atrakcija. Sadržaj se redovito ažurira, osobito tijekom turističke sezone, kada je naglasak na najavama događanja, izvještajima s manifestacija i promociji lokalnih posebnosti Jezera (narodne nošnje, običaji, rukotvorine, plesovi i sl.). Dio sadržaja tematski je usklađen s objavama na Instagram profilu, čime se održava konzistentnost komunikacije na društvenim mrežama. Iako stranica ima stabilan broj pratitelja, prostor za unaprjeđenje vidljiv je u segmentu interakcije s korisnicima. Veća uključenost publike mogla bi se potaknuti objavama koje potiču komentiranje, dijeljenje iskustava, korištenje oznaka lokacije te uključivanje sadržaja koji

generiraju sami posjetitelji. Sustavnije korištenje multimedijalnih formata (kratki video sadržaji, prijenosi uživo, tematske kampanje) dodatno bi ojačalo digitalnu prisutnost i angažman publike.

Na **Instagram profilu** TZM Jezera (VisitJezera) evidentno je oko 7.000 pratitelja te približno 1.000 objava. Sadržaj je dijelom usklađen s objavama na Facebook profilu, dok se komunikacija dodatno obogaćuje redovitim objavama Instagram priča koje uključuju fotografije destinacije i najave događanja. U cilju povećanja dosega i angažmana publike, preporučuje se veća razina interakcije s korisnicima kroz ankete, pitanja, kvizove, pozive na dijeljenje iskustava (user-generated content), označavanje lokacija te suradnje s lokalnim dionicima i influencerima. Time bi se potaknula dvosmjerna komunikacija i jačala digitalna vidljivost destinacije. Također, uočava se nedostatak strukturiranih informacija o turističkim uslugama, ponudi i iskustvima prethodnih posjetitelja. Navedeno se može sustavno organizirati putem Instagram „Highlights“ (naglasaka), primjerice kroz kategorije poput smještaja, gastronomije, aktivnosti, plaža, manifestacija i recenzija gostiju. Objave su na engleskom jeziku, što doprinosi međunarodnoj prepoznatljivosti destinacije, ali ostavlja prostor za eventualno dvojezično komuniciranje u cilju jačanja lokalne uključenosti.

Društvene mreže koriste se za promociju događanja i lokalnu ponudu, ali angažman korisnika za sada je ispod prosjeka (Facebook (0,41%) i Instagram (1,08%). Trenutačna razina angažmana ukazuje na potrebu za unaprjeđenjem sadržaja i profesionalnim upravljanjem, što je planirano kroz angažman stručnjaka za viralni marketing.

Na društvenim mrežama ostvaruje se relativno stabilan angažman, ali postoji potencijal za jačanje dvosmjerne komunikacije i ciljano oglašavanje putem digitalnih alata (Facebook Ads, Google Ads), osobito u predsezoni i sezoni. SEO optimizacija i dodatni sadržaji na web stranici mogli bi još povećati organski doseg (reach) i zadržavanje korisnika.

17.2. Offline promotivne aktivnosti

Offline promotivne aktivnosti obuhvaćaju analizu tiskanih promotivnih materijala (brošure, plakati, vodiči, karte i sl.), offline oglašavanje (oglas, jumbo plakati, plakati dobrodošlice, natpisi i zastave na istaknutim lokacijama, reklamni stalci), fotografije, prezentiranje na sajmovima i poslovnim radionicama, organizaciju događanja, turističko-informativne aktivnosti te suvenirski program.

Tiskani promotivni materijali

- Info brošura „Info Jezera – Skriveni biser Jadrana“- kompaktan letak s fotografijama i informacijama o kulturnoj i prirodnoj baštini, sportskoj ponudi, gastronomiji, plažama, crkvama, udrugama, događanjima i servisnim informacijama; QR kod vodi na Digitalnu kartu Jezera
- Brošura „O Jezera misto ukraj mora-zbir nematerijalnog i materijalnog pučkog naslijeđa mjesta Jezera na otoku Murteru“ – info brošura s informacijama kulturnoj baštini Jezera (rukotvorine, pučki običaji, uporabni predmeti i minijature, priče i legende, crkve)
- Imidž brošura Explore Dalmatia Šibenik on Bike (u suradnji s TZ ŠKŽ) – reprezentativna brošura, sadržava pregled svih biciklističkih staza/ruta

Offline oglašavanje

- Oglasi – u novinama, časopisima i katalozima
- Jumbo plakati – na prometnim lokacijama
- Plakati dobrodošlice – na ulazu u mjesto
- Natpisi i zastave – za pojedina događanja
- Reklamni stalci – predstavljanje brenda „VisitJezera“ s QR kodom

Fotografije

- Kontinuirani otkup i provođenje namjenskog slikanja destinacije

Sajmovi, posebne prezentacije, poslovne radionice

- Predstavljanje destinacije na sajmovima (zajedno TZ ŠKŽ)
- Sudjelovanje na promotivnim radionicama

Organizacija događanja

- Festival hrvatskog otočnog proizvoda (2020) – održavanje susreta i konferencija s ciljem očuvanja ove vrsti tradicijske kulture i prepoznatljivosti hrvatskih otoka

Turističko-informativne aktivnosti

- Turističko-informativni centar TZM Jezera – pružanje turističkih informacija

Suvenirski program

- Suvenir (kemijske olovke, vrećice, privjesci, upaljači i sl.)

Izazovi

- **Ograničena funkcionalnost i digitalna pristupačnost postojeće web-stranice** – postojeća web-stranica primarno ima informativnu funkciju te ne sadrži naprednije funkcionalnosti niti elemente digitalne pristupačnosti za različite skupine korisnika.
- **Ograničena prisutnost destinacije na dijelu digitalnih platformi** – komunikacija se trenutačno provodi primarno putem Facebooka i Instagrama, dok su druge platforme s visokim promotivnim potencijalom, poput TikToka i YouTubea, nisu zastupljene.
- **Relativno nizak angažman korisnika na društvenim mrežama** – iako destinacija ima stabilan broj pratitelja na Facebooku i Instagramu, razina interakcije korisnika trenutačno je ispod prosjeka.
- **Nedovoljno strukturirana prezentacija turističke ponude u digitalnim kanalima** – digitalni sadržaji dominantno su promotivnog karaktera, dok postoji prostor za sustavnije predstavljanje turističkih proizvoda, iskustava i usluga.
- **Ograničeno korištenje digitalnog marketinga i ciljane online promocije** – digitalni alati poput SEO optimizacije, ciljanog oglašavanja i viralnih kampanja još nisu sustavno integrirani u komunikacijsku strategiju.
- **Ograničen opseg vlastitih promotivnih aktivnosti destinacije** – promotivne aktivnosti većinom se provode u suradnji s regionalnim i nacionalnim turističkim organizacijama, uz relativno ograničen vlastiti promotivni kapacitet.

Preporuke

- **Izrada nove službene web-stranice TZM Jezera** – razviti suvremenu web-stranicu TZM Jezera s unaprijeđenom funkcionalnošću, responzivnim dizajnom, višejezičnim sadržajem i poboljšanom digitalnom pristupačnošću.
- **Proširenje digitalne prisutnosti na dodatne društvene platforme** – razviti komunikaciju destinacije i na platformama poput TikToka i YouTubea kroz kratke video sadržaje, priče o destinaciji, prikaz lokalne tradicije, događanja i turističkih iskustava, čime bi se povećao doseg i vidljivost destinacije, osobito među mlađim ciljnim skupinama.
- **Jačanje angažmana korisnika na društvenim mrežama** – razvijati interaktivne sadržaje koji potiču sudjelovanje publike, uključujući kratke video sadržaje, ankete i sadržaje koje generiraju sami posjetitelji.

- **Sustavno strukturiranje digitalnog sadržaja turističke ponude** – kroz web-stranicu i društvene mreže jasnije organizirati informacije o smještaju, gastronomiji, aktivnostima, plažama, manifestacijama i dr.
- **Primjena viralnog marketinga i ciljane digitalne promocije** – razvijati kreativne digitalne kampanje i multimedijalne sadržaje koji potiču dijeljenje na društvenim mrežama te koristiti digitalne alate za ciljano oglašavanje destinacije.
- **Jačanje promotivnih aktivnosti destinacije** – razviti objedinjeni tiskani vodič destinacije te dodatno koristiti suradnju s regionalnim i nacionalnim turističkim organizacijama u promociji destinacije.

18. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama

Pristupačni turizam za osobe s posebnim potrebama odnosi se na prilagodbu turističkih usluga, objekata i infrastrukture kako bi se osigurala ravnopravnost i sigurnost osobama s različitim vrstama invaliditeta, uključujući tjelesne, senzorne i intelektualne smetnje, kao i onima koji se suočavaju s drugim oblicima ograničenja u kretanju, komunikaciji ili razumijevanju. Osnovni cilj pristupačnog turizma jest omogućiti osobama s posebnim potrebama jednako i ugodno turističko iskustvo, bez arhitektonskih, fizičkih i komunikacijskih barijera koje bi mogle otežati njihovu mobilnost i uživanje u turističkim sadržajima.

Prema globalnim procjenama, osobe s invaliditetom čine oko 16 % ukupne svjetske populacije, odnosno oko 1,3 milijarde ljudi, a više od 70 % od 80 milijuna osoba s invaliditetom na području Europske unije redovito putuje. Ova skupina turista ima specifične zahtjeve, preferiraju putovanja izvan najfrekventnijih turističkih sezona, a ako su zadovoljni pruženom uslugom, često se vraćaju na iste destinacije.

Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 12/2023), što se odnosi i na sve one građevine koje se pripremaju za realizaciju. Unatoč tome što prilagodba infrastrukture i uklanjanje arhitektonskih barijera nije uvijek izvediva zbog specifičnosti određenih lokacija, važno je ulagati u razvoj pristupačnih sadržaja i usluga. To uključuje prilagodbu smještajnih objekata, javnih površina, prometne infrastrukture i turističkih atrakcija kako bi se osigurala inkluzivnost i socijalna integracija osoba s posebnim potrebama. Na taj način, pristupačni turizam ne samo da pridonosi socijalnoj ravnopravnosti i kvalitativnom poboljšanju života tih osoba, nego također doprinosi ekonomskoj održivosti turističkih destinacija.

18.1. Fizička pristupačnost

TOMAS istraživanje iz 2023.g. pokazalo je kako su anketirani turisti su iskazali nizak stupanj zadovoljstva s prilagođenosti destinacije osobama s posebnim potrebama. Osiguranje pristupačnosti osobama sa smanjenom pokretljivosti u TZM Jezera u pojedinim područjima nije moguća zbog specifičnosti morfološke strukture naselja, dok je u skladu s lokalnim uvjetima izvedena na pojedinim javnim površinama.

Na području TZM Jezera osigurana su i propisno označena parkirališna mjesta namijenjena osobama s invaliditetom, čime je omogućena osnovna razina pristupačnosti u prometnom smislu.

18.1.1 Infrastruktura

Infrastruktura za osobe s invaliditetom na području TZM Jezera nije sustavno razvijena, posebno u udaljenijim dijelovima destinacije. Većina turističkih objekata, uključujući smještajne kapacitete, ugostiteljske objekte i kulturno-povijesne atrakcije, nije u potpunosti prilagođena osobama s poteškoćama u kretanju. Nedostaje rampi za invalidska kolica, dizala u višekatnim objektima te pristupačnih sanitarnih čvorova, što značajno ograničava mogućnosti neovisnog kretanja i boravka osoba s invaliditetom. Iznimka su pojedini smještajni kapaciteti koji privatnom inicijativom nude djelomično prilagođene sadržaje.

18.1.2 Pristupačnost javnih prostora

Trgovi, obalne šetnice i plaže uglavnom nisu opremljeni pristupnim rampama ni podlogama pogodnima za korisnike invalidskih kolica. Ne postoje taktilne staze za osobe s oštećenjem vida ni posebno označene zone za olakšan ulaz u more. Navedeno je osigurano tek u kampu Lovišća i na glavnoj mjesnoj plaži Lučica (Kućine).

18.1.3 Komunikacijska pristupačnost

Internetske stranice većine pružatelja usluga nisu optimizirane za osobe s invaliditetom. Nema verzija na Brailleovu pismu, zvučnih vodiča niti QR kodova sa sadržajem za slabovidne osobe.

18.1.4 Signalizacija i označavanje

Turistička signalizacija i informativne ploče u destinaciji su jasno označene, izrađene su u kontrastnim bojama, ali ne sadrže piktograme koji bi pomogli osobama s kognitivnim teškoćama.

U sljedećoj tablici napravljena je procjena fizičke pristupačnosti glavnih atrakcija/objekata u destinaciji za osobe s invaliditetom u smislu njihove fizičke pristupačnosti, ali ne razmatrajući implementaciju Tehničkog propisa o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

Tablica 39. Popis turističkih atrakcija i njihove pristupačnosti osobama s invaliditetom na području TZM Jezera., izvor: Level project d.o.o terenski obilazak

Redni broj	Turističke atrakcije/objekti	Fizička pristupačnost osobama s invaliditetom
1.	Uvala Jezera (riva)	DA
2.	Lokva	NE
3.	Crkva sv. Roka	DA
4.	Crkva sv. Konstancija	DA
5.	Crkva Gospe od Zdravlja	DA
6.	Crkva sv. Ivana Trogirskog	DA
7.	Crkva sv. Nikole	DA
8.	Trg Križa	DA
9.	Trg Jezerana	DA
10.	Trg Rudina	DA
11.	Murtarić	NE
12.	Pudarica	NE
13.	Kukuljari	NE
14.	Plaža Zaratić	DA
15.	Plaža Brošćica	NE
16.	Plaža Lovišća	DA
17.	Plaža Gušćica	DA
18.	Plaža Lučica	DA
19.	Plaža Podjasenovac	NE
20.	Plaža Kamenčine	NE
21.	Plaža Vrtiluka	NE
22.	Plaža Koromašna	NE
23.	Plaža Murtar (sv. Nikola)	NE
24.	Kamp Lovišća	DA
25.	Sportski centar Jezera (Petrov vrt)	DA
26.	ACI marina Jezera	DA
27.	Šetnica Jezera-Tisno	DA
28.	Poučna staza Jezera – uvala Gušćica	DA

18.2. Pristupačnost usluga

U destinaciji se kontinuirano ulaže u poboljšanje pristupačnosti javnih prostora i usluga za osobe s invaliditetom. Pojedini javni objekti, uključujući prostore turističke zajednice i dio ugostiteljskih objekata, imaju osiguran prilaz bez arhitektonskih barijera.

Većina smještaja je u privatnom vlasništvu i nije kategorizirana prema standardima pristupačnosti. Nema podataka o broju smještajnih jedinica prilagođenih osobama s invaliditetom.

U destinaciji postoji oko 20 ugostiteljskih objekata koji pružaju uslugu pripremanja i usluživanja pića i hrane. Niti jedan objekt nema pristupnu rampu, a sanitarni čvorovi nisu prilagođeni osobama s invaliditetom. Obzirom da se, generalno, radi o prizemnim objektima, pristup je moguć i bez pristupne rampe. Jelovnici su većini slučajeva dostupni u digitalnom ili lako čitljivom formatu ili fizički ili putem QR koda.

Kulturni objekti nemaju infrastrukturu ni programe prilagođene osobama s invaliditetom. Crkva sv. Ivana Trogirskog u kojoj se nalazi zavičajna zbirka Jezerana dostupna je za osobe s invaliditetom obzirom da se nije riječ o fizički nepristupačnom prostoru za kretanje (Trg Rudina). Pristup za osobe s invaliditetom moguć je i u crkvi Gospe od Zdravlja i sv. Roka, dok je otežan do crkve sv. Konstancija i sv. Nikole. Prostorije Doma Jezerana djelomično su pristupačne za osobe s invaliditetom (samo prizemlje).

U pogledu dostupnosti rekreacijskih sadržaja za osobe s invaliditetom, Sportski centar Jezera ima mogućnost fizičkog pristupa osoba s invaliditetom, isto kao i sportski sadržaji unutar kampa Lovišća. ACI marina Jezera, također, nudi mogućnost pristupa uslugama osobama s invaliditetom.

18.3. Društvena i kognitivna pristupačnost

Razvoj turizma u destinaciji podrazumijeva i odgovornost prema jednakom pristupu svim posjetiteljima. U kontekstu pristupačnosti za osobe s invaliditetom, važno je ne samo unapređivati infrastrukturu, već i osigurati odgovarajuću razinu edukacije, senzibilizacije i profesionalnog pristupa. Kvaliteta usluge ne očituje se isključivo u fizičkoj prilagođenosti prostora, već i u znanju, razumijevanju i kulturi ophođenja prema osobama s različitim potrebama.

Lokalno turističko osoblje te zaposlenici u ugostiteljskim i uslužnim djelatnostima u Jezerima rijetko su prošli specijaliziranu edukaciju o radu s osobama s invaliditetom. Ne postoji organizirani program senzibilizacije na razini destinacije, što upućuje na potrebu za strukturiranim edukacijama i podizanjem profesionalnih standarda u ovom segmentu.

U Jezerima je potrebno dodatno raditi na jačanju svijesti o važnosti inkluzivnosti i jednakog pristupa svim gostima. S obzirom na rast turističkog prometa i daljnji razvoj destinacije, važno je sustavno poticati razumijevanje, toleranciju i društvenu odgovornost kako bi se osigurao održiv i uključiv turizam.

Izazovi

- **Nedovoljno razvijena infrastruktura pristupačnosti** – veliki dio turističkih objekata, javnih prostora i atrakcija nije u potpunosti prilagođen osobama s invaliditetom,
- **Ograničena pristupačnost plaža i obalnih prostora** – većina plaža i obalnih šetnica nije opremljena pristupnim rampama (osim plaže Lovišća i Kučine), prilagođenim podlogama ili označenim zonama za lakši ulazak u more.
- **Nedostatak javnog sanitarnog čvora prilagođenog osobama s invaliditetom** – u destinaciji ne postoji javni sanitarni prostor (osim u kampu Lovišća) koji bi bio prilagođen osobama smanjene pokretljivosti.
- **Nedovoljno razvijena komunikacijska pristupačnost** – digitalni sadržaji i informativne ploče nisu prilagođeni osobama s oštećenjem vida, sluha ili kognitivnim poteškoćama.
- **Nedostatak edukacije i senzibilizacije lokalnih dionika** – zaposlenici u turizmu i ugostiteljstvu nisu prošli edukaciju o radu s osobama s invaliditetom i inkluzivnim turističkim praksama.
- **Niska razina svijesti o važnosti inkluzivnog turizma** – pristupačnost osoba s invaliditetom još uvijek nije dovoljno integrirana u planiranje turističkog razvoja destinacije.

Preporuke

- **Postupna prilagodba ključnih javnih prostora i turističkih lokacija** – ulagati u pristupne rampe, prilagođene sanitarne čvorove, taktilne staze, pristupačne šetnice i druge elemente univerzalnog dizajna, osobito na glavnim plažama, šetnicama i javnim prostorima.
- **Uvođenje pristupačnih digitalnih i interpretacijskih sadržaja** – razvijati digitalne vodiče, audio sadržaje, QR kodove i druge multimedijalne formate prilagođene osobama s različitim vrstama invaliditeta.
- **Organizacija edukacija za lokalne pružatelje usluga** – provoditi radionice i edukacije o inkluzivnom turizmu, univerzalnom dizajnu i komunikaciji s osobama s invaliditetom.
- **Uključivanje osoba s invaliditetom u planiranje i evaluaciju mjera pristupačnosti** – surađivati s udrugama osoba s invaliditetom u planiranju i testiranju rješenja kako bi se osigurala njihova funkcionalnost i učinkovitost.
- **Jačanje svijesti o inkluzivnom turizmu** – kroz komunikacijske aktivnosti i projekte poticati razumijevanje važnosti pristupačnog turizma kao dijela održivog razvoja destinacije.

19. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji (javne usluge i servisi)

Kvaliteta i dostupnost javnih usluga i servisa predstavljaju važan čimbenik u ukupnoj turističkoj ponudi TZM Jezera. Dobro organizirane i učinkovite javne službe značajno utječu na zadovoljstvo turista, ali i na sigurnost, funkcionalnost i atraktivnost destinacije. U ovom poglavlju analizirane su javne usluge i servisi od važnosti na području TZM Jezera.

19.1. Javne i žurne službe

Općina Tisno u svom javnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju prava građana i to osobito one koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu te promet na svom području.⁷

Općinska uprava osigurava sustavno i integrirano informiranje građana i posjetitelja putem digitalnih kanala. Općina Tisno održava službenu web-stranicu (www.tisno.hr) kojima ima posebno izdvojen sadržaj za servisne informacije, aktualnosti te zasebnu sekciju „Jezera“ na kojoj se mogu saznati najnovije vijesti iz destinacije. Digitalna razmjena informacija od značaja za lokalno stanovništvo i turiste prenosi se i putem društvene mreže Facebook. U svrhu provođenja transparentnosti rada te zaštite prava građana i posjetitelja, gradska uprava nudi mogućnost prijema prema dogovoru. Općinska uprava djeluje u Tisnom na adresi Uska ulica 1.

Turistički ured TZM Jezera glavna je institucija zadužena za razvoj, promociju i unapređenje turističke ponude na području naselja Jezera. Sjedište turističkog ureda TZM Jezera nalazi se u Jezerima, na adresi Put Zaratića 3. U prostorijama turističkog ureda posjetitelji mogu dobiti informacije o turističkim sadržajima i paketima, smještajnim kapacitetima, kulturnim znamenitostima, aktivnostima u prirodi, aktualnim događanjima i manifestacijama te ostale servisne informacije. Turistički ured je otvoren radnim danom, a često i vikendom te blagdanima, posebice tijekom ljetne sezone i važnijih događanja, kada radi u dvije smjene.

⁷ Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20)

Policijska postaja Vodice djeluje unutar PU Šibensko-kninske županije te obuhvaća područje Općine Tisno. Policija ima važnu ulogu u razvoju destinacije jer osiguranje sigurnosti i zaštite posjetitelja i lokalnog stanovništva direktno utječe na imidž destinacije i zadovoljstvo turista. Ključne uloge policije u tom procesu uključuju: održavanje sigurnosti, prevenciju i edukaciju, kontrolu prometa i regulaciju, osiguravanje kulturnih i sportskih manifestacija, podrške hitnim slučajevima, borbu protiv ilegalnih aktivnosti (trgovine ljudima, ilegalnog zapošljavanja, trgovine drogom, te zaštite kulturne baštine i prirodnih resursa od nezakonitih radnji) te jačanje imidža destinacije.

Lučka kapetanija Šibenik i Ispostava lučke kapetanije Tisno u službi traganja i spašavanja na moru po potrebi provode akcije traganja i spašavanja, koordiniraju aktivnosti na moru te osiguravaju sigurnost plovidbe i zaštitu ljudskih života.

DVD Tisno je dobrovoljna, strukovna, humanitarna i neprofitna udruga građana koja obavlja djelatnost zaštite od požara, protupožarne zaštite, tehničkih intervencija, pranja cesta te osposobljavanja kadrova u vatrogastvu. Sjedište je na adresi Ulici Stjepana Radića 20 u Tisnom. Neke od važnih uloga DVD-a uključuju: osiguranje sigurnosti turista, provođenje preventivnih mjera, pomoć u hitnim situacijama, spašavanje imovine i ljudi te suradnju s drugim službama. Vatrogasci imaju važnu ulogu u razvoju turističkih destinacija jer sigurnost turista i zaštita imovine direktno utječu na imidž destinacije i zadovoljstvo posjetitelja.

HGSS Šibenik je lokalna stanica Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) koja djeluje na području Šibensko-kninske županije. Osnovana je 2004. godine i okuplja dobrovoljne spašavatelje koji pomažu ljudima u planinama, na nepristupačnim terenima i u raznim izvanrednim situacijama. Stanica HGSS Šibenik ima 50-tak članova, koji djeluju kao dobrovoljci. Među njima su gorski spašavatelji, instruktori te liječnici, koji svojim znanjem i iskustvom sudjeluju u akcijama spašavanja i potragama. U radu koriste i K9 potražne pse, posebno obučene za pronalaženje nestalih osoba, kao i operatore dronova koji pomažu u pretraživanju teško dostupnih područja.

Dom zdravlja Šibensko-kninske županije - Organizacijska jedinica Murter je ustanova koja obavlja djelatnost primarne zdravstvene zaštite na području Općine Murter-Kornati. Nalazi se na adresi Hrvatskih vladara 47 u Murteru. Unutar nje djeluju tri ordinacije opće medicine i jedna ordinacija dentalne medicine. Dom zdravlja Šibensko-kninske županije- Organizacijska jedinica Tisno je ustanova koja obavlja djelatnost primarne zdravstvene zaštite na području Općine Tisno. U njezinom sastavu djeluje jedna ambulanta primarne zdravstvene zaštite i ordinacija dentalne medicine. Nalazi se na adresi Istočna Gomilica 2 u Tisnom.

Opća bolnica Šibensko-kninske županije najbliža je ustanova sekundarne zdravstvene skrbi kojoj gravitira područje otoka Murtera. Djelatnost Bolnice je provođenje bolničke, polikliničko-konzilijarne zdravstvene zaštite, dijagnostike, zdravstvene njege, boravka i prehrane. U sastavu Opće bolnice su djelatnosti, službe, odjeli i odsjeci s pripadajućom polikliničko-konzilijarnom zdravstvenom zaštitom.

Prema Odluci o donošenju Mreže hitne medicine i sanitetskog prijevoza, na području djelovanja Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije, ispostave Tisno djeluje ukupno pet timova 2. Ti timovi su organizirani na način da pokrivaju hitne intervencije i sanitetski prijevoz za područje Općina Tisno i Murter-Kornati, osiguravajući pravovremenu i kvalitetnu hitnu zdravstvenu skrb lokalnom stanovništvu, turistima i jednodnevnim posjetiteljima.

Na području Općine Tisno nije ustrojena posebna turistička ambulanta. Turisti i posjetitelji koji se tijekom turističke sezone nalaze na području TZM Jezera, a imaju potrebe za uslugama zdravstvene skrbi, iste mogu ostvariti tijekom radnog dana u Domu zdravlja Murter ili Tisno. Ispostava Zavoda za hitnu medicinsku pomoć nalazi se u Tisnom na adresi Istočna gomilica 2. Tijekom subote, nedjelje i blagdana usluga je osigurana u ordinaciji posebnog dežurstva Doma zdravlja Šibensko-kninske županije u Tisnom, a u hitnim situacijama na Objedinjenom hitnom bolničkom prijmu (OHPB) Opće županijske bolnice u Šibeniku.

19.2. Ostale službe

19.2.1 Obrazovanje, kultura i sport

Područna škola Jezera javna je ustanova, koja pruža uslugu školskog odgoja na području destinacije. U sastavu je OŠ Vjekoslava Kaleba u Tisnom. Djeluje na adresi Gornji put 1 u Jezerima. Učenici sudjeluju u školskim projektima posvećenima očuvanju kulturne i prirodne baštine, prigodnim programima tijekom lokalnih manifestacija te kroz izvannastavne aktivnosti razvijaju svijest o važnosti turizma za razvoj mjesta. Kroz suradnju s lokalnim dionicima uključeni su u ekološke akcije, obilježavanje značajnih datuma te prezentacije tradicije i običaja Jezera i otoka Murtera. Kroz takve aktivnosti učenici od najranije dobi uče cijeniti vrijednosti zajednice u kojoj odrastaju te postaju mali ambasadori Jezera, spremni svojim znanjem, kreativnošću i entuzijazmom doprinosti njegovu razvoju i prepoznatljivosti.

Dječji vrtić „Spužvica“ – područni objekt Jezera (DV Ribica) nalazi se u Jezerima, na adresi Don Antuna Božića 2A. Izgrađen je 1997. godine, a na mjestu stare zgrade 2021. godine izgrađen je novi objekt u skladu sa svim pedagoškim standardima za pružanje usluge predškolskog odgoja. Djeca i djelatnici sudjeluju u prigodnim programima tijekom blagdana i lokalnih manifestacija, izrađuju tematske radove vezane uz more, brodice i običaje te sudjeluju u šetnjama i posjetima odabranim atrakcijama i lokacijama na kojima uče o Jezerima i otoku Murteru.

Narodna knjižnica i čitaonica Tisno osnovana je 1873. godine. Nalazi se na adresi Uska ulica 1 u Tisnom. U sklopu knjižnice organiziran je Odjel za djecu i mlade, Odjel za odrasle, Čitaonica te Igraonica. Knjižnica služi kao mjesto prikupljanja i dostupnosti publikacija, fotografija, arhivske

građe i drugih materijala vezanih uz povijest i kulturnu baštinu Jezera, čime doprinosi sustavnoj prezentaciji i interpretaciji mjesta, kako za lokalno stanovništvo, tako i za posjetitelje. U knjižnici se organiziraju različita događanja, edukacije, radionice, predstavljanja knjiga, susreti s autorima, izložbe, koncerti i kulturni programi za djecu, mlade i odrasle, čime se potiče čitanje, kreativnost i društveno povezivanje.

Sportski centar Jezera (Petrov vrt) nalazi se u ulici Don Antuna Božića. Sastoji se od malonogometnog igrališta s umjetnom travom, malonogometnog betonskog igrališta, betonskog teniskog igrališta i betonskog košarkaškog igrališta te pripadajućih tribina.

Sportska ponuda kampa Jezera Lovišća dostupna je u sezoni kada je kamp otvoren (otprilike od proljeća do jeseni, kroz ljetne mjesece). U kampu se nalaze četiri teniska terena s rasvjetom, što omogućuje igranje i u večernjim satima, te teren mini-golf teren i stolovi za stolni tenis.

Na području Jezera djeluju sljedeće sportske udruge: Sportsko ribolovno društvo „Punta Rata“, Malonogometni klub Jezera i Jedriličarski klub „Ventan“.

Na području destinacije nema višenamjenskog zatvorenog sportskog objekta.

19.2.2 Vjerske zajednice

Katolička crkva ima kontinuiranu prisutnost, s redovitim misnim slavljinama koja se održavaju u crkvama unutar mjesta. Na području destinacije nalazi se pet crkvi koje su zaštićena kulturna dobra sakralne baštine upisana Registar kulturnih dobara RH. To su: Crkva Gospe od Zdravlja (Z-2828), crkva sv. Ivana Trogirskog (Z-2827), crkva sv. Konstancija (Z-2826), crkva sv. Nikole (Z-2825) te crkva sv. Roka (Z-2825). Crkveni objekti sastavni su dio kulturne baštine te predstavljaju atraktivne lokalitete za posjetitelje. Župni ured crkve Gospe od Zdravlja nalazi se Ulici Jure Foretića 11 u Jezerima.

19.2.3 Financijske, platne i poštanske usluge

U Jezerima su dostupne osnovne financijske i poštanske usluge. Posjetiteljima i lokalnom stanovništvu osiguran je pristup svakodnevnim novčanim transakcijama i poštanskim uslugama, što omogućuje nesmetano zadovoljavanje ovih usluga tijekom boravka u destinaciji.

Poštanski ured Jezera nalazi se na adresi Put Zaratića 3, gdje se mogu obaviti usluge slanja i primitka pošiljaka, paketa, preporučene pošte te izvršiti platne transakcije i ostale poštanske usluge.

U središtu Jezera dostupni su brojni bankomati domaćih i stranih banaka te mjenjačnica, što omogućuje jednostavan pristup novcu tijekom boravka u destinaciji.

Najbliža poslovna Financijska agencija (FINA) nalazi se u Tisnom, na adresi Uska ulica 1, gdje su dostupne usluge financijskog poslovanja, plaćanja i administrativne financijske usluge.

19.2.4 Uslužne djelatnosti i opskrba

Na području destinacije rade trgovine prehrambenim i tehničkim proizvodima, restorani, kafići, fast food, pekare, suvenirnice, frizerski i kozmetički saloni, taxi usluge, praonica rublja, te servisne usluge za popravak brodova, ribarskih mreža i sl.

19.2.5 Javni prostori i uređenost

Središnji javni prostor mjesta Jezera nalazi se u uvali Jezera, uz Obalu sv. Ivana, koja predstavlja glavnu obalnu šetnicu i prostor društvenog života mjesta. Riva je uređena kao pješačka zona s urbanom opremom, klupama, javnom rasvjetom i zelenim površinama, a uz nju se proteže ACI marina Jezera. Ovaj prostor služi kao glavno mjesto okupljanja te je središte kulturnih, zabavnih i turističkih događanja tijekom godine.

Uz obalni pojas smješten je Trg Rudina, glavni trg mjesta, oblikovan kao popločani javni plato namijenjen manifestacijama, sajmovima i javnim okupljanjima. Trg je funkcionalno povezan s obalom i okolnim poslovnim sadržajima te čini produžetak obalne promenade.

Put Zaratića jedna je od glavnih ulica u središtu mjesta i povezuje obalni dio s ostatkom naselja. Uz nju se nalaze javne ustanove, poslovni prostori i ostali uslužni sadržaji. Ostale ulice razvijaju se prema unutrašnjosti mjesta, prateći tradicionalnu strukturu dalmatinskog naselja s užim prometnicama i stambenim/smještajnim zonama.

Šetnica Tisno-Jezera duga je oko dva kilometra i povezuje dva mjesta od plaže sv. Andrija do plaže Zaratić. Izgrađena i osvijetljena 2015. godine, javni je prostor za opuštanje i boravak na otvorenom. Cijelom svojom duljinom prolazi kroz netaknutu prirodu, uz more i borovu šumu.

Novi javni prostor destinacije u narednom razdoblju će postati poučna staza Jezera – uvala Gušćica čijom se faznom realizacijom omogućuje stvaranje nove javne turističke infrastrukture, podizanje kvalitete prostora i unapređenje turističke ponude destinacije, pri čemu staza obuhvaća obalni potez (lungomare) južno od naselja Jezera prema spomenutoj uvali.

Uz središnju obalnu zonu, destinacije raspolaže i nizom drugih javnih prostora (plaže, crkve, pješačke staze) koji doprinose kvaliteti života i turističkoj ponudi mjesta.

Izazovi

- **Ograničen opseg zdravstvenih usluga u destinaciji** – na području Općine Tisno ne postoji turistička ambulanta niti širi spektar specijalističkih zdravstvenih usluga, pa su turisti upućeni na zdravstvene ustanove u Murteru, Tisnom ili Šibeniku.
- **Sezonsko opterećenje infrastrukture i opskrbnih usluga** – tijekom vrhunca turističke sezone dolazi do povećanog pritiska na trgovine, opskrbu i druge uslužne djelatnosti.
- **Ograničeni kulturni i sportski sadržaji tijekom cijele godine** – u destinaciji nema višenamjenskog zatvorenog sportskog objekta, a dio kulturnih sadržaja i aktivnosti odvija se prvenstveno kroz rad lokalnih udruga i sezonska događanja na otvorenom.
- **Nedovoljna digitalna opremljenost i dostupnost pojedinih usluga** – iako postoji digitalno informiranje putem web stranica i društvenih mreža, dio javnih i servisnih informacija nije sustavno integriran u jedinstveni digitalni sustav.
- **Nepotpuna pristupačnost javnih prostora i objekata osobama s invaliditetom** – dio javnih prostora i usluga još uvijek nije u potpunosti prilagođen osobama smanjene pokretljivosti.
- **Neujednačena kvaliteta uređenja javnih prostora i signalizacije** – iako su ključni javni prostori uređeni, postoji prostor za daljnje unapređenje urbane opreme, signalizacije i interpretacije prostora.

Preporuke

- **Jačanje dostupnosti zdravstvenih usluga tijekom turističke sezone** – razmotriti uspostavu turističke ambulante ili sezonskog medicinskog tima kako bi se osigurala brža dostupnost zdravstvene skrbi za posjetitelje.
- **Unaprjeđenje sustava sigurnosti i spašavanja na moru** – u suradnji s nadležnim službama razmotriti mogućnost uspostave sezonske pomorske spasilačke službe ili dodatnog nadzora tijekom turističke sezone.
- **Poboljšanje logistike opskrbe i uslužnih djelatnosti u sezoni** – kroz suradnju s lokalnim poduzetnicima osigurati stabilnu opskrbu i dostupnost osnovnih usluga tijekom razdoblja povećanog turističkog prometa.
- **Razvoj kulturnih i sportskih sadržaja za lokalnu zajednicu i posjetitelje** – poticati uređenje višenamjenskih prostora, jačati programe lokalnih udruga te razvijati sadržaje koji mogu biti dostupni tijekom cijele godine.
- **Daljnji razvoj digitalnih informativnih kanala i servisnih informacija** – unaprijediti dostupnost informacija o javnim uslugama, događanjima i servisima kroz digitalne platforme i turističke informativne sustave.
- **Postupno unaprjeđenje pristupačnosti javnih prostora i usluga** – u planiranju novih zahvata i uređenja prostora primjenjivati načela univerzalnog dizajna i pristupačnosti.
- **Uređenje i standardizacija javnih prostora i signalizacije** – nastaviti ulaganja u uređenje javnih prostora, urbanu opremu, turističku signalizaciju i interpretacijske sadržaje.

20. Izvješće o analizi stanja

Destinacija TZM Jezera raspolaže vrijednom prirodnom i kulturnom resursnom osnovom koja predstavlja temelj njezine turističke prepoznatljivosti. Prirodni krajobraz, obalni prostor s nizom uvala i plaža, očuvani mediteranski okoliš te blizina zaštićenih područja poput Parka prirode Vransko jezero i Nacionalnog parka Kornati predstavljaju značajan potencijal za razvoj održivih oblika turizma. Kulturno-povijesna baština, sakralni objekti, tradicijske manifestacije i pomorska tradicija dodatno doprinose identitetu mjesta i stvaranju autentičnog turističkog doživljaja.

Prostorno-planska dokumentacija Općine Tisno osigurava okvir za razvoj turizma kroz jasno definirane zone namjene prostora. Posebno su značajne zone ugostiteljsko-turističke namjene predviđene za ugostiteljsko-turističku namjenu- Lovišća, Kučine i uvala sv. Nikole (Murtar). Većina smještajnih kapaciteta destinacije, osim u kampovima, nalazi se unutar građevinskog područja naselja, prvenstveno u objektima u domaćinstvu te nekomercijalnim smještajnim jedinicama (kuće i stanovi stanovnika te kuće i stanovi za odmor), što je karakteristično za manje obalne destinacije.

Prometna infrastruktura omogućuje relativno dobru povezanost destinacije s regionalnim i nacionalnim prometnim pravcima. Otok Murter povezan je s kopnom mostom u Tisnom, čime je omogućena stalna cestovna dostupnost destinacije. Ipak, lokalna prometna mreža unutar naselja suočava se s određenim ograničenjima, osobito tijekom turističke sezone kada dolazi do povećanog prometnog opterećenja i nedostatka parkirališnih kapaciteta. Poseban se ističe problem nedostatka nogostupa uz glavne prometnice. Pomorski promet također ima važnu ulogu u turističkoj strukturi destinacije. Luka Jezera predstavlja važnu luku otvorenu za javni promet, dok ACI marina Jezera ima značajnu ulogu u razvoju nautičkog turizma te doprinosi međunarodnoj prepoznatljivosti destinacije.

Turistička infrastruktura destinacije temelji se ponajprije na prirodnim resursima, plažama i rekreacijskim sadržajima. Iako su glavne plaže djelomično opremljene osnovnim komunalnim sadržajima, dio turističke infrastrukture još uvijek je nedovoljno razvijen. Pješačke i biciklističke rute postoje, ali nisu u potpunosti uređene i označene, što upućuje na potrebu za njihovim daljnjim razvojem i interpretacijom.

U području digitalne infrastrukture destinacija ostvaruje određeni napredak, ali je razina digitalne transformacije još uvijek ograničena. Digitalna komunikacija uglavnom se odvija putem službene web stranice i društvenih mreža turističke zajednice, dok se turistički tokovi prate putem nacionalnog sustava eVisitor. Ipak, nedostaje integrirani sustav upravljanja destinacijom, kao i napredniji digitalni alati koji bi omogućili analizu turističkih tokova i bolje upravljanje posjetiteljima. Digitalna prisutnost privatnih pružatelja usluga također je neujednačena, a digitalne kompetencije dijela lokalne zajednice još uvijek su ograničene.

Analiza ljudskih potencijala pokazuje kako se lokalno tržište rada suočava s izazovima karakterističnim za turistički orijentirana područja. Posebno je izražen nedostatak kvalificirane radne snage u ugostiteljstvu i turizmu, dok sezonalnost turističke potražnje uzrokuje značajne oscilacije u zaposlenosti tijekom godine. Demografski trendovi dodatno utječu na dostupnost radne snage, s obzirom na pad broja stanovnika i izraženo starenje populacije. Iako na regionalnoj razini postoje obrazovne institucije i programi osposobljavanja za turistička zanimanja, potrebno je dodatno jačati njihovu povezanost s potrebama lokalnog gospodarstva.

Organiziranost javnih usluga i servisa u destinaciji omogućuje osnovnu funkcionalnost za lokalno stanovništvo i posjetitelje, no određena područja zahtijevaju daljnja poboljšanja. Zdravstvene usluge dostupne su kroz domove zdravlja u Murteru i Tisnom te kroz sustav hitne medicinske pomoći, ali u destinaciji ne postoji turistička ambulanta. Također, pojedine usluge poput bankomata, opskrbe i javnih sadržaja suočavaju se s povećanim opterećenjem tijekom ljetne sezone. Kulturni i sportski sadržaji uglavnom se temelje na aktivnostima lokalnih udruga i manifestacija, dok nedostaje veći višenamjenski zatvoreni prostor za organizaciju događanja tijekom cijele godine.

Pristupačnost destinacije osobama s invaliditetom predstavlja još jedno područje koje zahtijeva dodatna ulaganja. Iako su pojedini javni prostori i objekti djelomično prilagođeni, veći dio turističke infrastrukture i javnih sadržaja još uvijek nije u potpunosti pristupačan osobama smanjene pokretljivosti, prema važećim zakonskim propisima.

Komunikacijske aktivnosti TZM Jezera temelje se na korištenju digitalnih kanala poput službene web stranice i društvenih mreža, prvenstveno Facebooka i Instagrama. Ovi kanali koriste se za promociju destinacije, informiranje o događanjima i predstavljanje turističke ponude. Ipak, postoji prostor za daljnje unaprjeđenje digitalne prisutnosti kroz modernizaciju web stranice, razvoj novih komunikacijskih kanala i jačanje digitalnog marketinga.

Sveobuhvatna analiza pokazuje da destinacija Jezera raspolaže značajnim razvojnim potencijalima, ali i nizom izazova koji su karakteristični za manje obalne turističke destinacije. Povoljan geografski položaj, očuvani prirodni resursi, bogata kulturna baština, razvijeni odmorišni i nautički turizam predstavljaju ključne prednosti destinacije. S druge strane, izazovi se ponajprije odnose na sezonalnost turizma, ograničene infrastrukturne kapacitete, demografske trendove te potrebu za daljnjim jačanjem digitalnih i organizacijskih kapaciteta.

21. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda

Popis utvrđene turističke osnove destinacije TZM Jezera sastavni je dio analize stanja destinacije i plana upravljanja destinacijom. Ovaj dio predstavlja ključne ulazne podatke za analizu potencijala daljnjeg razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda u destinaciji.

Područje TZM Jezera sa svojim turističkim resursima nudi čvrstu osnovu za razvoj visokokvalitetnih turističkih proizvoda usmjerenih na posjetitelje s jasno definiranim interesima. Upravljanje destinacijom treba osigurati kontinuiranu inovaciju turističkih proizvoda tj. razvijanje specifičnih turističkih niša koji se nadovezuju na glavni turistički proizvod odmorišnog turizma (Sunca i mora) i nautičkog turizma. Istovremeno, održavanje ravnoteže između razvoja turističkih sadržaja i zaštite okoliša te autentičnosti lokalne zajednice jamči dugoročnu privlačnost destinacije.

21.1. Elementi konkurentnosti destinacije

1. Prirodni resursi i okoliš

- Povoljna mediteranska klima pogodna za cjelogodišnji turizam
- Čisto more, plaže i očuvana priroda
- Jezerska jezera (Lokva i Blato)
- Poluotok Murtarić te 18 manjih otočića i hridi
- Blizina nacionalnih parkova (Krka, Kornati) i Parka prirode Vransko Jezero

2. Kulturno-povijesna baština

- Povijesna jezgra naselja Jezera
- Sakralna baština (crkva Gospe od Zdravlja, crkva sv. Ivana Trogirskog, sv. Konstancija, sv. Nikole i sv. Roka)
- Tradicionalna ribarska kultura i običaji
- Jezerska zavičajna zbirka KUD-a Koledišće (rukotvorine, običaji i predmeti)
- Manifestacije poput Big Game Fishinga, Jezerskih dana mora i Jezerskog mornarskog bala i brojne druge

3. Turistička infrastruktura

- Smještajni kapaciteti (kampovi, objekti u domaćinstvu i ostali smještaj)
- Uređene šetnice i javni prostori
- Pješačke i biciklističke rute
- ACI marina Jezera
- Sportski centar Petrov Vrt
- TIC Jezera, interpretacijske table

4. Dodatna turistička ponuda

- Ronjenje, jedrenje, planinarenje, pješačenje, biciklizam, izleti

- Kultura i zabava: festivali, koncerti, radionice, koncerti, tradicionalne fešte
- Gastronomija: ribarski i mediteranski specijaliteti, domaće maslinovo ulje, aromatsko bilje, domaći proizvodi

5. Prometna povezanost

- Most koji povezuje otok Murter s kopnom u Tisnom
- Blizina Jadranske magistrale (DC 8)
- Blizina autoceste A1 i aerodroma Zadar/Split
- Dobra lokalna povezanost s okruženjem (Tisno, Murter, Vodice, Šibenik, Zadar i dr.)

6. Marketing i brendiranje destinacije

- Pozicioniranje kao autentično ribarsko mjesto s turističkom, pomorskom i kulturnom tradicijom
- Brend „VisitJezera“
- Digitalni marketing: web stranica, društvene mreže, promotivni video sadržaj, digitalne platforme
- Suradnja s dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora

7. Ljudski resursi i usluga

- Gostoljubivost i autentičnost lokalnog stanovništva
- Tradicija rada u turizmu, pomorstvu i ribarstvu
- Edukacija i razvoj lokalne radne snage

8. Održivost i upravljanje destinacijom

- Održavanje ravnoteže između razvoja turizma, očuvanja okoliša i kvalitete života lokalnog stanovništva
- Zaštita okoliša (gospodarenje otpadom, energetska učinkovitost, nagrada „Plava zastava“)
- Razvoj održivog i cjelogodišnjeg turizma
- Praćenje pokazatelja održivosti destinacije

21.2. Turistički proizvodi destinacije

Obzirom na njihov značaj, turistički proizvodi podijeljeni su na primarne, sekundarne i tercijarne. Primarni proizvodi čine temelj razvoja turističke ponude TZM Jezera, te je upravo taj dio ponude čest motiv dolaska turista u destinaciju. Primarni proizvodi ključni su za pozicioniranje destinacije, njeno brendiranje i atraktivnost, dok sekundarni i tercijarni turistički proizvodi sinergijski nadopunjuju turistički doživljaj u destinaciji.

Tablica 40. Turistički proizvodi na području TZM Jezera, izvor: Level project d.o.o.

Proizvod/modalitet	Primarni	Sekundarni	Tercijarni
Obiteljski turizam (Sunce i more)			
Nautički turizam			
Aktivni turizam			
Cikloturizam			
Pješaćenje			
Planinarenje			
Ronjenje			
Ribolov			
Kulturni turizam			
Turizam baštine			
Manifestacije i događanja			
Gastronomija			
Poslovni turizam			
Digitalno-nomadski turizam			
Team building			
MICE			
Ruralni turizam			
Astro turizam			
Ekoturizam			
Sportski turizam (pripreme i kampovi)			

21.3. Ciljna publika (segmentacija)

Jezera imaju značajan potencijal za pozicioniranje kao autentična otočna destinacija koja objedinjuje pomorsku i ribarsku tradiciju, odmorišni i nautički turizam, outdoor aktivnosti i očuvanu prirodu. Mirnija atmosfera mjesta, snažan identitet tradicionalnog ribarskog naselja te povoljan geografski položaj u blizini vrijednih prirodnih područja – Nacionalnog parka Kornati, Nacionalnog parka Krka i Parka prirode Vransko jezero – dodatno povećavaju atraktivnost destinacije. Raznoliki prirodni krajolici, čisto more i mogućnosti boravka u prirodi omogućuju razvoj različitih turističkih proizvoda te privlačenje širokog spektra posjetitelja tijekom cijele godine.

Na temelju karakteristika destinacije i trendova u turizmu moguće je definirati nekoliko potencijalnih ciljnih skupina, kako je prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 41. Segmentacija ciljnih skupina turista u destinaciji Jezera, izvor. Level project d.o.o.

Segment	Osobine / što traže	Zašto bi Jezera mogla privući taj segment
Mladi (18–24)	Aktivnosti, druženje, avanturu, sportove na vodi, izlete i prirodu	Jezera nude mogućnosti ronjenja, biciklizma, izleta brodom i sportova na vodi te blizinu prirodnih atrakcija
DINKS / mladi parovi (25–34)	Autentične destinacije, aktivni odmor, gastronomiju, prirodu i romantičnu atmosferu	Mirne uvale, priroda i lokalna gastronomija čine destinaciju privlačnom za parove
Obitelji s djecom (35–49)	Sigurnost, plaže, aktivnosti za djecu, prirodu	Mirna atmosfera, uređene plaže i izleti brodom pogodni su za obiteljski odmor
Empty nesters (50–65)	Mirniji odmor, prirodu, gastronomiju i kulturu	Autentična atmosfera mjesta i prirodni krajolik omogućuju opušten boravak
Zlatna dob (65+)	Mir, sigurnost i lagan tempo odmora	Manje gužve i dostupni sadržaji čine destinaciju pogodnom za ovu skupinu
Turisti izvan sezone	Putovanja u proljeće i jesen, aktivnosti u prirodi i manju gužvu	Blaga klima i outdoor aktivnosti omogućuju razvoj turizma izvan glavne sezone
Nautičari	Marine, vezove, izlete brodom i prirodne atrakcije	ACI marina Jezera i blizina Kornata čine destinaciju atraktivnim nautičkim središtem
Cikloturisti	Biciklističke rute, prirodne krajolike i bike-friendly infrastrukturu	Otok Murter nudi atraktivne rute kroz prirodu i uz obalu

Planinari / pješaci	Pješačke i planinarske staze, prirodu i vidikovce	Postojeće rute pružaju mogućnosti za planinarenje i pješaćenje
Ronioci	Atraktivne podvodne lokacije i čisto more	Područje oko Murtera i Kornata nudi brojne ronilačke lokalitete
Ribolovci	Sportski i rekreativni ribolov i izlete brodom	Jezera imaju snažnu ribarsku tradiciju i bogata ribolovna područja
Kulturni turisti	Kulturnu baštinu, povijest i lokalne običaje	Sakralna baština, tradicija ribarstva i kulturne manifestacije
Ekološki osviješteni turisti	Očuvanu prirodu i održive turističke proizvode	Blizina zaštićenih područja i prirodni krajolik
Digitalni nomadi	Mirno okruženje i stabilan internet za rad na daljinu	Otočna atmosfera i kvaliteta života pogodna za „workation“
Team building / poslovne grupe	Aktivnosti u prirodi i zajednička iskustva	Jedrenje, ribarska tradicija i outdoor aktivnosti pogodne su za team building programe
Astro turisti	Promatranje noćnog neba i edukativne astronomske programe	Lokacije s niskim svjetlosnim zagađenjem pogodne su za astroturizam

21.4. Razvojni i marketinški potencijal turističkih proizvoda i usluga

Razvoj i marketinško pozicioniranje turističkih proizvoda i usluga predstavljaju ključan element jačanja konkurentnosti destinacije i stvaranja prepoznatljivog turističkog identiteta. U daljnjoj analizi napravljena je analiza razvojnog i marketinškog potencijala razvoja turističkih proizvoda i usluga u destinaciji.

Tablica 42. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkog proizvoda obiteljskog turizma (Sunce i more) na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Obiteljski turizam (Sunce i more)	
Razvojni i marketinški potencijal	• Urediti i opremiti plaže • Urediti i proširiti pješačke i biciklističke staze, rute i šetnice • Unaprijediti kvalitetu smještaja u privatnih iznajmljivača • Razvijati moderne prakse u kamping turizmu (glamping, <i>ecocamping</i> i sl.) • Unaprijediti ponudu smještaja kroz realizaciju novih sadržaja (wellness, kušaonice, vrtovi, dječja igrališta, bazeni, ponuda bicikla, quadovi i sl.) • Razvijati ponudu tematskih paketa kroz smještaj (smještaj + hrana + aktivnosti) • Razvijati ponudu vezanu uz ciljne segmente turista • Poboljšati i ažurirati signalizaciju do smještajnih objekata • Prilagoditi smještaj osobama s invaliditetom • Ujednačiti i modernizirati table i ploče na ulazima u objekte (s oznakama kvalitete i QR kodovima) • Razvijati autentični smještajni identitet: domaćinska atmosfera, lokalna arhitektura, tradicionalni doručak, kontakt s prirodom i sl. • Uvesti programe lojalnosti i pogodnosti za goste koji se vraćaju (npr. 7=6 noćenja, popusti za preporuke, pokloni dobrodošlice) • Razvijati smještajne kapacitete s oznakama izvrsnosti i prilagodljive pojedinim segmentima turista („Vaš domaćin-local host“, „Bike and bed“, „EU Ecolabel“ i sl.) • Redovito educirati pružatelje smještaja za nastup na platformama za oglašavanje • Redovito ažurirati ponudu smještaja na službenoj stranici TZM Jezera • Analizirati povratne informacije gostiju i stalno poboljšavati usluge kroz online recenzije i anketne upitnike • Poticati recikliranje i održive prakse kao dio marketinške priče i brendiranja smještaja

Tablica 43. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete nautičkog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Nautički turizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Unaprijediti nautičku ponudu s ciljem privlačenja većeg broja turista te produljenja sezone • Razvijati ponudu vezanu uz ciljne segmente turista (vlasnici jahti i jedrilica, charter gosti, putnici na krstarenjima, sportski nautičari, poslovni gosti, obiteljski nautički gosti i sl.) • Ažurirati postojeće i razviti nove turističke proizvode i pakete vezane uz nautički turizam • Povezati ponudu nautičkog turizma s drugim turističkim proizvodima i atrakcijama (kulturni, obiteljski, aktivni, poslovni, izletnički, ribolovni, ronilački, manifestacije i sl.) • Osigurati višejezične oznake, prilagođene stranim turistima • Aktivno koristiti web stranice TZM Jezera za promociju ponude nautičkog turizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook i Instagram) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost nautičkog turizma • Redovito ažurirati web stranice ACI Marina Jezera s detaljnim informacijama o uslugama, cijenama i paketima • Izraditi multimedijalne sadržaje kao što su promotivni videozapisi, virtualne ture i sl. • Analizirati povratne informacije gostiju i stalno poboljšavati usluge kroz online recenzije i anketne upitnike • Osigurati infrastrukturu za osobe s posebnim potrebama i goste s ograničenom mobilnošću • Razvijati postojeće i nove nautičke događaje i manifestacije • Sudjelovati na specijaliziranim sajmovima nautičkog turizma

Tablica 44. Razvojni i marketinški potencijal za sektor ugostiteljstva na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Ugostiteljstvo	
Razvojni i marketinški potencijal	• Otvoriti nove ugostiteljske objekte autentičnog doživljaja (restorani i kafići) • Prilagoditi radno vrijeme događanjima i manifestacijama • Provesti adaptacije, rekonstrukcije i tematske dekoracije ugostiteljskih prostora za bolji dojam i autentičnost • Razvijati sezonske i vanjske sadržaje (ljetne terase, zimske kućice, zatvoreni zimski vrt, roštilj zona i sl.) • Uvesti dodatne sadržaje u ugostiteljske objekte izvan sezone (glazbene večeri, tematske večeri, pub kvizovi, pričanja lokalnih legendi ili priča, kuharske radionice, gastro degustacije (maslinovo ulje, vino, lokalni proizvodi) • Proširiti tehničke usluge, npr. Wi-Fi pokrivenost i QR kodove za jelovnike i cjenike • Unaprijediti kvalitetu usluge kroz redovne edukacije i obuke osoblja • Uključiti proizvode lokalnih OPG-ova u ponudu ugostiteljskih objekata • Razviti posebne usluge za specifične vrste turista u restoranima (cikloturisti, nautičari, enogastronomski turisti i dr.) • Razviti ekološku ponudu hrane i pića (zdravi smoothie, vegetarijanski i veganski meni, lokalno uzgojena hrana i sl.) • Implementirati održive prakse u poslovanje (smanjenje upotrebe plastike za jednokratnu upotrebu, kompostiranje biootpada, energetske učinkovite rasvjete i uređaji, ponuda veganskih/vegetarijanskih/bezglutenskih jela, digitalni jelovnici) • Razviti programe lojalnosti i personalizirane ponude za stalne goste • Mapirati ugostiteljske objekte s informacijama o radnom vremenu, vrsti ponude, kapacitetima i kontaktima • Redovito ažurirati ugostiteljsku ponudu na službenoj stranici TZM Jezera i drugim digitalnim izvorima • Aktivno promovirati gastro ponudu na web stranicama, društvenim mrežama (Facebook, Instagram, TikTok i sl.) i drugim digitalnim platformama • Uključiti ugostiteljske objekte u turističke mape, mobilne aplikacije i digitalne vodiče • Izraditi multimedijalne sadržaje kao što su promotivni videozapisi, virtualne ture i interaktivni jelovnici • Kreirati promotivne pakete i popuste u suradnji sa dionicima u turizmu • Aktivno upravljati online reputacijom (praćenje i odgovaranje na recenzije) • Pratiti i analizirati tržišne trendove i sezonske obrasce za bolje ciljane promocije

Tablica 45. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turizma baštine na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Turizam baštine	
Razvojni i marketinški potencijal	• Održavati i obnavljati zaštićenu kulturnu materijalnu i nematerijalnu baštinu • Realizirati projekt „Dom Jezerana“ kao novog interpretacijskog centra • Realizirati projekt „Kuća mora“ kao novog centra za posjetitelje • Uređivati javne prostore na kojima se održavaju manifestacije (Trg Jezerana, Obala sv. Ivana i sl.) • Osmisliti strategiju cjelogodišnje turističke valorizacije Doma Jezerana • Uključiti novoizgrađenu kulturnu infrastrukturu u turističku ponudu destinacije • Razvijati ponudu novih kulturnih događaja i manifestacija • Razvijati nove autentične prezentacijske doživljaje o povijesti Jezera • Istražiti i osmisliti koncept turističke valorizacije povijesnih lokaliteta (Podjasenovac, Murtarić, Pudarica, Kukuljari) • Integrirati ponudu kulturnih sadržaja s postojećim turističkim proizvodima (obiteljski, nautički, aktivni, poslovni, ruralni, ekoturizam i dr.) • Jačati suradnju s udrugama u kulturi na području cijele RH • Osigurati siguran pristup kulturnim atrakcijama (uređenje pristupnih puteva, osvjetljenje, pristupačnost za osobe s invaliditetom, signalizacija, nadzor i održavanje) • Održavati postojeću i dodavati novu smeđu signalizaciju do kulturnih atrakcija • Aktivno koristiti web stranice HTZ-a, TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije za promociju kulturnog turizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook i Instagram) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost kulturnog turizma • Kreirati digitalni sadržaj: virtualne šetnje, video priče, kratke filmove o kulturnoj baštini • Kreirati multimedijalnih i interaktivnih sadržaja (AR/VR) • Sudjelovati na nacionalnim i međunarodnim sajmovima, festivalima i događajima u kulturi kako bi se povećala vidljivost i prepoznatljivost destinacije

Tablica 46. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete događanja i manifestacija na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Događanja i manifestacije	
Razvojni i marketinški potencijal	• Nastaviti razvijati cjelogodišnju ponudu manifestacija i događanja • Jače promovirati glavne manifestacije na domaćem i inozemnom tržištu (Jezerski dani mora, Big Game Fishing, Jezerski mornarski bal i dr.) • Promovirati izvansezonska događanja i manifestacije koje potiču ravnomjernu raspodjelu gostiju kroz godinu. • Povezati postojeće atrakcije, manifestacije i lokalne priče u digitalnu mrežu dostupnu putem jedinstvene platforme • Implementirati ekološki pristup organizaciji manifestacija (smanjenje otpada, korištenje obnovljivih izvora energije, održivost) • Unaprjeđivati kvalitetu javnih prostora koji mogu primiti najviše posjetitelja • Aktivno koristiti društvene mreže za promociju manifestacija na stranicama TZM Jezera, TZ Šibensko-kninske županije, HTZ-a i drugih kanala promidžbe • Redovito izrađivati mjesečne i godišnje rasporede događanja • Jačati vidljivost manifestacija na nacionalnom i međunarodnom tržištu • Kreirati digitalni sadržaj: virtualne šetnje, video priče, kratki filmovi o manifestacijama za domaće i strano tržište

Tablica 47. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete cikloturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Cikloturizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Uspostaviti servisne stanice, odmorista, natkrivene punktove i e-bike punionice duž glavnih ruta (Putem mora i bora Staza kroz masline, Bodulska priča, Najljepši vidikovci Murtera, Staza Crkve) • Povećati kvalitetu staza kroz daljnje trasiranje i održavanje, uređenje i označavanje staza te ažuriranje GPX zapis staza • Prilagoditi smještajne kapacitete u svrhu kreiranja bike-friendly prostora za pohranu bicikala, sušenje opreme i servis • Standardizirati i modernizirati signalizaciju na rutama (smjerokazi, info totemi, sigurnosna upozorenja) • Integrirati ponudu cikloturizma s postojećim turističkim proizvodima (obiteljski, nautički, kulturni, ruralni, ekoturizam i sl.) • Razvijati ponudu vezanu uz ciljne segmente turista (obitelji s djecom, mladi parovi, zrela dob, srednja dob, treća dob, team building, grupe, rekreativni biciklisti, profesionalni biciklisti, MTB biciklisti) • Razviti specijalizirane ponude (<i>bike & wine</i>, <i>bike & astronomy</i>, obiteljske rute i sl.) • Produžiti sezonu cikloturizma kroz razvoj ponude koje obuhvaćaju proljeće, ljeto i jesen, s fokusom na prirodu, gastronomiju i lokalne manifestacije • Razvijati laganije rute za zimski i hladniji dio godine (npr. e-bike ture, tematske vožnje po otoku) • Aktivno koristiti web stranice HTZ-a, TZ TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije za promociju cikloturizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook i Instagram) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost ponude cikloturizma • Redovito ažurirati web stranice TZM Jezera s detaljnim informacijama o uslugama, cijenama i paketima vezanim uz cikloturizam • Izraditi digitalne karte i mobilnu aplikaciju s GPS navigacijom • Kreirati vizualno atraktivne sadržaje – video ture, promotivne fotografije intervju s biciklistima, snimke ruta iz zraka – za promociju autentičnog doživljaja • Nastaviti promociju biciklističkih ruta Šibensko-kninske županije i otoka Murtera

Tablica 48. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete planinarenja i pješaćenje na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Pješaćenje i planinarenje	
Razvojni i marketinški potencijal	• Poticati cjelogodišnju ponudu planinarenja • Povećati smještajne kapacitete (kuće za odmor, skloništa, kamp) • Urediti poučnu stazu „Putevima tišnjanske i jezerske prošlosti“ • Urediti poučnu stazu „Jezera-uvala Gušćica“ • Ažurirati postojeće i razviti nove turističke proizvode i pakete vezane uz planinarenje i pješaćenje • Integrirati ponudu planinarenja s postojećim turističkim proizvodima • Razvijati ponudu vezanu uz ciljne segmente turista (profesionalni planinari, planinari rekreativci, izletnici, izviđači i dr.) • Uključiti i promovirati planinarske staze u šire tematske rute destinacije Šibensko-kninske županije • Razvoj i prilagodba ugostiteljske ponude potrebama planinara • Razvijati ponudu škraping turizma • Razvijati partnerske projekte s planinarskim društvima iz cijele Hrvatske u svrhu popunjavanja turističke ponude • Osigurati pristup planinarskim stazama (parking, ceste) • Povećati kvalitetu staza kroz daljnje trasiranje i održavanje, uređenje i označavanje staza te ažuriranje GPX zapis staza • Aktivno koristiti web stranice HTZ-a, TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije za promociju ponude planinarenja • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook, Instagram i dr.) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost ponude planinarenja • Digitalizirati ponudu – izraditi online vodiče, GPS karte, video materijale i sl.

Tablica 49. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ronilačkog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Ronilački turizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Unaprijediti infrastrukturu ronilačkog centra (prostor za prihvata gostiju, učionica za tečajevе, spremište opreme, kompresorska stanica za punjenje boca). • Urediti i označiti atraktivne ronilačke lokacije (podvodne staze, olupine, grebeni) uz naglasak na sigurnost i zaštitu okoliša. • Razvijati sezonske i tematske programe (škola ronjenja, napredni tečajevi, noćno ronjenje, podvodna fotografija). • Kreirati ponudu za različite ciljne skupine (početnici, certificirani ronionci, obitelji, mladi avanturisti, profesionalni ronionci). • Integrirati ronilačku ponudu s ostalim turističkim proizvodima destinacije (nautički turizam, ribolovni turizam, outdoor aktivnosti, eno-gastronomija i dr.) • Razviti digitalne karte i aplikacije s opisima lokacija, dubinama i sigurnosnim smjernicama • Brendirati Jezera kao destinaciju održivog i ekološki osviještenog ronilačkog turizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Instagram, Facebook, YouTube) za promociju ronjenja • Organizirati ronilačke manifestacije, natjecanja i eko-akcije čišćenja podmorja. • Razvijati suradnju s nacionalnim i međunarodnim ronilačkim organizacijama i klubovima. • Osmisliti i izraditi nove promotivne materijale (brošure, podvodne fotografije i video sadržaji). • Kreirati paket-aranžmane u suradnji s lokalnim smještajem i restoranima (ronjenje + smještaj + izleti). • Poticati edukacije o očuvanju morskog ekosustava i održivom korištenju podmorja

Tablica 50. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ruralnog turizma TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Ruralni turizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Mapirati i istražiti potencijal OPG-a koji se mogu uključiti u turističku ponudu • Ulagati u dodatne sadržaje na OPG-ima (kušaonice, tematske radionice, edukativni vrtovi, bazeni, dječja igrališta, rent-a-bike, interaktivne prezentacije proizvodnje, piknik zone) • Aktivno raditi na povećanju smještajnih kapaciteta na OPG-ima • Razvijati ponudu za ciljne segmente turista (obitelji s djecom, mladi parovi, zrela dob, srednja dob, treća dob, team building, grupe, planinari, cikloturisti, istraživači prirode i dr.) • Integrirati ponudu ruralnog turizma s postojećim turističkim proizvodima (nautički, obiteljski, kulturni, cikloturizam, ekoturizam, planinarenje i sl.) • Iskoristiti sezonsku proizvodnju hrane za tematske izlete i vikend pakete (berbe, izrada rukotvorina, kuhanje, priprema zimnice, radovi u polju) • Osmisliti nove turističke proizvode ruralnog turizma i povezati ih s ponudom u destinaciji • Održavati postojeću i dodavati novu smeđu turističku signalizaciju do OPG-a • Povećati promociju i vidljivost proizvoda OPG-a na turističkom tržištu • Aktivno koristiti web stranice HTZ-a, TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije za promociju ruralnog turizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook i Instagram) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost ruralnog turizma • Kreirati digitalni sadržaj: virtualne šetnje, video priče i kratke filmove o ruralnom turizmu • Promicati lokalne specijalitete, rukotvorine i običaje na događanjima i manifestacijama • Sudjelovati na sajmovima kako bi se povećala promocija i vidljivost ponude

Tablica 51. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete astroturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o..

Astro turizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Istražiti mogućnost uspostave vidikovca za promatranje noćnog neba – npr. poluotok Murtarić • Identificirati lokacije s minimalnim svjetlosnim onečišćenjem pogodnim za promatranje neba • Razviti tematske programe (večeri promatranja zvijezda, meteorske kiše, pomrčine, astrofotografija). • Integrirati astronomsku ponudu s postojećim turističkim proizvodima • Razvijati ponudu za ciljane segmente (učenici i studenti, obitelji s djecom, zaljubljenici u astronomiju, znanstvena zajednica, astrofotografi). • Organizirati astronomske kampove, radionice i ljetne škole astronomije • Osmisliti interaktivne edukativne sadržaje (planetarij, VR simulacije svemira, radionice izrade raketa i modela Sunčevog sustava). • Organizirati posebna događanja vezana uz važne astronomske pojave (pomrčine Sunca i Mjeseca, prolazak kometa, meteorske kiše). • Razviti digitalne sadržaje (mobilna aplikacija sa zvjezdanom kartom, QR kodovi na lokacijama, virtualne ture). • Održavati i poboljšavati turističku signalizaciju prema lokacijama za promatranje. • Aktivno koristiti web stranice turističkih zajednica i partnera za promociju astronomskog turizma • Promocija putem društvenih mreža (Instagram, Facebook, YouTube) s naglaskom na atraktivne fotografije noćnog neba. • Razviti suradnju s astronomskim društvima, fakultetima i znanstvenim institucijama. • Razviti tematske suvenire i promotivne materijale (zvjezdane karte, edukativne brošure, astro-fotografije). • Pozicionirati destinaciju kao „dark sky“ lokaciju i raditi na smanjenju svjetlosnog onečišćenja

Tablica 52. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ekoturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Ekoturizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Razvijati ekoturizam kao cjelogodišnji turistički proizvod • Razvijati turističku ponudu posjećivanja zaštićenih područja (NP Kornati, NK Krka, PP Vransko jezero, značajni krajobraz Žuto-sitska otočna skupina) • Nastaviti provoditi akcije čišćenja podmorja • Integrirati ponudu ekoturizma s postojećim turističkim proizvodima, posebice ekoturizmom (obiteljski, nautički, kulturni, ruralni i sl.) • Razvijati ponudu vezanu uz ciljne segmente turista (mladi, zrela dob, srednja dob, treća dob, ekolozi, promatrači prirode, škole i fakulteti i dr.) • Jačati suradnju sa partnerima oko realizacije zajedničkih projekata razvoja i promocije ekoturizma (TZO Tisno, TZM Betina, TZO Murter-Kornati, JU ŠKŽ i dr.) • Urediti turističku infrastrukturu (vidikovci, promatračnice, foto spotovi, odmorišni punktovi i sl.) • Aktivno koristiti web stranice JU ŠKŽ za zaštitu prirode, HTZ-a, TZM Jezera i TZ Šibensko-kninske županije za promociju ekoturizma • Aktivno koristiti društvene mreže (Facebook i Instagram) i video platforme (YouTube i dr.) za promociju i vidljivost ponude ekoturizma • Izraditi digitalni sadržaj, virtualne ture, QR kodove, video prezentacije i priče

Tablica 53. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete poslovnog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Poslovni turizam (digitalni nomadi, team building i MICE)	
Razvojni i marketinški potencijal	• Pozicionirati destinaciju kao mirnu otočnu lokaciju za digitalne nomade i „workation“ boravke, osobito u predsezoni i posezoni • Razviti poslovne evente izvan glavne turističke sezone (radionice, edukacije, kreativni kampovi) • Obnoviti Dom Jezerana i osposobiti za poslovne evente • Izgraditi Kuću mora i osmisli interpretacijski koncept za posjećivanje i poslovne evente • Unaprijediti digitalnu infrastrukturu kroz osiguravanje stabilnog i bržeg širokopojasnog interneta kao preduvjeta za rad na daljinu i razvoj poslovnog turizma. • Pružiti podršku iznajmljivačima u razvoju ponude za digitalne nomade (radni prostor, stabilan internet, dugotrajniji boravak) • Razviti team building programe kroz aktivnosti u prirodi poput nautičkih izleta, pješaćenja i planinarenja po otoku, jedrenja, sportova na vodi, gastronomskih radionica i sl. • Usmjeriti marketinške aktivnosti prema nišnim tržištima digitalnih nomada, freelancera i poslovnih timova.

Tablica 54. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete sportskog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.

Sportski turizam	
Razvojni i marketinški potencijal	• Unaprijediti korištenje sportskog parka Petrov vrt kao centralne sportsko-rekreacijske zone destinacije (npr. grijani balon) • Izgraditi sportsku infrastrukturu za sportske pripreme (nogometni teren sa atletskom stazom, zatvoreni balon i sl.) u svrhu razvoja sportskog turizma • Razvijati nogometne, teniske i multisport kampove za mlađe dobne skupine i rekreativne sportaše • Korištenje sportskih događanja i kampova za promociju destinacije kroz digitalne kanale i društvene mreže (Instagram, Facebook, YouTube). • Korištenje prepoznatljivosti sudionika, klubova i trenera koji sudjeluju na sportskim programima za promociju destinacije i stvaranje autentičnog sadržaja. • Povezivanje sa specijaliziranim sportskim i turističkim portalima te platformama za sportske kampove i aktivni turizam. • Razvoj promotivnih kampanja koje naglašavaju kombinaciju sporta, mora i prirode kao glavnu konkurentsku prednost destinacije. • Suradnja s sportskim klubovima, sportskim školama i sportskim savezima radi organizacije kampova i rekreativnih turnira. • Promocija sportskih sadržaja destinacije kroz storytelling i video sadržaje koji prikazuju treninge, aktivnosti na vodi i sportske događaje. • Uključivanje sportskih aktivnosti u tematske turističke pakete (smještaj + sport + rekreacija + izlet) • Razvoj digitalnih promotivnih materijala i karata koje prikazuju sportske sadržaje, biciklističke rute i aktivnosti na vodi.

22. Analiza konkurencije

Analiza konkurencije važna je u upravljanju destinacijom jer omogućuje usporedbu turističkih tokova, obilježja posjetitelja, strukture smještajne ponude, tržišnih trendova i komunikacijskih strategija promatrane destinacije s konkurentskim destinacijama. Uzimajući u obzir kvantitativne pokazatelje poput broja dolazaka, noćenja i smještajnih kapaciteta, kao i kvalitativne aspekte poput razine turističke razvijenosti i atrakcijske osnove, moguće je identificirati prilike za unaprjeđenje lokalne turističke strategije destinacije.

- **Direktna konkurencija:** Destinacije koje nude autentičnu dalmatinsku ambijentalnu atmosferu, ribarsku tradiciju, miran obiteljski odmor
- **Indirektna konkurencija:** Destinacije u neposrednoj blizini koje privlače turiste zbog geografske blizine i pristupačnosti, nudeći drugačiji, ali atraktivan proizvod.

Međunarodni turistički tokovi 2024. godine ukazuju na:

- potpuni oporavak Europe – s registriranih 756 milijuna međunarodnih dolazaka 2024. godine Europa je ostvarila rast od 1,6 % u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu
- vodeći položaj Mediterana – najviši rast međunarodnih dolazaka u Europi (8,6 %) registriran je na Mediteranu koji je i dalje najjača svjetska turistička regija
- rekordne izdatke za putovanja – očekuje se da će turisti u Europi tijekom 2024. potrošiti 743 milijarde €, što je 14 % više u odnosu na 2023. i najviša je razina izdataka za turizam otkad se sustavno prate; očekuje se porast izdataka za hranu i piće (30 %), kulturu, rekreaciju i sport (27 %), maloprodaju (23 %), prijevoz (23 %) i smještaj (19 %), a takav je rast dijelom rezultat inflacije, ali i odraz promjena preferencija potrošača.

Kratkoročne prognoze kretanja turističke potražnje predviđaju stabilizaciju godišnjih stopa rasta međunarodnih dolazaka 2025. na razini 3-5 % uslijed općih inflatornih kretanja. Na dugi rok glavnim prijetnjama rasta turizma smatraju se ekstremne klimatske prilike, geopolitička neizvjesnost, trgovinske napetosti i nedostatak radne snage.

22.1. Direktna konkurencija

Polazeći od obilježja destinacije, resursno-atraksijske osnove kao i potencijalno interesantnih turističkih proizvoda za analizu direktne konkurencije izabrane su TZO Tribunj, TZO Pašman i TZO Sveti Filip i Jakov. Temelj odabira bila je geografska blizina te sličnosti u strukturi turističke ponude koju nude. Sve navedene destinacije ubrajaju se među razvijena regionalna turistička središta koja s TZM Jezera razvijaju slične turističke proizvode te su usmjerena prema istim ili sličnim emitivnim tržištima.

Usporede li se broj turističkih dolazaka i noćenja, na području TZM Jezera u 2024. godini ostvareno je 35.289 dolazaka i 289.015 noćenja (bez nautike). U usporedbi s promatranim destinacijama, TZM Jezera je ostvarila 69,8 % više dolazaka nego TZO Tribunj i 44,7 % više dolazaka u odnosu na TZO Pašman, ali 19,0 % manje dolazaka u odnosu na TZO Sveti Filip i Jakov. Kada se promatra broj noćenja, TZM Jezera ostvarila je 42,1 % više noćenja nego TZO Tribunj, ali i 26,7 % manje u odnosu na TZO Sveti Filip i Jakov, odnosno 25,6 % manje u odnosu na TZO Pašman.

U Jezerima turisti u prosjeku borave 8,2 dana, što je kraće u odnosu na TZO Tribunj (9,4 dana), TZO Sveti Filip i Jakov (9,0 dana) i TZO Rogoznicu (8,5 dana).

Tablica 55. Komparativna analiza odabranih pokazatelja turističkog prometa TZM Jezera s konkurentima u okruženju (otok Murter) u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

TZ	TZM Jezera	TZO Tribunj	TZO Pašman	TZO Sveti Filip i Jakov
Dolasci	35.289	23.919	28.062	50.144
Noćenja	289.015	225.770	431.462	437.582
Prosječno trajanje boravka	8,2	9,4	15,4	9,0
Broj stanovnika	798	1594	2136	4461
Broj dolazaka po stanovniku	44	15	13	11
Broj kreveta	4.865	7.775	11.298	12.504
Broj noćenja po krevetu	59,4	29,0	38,2	35,0

Gledajući turističku gustoću, odnosno broj dolazaka turista u odnosu na broj stanovnika, uočavaju se značajne razlike među analiziranim destinacijama. Ovaj pokazatelj pruža uvid u intenzitet turističkog prometa i njegov mogući utjecaj na lokalnu infrastrukturu i resurse. Najveću turističku gustoću bilježe TZM Jezera, sa 44 dolaska po stanovniku, što ukazuje na vrlo intenzivan turistički promet u odnosu na veličinu naselja. Najnižu turističku gustoću ima Sveti Filip i Jakov, s 11 dolazaka po stanovniku. Također, TZM Jezera bilježi i najveći broj noćenja po

krevetu (59,4), u odnosu na sve promatrane destinacije (TZO Tribunj; 29, TZO Pašman 38 i TZO Sveti Filip i Jakov; 35).

Analiza strukture smještaja pokazuje određene razlike među promatranim destinacijama. TZM Jezera raspolažu najmanjim ukupnim smještajnim kapacitetom te se ponuda u destinaciji velikoj mjeri temelji na obiteljskom smještaju i kampovima, dok hotelski smještaj nije zastupljen.

TZM Jezera ističe se s najvećim brojem kreveta u kampovima u odnosu na promatrane destinacije. U pogledu hotelskog smještaja, TZO Sveti Filip i Jakov ima razvijenu ponudu hotelskog smještaja s ukupno 751 krevetom. U pogledu relativnih udjela smještajnih kapaciteta, TZO Sveti Filip i Jakov ima najraznolikiju ponudu smještaja. U strukturi broja kreveta u obiteljskom smještaju TZM Jezera (31,2 %) ima sličan udio kao TZO Tribunj (31,2 %) i TZO Pašman (30,7 %), dok TZO Sveti Filip i Jakov ima nešto veći udio (43,3 %). Međutim, TZM Jezera ima najniži udio kreveta u nekomercijalnom smještaju (31,8 %) u ukupnoj strukturi kreveta u odnosu na usporedive destinacije (TZO Tribunj; 61,8 %, TZO Pašman 62,9 % i TZO Sveti Filip i Jakov; 36,3 %).

Tablica 56. Komparativna analiza ponude smještaja TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	TZM Jezera	TZO Tribunj	TZO Pašman	TZO Sveti Filip i Jakov
Broj kreveta	4.865	7.775	11.298	12.504
Broj dolazaka po vrsti smještaja u 2024. godini Komerijalni/ Nekomercijalni/	34.652 (98,2 %) 637 (1,8 %)	20.022 (83,7 %) 3.897 (16,3 %)	23.135 (82,4 %) 4.927 (17,6 %)	47.336 (94,4 %) 2.808 (5,6 %)
Broj noćenja po vrsti smještaja u 2024. godini Komerijalni/ Nekomercijalni/	265.416 (91,8 %) 23.599 (8,2 %)	150.261 (66,3 %) 75.509 (33,4 %)	201.959 (46,8 %) 229.503 (53,2 %)	350.383 (80,1 %) 87.199 (19,9 %)
Struktura smještaja po krevetima u 2024	Hoteli (turističko naselje) : 340 (7,0 %) Kampovi: 1.350 (27,7 %) Obiteljski smještaj: 1.519 (31,2 %) Ostali smještaj: 109 (2,2 %) Nekomercijalni smještaj: 1.547 (31,8 %) Ukupno: 4.865	Hoteli : 127 (1,6 %) Kampovi: / (0 %) Obiteljski smještaj: 2.424 (31,2 %) Ostali smještaj: 419 (5,4 %) Nekomercijalni smještaj: 4.805 (61,8 %) Ukupno: 7.775	Hoteli: 36 (0,3 %) Kampovi: 495 (4,4 %) Obiteljski smještaj: 3.472 (30,7 %) Ostali smještaj: 189 (1,7 %) Nekomercijalni smještaj: 7.106 (62,9 %) Ukupno: 11.298	Hoteli: 751 (6,0 %) Kampovi: 1.278 (10,2 %) Obiteljski smještaj: 5.419 (43,3 %) Ostali smještaj: 514 (4,1 %) Nekomercijalni smještaj: 4.542 (36,3 %) Ukupno: 12.504
Broj noćenja po vrsti smještaja u 2024.	Hoteli: 21.014 (7,3 %) Kampovi: 160.174 (55,4 %) Obiteljski smještaj: 81.039 (28,0 %) Ostali smještaj: 3.189 (1,1 %)	Hoteli: 2.479 (1,1 %) Kampovi: / Obiteljski smještaj: 135.590 (60,1 %) Ostali smještaj: 12.192 (5,4 %) Nekomercijalni smještaj: 75.509 (33,4 %)	Hoteli: 787 (0,2 %) Kampovi: 15.668 (3,6 %) Obiteljski smještaj: 180.044 (41,7 %) Ostali smještaj: 5.460 (1,3 %)	Hoteli: 17.471 (4,0 %) Kampovi: 66.917 (15,3 %) Obiteljski smještaj: 238.913 (54,6 %) Ostali smještaj: 27.082 (6,2 %)

	Nekomercijalni smještaj: 23.599 (8,2 %)		Nekomercijalni smještaj: 229.503 (53,2 %)	Nekomercijalni smještaj: 87.199 (19,9 %)
--	--	--	---	--

TZM Jezera imaju niži udio noćenja domaćih turista (15,8 %) u odnosu na TZO Pašman (35,2 %), TZO Tribunj (31,3 %) i TZO Sveti Filip i Jakov (24,0 %).

TZM Jezera imaju najveći udio noćenja njemačkih turista (24,0 %) u usporedbi s TZO Pašman (7,6 %), TZO Tribunj (13,2 %) i TZO Sveti Filip i Jakov (13,2 %).

TZM Jezera imaju visok udio noćenja slovenskih turista (22,5 %), ali je on niži nego u TZO Pašman (40,6 %) i TZO Sveti Filip i Jakov (26,9 %).

Tablica 57. Komparacija glavnih emitivnih tržišta turista TZM Jezera prema broju noćenja (2024. godina), ocjenama i cijenama smještaja odnosu na direktnu konkurenciju, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	TZM Jezera	TZO Tribunj	TZO Pašman	TZO Sveti Filip i Jakov
Noćenja	Njemačka 24,0 % Slovenija 22,5 % Hrvatska 15,8 % Austrija 7,9 % Češka 5,9 % Poljska 5,4 % Mađarska 3,6 % Italija 2,8 % Nizozemska 2,5 % Ujedinjena Kraljevina 2,2 %	Hrvatska 31,3 % Njemačka 13,2 % Poljska 12,2 % Slovenija 7,2 % Češka 6,1 % Slovačka 6,0 % Austrija 5,1 % Mađarska 4,4 % BiH 3,1 % Srbija 1,7 %	Slovenija 40,6 % Hrvatska 35,2 % Njemačka 7,6 % Češka 4,4 % Austrija 3,4 % Slovačka 2,4 % Poljska 1,7 % BIH 0,9 % Mađarska 0,9 % Italija 0,4 %	Slovenija 26,9 % Hrvatska 24,0 % Njemačka 13,2 % Češka 7,2 % Slovačka 6,3 % Poljska 6,2 % Austrija 3,8 % Mađarska 2,4 % BiH 2,0 % Nizozemska 1,3 %
Booking	8,8 – 9,3	8,9 – 9,4	8,7 – 9,2	8,6 – 9,1
TripAdvisor	4,3 – 4,5 / 5	4,4 – 4,6 / 5	4,2 – 4,5 / 5	4,3 – 4,5 / 5
Google ocjena	4,6 – 4,8 / 5	4,6 – 4,8 / 5	4,5 – 4,7 / 5	4,5 – 4,7 / 5
Cijena po noćenju	2*: 60 – 80 € 3*: 80 – 120 € 4*: 120 – 160 €	2*: 50-70 € 3*: 90 – 130 € 4*: 130 – 180 €	2*: 60 – 85 € 3*: 80 – 120 € 4*: 120 – 160 €	2*: 60 – 90 € 3*: 90 – 140 € 4*: 140 – 200 €

Online reputacija svih destinacija vrlo je slična, s visokim ocjenama na Booking.com (8,6 – 9,4), TripAdvisoru (4,3 – 4,6/5) i Googleu (4,5 – 4,8/5), što upućuje na visoku razinu zadovoljstva gostiju. Cjenovno, smještajni objekti na području TZM Jezera se nalaze u sličnom rasponu u odnosu na konkurenciju, pri čemu su cijene slične smještajnoj ponudi na području TZO Pašman, ali nešto niže od cijena smještajne ponude na području TZO Sveti Filip i Jakov. Također, više su u odnosu na TZO Tribunj u nižim kategorijama smještaja.

TZO Tribunj

Opći podaci o destinaciji

Tribunj je malo obalno mjesto i općina u zapadnom dijelu Šibensko-kninske županije. Na istoku TZO graniči sa TZG Vodice, na zapadu s TZO Tisno. Zauzima površinu od 15,4 km² i tu je prema Popisu stanovništva 2021. godine živjelo 1.594 stanovnika. Općina obuhvaća samo jedno naselje Tribunj, s pripadajućim zaselkom Sovja, smješteno uz obalu Jadranskog mora. Prostor Općine Tribunj karakterizira specifičan trokutasti oblik, s izduženim krakom koji se od obalnog područja na jugozapadu pruža prema jugoistoku približno 9 km u unutrašnjost. U najširem obalnom dijelu širina prostora iznosi oko 5 km, dok se prema unutrašnjosti postupno sužava na približno 1 km. Reljef je pretežno blago valovit, dok obalni pojas pokazuje izražene morfološke razlike – zapadni dio obale je strmiji i razvedeniji, dok je istočni dio niži i pristupačniji, što uvjetuje različite mogućnosti korištenja prostora, osobito u kontekstu naseljenosti i turističke valorizacije.

Glavne turističke atrakcije

Posebnost čini okruženje bogato prirodnim vrijednostima, koje obuhvaća Jadransko more s razvedenom obalom i atraktivnim plažama, kao i otočiće Lukovnik, Logorun, Prišnjak i Sovljak, koji oblikuju prepoznatljive vizure morskog prostora. U zaleđu se prostire krajobraz obilježen poljima, maslinicima, vinogradima te šumama alepskog bora i hrasta medunca.

Glavne turističke atrakcije su: Kulturno-povijesna cjelina Tribunja, sakralne građevine (crkva sv. Nikole, Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, crkva Pohoda Blažene Djevice Marije, crkva sv. Marije, crkva Velike Gospe, kapelica sv. Roka), profane građevine (kameni most, kuća Ferrara, kuća s gotičkim prozorom, ostaci tvrđave Jurjevgrad), zbirka starih ribarskih alata,

Manifestacije: Utrka magaraca, Ribarska noć, festival Papandopulijana, Sovljanska fešta, More na stolu, Okusi Tribunj, Tribunjske ljetne jeseni

Plaže: Bristak, Zamalin, Sovlja, Zaglava i dr.

Biciklističke rute/staze: Tribunj-Srima-Vodice, Tribunj-Pirovac-Murter, Eurovelo 8

Šetnice: Luna-Zamalin, Zamalin-Sovlje, Tribunj-Vodice

Pozicioniranje

Tribunj se pozicionira kao mirna obalna destinacija s izraženim identitetom tradicionalnog ribarskog mjesta, koja kombinira očuvanu prirodu, autentičnu kulturnu baštinu i razvijenu nautičku ponudu. Destinacija je primarno usmjerena na obiteljske goste, ljubitelje „slow travel“ koncepta, aktivne turiste i posjetitelje starije životne dobi, koji traže boravak u mirnijem okruženju, izvan masovnog turizma.

Smještaj i ponuda

TZO Tribunj je u 2024. godini ostvario 23.919 dolazaka i 225.770 noćenja, uz prosječnu duljinu boravka od oko 9,4 dana, što ukazuje na stabilan turistički promet i srednje dug boravak gostiju. Najveći udio noćenja ostvaruju turisti iz Hrvatske (31,3 %), Njemačke (13,2 %) i Poljske (12,2 %), što zajedno čini 56,7% ukupnih noćenja, dok značajan udio ostvaruju i turisti iz Slovenije (7,2 %), Češke (6,1 %) i Slovačke (6,0 %).

U strukturi smještaja dominira nekomercijalni smještaj (61,8 %), što upućuje na važnu ulogu vikendica i sekundarnih boravaka, dok obiteljski smještaj čini 31,2 % ukupnih kapaciteta. Hoteli sudjeluju s 1,6%, dok kampovi nisu zastupljeni, što potvrđuje izražen apartmanski i rezidencijalni karakter destinacije.

Ocjene na online platformama ukazuju na visoku razinu zadovoljstva gostiju, pri čemu se ocjene na Bookingu kreću u rasponu od 8,9 do 9,4, na Googleu između 4,6 i 4,8 (od 5), dok TripAdvisor bilježi

ocjene od 4,4 do 4,6 (od 5). Cijene smještaja kreću se približno od 50-70 € za objekte niže kategorije (2*), 90–130 € za srednju kategoriju (3*), dok se za objekte više kategorije (4*) kreću u rasponu od 130–180 € po noćenju, što ukazuje na srednji cjenovni rang destinacije.

Turistički proizvodi

Odmorišni turizam (Sunce i more), nautički turizam, aktivni turizam (pješačenje, bicikliranje, sportski ribolov, ronjenje), turizam baštine (kultura, gastronomija, događanja), ekoturizam (Logorun)

Komunikacija s tržištem

Promocija destinacije provodi se putem Turističke zajednice Tribunj, službenih web stranica, društvenih mreža, turističkih portala i promocije na emitivnim tržištima. Poseban naglasak stavlja se na promociju autentičnog dalmatinskog ambijenta, nautike i obiteljskog turizma.

TZO Pašman

Opći podaci o destinaciji

Otok Pašman dio je zadarskog arhipelaga te se pruža paralelno s obalom između Zadra i Biograda na Moru, pri čemu ga od kopna dijeli Pašmanski kanal. Otok Pašman dug je oko 20 km i povezan je mostom Ždrelac s otokom Ugljanom, dok trajektne linije povezuju otok s kopnom.

TZO Pašman obuhvaća njegov sjeverni dio i svom sastavu ima ukupno 8 naselja: Banj, Barotul Dobropoljana, Kraj, Mrljane, Neviđane, Pašman i Ždrelac. Ukupna površina destinacije je 48,8 km² u kojoj prema Popisu 2021. godine živjelo 2.136 stanovnika.

Sa jugozapadne strane je Srednji kanal koji Općinu Pašman dijeli od Kornatskog arhipelaga i Dugog otoka. Sjeverozapadni dio Općine Pašman omeđen je Malim Ždrelcom, uskim morskim prolazom koji razdvaja otoke Ugljan i Pašman. Sa sjeveroistočne strane otoka je niz manjih otočića (Garmenjaka, Školjić, Komornik, Dužac Mali i Veli, Čavatul, Bisaga, Vela i Mala, Galešnjak, Ričul, Muntan i dr.). Osnovno obilježje reljefa je tzv. dalmatinski smjer pružanja u pravcu sjeverozapad–jugoistok (SZ–JI). Promatrano područje može se podijeliti na dvije prostorne cjeline: jugozapadni i sjeveroistočni dio. Jugozapadni dio karakterizira veća nadmorska visina i izražena krševitost, s dominantnim vapnenačkim grebenom, čiji je najviši vrh Veliki Bokolj (272 m). Razlike između ovih prostornih cjelina očituju se u izraženoj reljefnoj raznolikosti, koja uključuje izmjenu vapnenačkih uzvišenja, manjih polja, suhih dolina, dolaca i ponikava, što prostoru daje tipičan krški karakter.

Glavne turističke atrakcije

Najvažnije atrakcije destinacije: samostan sv. Kuzme i Damjana (Banj), crkva sv. Roka (Pašman), crkva sv. Luke (Ždrelac), franjevački samostan i crkva sv. Duje (Kraj), vidikovac Veliki Bokolj, špilje (Vela špilja, Marišćica, Mrljane, Bobica špilja), otočić Galešnjak (otok ljubavi), kulturno-povijesna cjelina Neviđane, arheološka nalazišta (ostaci antičke podmorske arhitekture, ostaci antičkog pristaništa, rimske građevine) i biciklističke staze (EUROVELO 8)

Na području destinacije nalaze se brojne plaže (pretežito pješčane): Tratica, Dužica, Jasenice, Lučina, Barotul, Mrljane, Lokva, Dobropoljana, Banj, Matlovac, Soline

Manifestacije: Ždreške lazi, Fish, food and more festival, Međunarodna Smotra folklora, Mišulića Siđa, Otočko natjecanje u praćan, Slovenska noć, Đirada, Pašmansko ljetovanje, Plivački maraton – Galešnjak otok Ljubavi

Nematerijalna kulturna baština: Neviska koleda
Pozicioniranje TZO Pašman se pozicionira kao mirna otočna destinacija namijenjena turistima koji traže autentičan dalmatinski ugođaj, očuvanu prirodu i odmor izvan masovnog turizma. Blizina Nacionalnog parka Kornati, Parka prirode Telašćica i Parka prirode Vransko jezero i drugih zaštićenih područja, kao i očuvan prirodni okoliš, dodatno pridonose atraktivnosti destinacije i razvoju izletničkog i ekoturizma.
Smještaj: ponuda i potražnja TZO Pašman je u 2024. godini ostvario 28.062 dolazaka i 431.462 noćenja, uz prosječnu duljinu boravka od oko 15,4 dana, što ukazuje na izrazito dug boravak gostiju i specifičan turistički profil destinacije. Najveći udio noćenja ostvaruju turisti iz Slovenije (40,6 %), Hrvatske (35,2 %) i Njemačke (7,6 %), što zajedno čini čak 83,4 % ukupnih noćenja, dok ostala tržišta imaju znatno manji udio. U strukturi smještaja dominira nekomercijalni smještaj (62,7 %), što upućuje na izrazitu važnost vikendica i sekundarnih boravaka, dok obiteljski smještaj čini 30,9 % ukupnih kapaciteta. Kampovi sudjeluju s 4,4 %, a hoteli su gotovo zanemarivi (0,3 %), što potvrđuje izrazito rezidencijalni karakter destinacije. Ocjene na online platformama ukazuju na visoku razinu zadovoljstva gostiju, pri čemu se ocjene na Bookingu kreću u rasponu od 8,7 do 9,2, na Googleu između 4,5 i 4,7 (od 5), dok TripAdvisor bilježi ocjene od 4,2 do 4,5 (od 5). Cijene smještaja kreću se približno od 60-85 € za objekte niže kategorije (2*), 80-120 € za srednju kategoriju (3*), dok se za objekte više kategorije (4*) kreću u rasponu od 120-160 € po noćenju, što ukazuje na srednji cjenovni rang destinacije.
Turistički proizvodi Odmorišni turizam (Sunce i more), aktivni turizam (pješačenje, planinarenje, biciklizam, škraping i dr.) robinzonski turizam, ekoturizam, izletnički turizam
Komunikacija s tržištem Destinacija se promovira putem Turističke zajednice općine Pašman, službenih web stranica i društvenih mreža, turističkih portala i platformi za rezervaciju smještaja, s naglaskom na promociju prirode, mira i autentičnog otočnog doživljaja.

TZO Sveti Filip i Jakov

Opći podaci o destinaciji

Općina Sveti Filip i Jakov je Općina smještena je u jugoistočnom dijelu Zadarske županije. Obuhvaća obalni pojas uz Pašmanski kanal, zaobalje koje čini kontaktno područje između obalnog pojasa i prostrane zaravni Ravni Kotara, te nenaseljene otočiće i hridi. Nalazi se 25 km od Zadra i 5 km od Biograda na Moru. Općina ima oko 4.461 stanovnika (Popis 2021) i u čijem se sastavu nalaze 7 naselja – Babac, Donje Raštane, Gornje Raštane, Sikovo, Sveti Filip i Jakov, Sveti Petar na Moru i Turanj. Ukupna površina destinacije je 47,6 km². Prostor Općine je uravnilen s mjestimično izdignutim terenima do nivoa brežuljaka, s nadmorskim visinama do 200 metara. Turizam, poljoprivreda i ribarstvo predstavljaju glavne gospodarske djelatnosti.

Glavne turističke atrakcije

Glavne atrakcije uključuju park Borelli (spomenik parkovne arhitekture), kulturno-povijesne cjeline (Turanj, Sveti Filip i Jakov i zaseok Mandići), crkvu Gospe Karmelske (Turanj), crkvu sv. Mihovila, crkvu sv. Roka, crkvu sv. Andrije, ostatke srednjovjekovnog kaštela Dvorine u naselju Rogovo te arheološka nalazišta (arheološko nalazište Gradina, ostaci antičke arhitekture, ostaci antičkog pristaništa i dr.) . Destinacija je poznata i po uređenim plažama (Croatia, Iza Banja, Morovička, Krča, Tustica i dr.) te blizini nacionalnih parkova Krka i Kornati te Parka prirode Vransko Jezero.

Lokalna gastronomija: Filipjanska torta

Manifestacije: Festival cvijeća, Maraška Fest, Babac Teatar Open, Balinjerijada, Gastro večeri i dr.

Pozicioniranje

Sveti Filip i Jakov pozicionira se kao mirna obiteljska turistička destinacija, s naglašenim udjelom privatnog i nekomercijalnog smještaja, brojnim kampovima te manjim hotelskim kapacitetima. Destinacija je primarno usmjerena na turiste iz srednje Europe i domaće tržište, uz ponudu temeljenu na odmoru „sunce i more“, obiteljskom turizmu i izletničkim sadržajima. Zahvaljujući povoljnom geografskom položaju između Zadra i Biograda te razvijenoj obali s plažama i otočnim okruženjem, Sveti Filip i Jakov se profilira kao pristupačna i funkcionalna destinacija za ljetni odmor, pogodna za širu populaciju turista.

Smještaj: ponuda i potražnja

Sveti Filip i Jakov je u 2024. godini ostvario 50.144 dolazaka i 437.582 noćenja, uz prosječan boravak od oko 9 dana. Najveći udio noćenja ostvaruju turisti iz Slovenije (26,9%), Hrvatske (24,0%) i Njemačke (13,2%), što zajedno čini 64,1% ukupnih noćenja.

U strukturi smještaja dominira obiteljski smještaj (43,3%), uz značajan udio nekomercijalnog smještaja (36,3%), dok kampovi (10,2%) i hoteli (6,0%) imaju manji značaj. Ponudu hotelskog smještaja nude Hotel Villa Donat (72 sobe), Hotel Alba (83 sobe) i Hotel Mare Nostrum (14 soba). Ponudu kamping smještaja čine brojni kampovi (Đardin, Filip, Moče, Livade, Rio, Adria, Primorje, Bepo i Filko).

Ocjene na platformama Booking (8,6–9,1), Google (4,5–4,7) i TripAdvisor (4,3–4,5) ukazuju na visoku razinu zadovoljstva gostiju, dok se cijene smještaja kreću od 60 € do 200 €, ovisno o kategoriji objekta.

Turistički proizvodi

Obiteljski turizam (Sunce i more)

Aktivni turizam (pješačenje, biciklizam, jedrenje)

Ruralni turizam

izletnički turizam i ekoturizam (NP Kornati, Krka)

Kulturni i manifestacijski turizam (lokalne fešte, događanja)

Komunikacija s tržištem

Destinacija se promovira putem Turističke zajednice Sveti Filip i Jakov, službenih web stranica, društvenih mreža, turističkih portala i platformi za rezervaciju smještaja, s naglaskom na promociju obiteljskog odmora, prirode i autentične dalmatinske atmosfere.

22.2. Indirektna konkurencija

Destinacije koje nude drugačiji primarni turistički proizvod, ali se natječu za iste turiste zbog geografske blizine, slične pristupačnosti ili jer su dio istog putničkog itinerara unutar Šibensko-kninske županije su Šibenik, Vodice i Skradin.

TZG Šibenik

Opći podaci o destinaciji

Šibenik je središte Šibensko-kninske županije, smješten na ušću rijeke Krke u Jadransko more, uz kanal sv. Ante koji povezuje šibenski zaljev s otvorenim morem. Administrativno područje grada obuhvaća oko 400 km² i sastoji se od 32 naselja, pri čemu većinu čine manja naselja u zaleđu te nekoliko obalnih naselja. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Grad Šibenik imao je 42.599 stanovnika, od čega oko 31 tisuća živi u samom gradskom naselju. Grad ima izrazito povoljan geografski položaj između šibenskog arhipelaga i Nacionalnog parka Krka, što mu omogućuje razvoj raznovrsnih turističkih aktivnosti. Zbog razvijene turističke infrastrukture, kulturnih lokaliteta i blizine dvaju nacionalnih parkova – Krka i Kornati – Šibenik predstavlja jednu od najvažnijih turističkih destinacija srednje Dalmacije.

Glavne turističke atrakcije

Najznačajnija atrakcija grada je katedrala sv. Jakova, UNESCO spomenik svjetske baštine. Grad je poznat i po sustavu fortifikacija koji uključuje tvrđave sv. Mihovila, Barone, sv. Ivana i sv. Nikole, koje su stoljećima branile grad i danas predstavljaju važne kulturne i turističke lokalitete. Važne atrakcije su i povijesna gradska jezgra, trg Poljana, kanal sv. Ante, srednjovjekovni mediteranski vrt samostana sv. Lovre, Banj plaža te Panorama vidikovac na Šibenskom mostu. U širem području nalaze se i Dalmatinsko etno selo, Aquapark Dalmatia, Sokolarski centar Dubrava te Nacionalni park Krka i Kornati.

Obilježja turizma

Turizam u Šibeniku ima snažnu kulturnu komponentu koja se temelji na bogatoj povijesnoj baštini i brojnim festivalima koji se održavaju tijekom godine. Smještajna ponuda uključuje hotele, kampove, apartmane i marine, među kojima se posebno ističu hoteli D-Resort, Bellevue, Armerun i Heritage Life Palace, kao i niz manjih hotela, privatnih apartmana i kuća za odmor, osobito u staroj gradskoj jezgri i njejoj neposrednoj blizini. U širem području grada nalaze se i kampovi te marine u turističkim zonama poput Solarisa, Jadrije i Zablaća. Razvijena struktura smještaja omogućuje razvoj kulturnog, nautičkog i poslovnog turizma, dok destinacija bilježi stalan rast dolazaka, osobito tijekom festivala i kulturnih događanja. Glavnu ciljnu skupinu čine kulturni turisti i obitelji, a glavna turistička sezona traje od lipnja do rujna, uz sve veći razvoj sadržaja izvan glavne sezone.

Pozicioniranje

Šibenik se pozicionira kao kulturna i povijesna urbana destinacija na srednjem Jadranu, prepoznatljiva po bogatoj kulturnoj baštini, UNESCO lokalitetima i razvijenoj turističkoj infrastrukturi. Grad kombinira kulturni (turizam baštine), nautički, kongresni, manifestacijski i izletnički turizam, pri čemu važnu ulogu imaju tvrđave, festivali i infrastruktura nautičkog turizma. Zahvaljujući položaju između Nacionalnog parka Krka i Nacionalnog parka Kornati, Šibenik je i važna polazišna destinacija za izletnički i nautički turizam, što dodatno povećava turistički promet. U usporedbi s manjim destinacijama poput Šibenik ima veći turistički promet, razvijeniju turističku infrastrukturu i širi spektar turističkih proizvoda.

Turistički proizvodi

Kulturni turizam, manifestacijski turizam, nautički turizam, kongresni turizam, izletnički turizam (NP Krka i Kornati), gradski turizam i gastronomski turizam

Komunikacija s tržištem

Promocija se provodi kroz Turističku zajednicu grada Šibenika, međunarodne kampanje, festivale, kulturne događaje i digitalne turističke platforme.

TZG Vodice

Opći podaci o destinaciji

Vodice su obalni grad u Šibensko-kninskoj županiji smješten u širokom zaljevu sjeverozapadno od Šibenika, udaljen oko 11 km od županijskog središta. Grad je važna turistička destinacija Šibenske rivijere i obuhvaća više naselja, među kojima su Srima, Prvić Luka i Prvić Šepurine. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Grad Vodice ima 8.649 stanovnika, dok samo naselje Vodice broji oko 6,5 tisuća stanovnika. Uz Šibenik, predstavlja najposjećeniju turističku destinaciju Šibensko-kninske županije.

Glavne turističke atrakcije

Glavne atrakcije Vodica su uređene plaže poput Plave plaže i plaže Hangar, marina Vodice te otoci šibenskog arhipelaga u neposrednoj blizini, osobito otok Prvić. Kulturnu i povijesnu baštinu predstavljaju župna crkva sv. Križa, crkva Gospe od Karmela na brdu Okit, koja je ujedno i važno hodočasničko i vidikovac mjesto, te crkva sv. Ilije Proroka, najstarija sakralna građevina na području Vodica. Važan arheološki lokalitet predstavlja Velika Mrdakovica (antička Arauzona), dok šire područje destinacije uključuje i prirodne i kulturne atrakcije poput Srime, otoka Prvića i drugih lokaliteta šibenskog arhipelaga.

Obilježja turizma

Turizam u Vodicama temelji se prvenstveno na kupališnom, zabavnom i sportsko-rekreacijskom turizmu, pri čemu destinacija privlači velik broj posjetitelja tijekom ljetne sezone zahvaljujući razvijenoj turističkoj infrastrukturi, uređenim plažama i bogatom noćnom životu. Smještajna struktura uključuje hotele srednje i više kategorije, kampove, marinu te veliki broj apartmana i privatnog smještaja. Posebno se ističu hotelski kompleksi Olympia i Olympia Sky, koji raspolažu velikim brojem smještajnih jedinica, wellness i spa sadržajima te kongresnim kapacitetima, što omogućuje razvoj turizma tokom cijele godine. Marina Vodice i razvijena infrastruktura za nautičare dodatno doprinose razvoju nautičkog turizma, dok blizina otoka šibenskog arhipelaga i Nacionalnog parka Krka omogućuje razvoj izletničkog turizma i aktivnosti na moru.

Pozicioniranje

Vodice se pozicioniraju kao razvijena turistička destinacija Šibenske rivijere koja kombinira kupališni, zabavni, sportsko-rekreacijski i manifestacijski turizam. Destinacija je posebno prepoznatljiva po bogatom programu događanja, festivalima i sportskim manifestacijama koje doprinose dinamičnom turističkom ambijentu i privlače velik broj posjetitelja tijekom ljetne sezone. Turistička ponuda uključuje i nautički turizam zahvaljujući marini Vodice i blizini šibenskog arhipelaga, dok se izletnički turizam razvija kroz izlete prema otocima Prvić, Zlarin i Kaprije te Nacionalnom parku Krka. U novije vrijeme destinacija razvija i wellness i kongresni turizam kroz hotelske kapacitete viših kategorija te aktivni turizam koji uključuje biciklizam, sportove na vodi i druge rekreacijske aktivnosti. Takva struktura ponude pozicionira Vodice kao dinamičnu destinaciju aktivnog odmora i zabave

Turistički proizvodi

Kupališni turizam, zabavni turizam, manifestacijski turizam, sportsko-rekreacijski (aktivni) turizam, nautički turizam, izletnički turizam, wellness turizam i kongresni turizam.

Komunikacija s tržištem

Web stranica Turističke zajednice Vodica strukturirana je kroz glavne rubrike About Vodice, Experience Vodice, Events, Accommodation i Multimedia. Sekcija Experience Vodice obuhvaća podteme poput kulturne baštine, arheoloških lokaliteta, plaža, aktivnog odmora, medicinskog turizma, kongresnog turizma i prirodnih atrakcija. Stranica također sadrži kalendar događanja, pregled smještaja (hoteli, kampovi, privatni smještaj, ACI marina Vodice, agroturizam i charter agencije) te multimedijske sadržaje poput digitalnih brošura i 360° panorame destinacije.

TZG Skradin

Opći podaci o destinaciji

Skradin je mali grad u Šibensko-kninskoj županiji smješten na donjem toku rijeke Krke, oko 17 km sjeverno od Šibenika, na ulazu u Nacionalni park Krka. Administrativno područje grada obuhvaća više naselja u zaleđu rijeke Krke, a ukupna površina grada iznosi oko 184 km². Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Grad Skradin ima 3.349 stanovnika, dok samo naselje Skradin ima oko 500 stanovnika.

Glavne turističke atrakcije

Najvažnija atrakcija destinacije je Nacionalni park Krka, posebno slap Skradinski buk, jedan od najpoznatijih i najposjećenijih slapova u Hrvatskoj. Grad je poznat i po povijesnoj gradskoj jezgri, tvrđavi Turina te ACI marini Skradin, koja predstavlja važnu nautičku točku na rijeci Krki. U okolici se nalaze i druge atrakcije Nacionalnog parka Krka poput Roškog slapa, otočica Visovac s franjevačkim samostanom, kao i brojni vidikovci i pješačke staze uz rijeku Krku. Skradin je također polazišna točka za brodske izlete kroz kanjon Krke prema slapovima i drugim lokalitetima unutar nacionalnog parka.

Obilježja turizma

Turizam u Skradinu dominantno se temelji na izletničkom turizmu povezanom s Nacionalnim parkom Krka. Smještajna struktura znatno je manja u odnosu na veće turističke destinacije te se temelji prvenstveno na manjim obiteljskim hotelima, apartmanima i boutique smještaju u povijesnoj gradskoj jezgri. Važan segment turističke ponude predstavlja i nautički turizam zahvaljujući ACI marini Skradin, koja raspolaže s oko 180 vezova i predstavlja popularno sidrište za nautičare koji plove rijekom Krkom i šibenskim arhipelagom. Zbog položaja na ušću rijeke Krke i neposredne blizine nacionalnog parka, destinacija se razvija kao izletnička i gastronomska destinacija koja privlači posjetitelje zainteresirane za prirodne atrakcije, lokalnu kuhinju i autentičan ambijent malog dalmatinskog grada.

Pozicioniranje

Skradin se pozicionira kao izletnička i nautička destinacija čiji je turistički identitet snažno povezan s Nacionalnim parkom Krka. Ključnu ulogu ima izletnički turizam vezan uz posjete slapu Skradinski buk i drugim lokalitetima unutar parka. Uz to se razvijaju nautički turizam, zahvaljujući ACI marini Skradin na rijeci Krki, te gastronomski i eno-turizam temeljen na lokalnoj kuhinji i vinskoj tradiciji. Destinacija također razvija aktivni turizam u prirodi, uključujući biciklizam, pješačenje i aktivnosti na rijeci Krki.

Turistički proizvodi

Izletnički turizam (Nacionalni park Krka), nautički turizam, gastronomski i eno-turizam, kulturni turizam i aktivni turizam u prirodi.

Komunikacija s tržištem

Web stranica Turističke zajednice Skradina usmjerena je na informacije o atrakcijama, aktivnostima na otvorenom, nautičkom turizmu, lokalnoj gastronomiji, vinskim iskustvima i događanjima, uz naglasak na posjete Nacionalnom parku Krka i aktivnosti u prirodi. Na stranici su dostupne i informacije o smještajnim kapacitetima, izletima, lokalnim vodičima i turističkim paketima koji uključuju aktivnosti poput plovidbe, biciklizma i obilaska okolice.

22.3. Turističko okruženje destinacije (otok Murter)

TZM Jezera se nalazi se u turističkom okruženju ostalih destinacija na području otoka Murtera: TZO Tisno, TZM Betina i TZO Murter-Kornati. Turističke destinacije na području otoka Murtera dijele slična emitivna turistička tržišta te pretežito privlače slične ciljne skupine turista. Unatoč navedenim razlikama, svaka destinacija razvija specifične turističke proizvode koji u cjelini doprinose oblikovanju turističkog identiteta otoka Murtera.

Tablica 58. Komparativna analiza TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju tijekom 2024. godine, izvor: eVisitor, DZS, obradio Level Project d.o.o.

	TZM Jezera	TZO Tisno	TZM Betina	TZO Murter-Kornati
Broj dolazaka (ukupno) u 2024. godini	40.607	32.724	28.869	54.293
Broj noćenja (ukupno) u 2024. godini	320.911	223.863	256.736	397.281
Prosječna duljina trajanja boravka (danima)	8,2	6,8	9,5	7,7
Broj stanovnika (2021.)	798	1392	718	1934
Broj dolazaka po stanovniku	50,9	23,5	40,2	28,1

Podaci turističkog prometa ukazuju na razlike u intenzitetu turističke potražnje među destinacijama, pri čemu se TZM Jezera ističu visokim turističkim prometom u odnosu na broj stanovnika, dok TZO Murter-Kornati ostvaruje najveći ukupni broj dolazaka i noćenja na razini otoka Murtera.

U 2024. godini, TZM Jezera su ostvarila je 40.607 dolazaka i 320.911 noćenja, što je oko 25,2 % manje dolazaka i 19,2 % manje noćenja u odnosu na TZO Murter-Kornati.

Kada je riječ o prosječnoj duljini trajanja boravka, turisti na području TZM Jezera u prosjeku borave 8,2 dana, što je dulje nego na području TZO Tisno (6,8 dana) i TZO Murter-Kornati (7,7 dana), ali kraće nego u odnosu na TZM Betina (9,5 dana).

TZM Jezera prednjači s 50,9 dolazaka po stanovniku, što ukazuje na izrazito visok turistički intenzitet u odnosu na broj stanovnika. TZM Betina bilježi 40,2 dolazaka po stanovniku, što također ukazuje na vrlo visok turistički intenzitet, ali nešto niži u odnosu na TZM Jezera. S druge strane, TZO Murter-Kornati ima 28,1 dolazaka po stanovniku. Najniži broj dolazaka po stanovniku ima TZO Tisno s 23,5 dolaskom po stanovniku, što upućuje na relativno manji turistički pritisak u odnosu na ukupan broj stanovnika.

TZM Jezera u 2024. godini raspolagala s ukupno 4.865 kreveta, što je manje u odnosu na sve ostale TZ-ove otoka Murtera-TZO Murter-Kornati (9.477 kreveta), TZO Tisno (6.841 krevet) i TZM Betina (5.008 kreveta).

TZM Jezera u strukturi dolazaka ima visok udio u komercijalnom smještaju (85,3 %), ali manji nego u TZO Tisno (95,8 %), ali veći u odnosu na TZM Betina (80,1 %) i TZO Murter-Kornati (80,0 %).

Kod noćenja, TZM Jezera imaju visok udio komercijalnog smještaja (82,7 %), gotovo identičan kao u TZO Tisno (82,1%), ali viši nego u TZM Betina (75,7 %) i TZO Murter-Kornati (73,1 %). Udio nekomercijalnih noćenja u TZM Jezera (7,4 %) niži je nego u ostalim destinacijama, dok se ponovno ističe relativno visok udio nautičkih noćenja (9,9 %) u odnosu na sve ostale destinacije.

Struktura smještaja na području TZM Jezera i ostalim TZ-ovima na otoku Murteru pokazuje sličan obrazac u kojem najveće udjele imaju smještajni kapaciteti u nekomercijalnom smještaju (stanovi i kuće stanovnika te kuće i stanovi za odmor), obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i kamp u domaćinstvu) i kampovima (kampovi, kampirališta i kamp odmorišta). Hotelski smještaj na području TZM Jezera vezan je uz kapacitete turističkog naselja kampa Jezera Lovišća te u tom pogledu, ima nedostatak pravog hotelskog smještaja. TZO Tisno raspolaže s najvećim kapacitetima u hotelskom smještaju zahvaljujući radu nekoliko manjih hotela (hotel Tisno, hotel Borovnik i hotel Plava Laguna).

Tablica 59. Komparativna analiza odabranih pokazatelja turističkog prometa na području TZM Jezera s ostalim destinacijama na području otoka Murtera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	TZM Jezera	TZO Tisno	TZM Betina	TZO Murter-Kornati
Broj kreveta	4.865	6.841	5.008	9.477
Broj dolazaka po vrsti smještaja u 2024. godini	34.652 (85,3 %) 637 (1,6 %) 5.318 (13,1 %)	31.352 (95,8 %) 1.321 (4,0 %) 51 (0,2 %)	23.133 (80,1 %) 662 (2,3 %) 5.074 (17,6 %)	43.447 (80,0 %) 2.047 (3,8 %) 8.799 (16,2 %)
Broj noćenja po vrsti smještaja u 2024. godini	265.416 (82,7 %) 23.599 (7,4 %) 31.896 (9,9 %)	183.837 (82,1 %) 39.866 (17,8 %) 160 (0,1 %)	194.457 (75,7 %) 30.801 (12,0 %) 31.478 (12,3 %)	290.361 (73,1 %) 58.801 (14,8 %) 48.119 (12,1 %)
Struktura smještaja po krevetima u 2024. godini	Hoteli: 340 (7,0 %) Kampovi: 1.350 (27,7 %) Obiteljski smještaj: 1.519 (31,2 %) Ostali smještaj: 109 (2,2 %) Nekomercijalni smještaj: 1.547 (28,4 %) Ukupno: 4.865 (100,0 %)	Hoteli: 430 (6,29 %) Kampovi: 1.281 (18,73 %) Obiteljski smještaj: 2.555 (37,35 %) Ostali smještaj: 355 (5,19 %) Nekomercijalni smještaj: 2.220 (32,45 %) Ukupno: 6.841 (100,0 %)	Hoteli (0,0 %) Kampovi: 1.722 (34,4 %) Obiteljski smještaj: 1.471 (29,4 %) Ostali smještaj: 238 (4,8 %) Nekomercijalni smještaj: 1.577 (31,5 %) Ukupno: 5.008 (100,0 %)	Hoteli: 24 (0,3 %) Kampovi: 1.230 (13,0 %) Obiteljski smještaj: 3.689 (38,9 %) Ostali smještaj: 1.116 (11,8 %) Nekomercijalni smještaj: 3.418 (36,1 %) Ukupno: 9.477 (100,0 %)
Broj noćenja po vrsti smještaja u 2024. godini	Hoteli: 21.014 (6,5 %) Kampovi: 160.174 (49,9 %) Obiteljski smještaj: 81.039 (25,3 %) Ostali smještaj: 3.189 (1,0 %) Nekomercijalni smještaj: 23.599 (7,4 %) Nautika: 31.896 (9,9 %)	Hoteli: 30.669 (13,7 %) Kampovi: 41.619 (18,6 %) Obiteljski smještaj: 103.563 (46,3 %) Ostali smještaj: 7.986 (3,6 %) Nekomercijalni smještaj: 39.866 (17,8 %) Nautika: 160 (0,1 %)	Hoteli (0,0 %) Kampovi: 112.474 (43,8 %) Obiteljski smještaj: 75.420 (29,4 %) Ostali smještaj: 6.563 (2,6 %) Nekomercijalni smještaj: 30.801 (12,0 %) Nautika: 31.478 (12,3 %)	Hoteli: 2.360 (0,6 %) Kampovi: 56.065 (14,1 %) Obiteljski smještaj: 187.872 (47,3 %) Ostali smještaj: 44.064 (11,1 %) Nekomercijalni smještaj: 58.801 (14,8 %) Nautika: 48.119 (12,1 %)

Usporedba udjela dobne strukture turista na području TZM Jezera i ostalih TZ-ova na otoku Murteru prema dolascima u 2024. godini ukazuje da postoje određene razlike.

Usporedba dobne strukture turista prema dolascima u 2024. godini pokazuje da TZM Jezera karakterizira relativno uravnotežena raspodjela dobnih skupina, karakteristična za destinaciju obiteljskog turizma. U prilog tome, najzastupljenije dobne skupine prema broju dolazaka su bile 35-44 (17,0%) i 45-54 godine (17,7%), pri čemu se ističe najvećim udjelom dolazaka djece mlađe od 18 godina među svim destinacijama na otoku Murteru (22,3 %). TZM Jezera i TZO Murter-Kornati su najbliže po strukturi dobnih skupina, budući da obje destinacije karakterizira uravnotežena raspodjela turista bez izrazito dominantne dobne kategorije, uz blagi naglasak na srednju dob (35–54 godine).

TZO Tisno se jasno izdvaja kao destinacija s naglašenim udjelom mlađih gostiju, posebno u skupini 18-24 godine (11,7 %) i 25-34 godine (26,1 %), što je znatno više nego u ostalim destinacijama i potvrđuje njegovu orijentaciju na mlađu populaciju, što je povezano s festivalskim turizmom. S druge strane, TZM Betina ima najizraženiji udio starijih dobnih skupina, posebice 45-54 godine (19,4 %), 55-64 godine (22,0 %) i 65+ godina (12,4 %).

Tablica 60. Komparativna analiza dobne strukture TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju na otoku Murteru prema broju dolazaka u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

	TZM Jezera		TZO Tisno		TZM Betina		TZO Murter-Kornati	
Prosječna dob turista	0-5	5,3 %	0-5	2,0 %	0-5	3,5 %	0-5	5,0 %
	6-11	9,0 %	6-11	3,3 %	6-11	6,6 %	6-11	7,7 %
	12-17	7,8 %	12-17	4,3 %	12-17	7,0 %	12-17	8,1 %
	18-24	6,3 %	18-24	11,7 %	18-24	4,9 %	18-24	6,3 %
	25-34	11,8 %	25-34	26,1 %	25-34	9,3 %	25-34	13,3 %
	35-44	17,0 %	35-44	15,5 %	35-44	14,9 %	35-44	18,6 %
	45-54	17,7 %	45-54	14,1 %	45-54	19,4 %	45-54	20,0 %
	55-64	15,4 %	55-64	12,1 %	55-64	22,0 %	55-64	13,8 %
	65-120	9,7 %	65-120	10,9 %	65-120	12,4 %	65-120	7,3 %

Usporedba udjela noćenja prema glavnim emitivnim tržištima u 2024. godini pokazuje da TZM Jezera najveći udio noćenja ostvaruje od strane turista iz Slovenije (24,5%), Njemačke (20,3 %) i Hrvatske (14,0 %), što zajedno čini 58,8 % ukupnih noćenja. Slijede turisti iz Austrije (8,0 %), Češke (6,1 %) i Poljske (5,5 %), dok ostala tržišta poput Mađarske, Italije, Nizozemske i Ujedinjene Kraljevine imaju manji, ali stabilan udio.

U TZO Tisno struktura emitivnih tržišta razlikuje se jer značajan udio ostvaruju turisti iz Hrvatske (19,1 %), Njemačke (14,2 %) i Ujedinjene Kraljevine (14,1 %), što upućuje na kombinaciju domaćeg i međunarodnog tržišta uz izraženu prisutnost britanskih gostiju, što je povezano s noćenjima koja su povezana sa festivalskim turizmom. Također su značajno zastupljeni i turisti iz Slovenije (11,0 %) i Austrije (6,8 %).

TZM Betina ima snažnu orijentaciju na turiste iz Njemačke (31,8 %), uz značajan udio turista iz Slovenije (16,6 %) i Hrvatske (14,2 %), dok ostala tržišta sudjeluju u manjim udjelima.

TZO Murter-Kornati ostvaruje najveći udio noćenja od domaćih turista (24,9 %), zatim iz Slovenije (19,1 %) i Njemačke (13,5 %), uz dodatnu prisutnost turista iz Austrije (8,2 %), Poljske (6,3%) i Češke (5,3 %).

Ukupno gledano, TZM Jezera dijeli slična emitivna tržišta s ostalim destinacijama, pri čemu dominiraju turisti iz Slovenije, Njemačke i Hrvatske. Istodobno, pojedine destinacije imaju izraženije specifičnosti – primjerice TZO Tisno s većim udjelom turista iz Ujedinjene Kraljevine, TZM Betina s naglašenim udjelom njemačkog tržišta te TZO Murter-Kornati s izraženijim značajem domaćeg tržišta.

Tablica 61. Udjeli ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista u 2024. godini prema zemljama na području TZM Jezera i ostalih TZ-ova na otoku Murteru, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.

TZM Jezera		TZM Betina	
Zemlja	Udio noćenja (u %)	Zemlja	Udio noćenja (u %)
Njemačka	20,3	Njemačka	31,8
Slovenija	24,5	Slovenija	16,6
Hrvatska	14,0	Hrvatska	14,2
Austrija	8,0	Austrija	9,1
Češka	6,1	Češka	6,1
Poljska	5,5	Poljska	5,0
Mađarska	3,9	Slovačka	4,4
Italija	2,8	Italija	3,0
Nizozemska	2,7	Mađarska	2,5
Ujedinjena Kraljevina	2,9	Nizozemska	1,4
TZO Tisno		TZO Murter-Kornati	
Zemlja	Udio noćenja (u %)	Zemlja	Udio noćenja (u %)
Hrvatska	19,1	Hrvatska	24,9
Njemačka	14,2	Slovenija	19,1
Ujedinjena Kraljevina	14,1	Njemačka	13,5
Slovenija	11,0	Austrija	8,2
Austrija	6,8	Poljska	6,3
Nizozemska	4,8	Češka	5,3
Poljska	3,5	Slovačka	5,1
Češka	3,2	Mađarska	4,7
Mađarska	2,6	Bosna i Hercegovina	2,7
Srbija	1,9	Italija	2,2

23. Anketni upitnik

U svrhu aktivnog uključivanja turista, jednodnevnih posjetitelja i lokalnog stanovništva u izradu Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, provedena je konzultacija s javnosti tijekom koje su prikupljena mišljenja i prijedlozi koji se koriste za oblikovanje ciljeva i smjernica budućeg razvoja destinacije.

Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/2024) definira popis obveznih i specifičnih pokazatelja, izvore podataka te metodologiju i vremenske okvire za prikupljanje i praćenje podataka. Među pokazateljima održivosti koji mjere društvene aspekte, posebna pozornost usmjerena je na prikupljanje podataka o utjecaju turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva, jednodnevnih posjetitelja i turista, njihovo zadovoljstvo turizmom te percepciju utjecaja turizma na identitet mjesta. Za dobivanje tih podataka, provedeno je primarno istraživanje putem dvaju odvojenih anketnih upitnika.

Ankete su izrađene sukladno preporukama Ministarstva turizma i sporta (MINTS), tj. *Smjernicama za provođenje istraživanja stavova lokalnog stanovništva o turizmu i utjecaju turizma na kvalitetu života* te *Smjernicama za provođenje istraživanja zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji* putem alata za izradu i analizu anketnih upitnika EUSurvey.

Prilagodbom anketnih upitnika specifičnostima destinacije, anketa je u suradnji s TZM Jezera distribuirana putem službenih internetskih stranica TZM Jezera i Facebook profila. Istovremeno su podijeljene obje ankete – za lokalno stanovništvo i za turiste – kako bi se usporedno prikupili stavovi obje ciljane skupine o turizmu na području destinacije.

Anketa lokalnog stanovništva provedena je s ciljem prikupljanja mišljenja, stavova i prijedloga građana mjesta Jezera o zadovoljstvu lokalnog stanovništva turizmom i utjecaju turizma na kvalitetu života. Ukupno je zaprimljeno 77 odgovora, što predstavlja zadovoljavajući uzorak za kvalitativnu analizu lokalnog stanja i potencijala turističkog razvoja destinacije.

23.1. Analiza odgovora anketnog istraživanja lokalnog stanovništva

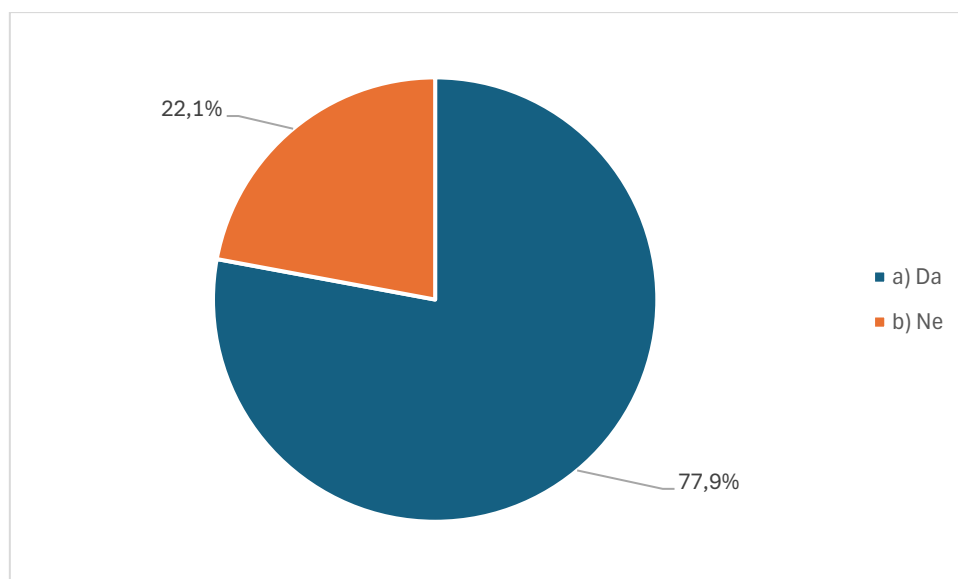
U daljnjem tekstu opisana je analiza odgovora lokalnog stanovništva koji su tematski podijeljeni u tri cjeline: Identifikacijska pitanja, Zadovoljstvo turizmom te Utjecaj turizma na kvalitetu života.

Sociodemografski profil ispitanika

Imate li stalno prebivalište na području Jezera?

Ukupno 77,9 % ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je 22,1 % navelo da nemaju stalno prebivalište na području destinacije. Ovi podaci ukazuju na to da je uzorak dominantno sastavljen od lokalnog stanovništva, što znači da je reprezentativan. Obzirom na potrebu da isključivo odgovori ispitanika koji imaju stalno prebivalište na području Jezera budu uključeni u anketni upitnik, odgovori ispitanika koji nisu odgovorili potvrdno na ovo pitanje, su eliminirani uz daljnje analize te je u tom pogledu napravljena analiza na temelju 60 anketnih upitnika.

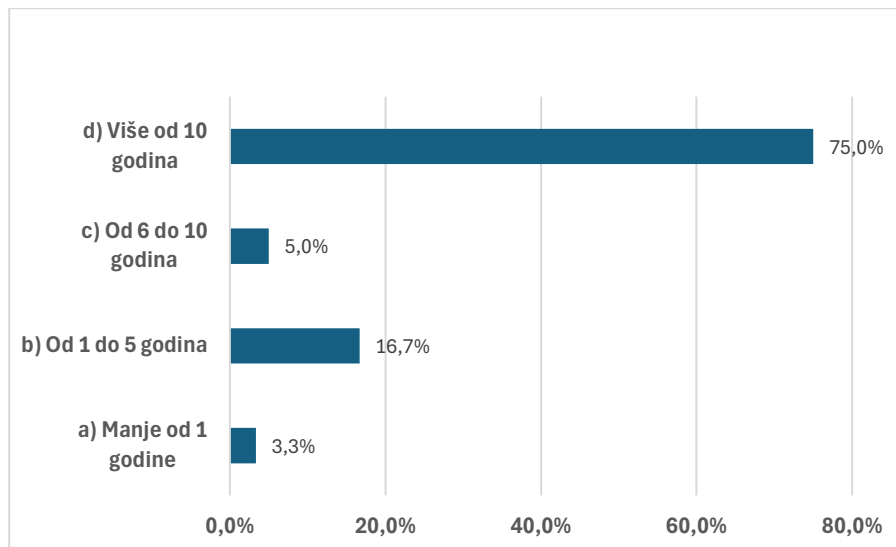
Slika 25. Odgovor na pitanje „Imate li stalno prebivalište na području Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

Koliko ste dugo stanovnik Jezera?

Visok udio ispitanika koji u Jezerima žive više od 10 godina (75 %) ukazuje na to da je većina odgovora dobivena od dugogodišnjih stanovnika koji dobro poznaju razvoj destinacije i utjecaj turizma, čime se povećava relevantnost i pouzdanost rezultata ankete.

Slika 26. Odgovor na pitanje „Koliko ste dugo stanovnik Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

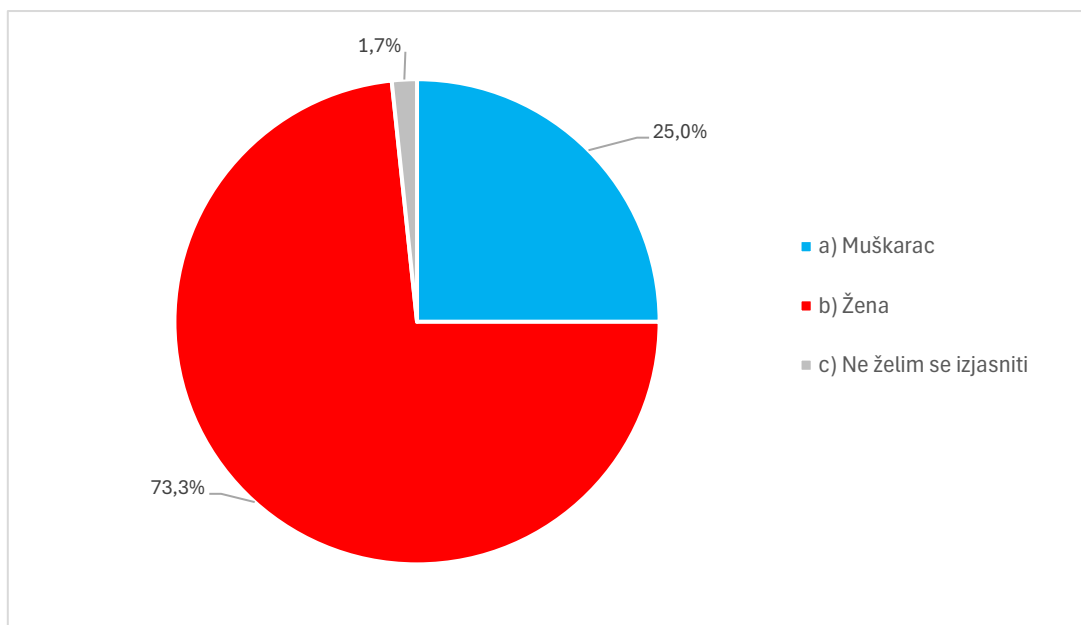

Sociodemografski profil ispitanika

Spolna struktura?

U anketi je sudjelovalo 73,3 % žena i 25,0 % muškaraca. Manji udio ispitanika, njih 1,7 %, nije se želio izjasniti o spolu.

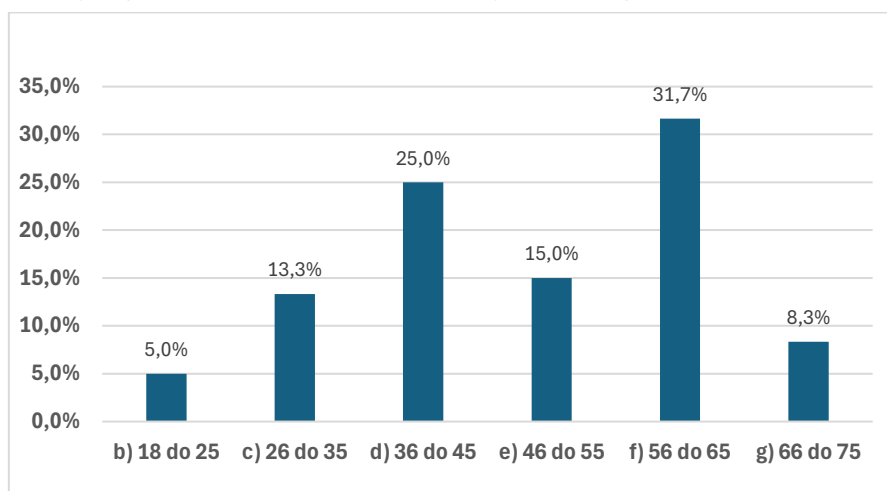
Slika 27. Odgovor na pitanje „Spolna struktura?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

Dobna struktura?

Analiza dobne strukture ispitanika pokazala je da su anketu pretežito ispunjavali stanovnici srednje i starije dobi. Najveći udio činili su ispitanici u dobi 56–65 godina (31,7 %), zatim 36–45 godina (25,0 %) te 46–55 godina (15,0 %). Mlađe dobne skupine bile su slabije zastupljene, pri čemu je u dobnoj skupini 26–35 godina sudjelovalo 13,3 % ispitanika, u skupini 66–75 godina 8,3 %, dok je najmanji udio činila skupina 18–25 godina s 5,0 %.

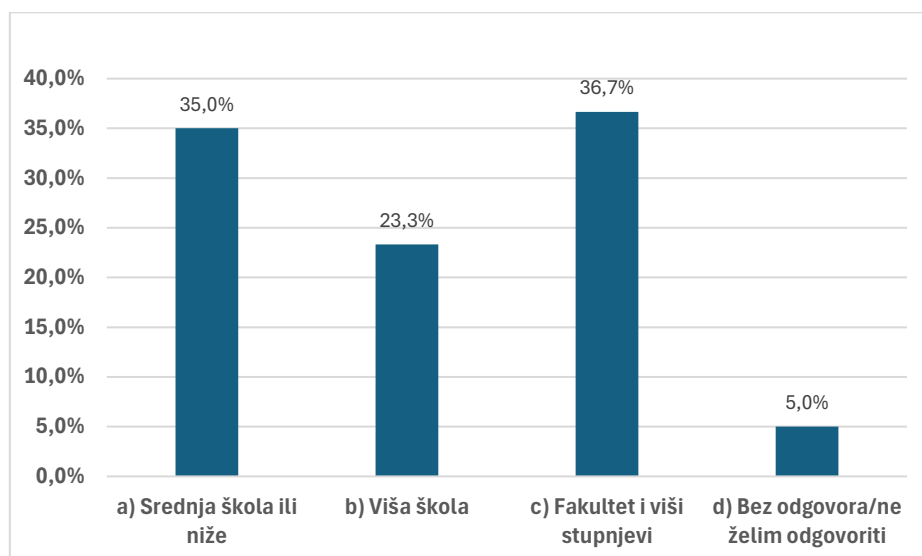
Slika 28. Odgovor na pitanje „Dobna struktura?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

Najviši završen stupanj obrazovanja ?

Analiza obrazovne strukture ispitanika pokazala je da su u anketi prevladavali ispitanici s višim stupnjem obrazovanja. Najveći udio činili su ispitanici s fakultetskim obrazovanjem ili višim stupnjevima (36,7 %), dok je 35,0 % ispitanika imalo srednju školu ili niže obrazovanje. Značajan udio činili su i ispitanici s višom školom (23,3 %), dok je 5,0 % ispitanika odabralo opciju bez odgovora ili nije željelo odgovoriti.

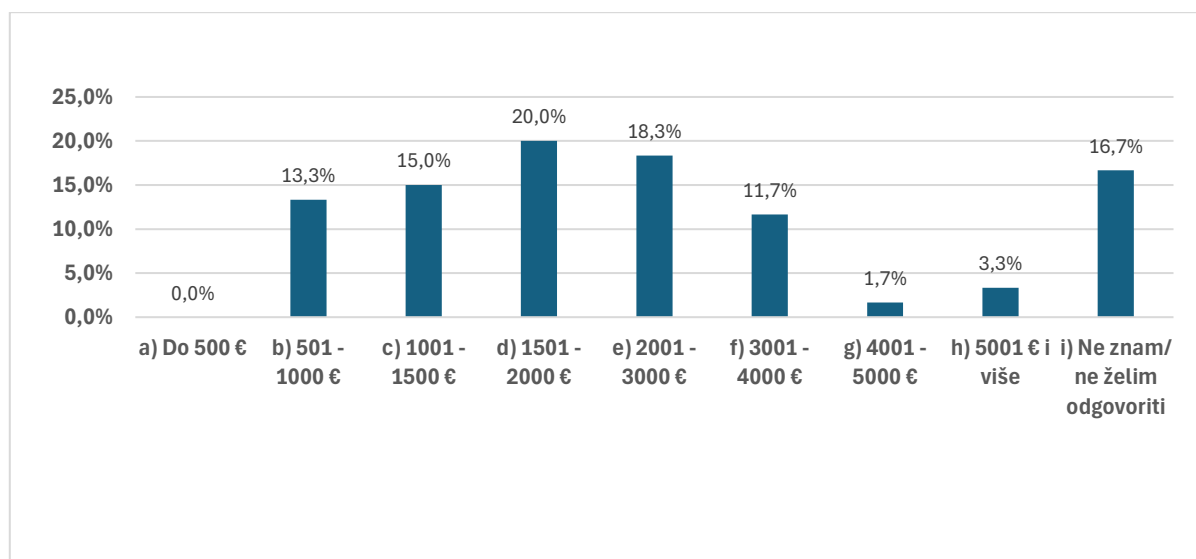
Slika 29. Odgovor na pitanje „Najviši završen stupanj obrazovanja ?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

Mjesečna primanja kućanstva?

Rezultati anketnog istraživanja pokazali su da je najveći udio ispitanika (20,0 %) imao mjesečna primanja kućanstva između 1.501 i 2.000 €, dok je 18,3 % ispitanika navelo primanja od 2.001 do 3.000 €. U rasponu od 1.001 do 1.500 € nalazilo se ukupno 15,0 % ispitanika. Njih 13,3 % imalo je primanja od 501 do 1.000 €. Manji udio ispitanika imao je viša primanja: 11,7 % između 3.001 i 4.000 €, 1,7 % između 4.001 i 5.000 €, te 3,3 % od 5.001 € i više. Također, 16,7 % ispitanika nije znalo ili nije željelo odgovoriti na pitanje.

Slika 30. Odgovor na pitanje „Mjesečna primanja kućanstva?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

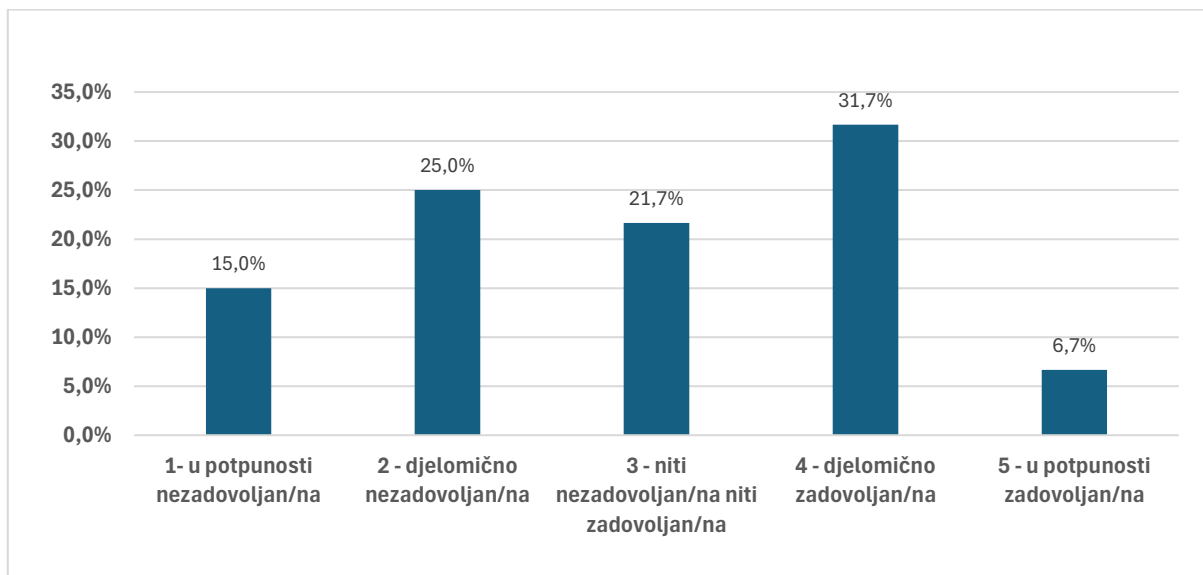

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

A1. Koliko ste sveukupno zadovoljni razvojem turizma u Jezerima?

Na pitanje „Koliko ste sveukupno zadovoljni razvojem turizma u Jezerima?“ najveći udio ispitanika (31,7 %) naveo je kako je djelomično zadovoljan. Neutralan stav, odnosno da nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni, izrazilo je 21,7 % ispitanika. Nadalje, 25,0 % ispitanika izjavilo je da su djelomično nezadovoljni, dok je 15,0 % navelo da su potpuno nezadovoljni. Najmanji udio ispitanika (6,7 %) istaknuo je da su potpuno zadovoljni razvojem turizma. Ukupno gledano, 38,4 % ispitanika iskazalo je određenu razinu zadovoljstva (4 – djelomično ili 5 – potpuno zadovoljni) razvojem turizma u Jezerima.

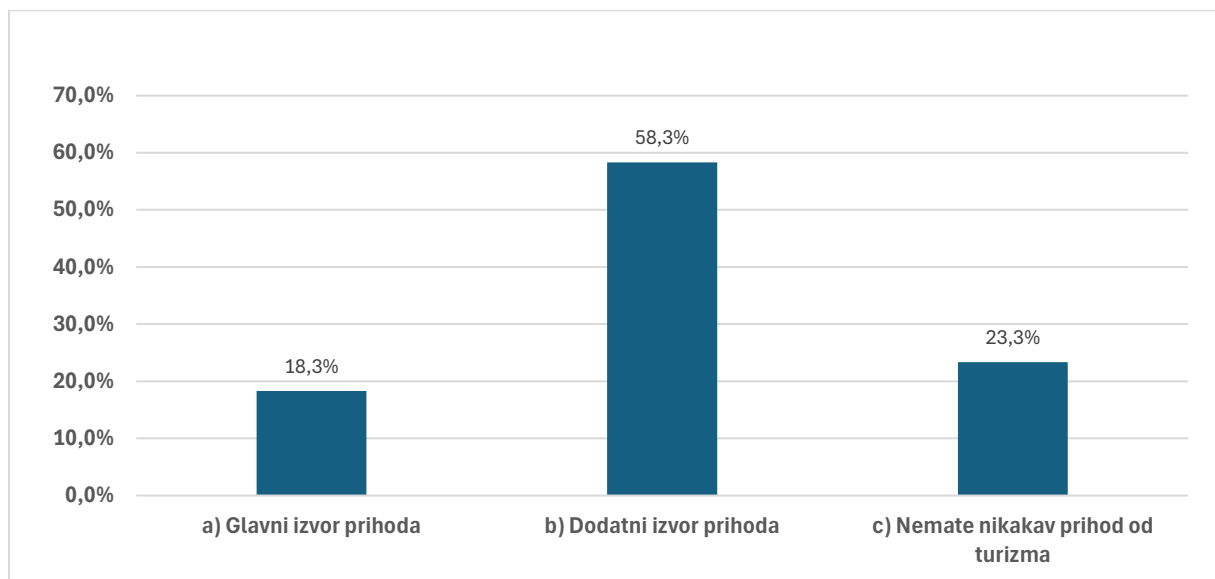
Slika 31. Odgovor na pitanje „Koliko ste sveukupno zadovoljni razvojem turizma u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

A2.Vama i/ili članovima Vaše uže obitelji turizam je:

Na pitanje „Vama i/ili članovima Vaše uže obitelji turizam je?“, većina ispitanika (58,3 %) navela je da im turizam predstavlja dodatni izvor prihoda. Nadalje, 18,3 % ispitanika je izjavilo da im je turizam glavni izvor prihoda, dok je 23,3 % ispitanika navelo da nemaju prihoda od turizma.

Slika 32. Odgovor na pitanje „Vama i/ili članovima Vaše uže obitelji turizam je?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

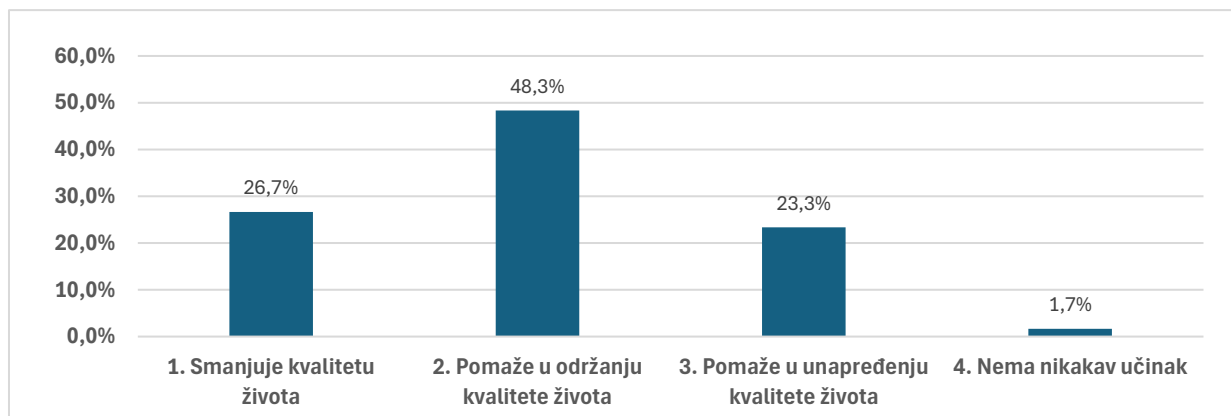
Pitanja za obračun obveznih pokazatelja prihvatnog kapaciteta

PH1. Razmislite kako sve turizam utječe na svakodnevni život u Vašem mjestu – na lokalno gospodarstvo, okoliš, sigurnost u mjestu, društveni život, cijene i sl. ?

Rezultati ankete pokazuju da većina ispitanika smatra kako turizam ima pozitivan utjecaj na svakodnevni život u mjestu. Ukupno 48,3 % ispitanika smatra da turizam pomaže u održanju kvalitete života, dok 23,3 % da pomaže u unapređenju kvalitete života. S druge strane, 26,7 % ispitanika smatra je da turizam smanjuje kvalitetu života, a 1,7 % da nema nikakav učinak.

Ukupno 71,6 % ispitanika (odgovori 2 i 3) smatra da turizam pozitivno utječe na kvalitetu života, bilo kroz održavanje ili unapređenje kvalitete života u mjestu.

Slika 33. Odgovor na pitanje „Razmislite kako sve turizam utječe na svakodnevni život u Jezerima – na lokalno gospodarstvo, okoliš, sigurnost u mjestu, društveni život, cijene i slično?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

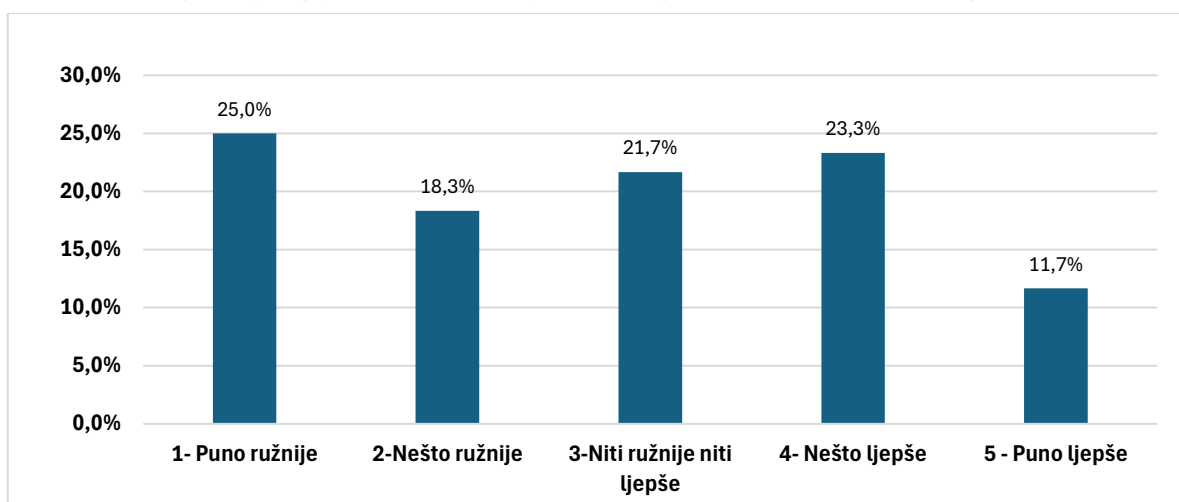

PH2. Kako turistički razvoj utječe na izgled Jezera – postaju li ona uslijed turističkog razvoja ružnija ili ljepša?

Na pitanje „Kako turistički razvoj utječe na izgled mjesta – postaje li ono uslijed turističkog razvoja ružnije ili ljepše?“, najveći udio ispitanika (25,0 %) smatra da mjesto postaje puno ružnije, dok 18,3 % navodi da postaje nešto ružnije. Neutralan stav izrazilo je 21,7 % ispitanika.

S druge strane, 23,3 % ispitanika smatra je da mjesto postaje nešto ljepše, dok je 11,7 % navelo da postaje puno ljepše. Ukupno gledano, 35,0 % ispitanika smatra da mjesto postaje ljepše uslijed turističkog razvoja.

Slika 34. Odgovor na pitanje „Kako turistički razvoj utječe na izgled mjesta – postaje li ono uslijed turističkog razvoja ružnije ili ljepše?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

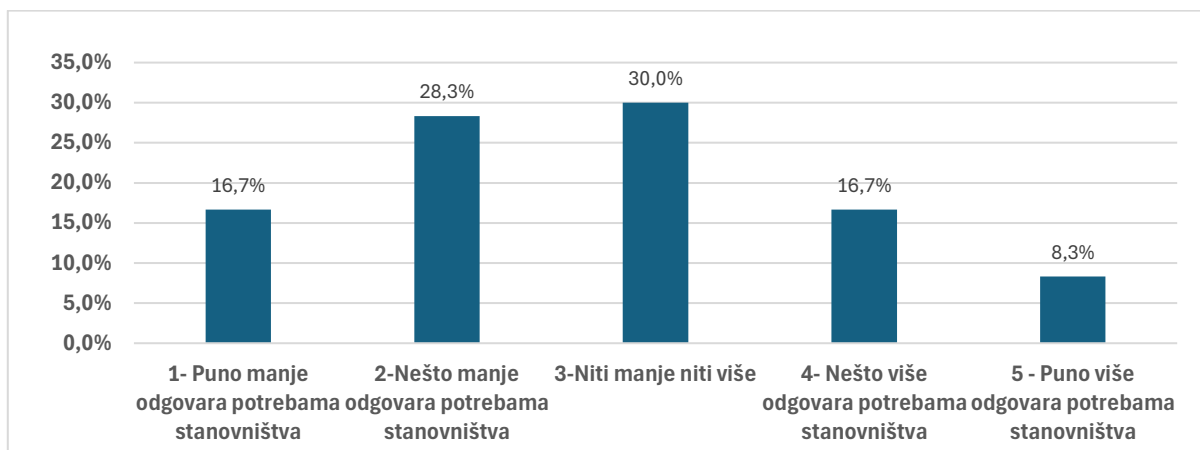
PH3. Što mislite o načinu korištenja javnog prostora u Jezerima, je li turizam javni prostor (rivu, gradske ulice i trgove, zelene površine) učinio manje ili više prikladnim za Vaše potrebe?

Na pitanje „Što mislite o načinu korištenja javnog prostora u Jezerima, je li turizam javni prostor (rivu, gradske ulice i trgove, zelene površine) učinio manje ili više prikladnim za Vaše potrebe?“, najveći udio ispitanika (30,0 %) zauzeo je neutralan stav, odnosno smatra je da turizam nije javni prostor učinio ni manje ni više prikladnim za potrebe stanovništva.

Nadalje, 28,3 % ispitanika smatra da javni prostor nešto manje odgovara potrebama stanovništva, dok je 16,7 % navodi da puno manje odgovara. S druge strane, 16,7 % ispitanika smatra da javni prostor nešto više odgovara potrebama stanovništva, a 8,3 % da puno više odgovara.

Ova distribucija pokazuje umjereno nezadovoljstvo uz velik udio neodlučnih, što znači da ispitanici nisu posebno zadovoljni, ali ni izrazito nezadovoljni načinom korištenja javnog prostora u destinaciji.

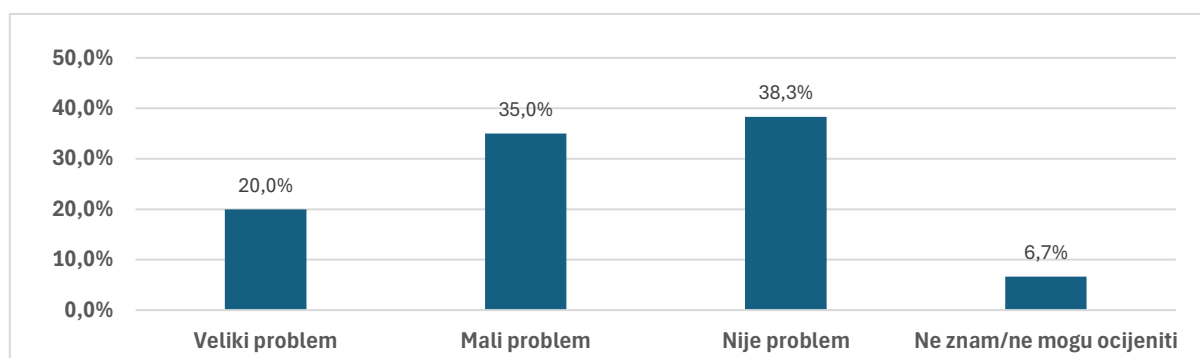
Slika 35. Odgovor na pitanje „Što mislite o načinu korištenja javnog prostora u Jezerima, je li turizam javni prostor (rivu, gradske ulice i trgove, zelene površine) učinio manje ili više prikladnim za Vaše potrebe?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

PH4. Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li buka veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?

Na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li buka veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, najveći udio ispitanika (38,3 %) naveo je da buka nije problem. Nadalje, 35,0 % ispitanika smatra da buka predstavlja mali problem, dok je 20,0 % ispitanika navodi da je riječ o velikom problemu. Manji udio ispitanika (6,7 %) nije znao ili nije mogao procijeniti. Obzirom da su Jezera turističko mjesto, ovakvi rezultati upućuju na to da lokalno stanovništvo u velikoj mjeri prihvaća buku kao uobičajenu pojavu tijekom turističke sezone te smatra kako nije problem tijekom turističke sezone.

Slika 36. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li buka veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

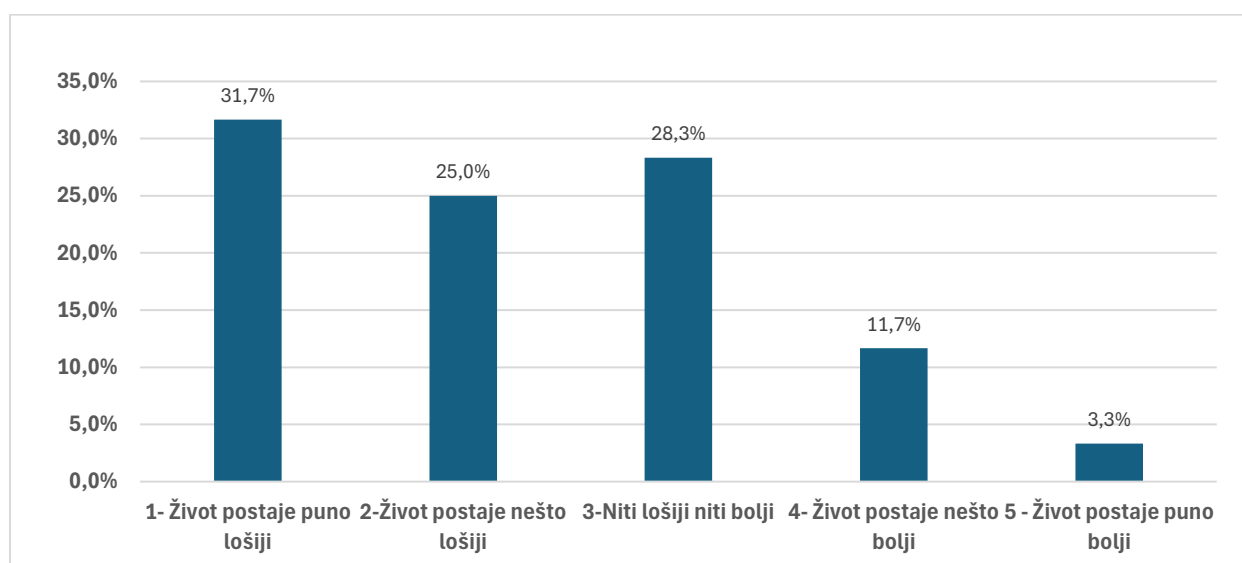

PH5. Što mislite o pretvaranju stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor, postaje li život u Jezerima zbog toga lošiji ili bolji?

Na pitanje „Što mislite o pretvaranju stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor, postaje li život u Jezerima zbog toga lošiji ili bolji?“, najveći udio ispitanika (31,7 %) smatra da život zbog toga postaje puno lošiji, dok je 25,0 % smatra postaje nešto lošiji. Neutralan stav izrazilo je 28,3 % ispitanika. Dakle, 56,7 % ispitanika smatra da pretvaranje stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor negativno utječe na kvalitetu života u Jezerima, što iz perspektive održivog razvoja destinacije ukazuje na potrebu za provođenjem mjera oko planiranja i upravljanja turističkim smještajnim kapacitetima u destinaciji.

S druge strane, 11,7 % ispitanika smatra da život postaje nešto bolji, dok 3,3 % navodi da postaje puno bolji. Rezultati upućuju na to da većina ispitanika, ipak percipira negativan utjecaj pretvaranja stanova i kuća u turistički smještaj na kvalitetu života u Jezerima.

Slika 37. Odgovor na pitanje „Što mislite o pretvaranju stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor, postaje li život u Jezerima zbog toga lošiji ili bolji?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

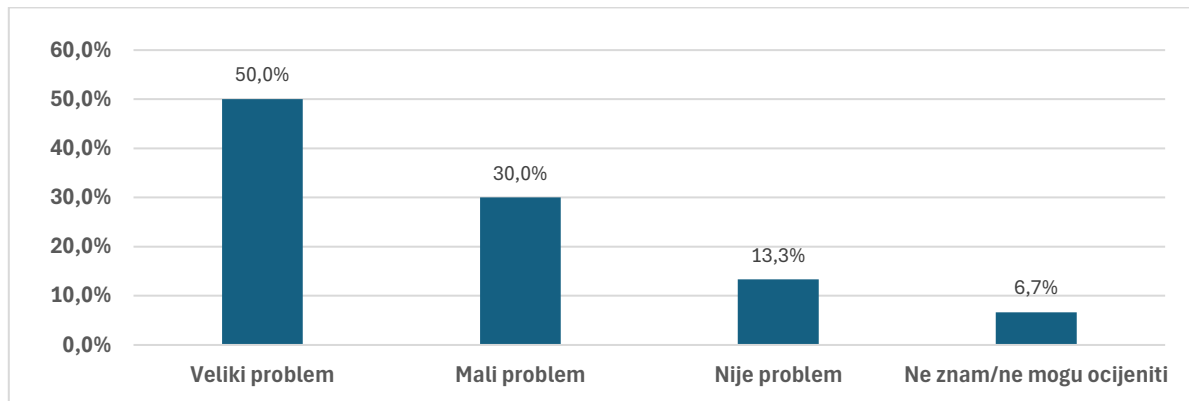

PH6. Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li neprimjereno odlaganje otpada veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?

Na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li neprimjereno odlaganje otpada veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, polovica ispitanika (50,0 %) navodi da ono predstavlja veliki problem. Nadalje, 30,0 % ispitanika smatra da je riječ o malom problemu, dok 13,3 % ispitanika smatra da nije problem. Manji udio ispitanika (6,7 %) nije znao ili nije mogao procijeniti. Navedeni odgovor ukazuje na potrebu za unaprjeđenjem sustava upravljanja otpadom tijekom turističke sezone, uključujući bolju

organizaciju odvoza otpada, povećanje broja spremnika te jačanje informiranja i odgovornog ponašanja turista, jednodnevnih posjetitelja i lokalnog stanovništva.

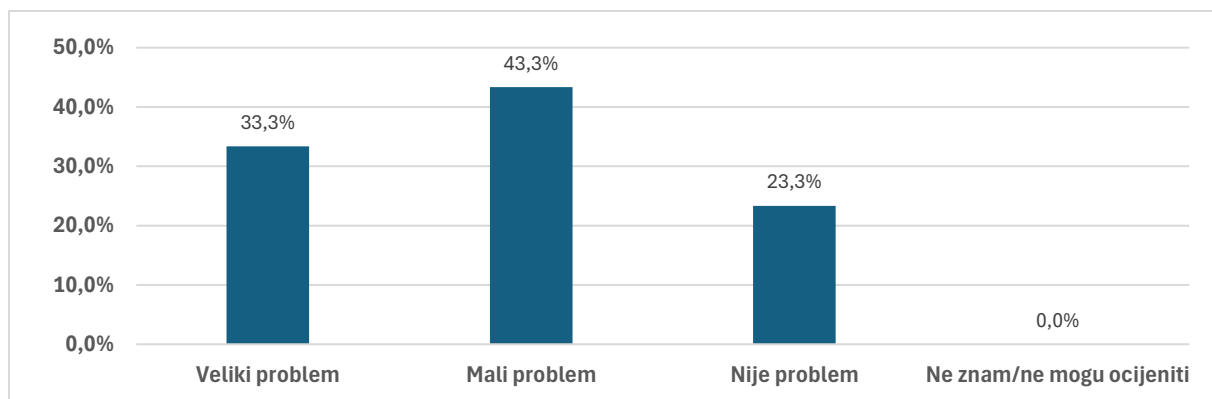
Slika 38. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li neprimjereno odlaganje otpada veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

PH7. Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva u prometu veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?

Na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva u prometu veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, najveći udio ispitanika (43,3 %) naveo je da gužva u prometu predstavlja mali problem. Nadalje, 33,3 % ispitanika smatra da je riječ o velikom problemu, dok 23,3 % ispitanika navodi da nije problem. Ukupno 76,6 % ispitanika smatra da gužva u prometu predstavlja određeni problem tijekom turističke sezone, što upućuje na potrebu za boljim prometnim upravljanjem u razdoblju povećanog broja posjetitelja.

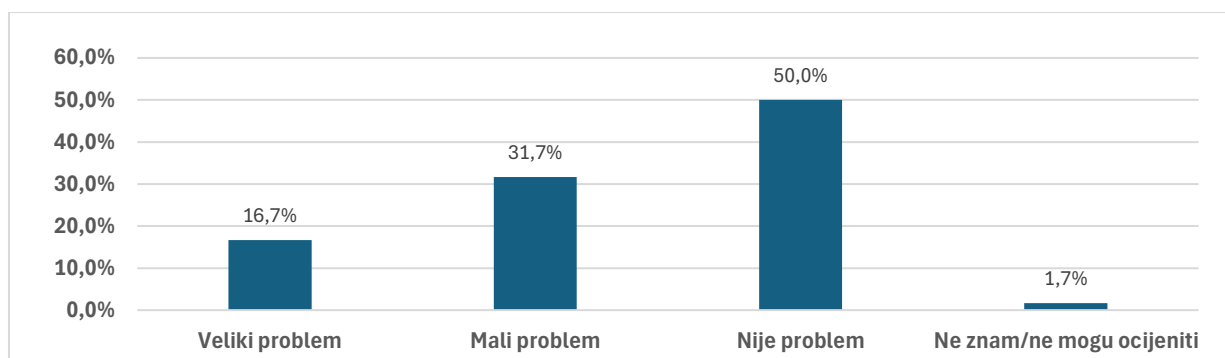
Slika 39. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva u prometu veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

PH8. Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva na ulicama/javnim površinama veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?

Na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva na ulicama i javnim površinama veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, polovica ispitanika (50,0 %) navela je da gužva nije problem. Nadalje, 31,7 % ispitanika smatra da predstavlja mali problem, dok 16,7 % navodi da je riječ o velikom problemu. Manji udio ispitanika (1,7 %) nije znao ili nije mogao procijeniti.

Slika 40. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva na ulicama/javnim površinama veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

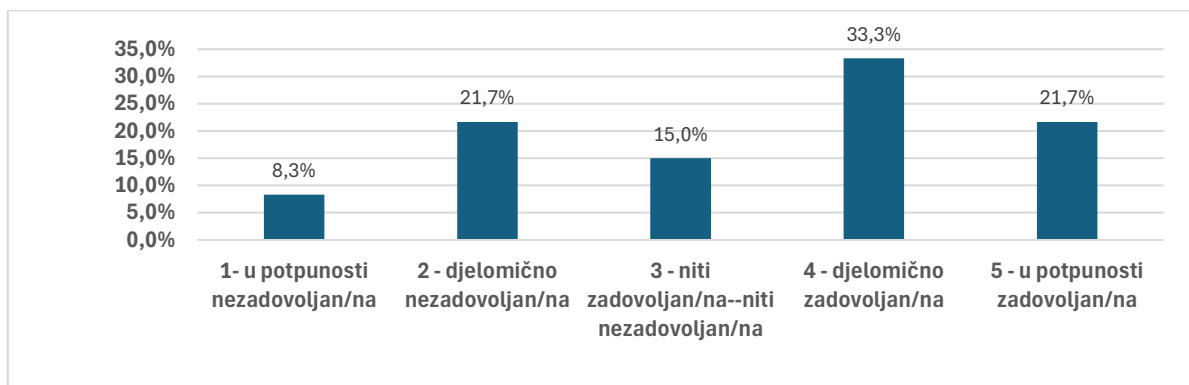

B2. Općenito govoreći, koliko ste trenutno zadovoljni sa životom u Jezerima?

Na pitanje „Općenito govoreći, koliko ste trenutno zadovoljni sa životom u Jezerima?“, najveći udio ispitanika (33,3 %) naveo je da je djelomično zadovoljan. Nadalje, 21,7 % ispitanika izjavilo je da je u potpunosti zadovoljno, dok je 15,0 % zauzelo neutralan stav. S druge strane, 21,7 % ispitanika navelo je da je djelomično nezadovoljno, a 8,3 % da je u potpunosti nezadovoljno.

Ukupno 55,0 % ispitanika izrazilo je određenu razinu zadovoljstva životom u Jezerima, što ukazuje na pretežno pozitivan stav lokalnog stanovništva o kvaliteti života u mjestu.

Slika 41. Odgovor na pitanje „Općenito govoreći, koliko ste trenutno zadovoljni sa životom u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

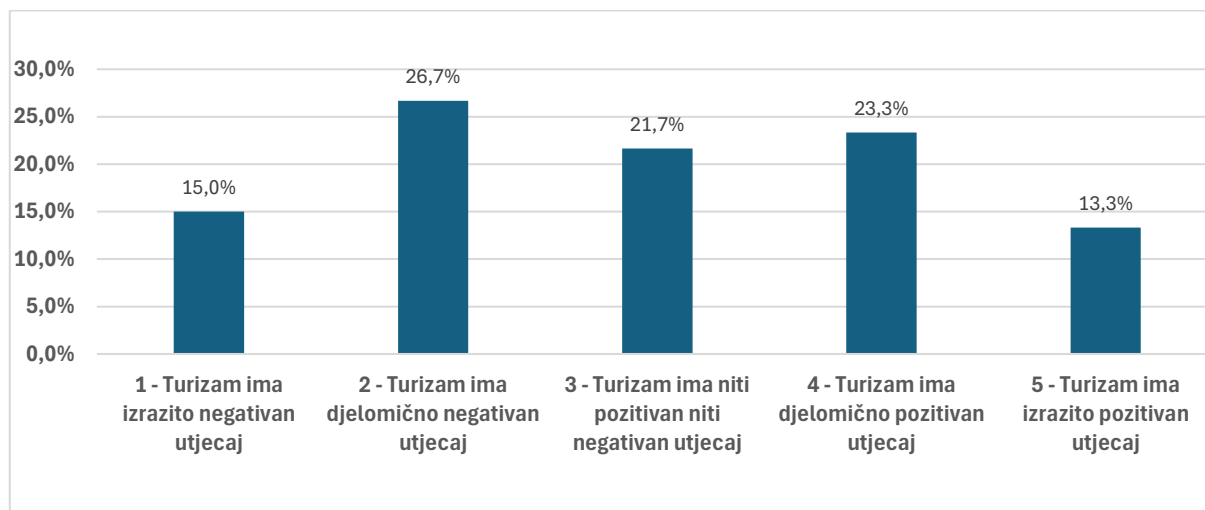

C1. Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na duh Jezera, na njihovu autentičnost?

Na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na duh Jezera, na njihovu autentičnost?“, 26,7 % ispitanika smatra da turizam ima djelomično negativan utjecaj, dok 15,0 % navodi da ima izrazito negativan utjecaj. Neutralan stav zauzelo je 21,7 % ispitanika.

S druge strane, 23,3 % ispitanika smatra da turizam ima djelomično pozitivan utjecaj, dok 13,3 % navodi da ima izrazito pozitivan utjecaj. Rezultati ukazuju na podijeljena mišljenja lokalnog stanovništva o utjecaju turizma na autentičnost mjesta.

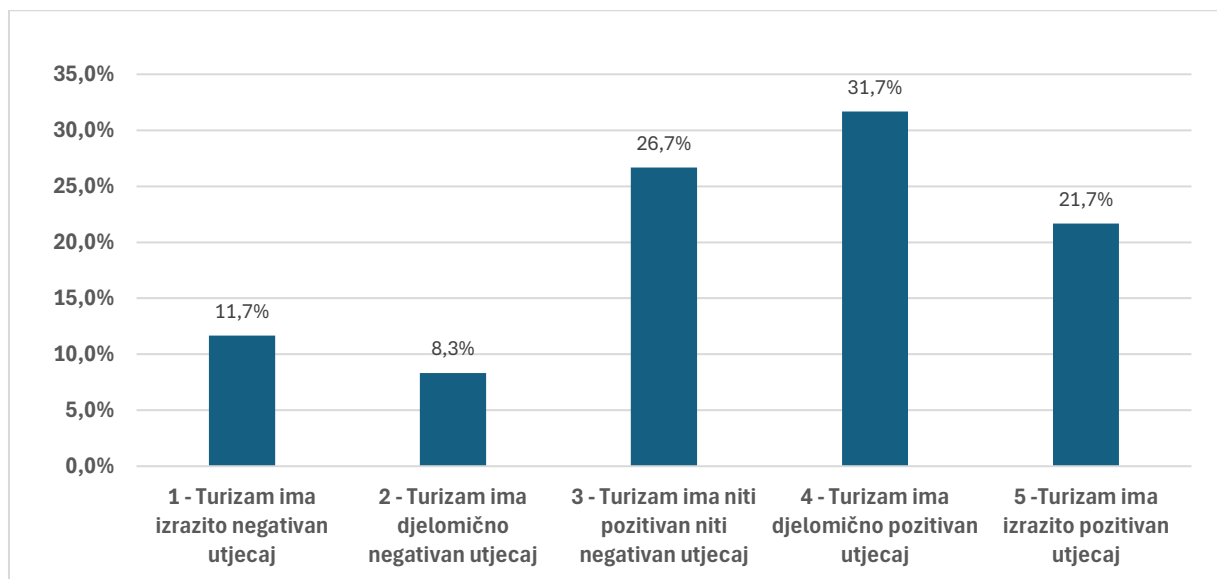
Slika 42. Odgovor na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na duh Jezera, na njihovu autentičnost?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

C2. Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture Jezera?

Na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture Jezera?“, najveći udio ispitanika (31,7 %) smatra da turizam ima djelomično pozitivan utjecaj. Nadalje, 21,7 % ispitanika navodi da ima izrazito pozitivan utjecaj, dok 26,7 % zauzima neutralan stav. S druge strane, 11,7 % ispitanika smatra da turizam ima izrazito negativan utjecaj, a 8,3 % da ima djelomično negativan utjecaj. Prema odgovorima ispitanika, turizam ima pozitivan utjecaj na očuvanje lokalne tradicije, običaja i kulture.

Slika 43. Odgovor na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.

23.2. Analiza anketnih odgovora turista i jednodnevnih posjetitelja

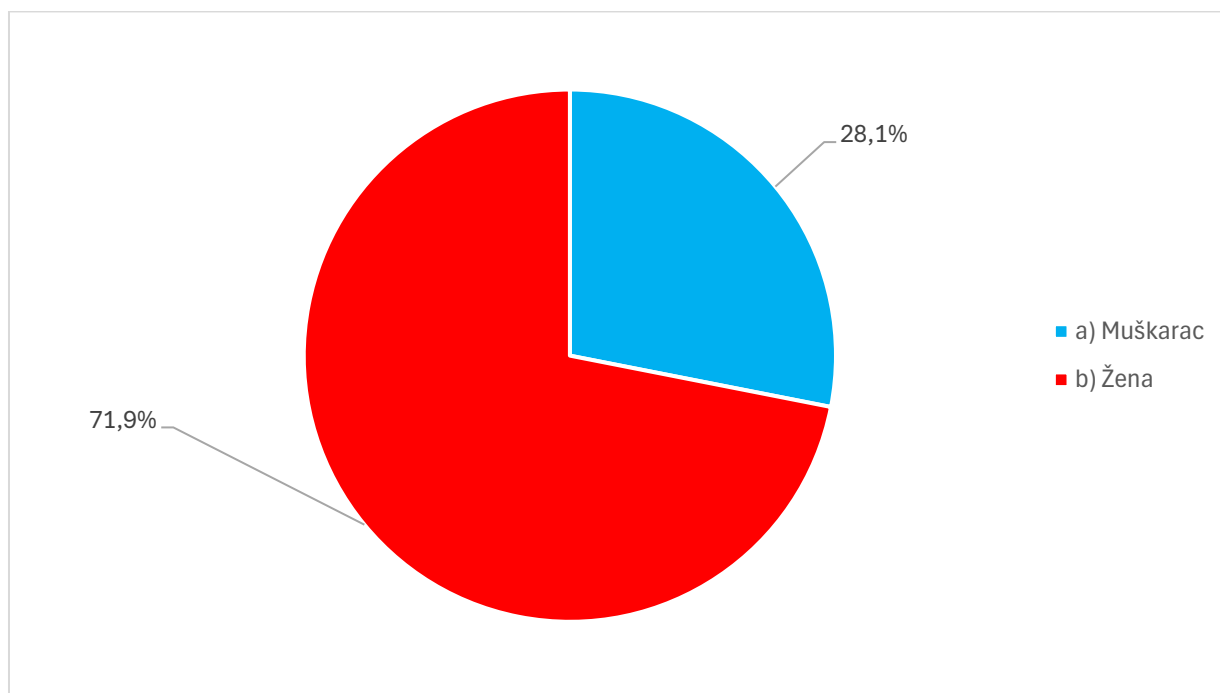
Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja provedena je s ciljem prikupljanja informacija o njihovim navikama, zadovoljstvu uslugama, motivima dolaska te ukupnom doživljaju destinacije TZM Jezera. Ova analiza daje uvid u preferencije i potrebe posjetitelja te predstavlja važan alat za unapređenje turističke ponude i planiranje budućih aktivnosti. Ukupno je zaprimljeno 89 odgovora, što predstavlja zadovoljavajući uzorak za kvalitativnu analizu lokalnog stanja i potencijala turističkog razvoja destinacije.

Sociodemografski profil ispitanika

Spolna struktura?

U anketi je sudjelovalo 71,9 % žena i 28,1 % muškaraca.

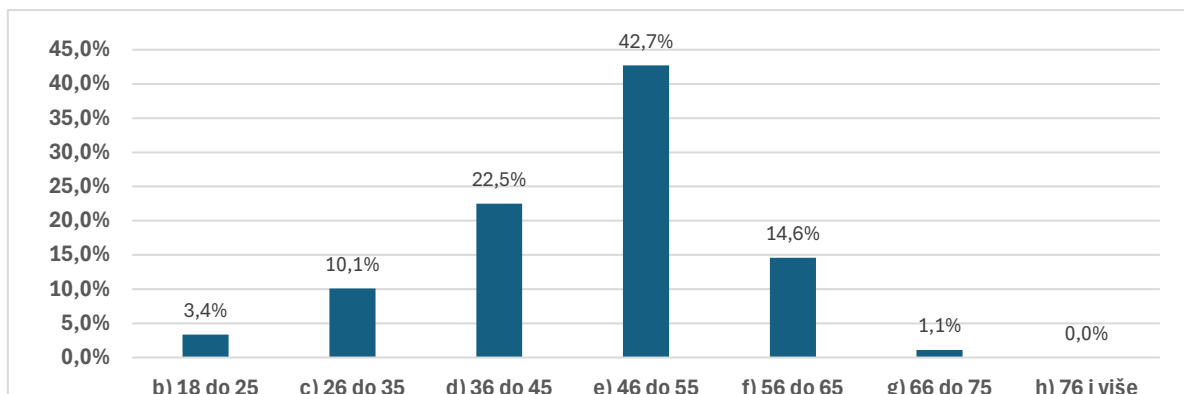
Slika 44. Odgovor na pitanje „Spolna struktura?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Dobna struktura

Najzastupljenija dobna skupina među ispitanicima je 56-65 godina (28,3 %), a slijede je skupina od 46-55 godina (24,8 %) i 36-45 godina (20,4 %). Dobne skupine 26-35 i 66-75 godina bile su zastupljene po 12,1 %, dok se dobnoj skupini 18-25 godina nalazilo ukupno 2,7 % ispitanika. Najstariji dio populacije, stariji od 76 i više godine činili su 1,8 % ispitanika. Obzirom na distribuciju ispitanika prema dobnim skupinama osiguran je zadovoljavajući uzorak u kojem se broj ispitanika povećava prema kasnijoj zreloj dobi, a smanjuje prema mladoj i staroj dobi.

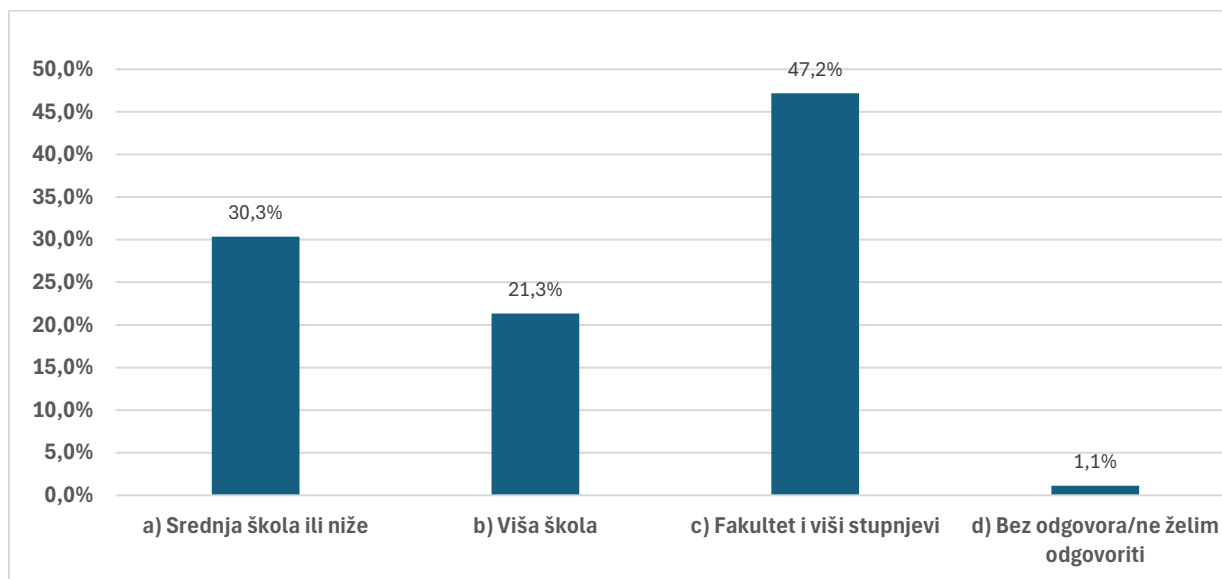
Slika 45. Odgovor na pitanje „Dobna struktura?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Najviši završen stupanj obrazovanja ?

Ukupno 47,2 % činili su ispitanici sa fakultetom i višim skupinama. Ispitanici, sa srednjom školom ili nižim stupnjem obrazovanja činili su 30,3 %, dok je višu školu završilo 21,3 % ispitanika.

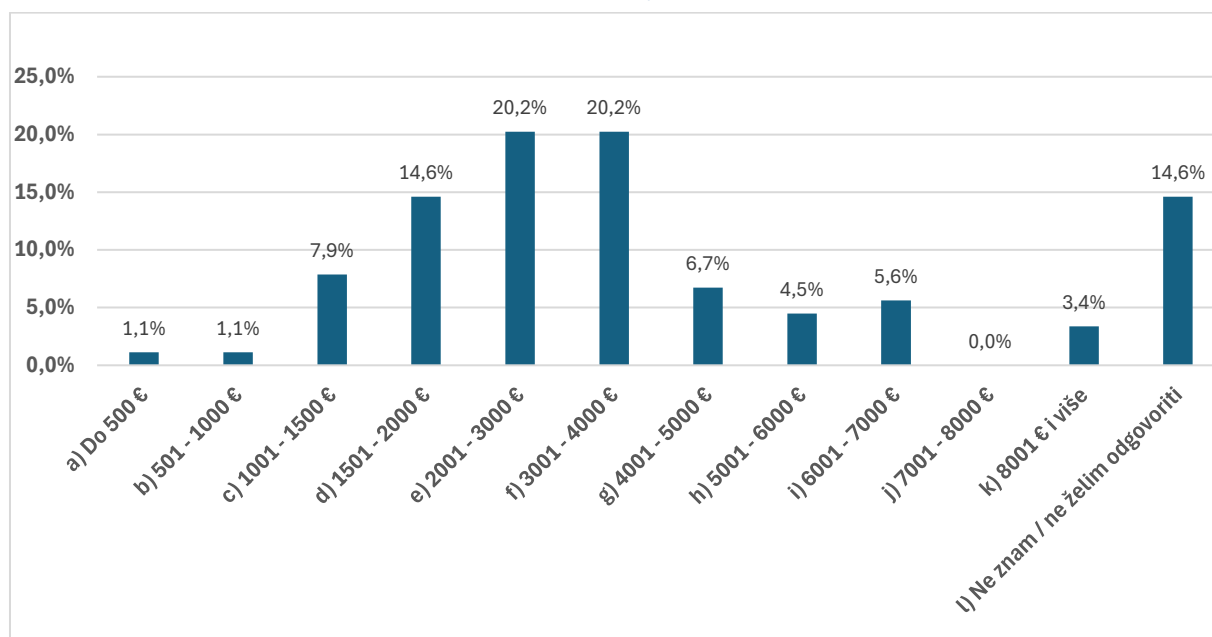
Slika 46. Odgovor na pitanje „Najviši završen stupanj obrazovanja ?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Mjesečna primanja kućanstva?

Na pitanje „Mjesečna primanja kućanstva?“, najveći udio ispitanika (20,2 %) naveo je primanja u rasponu 2.001-3.000 € te jednako toliko (20,2 %) u rasponu 3.001-4.000 €. Nadalje, 14,6 % ispitanika ima primanja 1.501-2.000 €, dok je isti udio (14,6 %) naveo da ne zna ili ne želi odgovoriti na pitanje. Manji udio ispitanika ima primanja iznad 4.000 €, dok vrlo mali postotak ispitanika pripada nižim prihodovnim skupinama.

Slika 47. Odgovor na pitanje „Mjesečna primanja kućanstva?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

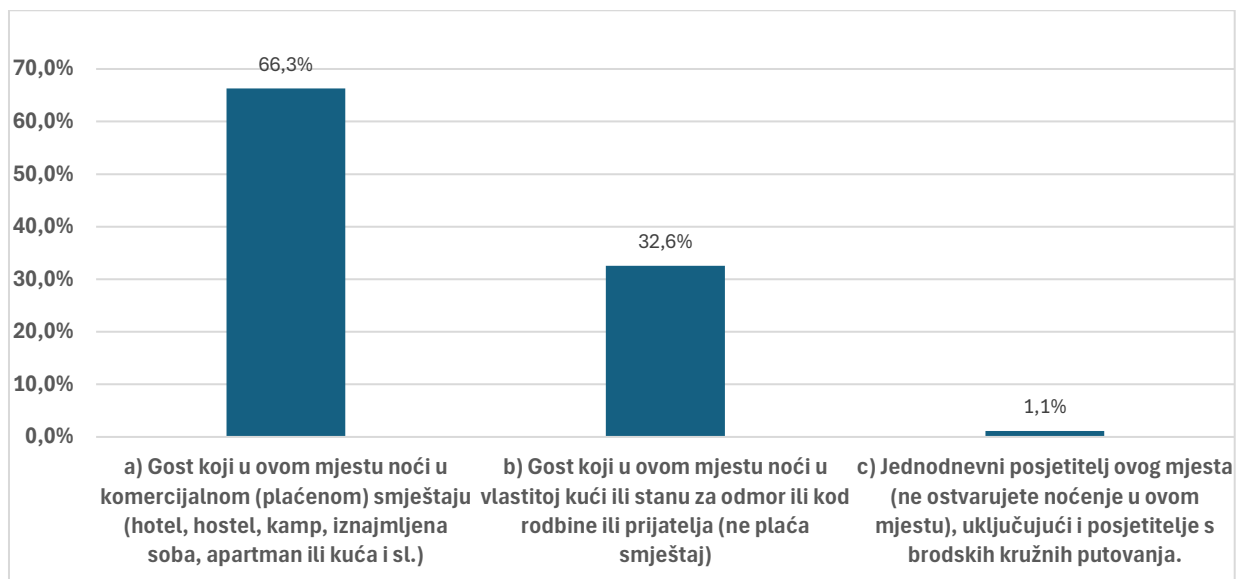

Identifikacijska pitanja

Vi ste – zaokružite što Vas najbolje opisuje (samo jedan odgovor)

Na pitanje „Vi ste – zaokružite što Vas najbolje opisuje (samo jedan odgovor)?“, najveći udio ispitanika (66,3 %) naveo je da su gosti koji u mjestu noće u komercijalnom smještaju (hotel, hostel, kamp, iznajmljena soba, apartman ili kuća). Nadalje, 32,6 % ispitanika izjavilo je da boravi u vlastitoj kući ili stanu za odmor ili kod rodbine i prijatelja, dok je 1,1 % ispitanika navelo da su jednodnevni posjetitelji.

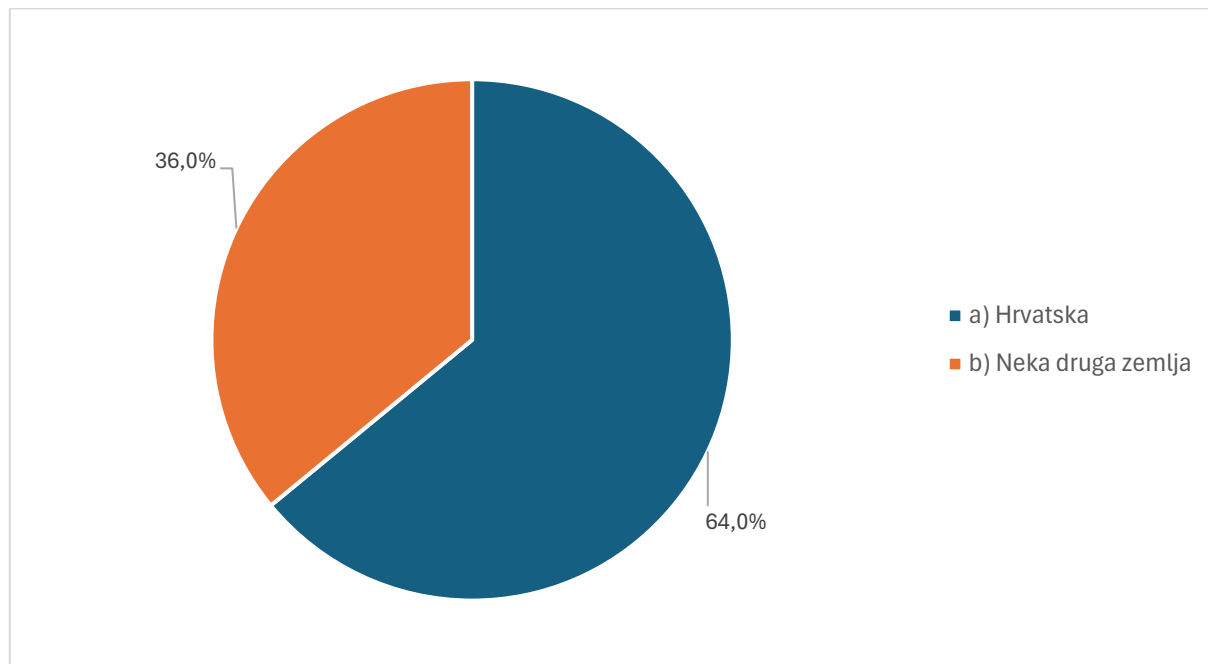
Slika 48. Odgovor na pitanje „Vi ste – zaokružite što Vas najbolje opisuje (samo jedan odgovor)“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Vaša zemlja stalnog boravka je?

Na pitanje „Vaša zemlja stalnog boravka je?“, većina ispitanika (64,0 %) navela je Hrvatsku kao zemlju stalnog boravka, dok 36,0 % ispitanika dolazi iz drugih zemalja. Rezultati ukazuju na to da među posjetiteljima Jezera prevladavaju domaći gosti, iako je prisutan i značajan udio stranih posjetitelja.

Slika 49. „Vaša zemlja stalnog boravka je?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Analiza mjesta prebivališta ispitanika pokazala je da više od polovice sudionika ankete dolazi iz Grada Zagreba (54,4 %). Slijedi Zagrebačka županija s 14,0 %, dok su ostale županije zastupljene u znatno manjem udjelu.

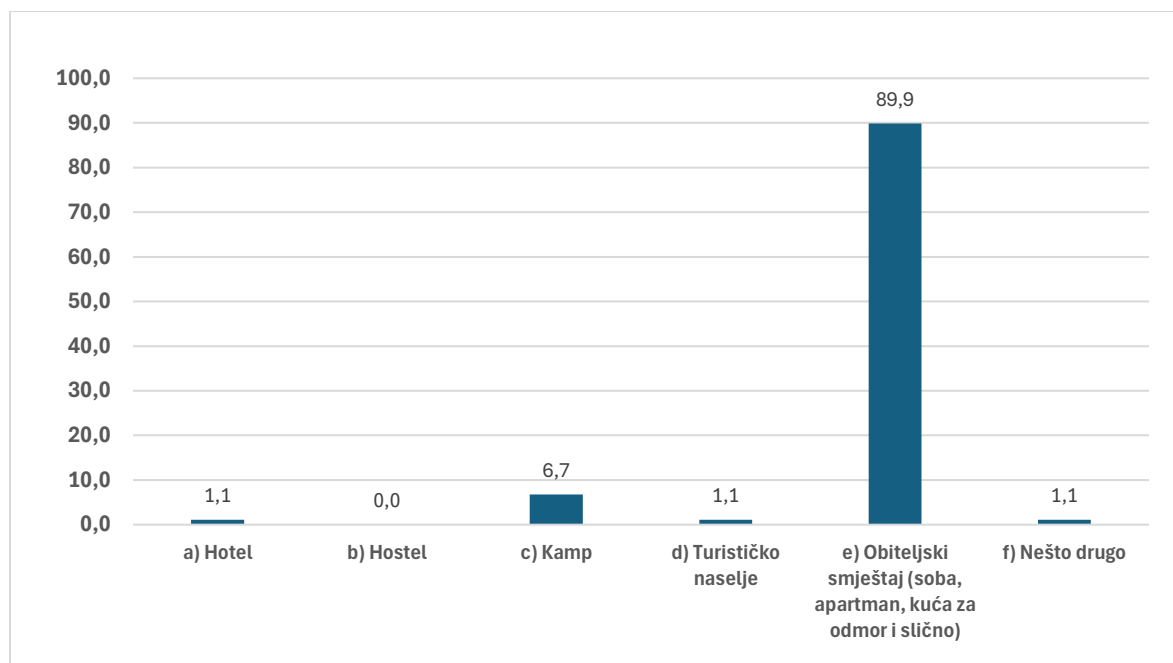
Manji broj ispitanika dolazio je iz Krapinsko-zagorske, Sisačko-moslavačke i Varaždinske županije (po 5,3 %) te Karlovačke i Šibensko-kninske županije (po 3,5 %). Ostale županije sudjelovale su pojedinačno s 1,8 %, što ukazuje na relativno disperziranu, ali brojčano manju zastupljenost ispitanika iz drugih dijelova Hrvatske.

Analiza strukture ispitanika prema zemlji prebivališta pokazala je da su najzastupljeniji bili ispitanici iz Slovenije i Njemačke (po 31,3 %), koji zajedno čine gotovo dvije trećine ukupnog uzorka. Slijedi Austrija s 9,4 %, dok su Češka i Poljska zastupljene s po 6,3 % ispitanika. Ostale zemlje – Švedska, Nizozemska, Ujedinjena Kraljevina, Slovačka i Bosna i Hercegovina – zastupljene su pojedinačno s 3,1 %, što upućuje na manju, ali geografski raznoliku zastupljenost ispitanika iz drugih europskih zemalja.

Vrsta smještajnog objekta u kojem odsjedate u Jezerima?

Na pitanje „Vrsta smještajnog objekta u kojem odsjedate u Jezerima?“, najveći udio ispitanika (89,9 %) naveo je da boravi u obiteljskom smještaju (soba, apartman, kuća za odmor i slično). Manji udio, njih 6,7 %, ispitanika odsjeo je u kampu, dok je 1,1 % ispitanika navelo hotel, turističko naselje ili nešto drugo.

Slika 50. Odgovor na pitanje „Vrsta smještajnog objekta u kojem odsjedate u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

Obilježja putovanja? (Ukupan broj noćenja u ovom mjestu tijekom ovog putovanja)

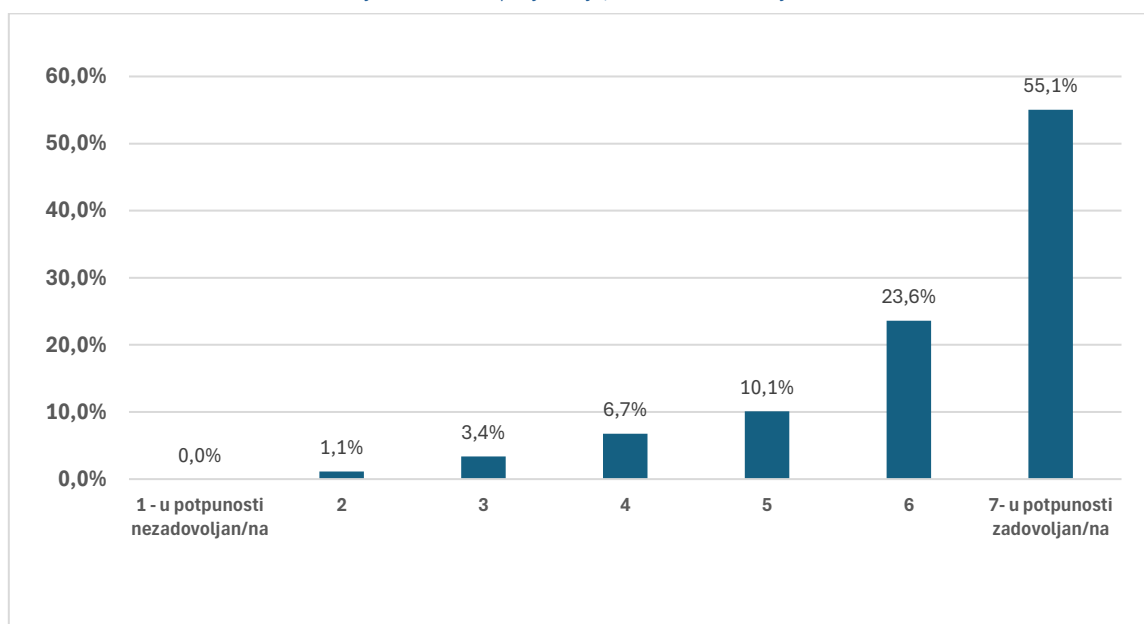
Tijekom boravka u destinaciji najveći broj turista u obiteljskom smještaju ostvari 10 ili 14 noćenja. Prema analiziranim frekvencijama odgovora, turisti u obiteljskom smještaju u prosjeku borave 13 dana. Evidentirana su i kraća, odnosno duža razdoblja boravka u destinaciji (npr. do 1 tjedna, do 3 tjedna, mjesec dana i sl.). Ovakva struktura boravka pokazuje da Jezera privlače goste koji dolaze na tradicionalni ljetni godišnji odmor, najčešće u trajanju od jednog do dva tjedna. To upućuje na stabilan i lojalan segment gostiju, karakterističan za destinacije s razvijenim obiteljskim smještajem i odmorišnim turizmom.

Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

A1. Koliko ste zadovoljni svojim cjelokupnim boravkom u ovoj destinaciji?

Rezultati ankete pokazuju vrlo visoku razinu zadovoljstva posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji. Najveći udio ispitanika, 55,1 %, ocijenio je svoje zadovoljstvo najvišom ocjenom 7 (u potpunosti zadovoljan/na), dok je 23,6 % ispitanika dalo ocjenu 6. Ukupno 78,7 % ispitanika odabralo je ocjene 6 i 7, što pokazuje da je velika većina posjetitelja vrlo zadovoljna svojim boravkom u destinaciji. Manji udio ispitanika dao je srednje ocjene (5 – 10,1 %, 4 – 6,7 %, 3 – 3,4 %, 2 – 1,1 %), dok nitko od ispitanika nije odabrao ocjenu 1, odnosno potpuno nezadovoljstvo. Na temelju rezultata može se zaključiti da destinacija ostavlja vrlo pozitivan dojam na posjetitelje te da je ukupno zadovoljstvo boravkom na visokoj razini.

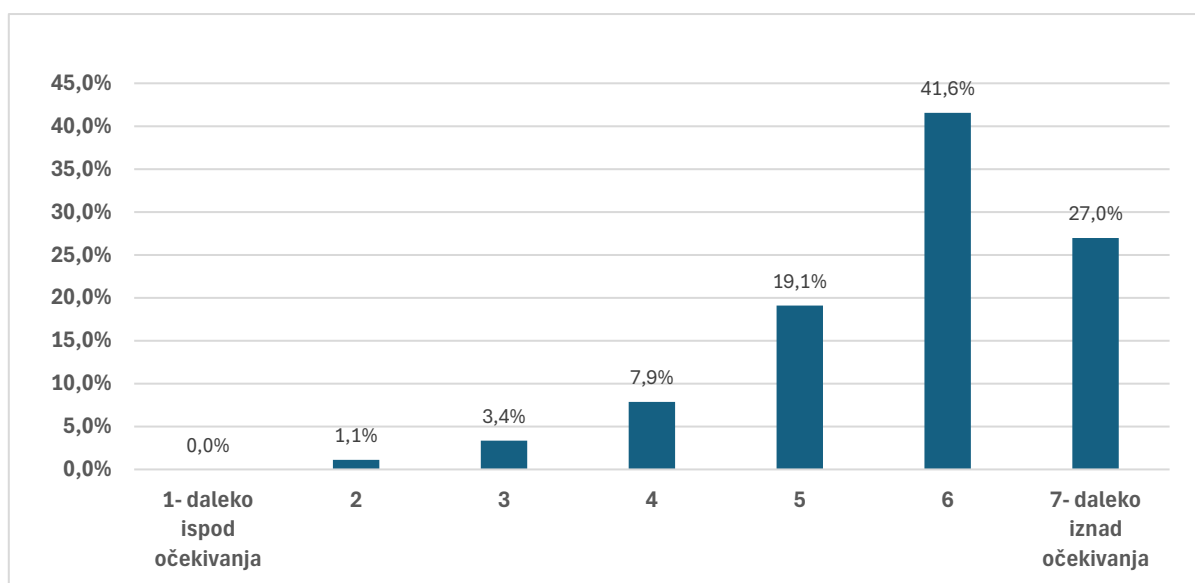
Slika 51. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni svojim cjelokupnim boravkom u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

A2. U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja?

Rezultati ankete pokazuju da je boravak u destinaciji u velikoj mjeri ispunio očekivanja posjetitelja. Najveći udio ispitanika, 41,6 %, ocijenio je da je boravak u velikoj mjeri ispunio njihova očekivanja (ocjena 6), dok 27,0 % ispitanika smatra da je boravak daleko iznad njihovih očekivanja (ocjena 7). Ukupno 68,6 % ispitanika odabralo je ocjene 6 i 7, što pokazuje da je većini posjetitelja boravak u destinaciji u potpunosti ili u velikoj mjeri ispunio, pa čak i nadmašio njihova očekivanja. Manji udio ispitanika dao je srednje ocjene (5 – 19,1 %, 4 – 7,9 %, 3 – 3,4 %, 2 – 1,1 %), dok nitko od ispitanika nije naveo da je boravak bio daleko ispod njihovih očekivanja (ocjena 1).

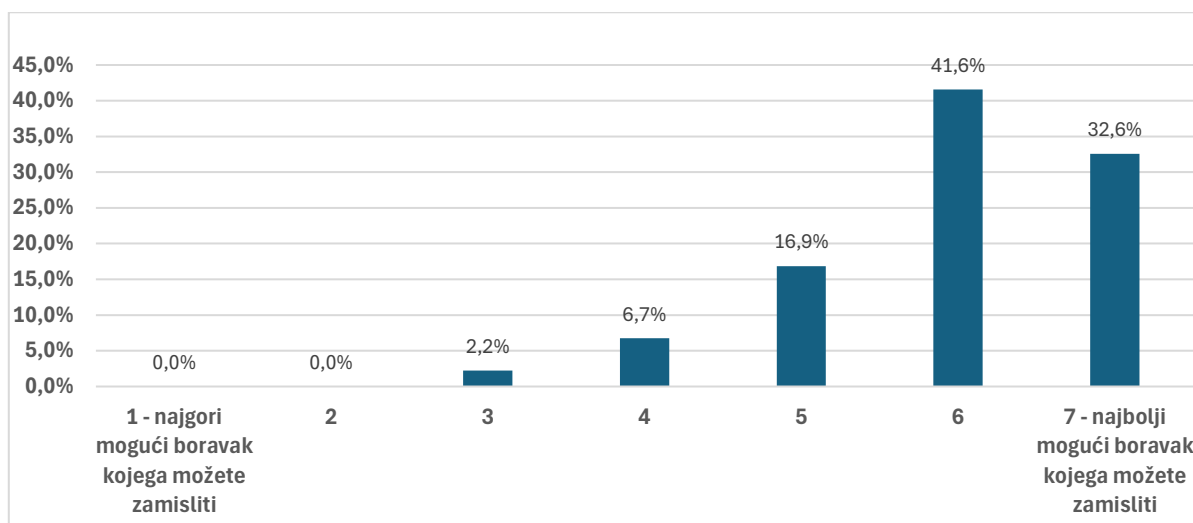
Slika 52. Odgovor na pitanje „U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

A3. Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji?

Rezultati ankete pokazuju vrlo pozitivnu ocjenu ukupnog boravka u destinaciji. Najveći udio ispitanika, 41,6 %, ocijenio je svoj boravak ocjenom 6, dok je 32,6 % ispitanika dalo najvišu ocjenu 7, odnosno da je riječ o najboljem mogućem boravku koji mogu zamisliti. Ukupno 74,2 % ispitanika odabralo je ocjene 6 i 7, što pokazuje da je velika većina posjetitelja izuzetno zadovoljna svojim boravkom u destinaciji. Manji udio ispitanika dao je srednje ocjene (5 – 16,9 %, 4 – 6,7 %, 3 – 2,2 %), dok nitko od ispitanika nije dao najniže ocjene 1 i 2.

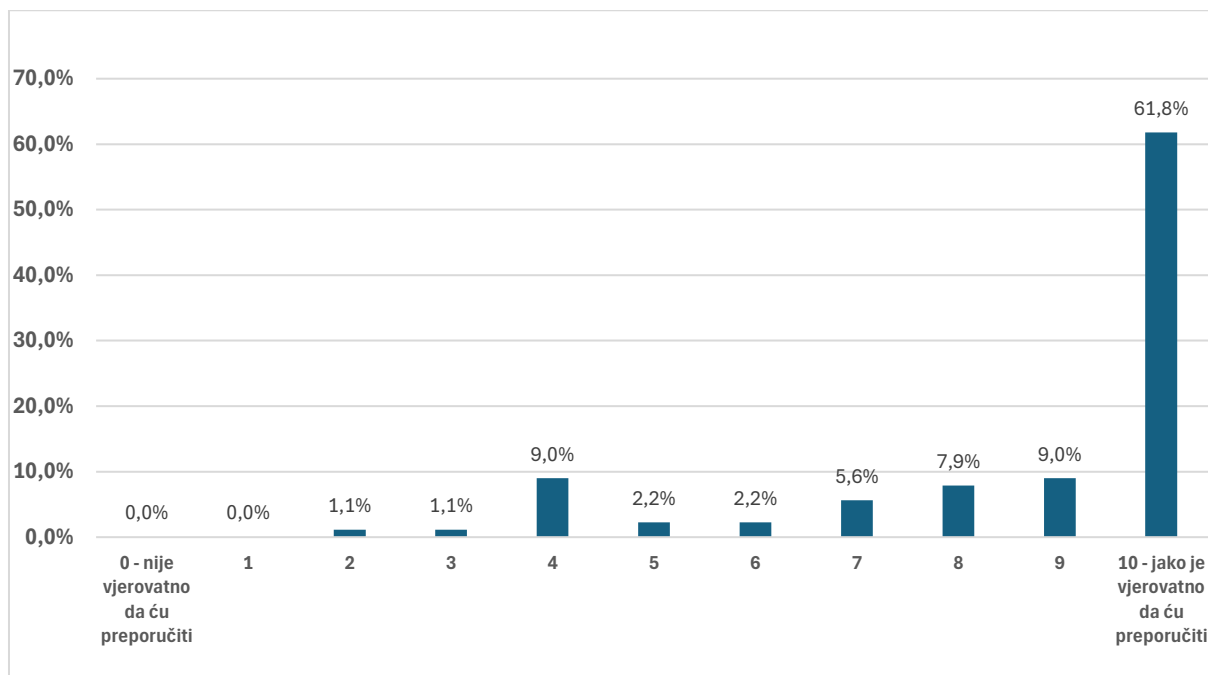
Slika 53. Odgovor na pitanje „Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

B1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (spremnost preporuke destinacije)?

Rezultati istraživanja o zadovoljstvu cjelokupnim boravkom u destinaciji (spremnost preporuke destinacije) pokazuju vrlo visoku razinu zadovoljstva posjetitelja. Prema dobivenim rezultatima, ispitanici koji su dali ocjene od 0 do 6 smatraju se odgovarateljima, oni koji su dali ocjene 7 ili 8 neutralnima, dok se ispitanici s ocjenama 9 ili 10 smatraju promotorima. U ovom istraživanju promotori čine 70,8 % ispitanika (ocjene 9 i 10), neutralni 13,5 % (ocjene 7 i 8), dok odgovaratelji čine 16,7 % (ocjene od 0 do 6).

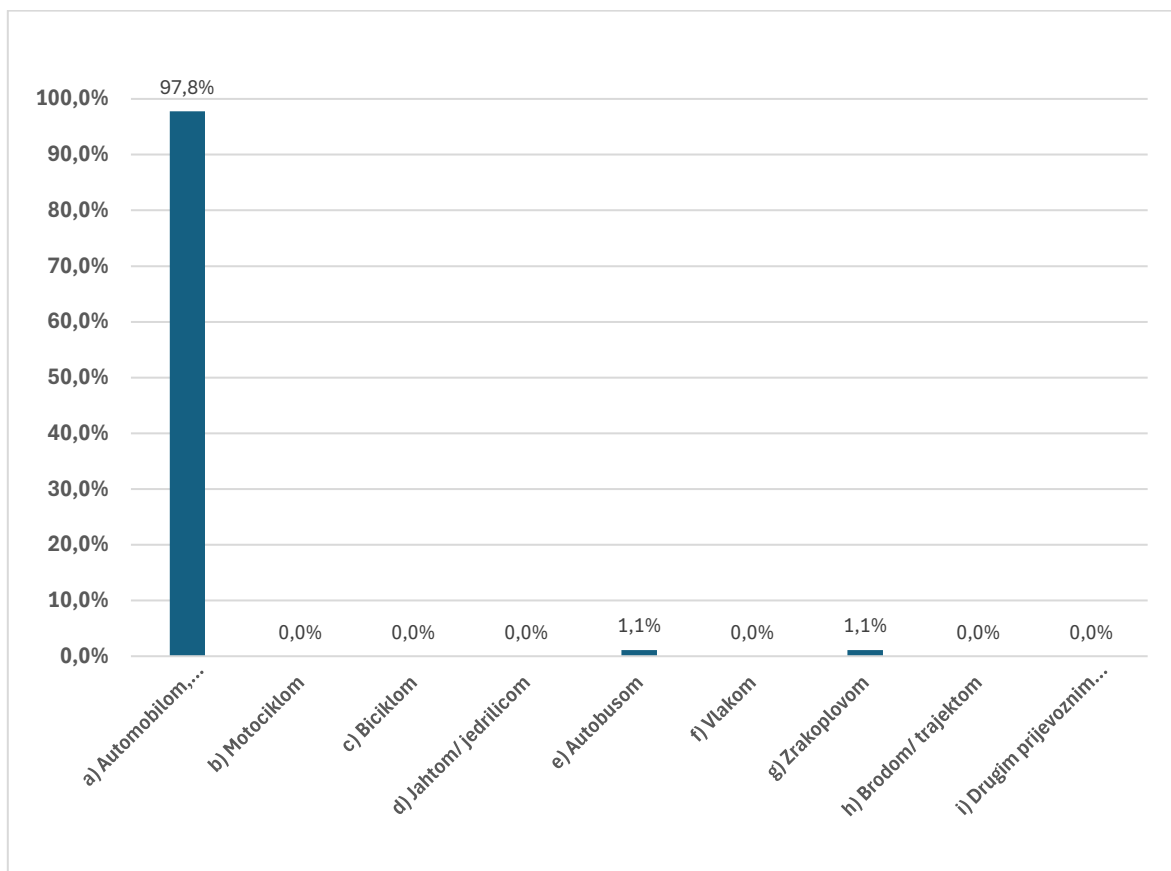
Slika 54. Odgovor na pitanje „Koliko je vjerojatno da ćete ovo mjesto preporučiti prijateljima, rodbini ili kolegama?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

D1. Kojim ste prijevoznim sredstvom doputovali u ovu destinaciju (ako ste koristili više vrsta prijevoznih sredstava, označite ono kojim ste prevalili najveći dio puta)?

Na pitanje „Kojim ste prijevoznim sredstvom doputovali u ovu destinaciju?“, gotovo svi ispitanici (97,8 %) naveli su da su doputovali automobilom, uključujući automobil s kamp-kućicom ili kamper. Manji udio ispitanika (1,1 %) naveo je autobus, dok je isti udio (1,1 %) doputovao zrakoplovom. Rezultati pokazuju da je automobil dominantno prijevozno sredstvo dolaska u destinaciju (97,8 %), što upućuje na zaključak da su Jezera izrazito auto-destinacija, odnosno destinacija u koju većina posjetitelja dolazi osobnim vozilom.

Slika 55. Odgovor na pitanje „Kojim ste prijevoznom sredstvom doputovali u ovu destinaciju (ako ste koristili više vrsta prijevoznih sredstava, označite ono kojim ste prevalili najveći dio puta)?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

E1. Procijenite troškove koje ste imali i koje planirate imati do kraja ovog boravka u ovome mjestu. Pri tome uključite izdatke za ugostiteljske usluge, kupnju, kulturu i zabavu, sport, lokalni prijevoz, organizirane izlete i slično, ali isključite izdatke za smještaj i prijevoz do destinacije! Ukupni trošak u eurima (bez izdataka za smještaj i prijevoza do destinacije)

Ovim anketnim pitanjem turisti u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju procjenjivali su troškove koje su imali tijekom boravka u Jezerima (ne računajući izdatke za smještaj i prijevoz do destinacije). Sukladno propisanoj metodologiji u kojoj se procjenjuju troškovi za turiste koji prikazuju izdatke za sebe i/ili pratnju, uključujući djecu, izračunata je prosječna dnevna potrošnja turista u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju na prikupljenom uzorku.

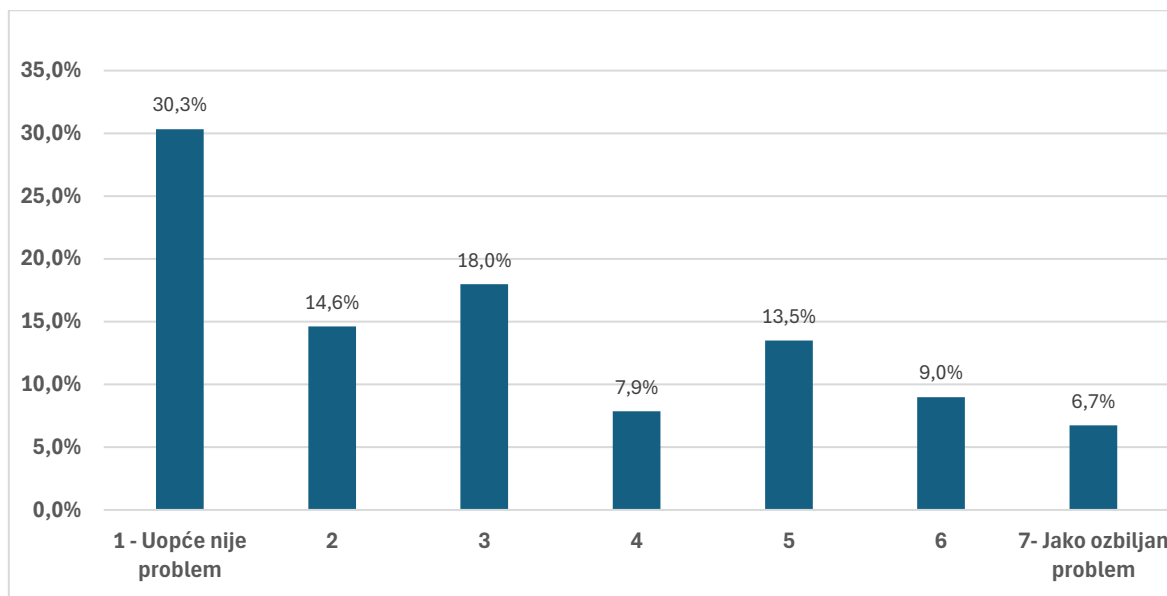
Prosječna dnevna potrošnja turista u komercijalnom smještaju iznosila je 45,05 € i bila je viša od dnevne potrošnje turista u nekomercijalnom smještaju (32,61 €) jer gosti koji borave u komercijalnom smještaju češće koriste ugostiteljske usluge, izlete, rekreacijske aktivnosti, najam opreme i druge turističke sadržaje. S druge strane, gosti koji borave u nekomercijalnom smještaju (vlastita kuća ili stan za odmor, boravak kod rodbine ili prijatelja) često imaju niže troškove smještaja i prehrane, jer dio potreba zadovoljavaju samostalno, primjerice pripremom hrane u smještaju ili korištenjem vlastitih resursa.

Pitanja za izračun obveznih pokazatelja prihvatnog kapaciteta

PH1. U kojoj Vam mjeri gužva na ulicama/trgovima/atrakcijama predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?

Na pitanje „U kojoj Vam mjeri gužva na ulicama, trgovima i atrakcijama predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, najveći udio ispitanika (30,3 %) naveo je da gužva uopće nije problem. Nadalje, 14,6 % ispitanika odabralo je ocjenu 2, dok je 18,0 % odabralo ocjenu 3, što također upućuje na relativno nizak stupanj percepcije gužve kao problema. S druge strane, dio ispitanika dao je više ocjene koje ukazuju na veći stupanj problema, pri čemu je 13,5 % odabralo ocjenu 5, 9,0 % ocjenu 6, a 6,7 % ocjenu 7, odnosno da gužva predstavlja jako ozbiljan problem. Rezultati ukazuju na to da većina posjetitelja gužvu u destinaciji ne doživljava kao značajan problem tijekom boravka.

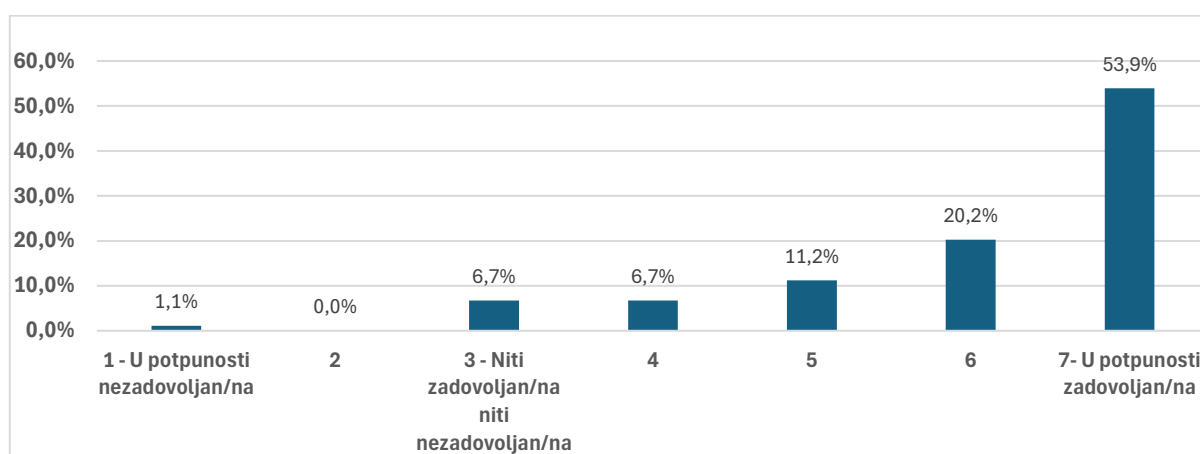
Slika 56. Odgovor na pitanje „U kojoj Vam mjeri gužva na ulicama/trgovima/atrakcijama predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

PH2. Koliko ste zadovoljni ljepotom mjesta?

Na pitanje „Koliko ste zadovoljni ljepotom mjesta?“, najveći udio ispitanika (53,9 %) naveo je najvišu ocjenu 7 – u potpunosti zadovoljan/na. Nadalje, 20,2 % ispitanika dodijelilo je ocjenu 6, dok je 11,2 % odabralo ocjenu 5, što također upućuje na visok stupanj zadovoljstva. Manji udio ispitanika zauzeo je neutralan ili niži stav, pri čemu je 6,7 % odabralo ocjenu 4, 6,7 % ocjenu 3, dok je 1,1 % ispitanika navelo da je u potpunosti nezadovoljno. Rezultati jasno ukazuju na vrlo visoku razinu zadovoljstva posjetitelja ljepotom mjesta.

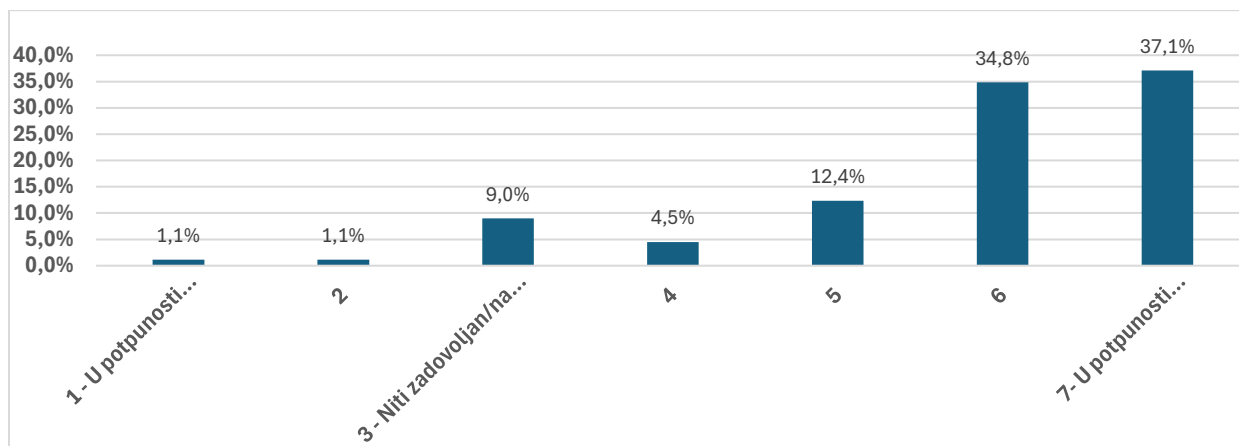
Slika 57. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni ljepotom mjesta?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

PH3. Koliko ste zadovoljni uređenošću mjesta?

Na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću mjesta?“, najveći udio ispitanika (37,1 %) naveo je najvišu ocjenu 7 – u potpunosti zadovoljan/na. Nadalje, 34,8 % ispitanika dodijelilo je ocjenu 6, dok je 12,4 % odabralo ocjenu 5, što također ukazuje na visok stupanj zadovoljstva. Manji udio ispitanika dao je niže ocjene: 9,0 % ispitanika odabralo je neutralnu ocjenu 3, 4,5 % ocjenu 4, dok je 1,1 % ispitanika navelo da je u potpunosti nezadovoljno, a isti udio (1,1 %) dao je ocjenu 2. Rezultati ukazuju na visoku razinu zadovoljstva posjetitelja uređenošću mjesta.

Slika 58. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću mjesta?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

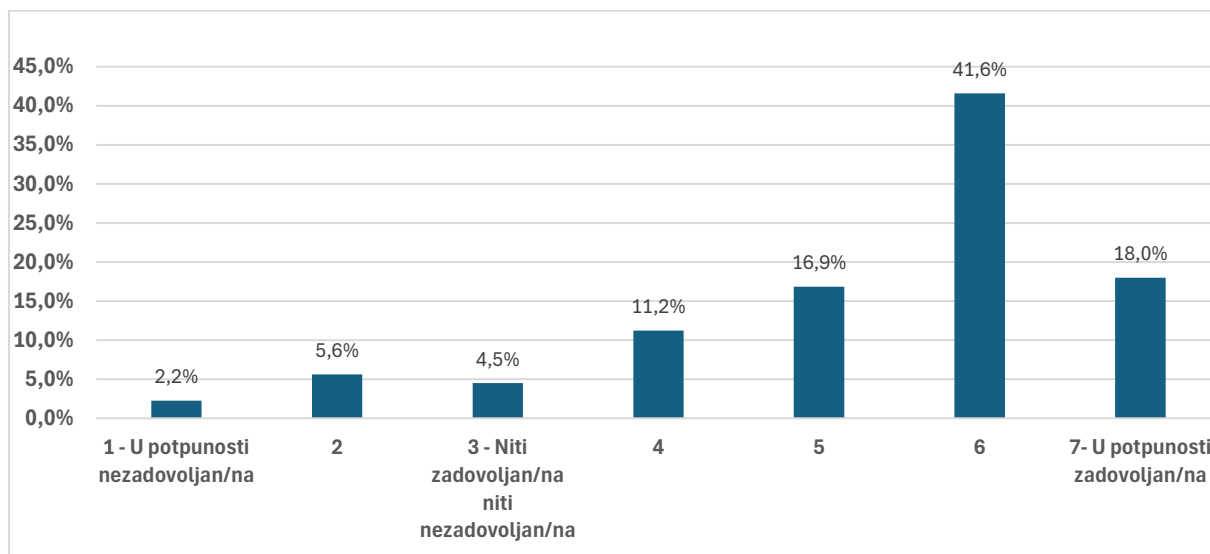

PH4. Koliko ste zadovoljni uređenošću glavnih atrakcija u ovoj destinaciji?

Na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću glavnih atrakcija u ovoj destinaciji?“, najveći udio ispitanika (41,6 %) dodijelio je ocjenu 6, dok je 18,0 % ispitanika navelo najvišu ocjenu 7 – u potpunosti zadovoljan/na. Nadalje, 16,9 % ispitanika odabralo je ocjenu 5, a 11,2 % ocjenu 4, što također upućuje na relativno visok stupanj zadovoljstva.

Manji udio ispitanika dao je niže ocjene: 4,5 % zauzelo je neutralan stav (ocjena 3), 5,6 % dalo je ocjenu 2, dok je 2,2 % ispitanika navelo da je u potpunosti nezadovoljno. Rezultati ukazuju na visoku razinu zadovoljstva posjetitelja uređenošću glavnih atrakcija u destinaciji.

Slika 59. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću glavnih atrakcija u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

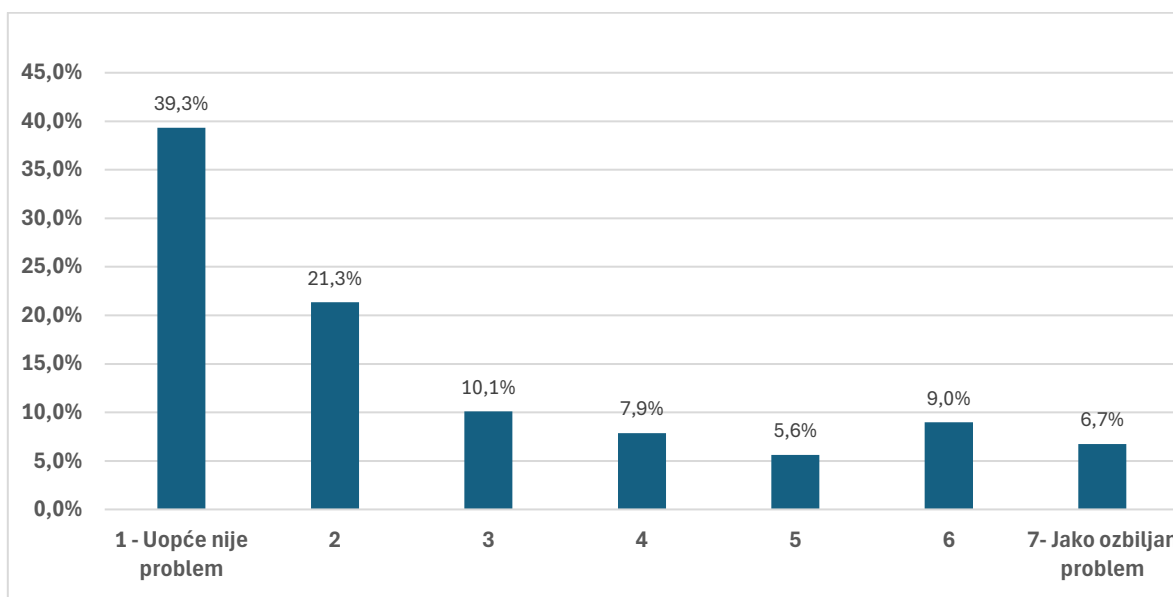

PH5. U kojoj Vam mjeri buka na javnim prostorima (ulicama, trgovima, atrakcijama) predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?

Na pitanje „U kojoj Vam mjeri buka na javnim prostorima (ulicama, trgovima i atrakcijama) predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, najveći udio ispitanika (39,3 %) naveo je da buka uopće nije problem. Nadalje, 21,3 % ispitanika odabralo je ocjenu 2, a 10,1 % ocjenu 3, što također upućuje na nizak stupanj percepcije buke kao problema.

S druge strane, manji udio ispitanika naveo je više ocjene koje ukazuju na veći stupanj problema, pri čemu je 9,0 % ispitanika odabralo ocjenu 6, a 6,7 % ocjenu 7, odnosno da buka predstavlja jako ozbiljan problem. Rezultati ukazuju na to da većina posjetitelja buku na javnim prostorima ne smatra značajnim problemom tijekom boravka u destinaciji.

Slika 60. Odgovor na pitanje „U kojoj Vam mjeri buka na javnim prostorima (ulicama, trgovima, atrakcijama) predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

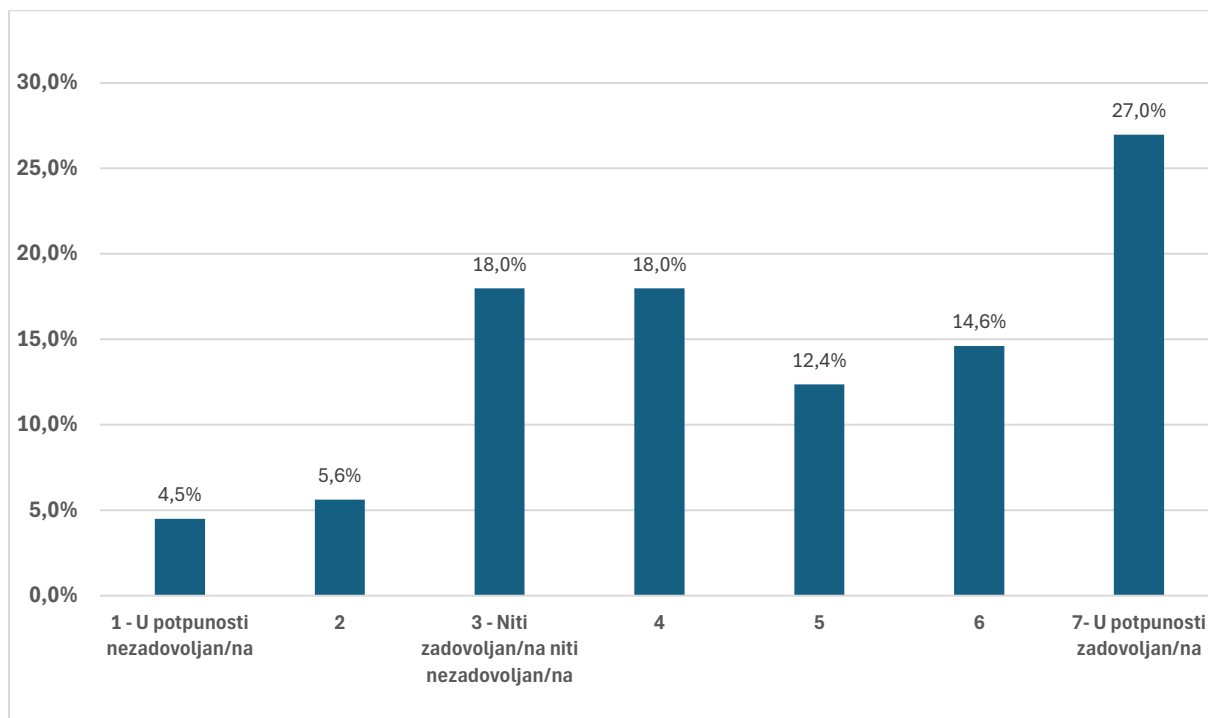

PH6. Koliko ste zadovoljni prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta)?

Na pitanje „Koliko ste zadovoljni prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta)?“, više od četvrtine ispitanika (27,0 %) navelo je najvišu ocjenu 7 – u potpunosti zadovoljan/na. Nadalje, 14,6 % ispitanika dodijelilo je ocjenu 6, a 12,4 % ocjenu 5, što ukazuje na relativno visok stupanj zadovoljstva prometom u mjestu.

Neutralan stav zauzelo je 18,0 % ispitanika, dok je isti udio (18,0 %) dao ocjenu 4. Manji udio ispitanika izrazio je nezadovoljstvo, pri čemu je 5,6 % odabralo ocjenu 2, a 4,5 % navelo da je u potpunosti nezadovoljno. Rezultati ukazuju na umjereno do visoko zadovoljstvo posjetitelja prometom u destinaciji.

Slika 61. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta)?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.

24. Obvezni pokazatelji održivosti i prihvatnog kapaciteta destinacije

Svaka destinacija obvezna je pratiti određene ključne pokazatelje održivosti turizma, među kojima su: zadovoljstvo lokalnog stanovništva i posjetitelja, uključujući i jednodnevne turiste; pristupačnost i sigurnost destinacije; načini održivog upravljanja destinacijom, vodnim resursima i otpadnim vodama; učinkovito gospodarenje otpadom; zaštita bioraznolikosti; održivo upravljanje energijom; mjere ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama; održivo korištenje prostora; kao i praćenje turističkog prometa, turističke infrastrukture i poslovanja gospodarskih subjekata u sektoru turizma.

Sukladno smjernicama MINTS-a, definirane su četiri velike kategorije obaveznih pokazatelja:

- 1) DRUŠTVENI
- 2) OKOLIŠNI
- 3) EKONOMSKI
- 4) UPRAVLJAČKI I PROSTORNI

Interpretacija ovih podataka od izuzetne je važnosti jer same brojke ili indeksi ne pružaju cjelovitu sliku stanja. Detaljna analiza i elaboracija rezultata omogućuje prepoznavanje izazova i prilika te pruža temelje za definiranje konkretnih mjera. Stoga je u nastavku poglavlja dan pregled i interpretacija dobivenih rezultata, kako bi se mogle razumjeti njihove implikacije i praktična primjena

24.1. Pokazatelji održivosti

Tablica 62. Popis obveznih pokazatelja održivosti na razini destinacije, izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, izvor:MINTS

Pokazatelj	Područje održivosti	Kod pokazatelja/ Tematsko područje
Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	Društveni	ZL-1 – zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	Društveni	ZL-2 – zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Društveni	ZT-1 – Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom
Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	Društveni/Upravljanje	PD-1 – Pristupačnost destinacije
Broj organiziranih turističkih ambulanti	Društveni	SD-1-Sigurnost destinacije
Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)	Okolišni	UVR-1 – Upravljanje vodnim resursima
Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	Okolišni	GO-1 – Gospodarenje otpadom
Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	Okolišni- priroda	BR-1 – Zaštita bioraznolikosti
Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije	Okolišni- klima	UEN-1 – Održivo upravljanje energijom
Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika	Okolišni – klima	UPK-1 – Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama
Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	Ekonomski	TP-1 – Turistički promet
Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	Ekonomski	TP-2 – Turistički promet
Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Ekonomski	PGS-1 – Poslovanje gospodarskih subjekata
Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Ekonomski	PSG-2 – Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu/Turistički promet

Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija	Prostorni/upravljanje	TI-1 – turistička infrastruktura
Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom	Prostorni/upravljanje	ODU-1 – Održivo upravljanje destinacijom
Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS	Prostorni/upravljanje	OUP-2 – Održivo upravljanje prostorom

Navedeni pokazatelji izračunavaju se prema metodološkim tablicama iz Pravilnika, pri čemu se podaci prikupljaju iz javno dostupnih sekundarnih izvora (poput DZS-a, MINTS-a, HZJZ-a i lokalne samouprave), kao i putem primarnih istraživanja. Sustavno praćenje održivosti kroz obvezne i specifične pokazatelje osigurava kvalitetno upravljanje razvojem turizma na području TZM Jezera. Odabrani pokazatelji omogućuju uvid u stvarno stanje u destinaciji, mjerenje učinka provedbe Plana upravljanja, te donošenje informiranih i odgovornih odluka koje će očuvati resurse i kvalitetu života lokalnog stanovništva za buduće generacije.

24.1.1 Pokazatelji društvenih aspekata održivosti

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)**

Učestalost mjerenja			Jednom godišnje			
2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
362,50	379,91					

** Broj stanovnika naselja Jezera preuzet je iz Popisa 2021. godine prema kojem je na području destinacije živjelo 798 stanovnika.

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja upućuje na vrlo visok intenzitet turističke aktivnosti u odnosu na broj stalnih stanovnika u destinaciji, tijekom vršne sezone. U 2024. godini ostvareno je 379,91 turističkih noćenja na 100 stalnih stanovnika, što predstavlja povećanje u odnosu na 2023. godinu, kada je vrijednost iznosila 362,50.

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
2025.	2029.
2: 38,3 %	
2a:41,3 %	
2b:28,6 %	

Obrazloženje: Vrijednost indikatora zadovoljstva lokalnog stanovništva turizmom u 2025. godini iznosi 38,3 %, što je ispod prihvatljivog standarda od 50 ± 5 %. Rezultati pokazatelja pokazuju da je 41,3 % stanovnika koji ostvaruju koristi od turizma zadovoljno turizmom, dok je među stanovnicima koji ne ostvaruju izravne koristi zadovoljno 28,6 % ispitanika. Dobiveni rezultati upućuju na relativno nisku razinu zadovoljstva turizmom među lokalnim stanovništvom, osobito kod onih koji ne ostvaruju izravne koristi od turističke aktivnosti.

Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
2025.	2029.
Indeks zadovoljstva:82,3 Neto spremnost na preporuku:41,6	

Obrazloženje:

Rezultati istraživanja zadovoljstva posjetitelja pokazuju kako je ukupno zadovoljstvo boravkom u destinaciji na visokoj razini. Indeks zadovoljstva iznosi 82,3, pri čemu ostvarena vrijednost iznad 80 % pokazuje kako destinacija u cjelini pruža kvalitetno iskustvo koje uglavnom ispunjava ili premašuje očekivanja turista. Takav rezultat upućuje na pozitivnu percepciju destinacije u pogledu kvalitete ponude, uređenosti prostora, gostoljubivosti i ukupnog doživljaja boravka.

Istovremeno, pokazatelj neto spremnosti na preporuku destinacije (41,6) ukazuje na solidnu razinu lojalnosti posjetitelja i njihovu spremnost da destinaciju preporuča prijateljima, obitelji i kolegama. To potvrđuje da velik dio gostiju ima pozitivno iskustvo boravka, što može doprinijeti jačanju imidža destinacije i poticanju budućih dolazaka

Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Učestalost mjerenja	Svake dvije godine	
2025.	2027.	2029.
59,3 %		

Obrazloženje: Na području destinacije postoji natpolovičan udio atrakcija koje su u određenoj mjeri fizički dostupne osobama s invaliditetom. Većina lokaliteta nalazi se na javnim površinama ili otvorenim prostorima kojima je moguć pristup bez većih fizičkih prepreka, što omogućuje osnovnu razinu dostupnosti za posjetitelje sa smanjenom pokretljivošću. Međutim, potrebno je napomenuti kako pristupačnost nije u potpunosti prilagođena potrebama svih skupina osoba s invaliditetom. Na većini atrakcija ne postoje dodatni infrastrukturni elementi koji bi omogućili potpunu pristupačnost, poput rampi, taktilnih staza, informativnih ploča na Brailleovu pismu, audio vodiča ili drugih prilagođenih komunikacijskih sadržaja za osobe s oštećenjem vida ili sluha. Unatoč relativno visokom udjelu fizički dostupnih lokacija (pretežito u dijelovima gdje se turisti najviše zadržavaju), postoji prostor za daljnje unapređenje pristupačnosti kroz prilagodbu infrastrukture i informacija. U budućem razdoblju preporučuje se sustavno unapređivanje pristupačnosti atrakcija uvođenjem univerzalnog dizajna, postavljanjem prilagođene signalizacije i osiguravanjem pristupačnih informativnih materijala kako bi se povećala inkluzivnost turističke ponude destinacije.

Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
0	0				

Obrazloženje: Na području destinacije trenutno ne postoji turistička ambulanta. Zdravstvene usluge za turiste i posjetitelje dostupne su kroz redovni sustav primarne zdravstvene zaštite, odnosno putem ambulanti obiteljske medicine i drugih zdravstvenih ustanova u širem području. Iako postoje osnovne mogućnosti pružanja zdravstvene skrbi, nedostatak turističke ambulante može predstavljati ograničenje tijekom turističke sezone, kada dolazi do značajnog povećanja broja posjetitelja. Obzirom na sezonski porast broja turista, preporučuje se razmotriti mogućnost organiziranja sezonske turističke ambulante ili dodatnog dežurstva zdravstvenih službi tijekom ljetnih mjeseci, kako bi se osigurala pravovremena i dostupna zdravstvena skrb za posjetitelje destinacije.

24.1.2 Pokazatelji okolišnih aspekata održivosti

Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
2022.	2024.	2026.	2028.
119	64		

Obrazloženje:

Vrijednost od 119 % u 2022. godini znači da su turisti po noćenju trošili 19% više vode od stanovnika, dok vrijednost od 64 % u 2024. godini znači da turisti troše 36% manje vode od stanovnika. Drugim riječima, došlo je do promjene u kojoj su turisti iz većih potrošača vode postali manji potrošači u odnosu na lokalno stanovništvo. Između 2022. i 2024. godine došlo je do promjene u odnosu potrošnje vode, pri čemu je 2022. potrošnja vode po noćenju turista ($0,18 \text{ m}^3$) bila veća od potrošnje po stanovniku ($0,15 \text{ m}^3$), dok je 2024. potrošnja turista smanjena na $0,14 \text{ m}^3$, a potrošnja stanovnika povećana na $0,23 \text{ m}^3$, što je rezultiralo time da turisti u novijem razdoblju troše manje vode po noćenju od lokalnog stanovništva.

Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Učestalost mjerenja	Svake dvije godine	
2024.	2026.	2028.
502,15		

Obrazloženje: Pokazatelj pokazuje da turisti generiraju znatno veću količinu komunalnog otpada po noćenju u odnosu na lokalno stanovništvo, pri čemu omjer iznosi 502,15 %. To znači da je količina otpada po turističkom noćenju više od pet puta veća od količine otpada koju u prosjeku proizvede jedan stanovnik dnevno. U mjesecu s najvećim brojem noćenja ukupno je nastalo je oko 150 tona otpada, od čega se procjenjuje da 125,09 tona potječe od turističkih noćenja, dok oko 24,91 tona generira lokalno stanovništvo. Rezultati ukazuju na snažan utjecaj turizma na ukupne količine otpada u destinaciji, osobito tijekom vrhunca turističke sezone.

Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Učestalost mjerenja	Svake četiri godine	
2024.	2028.	
Zakon o zaštiti prirode: 0 % NATURA 2000: 98,3 %		

Obrazloženje: Na području TZM Jezera nema zaštićenih dijelova prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode. Međutim, 98,3 % područja destinacije se nalazi unutar ekološke mreže NATURA 2000 i to Područja prema direktivi o staništima (POVS)- 1. Murter, 2. Murterski Kanal, 3. Kukuljari, 4. Tetovišnjak-podmorje i 5. J. Molat-Dugi-Kornat-Žirje-Zlarin-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat . Na području Općine Tisno nalazi se Park prirode Vransko Jezero koji se nalazi unutar destinacije TZM Betina, dok NP Kornati i značajni krajobraz Žutsko-sitske otočne skupine pripadaju TZO Murter-Kornati.

Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Učestalost mjerenja	Svake četiri godine	
2024.	2028.	
50,9 Potrošnja električne energije po noćenju turista 4,91 Potrošnja električne energije po noćenju stanovnika 9,65		

Obrazloženje: Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u destinaciji TZM Jezera iznosi 50,85 % u odnosu na prosječnu dnevnu potrošnju električne energije po stanovniku destinacije. Rezultat pokazuje da, iako turizam (4,91 kWh po turistu) povećava ukupnu potrošnju električne energije tijekom vršne sezone, trenutno ne stvara izuzetno veliko opterećenje na energetska infrastrukturu u odnosu na potrošnju koje generira lokalno stanovništvo (9,65 kWh po stanovniku). Sukladno tome, postoji potreba za praćenjem potrošnje električne energije u svrhu praćenja sezonskih oscilacija, kao i promicanjem održivih oblika energije u smještajnim objektima.

Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK – 1)

Učestalost mjerenja		Svake dvije godine	
2025.	2027.	2029.	
DA Općina Tisno 2023. godine donijela je SECAP (Akcijski plan energetske održivosti razvika i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Tisno Aktivnost 1.1. Mapiranje zelene infrastrukture – provedeno Aktivnost 1.2. Razvoj zelene infrastrukture – u provedbi Aktivnost 2.1. Edukacija građana o povećanju otpornosti na klimatske promjene – nije provedeno Aktivnost 2.2. Informiranje stanovnika o povećanju otpornosti na klimatske promjene – nije provedeno Aktivnost 3.1. Izrada strateških dokumenata usmjerenih na usmjerenih na povećanje otpornosti od klimatskih površina – završeno (donesen SECAP i SZUO-Strategija zelene urbane obnove) Aktivnost 3.2. Razvoj digitalnih rješenja – nije provedeno			

Obrazloženje: Na području Općine Tisno uspostavljen je sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika, odnosno Općina je usvojila odgovarajuće dokumente (SECAP i SZUO) te je pokrenula provedbu mjera za prilagodbu i ublažavanje utjecaja klimatskih promjena.

24.1.3 Pokazatelji ekonomskih aspekata održivosti

Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP – 1)

Učestalost mjerenja					Jednom godišnje				
2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
7.917	9.323	9.472	10.489	10.412					

Obrazloženje: U 2024. godini zabilježeno je 10.412 dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (kolovoz), što predstavlja blago smanjenje od 0,73% u odnosu na 2023. godinu, kada je evidentirano 10.489 dolazaka. U usporedbi s 2022. godinom, kada su zabilježena 9.472 dolaska, broj dolazaka u 2024. godini veći je za 9,9 %. Ovi podaci ukazuju na relativno stabilnu razinu turističkog pritiska u vršnom mjesecu, uz vidljiv rast u odnosu na 2022. godinu.

Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
TP-2: 7,8 TP-2a): 8,5 TP 2b): 16,7	TP-2: 8,2 TP-2a): 9,0 TP-2b): 13,4					

Obrazloženje: Prosječna duljina boravka turista u destinaciji povećala se s 7,8 noćenja u 2023. godini na 8,2 noćenja u 2024. godini. Istovremeno, prosječna duljina boravka u mjesecu s najvećem brojem noćenja porasla je s 8,5 na 9,0 noćenja (+5,9%), dok je u mjesecu s najmanjim brojem noćenja smanjena s 16,7 na 13,4 noćenja (–19,8 %).

Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS – 1)

Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
2024.		2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
Broj zaposlenih prema mjestu rada**						
I.	939					
II.	958					
III.	984					
IV.	1086					
V.	1188					
VI.	1340					
VII.	1340					
VIII.	1411					
IX.	1250					
X.	1069					
XI.	1015					
XII.	986					
Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane**						
I.	248					
II.	250					
III.	267					
IV.	323					
V.	392					
VI.	502					
VII.	562					
VIII.	560					
IX.	561					
X.	426					

XI.	264					
XII.	126					

**** Podaci za Općinu Tisno zbog nemogućnosti izračuna podataka na razini naselja Jezera**

Obrazloženje: Podaci za 2024. godinu pokazuju izraženu sezonalnost u kretanju broja zaposlenih na području Općine Tisno. Ukupan broj zaposlenih prema mjestu rada postupno raste od početka godine (939 u siječnju) do vrhunca tijekom ljetnih mjeseci (1.411 u kolovozu), nakon čega ponovno opada prema kraju godine (986 u prosincu). Sličan obrazac vidljiv je i u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, gdje broj zaposlenih raste s 248 u siječnju do najviše vrijednosti u srpnju (562) i kolovozu (560), a zatim se smanjuje na 126 u prosincu. Ovakva dinamika jasno ukazuje na snažan utjecaj turističke sezone na zapošljavanje u destinaciji. Obzirom na dostupne statističke podatke, vrijednosti broja zaposlenih primjenjive su za naselje Jezera u iznosu oko jedne trećine ukupnog broja zaposlenih na razini Općine Tisno.

Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
18.420.072,00**						

**** Podatak za Općinu Tisno zbog nemogućnosti izračuna podataka na razini naselja Jezera**

Obrazloženje: U 2024. godini poslovni prihod gospodarskih subjekata u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane iznosio je 18.420.072,00 €. Ovaj podatak odnosi se na razinu Općine Tisno, budući da zbog ograničenja dostupnosti podataka nije bilo moguće izdvojiti podatke isključivo za naselje Jezera. Ostvareni prihod odražava gospodarsku aktivnost turističkog sektora u destinaciji te predstavlja važan pokazatelj ekonomskog doprinosa turizma lokalnom gospodarstvu. Usporedbe radi, na području Općine Murter-Kornati u istoj godini ostvaren je poslovni prihod 10.517.132 €.

24.1.4 Pokazatelji prostornih aspekata održivosti

Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI – 1)

Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
2024.	2025.	2026.	2027.	2028.		2029.
T1-1: 74 T1-1 (a): Zaštićena kulturna dobra sakralne baštine upisana u Registar kulturnih dobara RH-5 (Crkva Gospe od zdravlja, Crkva sv.Ivana Trogirskog, Crkva sv. Konstancija, Crkva sv.Nikole i Crkva sv.Roka) TI-1 (b): Zaštićena kulturna dobra nematerijalne baštine upisana u Registar kulturnih dobara RH-3 (Običaji jezerskog mornarskog bala uz izvedbu balarina, Starinsko pjevanje šibenskih otoka i primorja, Umijeće izrade jezerskih ogrica) TI-1 (c): Zakon o zaštiti prirode: 0 NATURA 2000: 4 POVS (1.Murter – potencijalna ugroza uslijed pojačane gradnje, 2.Murterski						

Kanal, 3.Kukuljari i 4.J. Molat-Dugi-Kornat-Žirje-Zlarin-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat)					
--	--	--	--	--	--

Obrazloženje: U destinaciji su evidentirane ukupno 73 atrakcije različitih tipova. Prirodnu osnovu čine 3 reljefne atrakcije i 10 prirodnih plaža. Područje Jezera bogato je materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom. Na njezinom području evidentiran je 1 pokretni spomenik, 3 arheološka i povijesna lokaliteta, 5 pojedinačnih sakralnih objekata (crkve), 1 spomenička cjelina i 1 memorijalno područje (Trg Križa). Nematerijalni i tradicijski segment obuhvaća 1 pokretni spomenik, 6 folklornih elemenata, 13 glavnih manifestacija/događaja, 11 sporednih manifestacija i događaja te brojnih drugih. Također, kulturna baština obuhvaća 5 gastronomskih resursa, 1 primjer suvremene kulturne produkcije i 1 znamenitu osobu. Sportske atrakcije obuhvaćaju ACI marinu Jezera, Sportski centar Jezera i sportske sadržaje u kampu Jezera Lovišća. Na području destinacije nalaze se dvije pješačke staze- „Čuvarica Pudarica“ i „Poluotok Murtarić“. Osim njih, područjem destinacije prolazi 5 biciklističkih ruta– „Putem mora i bora“, „Staza kroz masline“, „Bodulska priča“, „Najljepši vidikovci Murtera“ i „Staza Crkve“. Od posebnog značenja za destinaciju je šetnica Jezera–Tisno koja kao lungomare povezuje dva mjesta (do uvale sv. Andrije u Tisnom do plaže Zaratić u Jezerima), omogućujući ugodnu obalnu šetnju kroz prirodni mediteranski ambijent.

Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD – 1)

Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
0 (Plan u izradi)				

Obrazloženje: Početna vrijednost pokazatelja za 2025. godinu iznosi 0, s obzirom na to da je Plan upravljanja destinacijom još uvijek u fazi izrade. Time se definira početno stanje, dok će usvajanjem i objavom Plana biti uspostavljen temelj za sustavno i održivo upravljanje destinacijom. Očekuje se da će se od 2026. godine početi bilježiti prvi pomaci, najprije kroz dostupnost Plana, a potom i kroz postupnu provedbu planiranih aktivnosti. Ovaj pokazatelj stoga predstavlja važan alat za praćenje učinkovitosti destinacijskog upravljanja te omogućuje redovito godišnje praćenje razine provedbe planiranih mjera.

Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP – 1)

Učestalost mjerenja		Svake dvije godine	
2024.	2026.	2028.	
4025,3			

Obrazloženje: U 2024. godini ostvareno je 4.025,3 noćenja po hektaru izgrađenog građevinskog područja u smještajnim objektima destinacije, što predstavlja visoku vrijednost pokazatelja. Ovakav rezultat ukazuje na visoku koncentraciju turističkih noćenja na izgrađenom prostoru. Dobivena vrijednost predstavlja važnu referentnu osnovu za daljnje praćenje intenziteta korištenja prostora i planiranje održivog upravljanja turističkim razvojem destinacije.

24.2. Analiza razine nosivosti destinacije - izračun pokazatelja prihvatnog kapaciteta

Turistički nosivi kapacitet predstavlja stručno utemeljenu, ali u određenoj mjeri i subjektivnu procjenu razine promjena koje određena destinacija može podnijeti bez narušavanja svojih temeljnih vrijednosti. Riječ je o konceptu koji definira prag do kojeg su utjecaji turizma prihvatljivi za lokalnu zajednicu, posjetitelje i okoliš. Taj prag služi kao upozoravajući pokazatelj – signal da je potrebno poduzeti mjere kako bi se očuvala dugoročna održivost i kvaliteta života u destinaciji.

Svrha utvrđivanja nosivog kapaciteta nije samo ograničavanje broja posjetitelja, već prvenstveno zaštita identiteta, autentičnosti i posebnosti određenog prostora. Time se čuvaju prirodne, kulturne i društvene vrijednosti koje destinaciju čine atraktivnom i konkurentnom. U središtu koncepta nalazi se očuvanje kvalitete iskustva za turiste, ali i kvalitete svakodnevnog života lokalnog stanovništva.

Razumijevanje nosivog kapaciteta tijekom vremena se mijenjalo. Nekada se promatrao kao strogo određena, numerička granica maksimalnog broja posjetitelja. Danas se sve više prihvaća dinamičan pristup koji u obzir uzima različite čimbenike – poput utjecaja na okoliš, infrastrukturu, društvene odnose i percepciju lokalne zajednice. Umjesto fiksne brojke, naglasak je na praćenju pokazatelja promjena i definiranju poželjne razine kvalitete u određenom prostoru.

Suvremeni pristup stoga nosivi kapacitet ne promatra kao nepromjenjivu vrijednost, već kao prilagodljiv okvir koji se može redefinirati ovisno o razvoju destinacije, promjenama u potražnji i ciljevima održivog razvoja. Na taj način upravljanje turizmom postaje proaktivno, usmjereno na prevenciju negativnih učinaka i dugoročno očuvanje resursa.

Tijekom izračuna za destinaciju TZM Jezera nije određeno zoniranje obzirom da se radi o obuhvatu destinacije koja je površine oko samo 9 km². Daljnje zoniranje bi značajno otežalo izračun prihvatnog kapaciteta.

Institucionalni i strateški okvir

1.1. Stav o turizmu kao faktoru povećanja blagostanja stanovnik

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	71,6 %		

Obrazloženje: Prema rezultatima anketnog istraživanja, 71,6 % lokalnih stanovnika ima pozitivnu percepciju ukupnih učinaka turizma na kvalitetu života u destinaciji. Ovakav rezultat ukazuje na pretežito pozitivan stav lokalnog stanovništva prema turizmu.

Smještajni kapaciteti

2.1. Omjer broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor u odnosu na 100 stanovnika***

Vrijednost pokazatelja	2023	2024.	2028.
	277,5	279,2	

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja u 2024. godini iznosi 279,2 kreveta na 100 stanovnika, što ukazuje na povećanu koncentraciju smještajnih kapaciteta u odnosu na broj stalnih stanovnika destinacije. Takav omjer upućuje na snažnu turističku orijentiranost destinacije te značajnu zastupljenost komercijalnog smještaja i kuća za odmor u ukupnoj strukturi prostora. U odnosu na prethodnu godinu vrijednost pokazatelja povećala se za 1,7 (277,5).

*** Broj stanovnika naselja Jezera preuzet je iz Popisa 2021. godine prema kojem je na području destinacije živjelo 798 stanovnika.

2.2. Omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju u odnosu na 100 stanovnika

Vrijednost pokazatelja	2023.	2024.	2028.
	141,7	143,2	

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja u 2024. godini iznosi 143,2 kreveta u nekomercijalnom smještaju na 100 stanovnika, što predstavlja blago povećanje u odnosu na 2023. godinu, kada je iznosila 141,7. Ovakav rezultat ukazuje na porast zastupljenosti nekomercijalnih smještajnih kapaciteta, u odnosu na 100 stalnih stanovnika destinacije. Porast vrijednosti ovog pokazatelja faktor rizika obzirom da se ova vrsta smještaja veže uz sekundarno stanovanje, koje se koristi povremeno i izvan sustava tržišnog upravljanja. Takav oblik smještaja ima ograničen doprinos lokalnom gospodarstvu u odnosu na komercijalni smještaj, uz istodobno korištenje prostora i infrastrukture te ga je potrebno pravilno regulirati i kontinuirano pratiti.

2.3. Omjer broja smještajnih objekata u domaćinstvu te kućama i stanovima za odmor u odnosu na broj stanova za stalno stanovanje

Vrijednost pokazatelja	2023.	2024.	2028.	2032.
	0,67	0,69		

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja 0,69 u 2024. godini znači da na jedan stan za stalno stanovanje dolazi približno 0,69 smještajnih objekata u domaćinstvu te kuća i stanova za odmor. U odnosu na 2023. godinu, pokazatelj se povećao, obzirom da je iznosio 0,67.

2.4. Broj kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor na 100 m² građevinskog područja naselja

Vrijednost pokazatelja	2024.	2028.	2032.
	0,82		

Obrazloženje: S 0,82 kreveta na 100 m² izgrađenog građevinskog područja, destinacija premašuje prihvatljivi standard (ispod 0,5), što ukazuje na visoku prostornu koncentraciju turističkog smještaja i potrebu pažljivijeg planiranja buduće izgradnje radi očuvanja ravnoteže između turizma i kvalitete života stanovnika.

2.5. Struktura smještajnih kapaciteta izražena u postotnim udjelima

Vrijednost pokazatelja	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
	HOT: 7,76 %	HOT: 7,72 %			
	KMP: 30,81 %	KMP: 30,66 %			
	DOM: 33,94 %	DOM: 34,50 %			
	PKS: 2,76 %	PKS: 2,48 %			
	KKO: 24,72 %	KKO: 24,64 %			

Obrazloženje: Struktura smještajnih kapaciteta u 2024. godini pokazuje da najveći udio kreveta u objektima u domaćinstvu (33,94 %) i kampovima (30,81 %), što upućuje na značajnu zastupljenost privatnog smještaja i kamping turizma u destinaciji. Slijede kreveti u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam (24,72 %), dok je udio hotela relativno nizak (7,76 %), kao i udio ostalih komercijalnih smještajnih objekata (2,76 %). Ovakva struktura ukazuje na destinaciju u kojoj dominira privatni i kamping smještaj, dok je hotelski sektor (turističko naselje „Jezera Lovišća“) manje zastupljen. U odnosu na prethodnu godinu, u 2024. godini došlo je do porasta udjela kreveta u objektima u domaćinstvu, dok je u svim ostalim vrstama smještaja došlo do smanjenja.

Turistička potražnja

3.1. Intenzitet stacionarnog, komercijalnog i nekomercijalnog, turizma kao omjer prosječnog broja turista po stanovniku u vršnim danima turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
	4,3	4,4				

Obrazloženje: U destinaciji je izmjeren visok intenzitet turističke aktivnosti u vršnim danima turističke sezone. U 2023. godini na jednog stanovnika dolazilo je prosječno 4,3 turista, dok je u 2024. godini taj omjer blago porastao na 4,4 turista po stanovniku. Ovakav rezultat ukazuje na vrlo snažan turistički pritisak u vršnim danima sezone, kada broj turista višestruko nadmašuje broj stalnih stanovnika destinacije.

3.2. Nezadovoljstvo radi gužve na ulicama, trgovima, atrakcijama

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	15,7 %		

Obrazloženje: Prema rezultatima anketnog istraživanja, 15,7 % posjetitelja u destinaciji iskazuje nezadovoljstvo zbog gužvi na ulicama, trgovima i turističkim atrakcijama. Ovaj rezultat upućuje na to da većina posjetitelja ne doživljava gužvu kao značajan problem, no određeni udio ipak prepoznaje pritisak povećanog broja posjetitelja u javnim prostorima. Pokazatelj je važan za praćenje percepcije posjetitelja o razini opterećenosti prostora te može poslužiti kao osnova za planiranje mjera upravljanja posjetiteljima u vršnim razdobljima turističke sezone.

Resursno atrakcijska osnova

4.1. Koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	0,030277061		

Obrazloženje: Iako je površinom relativno mala, destinacija TZM Jezera bogata je materijalnim atrakcijama, posebice prirodnim resursima poput plaža te elementima kulturne i sakralne baštine. Ipak, uzimajući u obzir ukupnu površinu naselja, vrijednost pokazatelja od 0,0303 ukazuje na mali udio materijalnih atrakcija u odnosu na ukupnu površinu destinacije. To znači da su atrakcije prisutne, ali zauzimaju relativno mali dio prostora destinacije.

4.2. Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama

Vrijednost pokazatelja	2020.	2024.	2028.	2032
	1,85	2,35		

Obrazloženje: U analiziranom razdoblju izmjerena je iskorištenost sjedećih kapaciteta u ugostiteljskim objektima od 2,35 uslužениh osoba po sjedalu u vršnim danima turističke sezone (2024.), dok je 2020. godine ta vrijednost iznosila 1,85. To znači da je u promatranom razdoblju došlo do povećanja intenziteta korištenja ugostiteljskih kapaciteta, odnosno da se tijekom vršnih dana sezone po jednom sjedalu usluži veći broj gostiju nego ranije. Ovakav rezultat upućuje na povećanu potražnju za ugostiteljskim uslugama i veću koncentraciju posjetitelja u ugostiteljskim objektima tijekom sezone. Tijekom kolovoza 2024. godine se u djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane te djelatnosti pripreme i usluživanja pića izda oko 1.600 računa dnevno. Sukladno procijenjenim podacima tijekom kolovoza po stolcu ostvaren prosječno promet od 1,25 računa, uz očekivani prosjek od četiri stolca po stolu, slijedi da se po stolu ostvari 5 računa. Tijekom vršnih dana turističke sezone 2024. ostvaren je maksimalni fizički promet od 1,5 računa po stolcu (6 računa po stolu).

4.3. Kakvoća voda za kupanje na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj – rujan u odnosu na ostatak godine (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)

Vrijednost pokazatelja	2025.	2026.	2027.
	Kamp Jezera Lovišća: Izvrsno Jezera mjesto: Izvrsno		

Obrazloženje: Rezultati ispitivanja kakvoće mora na lokacijama Jezera Lovišća i Jezera – mjesto pokazuju da je kakvoća mora u promatranim razdobljima ocijenjena kao izvrsna. Takvi rezultati ukazuju na vrlo visoku i stabilnu kakvoću mora za kupanje, što predstavlja važan prirodni resurs i značajan element turističke atraktivnosti destinacije.

4.4. Raspoloživa površina plaže po kupacu u danima vršne turističke sezone, (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	Površina po kupacu (konzervativno): 2,14 m ² Površina po kupacu : 5 m ² Površina po kupacu (optimalno): > 5 m ²		

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja dobivena je GIS analizom, pri čemu su korištene konzervativne procjene površine raspoložive za kupaće. Dobivena vrijednost od 2,14 m² po kupacu ukazuje na relativno visoku koncentraciju kupaca na plažama u vršnim razdobljima. Izračun je obuhvatio procijenjeni broj u vršnoj sezoni s maksimalno 5.200 posjetitelja. Obzirom na velike plažne resurse destinacije tj. duljinu obale koja nadmašuje GIS analizu i obuhvaća veće površine obalnog pojasa destinacije, na području destinacije moguće je ostvariti očekivani standard >5 m² po kupacu.

4.5 Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj – rujn u odnosu na ostatak godine

Vrijednost pokazatelja	2025.	2026.	2027.
	I. kategorija (Vela Straža – Dugi otok)		

Obrazloženje: Prema dostupnim podacima, najbliža mjerna stanica za praćenje kvalitete zraka destinaciji je Vela Straža na Dugom otoku, na kojoj je zabilježena I. kategorija kvalitete zraka (čist ili neznatno onečišćen zrak). Ovaj rezultat ukazuje na vrlo dobru kvalitetu zraka na širem području destinacije.

4.6. Utjecaj turizma na izgled destinacije

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	35,0 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 35 % lokalnih stanovnika smatra kako turizam pozitivno utječe na izgled destinacije. Ovakav rezultat ukazuje na ograničenu razinu pozitivne percepcije utjecaja turizma na prostornu uređenost i vizualni identitet mjesta, što može upućivati na potrebu za snažnijim usmjeravanjem turističkog razvoja prema kvalitetnijem oblikovanju i očuvanju prostora destinacije.

4.7. Utjecaj turizma na korištenje javnog prostora

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	25 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 25 % lokalnih stanovnika smatra kako turizam pozitivno utječe na korištenje javnog prostora u destinaciji. Ovakav rezultat upućuje na relativno nisku razinu pozitivne percepcije utjecaja turizma na dostupnost i kvalitetu korištenja javnih prostora, što može ukazivati na potrebu za uravnoteženijim upravljanjem prostorom u uvjetima turističkog opterećenja.

4.8. Zadovoljstvo ljepotom i uređenošću mjesta (kulturni i prirodni aspekti) kao i glavnih atrakcija

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	PH2:74,1 % PH3:71,9 % PH4:49,6 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete turista pokazuju da je 74,1 % turista zadovoljno ljepotom mjesta, dok je 71,9 % zadovoljno njegovom uređenošću. S druge strane, 49,6 % turista zadovoljno je uređenošću glavnih atrakcija, što upućuje na prostor za daljnje unaprjeđenje kvalitete i prezentacije ključnih turističkih lokaliteta u destinaciji.

Okoliš

5.1. Razina buke u danima vršne turističke sezone u odnosu na ostatak godine u zonama mješovite namjene po danu i noći

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	Ne postoji karta buke za Općinu Tisno		

Obrazloženje: Budući da Općina Tisno nema izrađenu stratešku kartu buke, za područje destinacije trenutno ne postoje službeni podaci o razinama buke. Sukladno zakonskim odredbama, obveza izrade strateške karte buke i akcijskog plana odnosi se na naseljena područja s više od 100.000 stanovnika, u koju Općina Tisno ne spada. Stoga je pitanje zaštite od buke uređeno kroz odredbe Prostornog plana uređenja Općine Tisno (PPUO), kojim se propisuju mjere sprječavanja i smanjenja buke, osobito kroz planiranje sadržaja na lokacijama gdje će njezin utjecaj biti manji. Ostale odluke vezane uz smanjenje buke, regulirane su odlukama na razini Općine Tisno.

5.2. Iritacija razinom buke u vrijeme turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	20 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 20 % lokalnih stanovnika smatra kako im razina buke tijekom turističke sezone predstavlja značajan problem. U tom pogledu buka nije iritabilni faktor koji utječe na smanjenje kvalitete života tijekom turističke sezone.

5.3. Utjecaj buke na kvalitetu boravka

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	15,7 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 15,7 % posjetitelja navodi buku kao razlog nezadovoljstva kvalitetom boravka u destinaciji. Ovakav rezultat upućuje na to da buka ne predstavlja problem koji utječe na kvalitetu boravka niti za jednodnevne posjetitelje i turiste.

Prostor

6.1. Udio stambenih jedinica turističke namjene (komercijalni i nekomercijalni kapaciteti) u ukupnom broju stambenih jedinica

Vrijednost pokazatelja	2023*	2024 *	2028.	2032.
	135,8	143,5		

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja od 143 % u 2024. godini da broj kuća/stanova za odmor nadilazi broj objekata za stalno stanovanje u destinaciji. Pokazatelj bilježi trend rasta u periodu 2023.-2024. što je dugoročno opasnost za kvalitetu života lokalnog stanovništva i izgrađenost destinacije.

* Broj stanova za stalno stanovanje u naselju Jezera preuzet je iz prvih podataka Popisa stanovništva 2021. godine i iznosio je 649. Procjena broja objekata temelji se na izračunu 2 stana po objektu.

6.2. Maksimalni potencijal izgradnje na neizgrađenim i izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja mješovite namjene

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	3.745		

Obrazloženje: Prema podacima PPUO Tisno, izgrađeni dio građevinskog područja naselja Jezera obuhvaća površinu 54,79 ha. Ova je površina umanjena za 15 % prometnih površina i drugih pratećih sadržaja u naselju te je dobivena vrijednost 38,3 ha. Uzimajući 400 m² kao prosječnu veličinu građevne čestice u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja dobiveno je 959 prosječno izgrađenih građevnih čestica. Prema procjeni o dozvoljenom broju stambenih jedinica na prosječnoj građevnoj čestici koji je jednak 3 (maksimalno 4), izračunat je maksimalni potencijal izgradnje u iznosu 2.876 stambenih jedinica (2.700-2.900 stambenih jedinica). Prema podacima PPUO Tisno, neizgrađeni dio građevinskog područja naselja Jezera obuhvaća površinu 16,55 ha. Ova je površina umanjena za 15 % prometnih površina i zelenih površina te je dobivena vrijednost 11,58 ha. Uzimajući 400 m² kao prosječnu veličinu građevne čestice u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja dobiveno je oko 290 prosječno izgrađenih građevnih čestica. Prema procjeni o dozvoljenom broju stambenih jedinica na prosječnoj građevnoj čestici koji je jednak 3 (maksimalno 4), izračunat je maksimalni potencijal izgradnje u neizgrađenom i neuređenom dijelu građevinskog područja naselja Jezera za oko 700-1.100 stambenih jedinica. Sumarno, na području destinacije moguć je maksimalni potencijal izgradnje od 3.400-4.000 stambenih jedinica (kroz rekonstrukciju, novu gradnju i prenamjenu poštivajući dozvoljenu etažnost i visinu građevina). Posebno je važno naglasiti da izračun potencijala izgradnje predstavlja samo okvirnu procjenu čija je osnovna funkcija dobivanje uvida u potencijal dodatne izgradnje koju omogućava PPUO Tisno i provedbeni planovi nižeg reda (UPU-i). Kako će se stvarno odvijati gradnja, odnosno realizacija stambenih jedinica, naravno ovisi o brojnim drugim faktorima koji nisu predmet analize.

6.3. Mogućnosti nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	869		

Obrazloženje: Prema podacima PPUO Tisno, neizgrađeni dio građevinskog područja naselja Jezera obuhvaća površinu 16,55 ha. Ova je površina umanjena za 15 % prometnih površina i zelenih površina te je dobivena vrijednost 11,58 ha. Uzimajući 400 m² kao prosječnu veličinu građevne čestice u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja dobiveno je oko 290 prosječno izgrađenih građevnih čestica. Prema procjeni o dozvoljenom broju stambenih jedinica na prosječnoj građevnoj čestici u iznosu koji je jednak 3 (maksimalno 4), izračunat je potencijal izgradnje u neizgrađenom dijelu građevinskog područja naselja u iznosu 869 stambenih jedinica. Ukoliko se prema istim kriterijima ovoj površini pridodaju neuređeni dio građevinskog područja naselja Jezera (3,86 ha), prema istoj procjeni moguća je izgradnja još oko 200 stambenih jedinica. Sumarno, na neizgrađenom i neuređenom dijelu građevinskog područja naselja Jezera moguća je izgradnja od 700-1100 stambenih jedinica.

6.4. Utjecaj pretvaranja stanova u turističke apartmane na kvalitetu života u destinaciji

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	56,7 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 56,7 % lokalnih stanovnika ima negativnu percepciju apartmanizacije, odnosno smatra da pretvaranje stanova u turističke apartmane negativno utječe na kvalitetu života u destinaciji. Ovakav rezultat ukazuje na izraženu zabrinutost dijela lokalne zajednice zbog pretvaranja stanova u turističke kapacitete, što upućuje na potrebu pažljivijeg upravljanja razvojem smještajnih kapaciteta u destinaciji.

Komunalna infrastruktura

7.1. Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) – voda

Vrijednost pokazatelja	2022	2026.	2030.	2034.
	119			

Obrazloženje: Vrijednost od 119 % u 2022. godini znači da su turisti po noćenju trošili 0,19 puta više vode od lokalnog stanovništva.

7.2. Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - električna energija

Vrijednost pokazatelja	2024.	2029.	2033.
	50,9 Potrošnja električne energije po noćenju turista: 4,91 Potrošnja električne energije po noćenju stanovnika: 9,65		

Obrazloženje: Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u destinaciji TZM Jezera iznosi 50,85 % u odnosu na prosječnu dnevnu potrošnju električne energije po stanovniku destinacije. Rezultat pokazuje da, iako turizam (4,91 kWh po turistu) povećava ukupnu potrošnju električne energije tijekom vršne sezone, trenutno ne stvara izuzetno veliko opterećenje na energetska infrastrukturu u odnosu na potrošnju koje generira lokalno stanovništvo (9,65 kWh po stanovniku). Sukladno tome, postoji potreba za praćenjem potrošnje električne energije u svrhu praćenja sezonskih oscilacija, kao i promicanjem održivih oblika energije u smještajnim objektima.

7.3. Broj djelatnika na održavanju javnih površina u odnosu na m² javnih površina koje se održavaju

Vrijednost pokazatelja	2025.	2028.	2031.
	15.000 m ² po radniku (Općina Tisno)		

Obrazloženje: Prema procjeni djelatnika komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o. na području Općine Tisno nalazi se 75.000 m² javnih površina koje održava ukupno 5 radnika.

7.4. Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	5 tona		

Obrazloženje: Prema procjeni djelatnika komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o. u destinaciji se može prikupiti maksimalno 10 tona otpada dnevno. Procijenjena količina dnevnog komunalnog otpada koji se prikupi u destinaciji tijekom ljeta iznosi oko 5 tona, dok se tijekom zimskog razdoblja smanjuje na oko 1 tone dnevno.

7.5. Iritacija neprimjereno odloženim otpadom tijekom turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	50 %		

Obrazloženje: Rezultati ankete pokazuju da 50 % lokalnih stanovnika smatra kako nepravilno odlaganje otpada tijekom turističke sezone predstavlja značajan problem. Ovakav rezultat upućuje na izraženu osjetljivost lokalne zajednice na pitanje upravljanja otpadom u razdoblju povećanog turističkog opterećenja, što ukazuje na potrebu za dodatnim unapređenjem sustava prikupljanja i zbrinjavanja otpada u destinaciji.

Prometna infrastruktura

8.1. Procjena (ekspertna) kapaciteta prometne infrastrukture u odnosu na volumen prometa na odabranim pravcima/točkama u danima vršne turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2023.	2024.	2025.	2026.
	Brojačko mjesto Ivinj (ŽC 6085-LC 65032; 5,6 km)	Brojačko mjesto Ivinj (ŽC 6085-LC 65032; 5,6 km)		
	prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) – 11.664 vozila	prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) – 11.768 vozila		
	prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) – 5845 vozila	prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) – 5937 vozila		
	Brojačko mjesto Murter (ŽC 6250 – ŽC 6250; 2,8 km)	Brojačko mjesto Murter (ŽC 6250 – ŽC 6250; 2,8 km)		
	prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) – 5586 vozila	prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) – 5655 vozila		
	prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) – 2820 vozila	prosječni godišnji dnevni promet (PGDP) – 2914 vozila		

Obrazloženje: Usporedba prosječnog ljetnog dnevnog prometa (PLDP) i prosječnog godišnjeg dnevnog prometa (PGDP) pokazuje značajno povećanje prometnog opterećenja tijekom turističke sezone. Na mjernom mjestu Ivinj (ŽC 6085 – LC 65032) PLDP je veći za približno 100 % u 2023. godini (11.664 u odnosu na 5.845 vozila) te za 98 % u 2024. godini (11.768 u odnosu na 5.937 vozila) u odnosu na PGDP. Sličan odnos vidljiv je i na mjernom mjestu Murter (ŽC 6250), gdje je PLDP veći za oko 98 % u 2023. godini (5.586 u odnosu na 2.820 vozila) te za približno 94 % u 2024. godini (5.655 u odnosu na 2.914 vozila). Rezultati ukazuju na izrazito sezonsko povećanje prometnih tokova povezano s turističkim kretanjima na otoku Murteru. Usporedba podataka između 2023. i 2024. godine pokazuje blagi porast prometnog opterećenja na oba brojna mjesta. Na mjernom mjestu Ivinj (ŽC 6085 – LC 65032) PLDP porastao je za 0,9 %, dok je PGDP porastao 1,6 %. Na mjernom mjestu Murter (ŽC 6250) PLDP povećao se za 1,2 %, dok se PGDP povećao za 3,3 %. Za područje naselja Jezera ne provodi se sustavno brojanje prometa niti na jednoj javnoj ili nerazvrstanoj cesti.

8.2. Procjena kapaciteta i iskorištenosti parkirališta u razdoblju vršne turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2025. (01.08.)	2026.	2027.
Obala sv. Ivana – I. zona 100 %			
Trg Rudina, II.zona – 100 %			
Put Zaratića, II.zona – 98 %			
Don Antuna Božića, II.zona – 60 %			
Put Kučine, II.zona - 100 %			
Uvala Lovišća, II.zona - 60-70 %			
Ukupno: 87,2 %			

Obrazloženje: Na području destinacije komunalno poduzeće Ježinac d.o.o. upravlja s ukupno 6 javnih parkirališta. Parkirališta su podijeljena u dvije zone. Prema procjeni djelatnika tvrtke njihova popunjenost tijekom vršnih dana turističke sezone iznosi 87,2 %. Parkirališta u užoj jezgri naselja (Obala sv. Ivana, Put Kučine i Trg Rudina) popunjena 100 %. Obzirom na ograničene ljudske kapacitete i slabu implementaciju pametnih rješenja vezanih uz brojanje prometa, tijekom izrade Plana upravljanja destinacijom nije bilo moguće provesti satno brojanje prometa na javnim parkiralištima.

8.3. Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	33,3 %		

Obrazloženje: Vrijednost pokazatelja za 2025. godinu iznosi 33,3 %, što znači da približno trećina ispitanih stanovnika smatra kako prometne gužve tijekom turističke sezone predstavljaju značajan problem.

8.4. Zadovoljstvo prometom u mjestu

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	41,6 %		

Obrazloženje: Početna vrijednost pokazatelja za 2025. godinu iznosi 41,6 %, što znači da je zadovoljstvo prometom među turistima i jednodnevnim posjetiteljima manje od polovice ispitanika, odnosno nije dosegnut natpolovičan udio zadovoljnih. Ovakav rezultat ukazuje na određene izazove u funkcioniranju prometnog sustava, osobito tijekom razdoblja pojačanih turističkih aktivnosti. Dobiveni podatak upućuje na potrebu za daljnjim unapređenjem organizacije prometa, prometne infrastrukture i održivih oblika mobilnosti s ciljem povećanja zadovoljstva posjetitelja i smanjenja prometnih opterećenja u destinaciji.

9. Stanovništvo i kvaliteta života

9.1. Kretanje broja stanovnika u (posljednjem) desetogodišnjem razdoblju

Vrijednost pokazatelja	2025.	2031.	2041.
Apsolutna i relativna promjena broja stanovnika u međupopisnom razdoblju 2011.-2021.g. (- 88 st., -9,9 %)			
Prosječna godišnja stopa promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju (-1,15 %)			

Obrazloženje: U promatranom međupopisnom razdoblju 2011.-2021. zabilježeno je smanjenje broja stanovnika u naselju Jezera za 88 stanovnika (9,9 %). Ovakav trend ukazuje na negativno demografsko kretanje u destinaciji tijekom posljednjeg desetljeća. Prosječna godišnja stopa promjene broja stanovnika u promatranom razdoblju iznosi –1,15 %. Ipak, migracijski potencijal destinacije postoji zahvaljujući atraktivnosti i ljepoti mjesta, što može poslužiti kao važan faktor za privlačenje novih stanovnika, kroz sve sastavnice ukupnog kretanja stanovništva (prirodno kretanje i migracijski saldo).

9.2. Iritacija gužvom i specifično gužvama na ulicama/javnim površinama

Vrijednost pokazatelja	2025.	2029.	2033.
	16,7 %		

Obrazloženje: Početna vrijednost pokazatelja za 2025. godinu iznosi 16,7 %, što znači da je iritacija gužvom na ulicama i javnim površina kod ispitanika nije izražena. U tom pogledu, lokalno stanovništvo gužvu ne smatra nepoželjnom.

9.3. Indeks priuštivosti stana (na razini destinacije)

Vrijednost pokazatelja	2023.	2027.	2033.
	Visoka priuštivost: 25,5 (Općina Tisno)		

Obrazloženje: U Općini Tisno indeks priuštivosti stanovanja iznosi 25,5, što znači da za kupnju 1 m² stana ili apartmana prosječni stanovnik mora izdvojiti oko 25,5 % godišnjeg dohotka, što znači da stanovi i dalje relativno skupi u odnosu na prihode lokalnog stanovništva. Prema tom pokazatelju Općina Tisno pripada u gornju polovicu JLS koji imaju težu priuštivost stana. Visoke cijene dodatno su potaknute turističkom potražnjom, pa je važno planirati mjere za povećanje dostupnosti stanova i očuvanje kvalitete života lokalne zajednice.

10. Zaposlenost, gospodarstvo i važnost turizma

10.1. Raspoloživost dodatne radne snage (stopa nezaposlenosti; broj izdanih radnih dozvola po mjesecima)

Vrijednost pokazatelja	2024.	2028.	2032.
I. – 86 nezaposlenih Općina Tisno VIII. – 36 nezaposlenih Općina Tisno			

Obrazloženje: Na području otoka Murtera, uključujući i Jezera, prisutan je izražen nedostatak radne snage, što odražava širi nacionalni trend u kojem Hrvatska kontinuirano bilježi manjak sezonskih radnika u turističkom sektoru. Prema podacima HZZ-a o broju nezaposlenih sa mjestom stanovanja na području Općine Tisno, u kolovozu 2024. godine, evidentirano je ukupno 36 nezaposlenih osoba. Tijekom turističke sezone bilježi se pad broja nezaposlenih. Broj nezaposlenih je najviši u siječnju (86), a najniži u kolovozu (36).

24.3. Procjena dosegnute razine prihvatnog kapaciteta

Institucionalni i strateški okvir

Dosegnuta razina prihvatnog kapaciteta u domeni institucionalnog i strateškog okvira, odnosi se na praćenje percepcije lokalnog stanovništva o utjecaju turizma na kvalitetu života u destinaciji. Praćenje percepcije cjelokupnih učinaka turizma na život u destinaciji predstavlja osnovicu za održivo planiranje i upravljanje turizmom.

Rezultati provedenog anketnog istraživanja lokalnog stanovništva pokazuju da njih 71,6 % ima pozitivan stav o ukupnim učincima turizma na kvalitetu života. Ovakav stav lokalnog stanovništva ukazuje na činjenicu da turizam u trenutnim razmjerima još uvijek ne stvara konflikte u društvenoj, gospodarskoj i okolišnoj sferi, nego je tradicionalna djelatnost od koje lokalno stanovništvo ostvaruje značajne koristi i koja doprinosi ukupnom razvoju destinacije. Istodobno, pozitivna percepcija turizma ne isključuje potrebu za aktivnim upravljanjem turističkim razvojem. U kontekstu dugoročnog upravljanja destinacijom važno je kontinuirano pratiti stavove lokalnog stanovništva kako bi se pravovremeno identificirali potencijalni negativni učinci turističkog razvoja.

Ključni ograničavajući faktor upravljanja destinacijom je nepostojanje jedinstvenog strateškog dokumenta upravljanja destinacijom, što rezultira nedovoljno usklađenim razvojnim smjerom i otežava definiranje jasnih ciljeva, prioriteta i pokazatelja uspješnosti.

Istovremeno, destinacija se nalazi u početnoj fazi razvoja sustava praćenja pokazatelja održivosti i prihvatnog kapaciteta, pri čemu još nije uspostavljen sustavan pristup prikupljanju, analizi i korištenju podataka o njima.

Smještajni kapaciteti

Analiza pokazatelja prihvatnog kapaciteta u domeni smještajnih kapaciteta pokazuje da je na području TZM Jezera dosegnuta visoka razina razvoja smještajnih kapaciteta, ali pritom nije dosegnut gornji prag, odnosno razina koja bi u bližoj budućnosti uzrokovala izrazitije nepovoljne prostorne, gospodarske, društvene ili okolišne učinke.

Izračunata vrijednost 279,2 turistička kreveta na 100 stanovnika ukazuje na veći broj kreveta u odnosu na broj stanovnika mjesta. Ovakve vrijednosti karakteristične su za destinacije koje su izrazito orijentirane na turizam. U 2023. godini vrijednost je iznosila 277,5 što upućuje na trend daljnjeg rasta, koji je potrebno kontinuirano pratiti kako bi se pravovremeno upravljalo razvojem smještajnih kapaciteta i spriječio prekomjeran pritisak na prostor, infrastrukturu i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

U 2024. godini izračunata je vrijednost 143,2 kreveta u nekomercijalnom smještaju na 100 stanovnika koja upućuje na snažnu prisutnost kuća i stanova za odmor u ukupnoj strukturi smještaja destinacije. U 2023. godini pokazatelj je iznosio 141,7 što znači da ga je potrebno kontinuirano pratiti i regulirati, obzirom da nekomercijalni smještaj ima ograničen doprinos na održivost destinacije u pogledu izravnih gospodarskih i društvenih učinaka, posebice kroz pritisak na lokalnu infrastrukturu i prostor.

Pokazatelj koji promatra odnos smještajnih objekata u domaćinstvu i kuća za odmor u odnosu na stanove za stalno stanovanje iznosi 0,69, što znači da na jedan stan za stalno stanovanje dolazi približno dvije trećine stambenih jedinica turističke namjene.

Analiza prostorne koncentracije smještajnih kapaciteta pokazuje vrijednost od 0,82 kreveta na 100 m² izgrađenog građevinskog područja (ispod 0,5 je poželjno), što ukazuje na relativno visoku zastupljenost smještajnih kapaciteta u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja Jezera. Pokazatelj je u porastu jer je u 2023. godini iznosio 0,80 kreveta na 100 m² izgrađenog građevinskog područja. Ova razina turističke izgrađenosti zahtijeva pažljivo planiranje daljnje gradnje kako bi se očuvala ravnoteža između turističke funkcije prostora i kvalitete života lokalne zajednice.

Analiza strukture smještajnih kapaciteta upućuje da je TZM Jezera destinacija koja se primarno oslanja na ponudu kreveta u kampovima, obiteljskom smještaju i nekomercijalnom smještaju (kuće i stanovi stanovnika te kuće i stanovi za odmor). Najveći udio u 2024. godini činili su kreveti u objektima u domaćinstvu (34,5 %), kampovima (30,7 %) i nekomercijalnom smještaju (24,6 %). Udio kreveta u hotelskom smještaju (turističko naselje unutar kampa „Jezera Lovišća“) iznosi oko 7,7 %, što ukazuje na slabu razvijenost hotelskog segmenta destinacije, posebice prave hotelske ponude (heritage hotel, boutique hotel, aparthotel i sl.). U 2024. godini zabilježen je porast udjela u kategoriji objekti u domaćinstvu (2023:33,94 %, 2024:34,50 %), dok se u svim ostalim promatranim kategorijama smanjio u odnosu na prethodnu godinu.

U narednom razdoblju, sukladno predviđanjima nositelja turističke politike na području destinacije, predviđeno je otvaranje jednog ili nekoliko objekata hotelske ponude.

Turistička potražnja

Pokazatelji turističke potražnje potvrđuju izraženu sezonalnost turističkih kretanja u destinaciji. U vršnim danima turističke sezone 2024. godine na jednog stanovnika dolazilo je prosječno 4,4 turista, što znači da broj turista višestruko nadmašuje broj stalnih stanovnika destinacije. U 2023. godini pokazatelj je iznosio 4,3, što znači da se intenzitet turističkog opterećenja u vršnim razdobljima dodatno povećava te je potrebno njegovo kontinuirano praćenje.

Rezultati anketnog istraživanja turista i jednodnevnih posjetitelja iz 2025. godine pokazuju da samo 15,7 % posjetitelja izražava nezadovoljstvo gužvama na ulicama, trgovima i atrakcijama Jezera. Sukladno tome, razina turističkog opterećenja ne prelazi prihvatljive granice iz perspektive posjetitelja (*overtourism*), što sugerira da destinacija uspješno apsorbira turistički promet.

Resursno-atraksijska osnova

Resursno-atraksijska osnova destinacije Jezera temelji se na brojnim turističkim resursima. Iako je površinom relativno mala (8,9 km²), destinacija raspolaže raznovrsnim prirodnim atrakcijama, posebno obalnim područjem pogodnim za kupanje i rekreaciju, te bogatom kulturnom materijalnom i nematerijalnom baštinom.

Pokazatelj koncentracije materijalnih atrakcija pokazuje relativno nisku prostornu koncentraciju atrakcija (0,03) u odnosu na ukupnu površinu destinacije, što znači da su atrakcije prisutne, ali nisu izrazito prostorno koncentrirane. Najveći broj ih je očekivano koncentriran u samom središtu naselja Jezera (npr. ACI marina Jezera, plaža Kučine, Trg Jezerana, Sportski centar Petrov vrt i dr.).

Analiza ugostiteljskih kapaciteta pokazuje porast intenziteta korištenja sjedećih kapaciteta tijekom vršnih dana turističke sezone. U recentnom razdoblju zabilježen je porast intenziteta korištenja ugostiteljskih kapaciteta, pri čemu je iskorištenost porasla s 1,85 na 2,35 uslužених osoba po sjedalu u vršnim danima sezone (usporedba 2020. i 2024. godine). Istodobno, visoka dnevna frekvencija prometa (oko 1.600 računa dnevno) te procijenjenih 1,25 računa po sjedalu, odnosno oko 5 računa po stolu, upućuje na to da destinacija u vršnim razdobljima doseže visoku razinu iskorištenosti prihvatnog kapaciteta u segmentu ugostiteljstva, uz izraženu koncentraciju potražnje tijekom ljetne sezone.

Kvaliteta prirodnih resursa u destinaciji na vrlo je visokoj razini. Rezultati ispitivanja kakvoće mora na plažama u središtu mjesta i kampu Jezera Lovišća kontinuirano pokazuju najvišu (izvrsnu) kategoriju kakvoće mora.

Kvaliteta zraka na području destinacije kontinuirano je ocijenjena prvom kategorijom.

Destinacija je bogata plažnim i obalnim prostorima. Plaže u destinaciji se razlikuju prema opremljenosti, dužini, sastavu podloge i ostalim obilježjima. Izračunata raspoloživa površina plaža iznosi 2,14 m² po kupacu u vršnim danima sezone (konzervativni GIS izračun na temelju procjene visokog vršnog opterećenja svih posjetitelja, uključujući lokalno stanovništvo). Međutim, destinacija raspolaže značajno većim površinama plažnih i obalnih prostora, te time u većem dijelu ljetne sezone, može dostići poželjan standard > 5 m² plaže po kupacu.

Provedeno anketno istraživanje među lokalnim stanovništvom pokazuje da samo 35,0 % ispitanika smatra kako turizam pozitivno utječe na izgled destinacije. Relativno nizak udio pozitivne percepcije utjecaja turizma na prostornu uređenost i vizualni identitet mjesta upućuje na potrebu snažnijeg usmjeravanja turističkog razvoja prema kvalitetnijem oblikovanju i očuvanju prostora. Također, 25,0 % ispitanika smatra da turizam pozitivno utječe na korištenje javnog prostora. Obzirom da nije izmjereno natpolovično zadovoljstvo, lokalno stanovništvo prepoznaje da je javni prostor (riva, gradske ulice, trgovci i zelene površine) uslijed turističkog sve više zauzet turističkim razvojem, što ga čini manje prikladnim njihovim potrebama.

S druge strane, provedeno anketno istraživanje među turistima i jednodnevnim posjetiteljima pokazuje da je 74,1 % posjetitelja zadovoljno ljepotom mjesta, dok je 71,9 % zadovoljno njegovom općom uređenošću. Istodobno, 49,6 % posjetitelja izražava zadovoljstvo uređenošću glavnih atrakcija.

Okoliš

Analiza pokazatelja vezanih uz okoliš ukazuje na relativno stabilno stanje okolišnih uvjeta u destinaciji.

Iako za područje Općine Tisno nije izrađena strateška karta buke, reguliranje buke provodi se kroz primjenu važećih zakonskih i podzakonskih propisa iz područja zaštite od buke. Na nacionalnoj razini okvir je definiran Zakonom o zaštiti od buke i pripadajućim pravilnicima, dok se na lokalnoj razini dodatno uređuje odlukama Općine Tisno.

Rezultati anketnog upitnika pokazuju da 20 % lokalnog stanovništva smatra buku značajnim problemom, dok 15,7 % jednodnevnih posjetitelja i turista navodi buku kao razlog nezadovoljstva kvalitetom boravka u destinaciji. Navedeni rezultati upućuju na to da buka trenutačno ne predstavlja dominantan problem, već da se destinacija u većoj mjeri percipira kao mirna i ugodna za boravak.

Prostor

Uvidom u važeće prostorno-planske dokumente – PPUO Tisno i urbanističke planove uređenja (UPU-i) za područje naselja Jezera, ustanovljena je izražena usmjerenost razvoja prostora prema turističkim sadržajima i funkcijama. Provedenom analizom važećih prostornih planova na području destinacije prostor još uvijek nije prekomjerno opterećen izgradnjom, odnosno postoje raspoloživi kapaciteti za daljnji razvoj.

Prema važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji destinacija raspolaže neiskorištenim građevinskim područjima (u izgrađenom, neizgrađenom i neuređenom građevinskom području naselja), što otvara mogućnost daljnjeg uređenja postojećih i izgradnje novih stambenih jedinica, ali istodobno zahtijeva pažljivo i održivo upravljanje prostornim razvojem. Ukupna površina područja građevinskog područja naselja Jezera za mješovitu namjenu (M) iznosi 75,2 ha, od čega je izgrađeno 54,79 ha ili 72,8 %. Također, na području destinacije raspoloživo je još 16,55 ha (22,0 %) neizgrađenog i 3,86 ha (5,2 %) neuređenog građevinskog područja naselja za mješovitu namjenu.

U 2024. godini vrijednost pokazatelja udjela (%) stambenih jedinica turističke namjene (komercijalni i nekomercijalni kapaciteti) u ukupnom broju stambenih jedinica iznosila je 143 %, što znači da broj stambenih jedinica turističke namjene značajno nadmašuje broj onih namijenjenih stalnom stanovanju.

Procijenjeni maksimalni potencijal izgradnje građevinskog područja naselja Jezera (izgrađeni, neizgrađeni i neuređeni dio) iznosi između 3.400-4.000 stambenih jedinica. Izračunati potencijal izgradnje u neizgrađenom i neuređenom dijelu građevinskog područja naselja iznosi 700-1.100 stambenih jedinica.

Takav razvojni potencijal ukazuje na mogućnost daljnjeg prostornog širenja naselja i u izgrađenom (rekonstrukcija i prenamjena postojećih građevina poštujući dozvoljenu etažnost i visinu građevina) te neizgrađenom i neuređenom dijelu građevinskog područja naselja, ali istodobno naglašava potrebu za pažljivim upravljanjem prostornim razvojem koji će biti održiv i prilagođen lokalnim uvjetima razvoja, bez poprimanja obilježja apartmanizacije. Izračunati potencijal daljnje gradnje stambenih jedinica predstavlja okvirnu procjenu obzirom da njihova realizacija ovisi o brojnim drugim faktorima (imovinsko-pravnim odnosima, gospodarskim prilikama, stanju tržišta nekretnina, lokalnim uvjetima gradnje i dr.).

Međutim, percepcija lokalnog stanovništva dodatno potvrđuje osjetljivost na procese apartmanizacije. Ukupno 56,7 % stanovnika smatra da pretvaranje stanova u turističke apartmane negativno utječe na kvalitetu života, što ukazuje na potrebu uravnoteženijeg upravljanja turističkim razvojem, tj. sprječavanja negativnih učinaka poput ekonomske nejednakosti, nepristupačnosti stanovanja za lokalno stanovništvo (uslijed previsokih cijena i/ili nedovoljne dostupnosti), gentrifikacije i gubitka kulturnog identiteta.

Komunalna infrastruktura

Analiza komunalne infrastrukture pokazuje da turistička aktivnost u destinaciji uzrokuje izražene sezonske promjene u opterećenju komunalnih sustava, osobito tijekom vršnih ljetnih mjeseci kada se broj korisnika infrastrukture višestruko povećava. Iako trenutačni pokazatelji ne upućuju na kritično opterećenje sustava, uočljive su značajne razlike opterećenja između pojedinih razdoblja, što zahtijeva kontinuirano praćenje i prilagodbu kapaciteta komunalnih usluga.

Analiza potrošnje vode pokazuje promjenu u odnosu između potrošnje vode turista i lokalnog stanovništva. U 2022. godini prosječna potrošnja vode po turističkom noćenju iznosila je oko 0,18 m³, dok je prosječna dnevna potrošnja vode po stanovniku iznosila približno 0,15 m³. U toj su godini turisti trošili oko 19 % više vode od lokalnog stanovništva. Iako ovi podaci ne ukazuju na izrazito opterećenje vodoopskrbnog sustava turizmom, sezonsko povećanje broja korisnika zahtijeva pažljivo planiranje kapaciteta sustava, osobito u kontekstu klimatskih promjena i mogućih razdoblja smanjene dostupnosti vodnih resursa. Potrošnja vode u kolovozu 2024. godine, kao mjesecu s najvećim brojem noćenja, približno je bila sedam puta veća nego u mjesecu s najmanjim brojem noćenja (veljača). Sukladno tome, potrebno je osigurati učinkovito upravljanje potrošnjom vode, osobito tijekom vršnih turističkih razdoblja. Od značaja za destinaciju je realizacija projekta aglomeracije Pirovac-Tisno-Jezera kojim će se omogućiti kvalitetnija opskrba vodom i osigurati sustav odvodnje u destinaciji.

Prosječna potrošnja električne energije po turističkom noćenju u 2024. godini iznosila je 4,91 kWh, dok je prosječna dnevna potrošnja električne energije po stanovniku iznosila 9,65 kWh. Omjer potrošnje iznosi približno 50,9 %, što znači da turisti troše oko polovicu energije koju dnevno troši lokalni stanovnik. U 2023. godini zabilježen je omjer potrošnje po noćenju turista i stanovnika u iznosu 41,4 %, što znači da pokazatelj u recentnom razdoblju raste. Izmjerena potrošnja u kućanstvima, gospodarskom sektoru i u ukupnoj potrošnji promatrana kao omjer potrošene energije između mjeseca s najvećim i najmanjim brojem noćenja iznosi 3:1. Također, ukupna finalna potrošnja električne energije u destinaciji u recentnom razdoblju raste (10,3 % u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu). Sukladno tome, potrebno je uspostaviti integrirani sustav upravljanja potrošnjom električne energije, s posebnim naglaskom na povećanje energetske učinkovitosti, korištenje obnovljivih izvora energije te modernizaciju i razvoj elektroenergetske infrastrukture u skladu s rastućim potrebama destinacije.

Održavanje javnih površina također predstavlja važan segment komunalnog sustava destinacije. Na području Općine Tisno nalazi se približno 75.000 m² javnih površina koje održava pet radnika komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o., što znači da jedan radnik održava oko 15.000 m² javnih površina. Tijekom turističke sezone povećani broj posjetitelja dodatno povećava opterećenje javnih površina, osobito u središnjim dijelovima naselja, na

šetnicama, obalnim zonama i drugim javnim prostorima. Takav odnos površine i broja zaposlenika može predstavljati izazov za održavanje visoke razine komunalnog standarda, osobito u razdobljima najveće turističke aktivnosti.

Sustav prikupljanja komunalnog otpada također pokazuje izraženu sezonsku dinamiku. Procjene komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o. pokazuju da se tijekom ljetnih mjeseci u destinaciji prikuplja približno 5 tona otpada dnevno, dok se tijekom zimskog razdoblja količina otpada smanjuje na oko 1 tonu dnevno. Maksimalni kapacitet prikupljanja otpada procjenjuje se na oko 10 tona dnevno. Ukupna količina prikupljenog komunalnog otpada u kolovozu 2024. godine, kao mjesecu s najvećim brojem noćenja, približno je bila šest puta veća nego u mjesecu s najmanjim brojem noćenja (prosinac).

Prema rezultatima anketnog istraživanja, 50 % lokalnih stanovnika smatra nepravilno odlaganje otpada značajnim problemom tijekom turističke sezone.

Trenutni ljudski kapaciteti i opremljenost komunalnog poduzeća Ježinac d.o.o. dostatni su za gospodarenje postojećim količinama otpada, no u cilju podizanja kvalitete usluge nužno je daljnje unapređenje komunalne infrastrukture, logističkih kapaciteta i učinkovitosti sustava gospodarenja otpadom u destinaciji, posebice unaprjeđenje sustava odvajanja otpada te jačanje informiranja i edukacije lokalnog stanovništva, turista i jednodnevnih posjetitelja o odgovornom postupanju s otpadom.

Ukupno gledano, komunalna infrastruktura u destinaciji uspijeva odgovoriti na sezonski povećane potrebe uzrokovane turističkim prometom. Međutim, izražene sezonske oscilacije u korištenju resursa, povećan pritisak na komunalnu infrastrukturu ukazuju na potrebu sustavnog unapređenja, održavanja i planskog razvoja komunalne infrastrukture radi osiguravanja dugoročne održivosti i otpornosti destinacije na sezonska opterećenja.

Prometna infrastruktura

Analizom brojanja prometa na odabranim raspoloživim brojačkim mjestima izmjeren je snažan sezonski porast prometa na otoku Murteru tijekom ljetne sezone. Analiza podataka s brojačkih mjesta Ivinj (ŽC 6085 – LC 65032) i Murter (ŽC 6250) pokazuju izraženo sezonsko povećanje prometa, pri čemu je prosječni ljetni dnevni promet gotovo dvostruko veći od prosječnog godišnjeg prometa. Takav odnos potvrđuje snažan utjecaj turističke sezone na prometne tokove prema otoku Murteru i Jezerima.

Analizom popunjenosti kapaciteta svih šest javnih parkirališta u destinaciji, ustanovljena je vrlo visoka popunjenost tijekom vršnih dana turističke sezone, pri čemu su ona u središnjem dijelu naselja Jezera (Trg Rudina, Obala sv.Ivana i Put Kučine) vršnim danima u potpunosti popunjena. Ukupna popunjenost u 2024.godini iznosila je 87,2 %.

Rezultati anketnog istraživanja ukazuju na razlike u percepciji prometnog opterećenja između lokalnog stanovništva i posjetitelja. Dok 33,3 % lokalnog stanovništva prometne gužve percipira kao veliki, a 43,3 % kao manji problem (ukupno 76,6 %), turisti i jednodnevni posjetitelji iskazuju umjereno do visoko zadovoljstvo prometom. Naime, 27,0 % ispitanika među posjetiteljima u potpunosti je zadovoljno prometom, a dodatnih 14,6 % daje visoku ocjenu, dok negativne ocjene bilježi relativno mali udio od 10,1 %.

Navedeni rezultati upućuju na to da prometni sustav u destinaciji još uvijek funkcionira zadovoljavajuće iz perspektive posjetitelja, no istodobno predstavlja značajno opterećenje za lokalno stanovništvo. Sukladno tome, može se zaključiti da se prometna infrastruktura nalazi blizu granice prihvatnog kapaciteta, osobito tijekom vršnih turističkih razdoblja, te zahtijeva kontinuirano praćenje i unapređenje kako bi se osigurala dugoročna održivost i kvaliteta života u destinaciji.

Analiza dolazaka u ACI Marinu Jezera pokazuje stabilan broj dolazaka nautičara, koji se u recentnom razdoblju kreće između 5.000 dolazaka godišnje, uz dominantan udio stranih gostiju. U kontekstu prihvatnog kapaciteta destinacije, ovakav intenzitet nautičkog prometa ukazuje da se kroz postojeću infrastrukturu marine i održivo upravljanje turističkim tokovima uspijeva osigurati uravnoteženo korištenje prostora i turističkih sadržaja destinacije.

Stanovništvo i kvaliteta života

Demografski pokazatelji naselja Jezera ukazuju na negativan trend kretanja stanovništva u destinaciji. Prema Popisu stanovništva iz 1948. godine, naselje Jezera imalo je 959 stanovnika, od kada bilježi kontinuirani pad. U razdoblju između 2011. i 2021. godine broj stanovnika smanjio se za 88 osoba (-9,9 %) i prema Popisu stanovništva iznosio je 798 stanovnika.

Percepcija lokalnog stanovništva pokazuje relativno nisku razinu iritacije gužvama na javnim površinama. Naime, 16,7 % ispitanika navodi da gužve tijekom turističke sezone predstavljaju značajan problem, što znači da velika većina stanovnika (više od četiri petine) ne doživljava turističku prisutnost u javnom prostoru kao izrazito negativan faktor. Takav rezultat upućuje na to da se trenutačni intenzitet turističke aktivnosti u destinaciji još uvijek percipira kao prihvatljiv te da turizam u određenoj mjeri doprinosi živosti i društvenoj dinamici mjesta.

Analiza priuštivosti stanovanja pokazuje odnos između cijene nekretnina i prosječnog dohotka stanovništva na području Općine Tisno. Indeks priuštivosti stanovanja u 2023. godini iznosio je 25,5, što znači da za kupnju jednog četvornog metra stambenog prostora prosječni stanovnik mora izdvojiti približno 25,5 % svog godišnjeg neto dohotka. Ovakva vrijednost ukazuje da je stambeni prostor relativno skup u odnosu na prihode lokalnog stanovništva. Visoka razina turističke potražnje za nekretninama, osobito za kuće i apartmane za odmor, dodatno utječe na rast cijena na lokalnom tržištu nekretnina. Posljedično, takvi trendovi mogu otežati dostupnost stanovanja za lokalno stanovništvo te dugoročno utjecati na demografsku strukturu i održivost lokalne zajednice. U tom pogledu cilj je smanjivanje ovog pokazatelja.

Gospodarstvo i radna snaga

Turizam predstavlja ključni gospodarski sektor destinacije Jezera te ima značajan utjecaj na lokalno tržište rada. Istodobno, dostupnost lokalne radne snage tijekom vršnih mjeseci turističke sezone relativno je ograničena. U destinaciji, prema izjavama nositelja turističke politike destinacije, postoji nedostatak sezonske radne snage.

U kontekstu dugoročnog razvoja destinacije, važno je razvijati mjere za privlačenje i zadržavanje radne snage te poticati edukaciju i osposobljavanje radnika u turističkom sektoru. Posebnu važnost ima suradnja s lokalnim poslodavcima i obrazovnim institucijama, kroz jačanje povezanosti školskog sustava s potrebama turističkog tržišta rada, razvoj stručne prakse te programe usmjerenog obrazovanja koji mogu doprinijeti stvaranju kvalificirane i stabilne radne snage u destinaciji.

24.4. Analiza scenarija

Kako bi se sagledali mogući smjerovi razvoja turizma na području TZM Jezera, provedena je analiza kroz proces scenarijskog modeliranja koji uključuje identificiranje mogućih razvojnih scenarija destinacije.

Razrada scenarija razvoja

- **Pesimistični scenarij** - pretpostavlja nastavak nekontroliranog rasta turističke aktivnosti bez odgovarajućeg upravljanja prostorom i infrastrukturom. U tom slučaju dolazi do daljnjeg povećanja pritiska na komunalnu, prometnu i energetska infrastrukturu, pogoršanja dostupnosti stanovanja za lokalno stanovništvo te smanjenja kvalitete života. Povećava se sezonalnost, degradira prostor, a destinacija postupno gubi autentičnost i dugoročnu konkurentnost.
- **Realistični scenarij**- podrazumijeva umjeren i planski upravljani razvoj turizma uz postupno unapređenje infrastrukture i kvalitete usluga. Naglasak je na održivom korištenju resursa, kontroli izgradnje i ravnoteži između turističkih i lokalnih potreba. Sezonska opterećenja i dalje su prisutna, ali se ublažavaju kroz upravljanje kapacitetima i poboljšanje učinkovitosti sustava. Destinacija zadržava stabilnost i postupno unapređuje svoju tržišnu poziciju.
- **Optimistični scenarij**- temelji se na strateški vođenom i održivom razvoju turizma, uz snažan fokus na kvalitetu, inovacije i očuvanje prostora. Provodi se aktivno upravljanje turističkim tokovima, diversifikacija ponude i smanjenje sezonalnosti. Infrastruktura se pravovremeno prilagođava, povećava se energetska učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora, a prostor se štiti od prekomjerne izgradnje. Destinacija postiže visoku razinu održivosti, konkurentnosti i kvalitete života lokalnog stanovništva.

Pesimistični scenarij

U pesimističnom scenariju, turistički razvoj u destinaciji odvija se bez jasno definiranog upravljačkog okvira i bez operativne integracije okolišnih, infrastrukturnih, društvenih i ekonomskih kapaciteta. Pritom se zanemaruje koncept nosivog kapaciteta destinacije, odnosno granice do kojih prostor može podnijeti turističke aktivnosti bez narušavanja resursa i kvalitete doživljaja.

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva sve se više smanjuje, dok porast cijena nekretnina i troškova života uzrokuju iseljavanje stanovništva, posebice mladog. Središte mjesta postaje prostor intenzivnog konflikta korištenja, pri čemu bilježi intenzivnu komercijalizaciju čime se postupno gubi autentičnost destinacije. U vršnoj sezoni pojačava se prometno opterećenje u svim vidovima prometa (prometnice i parkirališta, luka Jezera i ACI marina Jezera), čime se počinje narušavati pristup osnovnim uslugama lokalnog stanovništva. Gastronomski proizvodi, kulturni sadržaji i iskustvene usluge destinacije sve se češće oslanjaju standardizirane formate koji nedovoljno odražavaju autentičnost turističke ponude tj. vode prema jednoličnosti i unifikaciji. Turistički promet još je snažnije koncentriran tijekom ljetnih mjeseci, dok posezona i predsezona bilježe vrlo slabe rezultate. Ulaganja u kulturnu i prirodnu baštinu te ostalu resursnu osnovu se smanjuju, čime se dugoročno narušava održivost turističkog razvoja destinacije. Izostanak sustavnog pristupa interpretaciji i upravljanju kulturnom baštinom dovodi do njezine nedovoljne valorizacije te postupnog smanjivanja značaja u turističkoj i društvenoj percepciji.

Turistički rast temelji se prvenstveno na povećanju smještajnih kapaciteta u obiteljskom i nekomercijalnom smještaju, koji bilježe visoku popunjenost, dok razvoj javne i komunalne infrastrukture ne može pratiti takav rast. Rast cijena usluga i smještaja za posjetitelje odvija se bez proporcionalnog poboljšanja kvalitete i sadržaja, što dugoročno smanjuje konkurentnost destinacije. Izostaje razvoj kvalitetnije ponude u kampovima te nema razvoja ponude hotelskog smještaja.

Zadovoljstvo posjetitelja opada jer izostaje razvoj specifične ponude, koja se ne odmiče od proizvoda "Sunca i mora", a turisti i jednodnevni posjetitelji postaju sve osjetljiviji na gužve i komunalna opterećenja. Istodobno, selektivni oblici turizma ne uspijevaju ostvariti svoj razvojni potencijal. Ne razvijaju se održivi kanali prodaje i ponuda koja promiče lokalnu baštinu te višednevne posjete, stoga lokalna zajednica nema jasne gospodarske koristi, a ekološki "troškovi" postupno rastu.

Nautički turizam suočava se s promjenama na tržištu i jačanjem konkurencije, uslijed čega ACI Marina Jezera postupno gubi poziciju predvodnika izvrsnosti. U nedostatku novih strategija ulaganja u kvalitetu usluge, infrastrukturu i inovacije, te uz sve izraženije zahtjeve nautičara, dio potražnje preusmjerava se prema konkurentnijim destinacijama, što dugoročno smanjuje atraktivnost i tržišnu prepoznatljivost destinacije. Aktivni turizam stagnira zbog nedostatka ulaganja u infrastrukturu i održavanje pješačkih i biciklističkih ruta te slabe promocije. Ribolovni turizam ostaje slabo integriran u lokalno gospodarstvo i nedovoljno reguliran, dok se poslovni turizam ne razvija zbog nedostatka adekvatne infrastrukture i osmišljavanja strategije njegovog razvoja. Ponuda ruralnog turizma ostaje neprepoznata te slabi uslijed depopulacije i izostanka podrške lokalnim inicijativama. Ronilački turizam također stagnira zbog nedostatka sustavnog upravljanja lokalitetima, njihove zaštite i interpretacije, što dovodi do degradacije podzemskih resursa i smanjenja atraktivnosti. Izletnički turizam pritom dodatno opterećuje destinaciju velikim brojem jednodnevnih posjetitelja koji generiraju značajan pritisak na prostor i infrastrukturu, uz relativno nisku razinu potrošnje i ograničene dugoročne koristi za lokalnu zajednicu. Nedostatak kontinuiranog ulaganja i upravljanja rezultira stagnacijom i postupnim padom kvalitete i onako ograničenih sportsko-rekreacijskih kapaciteta.

Realistični scenarij

U realističnom scenariju turistički razvoj destinacije odvija se uz postupno unapređenje sustava upravljanja, pri čemu ključni dionici primjenjuju konkretne i provedive mjere i aktivnosti s naglaskom na učinkovitije korištenje postojećih resursa, uravnoteženiji razvoj destinacije te postupno podizanje razine kvalitete i raznolikosti turističke ponude. Turizam i dalje predstavlja ključnu gospodarsku djelatnost destinacije, ali se lokalni turistički razvoj sve više temelji na diversifikaciji turističkih proizvoda i osnaživanju svog prepoznatljivog identiteta kojim podupire produženje sezone i ravnomjernije korištenje resursa.

Podiže se kvaliteta ponude smještaja kroz modernizaciju kapaciteta, prilagodbu suvremenim trendovima i jačanje autentičnog doživljaja boravka. Hotelska ponuda razvija će postupno i u manjem opsegu, kroz otvaranje jednog ili nekoliko hotela čime se potiče razvoj inovativnih oblika smještaja na principima održivosti i omogućuje promjena strukture smještaja u tržišno prihvatljive oblike više dodane vrijednosti (obiteljski, boutique, heritage i sl.). Destinacija aktivno podupire uključivanje osoba s invaliditetom u turističke aktivnosti kroz razvoj prilagođenih sadržaja, unapređenje pristupačnosti smještajnih kapaciteta i javne turističke infrastrukture te osiguravanje odgovarajućih oblika prijevoza unutar destinacije i objekata. Također se potiče prilagodba poslovnih procesa i uvođenje standarda pristupačnosti, uključujući stjecanje relevantnih certifikata, s ciljem stvaranja inkluzivne i dostupne turističke ponude. Nadalje, unapređuju se i propisi koji imaju velik utjecaj na stvaranje poslovnog okruženja, a nisu izravno vezani za turizam – propisi koji reguliraju pomorsko dobro i morske luke, neprocijenjeno građevinsko zemljište, prostorno planiranje i gradnju.

Poboljšava se i harmonizira zakonodavni okvir kojim se unaprjeđuje sustav podrške investitorima, kao i poslovni uvjeti za turističke projekte, te unaprjeđuje regulacija kratkoročnog najma.

Turistička ponuda destinacije temelji se na valorizaciji prirodnih i kulturnih te ostalih resursa. Kulturna baština destinacije sustavno se valorizira i kvalitetnije interpretira kroz razvoj novih turističkih proizvoda. Razvijaju se aktivnosti povezane s ribarskom tradicijom mjesta kroz razvoj ribolovnog turizma i interpretaciju pomorske baštine. Posebna pažnja posvećuje se njezinoj zaštiti, interpretaciji i promociji kroz nove kulturne programe, manifestacije i interpretacijske sadržaje.

Obnovljeni Dom Jezerana postupno se razvija u središnje mjesto kulturne produkcije i društvenog života destinacije. Koristi se za organizaciju kulturnih događanja, radionica, edukativnih programa, izložbi i manjih festivala, čime će se dodatno obogaćuje kulturna ponuda destinacije i stvaraju sadržaji koji doprinose produljenju turističke sezone.

Istodobno, unaprjeđuje se kvaliteta postojećih manifestacija te razvijaju nove manifestacije, osobito u segmentu kulturnih i sportskih događanja. Poseban naglasak stavlja se na organizaciju događanja kojima se promovira pomorsku baština, nautika i jedrenje, čime će se dodatno jača identitet mjesta kao tradicionalne ribarske i pomorske zajednice.

Nautički turizam, uz djelovanje ACI marine Jezera, ostaje jedan od važnih segmenata turističke ponude, uz povećanje kvalitete turističkog proizvoda, posebice u pogledu primjene koncepta *smart* marine i privlačenja novih ciljnih skupina.

Luka Jezera razvija kapacitete te dobiva još važniju ulogu za svakodnevni život lokalnog stanovništva, ali i za potrebe turističkog prometa. Osigurava se prostor za privez lokalnih ribarskih i rekreacijskih plovila te se omogućuje prihvata turističkih plovila kroz poboljšanje organizacije postojećih mulova te izgradnje novih mulova.

Plaže i obalni prostor i dalje predstavljaju temelj turističke resursne osnove, te se obogaćuju novim sadržajima i tematizacijom. Destinacija aktivno prati izgrađenost prostora destinacije, kakvoću mora i buku, čime će se dodatno povećava atraktivnost destinacije i kvaliteta boravka posjetitelja.

Razvoj turističke ponude usmjerava se prema jačanju turističkog proizvoda aktivnog turizma. Biciklizam, pješaćenje i planinarenje (i škraping) razvijaju se kao važni segmenti turističke ponude temeljeni na prirodnim vrijednostima otoka Murtera i šireg okruženja. Razvoj i povećanje vidljivosti (fizičke i digitalne) biciklističkih i pješačkih ruta omogućuje širenje turističkih aktivnosti izvan glavne ljetne sezone te ravnomjerniju raspodjelu

turističkih kretanja unutar prostora destinacije kroz razvoj tematskih paketa i povezivanje s drugim turističkim nišama (poslovni, nautički, kulturni, izletnički i dr.).

Ponuda destinacije nadopunjuje se razvojem novih oblika turizma poput astroturizma. Povoljni prirodni uvjeti i relativno niska razina svjetlosnog onečišćenja omogućuje organizaciju promatranja noćnog neba i edukativnih programa, čime će se stvarati dodatni turistički sadržaji i izvan glavne turističke sezone.

Započinje razvoj MICE turizma kroz organizaciju manjih poslovnih događanja, radionica i stručnih skupova. Takvi sadržaji omogućuju privlačenje posjetitelja izvan vršnih ljetnih mjeseci te stabilnije korištenje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta tijekom godine.

Razvoj destinacije prati jačanje brendiranja i marketinških aktivnosti usmjerenih prema jasno definiranim ciljnim tržišnim segmentima. Sve važniju ulogu preuzima digitalizacija turističkih usluga i upravljanja destinacijom kroz razvoj digitalnih platformi, pametnih rješenja za informiranje posjetitelja te praćenje turističkih tokova. Razvija se nova web stranica TZM Jezera i sustavno radi na promociji destinacije kroz suvremene marketinške aktivnosti (viralni marketing, SEO optimizacija i sl.).

TZM Jezera počinje sa sustavnim praćenjem pokazatelja održivosti turizma i turističkih kretanja kako bi se osiguralo učinkovitije upravljanje razvojem destinacije. Istodobno će se intenzivirati suradnja s ostalim turističkim destinacijama na otoku Murteru s ciljem razmjene podataka, razvoja zajedničkih turističkih proizvoda te koordinacija promotivnih i upravljačkih aktivnosti. Provodi se zelena tranzicija usmjerena na razvoj zelene infrastrukture, unapređenje upravljanja resursima i smanjenje pritiska na okoliš, uz poticanje energetske učinkovitosti, održive mobilnosti i odgovornog poslovanja u turizmu.

Optimistični scenarij

U optimističnom scenariju Jezera razvija model turizma koji je održiv, regenerativan integriran i u funkciji prostora, stanovništva i lokalnog gospodarstva. Razvoj destinacije temelji se na aktivnom upravljanju turističkim kretanjima, sustavnom praćenju pokazatelja održivosti te koordinaciji razvoja turizma na razini otoka Murtera. Turistička zajednica uvodi sustav praćenja turističkih kretanja, uključujući i praćenje jednodnevnih posjetitelja, kako bi se osiguralo učinkovito upravljanje prihvatnim kapacitetom destinacije i pravovremeno reagiranje na promjene u turističkoj potražnji.

Razvoj destinacije usmjerava se prema povećanju kvalitete turističke ponude, produljenju turističke sezone i stvaranju dodane vrijednosti. Poseban naglasak stavlja se na razvoj predsezone i posezone kroz nove turističke proizvode, kulturna događanja, outdoor aktivnosti i specijalizirane turističke niše.

Smještajna struktura destinacije i dalje se temelji na obiteljskom smještaju i kamping turizmu, koji predstavljaju temelj turističke ponude Jezera. Kvaliteta obiteljskog smještaja postupno se podiže kroz uvođenje lokalne oznake kvalitete smještaja koja potiče standardizaciju kvalitete, autentičnost i održive prakse. Istodobno se razvijaju suvremeni oblici kamping turizma poput glampinga i ekološki održivog kampiranja.

Smještajni objekti uvode nove sadržaje poput grijanih prostora i manjih wellness zona, čime se omogućuje ugodniji boravak gostiju izvan vrhunca ljetne sezone. Posebna pažnja posvećuje se razvoju tematskih turističkih paketa koji povezuju smještaj s gastronomijom, aktivnostima u prirodi i kulturnim sadržajima.

Razvoj gastronomije temelji se na snažnijem uključivanju lokalnih proizvoda u ponudu ugostiteljskih objekata. Restorani i konobe razvijaju autentičnu gastronomsku ponudu temeljenu na lokalnim ribarskim i poljoprivrednim proizvodima, dok se kroz kušaonice i gastronomske radionice posjetiteljima omogućuje upoznavanje lokalne kulinarske tradicije. Ugostiteljski objekti dodatno razvijaju tematske večeri, gastro manifestacije i edukativne programe poput radionica kuhanja i degustacija lokalnih proizvoda, čime se potiče cjelogodišnji turizam.

Kulturna baština destinacije dobiva snažniju ulogu u turističkoj ponudi. Nematerijalna i materijalna baština Jezera sustavno se interpretira i promovira kroz različite kulturne sadržaje i događanja. Dom Jezerana razvija se kao središnje mjesto kulturne produkcije i interpretacije lokalne povijesti i tradicije, dok se paralelno razvija Kuća mora kao novi interpretacijski centar pomorske baštine destinacije.

Kulturna infrastruktura omogućuje organizaciju cjelogodišnjih kulturnih događanja, izložbi, radionica i edukativnih programa koji dodatno obogaćuju turističku ponudu. Kulturne atrakcije umrežavaju se s ostalim turističkim proizvodima poput nautičkog, obiteljskog i outdoor turizma, čime se stvara integrirani turistički doživljaj.

Manifestacije postaju jedan od ključnih elemenata turističke ponude destinacije. Kvaliteta postojećih događanja kontinuirano se unapređuje, dok se razvijaju i nove manifestacije koje dodatno naglašavaju pomorsku tradiciju, jedrenje i ribarsku baštinu mjesta. Posebno se radi na brendiranju i povećanju vidljivosti glavnih turističkih atrakcija i događaja (npr. Big Game Fishing, Jezerski mornarski bal i dr.).

Nautički turizam dodatno se razvija kroz aktivnosti ACI marine Jezera i luke Jezera. ACI marina Jezera predstavlja jedno od najvažnijih nautičkih središta na Mediteranu. Destinacija se postupno pozicionira na tržištu elitne nautike kroz razvoj visokokvalitetnih nautičkih usluga, specijaliziranih turističkih paketa i dodatnih sadržaja za nautičare. Nautička ponuda integrira se s ostalim turističkim proizvodima poput ribolovnog turizma, ronjenja, gastronomije i outdoor aktivnosti. Organiziraju se tematske nautičke ture, regate i događanja vezana uz pomorsku tradiciju, kao strateško opredjeljenje za razvoj cjelogodišnjeg turizma.

Ronilački turizam razvija se kroz uređenje i označavanje atraktivnih ronilačkih lokacija te razvoj ronilačkog centra s edukacijskim i interpretacijskim sadržajima o podvodnoj baštini. Organiziraju se ronilačke radionice, tečajevi i eko-akcije čišćenja podmorja koje dodatno naglašavaju održivi pristup korištenju morskog prostora.

Aktivni turizam postaje jedan od ključnih razvojnih smjerova destinacije. Biciklističke i pješačke rute sustavno se uređuju i povezuju u tematske mreže koje prolaze kroz prirodne i kulturne atrakcije otoka Murtera. Pritom se ruralni turizam razvija kao komplementaran segment ponude, kroz snažnije uključivanje OPG-ova u turističke tokove te njihovo povezivanje s aktivnim turizmom. Razvijaju se tematske rute, lokalne priče i iskustveni sadržaji koji povezuju poljoprivredu, gastronomiju i boravak u prirodi, čime ruralni prostor postaje važan dio cjelogodišnje i autentične turističke ponude destinacije. Posjetiteljima se omogućuje sudjelovanje u tradicionalnim poljoprivrednim aktivnostima, degustacijama lokalnih proizvoda i edukativnim radionicama koje predstavljaju lokalnu tradiciju i način života.

Planinarenje i pješačenje razvijaju se kroz uređenje poučnih staza, vidikovaca i interpretacijskih punktova koji posjetiteljima omogućuju upoznavanje prirodne i kulturne baštine cijelog otoka Murtera. Na području otočja Kukuljari razvija se novi proizvod ronilačkog i arheološkog turizma.

Sportski turizam dodatno se razvija kroz unapređenje sportske infrastrukture destinacije. Sportski park Petrov vrt razvija se kao centralna sportsko-rekreacijska zona destinacije, dok se unaprjeđenjem sportske infrastrukture omogućuje kvalitetnije korištenje sportskih terena.

Sportski programi povezuju se sa sportsko-rekreacijskom ponudom kampa Jezera Lovišća i ostalim sadržajima, čime se stvara integrirana ponuda sportskog turizma. Sportska događanja i kampovi koriste se i kao snažan promotivni alat za jačanje prepoznatljivosti destinacije.

Astronomski turizam razvija se kroz stvaranje lokacija za promatranje noćnog neba na područjima s minimalnim svjetlosnim onečišćenjem. Organiziraju se večeri promatranja zvijezda, astronomske radionice i edukativni programi koji dodatno obogaćuju turističku ponudu destinacije.

Poslovni turizam postupno se razvija kroz privlačenje digitalnih nomada, organizaciju manjih poslovnih događanja, radionica i retreat programa koji kombiniraju rad i boravak u prirodi. Dom Jezerana koristi se i kao prostor za organizaciju poslovnih događanja, edukacija i kreativnih radionica.

Marketinške aktivnosti destinacije dodatno se razvijaju kroz digitalne platforme, multimedijalne sadržaje i ciljane promotivne kampanje. Poseban naglasak stavlja se na digitalni marketing, storytelling i promociju autentičnih iskustava destinacije.

Istodobno se provodi potpuna zelena i digitalna transformacija upravljanja destinacijom. Promet se postupno usmjerava prema održivijim oblicima kroz poticanje održive mobilnosti (e-vozila), uvođenje sustava daljinskog praćenja prometa i ostalih inovativnih praksi.

Sustavi upravljanja komunalnim resursima poput vode, odvodnje, telekomunikacija, električne energije i otpada moderniziraju se kroz primjenu pametnih tehnologija i održivih rješenja (IoT, Big Data, umjetna inteligencija, dronovi, geografski informacijski sustavi-GIS, location tracking, digitalne platforme i otvoreni podaci, pametne mobilne aplikacije, pametne usluge, 5G mreže, blockchain (BC), proširena i virtualna stvarnost (AR/VR), digitalni blizanci i dr.). U tome sudjeluju svi dionici javnog, privatnog i civilnog sektora koji kroz zajedničku platformu prate i usmjeravaju razvoj turizma na cijelom otoku Murteru, primjenjujući pritom sve alate destinacijskog menadžmenta (DMO).

U takvim uvjetima Jezera se postupno profiliraju kao održiva i visoko kvalitetna turistička destinacija koja uspješno povezuje pomorsku tradiciju, prirodne vrijednosti, kulturnu baštinu i suvremene turističke trendove.

25. SWOT analiza

SWOT analiza omogućava jezgrovit uvid u unutarnje snage i slabosti odnosno vanjske prilike i prijetnje koje određuju položaj Jezera na turističkom tržištu, ali koje i usmjeravaju njezin razvoj kao turističke destinacije u budućnosti. U cilju jasnijeg sagledavanja potencijalno relevantnih činitelja i/ili ograničenja budućeg turističkog razvoja destinacije TZM Jezera, analiza jakih i slabih strana prikazana je u šest međuvisnih područja. To su:

- razvijenost turističkog sektora
- resursno-atraktivna osnova
- dostupnost, komunalna i javna turistička infrastruktura
- upravljanje destinacijom
- ljudski potencijali
- digitalizacija, brending i komunikacijske aktivnosti.

Potencijalne prilike i prijetnje iz okruženja sagledane su integralno.

Detaljniji nalazi SWOT analize prikazani su u sljedećoj tablici.

SNAGE	SLABOSTI
Razvijenost turističkog sektora	
• Rastući turistički rezultati • Stabilan tržišni položaj na tradicionalnim emitivnim tržištima • Profilirane i prepoznatljive manifestacije i događanja • Pozitivna percepcija utjecaja turizma na kvalitetu života u destinaciji • Kvalitetna kamping ponuda • Smještaj u domaćinstvima i kuće i stanovi za odmor kao tradicionalno dominantan segment smještajne ponude	• Sezonsko poslovanje • Rast cijena koji ne prati kvalitetu ponude • Ponuda komercijalnih sadržaja niske dodane vrijednosti • Značajna zastupljenost nekomercijalnog smještaja • Nedostatak hotelske ponude • Nedostatak moderne kamping ponude (premium, ecocamping, glamping) • Nedostatak smještajnih kapaciteta viših kategorija (4* i 5*) • Nedostatak dodatnih sadržaja za cjelogodišnje poslovanje (grijanje, <i>wellness retreat</i>, bazeni, zatvoreni prostori za bicikle, informacijski sustavi, prostor za aktivnosti i druženje)

SNAGE	SLABOSTI
Resursno-atraksijska osnova	
• Kvalitetna resursno-atraksijska osnova • Visoko očuvan okoliš (uvale, plaže, Jezerska jezera- Blato i Lokva) • Visoka kakvoća mora • Bogatstvo plažnih resursa • Blizina NP Kornati, NP Krka i PP Vransko Jezero • Visok udio zaštićenih prostora u NATURI 2000 • Bogata kulturna materijalna i nematerijalna baština (sakralna baština, kultura života i rada, rukotvorine, običaji, manifestacije i događanja) • Više pojedinačnih visokokvalitetno uređenih sadržaja u segmentu kulturno-povijesne baštine (npr. Zavičajna zbirka KUD-a Koledišće) • Prepoznatljive manifestacije u međunarodnom i nacionalnom kontekstu (Big Game Fishing, Jezerski dani mora, Jezerski mornarski Bal i dr.) • Revitalizacija Doma Jezerana kao nositelja ponude kulturne produkcije • ACI marina Jezera kao prepoznatljivi nositelj nautičke ponude • Jezerska riva kao atrakcija i multifunkcionalni javni prostor • Osnovna sportsko-rekreacijska ponuda unutar kampa Jezera Lovišća i Petrovom vrtu u Jezerima • Visoka autentičnost i uređenost mjesta • Vrlo visok stupanj zadovoljstva turista ljepotom mjesta, atmosferom/ugodajem i ekološkom očuvanošću	• Problem razvoja cjelogodišnje turističke ponude • Nedostatak ponude za razvoj ponude koji nisu povezani s glavnim turističkim nišama (Sunce i more, nautika i kultura) • Nedostatak prostora suvremene kulturne produkcije • Nedostatak uređenih vidikovaca i odmorišta • Slava dinamika realizacije projekta „Kuća Mora“ • Nedostatak sadržaja za sport i rekreaciju (sportsko-rekreacijski centar) • Nedovoljna razvijenost ruralnog turizma i promocije OPG-a • Nedovoljno iskorišten potencijal pojedinih resursno vrijednih prostora (Murtarić, Lokva, Kukuljari, Pudarica i dr.) • Nerazvijena ponuda za razvoj poslovnog turizma (konferencijski prostor, digitalni nomadi i sl.) • Nedostatak gastro evenata i edukacija u ugostiteljstvu (edukacije s temama kvalitete usluge, održivosti, marketinga, prehrane i digitalizacije) • Nedostatak višednevnih, tematskih i integriranih tura otoka Murtera

SNAGE	SLABOSTI
Dostupnost, komunalna i javna turistička infrastruktura	
• Blizina Jadranske magistrale i autoceste A1 • Povezanost mostom u Tisnom s kopnom • Relativna blizina pomorskih i zračnih luka • Uređeni javni prostori • Provedba projekta unaprjeđenja sustava odvodnje „Aglomeracija Pirovac – Tisno – Jezera“ • Izrađen Plan rasvjete Općine Tisno	• Prostorna ograničenja za unaprjeđenje prometne komunalne infrastrukture • Prometne gužve na glavnim križanjima • Nedostatak nogostupa na glavnim cestama (DC 121 i ŽC 6085) • Nedostatna označenost i opremljenost biciklističkih i pješačkih staza • Nedostatak novih prostora za vez u luci Jezera (mulovi) • Neriješen problem odvodnje • Neizgrađena nova elektroenergetska postrojenja (TS i dalekovodi) • Nedovoljna opremljenost plaža dodatnim sadržajima • Nedostatak tematskih plaža (npr. plaža za pse) • Neizgrađena digitalna platforma plaža destinacije • Nedostatak javnih komunalnih čvorova • Nedostatak javnih parkirališnih mjesta • Ilegalna parkirališta • Nepostojanje karte buke Općine Tisno • Nedostatak javne turističke ambulante na otoku Murteru • Nedovoljna dostupnost javne turističke infrastrukture osobama s invaliditetom • Nedostatak veće pokrivenosti područja veći brzinama širokopojasnog pristupa • Nedovoljna primjena obnovljivih izvora energije • Nedostatne aktivnosti ambijentalnog uređivanja destinacije i primjene zelene infrastrukture • Nedovoljno korištenje digitalnih rješenja (praćenje prometa u kretanju i mirovanju, brojanje posjetitelja, potrošnja vode i struje, odvoz otpada)

SNAGE	SLABOSTI
Upravljanje destinacijom	
• Duga tradicija bavljenja turizmom • Uređenost mjesta • Prepoznavanje problema i aktivan afirmativan odnos javnog sektora prema razvoju turizma • Želja za razvojem održivog i regenerativnog turizma • Mali broj aktivnih, ali uspješnih i prepoznatljivih udruga civilnog društva • Dobra suradnja s javnim ustanovama i ostalim partnerima • Spremnost turističke zajednice na provedbu Plana upravljanja i praćenja pokazatelja održivosti	• Nedostatni organizacijski i finansijski kapaciteti turističke zajednice • Nedostatak sustava za praćenje jednodnevnih posjetitelja • Nedovoljna koordinacija ključnih nositelja turističke politike destinacije u uspostavljanju djelotvornog upravljanja destinacijama na razini otoka Murtera • Mali broj raspoloživih prostora u vlasništvu Općine Tisno za razvoj novih poslovnih i turističkih prostora • Nerazvijen sustav praćenja održivosti i nosivosti destinacije te učinkovitosti mjera turističke politike • Nedovoljna koordinacija turističkih razvojnih i marketinških aktivnosti s jedinicama lokalne samouprave / turističkim zajednicama na području otoka Murtera

SNAGE	SLABOSTI
Ljudski potencijali	
• Gostoljubivost lokalnog stanovništva • Tradicija i vrijedno iskustvo stanovništva u turizmu, posebice obiteljskog tipa poslovanja • Aktivna uključenost lokalne zajednice u turističke aktivnosti • Interes poduzetnika za ulaganja u turizmu • Prepoznavanje potreba na tržištu radne snage • Zadovoljavajuća suradnja s ustanovama u obrazovanju	• Smanjivanje broja stanovnika u naselju • Starenje stanovništva • Odlazak radno sposobnog stanovništva • Otežan međugeneracijski prijenos znanja i vještina • Nedostatak radne snage u turizmu • Ograničeni ljudski potencijali TZM jezera • Sezonsko zapošljavanje • Rastuća potreba za stranim radnicima te problematika smještaja i integracije • Nespremnost dionika u turizmu za prilagođavanje tržišnim promjenama na strani ponude i potražnje • Nepostojanje koordiniranog modela edukacija i razvoja ljudskih potencijala u turizmu otoka Murtera

SNAGE	SLABOSTI
Digitalizacija, branding i komunikacijske aktivnosti	
- Aktivnost na društvenim mrežama (Instagram, Facebook) - Raa na vizualnom identitetu destinacije Jezera u sklopu brendiranja otoka Murtera - Prepoznatljiv imidž destinacije (VisitJezera) - Aktivno provođenje aktivnosti označavanja kvalitete turističkih usluga (<i>Like Home, Bike Friendly, Eno-Gastro, Local host</i> i dr.) - Aktivno sudjelovanje na međunarodnim sajmovima - Aktivno predstavljanje i promoviranje turističke ponude mjesta Jezera putem stranih medija, blogova, turističkih agencija - Dostupnost osnovnih online informacija o destinaciji na stranicama Općine Tisno, TZ ŠKŽ, TZO Tisno i dr. - Pozitivne recenzije posjetitelja na digitalnim platformama (Booking, TripAdvisor i dr.)	- Nedovoljna implementacija sustava poslovne inteligencije u poslovanje (baze podataka, B2B, portal, sistematizacije istraživanja, infografike) - Nedovoljan broj prevedenih jezika na postojećoj službenoj web stranici - Potrebna izrada nove web stranice s prilagodbom za osobe s invaliditetom - Nedovoljno razvijen viralni marketing - Slaba zastupljenost na YouTubeu te novim društvenim mrežama i digitalnim platformama - Slaba prisutnost na novim rastućim međunarodnim tržištima - Nedovoljna SEO promocija - Nedostatak ciljane promocije prema specifičnim tržištima - Nedovoljno ažuriranje online informacija - Nedostatak gastronomskog brenda destinacije (Taste Jezera)

PRILIKE	PRIJETNJE
- Potencijal fondova Europske Unije za razvoj destinacije i inovativnih turističkih proizvoda - Povoljan svjetski trenutak zbog osviještenosti za borbu protiv klimatskih promjena i uvođenje održivih turističkih inovacija - Rast potražnje za selektivnim oblicima turizma tj. segmentacije turističkog tržišta - Porast potražnje za nautičkim turizmom na turističkom tržištu - Praćenje potreba turista i izrada specifičnih turističkih proizvoda za ciljne skupine - Blizina jakih emitivnih tržišta	- Nepovoljna gospodarska i društvena kretanja na nacionalnoj i globalnoj razini - Spor proces izmjena/dopuna prostorno-planske dokumentacije - Nemogućnost financiranja razvojnih projekata - Krizne situacije (pandemije, ratovi, terorizam, klimatske promjene, ekonomska kriza i dr.) - Sve veća globalna konkurencija - Pad lojalnosti gostiju - Brze promjene trendova na globalnom turističkom tržištu - Pojava klimatskih nepogoda uslijed klimatskih promjena - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi te sporost njihovog rješavanja

• Iniciranje javno-privatnih partnerstava u realizaciji turističkih projekata i razvoja proizvoda • Razvoj inovativnih digitalnih tehnologija za planiranje i praćenje održivosti destinacije • Prilika za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i konferencijama u svrhu promocije destinacije i stvaranja partnerstava • Razvoj novih smještajnih kapaciteta i turističke infrastrukture za privlačenje novih investitora i zapošljavanje	
---	--

26. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima

Razvoj turizma na području destinacije TZM Jezera temeljit će se na održivim praksama koje uključuju pametno korištenje lokalnih prirodnih kulturnih i ostalih resursa, aktivno uključivanje lokalne zajednice te jačanje ukupne konkurentnosti destinacije. Nakon sveobuhvatne analize postojećeg stanja, provedene SWOT analize i uvida u izražene potrebe dionika, utvrđen je integrirani razvojni smjer u skladu sa strateško-planskim, prostorno-planskim i ostalim dokumentima od važnosti za destinaciju.

26.1. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

Rukovodeći se nadređenim županijskim, lokalnim i sektorskim dokumentima, turistički razvoj TZM Jezera temeljit će se na načelima održivog razvoja. To podrazumijeva sustav međusobno povezanih i uvjetovanih načela okolišne, društvene i gospodarske održivosti. Održivi razvoj destinacije obuhvaća ključna načela turizma koja osiguravaju ravnotežu između gospodarskog rasta, očuvanja resursa i dobrobiti svih dionika. Destinacija će razvijati i regenerativni turistički model u kojem turizam ne samo da čuva postojeće resurse, već aktivno doprinosi obnovi prirodnih, kulturnih i društvenih vrijednosti te stvara dugoročnu korist za lokalnu zajednicu.

Opća načela turizma u destinaciji uključuju održivost, kvalitetu, pristupačnost, zadovoljstvo i sigurnost, pri čemu svaki od tih elemenata ima važnu ulogu u izgradnji dugoročno uspješne i otporne turističke destinacije. Iz ovih načela proizlaze ciljevi, mjere, aktivnosti i projekti, dok njihova primjena doprinosi ostvarenju vizije destinacije.

Opća načela razvoja

Održivost

Okolišna održivost predstavlja jedan od ključnih preduvjeta dugoročnog razvoja turizma i očuvanja kvalitete prostora, kao i kvalitete života stanovnika i boravka posjetitelja. Ona podrazumijeva odgovorno upravljanje prirodnim resursima, racionalno korištenje prostora te očuvanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti destinacije. S obzirom na prirodne ljepote i vrijednosti prostora kojima Jezera raspolažu, zaštita okoliša ima važnu ulogu u očuvanju atraktivnosti destinacije i održivosti turističkog razvoja. U tom kontekstu potrebno je poticati primjenu ekološki prihvatljivih rješenja u planiranju, izgradnji i opremanju turističkih i ugostiteljskih objekata, uz korištenje energetske učinkovite tehnologije, obnovljivih izvora energije te sustava za racionalno upravljanje vodom i energijom. Posebna pažnja posvećuje se odgovornom upravljanju otpadom kroz povećanje razine odvajanja otpada, smanjenje količine otpada i poticanje održivih praksi u poslovanju i svakodnevnim aktivnostima. Provedba načela okolišne održivosti zahtijeva aktivno sudjelovanje svih dionika u destinaciji, uključujući javni sektor, turističke poduzetnike, stanovnike i posjetitelje. Sustavno praćenje okolišnih pokazatelja i primjena održivih praksi omogućit će očuvanje prirodnih vrijednosti prostora te dugoročno održiv razvoj turizma u Jezerima.

Ekonomska održivost podrazumijeva razvoj raznolike i atraktivne turističke ponude koja je usklađena s prirodnim i kulturnim potencijalima destinacije. Potrebno je osigurati ravnomjeren razvoj turizma, fokusirajući se ne samo na tradicionalni proizvod Sunca i mora već i na razvoj selektivnih oblika turizma poput nautičkog, kulturnog, ribolovnog, ruralnog, ekoturizma, outdoor i ostalih selektivnih vrsta turizma, kao i autohtonih gastronomskih iskustava. Povećanje konkurentnosti TZM Jezera moguće je kroz razvoj jedinstvenih doživljaja koji naglašavaju lokalni identitet, a sve uz visoku kvalitetu usluge i profesionalnost u turističkoj ponudi. Takav pristup može pridonijeti održivom gospodarskom rastu, povećanju broja posjetitelja i stabilnosti lokalne zajednice.

Društvena održivost na području TZM Jezera odnosi se na uključivanje svih ključnih dionika u proces planiranja i razvoja turizma. Važno je stvarati poticajnu društvenu klimu kroz transparentno donošenje odluka i aktivno uključivanje lokalne zajednice, poduzetnika i ostalih sudionika. Na taj način svi imaju priliku izraziti svoje stavove i zajednički oblikovati smjernice razvoja destinacije, čime se smanjuju sukobi interesa i povećava osjećaj zajedništva i odgovornosti. Edukacija građana i posjetitelja o važnosti održivosti te promocija društvene interakcije ključni su za uspješno integriranje svih aspekata održivog razvoja u svakodnevni život i poslovanje.

Kvaliteta

Unaprjeđenje kvalitete turističke ponude jedan je od ključnih preduvjeta za jačanje konkurentnosti TZM Jezera kao održive turističke destinacije. Kvaliteta destinacije podrazumijeva sustavno podizanje standarda u svim segmentima turističkog lanca vrijednosti – od infrastrukture, smještaja i ugostiteljstva do sadržaja, usluga i ukupnog doživljaja posjetitelja. Integrirani pristup upravljanju kvalitetom omogućuje stvaranje cjelovitog i pozitivnog iskustva za posjetitelje te doprinosi dugoročnoj održivosti destinacije.

Pristupačnost

Razvoj turizma usmjerit će se na sustavno povećanje fizičke i digitalne pristupačnosti svih turističkih atrakcija i usluga. Općina Tisno će ulagati u modernizaciju prometne infrastrukture, osigurati pristupačne javne površine, prilagoditi smještajne i zdravstvene objekte te poboljšati signalizaciju i dostupnost parkirnih mjesta za osobe s invaliditetom. Ova načela ugrađena su u razvoj svih ostalih turističkih proizvoda destinacije. Također, razvijat će se digitalne platforme, uključujući mobilne aplikacije, interaktivne karte i informacijske sustave na više jezika, čime će se omogućiti jednostavno i ugodno planiranje posjeta te samostalno korištenje turističkih sadržaja.

Zadovoljstvo

Turistički razvoj TZM Jezera usmjerit će se na kreiranje autentičnih i kvalitetnih doživljaja za turiste i jednodnevne posjetitelje, uz istodobno unapređenje kvalitete života lokalnog stanovništva. Općina Tisno aktivno će poticati uključivanje i sudjelovanje lokalne zajednice u svim segmentima turističke ponude, čime će se osigurati snažnija povezanost stanovnika s razvojem turizma. Sukladno tome razvijat će se diverzificirana turistička ponuda prilagođena potrebama i interesima različitih skupina posjetitelja. Cilj je postići zadovoljstvo lokalnog stanovništva, turista i jednodnevnih posjetitelja kroz održivo i uravnoteženo korištenje turističkih resursa te razvoj kvalitetne i autentične ponude. Navedeno će se kontinuirano pratiti putem anketnih istraživanja i drugih relevantnih metoda praćenja zadovoljstva, s ciljem procjene kvalitete turističke ponude, doživljaja destinacije i ukupnog boravka u destinaciji.

Sigurnost

Sigurnost će predstavljati temelj razvoja konkurentne i odgovorne turističke destinacije. Razvoj turizma usmjerit će se na osiguravanje visokih standarda sigurnosti kroz nekoliko ključnih aspekata. Fizička sigurnost posjetitelja bit će osigurana kroz učinkovitu organizaciju hitnih službi, sustavan nadzor sigurnosti glavnih turističkih atrakcija, primjenu sigurnosnih protokola te poticanje odgovornog ponašanja domaćina i svih sudionika u turizmu. Primjenjivat će se postojeći higijenski standardi te sustavi kontrole kvalitete vode, hrane i zraka u svim objektima i sadržajima destinacije. Informacijska sigurnost bit će osigurana kroz razvoj digitalne pismenosti, zaštitu osobnih podataka te jasnu i pravovremenu komunikaciju u kriznim situacijama, čime će se posjetiteljima i lokalnoj zajednici omogućiti sigurnost i povjerenje u sustav kibernetičke sigurnosti. Preventivna edukacija djelatnika i turista provodit će se redovito, s naglaskom na sigurnosne mjere poput protupožarnih i evakuacijskih uputa, zdravstvenih preporuka i drugih relevantnih savjeta. Kombinacijom ovih mjera TZM Jezera će osigurati sigurno, pouzdano i ugodno okruženje za sve posjetitelje, što će značajno doprinijeti njegovoj prepoznatljivosti kao poželjne i odgovorne turističke destinacije.

Ciljevi

U svrhu definiranja razvojnog smjera destinacije TZM Jezera, pristupilo se sveobuhvatnom planiranju koje je vođeno jasno definiranim ekonomskim, kulturološkim, ekološkim, socijalnim te infrastrukturnim ciljevima.

Ekonomski ciljevi

Glavni ekonomski cilj TZM Jezera bit će značajno povećati turističke prihode i stvoriti nova radna mjesta kroz kontinuirani rast broja posjetitelja te produljenje trajanja njihovog boravka. Povećanje broja dolazaka i duljine boravka rezultirat će višom potrošnjom po posjetitelju, što će dodatno ojačati i stabilizirati lokalni turistički sektor. Razvoj novih turističkih proizvoda usmjerenih na selektivne oblike turizma predstavlja ključni element strategije. Posebna pažnja bit će posvećena obiteljskom turizmu (Sunce i more) kao temelju ponude te razvoju nautičkog, kulturnog, aktivnog, ribolovnog, poslovnog, ruralnog i ostalih turističkih niša čijim unaprjeđenjem će se pridonijeti raznolikosti izvora prihoda, jačanju prepoznatljivosti destinacije i privlačenju različitih ciljnih skupina posjetitelja. Sustavno ulaganje u kvalitetu i inovacije turističke ponude, kao i podrška lokalnom gospodarstvu, omogućit će održivi razvoj turizma koji donosi dugoročne ekonomske koristi i doprinosi cjelokupnom razvoju destinacije.

Kulturološki ciljevi

Turizam na području TZM Jezera bit će ključni instrument za valorizaciju njegove bogate kulturne i povijesne baštine te jačanje prepoznatljivog identiteta destinacije. Jezera su poznata po svojoj bogatoj materijalnoj i nematerijalnoj baštini života na moru i uz more (crkve, običaji, manifestacije i dr.), što se odražava u snažnoj ribarskoj tradiciji, povezanosti svakodnevnog života s morem. Kulturni razvoj Jezera treba se temeljiti na očuvanju autentičnog načina života, prijenosu znanja i iskustava starijih generacija te suvremenoj interpretaciji nematerijalne i materijalne baštine. Posebnu vrijednost čine ribarstvo, pomorska znanja, tradicijski alati i vještine, lokalni govor te zajedništvo izraženo kroz blagdane i javna okupljanja. Od posebne je važnosti jačanje suvremene kulturne produkcije u vidu razvoja novih prostora interpretacije (Dom Jezerana, Kuća mora i dr.).

Turizam treba biti usmjeren na valorizaciju tih posebnosti kroz pažljivo osmišljene programe, interpretacijske sadržaje i događanja koja poštuju identitet mjesta. Cilj je očuvati karakter Jezera kao autentične ribarske sredine te osigurati da razvoj turizma doprinosi jačanju zajednice, a ne narušavanju njezine društvene i prostorne ravnoteže.

Ekološki ciljevi

Održivost turizma ključna je za dugoročnu konkurentnost TZM Jezera, pri čemu zelena tranzicija predstavlja strateški proces postupnog prelaska na klimatski odgovoran i resursno učinkovit model razvoja. Cilj je smanjiti ekološki otisak turizma kroz unapređenje sustava gospodarenja otpadom, povećanje energetske učinkovitosti, korištenje obnovljivih izvora energije te poticanje primjene standarda održivosti u turističkom sektoru.

Zelena tranzicija obuhvaća sustavne promjene u upravljanju prostorom, energijom i resursima, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova, poticanje kružnog gospodarstva te razvoj održive infrastrukture. Takav pristup omogućuje dugoročno očuvanje prirodnih resursa i otpornost destinacije na klimatske promjene, uz istodobno unapređenje kvalitete života lokalne zajednice.

Socijalni ciljevi

Turizam u TZM Jezera ima važnu ulogu u ostvarivanju socijalne kohezije i unaprjeđenju kvalitete života lokalnog stanovništva. Turizam treba doprinijeti stvaranju novih radnih mjesta, jačanju socijalne uključenosti te poticanju lokalnog poduzetništva, posebno u segmentima vezanim uz ugostiteljstvo, podizanje ponude smještaja te turističkih proizvoda temeljenih na komparativnim prednostima destinacije. Jedan od ključnih ciljeva je povećanje broja zaposlenih u turizmu, čime se izravno doprinosi gospodarskoj stabilnosti i demografskoj revitalizaciji zajednice. Istovremeno, kroz edukativne programe i stručno usavršavanje, potrebno je osigurati lokalnom stanovništvu mogućnost aktivnog sudjelovanja u osmišljavanju, razvoju i pružanju turističkih usluga. Time se jača osjećaj pripadnosti, potiče kreativnost i otvaraju nove prilike za osobni i profesionalni razvoj. Socijalni aspekt turizma u Jezerima podrazumijeva i visoku razinu inkluzivnosti. Povećanje dostupnosti turističkih sadržaja za sve posjetitelje – uključujući osobe s invaliditetom, starije osobe, djecu te društveno ranjive skupine – ključan je preduvjet za izgradnju društveno odgovorne i pravedne destinacije.

Infrastrukturni ciljevi

Unaprjeđenje i razvoj infrastrukturnih sustava ključni su za osiguranje održivog razvoja TZM Jezera kao atraktivne destinacije i kvalitetnog mjesta za život lokalnog stanovništva. Cilj je podići razinu funkcionalnosti i dostupnosti kako turističke, tako i komunalne infrastrukture, čime se osigurava bolje iskustvo posjetitelja i poboljšava kvaliteta svakodnevnog života građana.

U području turističke infrastrukture, prioriteti su modernizacija, označavanje i proširenje biciklističke i pješačke infrastrukture. Povećanje prometne povezanosti i kvalitetnije prometno označavanje pridonose boljoj regionalnoj i lokalnoj dostupnosti destinacije. Također, ulaganja u javne turističke objekte, informacijske centre i interpretacijske sadržaje, uključujući uvođenje pametnih info-pultova i digitalnih vodiča, povećavaju kvalitetu korisničkog iskustva i informiranosti posjetitelja.

S druge strane, razvoj komunalne infrastrukture fokusira se na unapređenje sustava upravljanja otpadom, vodoopskrbe, odvodnje i energetske učinkovitosti, što je preduvjet za zdrav i održiv razvoj zajednice. Poboljšanja u ovim segmentima omogućuju održivost turizma i životnog okoliša te direktno doprinose kvaliteti života stanovnika.

Navedene karakteristike po kojima se Jezera razlikuju od okruženja povezane su s današnjim potrebama tržišta, a to uključuje:

- **„Autentično i lokalno iskustvo“** - suvremeni gosti žele doživjeti lokalni način života – tradiciju, običaje, gastronomiju i susret s lokalnom zajednicom. Takva iskustva stvaraju snažniju emocionalnu povezanost s destinacijom i povećavaju njezinu prepoznatljivost, što destinaciju čini idealnom za razvoj autentične i tržišno prepoznatljive turističke ponude, pri čemu Jezera upravo na tim tradicionalnim vrijednostima već temelje svoj identitet.
- **„Zeleno i aktivno“** - suvremeni gosti sve više traže ravnotežu kroz boravak u očuvanom prirodnom okruženju, uz aktivnosti koje potiču zdrav način života i neposredan kontakt s prirodom. Destinacija na to odgovara raznolikim krajobrazom koji obuhvaća uvale, otočiće i mediteransku vegetaciju, stvarajući idealne uvjete za boravak na otvorenom, rekreaciju i autentičan doživljaj prostora.
- **„Prirodno, zdravo i lokalno“** - u uvjetima globalizacije i standardizacije turističke ponude, sve je izraženija potražnja za autentičnim, svježim i lokalno proizvedenim namirnicama. Destinacije stoga sve više nastoje očuvati lokalnu proizvodnju, tradicionalne načine pripreme i kratke lance opskrbe kao temelj vlastite prepoznatljivosti. U tom kontekstu, Jezera teže upravo takvom pristupu, kroz očuvanje i postupnu valorizaciju lokalnih proizvoda kao važnog dijela identiteta destinacije.
- **„Kvalitetno“** - kvaliteta je ključ uspjeha i dugoročne konkurentnosti na tržištu, no istovremeno ta kvaliteta mora biti usklađena s vrijednošću za novac. Suvremeni gosti su iskusni putnici koji pažljivo procjenjuju vrijednost doživljaja i iskustava te je uspoređuju s kvalitetom koju im destinacija nudi. Destinacija u tom kontekstu već prepoznatljivo nudi kvalitetno turističko iskustvo, koje se daljnjim unapređenjem može dodatno učvrstiti i razvijati u skladu s tržišnim očekivanjima.
- **„Novo i neotkriveno“**: na tržištu postoji sve veća potražnja za nepoznatim destinacijama koje nude nova iskustva i žele se otkrivati. Ovo je posebno važno u kontekstu novih trendova, koji uključuju želju za izbjegavanjem gužvi i preferenciju prema mirnijim, manjim destinacijama ili onima s dovoljno prostora i zelenila za opuštanje i uživanje. Upravo Jezera kroz povećanje kvalitete postojeće i razvoj nove turističke ponude može postati nova i neotkrivena destinacija.

26.2. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Strateško opredjeljenje razvoja destinacije TZM Jezera temelji se na dugoročnoj orijentaciji prema održivom, konkurentnom i prepoznatljivom destinacijskom identitetu koji objedinjuje prirodne resurse, kulturnu baštinu i suvremenu turističku infrastrukturu, uz snažnu uključenost svih dionika u turizmu i povezanim djelatnostima.

Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera odnosno njegovi strateški ciljevi usklađeni su sa nacionalnom **Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine** (NN 2/2023) i to sa sva četiri ključna strateška cilja razvoja održivog turizma Hrvatske:

1. Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam,
2. Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu,
3. Konkurentan i inovativan turizam,
4. Otporan turizam.

Strategija razvoja turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine glavni je strateško-planski dokument kojim se utvrđuju vizija, ciljevi i prioriteti razvoja turizma te definiraju smjernice za održivo, konkurentno i uravnoteženo upravljanje destinacijom. Strategijom je definirana razvojna vizija Šibensko-kninske županije koja glasi:

„Šibensko-kninska županija svoju 'turističku priču' gradi kroz prizmu očuvanja vrijednosti prostora, svih prirodnih i kulturnih vrijednosti koje se u njemu nalaze. To postiže kroz hrabar i inovativan pristup upravljanju usmjeren na sagledavanje cjelovitosti prostora, ulaganje u ljudske resurse, njegovanje izvrsnosti i kvalitete u svim segmentima turističke ponude.“

Ova Strategija, u skladu je s okvirom definiranim u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine, kao i s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine te temeljenim politikama Europske unije i trendovima i prognozama Svjetske turističke organizacije.

U skladu s prethodnim konstatacijama, prepoznati su sljedeći strateški ciljevi turističkog razvoja Šibensko-kninske županije:

1. Povećanje ulaganja u javno-komunalnu infrastrukturu
2. Povećanje prosječne potrošnje po danu boravka kao i godišnjih prihoda od turizma

3. Unapređenje postojećeg sustava tržišne komunikacije

4. Unapređenje dosadašnjeg načina upravljanja turističkim razvojem

Na temelju tako postavljenog strateškog okvira na razini Šibensko-kninske županije, TZM Jezera definirala je sljedeće strateške pravce i prioritete razvoja koji omogućuju razvoj otporne, atraktivne i održive destinacije, čije je upravljanje i razvoj usklađeno s europskim i globalnim trendovima turizma, s jasno postavljenim ciljevima do 2029. godine.

Na temelju analize stanja, SWOT analize i analize strateško-planskih opredjeljenja razvoja Šibensko-kninske županije, za područje destinacije TZM Jezera definirani su sljedeći strateški pravci i prioriteti razvoja.

Tablica 63. Strateški smjer i prioriteti razvoja destinacije TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.

Strateški smjer	Ključni prioriteti razvoja TZM Jezera
1. Održivo i uključivo upravljanje destinacijom	Upravljanje nosivim kapacitetom prostora, održivo širenje smještajnih kapaciteta i apartmanizacije, razvoj zelene infrastrukture te uspostava sustava praćenja turističkih tokova i opterećenja prostora.
2. Diverzifikacija turističkih proizvoda	Razvoj kulturnog, nautičkog, aktivnog, izletničkog, poslovnog, izletničkog, ruralnog i ostalih selektivnih oblika turizma, obogaćivanje gastronomske ponude te razvoj manjih, autentičnih doživljajnih programa
3. Razvoj cjelogodišnje ponude	Poticanje programa i događanja izvan glavne sezone, razvoj outdoor i rekreativnih sadržaja, promocija lokalne gastronomije i manifestacija s ciljem produljenja boravka.
4. Zelene i klimatski odgovorne inicijative	Povećanje energetske učinkovitosti, održivo upravljanje otpadom i vodnim resursima, razvoj ekološki prihvatljive mobilnosti te organizacija događanja s minimalnim utjecajem na okoliš.
5. Digitalna transformacija destinacije	Uspostava integrirane destinacijske digitalne platforme, alati za upravljanje protokom posjetitelja, razvoj mobilnih aplikacija i digitalnih interpretacijskih sadržaja.
6. Podizanje kvalitete i jačanje kompetencija	Sustavno unaprjeđenje kvalitete usluge kroz edukacije dionika, primjena modela upravljanja kvalitetom te poticanje digitalne i ekološke pismenosti.

7. Prepoznatljivost i komunikacija destinacije	Razvoj jasnog vizualnog identiteta Jezera, promocija autentičnih vrijednosti mjesta, primjena suvremenih marketinških alata i storytelling pristupa.
8. Razvoj ljudskih resursa i lokalnih kapaciteta	Jačanje suradnje među dionicima, stručno usavršavanje zaposlenih u turizmu, poticanje uključivanja mladih i stvaranje poticajnog radnog okruženja.
9. Suradnja i umrežavanje	Jačanje regionalne i međunarodne suradnje, uključivanje u tematske mreže i projekte, povezivanje s drugim destinacijama i razmjena primjera dobre prakse.

26.3. Strateški okvir plana upravljanja destinacijom

Strateški razvoj turističke destinacije TZM Jezera trebao bi se temeljiti na usklađenom korištenju prirodnih, kulturnih i društvenih resursa, uz jasno postavljene ciljeve koji uključuju održivost, inovativnost, pristupačnost i uključivanje lokalne zajednice.

26.3.1 Vizija

Vizija turističke destinacije Jezera opisuje željenu sliku budućnosti, pri čemu prepoznaje strateške prednosti i nedostatke kao i prilike i prijetnje koje dolaze iz okruženja. Vizija je rezultat provedenih analiza stanja turizma u destinaciji, SWOT analize, definiranih ciljeva i načela razvoja turizma kako bi se dobio uvid u njihovo poimanje daljnjeg razvoja održivog turizma destinacije

Vizija također polazi od okvira koji je zadan u nacionalnoj strategiji turizma Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine koja glasi: „*Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet regija, stvorit ćemo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.*“ Vizija je usuglašena s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine i podržava realizaciju nacionalnih klimatskih i energetske ciljeva. Također je usklađena s temeljenim politikama Europske unije te trendovima i prognozama Svjetske turističke organizacije na globalnoj razini.

Vizija razvoja turističke destinacije TZM Jezera uzeti u obzir daljnji rad na održivom razvoju turizma kao osnovnu odrednicu svjetskih politika, usmjerenost na kvalitetu ponude i povezivanje kao uvjet pozicioniranja i opstanka na turističkom tržištu; očuvanje prirodnih, kulturnih i antropogenih atrakcija zbog ostavštine budućim generacijama.

Sažimajući prethodne odrednice, definirana je vizija upravljanja turizmom destinacije TZM Jezera koja glasi:

„Jezera će do 2029. godine biti prepoznata kao održiva i autentična otočna destinacija života, očuvanog prirodnog prostora i snažnog lokalnog identiteta. Razvedena obala, čisto more, pomorska tradicija, manifestacije i kvaliteta svakodnevnog života činit će temelj prepoznatljivosti destinacije. Turizam će se razvijati planski i odgovorno, u ravnoteži s potrebama stanovnika, uz zaštitu kopnenog i podmorskog okoliša, kontrolu prostornog razvoja i podizanje kvalitete smještaja i infrastrukture. Jezera će biti mjesto ugodnog života i boravka tijekom cijele godine, u kojem turizam doprinosi zajednici, a ne narušava njezin karakter“

26.3.2 Strateški ciljevi

Razvojni smjer destinacije TZM Jezera definiran je uzimajući u obzir strateške odrednice niza strateških dokumenata: Strategije razvoja održivog turizma do 2030., Strategije turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine, Plana upravljanja destinacijom turizma Šibensko-kninske županije, Masterplana turizma Šibensko-kninske županije, Plana razvoja Šibensko-kninske županije 2021.-2027., Provedbenog programa Općine Tisno 2025. do 2029. godine, Strategije pametnog razvoja Općine Tisno, Strategije zelene urbane obnove Općine Tisno i drugih relevantnih dokumenata. Isto tako važno je naglasiti kako je određivanje razvojnog smjera turizma destinacije također osnovano na rezultatima provedene analize stanja i sagledavanju stavova ključnih dionika. Povezano s analizom razvojnih potreba i potencijala postavljena su četiri posebna cilja razvoja turizma destinacije TZM Jezera do 2029. godine:

1. Održivo upravljanje prostorom i razvoj infrastrukture
2. Podizanje kvalitete smještaja i razvoj konkurentnih turističkih proizvoda
3. Očuvanje identiteta i jačanje kapaciteta lokalne zajednice u turizmu
4. Unaprjeđenje upravljanja destinacijom i razvoj destinacijskog brenda

Tablica 64. Strateški ciljevi Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.

Naziv cilja	Opis
Održivo upravljanje prostorom i razvoj infrastrukture destinacije	Održivo upravljanje prostorom destinacije te unaprjeđenje turističke, prometne i komunalne infrastrukture predstavlja važan preduvjet kvalitetnog razvoja turizma i svakodnevnog života lokalne zajednice. Poseban naglasak stavlja se na uređenje i unaprjeđenje javnih prostora, obalnog pojasa, plaža, šetnica i prometne infrastrukture, kao i na razvoj funkcionalne komunalne infrastrukture koja može odgovoriti na potrebe stanovništva i posjetitelja. U okviru ovog cilja potiče se primjena održivih i zelenih rješenja u upravljanju prostorom, uključujući energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije, održivu mobilnost, pametna infrastrukturna rješenja te odgovorno upravljanje otpadom i vodnim resursima. Takav pristup doprinosi očuvanju prirodnih i krajobraznih vrijednosti destinacije, smanjenju negativnih utjecaja turizma na okoliš te stvaranju kvalitetnog i održivog turističkog okruženja. Unaprjeđenjem infrastrukture dodatno se osigurava veća funkcionalnost prostora, bolja dostupnost turističkih sadržaja i podizanje ukupne kvalitete boravka posjetitelja u destinaciji, uz istodobno očuvanje prostora i prirodnih resursa kao temeljnih vrijednosti turističkog razvoja.
Podizanje kvalitete smještaja i razvoj konkurentnih turističkih proizvoda	Podizanje kvalitete smještajne ponude predstavlja jedan od ključnih preduvjeta dugoročne konkurentnosti turističke destinacije Jezera. Razvoj smještajnih kapaciteta potrebno je usmjeriti prema podizanju kvalitete postojećih objekata, diversifikaciji ponude te poticanju ulaganja u nove oblike smještaja koji odgovaraju suvremenim trendovima turističke potražnje. Poseban naglasak stavlja se na razvoj hotelskog smještaja više kategorije koji može doprinijeti povećanju kvalitete ukupne ponude i produljenju turističke sezone. Istovremeno je potrebno kontinuirano unapređivati kvalitetu obiteljskog smještaja kroz modernizaciju objekata, podizanje standarda usluge, primjenu održivih praksi te razvoj autentične ponude koja naglašava lokalni identitet i gostoljubivost destinacije. Važan segment predstavlja i razvoj kamping ponude, osobito kroz uvođenje suvremenih koncepata poput manjih tematskih kampova, glampinga i ekološki održivih kamping rješenja. Uz razvoj smještajne ponude, ovaj cilj obuhvaća i razvoj konkurentnih turističkih proizvoda koji omogućuju diversifikaciju turističke ponude i produljenje turističke sezone. Poseban naglasak stavlja se na ključne turističke proizvode destinacije, prije svega obiteljski turizam temeljen na konceptu „sunce i more“, nautički turizam te aktivni turizam koji uključuje aktivnosti poput biciklizma, pješčenja, planinarenja, ronjenja i ribolova. Ovi proizvodi predstavljaju temelj turističke ponude destinacije Jezera i oslanjaju se na prirodne resurse, pomorsku tradiciju i mogućnosti boravka i rekreacije u prirodi. Uz navedene glavne proizvode potiče se razvoj komplementarnih oblika turizma koji doprinose obogaćivanju turističke ponude i produljenju turističke sezone, poput turizma baštine, manifestacija i događanja, ruralnog turizma, poslovnog turizma, ekoturizma i astronomskog turizma.

	Gastronomija pritom predstavlja važan element turističkog doživljaja, osobito kroz lokalne manifestacije, događanja i prezentaciju tradicionalne kuhinje, čime se dodatno naglašava autentičnost destinacije. Također se potiče razvoj poslovnog turizma kroz digitalno-nomadski turizam, team building programe i manja poslovna događanja, kao i sportskog turizma kroz organizaciju sportskih priprema i kampova. Sinergijskim razvojem kvalitetnog smještaja i raznovrsnih turističkih proizvoda stvaraju se preduvjeti za razvoj održivog turizma više dodane vrijednosti te jačanje konkurentnosti destinacije.
Očuvanje identiteta i jačanje kapaciteta lokalne zajednice u turizmu	Očuvanje identiteta destinacije i jačanje kapaciteta lokalne zajednice predstavlja važan preduvjet društveno održivog razvoja turizma u Jezerima. Posebnu vrijednost destinacije čine lokalni način života, ribarska i pomorska tradicija te materijalna i nematerijalna kulturna baština koja oblikuje autentičnost turističkog doživljaja. Očuvanje i valorizacija tih vrijednosti doprinosi jačanju prepoznatljivosti destinacije i dugoročno održivom razvoju turizma. Uz očuvanje baštinskih vrijednosti, važnu ulogu ima i razvoj suvremene kulturne produkcije kroz organizaciju kulturnih programa, umjetničkih događanja, radionica i manifestacija koje obogaćuju društveni i kulturni život destinacije. Takvi sadržaji doprinose stvaranju dinamičnog i autentičnog prostora koji istodobno čuva tradiciju i potiče kreativnost lokalne zajednice. Razvoj turizma temelji se na aktivnom uključivanju lokalnih dionika, uključujući lokalne udruge, institucije, poduzetnike i stanovnike, čime se potiče participativni pristup planiranju i razvoju turističke ponude. Poseban naglasak stavlja se na jačanje kapaciteta zajednice kroz edukaciju, razvoj vještina i poticanje poduzetničkih inicijativa u turizmu, kao i kroz suradnju svih dionika uključenih u razvoj destinacije. Takav pristup doprinosi stvaranju autentične i društveno odgovorne turističke ponude koja poštuje lokalne vrijednosti i način života te istodobno omogućuje ravnotežu između razvoja turizma i kvalitete života stanovnika. Jačanjem uloge lokalne zajednice u turističkom razvoju stvaraju se preduvjeti za dugoročno održiv i uravnotežen razvoj destinacije te očuvanje njezina prepoznatljivog identiteta.
Unaprjeđenje upravljanja destinacijom i razvoj destinacijskog brenda	Učinkovito upravljanje turističkom destinacijom predstavlja ključni preduvjet održivog i konkurentnog razvoja turizma u destinaciji. Ovaj cilj usmjeren je na jačanje sustava destinacijskog upravljanja kroz strateško planiranje, koordinaciju dionika i sustavno praćenje učinaka razvojnih mjera i aktivnosti. Poseban naglasak stavlja se na uspostavu transparentnog i učinkovitog modela upravljanja koji omogućuje suradnju između turističke zajednice, jedinice lokalne samouprave, poduzetnika, udruga i drugih dionika. Važan element ovog cilja odnosi se na razvoj i jačanje prepoznatljivosti destinacije kroz izgradnju jasnog i prepoznatljivog destinacijskog brenda. U tom kontekstu provode se aktivnosti usmjerene na razvoj komunikacijskih i promotivnih alata, unaprjeđenje digitalne prisutnosti destinacije te sustavno predstavljanje turističke ponude na ciljanim tržištima. Posebna pozornost posvećuje se razvoju digitalnih kanala komunikacije, multimedijalnih sadržaja i suvremenih marketinških alata koji doprinose povećanju vidljivosti destinacije.

Istodobno, važan segment upravljanja destinacijom odnosi se na praćenje ključnih pokazatelja razvoja turizma i redovitu evaluaciju provedbe strateških dokumenata i razvojnih programa. Sustavnim prikupljanjem i analizom podataka omogućuje se pravovremeno prilagođavanje mjera i aktivnosti u skladu s razvojnim potrebama destinacije. Takav pristup doprinosi jačanju transparentnosti, učinkovitijem donošenju odluka te dugoročnom održivom razvoju turističke destinacije.

26.3.3 Mjere i aktivnosti

U cilju operativne provedbe definiranih strateških ciljeva, ovim poglavljem utvrđuju se ključne mjere i aktivnosti koje će usmjeravati daljnji razvoj destinacije. Mjere su strukturirane na način da obuhvaćaju konkretne projekte i intervencije, jasno definirane nositelje provedbe, izvore financiranja, pokazatelje uspješnosti te vremenski okvir realizacije. Njihova provedba temelji se na koordiniranom djelovanju javnog, privatnog i civilnog sektora, uz naglasak na međusobnu suradnju i učinkovito upravljanje resursima. Svaka mjera prati se putem jasno definiranih pokazatelja, što omogućuje kontinuirano praćenje napretka, vrednovanje učinaka te, prema potrebi, prilagodbu aktivnosti tijekom provedbenog razdoblja. Predložene mjere i aktivnosti predstavljaju temelj za ostvarenje razvojnih prioriteta destinacije te doprinose njezinoj dugoročnoj održivosti, konkurentnosti i prepoznatljivosti na turističkom tržištu.

Tablica 65. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 1. „Održivo upravljanje prostorom i razvoj infrastrukture destinacije“, izvor: Level Project d.o.o.

Naziv mjere	Nositelji provedbe	Opis indikativnih aktivnosti i projekata	Izvor financiranja	Pokazatelj	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost	Vremenski okvir
1.1. Unaprjeđenje sustava upravljanja prostorom	Općina Tisno, Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije	Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Tisno (PPUO Tisno)	Općina Tisno	Broj izmjena prostorno-planske dokumentacije	0	2	2026–2029
	Općina Tisno, Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije	Izmjene i dopune UPU-a u obuhvatu naselja Jezera (UPU Sjeverni dio naselja Jezera i UPU Južni dio naselja Jezera)	Općina Tisno	Broj provedenih izmjena/dopuna UPU-a	0	2	2026–2029
1.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture	Općina Tisno, Županijska uprava za ceste Šibenik	Modernizacija lokalnih prometnica u destinaciji (javne i nerazvrstane ceste)	Općina Tisno, Državni proračun Županijski proračun EU fondovi	Broj realiziranih projekata modernizacije javnih i nerazvrstanih cesta	0	5	2026–2029
	Općina Tisno	III. Faza sanacije edukativno poučne staze Jezera – Uvala Guščica	Općina Tisno Državni proračun	Uređenje edukativno-poučnih staza	0	1	2026–2029

	Općina Tisno	Unaprjeđenje prometne i turističke signalizacije	Općina Tisno	Broj izrađenih elaborata unaprjeđenja prometne i turističke signalizacije	0	1	2026–2029
	Lučka uprava Šibensko kninske županije	Uređenje gata komunalnog veza u Luci Jezera	Državni proračun Županijski proračun EU fondovi	Broj projekata uređenja lučkih kapaciteta	0	1	2026–2029
1.3. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture	Općina Tisno	Modernizacija sustava javne rasvjete	Općina Tisno Državni proračun EU fondovi	Postotak povećanja učinkovitih rasvjetnih tijela	0	15 %	2026–2029
	Općina Tisno	Uređenje javnih površina	Općina Tisno Državni proračun EU fondovi	Broj uređenih javnih površina	0	2	2026–2029
	Općina Tisno TJM Jezera	Uređenje zelenih površina	Općina Tisno Državni proračun EU fondovi	Broj projekata uređenja zelene infrastrukture	0	1	2026–2029
	TJM Jezera	Uređenje zelene infrastrukture smještajnih kapaciteta	TJM Jezera Općina Tisno Državni proračun EU fondovi	Broj projekata kojima će uređuje okoliš smještajnih kapaciteta	0	3	2026-2029
	Ježinac d.o.o.	Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom	Općina Tisno Državni proračun EU fondovi	Stopa odvajanja otpada	0	10 %	2026–2029
	Općina Tisno	Postavljanje infrastrukture za odvojeno prikupljanje otpada	Općina Tisno Ježinac d.o.o. EU fondovi	Broj lokacija na kojima je uspostavljena poboljšana infrastruktura za odvojeno prikupljanje otpada	0	5	2026–2029
	Privatni sektor, pružatelji telekomunikacijskih usluga	Unaprjeđenje dostupnosti širokopojsnog interneta	Općina Tisno EU fondovi Državni proračun	Broj fizičkih i pravnih osoba kod kojih je poboljšana širokopojsna infrastruktura	0	100	2026-2029
	Općina Tisno	Unaprjeđenje dostupnosti besplatnog Wi-Fi interneta	Općina Tisno Privatni sektor	Broj novih lokacija s besplatnim WI-FI-om	0	5	2027.-2029.

	Općina Pirovac/Općina Tisno	Projekt „Aglomeracija Pirovac – Tisno – Jezera“	Općina Tisno, Općina Pirovac EU fondovi	Broj projekata kojima se unaprjeđuje sustav vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda	0	1	2029.
1.4. Unaprjeđenje turističke infrastrukture	Općina Tisno	Projekt „Uređenje plaža“	Općina Tisno Državni proračun Županijski proračun EU fondovi TZO Murter-Kornati, TZO Betina, TZO Tisno TZ Šibensko-kninske županije Donacije	Broj uređenih plaža u destinaciji	0	5	2026–2029
	TZO Jezera, TZ Šibensko-kninske županije, Općina Tisno	Uređenje i unaprjeđenje javne infrastrukture i opreme s ciljem poboljšanja funkcionalnosti i ambijentalnih vrijednosti prostora	Proračun Općine Tisno, TZO Jezera	Broj lokacija na kojima je poboljšana ambijentalnost prostora	0	5	2026–2029
		Postavljanje turističke signalizacije i interpretacijskih ploča	TZO Jezera	Broj lokacija na kojima su postavljeni novi ili zamijenjeni postojeći interpretacijski sadržaji (info ploče i table)	0	20	2026–2029
		Uređenje odmorišta, vidikovaca i foto-točaka	Općina Tisno	Broj uređenih odmorišta, vidikovaca i foto-točaka	0	2	2026–2029
		Prilagodba atrakcija osobama sa smanjenom pokretljivosti	Općina Tisno	Broj uređenih prostora za osobe sa smanjenom pokretljivosti	0	7	2026–2029
		Uređenje biciklističkih ruta	TZO Jezera	Broj uređenih i označenih biciklističkih ruta	0	4	2026–2029

			TZO Murter-Kornati, TZO Betina, TZO Tisno TZ Šibensko-kninske županije				
		Uređenje pješačkih ruta	TZM Jezera TZO Murter-Kornati, TZO Betina, TZO Tisno TZ Šibensko-kninske županije	Broj uređenih i označenih pješačkih ruta	0	4	2026–2029

Tablica 66. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 2. „Podizanje kvalitete smještaja i razvoj konkurentnih turističkih proizvoda“, izvor: Level Project d.o.o.

Naziv mjere	Nositelji provedbe	Opis indikativnih aktivnosti i projekata	Izvor financiranja	Pokazatelj	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost	Vremenski okvir
2.1. Razvoj i podizanje kvalitete smještajne ponude	Privatni sektor	Povećanje kvalitete privatnog smještaja (bazen, wellness, pristup osobama s invaliditetom)	Privatna ulaganja Državni proračun EU fondovi	Broj objekata s povećanom kvalitetom ponude smještaja u provedbenom razdoblju	0	75	2026–2029
	Privatni sektor MINTS	Razvoj hotelskog smještaja	Privatne investicije, EU fondovi	Broj novih objekata hotelskog smještaja	0	2	2026–2029
	Privatni sektor	Razvoj ekološki održivih kampova i glamping smještaja	Privatne investicije, EU fondovi	Broj projekata razvoja unaprjeđene kamping ponude u destinaciji	0	2	2026–2029
2.2. Razvoj selektivnih oblika turizma	TZM Jezera	Razvoj obiteljskog turizma kroz sadržaje za obitelji i djecu	TZM Jezera	Broj novih turističkih proizvoda u obiteljskom turizmu	0	1	2026–2029
	ACI marina Jezera	Unaprjeđenje nautičke ponude ACI marine Jezera	TZM Jezera	Broja dolazaka u ACI marini Jezera	0	15 %	2026–2029

	TZM Jezera	Razvoj aktivnog turizma (biciklizam, pješačenje, planinarenje, ronjenje, ribolov)	TZM Jezera	Broj novih turističkih proizvoda u aktivnom turizmu	0	3	2026–2029
	TZM Jezera	Razvoj ruralnog turizma i uključivanje lokalnih OPG-ova	TZM Jezera	Broj OPG-ova uključenih u turističku ponudu	0	50 %	2026–2029
	TZM Jezera	Razvoj poslovnog turizma (digitalni nomadi, MICE-Dom Jezerana, Kuća mora)	TZM Jezera	Broj digitalnih nomada u destinaciji Broj poslovnih događaja godišnje	0 0	5 3	2027–2029
	TZM Jezera	Razvoj astroturizma	TZM Jezera	Broj organiziranih događaja	0	3	2027–2029
	TZM Jezera, JU Priroda ŠKŽ	Razvoj ekoturizma	TZM Jezera	Broj novih turističkih proizvoda	0	1	2026.-2029.
	TZM jezera	Razvoj sportske infrastrukture u Sportskom centru Jezera	Općina Tisno TZM Jezera	Broj projekata unaprjeđenja sportsko-rekreacijske ponude Sportskog centra Jezera (Petrov vrt)	0	1	2027.-2029.
	TZM Jezera	Razvoj sportskog turizma	TZM Jezera	Broj novih turističkih proizvoda sportskog turizma	0	1	2026–2029

Tablica 67. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 3. „Očuvanje identiteta i jačanje kapaciteta lokalne zajednice u turizmu“, izvor: Level project d.o.o.

Naziv mjere	Nositelji provedbe	Opis indikativnih aktivnosti i projekata	Izvor financiranja	Pokazatelj	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost	Vremenski okvir
3.1. Očuvanje i valorizacija kulturne baštine	Općina Tisno	Projekt „Putevima Tišnjanske i jezerske prošlosti“	Proračun Općine Tisno, EU fondovi	Proveden projekt „Putevima Tišnjanske i jezerske prošlosti“	0	1	2026–2029
	Općina Tisno	Projekt „Kuća mora“	Proračun Općine Tisno, EU fondovi	Proveden projekt „Kuća mora“	0	1	2026.-2029
	TZM Jezera, KUD Koledišće	Proširenje zavičajne zbirke Jezerana u crkvi sv. Ivana Trogirskog	TZM Jezera, Državni proračun EU fondovi	Broj novih turističkih proizvoda u kulturnom turizmu	0	1	2026.-2029.
	TZM Jezera	Izrada studije Interpretacijskog centra u Domu Jezerana	TZM Jezera Općina Tisno EU fondovi	Broj izrađenih studija u svrhu razvoja kulturnog turizma	0	1	2027.-2029.
	TZM Jezera	Razvoj programa suvremene kulturne produkcije u Domu Jezerana	TZM Jezera TZ Šibensko-kninske županije Općina Tisno	Broj organiziranih događaja u kulturnom turizmu	0	8	2028.-2029.
	TZM Jezera	Valorizacija podmorskog lokaliteta Kukuljar	TZM Jezera EU fondovi	Broj novih turističkih proizvoda u arheološkom turizmu	0	1	2028.-2029.
	TZM Jezera	Razvoj novih kulturnih manifestacija	TZM Jezera Državni proračun	Broj novih kulturnih manifestacija	0	4	2026.-2029.
	TZM Jezera	Promocija materijalne i nematerijalne kulturne baštine destinacije	TZM Jezera Državni proračun EU fondovi	Broj objava o materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini destinacije na digitalnim kanalima TZM Jezera	0	250	2026.-2029.
	TZM Jezera	Digitalizacija kulturne baštine destinacije na web stranici TZM Jezera	TZM Jezera Državni proračun EU fondovi	Broj digitaliziranih usluga	0	1	2026–2029

	TZM Jezera	Promocija i prezentacija lokalne ribarske i pomorske tradicije	TZM Jezera	Broj objava o pomorskoj i ribarskoj na digitalnim kanalima TZM Jezera u razdoblju provedbe plana (Instagram i Facebook)	0	150	2026–2029
3.2. Edukacija i jačanje kapaciteta lokalne zajednice	TZM Jezera, Općina Tisno	Edukacije za lokalne dionike u turizmu (marketing, kvaliteta usluge)	TZM Jezera	Broj edukacija za dionike u turizmu	0	12	2026–2029
	Općina Tisno	Poticanje obrazovanja za deficitarna zanimanja u turizmu	Općina Tisno	Broj dodijeljenih stipendija	0	20	2026–2029
	TZM Jezera	Organizacija kulturnih i društvenih događanja za lokalnu zajednicu	TZM Jezera	Broj organiziranih događaja u kulturnom turizmu	0	16	2028–2029
	TZM Jezera	Provođenje anketnog istraživanja lokalnog stanovništva	TZM Jezera	Broj anketnih istraživanja lokalnog stanovništva o stavovima u turizmu	0	1	2029.
	TZM Jezera	Provođenje anketnog istraživanja jednodnevnih posjetitelja i turista	TZM Jezera	Broj provedenih anketnih istraživanja o stavovima turista i jednodnevnih posjetitelja u turizmu	0	1	2029.

Tablica 68. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 4. „Unaprjeđenje upravljanja destinacijom i razvoj destinacijskog brenda“ Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.

Naziv mjere	Nositelji provedbe	Opis indikativnih aktivnosti i projekata	Izvor financiranja	Pokazatelj	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost	Vremenski okvir
4.1. Jačanje prepoznatljivosti destinacije i informiranje javnosti	TZM Jezera	Izrada nove službene web stranice destinacije	TZM Jezera	Broj	0	1	2026–2027
	TZM Jezera, Općina Tisno	Daljnji razvoj brenda destinacije – osvježavanje vizualnog identiteta, slogan, set vrijednosti, razvoj linije suvenira	TZM Jezera, Općina Tisno	Broj provedenih aktivnosti brendiranja destinacije	0	8	2026–2029
	TZM Jezera	Izrada promotivnih i informativnih materijala (karte, vodiči, multimedija, info-ploče)	TZM Jezera	Broj novih promotivnih materijala	0	3	2026–2029
	TZM Jezera	Aktivna digitalna prisutnost i marketing (web, društvene mreže, mediji, influencer suradnje)	TZM Jezera	Broj klikova na web stranici TZM Broj pratitelja na društvenim mrežama	0	10 %	2026–2029
	TZM Jezera	Suradnja s regionalnim i nacionalnim turističkim tijelima (TZ županije, HTZ, klasteri)	TZM Jezera	Broj uspostavljenih partnerstava s dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora	0	1	2026–2029
	TZM Jezera, Općina Tisno	Transparentno izvještavanje prema javnosti i dionicima o postignućima i provedbi planova	TZM Jezera, Općina Tisno	Broj izrađenih izvješća o provedbi Plana upravljanja destinacijom	0	1	2026–2029
	TZM Jezera, Općina Tisno	Koordinacija i praćenje turističkih aktivnosti	TZM Jezera, Općina Tisno	Broj sastanaka nositelja turističke politike	0	30	2026–2029

		kroz redovita okupljanja relevantnih dionika u destinaciji					
	TZM Jezera	Uvođenje IT aplikacije za upravljanje razvojem turizma u destinaciji	TZM Jezera, Državni proračun EU fondovi	Broj aplikacija za upravljanje turizmom	0	1	2026–2029
	TZM Jezera	Uvođenje IT rješenja za praćenje i upravljanje turističkim tokovima	TZM Jezera, Državni proračun EU fondovi	Broj aplikacija za praćenje turističkih tokova	0	1	2026–2029
	TZM Jezera	Uspostava e-usluge za razvoj pametne turističke destinacije	TZM Jezera, Državni proračun EU fondovi	Broj uspostavljenih e-usluga za posjetitelje	0	1	2026–2029

27. Smjernice i preporuke za dionike razvoja

Plan upravljanja destinacijom TZM Jezera temelji se na načelima održivosti, uključivosti i strateške usmjerenosti za razvoj cjelogodišnje turističke ponude. Smjernice i preporuke iz ovog poglavlja imaju za cilj pružiti jasan okvir za djelovanje svih relevantnih dionika, u skladu s ciljevima definiranim u ovom Planu, pokazateljima održivosti te razvojnim prioritetima destinacije.

27.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Predlažu se sljedeće preporuke za Općinu Tisno s ciljem unaprjeđenja održivog razvoja turizma na području destinacije TZM Jezera:

Koordinacija i planiranje

- uspostaviti stalnu koordinaciju Općine, TZ-ova i svih dionika u turizmu
- redovito pratiti provedbu strateško-planskih dokumenata i godišnjih planova iz područja turizma
- osigurati transparentnost svih projekata i odluka

Društvena uključenost

- poticati transparentno odlučivanje kroz uključivanje lokalne zajednice i stručnjaka u procese donošenja odluka kroz javne rasprave, ankete i radne skupine
- jačati međusektorske suradnje
- osigurati ravnotežu interesa turizma i kvalitete života stanovnika

Upravljanje prostorom

- provoditi strateško-planske i prostorno-planske dokumente kojima se usmjerava razvoj prostora
- uskladiti prostorne planove s načelima održivog turizma
- sprječavati bespravnu gradnju
- štiti prostore javnog interesa te osigurati njihovu dostupnost i funkcionalnost
- pratiti opterećenost prostora i prihvatni kapacitet destinacije
- raditi na uklanjanju administrativnih prepreka za ulaganja u turizam (rješavanje imovinsko- pravnih odnosa, pokretanje postupaka darivanja nekretnina, povrat imovine, poticanje javno-privatnog partnerstva i sl.)

Kulturna baština

- čuvati i obnoviti materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu
- pružiti podršku razvoju novih turističkih proizvoda u kulturi te izgradnji kulturne infrastrukture
- uključiti lokalnu zajednicu u aktivnosti očuvanja i promocije kulturne baštine
- pružiti podršku novim manifestacijama
- pružiti podršku kreativnoj i kulturnoj industriji

Priroda

- regulirati gradnju turističkih objekata kako bi se spriječila degradacija prirodnog okoliša
- poticati ekološki prihvatljive gradnje korištenjem prirodnih i održivih materijala, te tehnologija koje smanjuju potrošnju energije i vode.
- razvijati edukativne programe za građane, posjetitelje i investitore o važnosti očuvanja prirodnog okoliša i bioraznolikosti
- jačati suradnju s institucijama, udrugama i lokalnim zajednicama radi zajedničkog upravljanja i monitoringa zaštićenih područja te osmišljavanja projektnih aktivnosti u njima

Digitalna transformacija

- razvijati digitalne alate i platforme za promociju i upravljanje destinacijom
- ulagati u digitalni marketing i analitiku

Gospodarstvo

- povećati iskorištenost EU fondova
- jačati partnerstva sa dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora
- razvijati programe potpora za inovacije, edukacije i održiva poduzeća
- pružati institucionalnu pomoć gospodarskim subjektima (poduzetnici, obrti, privatni iznajmljivači, OPG-i)

Prometna infrastruktura

- razvijati održiva prometna rješenja - učinkovit javni prijevoz, biciklističke i pješačke staze kako bi se smanjilo zagađenje zraka i prometne gužve
- razviti mrežu ekološkog javnog prijevoza koji povezuje ključne turističke lokacije
- povećavati sigurnost u prometu kroz postavljanje kamera, pojačavanje kontrole brzine, te prilagođavanje prometa potrebama pješaka
- uvoditi pametne tehnologije poput senzora za parking, optimizacije prometa u realnom vremenu i pametne rasvjete

Komunalna infrastruktura

- kontinuirano ulagati u komunalnu infrastrukturu, posebice sustav vodoopskrbe, odvodnje i telekomunikacijske mreže (širokopojasna infrastruktura i besplatni wi-fi),
- unaprijediti sustav gospodarenja otpadom kroz razvoj sustava razvrstavanja i reciklaže otpada, uvođenje pametnih kontejnera, provođenja edukacija građana za pravilno odvajanje otpada i sl.
- razvijati zelenu i plavu infrastrukturu (koridori zelenila, uređenje zelenih točaka, zeleni krovovi, vertikalni vrtovi, kišni vrtovi, retencije i sl.) čime se doprinosi povećanju kvalitete zraka, smanjenju toplinskog otoka te poboljšanju kvalitete okoliša za posjetitelje i lokalno stanovništvo

- implementirati rješenja održivosti i otpornosti na klimatske promjene kroz primjenu energetski učinkovitih tehnologija, korištenje obnovljivih izvora energije, zelenu gradnju, očuvanje vodnih resursa te razvoj infrastrukture otporne na klimatske ekstreme
- uvesti sustav praćenja kvalitete zraka, mora i tla
- promicati ekološke standarde i poticati certificiranje

Povećanje kvalitete sporta i rekreacije

- unaprijediti sportsku infrastrukturu kroz ulaganje u obnovu postojećih i gradnju novih sportskih objekata, s naglaskom na energetske učinkovitost, korištenje održivih materijala i pristupačnosti za sve građane
- osigurati podršku sportskim programima koji su prilagođeni svim dobnim skupinama i njihovim potrebama
- promicati zdravog načina života kroz besplatne rekreativne aktivnosti i sportske radionice
- osmisliti budući koncept turističkog proizvoda sportskog turizma

Razvoj ljudskih resursa i zapošljavanje

- poticati edukacije u turizmu, ugostiteljstvu i digitalnim vještinama
- razvijati programe potpore samozapošljavanju i poduzetništvu, osobito mladih, te poticati razvoj novih poslovnih inicijativa povezanih s lokalnim resursima i potrebama destinacije
- razvijati programe za zadržavanje postojeće i privlačenje nove radne snage, osobito za deficitarna zanimanja
- jačati suradnju sa školama, visokim učilištima i drugim obrazovnim ustanovama u svrhu povezivanja obrazovnih programa s potrebama lokalnog gospodarstva te omogućavanja stručne prakse i stjecanja praktičnih znanja
- stvarati poticajno okruženje za povratak i ostanak mladih kroz kombinaciju radnih prilika, subvencioniranog stanovanja i kvalitetnog društvenog života
- poticati cjeloživotno obrazovanje, prekvalifikacije i stjecanje novih kompetencija u skladu s promjenama na tržištu rada

27.2. Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu mjesta Jezera

Donošenjem Zakona o turizmu i pripadajućih podzakonskih pravilnika, turističke zajednice su dobile novu ključnu ulogu u reformi hrvatskog turizma. TZM Jezera je time dobila još važniju ključnu ulogu u razvoju, promociji i upravljanju turističkom razvojem na svojem području. U svrhu poboljšanja upravljanjem destinacijom za TZM Jezera predlažu se sljedeće smjernice:

I. Strateško planiranje i upravljanje turizmom

- izraditi Plan upravljanja destinacijom i pratiti njegovu provedbu
- redovito ažurirati Registar Javne turističke infrastrukture (JTI)
- provoditi anketna istraživanja o stavovima lokalnog stanovništva i turista o zadovoljstvu destinacijom
- redovito pratiti turističke pokazatelje održivosti i prihvatnog kapaciteta
- uspostaviti i koristiti sustav za upravljanje i praćenje razvoja turizma
- provoditi i unapređivati suradnju turističkih zajednica otoka Murtera temeljem Sporazuma o udruživanju kroz zajedničko upravljanje destinacijom (DMO)
- surađivati s dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora u svrhu identifikacije i provedbe razvojnih projekata od interesa za destinaciju

II. Promocija i brendiranje destinacije

- promovirati destinaciju kroz offline i online promociju
- izraditi novu web stranicu na više jezika
- sustavno razvijati brend „VisitJezera“
- kreirati nove promotivne materijale
- povećati prisutnost na postojećim i novim društvenim mrežama
- razvijati online vodiče s aktualnim podacima
- pokrenuti razvoj digitalne platforme za promociju destinacije
- provoditi cjelogodišnje kampanje na ciljanim tržištima kroz digitalne medije
- surađivati sa organizatorima putovanja u destinaciju

- surađivati s influencerima i novinarima
- sudjelovati na domaćim i međunarodnim sajmovima i prezentacijama
- surađivati s HTZ-om, TZ Šibensko-kninske županije i ostalim dionicima u turizmu u svrhu promocije destinacije

III. Razvoj i unapređenje turističkih proizvoda

- osmisliti nove turističke proizvode (kulturni, nautički, gastro, outdoor, ruralni, eko, ribolovni, astronomski i sl.)
- razvoj novih tematskih ruta i tematskih turističkih proizvoda
- voditi evidenciju o potrebama destinacije te kreiranje ciljanih projekata, odnosno sudjelovanje u projektima unapređenja javne turističke infrastrukture
- jačati aktivnosti oko integracije poljoprivrede i turizma kroz razvoj oznaka kvalitete za lokalne poljoprivredne i prehrambene proizvode, poticanje suradnje između restorana i lokalnih poljoprivrednih proizvođača te organizacije gastronomskih i drugih povezanih manifestacija koje promoviraju autohtonu kuhinju i proizvode destinacije
- poticati očuvanje i uređenje okoliša
- razvijati turističku infrastrukturu

IV. Edukacija i razvoj kapaciteta

- organizirati edukacije i radionice za ugostitelje, vodiče i iznajmljivače
- realizirati projekt „Dom Jezerana“
- potaknuti znanje o digitalnom marketingu, komunikaciji i održivosti
- ojačati partnersku mrežu i razmjenu primjera dobre prakse

V. Manifestacije i događanja

- redovito izrađivati godišnji plan događanja;
- razvijati postojeće i osmisliti nove manifestacije/događaje
- promovirati događanja i manifestacije
- uvoditi manifestacije s fokusom na predsezonu i posezonu

- sustavno vrednovati učinke manifestacija (posjećenost, potrošnja, zadovoljstvo)

VI. Održivost i partnerstva

- jačati suradnju s dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora
- razvijati međunarodna partnerstva radi razmjene znanja, iskustava i dobre prakse
- sudjelovati na međunarodnim, nacionalnim i regionalnim projektima
- promovirati TZM Jezera kao uključivu, odgovornu, zelenu, digitalnu i održivu destinaciju
- poticati ekološke i inkluzivne projekte sukladno EU standardima

VII. Komunikacija i uključivanje zajednice

- redovito informirati građane i partnere o aktivnostima TZ-a
- uključivati lokalne poduzetnike u zajedničke kampanje i promocije
- graditi identitet zajedništva i ponosa na destinaciju „VisitJezera”.

27.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

U proces donošenja odluka vezanih uz razvoj turizma na području TZM Jezera, preporučuje se aktivno uključivanje svih ključnih dionika kroz javne rasprave, savjetovanja, tematske radionice i ankete. Suradnja između lokalne samouprave, ustanova, udruga, poduzetnika i stanovništva ključna je za održiv i strateški razvoj turizma. Koordinirano djelovanje svih sudionika omogućuje stvaranje kvalitetne i autentične turističke ponude koja će privući posjetitelje, potaknuti gospodarski razvoj te doprinijeti povećanju kvalitete života lokalne zajednice. Preporuke i smjernice za ostale dionike u turizmu na području TZM Jezera obuhvaćaju:

I. Ugostitelji

- Unaprjeđivati kvalitetu usluge i profesionalnost poslovanja
- Razvijati autentične gastronomske doživljaje i iskustva
- Razvijati ponudu temeljenu na lokalnim namirnicama tj. kratke lance opskrbe
- Suradivati s turističkom zajednicom i lokalnim dionicima u promociji destinacije
- Smanjivati negativne utjecaje na okoliš kroz odgovorno upravljanje resursima
- Digitalizirati poslovanje (QR kodovi, praćenje zadovoljstva turista)
- Ambijentalno uređivati prostore za boravak gostiju u skladu s lokalnim identitetom
- Poticati edukaciju kadrova
- Sudjelovati u aktivnostima kojima se privlače kadrovi

II. Iznajmljivači

- Unaprjeđivati kvalitetu smještaja kroz kontinuirano ulaganje i održavanje
- Prilagođavati ponudu suvremenim potrebama gostiju
- Razvijati dodatne sadržaje i personalizirane usluge za goste
- Suradivati s turističkom zajednicom i drugim dionicima u destinaciji
- Poticati odgovorno ponašanje gostiju prema prostoru i lokalnoj zajednici
- Uvoditi održive prakse u poslovanje (energetska učinkovitost, smanjenje otpada i sl.)
- Ambijentalno uređivati prostore za boravak gostiju u skladu s lokalnim okruženjem

III. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

- Povezivati proizvodnju s turizmom kroz prodaju na kućnom pragu i izravan kontakt s gostima
- Prilagođavati ponudu turističkoj sezoni (dostupnost proizvoda, radno vrijeme, pakiranja za goste)
- Razvijati jednostavne oblike prezentacije proizvoda (degustacije, vođeni posjeti, priča o proizvodu)
- Usklađivati ponudu s potrebama ugostitelja u destinaciji
- Sudjelovati u lokalnim događanjima i uključivati proizvode u turističku ponudu
- Održavati kvalitetu i prepoznatljivost proizvoda
- Osiguravati osnovnu dostupnost informacija gostima (lokacija, kontakt, način kupnje) na digitalnim platformama

IV. Poduzetnici (obrtni i tvrtke)

- Razvijati usluge i proizvode koji nadopunjuju boravak gostiju (izleti, najam, servisne usluge)
- Prilagođavati radno vrijeme i dostupnost usluga turističkoj sezoni
- Povezivati se s drugim lokalnim subjektima u pružanju objedinjene ponude
- Održavati kvalitetu i pouzdanost usluge
- Osigurati jasnu i dostupnu informaciju o uslugama (lokacija, radno vrijeme, kontakt)
- Uključivati se u aktivnosti i ponudu destinacije kada je to relevantno za djelatnost
- Postupno uvoditi jednostavne digitalne alate za komunikaciju i prodaju

V. Ustanove u obrazovanju

- Aktivno se uključivati u lokalna događanja, manifestacije i život zajednice
- Provoditi programe i aktivnosti usmjerene na ekološku osviještenost i brigu o okolišu
- Uključivati teme lokalne baštine, identiteta i turizma u odgojno-obrazovne i kulturne programe
- Razvijati suradnju s lokalnim dionicima (udruge, TZM Jezera, OPG-ovi) kroz projekte, radionice i terensku nastavu

- Aktivno promovirati lokalnu materijalnu i nematerijalnu baštinu
- Aktivno sudjelovati na kulturnim manifestacijama, radionicama, izložbama i ostalim događanjima
- Uključivati djecu i mlade u aktivnosti očuvanja tradicije (ples, glazba, pjevanje, običaji)
- Sudjelovati u oblikovanju autentičnih kulturno-turističkih proizvoda u suradnji s turističkom zajednicom
- Jačati suradnju s ostalim dionicima javnog, privatnog i civilnog sektora
- Promovirati kulturnu baštinu kroz festivale, smotre i gostovanja u zemlji i inozemstvu
- Pratiti suvremene trendove razvoja kulturnog turizma (tradicionalna i suvremena kulturna produkcija)

VI. Udruge u sportu

- Suradivati s turističkom zajednicom i drugim dionicima u kreiranju i promociji novih turističkih proizvoda vezanih uz sport i rekreaciju
- Aktivno uključivati djecu, mlade i posjetitelje u sportsko-rekreacijske aktivnosti
- Razvijati jednostavne “participativne” sadržaje (rekreativne ture, vođene aktivnosti, sportski dani)
- Osmišljavati nova događanja i manifestacije, posebice u sezoni i predsezoni
- Uključivati goste u postojeće treninge, rekreativne programe i otvorene aktivnosti
- Graditi kontinuitet aktivnosti kako bi se stvorila prepoznatljivost kroz vrijeme

VII. Turističke agencije i vodiči

- Razvijati tematske ture, storytelling obilaske i cjelodnevne iskustvene programe
- Koristiti digitalne alate i booking sustave za promociju tura
- Razvijati suradnju s TZM Jezera u svrhu promocije Jezera i otok Murter kao destinaciju autentičnog doživljaja.

VIII. Komunalna i javna poduzeća

- Osigurati redovito održavanje javnih površina, smeđe signalizacije i plaža
- Pratiti standarde čistoće, sigurnosti i pristupačnosti za sve korisnike destinacije
- Implementirati zelenu infrastrukturu
- Održavati i uvoditi digitalni nadzor infrastrukture (javne površine, parkirališta i sl.)

IX. Javne žurne službe

- Osiguravati visoku razinu pripravnosti tijekom turističke sezone, uz prilagodbu kapaciteta povećanom broju stanovnika i posjetitelja
- Provoditi preventivne aktivnosti i edukacije o sigurnosti (požari, sigurnost na moru, promet, zaštita zdravlja)
- Poticati koordinaciju između hitne pomoći, vatrogasnih postrojbi, policije i pomorskih službi radi brze i učinkovite reakcije
- Sudjelovati u izradi i provedbi planova upravljanja rizicima i kriznim situacijama u destinaciji
- Razvijati sustave informiranja građana i turista o sigurnosnim protokolima i postupanjima u izvanrednim okolnostima

X. Građani i lokalna zajednica

- Sudjelovati u javnim raspravama, inicijativama i volonterskim aktivnostima
- Poticati gostoljubivost i promicati pozitivnu sliku destinacije
- Očuvati i valorizirati tradiciju, krajolik i identitet mjesta

28. Popis projekata

Plan upravljanja destinacijom kao svoj sastavni dio sadrži popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije (od kojih su neki i projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije) te popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije.

Mjerenje napretka i izvješće o provedbi ključni su alati za praćenje učinkovitosti implementacije Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera. Ovaj proces omogućuje evaluaciju postignutih ciljeva, identifikaciju izazova i prilagodbu strategija u skladu s promjenjivim okolnostima. Redovito izvješćivanje o napretku osigurava transparentnost, omogućuje pravovremeno prepoznavanje potrebnih korekcija te doprinosi odgovornom upravljanju resursima. Kroz sustavno praćenje, osigurava se da se planirani ciljevi ostvaruju u skladu s dugoročnim vizijama razvoja destinacije.

Popis projekata od posebnog značaja za destinaciju:

- Putevima Tišnjanske i jezerske prošlosti
- Kuća mora
- Aglomeracija Pirovac-Tisno-Jezera

Projekti koji doprinose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti

- IV. faza sanacije edukativno poučne staze Jezera – Uvala Guščica
- Uređenje plaža
- Uređenje mula u Luci Jezera (Zaratić)
- Uređenje Sportskog centra „Petrov Vrt“ u Jezerima
- Kad nebo priča Jezerima
- Označavanje pješačkih i biciklističkih ruta
- Interpretacijsko opremanje turističkih atrakcija
- Ambijentalno uređenje destinacije

- Podizanje kvalitete postojećih i razvoj novih događanja i manifestacija
- Poticanje certificiranja turističkog smještaja
- Zaštita i valorizacija kulturno-povijesne cjeline Jezera
- Razvoj hotelskog smještaja
- Razvoj kamping ponude

28.1. Projekti od posebnog značaja za destinaciju

Naziv projekta	Putevima tišnjanske i jezerske povijesti
Opis predmeta projekta	Predmet projekta „Putevima tišnjanske i jezerske prošlosti“ je uređenje, revitalizacija i sadržajno unaprjeđenje pet kulturno-turističkih lokacija na području Općine Tisno. Projekt obuhvaća uređenje trga Rudina u Tisnom i trga Koledišće u Jezerima, uspostavu edukativno-poučne šetnice „Stopama prošlosti“, koja povezuje navedene lokalitete, te obnovu i opremanje dva društvena objekta – Bratske škole u Tisnom i Doma Jezerana u Jezerima. Provedbom projekta unaprijedit će se funkcionalnost i kvaliteta javnih prostora te obogatiti turistička ponuda kroz očuvanje i suvremenu interpretaciju lokalne kulturne i prirodne baštine, uz stvaranje međusobno povezanih, održivih i atraktivnih sadržaja koji doprinose povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva i ugodnijem boravku posjetitelja.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je cjelovito unaprijediti javni prostor, društvenu infrastrukturu i turističku ponudu na području Tisnog i Jezera kroz integrirani pristup koji povezuje obnovu baštine, razvoj sadržaja i primjenu održivih rješenja. Revitalizacijom ključnih javnih prostora i objekata kulturne baštine stvaraju se kvalitetni, multifunkcionalni ambijenti za društveni život, kulturna događanja i boravak posjetitelja, uz istovremeno očuvanje lokalnog identiteta. Projektom se dodatno uspostavlja prostorna i sadržajna povezanost između Tisnog i Jezera kroz uređenje edukativno-poučne šetnice koja potiče aktivni turizam, interpretaciju baštine i zdrav način života. Obnovom društvenih domova osiguravaju se inkluzivni prostori za djelovanje lokalne zajednice, čime se jača društvena kohezija i otvaraju mogućnosti za nove programe i aktivnosti. Poseban naglasak stavlja se na održivost i otpornost prostora kroz primjenu energetski učinkovitih rješenja, korištenje obnovljivih izvora energije te uvođenje mjera za prilagodbu klimatskim promjenama. Time se smanjuje negativan utjecaj na okoliš, povećava sigurnost javnih površina i podiže ukupna kvaliteta života stanovnika, uz istodobno jačanje atraktivnosti i konkurentnosti destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Tisno i Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2025.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2025. Javljanje na poziv – 2026. Javna nabava i ugovaranje izvođača radova i stručnog nadzora – 2026. Građevinski radovi – 2026.-2029. Opremanje objekata – 2027.-2029. Otvorenje – 2027.-2029. Promocija, informiranje i edukacija – 2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	3.200.000 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	-
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: DA Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:DA Lokacijska dozvola: DA Glavni projekt: DA Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:DA Građevinska dozvola: DA

Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	DA						
Način doprinosa strateškom cilju	<i>Strategija turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine</i> <u>Strateški cilj 1.</u> Povećanje ulaganja u javno-komunalnu infrastrukturu <u>Operativni cilj</u> Unapređenje javne komunalne infrastrukture i standarda <u>Projekt 1</u> Unapređenje uređenja mjesta i unapređenje sadržaja u središtima mjesta						
Značajan i mjerljiv/ izravan ili neizravan pozitivan financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore	Provedbom projekta „Putevima tišnjanske i jezerske prošlosti“ ostvarit će se značajan i mjerljiv pozitivan financijski učinak na sektor turizma te povezane gospodarske djelatnosti na području Općina Tisno i otoka Murtera. Projekt se temelji na unapređenju i aktivaciji kulturno-turističke infrastrukture, čime se stvaraju preduvjeti za povećanje turističke potražnje i intenzivnije korištenje prostora. Izravni financijski učinci proizlaze iz neposrednog korištenja sadržaja i lokacija obuhvaćenih projektom. Uređenjem i revitalizacijom javnih prostora te uspostavljanjem interpretacijskih i edukativnih sadržaja povećat će se broj posjetitelja i njihova zadržavanja u destinaciji, što će rezultirati većom potrošnjom u ugostiteljstvu, smještajnim kapacitetima i drugim turističkim uslugama. Dodatno, organizacija kulturnih događanja, radionica i interpretacijskih programa na uređenim lokacijama generirat će izravne prihode, kao i razvoj usluga poput vođenih tura i tematskih sadržaja povezanih s projektom. Neizravni financijski učinci očituju se kroz širi gospodarski utjecaj povećane turističke aktivnosti. Povećana potražnja za destinacijom potaknut će rast prihoda u povezanim sektorima poput trgovine, prijevoza i uslužnih djelatnosti i drugih, kao i veću potražnju za lokalnim proizvodima i uslugama. Projekt će potaknuti razvoj novih turističkih proizvoda i poduzetničkih inicijativa te pridonijeti jačanju lokalnog gospodarstva. Također, unapređenjem kulturne ponude i stvaranjem cjelogodišnjih sadržaja doprinijet će se produljenju turističke sezone, čime se osigurava stabilniji i dugoročniji prihod za lokalne dionike. Ukupno gledano, projekt ima snažan multiplikativni učinak na lokalno gospodarstvo jer izravno generira novu potrošnju, a posredno potiče razvoj dodatnih gospodarskih aktivnosti i ulaganja. Time se povećava konkurentnost destinacije i stvaraju dugoročni uvjeti za održiv razvoj turizma na području Općine Tisno i otoka Murtera.						
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025.-2029.) (DA/NE)	DA	Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektu dokumentaciju	DA	Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000	DA	Napomena	Projekt je provedbi

		prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)		milijuna EUR (DA/NE)			
--	--	--	--	----------------------	--	--	--

Naziv projekta	Kuća Mora
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je obnova i uređenje „Kuća mora“ u Jezerima na otoku Murteru. U zgradi nekadašnje ribarske zadruge na adresi Obala sv. Ivana 43 (k.č.br. 1999/1, k.o. Jezera), planirano je uređenje i realizacija novog interpretacijskog centra koji će biti namijenjen informiranju, edukaciji i interpretaciji tema povezanih s morem, lokalnim ribarstvom i akvakulturom, tj. očuvanjem i prezentacijom kulturno-maritimne baštine mjesta. Projekt obuhvaća obnovu i opremanje unutarnjeg i vanjskog prostora ukupne površine 750 m² čijom će se realizacijom omogućiti povećanje edukativnih kapaciteta ciljanih skupina – zaposlenika, lokalnog stanovništva i ostalih relevantnih dionika. U okviru projekta planirana je realizacija multimedijalnih prezentacijskih i interpretacijskih sadržaja koji će posjetiteljima približiti bogatu povijest, tradicijsku kulturu i jedinstvene prirodne vrijednosti Jezera i otoka Murtera, stvarajući novu atraktivnu točku kulturno-edukativnog turizma.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je uspostaviti „Kuću mora“ kao interpretacijski centar i mjesto kulturne produkcije koje doprinosi očuvanju i valorizaciji pomorske i ribarske baštine tj. razvoju održive i sadržajno bogatije turističke ponude mjesta Jezera i otoka Murtera. Projektom se uspostavlja funkcionalna javna turistička infrastruktura namijenjena provedbi radionica, događanja i ostalih edukacijsko-interpretacijskih aktivnosti. Realizacijom projekta stvaraju se preduvjeti za diverzifikaciju turističke ponude, povećanje broja posjetitelja te produljenju turističke sezone.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije – dokumentacija izrađena • Javljanje na poziv – 2027.-2028. • Javna nabava i ugovaranje izvođača radova i stručnog nadzora – 2028. • Građevinski radovi- izgradnja objekta –2028.-2029.

	• Unutarnje opremanje – 2029. • Otvorenje – 2029. • Promocija, informiranje i edukacija – 2029.-2031.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	2.000.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	-
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Državni proračun Županijski proračun Općina Tisno
Imovinsko-pravni odnosi	U postupku rješavanja
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt: DA Lokacijska dozvola: NE Glavni projekt: DA Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama: NE Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	DA
Način doprinosa strateškom cilju	<i>Strategija turizma Šibensko-kninske županije do 2034.godine</i> ↳ <u>Strateški cilj 1.</u> Povećanje ulaganja u javno-komunalnu infrastrukturu ↳ <u>Operativni cilj</u> Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture i standarda ↳ <u>Projekt 6</u>

	Unapređenje turističke interpretacije prostora						
Značajan i mjerljiv/ izravan ili neizravan pozitivan financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore	Izravni financijski učinci proizlaze iz neposrednog korištenja sadržaja „Kuće Mora“. To uključuje prihode od ulaznica, organiziranih edukativnih i interpretacijskih programa, radionica, stručnih vođenja te tematskih događanja. Dodatno, povećan broj posjetitelja koji dolaze motivirani ovim sadržajem rezultirat će povećanom potrošnjom u neposrednoj okolini, osobito u ugostiteljskim i uslužnim djelatnostima. Projekt također stvara mogućnost razvoja dodatnih prihoda kroz prodaju suvenira, publikacija i ostalih proizvoda. Neizravni financijski učinci očituju se kroz širi utjecaj na lokalno gospodarstvo. Uspostavom „Kuće Mora“ jača se prepoznatljivost destinacije kao mjesta koje nudi kvalitetne, sadržajno bogate i cjelogodišnje turističke proizvode. Time se potiče dulji boravak posjetitelja te povećava potražnja za smještajem, ugostiteljskim uslugama, prijevozom i drugim povezanim djelatnostima. Projekt dodatno potiče razvoj novih turističkih proizvoda, poput tematskih ruta, edukativnih programa i specijaliziranih tura, te doprinosi jačanju lokalnog poduzetništva.						
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025.-2029.) (DA/NE)	DA	Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektnu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	DA	Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000 milijuna EUR (DA/NE)	DA	Napomena	

Naziv projekta	Aglomeracija Pirovac-Tisno-Jezera
Opis predmeta projekta	Projekt Aglomeracija Pirovac- Tisno- Jezera obuhvaća izgradnju i rekonstrukciju vodno-komunalne infrastrukture na području naselja Pirovac, Tisno i Jezera s ciljem unapređenja sustava javne vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda. Projektom se planira proširenje sustava javne vodoopskrbe u duljini od 8,5 km, rekonstrukcija vodoopskrbne mreže u duljini od 25,2 km te proširenje sustava javne odvodnje u duljini od 57,9 km. U Tisnom je planirana izgradnja sustava vodoopskrbe (13 km) i odvodnje (20,9 km), izgradnja međumjesnih tlačnih kanalizacijskih cjevovoda Pirovac-Tisno i Tisno kopno-Tisno Murter, rekonstrukcija glavnog vodoopskrbnog cjevovoda do vodospreme Tisno, izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) s podmorskim ispustom. Rekonstrukcija i dogradnja vodoopskrbne mreže u Tisnom, obuhvatit će rekonstrukciju postojećih cjevovoda (8,4 km), izgradnju novih (5,0 km) te izmještanje postojećeg vodovoda za potrebe izgradnje kanalizacijskih cjevovoda (72 m). Izgradnja sustava odvodnje obuhvaća izgradnju gravitacijskih (17,5 km), tlačnih cjevovoda (3,4 km) te crpnih stanica (ukupno 5). Planirani podmorski tlačni cjevovod Pirovac-Tisno povezat će crpne stanice Pirovac (CS 11) i Tisno (CS 1 u uvali V. Stubli), dok će cjevovod Tisno kopno-Tisno Murter povezati CS 6 Tisno (Istočna Gomilica) s otokom Murterom. Rekonstrukcija glavnog vodoopskrbnog cjevovoda iz pravca vodospreme Čela do vodospreme Tisno (dionica Soline-Rastovac) u duljini 1,7 km trebala bi omogućiti smanjenje gubitaka vode na otoku Murteru. Planirani uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) kapaciteta 20.000 ekvivalent stanovnika (ES) i drugog stupnja pročišćavanja planiran je iznad uvale Lučica. Pročišćene otpadne vode nakon UPOV-a ispuštat će se putem pomorskog ispusta u otvoreno more, odnosno izvan osjetljivog područja- Eutrofnog područje Pirovački zaljev i Murterski kanal.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati dugoročno održivo upravljanje vodnim resursima, povećati razinu komunalne opremljenosti te unaprijediti zaštitu okoliša i kakvoću obalnog mora na području Pirovca, Tisnog i Jezera. Postojeći sustav vodoopskrbe i odvodnje na ovom području nije u potpunosti prilagođen suvremenim potrebama stanovništva i intenzivnim sezonskim opterećenjima, osobito tijekom turističke sezone. Izgradnjom planirane infrastrukture omogućit će se pouzdana opskrba pitkom vodom, učinkovitije prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda te usklađivanje sustava s nacionalnim i europskim standardima u području vodnog gospodarstva i zaštite voda.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno, Općina Pirovac

Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (Tisno i Jezera)
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	- Javna nabava i ugovaranje izvođača radova i stručnog nadzora – 2026. - Građevinski radovi- izgradnja objekta- 2027-2029 - Otvaranje 2029-2030
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	53,35 mil €
Iznos vlastitog sufinanciranja	17,06 mil €
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Općina Tisno Općina Pirovac
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Pravo građenja
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: DA Studija predizvodljivosti/izvedivosti:DA Analiza troškova i koristi: DA
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:DA Lokacijska dozvola: DA Glavni projekt: DA Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola: DA
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	DA

Način doprinosa strateškom cilju	<i>Strategija turizma Šibensko-kninske županije do 2034.godine</i> ↳ <u>Strateški cilj 1.</u> Povećanje ulaganja u javno-komunalnu infrastrukturu ↳ <u>Operativni cilj</u> Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture i standarda ↳ <u>Projekt 1</u> Unapređenje uređenja mjesta i unapređenje sadržaja u središtima mjesta
Značajan i mjerljiv/ izravan ili neizravan pozitivan financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore	Projekt Aglomeracija Pirovac -Tisno -Jezera kroz širenje vodoopskrbne mreže, rekonstrukciju postojeće mreže te izgradnju sustava javne odvodnje uklanja postojeće infrastrukturne nedostatke koji su do sada predstavljali ograničavajući faktor za kapacitet i kvalitetu pružanja usluga u turizmu i drugim gospodarskim djelatnostima na području Općine Tisno i Općine Pirovac. Unaprijeđena pouzdanost i kvaliteta vodoopskrbne i sustava odvodnje omogućuju kontinuirano i neometano pružanje usluga, povećanje iskorištenosti kapaciteta te produljenje turističke sezone. Istodobno se smanjuju operativni troškovi povezani s gubicima vode, kvarovima i održavanjem sustava, čime se neposredno poboljšava financijski rezultat poslovanja. Povećana kvaliteta usluge u konačnici povećava zadovoljstvo lokalnog stanovništva i posjetitelja, što u konačnici rezultira većom turističkom potražnjom, rastom prihoda i jačanjem konkurentnosti destinacije. Neizravni pozitivni financijski učinak projekta na sektor turizma i povezane sektore očituje se kroz rast turističke potražnje i posljedično povećanje turističke potrošnje. Poboljšanje kvalitete okoliša, osobito morskog ekosustava, uslijed povećanja kvalitete sustava pročišćavanja vode, povećava atraktivnost destinacije, što se odražava u porastu broja dolazaka i noćenja turista i jednodnevnih posjetitelja. Za vrijeme realizacije projekta, lokalni poduzetnici mogu ostvariti izravne financijske koristi kroz sudjelovanje u građevinskim radovima, isporuci materijala, najmu opreme i pružanju stručnih i tehničkih usluga čime mogu ostvariti generiranje dodatnih prihoda i jačanje poslovnih kapaciteta. Nova komunalna infrastruktura povećava turističku aktivnost te generira dodatne prihode u ugostiteljstvu, trgovini, prometu i ostalim povezanim djelatnostima, uz istodobno poticanje investicija u turističke kapacitete i prateću infrastrukturu zbog novo poboljšane komunalne infrastrukture. Povećana izgradnja i rekonstrukcija objekata rezultira višim prihodima od vodnog doprinosa, dok rast broja i vrijednosti nekretnina te njihova turistička namjena dovode do povećanja prihoda od komunalne naknade.

Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025.-2029.) (DA/NE)	DA	Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektnu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	DA	Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000 milijuna EUR (DA/NE)	DA	Napomena	
---	----	---	----	--	----	----------	--

28.2. Projekti koji doprinose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti

Naziv projekta	IV. faza sanacije edukativno poučne staze Jezera – Uvala Guščica
Opis predmeta projekta	Projektom je predviđena realizacija ulaganja u IV. fazu sanacije edukativno-poučne staze Jezera – uvala Guščica (k.č.br. 2004/2 k.o. Jezera). Na trasi postojeće staze, koja je uslijed oštećenja i neravnina otežano prohodna te ne osigurava odgovarajuću razinu pristupačnosti, planira se njezino uređenje i funkcionalna prilagodba u poučno-pješačku stazu. Ovom fazom dovršava se etapno uređenje, proširenje i opremanje javne turističke infrastrukture vrijednog obalnog prostora južno od središta mjesta do plaže Guščice.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti kvalitetu, sigurnost i dostupnost obalnog prostora destinacije kroz širenje javne turističke infrastrukture u funkciji edukativno-poučne staze (lungomare). Projektom se osigurava kontinuirano i sigurno kretanje uz obalu, čime se potiče aktivni boravak u prirodi, rekreacija i bolja povezanost ključnih točaka destinacije. Realizacija projekta, u konačnici, povećat će atraktivnost i funkcionalnost prostora za korištenje od strane lokalnog stanovništva, turista i ostalih posjetitelja.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselja Tisno i Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2027.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Javna nabava i ugovaranje izvođača radova i stručnog nadzora –2026. • Građevinski radovi – 2026.-2027. • Otvorenje – 2026.-2027.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2027.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	239.155,75 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	-
Ostali mogući izvori financiranja	Državni proračun (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture)
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Pravo građenja
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: DA Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: DA Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:DA Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje plaža
Opis predmeta projekta	Projekt „Uređenje plaža“ obuhvaća uređenje, opremanje, sanaciju i održavanje plažnih prostora na području naselja Jezera. Planirane projektne aktivnosti provodit će se na plažama Lučica (Put Kučine), Zaratić i Banj (Brošćica – od Tisnog do ugostiteljsko-turističke zone Lovišća). U sklopu projekta planirano je uređenje plaže za pse na području plaže Lučica. Realizacijom projekta podiže se razina uređenosti i opremljenosti plažnih prostora, povećava njihova dostupnost i sigurnost za lokalno stanovništvo i posjetitelje tj. unaprjeđuje kvaliteta javne turističke infrastrukture u funkciji turizma i rekreacije.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti razinu uređenosti i funkcionalnosti plažnih prostora na području naselja Jezera. Provođenjem projekta poboljšat će se pristup moru te opremiti prostor urbanom i komunalnom opremom (tuševi, kabine za presvlačenje, koševi za otpad, klupe i signalizacija) uz poštivanje načela zaštite okoliša i održivog korištenja obalnog prostora, a sve u cilju osiguravanja kvalitetne, sigurne i funkcionalne infrastrukture za lokalno stanovništvo i posjetitelje.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (Jezera)
Planirani početak provedbe projekta	2025.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2025.-2026. • Priprema i provedba postupka javne nabave – 2027. • Izvođenje radova na uređenju plaža (Lučica – Put Kučine, Put Zaratića, Banj – Brošćica) – 2027.–2028. • Postavljanje komunalne i turističke opreme (tuševi, kabine, signalizacija, urbani mobilijar) – 2028.–2029. • Završetak radova i stavljanje plaža u funkciju – 2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	800.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	-
Ostali mogući izvori financiranja	Državni proračun Županijski proračun EU fondovi TJM jezera
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000 milijuna EUR (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje mula u Luci Jezera (Zaratić)
Opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća uređenje i rekonstrukciju postojećeg mula kod plaže Zaratić u naselju Jezera s ciljem uspostave sigurnog prostora za komunalni vez brodica lokalnog stanovništva. Planirani zahvati uključuju sanaciju i uređenje obalne konstrukcije, uređenje pristupnog dijela mola (lukobrana), postavljanje opreme za privez plovila te ostale opreme.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti lučku i komunalnu infrastrukturu na području naselja Jezera te osigurati siguran i organiziran prostor za vez plovila lokalnog stanovništva. Uređenjem mula povećat će se sigurnost priveza plovila, smanjiti neorganizirano vezivanje brodica uz obalu te poboljšati funkcionalnost i vizualni izgled obalnog prostora. Projekt doprinosi kvalitetnijem korištenju pomorskog dobra, boljoj organizaciji pomorskog prometa u lokalnoj luci te unapređenju turističke i komunalne infrastrukture destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
Nositelj provedbe projekta	Lučka uprava Šibensko-kninske županije
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno, naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Izrada projektne dokumentacije i priprema projekta – 2027. • Provedba postupka javne nabave – 2028. • Izvođenje radova na uređenju mula i postavljanje opreme za komunalni vez – 2028.-2029. • Završetak projekta i stavljanje mula u funkciju – 2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	400.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	/

Ostali mogući izvori financiranja	Općinski proračun Županijski proračun Državni proračun EU fondovi
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Pravo građenja
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt: DA Lokacijska dozvola: NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama: NE Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje Sportskog centra „Petrov Vrt“ u Jezerima
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uređenje centra Petrov vrt u Jezerima, s ciljem poboljšanja funkcionalnosti, sigurnosti i kvalitete sportsko-rekreacijskih sadržaja. Zahvat uključuje obnovu i modernizaciju postojećih sportskih terena (malonogometnog, teniskog, košarkaškog te <i>street workout</i>) i prateće infrastrukture, kao i uređenje prostora za boravak i rekreaciju korisnika. Sportski centar predstavlja važan dio lokalne sportsko-rekreacijske ponude i koristi se od strane lokalnog stanovništva i posjetitelja. Projektom se osiguravaju bolji uvjeti za svakodnevno korištenje prostora te organizaciju manjih sportskih i rekreativnih aktivnosti.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti kvalitetu života lokalnog stanovništva i obogatiti turističku ponudu destinacije kroz razvoj i unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture Sportskog centra Petrov vrt u Jezerima. Uređenjem i modernizacijom centra povećava se dostupnost i sigurnost prostora za sve dobne skupine, potiče aktivan način života te razvoj sporta i rekreacije. Projekt doprinosi većoj atraktivnosti destinacije i stvaranju dodatnih sadržaja za posjetitelje tijekom cijele godine. Time se potiče intenzivnije korištenje prostora te jača uloga centra kao mjesta društvenog okupljanja i aktivnog boravka na otvorenom.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Udio atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Priprema projekta i izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2027. • Provedba postupaka javne nabave – 2028. • Izvođenje građevinskih radova i opremanja – 2028.–2029. • Završetak projekta – 2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	300.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	0
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Državni proračun
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt:NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:DA Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Kad nebo priča Jezerima
Opis predmeta projekta	Predmet projekta „Kad nebo priča Jezerima“ je provedba edukativnih, interpretacijskih i turističkih aktivnosti usmjerenih na promatranje i interpretaciju noćnog neba u Jezerima na otoku Murteru. Projekt uključuje radionice, javna predavanja, vođena promatranja neba i druge aktivnosti kojima se približavaju astronomski fenomeni i prirodne znanosti lokalnom stanovništvu i posjetiteljima na odabranim lokalitetima destinacije.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je popularizacija prirodnih znanosti, razvoj astroturizma te obogaćivanje turističke ponude otoka Murtera i Jezera kroz razvoj novog turističkog proizvoda. Projekt je usmjeren na upoznavanje sudionika s osnovama astronomije i prirodnih znanosti te na popularizaciju znanstvenog pristupa kroz interaktivne i edukativne sadržaje. Kroz organizaciju promatranja, radionica i predavanja povećat će se interes lokalnog stanovništva i posjetitelja za astronomiju, svemir i znanost općenito, uz istodobno poticanje suradnje između obrazovnih institucija, lokalne zajednice i turističkog sektora. Edukacije će se provoditi na odabranim lokacijama koje imaju pogodne uvjete za promatranje noćnog neba, među kojima su atrakcijski vrijedni prostori prirodne i kulturne baštine destinacije - poluotok Murtarić, Pudarica i drugi. Time će se Jezera pozicionirati kao prepoznatljiva destinacija astroturizma, s jasno diferenciranim turističkim proizvodom koji će privući posjetitelje zainteresirane za autentična, edukativna i doživljajna iskustva u jedinstvenom mediteranskom ambijentu.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	TZM Jezera
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Uvrštavanje u Plan rada TZM-a – 2027. • Uspostava suradnje s partnerima i stručnjacima – 2027. • Provedba edukativnih aktivnosti (radionice, predavanja, promatranje neba) – 2027.-2029. • Održavanje javnih događanja i interpretacijskih programa – 2027.-2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	30.000 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	50 %
Ostali mogući izvori financiranja	Općinski proračun Županijski proračun EU fondovi Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Pravo služnosti
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt:NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Označavanje pješačkih i biciklističkih ruta
Opis predmeta projekta	Provedbom projekta „Označavanje i uređenje pješačkih i biciklističkih ruta“ unaprijedit će se javna turistička infrastruktura za aktivni turizam kroz označavanje i uređenje postojećih pješačkih i biciklističkih ruta na području otoka Murtera, s naglaskom na poboljšanje sigurnosti, preglednosti i pristupačnosti.
Opis svrhe projekta	Na području otoka Murtera nalazi se veći broj pješačkih (Vojni kompleks Raduč, poluotok Murtarić, Kroz uvalu do vrha i Čuvarica Pudarica) i biciklističkih ruta (Staza crkve, Staza kroz masline, Najljepši vidikovci, Putem mora i bora i Bodulska priča) koje prolaze trasama javnih i nerazvrstanih cesta i se razlikuju po duljini, podlozi i stupnju zahtjevnosti za korištenje. Iako su interaktivne karte dostupne putem Google Mapsa i GPS uređaja, trase staza trenutačno nisu u potpunosti označene i interpretirane na terenu. Projekt će započeti održavanjem postojeće i postavljanjem nove signalizacije i informativnih sadržaja na najposjećenijim stazama i ključnim turističkim lokalitetima, nakon čega će se aktivnosti postupno širiti na ostale lokacije, u skladu s njihovom važnošću i razinom posjećenosti. U završnoj fazi projekt će obuhvatiti i manje korištene trase, čime će se uspostaviti cjelovit i funkcionalan sustav signalizacije koji omogućuje lakše i sigurnije kretanje korisnika, bolju orijentaciju te kvalitetniju interpretaciju prostora. Provođenjem ovog projekta omogućit će se lakše snalaženje i sigurnije kretanje korisnika, što će dovesti do većeg korištenja staza za sport, rekreaciju i aktivan boravak u prirodi.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
Nositelj provedbe projekta	TZ Šibensko-kninske županije TzM Jezera, TzM Betina, TZO Tisno, TZO Murter-Kornati
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Ishodovanje potrebnih suglasnosti i dozvola - 2026.-2029. • Javna nabava - 2027.-2029. • Provođenje radova – 2027.-2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta	
Iznos vlastitog sufinanciranja	2.000,00 € godišnje
Ostali mogući izvori financiranja	Državni proračun Županijski proračun EU fondovi Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Pravo služnosti
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt:NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Interpretacijsko opremanje turističkih atrakcija
Opis predmeta projekta	Projektom „Interpretacijsko opremanje turističkih atrakcija“ provest će se sustavno interpretacijsko opremanje odabranih turističkih lokaliteta na području destinacije kroz izradu i postavljanje interpretacijskih ploča te razvoj dodatnih interpretacijskih elemenata, poput signalizacije, tematskih ruta, digitalnih sadržaja (QR kodovi, web i mobilne aplikacije) i drugih alata za interpretaciju baštine. Time će se osigurati njihova jasnija i atraktivnija prezentacija u prostoru te uspostaviti strukturiran, sadržajno usklađen i suvremen sustav interpretacije turističkih atrakcija.
Opis svrhe projekta	Na području Jezera nalazi se niz lokaliteta prirodne, kulturne i povijesne vrijednosti koji, unatoč svojoj atraktivnosti, nisu sustavno interpretirani niti prezentirani na način koji omogućuje njihovo potpuno razumijevanje i doživljaj od strane lokalnog stanovništva, turista i posjetitelja. Nedostatak informacija na samoj lokaciji rezultira fragmentiranim doživljajem prostora te ograničenim korištenjem njegovih potencijala u turističkom smislu. Svrha projekta je uspostaviti jasan, dostupan i sadržajno ujednačen sustav interpretacije koji će posjetiteljima omogućiti neposredno upoznavanje s vrijednostima prostora na mjestu njihova boravka. Time će se unaprijediti razumijevanje lokaliteta, osigurati kvalitetnije povezivanje pojedinih točaka interesa te potaknuti aktivnije kretanje i istraživanje destinacije. Interpretacijske ploče bit će oblikovane kao jedinstveni, standardizirani informacijski elementi usklađeni s vizualnim identitetom destinacije, čime će se osigurati prepoznatljiv i konzistentan način prezentacije prostora. Sadržajno će objedinjavati tekstualne, vizualne i digitalne komponente, uključujući kratke interpretacijske tekstove, fotografije, grafičke i kartografske prikaze te QR kodove koji omogućuju pristup dodatnim digitalnim sadržajima i proširenim informacijama. Uvođenjem novih interpretacijskih elemenata u prostor povećat će se vrijeme zadržavanja posjetitelja na lokalitetima, poboljšati kvaliteta njihova boravka te omogućiti intenzivnije i sadržajno bogatije korištenje postojećih turističkih resursa. Na taj način projekt doprinosi jačanju ukupne turističke ponude destinacije i njezinoj prepoznatljivosti kroz jasnije oblikovan identitet prostora te stvaranje autentičnog i doživljajno bogatog turističkog proizvoda.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	TZ ŠKŽ TZM Jezera
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (naselje Jezera)

Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	- Izrada dokumentacije (elaborat) i Ishodovanje suglasnosti – 2026.-2029. - Nabava i postavljanje signalizacije – 2026.-2029. - Uređenje interpretacijskih točaka –2026.-2029. - Digitalna integracija (QR kodovi, vodiči) – 2026.-2029. - Promocija i uključivanje u turističku ponudu – 2026.-2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	80.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	100 %
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Općinski proračun Županijski proračun Državni proračun Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola: NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:DA Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Ambijentalno uređenje destinacije
Opis predmeta projekta	Projekt "Ambijentalno uređenje destinacije" predstavlja inicijativu Turističke zajednice TZM Jezera usmjerenu na unapređenje estetskog, ekološkog i kulturnog identiteta destinacije. Aktivnosti obuhvaćaju sadnju drveća i ukrasnog bilja, uređenje okoliša javnih prostora i ureda, kao i uključivanje stanovništva u nagradne akcije uređenja privatnih i poslovnih prostora. Projekt uključuje provedbu aktivnosti kojima je cilj definirati i opremiti glavne točke zadržavanja posjetitelja i turista, čime se poboljšava iskustvo boravka u mjestu. Posebna vrijednost projekta je u aktivnom uključivanju dionika javnog, privatnog i civilnog sektora, čime se potiče zajedništvo, osjećaj ponosa i pripadnosti destinaciji.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta "Ambijentalno uređenje destinacije" jest stvaranje ugodnog, uređenog i prepoznatljivog ambijenta naselja Jezera koji će doprinosti kvaliteti života lokalnog stanovništva i privlačnosti destinacije za posjetitelje tijekom cijele godine. Projekt potiče aktivno sudjelovanje građana, ustanova i poduzetnika u uređenju javnih i privatnih prostora, čime se jača zajedništvo, razvija osjećaj ponosa i odgovornosti prema vlastitom gradu te gradi pozitivan vizualni identitet destinacije. Poseban naglasak stavlja se na ekološki aspekt kroz sadnju zelenila i očuvanje okoliša, ali i na estetske vrijednosti koje Jezera čine ljepšim i gostoljubivijim mjestom.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	TZM Jezera
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2025.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Raspisivanje javnog poziva (kontinuirano) – 2025.-2029. • Odabir lokacija (kontinuirano) – 2025.-2029. • Provedba i održavanje hortikulturnog uređenja (kontinuirano) – 2025.-2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	25.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	100 %

Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Općinski proračun Županijski proračun Državni proračun Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Podizanje kvalitete postojećih i razvoj novih događanja i manifestacija
Opis predmeta projekta	Projektom „Podizanje kvalitete postojećih i razvoj novih događanja i manifestacija“ unaprijedit će se postojeća te razviti nova događanja i manifestacije kroz sadržajno, organizacijsko i promotivno unaprjeđenje. Projekt obuhvaća osmišljavanje tematski raznolikih sadržaja prilagođenih različitim profilima posjetitelja kroz povećanje kvalitete postojećih i razvoj novih događanja i manifestacija. Razvoj novih manifestacija planiran je kroz primjenu integriranog pristupa koji će uključiti definiranje jasnog koncepta i ciljanih tržišta, uključivanje lokalnih dionika, osmišljavanje kvalitetnog programskog sadržaja (potencijalno pilot provedbu) te kontinuirano unaprjeđenje kroz promociju i evaluaciju rezultata. Poseban naglasak stavlja se na oblikovanje događanja i manifestacija koji doprinose obogaćivanju turističke ponude tijekom cijele godine ili predsezona i posezone.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti i obogatiti turističku ponudu TZM Jezera kroz potporu postojećim i organizaciju novih kulturnih, zabavnih, sportskih i tematskih događanja i manifestacija koje će doprinijeti produljenju turističke sezone, povećanju broja dolazaka i noćenja te obogaćivanju ukupnog doživljaja destinacije, uz jačanje njezine prepoznatljivosti i konkurentnosti na turističkom tržištu. Manifestacije se razvijaju u suradnji s lokalnim udrugama, poduzetnicima, institucijama i drugim dionicima s ciljem jačanja zajedništva i aktivnog uključivanja lokalne zajednice u osmišljavanje nove turističke ponude.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane • Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	TZM Jezera
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (naselje Jezera)
Planirani početak provedbe projekta	2025.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Organizacijska i financijska podrška postojećim manifestacijama radi povećanja njihove kvalitete, atraktivnosti i prepoznatljivosti. • Osmišljavanje i organizacija novih manifestacija s ciljem obogaćivanja kulturne, zabavne i turističke ponude destinacije. • Promocija manifestacija i destinacije kroz različite komunikacijske kanale radi povećanja vidljivosti i posjećenosti. • Aktivno uključivanje lokalne zajednice i dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora u planiranje i provedbu manifestacija.

Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	700.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	80 %
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Općinski proračun Državni proračun Županijski proračun Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	-
Osnova za raspolaganje nekretninama	-
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Poticanje certificiranja turističkog smještaja
Opis predmeta projekta	Kroz organizaciju radionica, savjetovanja i informativnih kampanja, vlasnicima i iznajmljivačima smještajnih objekata pružit će se stručna podrška u procesu stjecanja vjerodostojnih certifikata (npr. EU Ecolabel, Bike Friendly, Eno-gastro, Local Host, Like Home i dr.). Projekt uključuje i izradu lokalnih smjernica za održivo poslovanje u turizmu te promociju certificiranih objekata u turističkoj ponudi Jezera.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je potaknuti razvoj smještajne ponude prema održivom poslovanju kroz povećanje broja certificiranih smještajnih objekata. Provedbom edukacija i savjetovanja podiže se razina znanja o održivim praksama, smanjuje negativan utjecaj turizma na okoliš te jača tržišna prepoznatljivost Jezera kao održive i odgovorne destinacije. Projekt doprinosi stvaranju konkurentnije i ekološki osviještene turističke ponude koja odgovara suvremenim trendovima i očekivanjima gostiju
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	TZM Jezera
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (naselje Jezera)
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Organizacija edukativnih radionica i savjetovanja za iznajmljivače- provedba stručnih programa o postupku certificiranja i prednostima ekoloških oznaka • Podrška u procesu certificiranja- pružanje tehničke pomoći i informacija zainteresiranim objektima za dobivanje certifikata • Promocija certificiranih smještajnih objekata- izrada promotivnih materijala i uključivanje certificiranih objekata u turističke kampanje i online platforme Općine Tisno i TZM Jezera
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	10.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	100 %

Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Općinski proračun Državni proračun Županijski proračun Donacije
Imovinsko-pravni odnosi	-
Osnova za raspolaganje nekretninama	-
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Zaštita i valorizacija kulturno-povijesne cjeline Jezera
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je provođenje aktivnosti za proglašenje kulturno-povijesne cjeline Jezera zaštićenim kulturnim dobrom, sukladno Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, koje uključuju njezinu identifikaciju, dokumentiranje, valorizaciju i utvrđivanje mjera zaštite radi upisa u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Projekt uključuje provedbu niza međusobno povezanih aktivnosti koje započinju pokretanjem postupka i prikupljanjem relevantne povijesne, arhivske i prostorne dokumentacije, nakon čega slijedi terensko istraživanje i dokumentiranje postojećeg stanja. Na temelju prikupljenih podataka izrađuje se konzervatorska studija u kojoj se provodi analiza i valorizacija kulturno-povijesne cjeline, definiraju njezine granice te utvrđuju mjere zaštite i smjernice za očuvanje. Nakon toga provodi se stručna evaluacija i usuglašavanje s nadležnim tijelima, čime se stvaraju uvjeti za donošenje rješenja o proglašenju kulturnog dobra i njegov upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati sustavnu zaštitu, očuvanje i održivo upravljanje kulturno-povijesnom cjelinom Jezera kao vrijednim dijelom kulturne baštine Republike Hrvatske. Projekt ima za cilj utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za predmetnu cjelinu te njezin upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, čime se osigurava njezina pravna zaštita i trajno očuvanje. Registar predstavlja službenu evidenciju kulturnih dobara pod zaštitom države, uspostavljenu temeljem Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Proglašenjem kulturnog dobra povećava se ukupna turistička atraktivnost destinacije, potiče razvoj održivog turizma te se ostvaruju gospodarske, društvene i prostorne koristi kroz očuvanje identiteta i unapređenje kvalitete prostora.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Nositelj provedbe projekta	Općina Tisno
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Prikupljanje podataka i dokumentacije – 2027.-2029. • Izrada konzervatorske studije i ostale dokumentacije – 2028.-2029. • Stručna evaluacija i revizija – 2028.-2029. • Donošenje rješenja o zaštiti – 2029. • Upis u registar kulturnih dobara – 2029.

Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2027.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	150.000,00 €
Iznos vlastitog sufinanciranja	5 %
Ostali mogući izvori financiranja	Općinski proračun Državni proračun Županijski proračun EU fondovi
Imovinsko-pravni odnosi	
Osnova za raspolaganje nekretninama	
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt:NE Lokacijska dozvola:NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt:NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama:NE Građevinska dozvola:NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Razvoj hotelskog smještaja
Opis predmeta projekta	Projekt „Razvoj hotelskog smještaja“ obuhvaća uređenje i/ili izgradnju jednog ili više objekata hotelskog smještaja na području destinacije. Time će se osigurati ponovna uspostava smještajnih kapaciteta hotelske ponude kroz razvoj suvremenih, održivih i identitetski usmjerenih koncepata hotelskog smještaja (obiteljski, boutique, heritage, wellness & spa, eco, lifestyle i sl.). Realizacijom projekta omogućit će se razvoj kvalitetnih turističkih usluga – veće dodane vrijednosti, temeljenih na interpretaciji i integraciji lokalne povijesne i kulturne baštine, arhitekture, gastronomije i tradicije, uz naglasak na održivost i zelene prakse tj. odgovorno korištenje prostora i resursa te unapređenje cjelokupnog iskustva i dobrobiti posjetitelja.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta „Razvoj hotelskog smještaja“ je transformacija destinacije u konkurentnu i tržišno prepoznatljivu turističku destinaciju kroz unapređenje hotelske ponude. Realizacijom novih hotelskih kapaciteta omogućit će se povećanje turističke potrošnje, produljenje turističke sezone, privlačenje gostiju srednjih i viših dohodovnih razreda, jačanje lokalnog gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta te razvoj sadržajnije i kvalitetnije turističke ponude, što će u konačnici doprinijeti kvaliteti destinacijskog doživljaja i dugoročnom jačanju konkurentske pozicije destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane • Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Privatni sektor
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Naselje Jezera
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	• Provedba konzultativnog procesa sa zainteresiranim dionicima – 2027. • Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2027.-2028. • Građevinski radovi (izgradnja ili prenamjena objekata) – 2027.-2028. • Unutarnje opremanje objekta – 2028-2029. • Otvorenje objekta – 2028.-2029.

Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	/
Iznos vlastitog sufinanciranja	/
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Državni proračun
Imovinsko-pravni odnosi	U postupku rješavanja/Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt: NE Lokacijska dozvola: NE Glavni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama: NE Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Razvoj kamping ponude
Opis predmeta projekta	Projekt „Razvoj kamping ponude“ obuhvaća unapređenje postojećih i razvoj novih kamping kapaciteta kroz uvođenje suvremenih oblika smještaja prilagođenih zahtjevima suvremene turističke potražnje. Projekt uključuje izgradnju i uređenje kamp parcela, mobilnih kućica, glamping sadržaja te prateće infrastrukture poput sanitarnih objekata, recepcija, ugostiteljskih i rekreacijskih sadržaja (uključujući sadržaje koji omogućuju cjelogodišnje korištenje, poput grijanih bazena, wellness sadržaja te tematskih i edukativnih prostora) na područjima destinacije koja su prema važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji raspoloživa za privođenje ovoj vrsti namjene.
Opis svrhe projekta	Kamping turizam predstavlja tradicionalno snažan segment turističke ponude destinacije, ali u postojećem obliku ne ostvaruje puni tržišni potencijal u uvjetima promijenjenih očekivanja gostiju. Suvremeni trendovi u kamping turizmu ukazuju na rast potražnje za inovativnim i kvalitetnijim oblicima smještaja koji kombiniraju boravak na otvorenom s razinom komfora karakterističnom za hotelski smještaj. Svrha projekta je prilagoditi postojeći kamping segment tim promjenama kroz podizanje razine kvalitete i proširenje ponude, kako bi se omogućilo privlačenje novih tržišnih segmenata i zadržavanje konkurentnosti destinacije u uvjetima sve jače međunarodne konkurencije. U inicijalnoj fazi predviđeno je provođenje aktivnosti kojima se potiče interes i uključivanje potencijalnih investitora i korisnika u razvoj kamping kapaciteta, nakon čega slijedi realizacija ulaganja kroz izgradnju i uređenje smještajnih i pratećih sadržaja. Realizacijom ulaganja omogućit će se još kvalitetnije pozicioniranje Jezera kao održive i konkurentne destinacije koja razvija inovativne oblike kamping smještaja i povećava ukupnu dodanu vrijednost turističkog proizvoda destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	• Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone • Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji • Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom • Prosječna duljina boravka turista u destinaciji • Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem • Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane • Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Privatni sektor
Lokacija provedbe projekta (Grad/Općina)	Općina Tisno (Jezera)
Planirani početak provedbe projekta	2027.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.

Ključne točke ostvarenja projekta	• Provedba konzultativnog procesa sa zainteresiranim dionicima – 2027. • Uspostava institucionalnog okvira i mehanizama potpora za razvoj smještajnih kapaciteta (modeli sufinanciranja, javni pozivi i dr.) – 2027. • Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2027. • Prijava projekata na dostupne izvore financiranja (nacionalni i EU fondovi, programi ruralnog razvoja i dr.) – 2027.-2028. • Provedba radova – 2028. • Završetak radova i otvorenje – 2029.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	2029.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta	/
Iznos vlastitog sufinanciranja	/
Ostali mogući izvori financiranja	EU fondovi Državni proračun
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Profil projekta: NE Studija predizvodljivosti/izvedivosti: NE Analiza troškova i koristi: NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Idejni projekt: NE Lokacijska dozvola: NE Glavni projekt: NE Izvedbeni projekt: NE Mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim građevinama: NE Građevinska dozvola: NE
Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000 milijuna EUR (DA/NE)	NE

29. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Implementacija Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera zahtijeva sinergiju svih ključnih dionika unutar turističkog sektora, uključujući lokalne i regionalne vlasti, privatne poduzetnike, iznajmljivače, javne ustanove i tvrtke, kulturne i obrazovne organizacije, civilne udruge i druge dionike. Ovaj koordinirani pristup omogućuje uspješnu provedbu plana i njegovu prilagodbu specifičnostima svake lokalne zajednice, očuvanju identiteta destinacije te potrebama turista.

Plan upravljanja destinacijom razvija se i usvaja na općinskoj razini, kroz predstavničko tijelo Općine Tisno (Općinsko Vijeće), u skladu sa Zakonom o turizmu (ZOT) i pripadajućim podzakonskim aktima. Usvajanjem ovog dokumenta postaje obvezujući, što omogućava njegovu implementaciju u svakodnevno turističko upravljanje destinacijom. Plan je osmišljen kao četverogodišnji smjer za razvoj turizma, pri čemu je ključno da se redovito prilagođava novim izazovima i promjenama u turističkom okruženju.

Provedba Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera podrazumijeva sveobuhvatan i fleksibilan pristup koji zahtijeva aktivnu suradnju svih sektora uključenih u razvoj turizma. Uspjeh ovog procesa ovisi o učinkovitom upravljanju, usklađenosti aktivnosti, dostupnosti financijskih resursa i neprekidnom prilagođavanju novim izazovima i mogućnostima.

Za učinkovitu realizaciju plana, potrebno je provesti sljedeće mjere:

Uspostava koordiniranog djelovanja i partnerskih mreža

Kako bi se aktivnosti odvijale u sinergiji, nužno je uspostaviti jasne mehanizme koordinacije između TZM Jezera, Općine Tisno, privatnog sektora, udruga i drugih relevantnih aktera. Redovita međusektorska komunikacija, zajednički sastanci, savjetovanja i radionice osigurat će usklađenost ciljeva i efikasniju raspodjelu resursa. Istodobno, poticanje suradnje između javnog i privatnog sektora kroz zajedničke projekte doprinijet će većem učinku i održivijim rezultatima. TZM Jezera ima zadatak olakšati ove procese strateškim povezivanjem dionika i pružanjem operativne podrške.

Sustavno praćenje provedbe i analiza učinka

Plan treba pratiti kroz jasno definirane indikatore uspješnosti. To uključuje mjerljive podatke kao što su broj dolazaka, trajanje boravka, povećanje prihoda u sektoru turizma, pokretanje novih proizvoda, te utjecaj na zapošljavanje. Definiranim obveznim pokazateljima održivosti destinacije omogućit će se praćenje učinaka provedbe plana i njegovo pravovremeno prilagođavanje stvarnim potrebama i okolnostima. Periodične analize omogućit će detekciju problema i proaktivno prilagođavanje smjera razvoja. Izvješća o ostvarenim rezultatima trebaju se sastavljati na godišnjoj razini i koristiti kao podloga za unaprjeđenje Plana.

Održivo financiranje i strateško planiranje ulaganja

Učinkovita provedba plana zahtijeva jasno definiranu financijsku konstrukciju. To podrazumijeva kombinaciju lokalnih i regionalnih izvora financiranja, nacionalnih potpora te povlačenje sredstava iz fondova EU. Razvojna agencija JU Razvojna agencija Šibensko-kninske županije ima važnu funkciju u pripremi i prijavi projekata, kao i u praćenju natječaja i edukaciji lokalnih partnera o mogućnostima financiranja. Dugoročna održivost mora se temeljiti na povećanju konkurentnosti destinacije i stvaranju dodane vrijednosti kroz pametne i održive investicije.

Jačanje znanja i vještina svih uključenih aktera

Edukacija dionika ključna je za uspostavu uspješnog i suvremenog turističkog upravljanja. Kroz specijalizirane radionice, seminare i programe osposobljavanja potrebno je povećati razinu kompetencija lokalnih aktera, osobito u područjima upravljanja projektima, marketinga destinacije, digitalnih alata i održivog razvoja. Poseban naglasak treba staviti na osnaživanje poduzetnika i javnih službi. U ovom segmentu, organizacijsku i mentorsku ulogu može preuzeti TZM Jezera, Općina Tisno ili JU Razvojna agencija Šibensko-kninske županije.

Transparentna komunikacija i promocija Plana

Uspješna provedba Plana zahtijeva i jasno definiranu komunikacijsku strategiju. Redovita i transparentna informiranost lokalnog stanovništva, dionika i šire javnosti o ciljevima, aktivnostima i postignućima Plana doprinosi većem povjerenju, boljoj suradnji i aktivnijem sudjelovanju zajednice. Korištenjem lokalnih medija, društvenih mreža, javnih tribina i infomaterijala, TZM Jezera i Općina Tisno mogu osigurati veću vidljivost Plana te potaknuti uključivanje građana u njegovu provedbu. Istodobno, kvalitetna promocija turističkih projekata proizašlih iz Plana povećava atraktivnost destinacije i doprinosi prepoznatljivosti na tržištu.

Fleksibilnost i prilagodba Plana upravljanja novim okolnostima

Globalno i nacionalno turističko tržište podložno je brzim promjenama, stoga Plan mora ostati otvoren za izmjene i prilagodbe. U slučaju nepredviđenih okolnosti – bilo da su gospodarske, političke, društvene ili tehnološke prirode – potrebno je brzo reagirati i revidirati planirane aktivnosti. Redovito praćenje situacije na terenu omogućit će učinkovito upravljanje rizicima i bolje iskorištavanje prilika. U tom pogledu, JU Razvojna agencija Šibensko-kninske županije, ali i državna tijela mogu pomoći u razradi alternativnih rješenja i pronalaženju novih izvora financiranja ili institucionalne podrške.

29.1. Mjerenje napretka i izvješće o provedbi

Za provedbu Plana upravljanja destinacijom primarno su odgovorni TZM Jezera i Općina Tisno, svatko u okviru svojih nadležnosti i mogućnosti djelovanja. Kroz međusobnu suradnju i koordinaciju navedeni dionici sudjelovat će u provedbi najvećeg dijela mjera, aktivnosti i projekata definiranih Planom. Plan je izrađen na način da postavlja razvojni i održivi okvir za upravljanje destinacijom, uz istodobno uvažavanje realnih mogućnosti provedbe, postojećih financijskih, organizacijskih i ljudskih kapaciteta te zakonskih i institucionalnih okvira djelovanja. Ovo poglavlje definira okvir za praćenje provedbe ciljeva, mjera i aktivnosti predviđenih Planom upravljanja, kao i preporuke usmjerene na učinkovitiju, koordiniraniju i održivu provedbu razvojnih aktivnosti u destinaciji. Mjere definirane Planom postavljene su dovoljno široko i fleksibilno kako bi omogućile prilagodbu različitim razvojnim okolnostima i dostupnim izvorima financiranja, ovisno o mogućnostima pojedinih nositelja provedbe i dinamici razvoja destinacije. Plan se dijelom se oslanja na aktivnosti i projekte za razvoj novih inicijativa, partnerstava i projekata koji mogu dodatno pridonijeti kvaliteti turističkog razvoja i jačanju konkurentnosti destinacije. Ključno je da Plan obuhvaća aktivnosti koje doprinose održivom razvoju turizma, očuvanju identiteta, unapređenju kvalitete života i jačanju otpornosti destinacije, dok će sama provedba ovisiti o financijskim mogućnostima i razini suradnje uključenih dionika.

Budući da predstavlja prvi Plan upravljanja destinacijom za područje TZM Jezera, poseban naglasak stavlja se na postupno jačanje kapaciteta za upravljanje destinacijom, razvoj suradnje među dionicima i stjecanje iskustva u provedbi planiranih aktivnosti. Kroz sudjelovanje u provedbi Plana dodatno će se razvijati znanja i kompetencije dionika uključenih u razvoj turizma, dok će se kroz aktivnosti informiranja, suradnje i promocije postupno jačati svijest lokalne zajednice o važnosti održivog upravljanja destinacijom. Na taj način stvarat će se kvalitetni temelji za buduća unapređenja sustava upravljanja i izradu sljedećeg Plana upravljanja destinacijom.

29.2. Izvješće o provedbi

Praćenje provedbe Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera temeljit će se na sustavu mjera, aktivnosti i pokazatelja, pri čemu su za svaku aktivnost određeni pokazatelji uspješnosti koji omogućuju praćenje razine provedbe i ostvarenja planiranih ciljeva. Uz praćenje pokazatelja, u okviru izvještavanja omogućit će se dodatna obrazloženja vezana uz ostvarene rezultate, izazove u provedbi te prijedloge mogućih unapređenja i daljnjih aktivnosti.

Sukladno Pravilniku o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24), podaci potrebni za praćenje provedbe Plana prikupljat će se prvenstveno iz javno dostupnih izvora i službenih evidencija nadležnih institucija, dok će TZM Jezera prema potrebi prikupljati i dodatne podatke relevantne za upravljanje destinacijom i praćenje pokazatelja održivosti i razvoja turizma.

Provedba Plana zahtijeva kontinuirano praćenje i redovito izvještavanje predstavničkog tijela Općine Tisno o razini provedbe planiranih aktivnosti i ostvarenju ciljeva. Time će se omogućiti pravodobno prilagođavanje i eventualne izmjene Plana u slučaju potrebe, kako bi se osigurala učinkovitija provedba mjera i ostvarenje strateških ciljeva razvoja destinacije. Turističko vijeće TZM Jezera dostavljat će godišnje izvješće o provedbi Plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu predstavničkom tijelu Općine Tisno najkasnije do 31. ožujka tekuće godine, u skladu s važećim zakonskim i metodološkim smjernicama.

30. Literatura

Publicirani izvori

- Jelić, T., Njegač, D. i Pejnović, D. (2012), Veliki atlas Hrvatske, (ur. I. Borovac). Mozaik knjiga, Zagreb
- Magaš, D. (2013). Geografija Hrvatske. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju i Izdavačka kuća Meridijani, Zadar.
- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. NN 13/21
- Odluka o donošenju mreže hitne medicine i sanitetskog prijevoza. Mreža hitne medicine i sanitetskih prijevoza Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije NN 134/23
- Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi NN 136/21
- Pravilnik o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta, NN 112/2024
- Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma NN 112/24
- Uredba o kakvoći mora za kupanje NN 73/08
- Uredba o kakvoći voda za kupanje NN 51/14
- Wertheimer-Baletić, A. (1999). Stanovništvo i razvoj. Zagreb: Mate.
- Zakon o turizmu NN156/23
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma NN 52/19, 42/20
- Zakon o prostornom uređenju. NN 155/25
- Zakon o gradnji NN 155/25
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21, 152/24
- Zakon o zaštiti prirode NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, NN 155/23
- Zakon o zaštiti okoliša NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18
- Zakon o ravnopravnosti spolova, NN 82/08, 69/17
- Zakon o suzbijanju diskriminacije, NN 85/08, 112/12
- Zakon o gospodarenju otpadom. NN 84/21, 142/23.
- Zakon o zaštiti od buke. NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21.
- Zakon o turističkoj pristojbi 52/19, 32/20 i 42/20
- Zakon o članarinama u turističkim zajednicama NN 52/19, 144/20
- Zakon o otocima NN 116/18, 73/20 i 70/21

Internetski izvori:

- Akteracija d.o.o. (2023). Prostorni plan uređenja Općine Tisno. I-XI. Izmjene i dopune, izvor: <https://www.tisno.hr/prostorno-planiranje-opcine-tisno/prostorni-plan-uredjenja-opcine-tisno>
- ACI marina Jezera, (2025): Službena web stranica ACI marine Jezera, URL: <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-jezera/>
- Booking.com (2025). Službena web stranica-Jezera, URL: https://www.booking.com/searchresults.html?ss=JEZERA&ssne=Murter&ssne_untouched=Murter&label=gen173nr-10CAEoggl46AdIM1gEaGWIAQGYATO4ARfIAQ_YAQPoAQH4AQGIAGGoAgG4Ar-Xv80GwAIB0gIkNWJhNmI5MmEtMzVhZi00NGZmLWFjNDAtNmIwZjNjM2QxODFh2AIB4AIB&aid=304142&lang=en-us&sb=1&src_elem=sb&src=index&checkin=2026-03-10&checkout=2026-03-11&group_adults=2&no_rooms=1&group_children=0

- Bikeandhike.hr (2025): Otok Murter, URL: <https://www.bikeandhike.hr/stranice/otok-murter/11.html>
- Bioportal, (2025): Web portal Informacijskog sustava zaštite prirode. GIS preglednik. URL: <https://bioportal.hr/gis/>
- Camping Jezera Lovišća (2025): Službena stranica kampa Jezera Lovišća URL: <https://www.camp-murter-kornati.com/>
- Dječji vrtić Spužvica (2025): Službena stranica Dječjeg vrtića Spužvica (Ribica), URL: <https://dvtisno.com/>
- Državni zavod za statistiku (DZS), (2011) : Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, URL: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>
- Državni zavod za statistiku (DZS), (2021) : Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. godine, URL: <https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88>
- eVisitor, (2025): Informacijski sustav za prijavu i odjavu turista, URL: <https://www.evisitor.hr/eVisitor/hr-HR/Account/Login?ReturnUrl=%2FeVisitor%2Fen-US>
- Državna geodetska uprava (2025), Registar izvora prostornih podataka NIPP-a, WFS usluga Registra kulturnih dobara RH, URL: <https://geoportal.kulturnadobra.hr/servisi/grafika/ProtectedSites/wfs?service=WFS&request=GetCapabilities>
- Državna geodetska uprava (2025), Registar izvora prostornih podataka NIPP-a, WFS usluga Bioportala, URL: <https://services.bioportal.hr/wfs?service=WFS&request=GetCapabilities>
- Državna geodetska uprava (2025), Registar izvora prostornih podataka NIPP-a, WFS usluga Uređena zemlja, URL: <https://api.uredjenazemlja.hr/services/inspire/cp/wfs?SERVICE=WFS&REQUEST=GetCapabilities&VERSION=2.0.0>
- Europska komisija (2016). The European Tourism Indicator System. ETIS toolkit for sustainable destination management. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4b90d965-eff8-11e5-8529-01aa75ed71a1/language-en>
- Europska komisija (2022). Tranzicijski put za turizam. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/404a8144-8892-11ec-8c40-01aa75ed71a1>
- Europska komisija (2016). The European Tourism Indicator System ETIS toolkit for sustainable destination management, URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4b90d965-eff8-11e5-8529-01aa75ed71a1/language-en>
- FLAG Galeb, (2025): Službena web stranica, URL: <https://www.lagur-galeb.hr/hr>
- Global Sustainable Tourism Council (GSTC) (2025). GSTC Destination Standard. URL: <https://www.gstc.org/wp-content/uploads/GSTC-Destination-Criteria-v2.0-with-SDGs.pdf>
- HAKOM d.o.o.(2025): Interaktivni preglednik dostupnosti širokopojasnog pristupa: URL: https://ekarta.hakom.hr/portal/apps/experiencebuilder/experience/?data_id=dataSource_1-18c69d78cb3-layer%EF%BF%BE5%3A280%2CdataSource_1-18c69d78cb3-layer-5%3A341&id=4955eb9f79d34e7583e4c6fdb6817c70&page=Page&views=View-2
- HEP ODS (2025). Elektra Šibenik. URL: <https://www.hep.hr/ods/elektre-25/elektra-sibenik/88>
- HGSS Stanica Šibenik, (2025): Službena web stranica HGSS Stanica Šibenik, URL : <https://www.hgss.hr/stanice/stanica-sibenik/>

Hrvatske ceste (2025): Geoportal javnih cesta RH. URL: https://geoportal.hrvatske-cesta.hr/gis?OverlayLayer%3Ahc_opcine_mg=5037&c=448316%2C5017324&so=&z=8.0

Hrvatske ceste (2025): Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske 2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://hrvatske-cesta.hr/uploads/documents/attachment_file/file/1827/Brojenje_prometa_na_cestama_Republike_Hrvatske_godine_2024.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Šibenik (HZZ) (2024): Mjesečni statistički bilten 08/24, URL: https://www.hzz.hr/app/uploads/2024/02/SI_stat_bilten_08_2024.pdf

Institut za turizam (2020): Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom na području Šibensko-kninske županije, URL: <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2020/11/2020-11-05/353/konacnoizvjescepk0211a.pdf>

Institut za turizam (2024): Strategija turizma Šibensko-kninske županije do 2034. godine, URL: <https://www.dalmatiasibenik.hr/media/5542/260115-strategija-turizma-s-ibensko-kninske-z-upanije-do-2034-godine-konac-no.pdf>

Institut za turizam (2025). Plan upravljanja destinacijom Šibensko-kninske županije, URL: <https://www.dalmatiasibenik.hr/media/5541/260115-plan-upravljanja-destinacijom-s-ibensko-kninska-z-upanija-konac-no-s-prilozima.pdf>

Institut za turizam (2025). Indeks turističke razvijenosti (ITR). URL: <https://www.iztg.hr/hr/itr/>

Ježinac d.o.o. (2025). Službena web stranica, URL: <https://jezinac.hr/odvoz-korisnog-otpada/>

Javna ustanova razvojna agencija Šibensko-kninske županije (2025). O nama- ustanova. URL: <https://priroda-skz.hr/hr/o-nama/ustanova/>

Javna ustanova razvojna agencija Šibensko-kninske županije (2022). Plan razvoja Šibensko-kninske županije za razdoblje 2021.-2027. URL: <https://www.rra-sibenik.hr/wp-content/uploads/2023/09/Plan-razvoja-SKZ-od-2021.-do-2027.pdf>

Javna ustanova za upravljanja zaštićenim dijelovima prirode Šibensko-kninske županije (2025). O nama

Kamp More (2025): Službena web stranica, URL: <https://www.apartmani-kamp-more.com/>

LAG More (2025). Službena web stranica. URL: <https://lagmore249.hr/>

Level project d.o.o. (2023). Akcijski plan energetske održivosti razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Tisno, URL:

Level project d.o.o. (2021). Strategija razvoja pametne Općine Tisno. URL: <https://www.tisno.hr/storage/documents/2025/02/13/strategija-pametne-opcine-opcina-tisno.pdf>

Level project d.o.o. (2025). Strategija zelene urbane obnove Općine Tisno. URL: <https://luszk.hr/luke/jezera/>

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2025). Registar otoka. URL: <https://registar-otoka.gov.hr/>

Ministarstvo turizma i sporta (2023): Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2023_dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20odr%C5%BEivog%20turizma%20do%202027.%20godine%20i%20Akcijski%20plan%20do%202025.%20godine.pdf

Ministarstvo turizma i sporta (2023). Nacionalni plan razvoja održivog turizma. URL: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2023_dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20odr%C5%BEivog%20turizma%20do%202027.%20godine%20i%20Akcijski%20plan%20do%202025.%20godine.pdf

[%C5%BEivog%20turizma%20do%202027.%20godine%20i%20Akcijski%20plan%20do%202025.%20godine.pdf](#)

Ministarstvo turizma i sporta (2025). Smjernice za provođenje istraživanja stavova lokalnog stanovništva V1.2. lipanj 2025. URL:

<https://mint.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Smjernice%20za%20provo%C4%91enje%20istra%C5%BEivanja%20stavova%20lokalnog%20stanovni%C5%A1tva%20V1.2.%20lipanj%202025..pdf>

Ministarstvo turizma i sporta (2025). Smjernice za provođenje istraživanja zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji V1.2 lipanj 2025.

Ministarstvo turizma i sporta (2025). Smjernice za izračun obveznih pokazatelja prihvatnog kapaciteta destinacije, URL:

https://mint.gov.hr/UserDocImages/1A_UPISNICI/Smjernice%20prihvatni%20kapacitet_obvezni_pokazatelji_V1..pdf

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine i Ekonomski institut Zagreb (2023). Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske. URL: <https://mint.gov.hr/alati-za-upravljanje-razvojem-turizma-u-destinaciji/23970>

Ministarstvo kulture i medija (2025): Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2026): Registar udruga RH, URL: <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruga>

Mreža hrvatske kulture (2025): KUD Koledišće Jezera. URL: <https://mreza.hr/stranica?p=kud-koledisce-jezera-813a>

Općina Tisno (2026). Provedbeni program Općine Tisno za razdoblje 2025.-2029.: URL: <https://www.tisno.hr/provedbeni-program-opcine-tisno-za-razdoblje-2025-2029>

Općina Tisno (2025). Jezera. URL: <https://www.tisno.hr/naselje/jezera/info>

Osnovna škola Vjekoslava Kaleba (2025): Područna škola Jezera, URL: <https://os-tisno.skole.hr/podrucne-skole/>

Putovnica.net (2025): Jezera (Murter): plaže i uvale, URL:

<https://www.putovnica.net/plaze/mjesto/jezera-murter-sibensko-kninska-zupanija>

Policijska uprava Šibensko-kninska (2025): Policijska postaja Vodice, URL: <https://sibensko-kninska-policija.gov.hr/policijske-postaje/86>

<https://www.tisno.hr/storage/documents/2025/02/13/strategija-zelene-urbane-obnove-opcine-tisno.pdf>

Turistička zajednica mjesta Jezera, (2025): Službena web stranica TZM Jezera, URL:

<https://www.tzjezera.hr/index.php/hr/>

Turistička zajednica mjesta Jezera, (2025): Info brošura, URL: www.tzjezera.hr/images/uvodne/brosura-Jezera.pdf

Turistička zajednica mjesta Jezera, (2025): Godišnji plan rada TZM Jezera, URL: <https://www.tzjezera.hr/index.php/hr/o-nama/financijska-izvjesca/2025-godina>

Turistička zajednica mjesta Jezera, (2025): O Jezera – mjesto ukraj mora, URL: https://www.tzjezera.hr/images/jezera_bastina.pdf

Turistička zajednica Šibensko-kninske županije (2025). Informacije o turističkom prometu, URL:

Ujedinjeni narodi (UN) (2015). The UN 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/96d84400-ecc8-411f-9091-3290145a1bb0/SDG-3_Lesson_presentation_advanced_EN.pdf

Urbanex d.o.o. (2017): Masterplan razvoja turizma Šibensko-kninske županije, URL:
Urbanex d.o.o. (2017). Marketing plan Masterplana turizma Šibensko-kninske županije. URL:
<https://www.dalmatiasibenik.hr/media/2523/2-marketing-plan-master-plana-turizma-sibensko-kninske-zupanije.pdf>
Vodovod i odvodnja Šibenik d.o.o. (2025). O nama. Povijest. URL:
<https://www.vodovodsib.hr/povijest/>

Nepublicirani podaci

Ježinac d.o.o. (2025)
HEP ODS D.O.O. Elektra Šibenik (2025)
Općina Tisno (2025).
Vodovod i odvodnja d.o.o. Šibenik (2025)
TZ Šibensko-kninske županije (2025)
Šibensko-kninska županija, Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, poljoprivredu, ruralni razvoj i EU fondove (2025)
Ministarstvo turizma i sporta (2025)

Popis slika:

<i>Slika 1. Broj kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrsti smještaja, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	26
<i>Slika 2. Smještajni kapaciteti TZM Jezera u 2024. godini, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	27
<i>Slika 3. Struktura smještajnih kapaciteta na području TZM Jezera tijekom 2018.,2019.,2022.,2023. i 2024.godine, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.</i>	29
<i>Slika 4. Strukture broja kreveta na otoku Murteru prema grupama komercijalnog smještaja (usporedba po TZ-ima) u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.</i>	30
<i>Slika 5. Struktura broja kreveta prema turističkim zajednicama na otoku Murteru u 2019. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.</i>	31
<i>Slika 6. Kretanje brojan dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	41
<i>Slika 7. Udio dolazaka prema TZ-ima na području otoka Murtera u 2024.godini (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	42
<i>Slika 8. Udio noćenja prema TZ-ima na području otoka Murtera u 2024. godini (komercijalni smještaj+nekomercijalni smještaj+nautika), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	42
<i>Slika 9. Kretanje broja noćenja turista na području TZM Jezera po mjesecima u 2024.godni, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	43
<i>Slika 10. Kretanje broja dolazaka turista na području TZM Jezera po mjesecima u 2024.godni, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.</i>	43
<i>Slika 11. Broj noćenja prema grupama komercijalnog smještaja na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.</i>	44
<i>Slika 12. Struktura noćenja u TZM Jezera u 2018.,2019.2022.,2023. i 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.</i>	46

Slika 13. Dolasci domaćih i stranih turista u luku Jezera i ACI Jezera 2019.-2024.godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	49
Slika 14. Noćenja domaćih i stranih turista u luku Jezera i ACI Jezera 2019.-2024.godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	50
Slika 15. Kretanje broja dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	51
Slika 16. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista na području TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine (u %), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	52
Slika 17. Prosječna duljina boravka turista glavnih emitivnih tržišta na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	54
Slika 18. Mjesečna potrošnja električne energije u naselju Jezera tijekom 2024. godine (ukupno i smještaj), izvor: HEP ODS, obradio Level Project d.o.o.	93
Slika 19. Brzine širokopojasnog pristupa u nepokretnoj mreži na području naselja Jezera, izvor: HAKOM (2025)	95
Slika 20. Brzine širokopojasnog pristupa u pokretnoj mreži na području naselja Jezera, izvor: HAKOM (2025)	96
Slika 21. Udio prikupljenog komunalnog otpada po mjesecima u destinaciji TZM Jezera, izvor: Ježinac d.o.o., obradio Level project d.o.o.	102
Slika 22. Intenzitet svjetlosnog zagađenja na području TZM Jezera, izvor: Light pollution map (2025)	125
Slika 23. Zaposleni prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD) na području Općine Tisno 2021. godine, izvor: DZS (2023), Popis stanovništva 2021., obradio Level Project d.o.o.	134
Slika 24. Izgled naslovne WEB stranice TZM Jezera, izvor: Službena web stranica TZM Jezera	141
Slika 25. Odgovor na pitanje „Imate li stalno prebivalište na području Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	195
Slika 26. Odgovor na pitanje „Koliko ste dugo stanovnik Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	196
Slika 27. Odgovor na pitanje „Spolna struktura?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	196
Slika 28. Odgovor na pitanje „Dobna struktura?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	197
Slika 29. Odgovor na pitanje „Najviši završen stupanj obrazovanja ?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	198
Slika 30. Odgovor na pitanje „Mjesečna primanja kućanstva?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	198
Slika 31. Odgovor na pitanje „Koliko ste sveukupno zadovoljni razvojem turizma u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	199
Slika 32. Odgovor na pitanje „Vama i/ili članovima Vaše uže obitelji turizam je?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	200
Slika 33. Odgovor na pitanje „Razmislite kako sve turizam utječe na svakodnevni život u Jezerima – na lokalno gospodarstvo, okoliš, sigurnost u mjestu, društveni život, cijene i slično?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	200
Slika 34. Odgovor na pitanje „Kako turistički razvoj utječe na izgled mjesta – postaje li ono uslijed turističkog	201
Slika 35. Odgovor na pitanje „Što mislite o načinu korištenja javnog prostora u Jezerima, je li turizam javni prostor (rivu, gradske ulice i trgove, zelene površine) učinio manje ili više	

prikladnim za Vaše potrebe?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	202
Slika 36. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li buka veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	202
Slika 37. Odgovor na pitanje „Što mislite o pretvaranju stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor, postaje li život u Jezerima zbog toga lošiji ili bolji?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	203
Slika 38. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li neprimjereno odlaganje otpada veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	204
Slika 39. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva u prometu veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	204
Slika 40. Odgovor na pitanje „Kada pomislite na život u Jezerima tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva na ulicama/javnim površinama veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	205
Slika 41. Odgovor na pitanje „Općenito govoreći, koliko ste trenutno zadovoljni sa životom u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	205
Slika 42. Odgovor na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na duh Jezera, na njihovu autentičnost?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	206
Slika 43. Odgovor na pitanje „Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture Jezera?“, izvor: Anketni upitnik lokalnog stanovništva, obradio Level Project d.o.o.	207
Slika 44. Odgovor na pitanje „Spolna struktura?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	208
Slika 45. Odgovor na pitanje „Dobna struktura?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	209
Slika 46. Odgovor na pitanje „Najviši završen stupanj obrazovanja ?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	209
Slika 47. Odgovor na pitanje „Mjesečna primanja kućanstva ?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	210
Slika 48. Odgovor na pitanje „Vi ste – zaokružite što Vas najbolje opisuje (samo jedan odgovor)“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	211
Slika 49. „Vaša zemlja stalnog boravka je?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	211
Slika 50. Odgovor na pitanje „Vrsta smještajnog objekta u kojem odsjedate u Jezerima?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	212
Slika 51. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni svojim cjelokupnim boravkom u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	213
Slika 52. Odgovor na pitanje „U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	214

Slika 53. Odgovor na pitanje „Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	215
Slika 54. Odgovor na pitanje „Koliko je vjerojatno da ćete ovo mjesto preporučiti prijateljima, rodbini ili kolegama?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	216
Slika 55. Odgovor na pitanje „Kojim ste prijevoznim sredstvom doputovali u ovu destinaciju (ako ste koristili više vrsta prijevoznih sredstava, označite ono kojim ste prevalili najveći dio puta)?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	217
Slika 56. Odgovor na pitanje „U kojoj Vam mjeri gužva na ulicama/trgovima/atrakcijama predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	218
Slika 57. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni ljepotom mjesta?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	219
Slika 58. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću mjesta?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	220
Slika 59. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni uređenošću glavnih atrakcija u ovoj destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	220
Slika 60. Odgovor na pitanje „U kojoj Vam mjeri buka na javnim prostorima (ulicama, trgovima, atrakcijama) predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	221
Slika 61. Odgovor na pitanje „Koliko ste zadovoljni prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta)?“, izvor: Anketni upitnik turista i jednodnevnih posjetitelja, obradio Level Project d.o.o.	222

Popis tablica:

Tablica 1. Profil destinacije TZM Jezera, obradio Level Project d.o.o.	10
Tablica 2. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, obradio Level Project d.o.o.	14
Tablica 3. Ključni strateški dokumenti i politike relevantne za razvoj destinacije TZM Jezera, izvor: UN,GTSC, ETSC, MRRFEU, Level Project d.o.o., MINTS, Šibensko-kninska županija, Institut za turizam, obradio Level Project d.o.o.	19
Tablica 4. Definicija grupa smještajnih objekata na području TZM Jezera, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	25
Tablica 5. Statistički pokazatelji komercijalnog i nekomercijalnog smještaja na području TZM Jezera u razdoblju 2018.- 2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	27
Tablica 6. Broj kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godina prema vrstama komercijalnih smještajnih kapaciteta. U pretposljednja dva stupca prikazana je promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2019. (stupac Δ 24/19), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	28
Tablica 7. Broj registriranih kreveta u komercijalnom smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine na području TZM Jezera i ostalim TZ na otoku Murteru. U posljednja dva stupca prikazana je	

promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	31
Tablica 8. Stopa promjene broja kreveta po grupama komercijalnog smještaja između TZ-a otoka Murtera u 2019. godini u odnosu na 2024. godinu, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	32
Tablica 9. Broj registriranih kreveta u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godina prema vrstama nekomercijalnih smještajnih kapaciteta. U pretposljednja dva stupca prikazana je promjena broja kreveta u 2024. u odnosu na 2019. (stupac Δ 24/19), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	33
Tablica 10. Broj objekata po kategorijama smještaja u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	35
Tablica 11. Broj kreveta po kategorijama smještaja u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	35
Tablica 12. Popunjenost aktivnih objekata u podvrstama smještaja Kampovi, Turističko naselje i Objekti u domaćinstvu u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level project d.o.o.	37
Tablica 13. Glavna obilježja hotelskog i kamping smještaja na području TZM Jezera, izvor: eVisitor, PPUO Tisno, službene web stranice kampova i hotela, Booking.com, TripAdvisor.com, obradio Level project d.o.o.	37
Tablica 14. Broj noćenja u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrstama smještajnih kapaciteta. U posljednja dva stupca prikazana je promjena broja noćenja u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	45
Tablica 15. Broj dolazaka u TZM Jezera u razdoblju 2018.-2024. godine prema vrstama smještajnih kapaciteta. U posljednja dva stupca prikazana je promjena broja dolazaka u 2024. u odnosu na 2018. (stupac Δ 24/18), odnosno 2023. godinu (stupac Δ 24/23), izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	45
Tablica 16. Broj noćenja u podvrstama nekomercijalnog smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	47
Tablica 17. Broj dolazaka u podvrstama nekomercijalnog smještaju u razdoblju 2018.-2024. godine, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	47
Tablica 18. Udjeli noćenja turista prema zemlji dolaska u TZM Jezera u 2019., 2022., 2023. i 2024 godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	53
Tablica 19. Udjeli dolazaka turista prema zemlji dolaska u TZM Jezera u 2019., 2022., 2023. i 2024 godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	53
Tablica 20. Kretanje broja dolazaka i noćenja domaćih turista na području TZM Jezera u 2024. godini, izvor: eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	55
Tablica 21. Ugostiteljski objekti sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti na području TZM Jezera, izvor: MINTS, obradio Level Project d.o.o.	60
Tablica 22. Broj izdanih računa u vršnim danima turističke sezone 2024. godine (odabir najfrekventnijih dana) u Jezerima u djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane te djelatnosti pripreme i usluživanja pića, izvor: MINTS, 2024, obradio Level Project d.o.o.	61
Tablica 23. Turističke usluge prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu na području destinacije TZM Jezera, obradio Level Project d.o.o.	63
Tablica 24. Primarna turistička infrastruktura TZM Jezera, izvor: Registar javne turističke infrastrukture, izvod TZM Jezera, TZ ŽKŽ, obradio Level Project d.o.o.	89

Tablica 25. Sekundarna turistička infrastruktura TZM Jezera, izvor: Registar javne turističke infrastrukture, izvod TZM Jezera, TZ ŽKŽ, obradio Level Project d.o.o.	90
Tablica 26. Mjesečna potrošnja električne energije u smještajnim objektima na području TZM Jezera tijekom 2023. i 2024. godine Izvor: HEP ODS, obradio Level Project d.o.o.	93
Tablica 27. Kretanje broja priključaka na sustav vodoopskrbe u naselju Jezera za razdoblje 2020.-2024. godine, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.	98
Tablica 28. Kretanje potrošnje vode u kućanstvima i gospodarskim objektima u naselju Jezera za razdoblje 2020.-2024. godine, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.	99
Tablica 29. Kretanje potrošnje vode po mjesecima u kućanstvima i gospodarskim objektima u naselju Jezera u 2022. godini, izvor: Vodovod i odvodnja d.o.o., Šibenik, 2025., obradio Level Project d.o.o.	99
Tablica 30. Kapaciteti i popunjenost javnih parkirališta na području TZM Jezera, izvor: Ježinac d.o.o., 2025, obradio Level Project d.o.o.	107
Tablica 31. Kakvoća mora za kupanje na plažama u destinaciji TZM Jezera – kamp Lovišća i Jezera-mjesto, izvor: Vrtlac.izor.hr. obradio Level Project d.o.o.	112
Tablica 32. Građevinsko područje naselja Jezera prema vrstama namjena i statusu izgrađenosti, izvor: PPUO Tisno, XI.izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.	118
Tablica 33. Građevinsko područje naselja Jezera za izdvojene namjene izvan građevinskog područja naselja, izvor: PPUO Tisno, XI.izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.	119
Tablica 34. Zone gospodarske- ugostiteljsko-turističke namjene na području TZM Jezera , izvor: PPUO Tisno, XI.izmjene i dopune, Akteracija d.o.o., obradio Level Project d.o.o.	122
Tablica 35. Broj stanovnika po naseljima na području Općine Tisno 2011. i 2021. godine te međupopisna promjena. Izvor: DZS (2013), Popis stanovništva 2011. i DZS (2022), Popis stanovništva 2021., obradio Level Project d.o.o.	132
Tablica 36. Spolni i dobni sastav naselja Jezera prema Popisu stanovništva 2021. godine. izvor: DZS (2022), Popis stanovništva 2021. godine., obradio Level Project d.o.o.	133
Tablica 37. Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih na području Općine Tisno u mjesecu srpnju i prosincu 2018.-2025.godine, izvor: HZMO, HZZ, obradio Level Project d.o.o.	135
Tablica 38. Broj zaposlenih u djelatnostima smještaja te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića na području Općine Tisno u 2024. godini, izvor:MINTS, obradio Level Project d.o.o.	135
Tablica 39. Popis turističkih atrakcija i njihove pristupačnosti osobama s invaliditetom na području TZM Jezera., izvor: Level project d.o.o terenski obilazak	148
Tablica 40. Turistički proizvodi na području TZM Jezera, izvor. Level project d.o.o.	162
Tablica 41. Segmentacija ciljnih skupina turista u destinaciji Jezera, izvor. Level project d.o.o.	163
Tablica 42. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkog proizvoda obiteljskog turizma (Sunce i more) na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	165
Tablica 43. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete nautičkog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	166
Tablica 44. Razvojni i marketinški potencijal za sektor ugostiteljstva na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	167
Tablica 45. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turizma baštine na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	168

Tablica 46. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete događanja i manifestacija na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	169
Tablica 47. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete cikloturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	170
Tablica 48. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete planinarenja i pješaćenje na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	171
Tablica 49. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ronilačkog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	172
Tablica 50. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ruralnog turizma TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	173
Tablica 51. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete astroturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	174
Tablica 52. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete ekoturizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	175
Tablica 53. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete poslovnog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	176
Tablica 54. Razvojni i marketinški potencijal za razvoj i podizanje kvalitete sportskog turizma na području TZM Jezera, izvor Level Project d.o.o.	177
Tablica 55. Komparativna analiza odabranih pokazatelja turističkog prometa TZM Jezera s konkurentima u okruženju (otok Murter) u 2024. godini, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	179
Tablica 56. Komparativna analiza ponude smještaja TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	180
Tablica 57. Komparacija glavnih emitivnih tržišta turista TZM Jezera prema broju noćenja (2024. godina), ocjenama i cijenama smještaja odnosu na direktnu konkurenciju, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	181
Tablica 58. Komparativna analiza TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju tijekom 2024. godine, izvor:eVisitor, DZS, obradio Level Project d.o.o.	189
Tablica 59. Komparativna analiza odabranih pokazatelja turističkog prometa na području TZM Jezera s ostalim destinacijama na području otoka Murtera u 2024. godini, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	191
Tablica 60. Komparativna analiza dobne strukture TZM Jezera s konkurentima u neposrednom okruženju na otoku Murteru prema broju dolazaka u 2024. godini, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	192
Tablica 61. Udjeli ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista u 2024. godini prema zemljama na području TZM Jezera i ostalih TZ-ova na otoku Murteru, izvor:eVisitor, obradio Level Project d.o.o.	193
Tablica 62. Popis obveznih pokazatelja održivosti na razini destinacije, izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, izvor:MINTS	224
Tablica 63. Strateški smjer i prioriteti razvoja destinacije TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.	288
Tablica 64. Strateški ciljevi Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.	292
Tablica 65. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 1. „Održivo upravljanje prostorom i razvoj infrastrukture destinacije“, izvor: Level Project d.o.o.	295
Tablica 66. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 2. „Podizanje kvalitete smještaja i razvoj konkurentnih turističkih proizvoda“, izvor: Level Project d.o.o.	298

Tablica 67. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 3. „Očuvanje identiteta i jačanje kapaciteta lokalne zajednice u turizmu“, izvor: Level project d.o.o.....	300
Tablica 68. Popis mjera i aktivnosti/projekata unutar cilja 4. „Unaprjeđenje upravljanja destinacijom i razvoj destinacijskog brenda“ Plana upravljanja destinacijom TZM Jezera, izvor: Level Project d.o.o.	302

